KONINKRIJK BELGIË

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

ALGEMENE DIRECTIE VOOR STUDIËN EN DOCUMENTATIE

DE BELGISCHE ECONOMIE

IN

1976

BRUSSEL

DRUKKERIJ ANC. ÉTABL. AUG. PUVREZ N.V.

FONSNYLAAN 59

1977

DE BELGISCHE ECONOMIE IN 1976

VOORBERICHT

In dit werk wordt de economische ontwikkeling van België in 1976 geanalyseerd en toegelicht.

De opzet volgens welk dit verslag werd uitgewerkt is dezelfde als over de voorgaande jaren : de inleiding onder de titel « Algemene beschouwingen » situeert de Belgische bedrijvigheid o.m. in het wereldvlak en geeft de kenmerken ervan via macro-economische gegevens; daarna volgen de uiteenzettingen betreffende iedere sector of bedrijfstak met statistische tabellen en grafieken ter staving.

Het werk sluit af met een repertorium van de belangrijkste feiten die zich in 1976 hebben voorgedaan.

Ook het verloop van de economie in 's lands gewesten wordt aan een analyse onderworpen.

Een aantal belangrijke statistieken komen steeds pas met vertraging ter beschikking; zij zullen ten dele worden verstrekt, samen met de voornaamste gegevens van de nationale boekhouding, in een later te verschijnen bijlage.

Brussel, 21 juni 1977.

ALGEMENE BESCHOUWINGEN

Krachtlijnen van de economische ontwikkeling...

Een overmatig gestimuleerde economische expansie, o.m. steunend op een abnormale geldschepping, een nagenoeg volledig synchronisme van de conjunctuur op het internationale vlak, waardoor de schaarste op de grondstoffenmarkten nog wordt aangescherpt, de uitzonderlijk sterke stijging van de prijzen en vooral van die van de aardolie, alsmede de ontwrichting van het internationaal monetair stelsel zijn zovele factoren die aan de basis liggen van een diepgaande storing van het economisch evenwicht welke uitmondde in de ernstigste en langste recessie op wereldvlak sedert de tweede wereldoorlog.

Een plotse teruggang van de industriële bedrijvigheid en een snelle toeneming van de werkloosheid traden in de Verenigde Staten op tijdens het eerste halfjaar van 1974 en in Europa enkele maanden later. De inkrimping werd niet alleen teweeggebracht door de vermindering van de eindvraag, na een door de inflatie veroorzaakte fase van speculatieve vraag, maar ook door de forse intering van de overtollige voorraden, die werden aangelegd als vrijwaring tegen de prijsstijging van de grondstoffen en afgewerkte produkten; ten slotte was er voor al de industrielanden ook de noodzaak de hollende inflatie te bestrijden.

De daling van de industriële bedrijvigheid en van het handelsverkeer hield aan tot medio 1975. Sedertdien trad in de algemene conjunctuur enige verbetering in, maar in sommige sectoren duurde de crisistoestand voort. Immers, door de recessie zijn bepaalde sectoriële moeilijkheden aan het licht gekomen samen met een structurele tekortkoming van de nijverheidsapparatuur en de gevolgen van de concurrentie van landen met een uitermate laag loonniveau.

... in België...

Vanaf de zomer van 1976 begonnen in Europa de produktie en de internationale handel af te vlakken. Ten aanzien van deze situatie was het beleid van de Belgische Regering vooral gericht op drie belangrijke problemen : het herstel van met fundamenteel gebrek aan evenwicht (inflatiebestrijding, bescherming van de Belgische frank, sanering van de overheidsfinanciën), een herstructurering van nijverheid en handel om de structurele tekortkomingen van de Belgische economie te verhelpen en, ten-

slotte, een betere sociale rechtvaardigheid om de weerslag van de recessie te milderen voor de minst begunstigden.

Het beleid tot herstel van een grondig economisch evenwicht leidde tot een aanmerkelijke vertraging van de prijsstijging (van 16 % naar 7 %) en was tevens gericht op de handhaving van de koers van de frank, en dit ondanks de aanvallen waaraan soms op de wisselmarkten het hoofd diende te worden geboden. De gezondmaking van de overheidsfinanciën kon niet worden bereikt zoals gewenst, inzonderheid wegens de sterke aanspraak op sociale uitkeringen als gevolg van de aanzienlijke toeneming van de werkloosheid.

Het beleid tot herstructurering van de nijverheid kwam tot uiting, eensdeels, door het instellen van nieuwe interventiemogelijkheden (overheidsholding, secretariaat voor sectorieel overleg, dotatie aan de gewestelijke ontwikkelingsmaatschappijen) en door wetgevende maatregelen om het concurrentievermogen van de economie te herstellen (inkomensmatiging) en, anderdeels, door financiële steun aan sectoren die met ernstige structurele moeilijkheden te kampen hebben (ijzer- en staalnijverheid, textielindustrie, enz.)

Het sociaal beleid beoogde vooral de teruggang van de werkloosheid en de handhaving van de koopkracht van de bevolking. Een systeem van brugpensioen en van jongerenstages werd uitgewerkt.

Het relancebeleid was er vooral op gericht de particuliere investeringen, de voornaamste motor van een nieuwe expansiefase, in de hand te werken.

Over het jaar 1976 wordt de reële groei van het bruto nationaal produkt op ca 2,3 % geraamd, na een daling met 1,9 % in 1975. Het belangrijkste resultaat van het Regeringsbeleid was een aanmerkelijke vertraging van de loon- en prijshausses; daardoor werd de toeneming van de B.N.P.-deflator tot 9 % teruggebracht tegen 12,3 % in 1975.

*
* *

... in de andere industriële landen

Medio 1975 trad in de Verenigde Staten en Japan een opleving in. Met uitzondering van enkele niet tot de E.E.G. behorende Europese landen werd in de gehele geïndustrialiseerde wereld een sterke produktiestijging en vaak spectaculaire toenemingen van de in- en uitgevoerde hoeveelheden geboekt.

Vroeger getroffen monetaire en financiële beleidsmaatregelen, geringere terughoudendheid van de consumenten die een inhaalvraag hadden te voldoen, een steviger buitenlandse vraag, doch vooral de sterke voorraadvorming na de voorafgaande intering, waren aanleiding tot dit herstel. Kortom, het waren technische oorzaken die de stoot tot de opleving gaven des te meer daar de investeringsgeneigdheid beperkt bleef behoudens in die landen waar op dat gebied speciale aanmoedigingsmaatregelen werden getroffen.

Tijdens de eerste maanden van 1976 lag het groeitempo van de produktie nog hoger. Meer dan ooit te voren was de invloed van de voorraadvorming determinerend voor de produktie : in de eerste helft van 1975 was de voorraadintering doorslaggevend en had zij een negatieve invloed op het B.N.P. van de O.E.S.O.-landen ten belope van 4,5 %; dit is tweemaal zoveel als tijdens de ergste recessie voordien. Nu, in de eerste fase van het herstel worden circa 2 % van de B.N.P.-groei door de voorraadvorming verklaard.

Vooral in de Verenigde Staten was het psychologisch klimaat tijdens het eerste halfjaar van 1976 uiterst gunstig : de industriële produktie steeg fors, een verdere toeneming van het reëel beschikbaar inkomen gaf aanleiding tot een aanzienlijke vraag naar duurzame verbruiksgoederen, de werkgelegenheid nam vlugger toe dan tijdens voorgaande conjunctuurcyclussen en het inflatietempo vertraagde.

In tegenstelling tot de vrij zwakke binnenlandse vraag lag in Japan vooral de uitvoer aan de basis van de forse expansie tijdens de eerste maanden van 1976. Ook in de andere industrielanden, niet-leden van de E.E.G., kwam het herstel in hoofdzaak vanwege een toegenomen buitenlandse vraag. Doch verscheidene onder hen hadden af te rekenen met aanzienlijke betalingsbalansproblemen en een hoog inflatietempo.

In de Europese Gemeenschap was de versteviging van de binnenlandse vraag de motor van het herstel. Immers, de tragere groei van het reëel beschikbaar inkomen werd gedeeltelijk gecompenseerd door een hoger aantal arbeidsuren en een verdere stijging van de transferinkomens. Daarnaast nam de spaarneiging, die tijdens de recessie een zeer hoog peil bereikte, overwegend af. Vooral de afzet van duurzame verbruiksgoederen, inzonderheid personenwagens, en van sommige diensten (toerisme) steeg opvallend.

In de Duitse Bondsrepubliek, Frankrijk en Italië kon de toeneming van de activiteit het eerst worden waargenomen; het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Luxemburg, waar de verbetering

vooral aan een grotere buitenlandse vraag te danken was, kwamen het laatst. Globaal evenaarden de industriële produktie tijdens het eerste halfjaar van 1976 de top van medio 1974. Na een lange onderbreking nam in verschillende lidstaten ook de activiteit in de bouwnijverheid weer toe, o.m. dank zij een expansief beleid dat vooral de sector van de openbare werken begunstigde.

Deze verbeteringen gingen evenwel niet gepaard met de vermindering van de aanzienlijke arbeidsreserve. Weliswaar vertoonde de toestand op de arbeidsmarkt in enkele landen een lichte verbetering terwijl in andere lidstaten de werkloosheidsstijging afnam. In maart 1976 was gemiddeld 4,3 % van de beroepsbevolking in de Gemeenschap werkloos (tegen 3,4 % het jaar voordien). De loonstijging stond duidelijk onder invloed van de hoge werkloosheid terwijl ook het beleid veelal op loonmatiging gericht was. Ook de capaciteitsbezetting in de industrie, die tijdens de recessie vrij belangrijk afnam, vertoonde slechts een geringe verbetering. De toestand inzake arbeids- en capaciteitsreserves verschilde echter aanmerkelijk al naargelang van de landen en de sectoren.

Ook op het gebied van de inkomens, de loonkosten en de prijzen ging de uiteenlopende ontwikkeling, die in 1973 begon, verder : de grootste stijgingen werden genoteerd in Italië, het Verenigd Koninkrijk en Ierland terwijl de Duitse Bondsrepubliek de zwakste toeneming kende. Het contrasterend verloop gaf aanleiding tot monetaire verwikkelingen; het verschil in prijsontwikkeling alleen is evenwel geen voldoend criterium voor het bepalen van de pariteit van een munt; ook de ontwikkeling van de loonkosten per eenheid produkt en die van de uitvoerprijzen komen hierbij in aanmerking.

De invloed van de prijsstijging van grondstoffen en halffabrikaten — ..en gevolg van de toegenomen vraag en van de opvijzeling van de gedaalde winstmarges — op de verbruikersprijzen was beperkt. De grootste prijsstijgingen waren die van de voedingsmiddelen.

Vanaf de laatste maanden van 1975 vertoonde de invoer, die tot nog toe vrij zwak was, een krachtige stijging wegens het aanvullen van de voorwaarden. Samen met de verhoging van de aardolieprijzen met 10 % in oktober en de versteviging van de grondstoffenkoersen — vooral non-ferrometalen, koffie en cacao — gaf dit aanleiding tot de verslechtering van de handelsbalans en tot een negatieve invloed op de groei van het B.N.P. van sommige E.E.G.-landen. Op te merken valt dat de intracommunautaire handel tijdens de eerste helft van 1976 een sterkere groei vertoonde dan de wereldhandel.

In de loop van het tweede kwartaal van 1976 verslechterde het ondernemersklimaat aanmerkelijk wat door het negatief verloop van verschillende conjunctuurindicatoren tijdens de tweede helft van het jaar wordt bevestigd.

Eens de inhaalvraag verdwenen verzwakte het vertrouwen van de verbruikers o.m. wegens de verdere vertraging van het stijgingstempo van het reële inkomen. Tevens zagen de meeste regeringen zich gedwongen, uit vrees dat een nieuwe opflakkering van de inflatie de opleving zou smoren, een restrictieve koers te voeren. Dit uitte zich vooral in maatregelen van monetaire aard.

Sommige landen van de Gemeenschap — Italië, Denemarken, het Verenigd Koninkrijk — trokken hun rentetarieven op korte termijn, die sinds anderhalf jaar daalden, op tot een uitzonderlijk hoog peil met het doel de waarde van hun valuta te verdedigen; conjunctureel gezien was dit op dat ogenblik alleszins weinig opportuun. In de meeste lidstaten vertoonden de rentetarieven op lange termijn in het eerste kwartaal eveneens een opwaartse tendens.

Ook het volume van de aankoop van goederen en diensten door de overheid, dat in 1975 zeer belangrijk was, daalde in 1976 onder het trendgemiddelde zodat de invloed ervan op de groei van het B.N.P. voor de O.E.S.O.-landen nauwelijks 0,5 % bedroeg.

Tenslotte was er het uitblijven van de investeringen. Reeds vóór de recessie liepen de bedrijfsinvesteringen in de Duitse Bondsrepubliek, Italië en Nederland aanmerkelijk terug en deze tendens breidde zich in de periode 1974-1975 tot alle landen uit. Hiertoe droegen o.m. bij de toegenomen valutarisico's, de forse verhoging van de loonkosten, de sterke daling van de rendabiliteit en de onzekerheid inzake de oriëntering van de noodzakelijke structuurwijzigingen. Sindsdien nam de capaciteitsbezetting weliswaar toe als gevolg van een hogere activiteit, werden de winstverwachtingen gunstiger, verbeterde de liquiditeitstoestand van de bedrijven (na de afbouw van de abnormaal hoge voorraadstand) en werden door de overheid in verscheidene landen financiële tegemoetkomingen verstrekt; over het algemeen was de investeringsgeneigdheid van de bedrijven echter vrij zwak. Wel worden de rationalisatieïnvesteringen verdergezet, een economische noodzakelijkheid, maar slechts in de Verenigde Staten werden grote uitbreidingsprojekten uitgewerkt.

Kortom, sinds de vijftiger jaren was elke economische opleving des te sterker naarmate de conjunctuurinzinking belangrijker was zodat de achteruitgang op het gebied van de werkgelegenheid en de produktie telkens gemakkelijk werd goedgemaakt. Nu werd de ernstigste naoorlogse recessie aldus

voor het eerst in alle industrielanden, de Verenigde Staten uitgezonderd, gevolgd door een herstelfase die amper twee tot drie kwartalen duurde en waarbij grote reserves aan kapitaal en arbeid bleven bestaan.

In de Verenigde Staten nam het groeitempo geleidelijk af. De stagnerende verkoop van wagens verklaart grotendeels het trager verloop van de gezinsbestedingen; de woningbouw nam echter fors toe. De bedrijven voeren hun investeringen in vaste activa geleidelijk op van het zeer lage punt dat ze tijdens de recessie bereikten; ook de voorraden namen nog toe. Toch vertoonde de industriële produktie tijdens de tweede helft van 1976 een dalende tendens die gepaard ging met een nieuwe verslechtering van de toestand op de arbeidsmarkt. De kleinhandelsprijzen stegen nog een weinig maar de prijzen van voedingsmiddelen behielden hetzelfde peil. De snelle groei van de uitvoer belette niet dat het tekort op de handelsbalans zeer aanzienlijk opliep.

In Japan vertraagde het groeitempo van het B.N.P. als gevolg van een zwakker verloop van de buitenlandse vraag. In de andere industrielanden liep de conjunctuuronwikkeling aanzienlijk uiteen; over het algemeen was de groei vrij beperkt — Noorwegen en Oostenrijk maken hierop een uitzondering — o.m. als gevolg van problemen inzake de betalingsbalans en de inflatie.

Deze ontwikkeling verklaart waarom het expansietempo van het invoervolume van de geïndustrialiseerde landen (zonder E.G.) in de tweede helft van 1976 enigszins terugliep zodat, over heel het jaar, de groei op 11 tot 12 % wordt geraamd na een daling met 10 % in 1975. De olievoortbrengende landen voerden hun invoervolume met 15 % op, na een gemiddelde stijging met meer dan 40 % tijdens de voorgaande twee jaren. De goedereninvoer van de andere ontwikkelingslanden en van de landen met staatshandel nam slechts matig toe. Het volume van de wereldgoedereninvoer (de E.E.G. uitgezonderd) nam in 1976 naar raming met 8,5 % toe na een daling met 3 % in het voorafgaande jaar. Binnen de Gemeenschap bedroegen deze percentages respectievelijk 12,5 % en — 5 %; in 1976 steeg de wereldhandel met 10 % (— 4 % in 1975).

Het parallellisme in het conjunctuurpatroon van de Europese Gemeenschap en van de andere industrielanden was tijdens de tweede helft van 1976 opvallend. Na een uitgesproken seizoeninzinking tijdens de zomermaanden volgde een lichte opleving van de industriële produktie in de herfst waarbij meestal de top van 1974 geëvenaard werd; het stijgingstempo van de produktiviteit, dat tijdens de eerste herstelfase vrij groot was, vertraagde.

Andere conjunctuurindicatoren vertoonden evenwel een vrij aarzelend verloop. Zowel de enquêtes bij de bedrijfsleiders als bij de gezinnen wezen op een vermindering van het vertrouwen en het geleidelijk verzwakken van de vraag. Met 4,6 % bleef de werkloosheid — seizoengezuiverd — tijdens het tweede halfjaar procentueel ongeveer op hetzelfde peil; aan de lichte daling van de werkloosheid, zoals tijdens de eerste maanden van 1976 vastgesteld werd, kwam aldus in verscheidene lidstaten een einde. Daarbij dient te worden aangestipt dat de werklozen beneden de 25 jaar ruim een derde van het totaal vertegenwoordigen en dat in sommige landen (Frankrijk, de Duitse Bondsrepubliek, België) meer dan de helft van de werklozen vrouwen zijn; in andere landen met uitzondering van Ierland schommelt dit percentage tussen de 30 en 40 %.

Ook de prijzen kenden een ongunstiger ontwikkeling, al was er wel een groot verschil naargelang de landen. In sommige landen werd in het midden van het jaar het stijgingstempo van de prijzen aanzienlijk geremd door de gelijkgerichte werking van meer fundamentele factoren, in het bijzonder de matiging die optrad bij de loonkosten, en van gunstige seizoenfactoren. Niettegenstaande een zwakkere eindvraag en een algemene vertraging van de loonstijging versnelde in de volgende maanden het stijgingstempo van het indexcijfer van de verbruikersprijzen in de Gemeenschap van gemiddeld 6,2 % op jaarbasis tijdens de periode van mei-augustus tot 12,7 % in de maanden augustus-november. Deze versnelling is te verklaren door de muntontwaarding in verscheidene landen en de daaruitvolgende duurdere invoer, de verhoging van de tarieven van verschillende openbare diensten, een verhoging van de indirecte belastingen of van sommige verbruiksbelastingen en de hogere prijzen voor voedingsmiddelen, een gevolg van de droogte. Over de periode 1974-1976 stegen de verbruikersprijzen in het Verenigd Koninkrijk, Italië en Ierland driemaal sneller dan in de Duitse Bondsrepubliek en in de andere landen bijna dubbel zo snel. Ongetwijfeld hebben deze factoren bijgedragen tot een grotere terughoudendheid van de gezinnen inzake hun bestedingen tijdens de tweede helft van 1976, een beweging die reeds in het tweede kwartaal inzette. De toeneming van het reëel beschikbaar inkomen verzwakte aanmerkelijk in bijna alle lidstaten. In tegenstelling tot de eerste helft van 1976 bleek de spaarqouta niet meer af te nemen.

De dalende tendens inzake bedrijfsinvesteringen nam nagenoeg een einde; met een zo groot percentage onbenutte produktiecapaciteit en de onzekere economische verwachtingen ging de aandacht evenwel bijna uitsluitend naar rationalisatie- en vervangingsinvesteringen. Niettegenstaande de toegenomen rendabiliteit van de bedrijven werden slechts in de Duitse Bondsrepubliek aanzienlijke bestellingen voor kapitaalgoederen genoteerd.

In de bouwnijverheid bleef de activiteit over het algemeen (Nederland is een uitzondering) op een laag peil. In sommige lidstaten daalden de overheidsinvesteringen wegens een minder expansief overheidsbeleid. Nu voor verscheidene grondstoffen de noteringen weinig toenamen en het monetair beleid stringenter werd was de voorraadpolitiek van de bedrijven zeer voorzichtig : zij werd aangepast aan de verminderde verkoop.

De uitvoerstijging naar de landen buiten de Gemeenschap bleef, evenals tijdens het eerste halfjaar, vrij matig met uitzondering van de Verenigde Staten en de olievoortbrengende landen. De handel tussen de lidstaten, die een vrij dynamisch element was tijdens de eerste zes maanden, vertraagde daarna. De invoerstijging uit derde landen bleef belangrijk niettegenstaande het einde van de voorraadvorming.

Sinds de economische opleving nam naar volume de invoer in de Gemeenschap sneller toe dan de uitvoer, vooral in het eerste halfjaar. Een gevolg hiervan was dat het tekort op de handelsbalans steeds maar groter werd, te meer daar door de stijging van de wereldmarktprijzen de ruilvoet ongunstiger werd. De droogte tijdens het derde kwartaal heeft deze beweging nog versterkt. Voor heel het jaar benadert men aldus het enorme tekort van 1974. Ook de lopende rekening van de betalingsbalans vertoont nagenoeg eenzelfde aanzienlijk deficit, al dient ook op dit gebied onderscheid te worden gemaakt : enerzijds, landen met een min of een meer aanzienlijk overschot, zoals Duitsland en Nederland, en anderzijds, de andere partners. Dit is eveneens een verstorende factor in de Gemeenschap, te meer daar de buitenlandse schuld van een paar landen enorm steeg.

In de herfst ontstonden er in de Gemeenschap voor de tweede maal dat jaar monetaire moeilijkheden. De Europese muntslang kwam onder druk te staan; daarenboven zagen Frankrijk, Italië en vooral het Verenigd Koninkrijk in de herfst de waarde van hun valuta scherp dalen. Allerlei monetaire maatregelen werden getroffen om deze beweging te keer te gaan o.m. een verhoging van de rentetarieven op korte termijn die opnieuw een top bereikten. In oktober bracht een revaluatie van de Mark een oplossing. Tevens dient tijdens het tweede halfjaar de hausse van de andere Europese munten t.o.v. de dollar vermeld.

Om het inflatietempo verder te drukken werd in nagenoeg alle lidstaten tijdens het tweede halfjaar de klemtoon gelegd op het verzekeren van een zo groot mogelijke maar stabiele groei, wat het opgeven van het expansief beleid meebracht. De kredietvraag, die vanaf de zomer nagenoeg overal toenam vooral in Nederland, de Duitse Bondsrepubliek, het Verenigd Koninkrijk en België, werd in verscheidene landen aan kwantitatieve beperkingen

Bruto binnenlands produkt tegen marktprijzen
(jaarlijkse procentuele wijzigingen)

LAND	In werkelijke prijzen						
	70/65	71/70	72/71	73/72	74/73	75/74	76/75
België	8,7	9,5	11,4	13,7	17,0	10,2	11,4
Nederland	11,1	13,2	13,1	12,6	11,3	9,8	13,0
Duitse Bondsrepubliek	8,3	10,9	9,4	11,1	7,7	4,6	8,7
Frankrijk	10,1	11,3	12,1	13,4	14,7	12,6	14,3
Italië	9,7	8,9	6,3	17,0	20,8	13,2	22,8
Verenigd Koninkrijk	7,3	11,7	10,9	13,9	13,6	26,2	17,0
Ierland	11,0	14,1	18,4	19,9	8,5	22,3	24,1
Denemarken	10,9	9,4	13,3	14,2	11,9	11,6	14,3
E.E.G. - 9	8,9	11,1	11,1	13,4	15,0	11,7	13,9
Verenigde Staten	7,5	7,8	9,6	11,6	7,8	6,5	11,6
Japan	17,2	12,0	13,7	22,9	19,0	9,4	13,0

Bronnen : Bureau voor de Statistiek en de Commissie der Europese Gemeenschappen.
Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Bruto binnenlands produkt tegen marktprijzen
(jaarlijkse procentuele wijzigingen)

LAND	In vaste prijzen (1970)						
	70/65	71/70	72/71	73/72	74/73	75/74	76/75
België	4,8	4,0	5,7	6,2	3,9	—1,9	2,3
Nederland	5,7	4,4	3,9	4,3	2,2	—0,9	3,6
Duitse Bondsrepubliek	4,5	3,1	3,5	4,8	0,7	—3,3	5,4
Frankrijk	5,3	5,4	5,6	5,6	2,9	—1,3	5,0
Italië	6,0	1,6	3,1	6,3	3,4	—3,7	5,8
Verenigd Koninkrijk	2,2	2,5	2,6	5,5	0,2	—1,3	0,9
Ierland	4,7	3,6	4,6	5,2	0,1	—0,5	3,5
Denemarken	4,4	3,4	4,6	3,3	1,2	—1,0	4,8
E.E.G. - 9	4,5	3,6	4,2	5,3	1,7	—2,3	4,3
Verenigde Staten	3,5	3,2	6,1	5,6	—1,7	—1,8	6,2
Japan	11,5	7,3	8,5	10,2	—1,2	2,1	6,0

Bronnen : Bureau voor de Statistiek en de Commissie der Europese Gemeenschappen.
Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

onderworpen. Het stijgingstempo van de geldvoorraad, dat tijdens het laatste kwartaal van 1975 en de eerste drie maanden van 1976 zeer aanzienlijk was, vertraagde daarna. Na de monetaire onrust daalde de rentevoet op korte termijn geleidelijk; de rente op lange termijn, waarvoor in sommige landen tijdens de lente een forse stijging genoteerd werd, bleef stabiel of daalde eveneens. Tenslotte werd in Denemarken, Ierland, Frankrijk, Italië en België het monetair en budgettair beleid aangevuld met maatregelen om de stijging van lonen en prijzen af te remmen.

De te grote verschillen tussen de lidstaten inzake de ontwikkeling van kosten en prijzen schijnen een permanent verschijnsel te worden; zij veroorzaken monetaire verwikkelingen en verergeren in de meest getroffen landen nog het inflatiegevaar wegens het cumulatief effect van de hogere invoerprijzen; tevens werden de beschikbare middelen al te zeer geconcentreerd op de naar de uitvoer gerichte sectoren wat een kettingreactie verwekt inzake dalende valutakoersen en verdere inflatie en niet bijdraagt tot de noodzakelijke hervormingen. Het gevaar is niet denkbeeldig dat door deze grote evenwichtsstoringen de Gemeenschap in verscheidene economische en monetaire zones zou uiteenvallen waardoor a fortiori elk gemeenschappelijk beleid onmogelijk wordt.

De ontwikkeling van het B.N.P. in de verschillende landen toont aan dat 1976 een jaar was van matige groei, vooral rekening houdend met de teruggang tijdens de scherpe crisis van het jaar tevoren, en met een iets afnemende maar naar land sterk verschillende inflatie.

*
* *

Ontwikkeling van de conjunctuur in België

Met een zekere vertraging volgde het conjunctuurverloop in België nagenoeg dat in de andere ontwikkelde landen waarbij de invloed van de internationale economie zeer sterk was.

De snelle opleving van de economische activiteit, die echter van korte duur was, werd vooral veroorzaakt door de hernieuwde voorraadopbouw in nijverheid en handel, na de zeer ver doorgedreven voorraadafbouw die de ernst van de voorafgaande recessie bepaalde. Van deze nieuwe voorraadvorming gingen krachtige doch kortstondige impulsen uit op de produktie. Deze impulsen werden bovendien aangevuld door het opvoeren van de overheidsinvesteringen en de stijging van de gezinsbestedingen, die voorheen uitgesteld waren omwille van de ongunstige verwachtingen inzake werkgelegenheid en prijsverloop.

Conjunctuurindicator

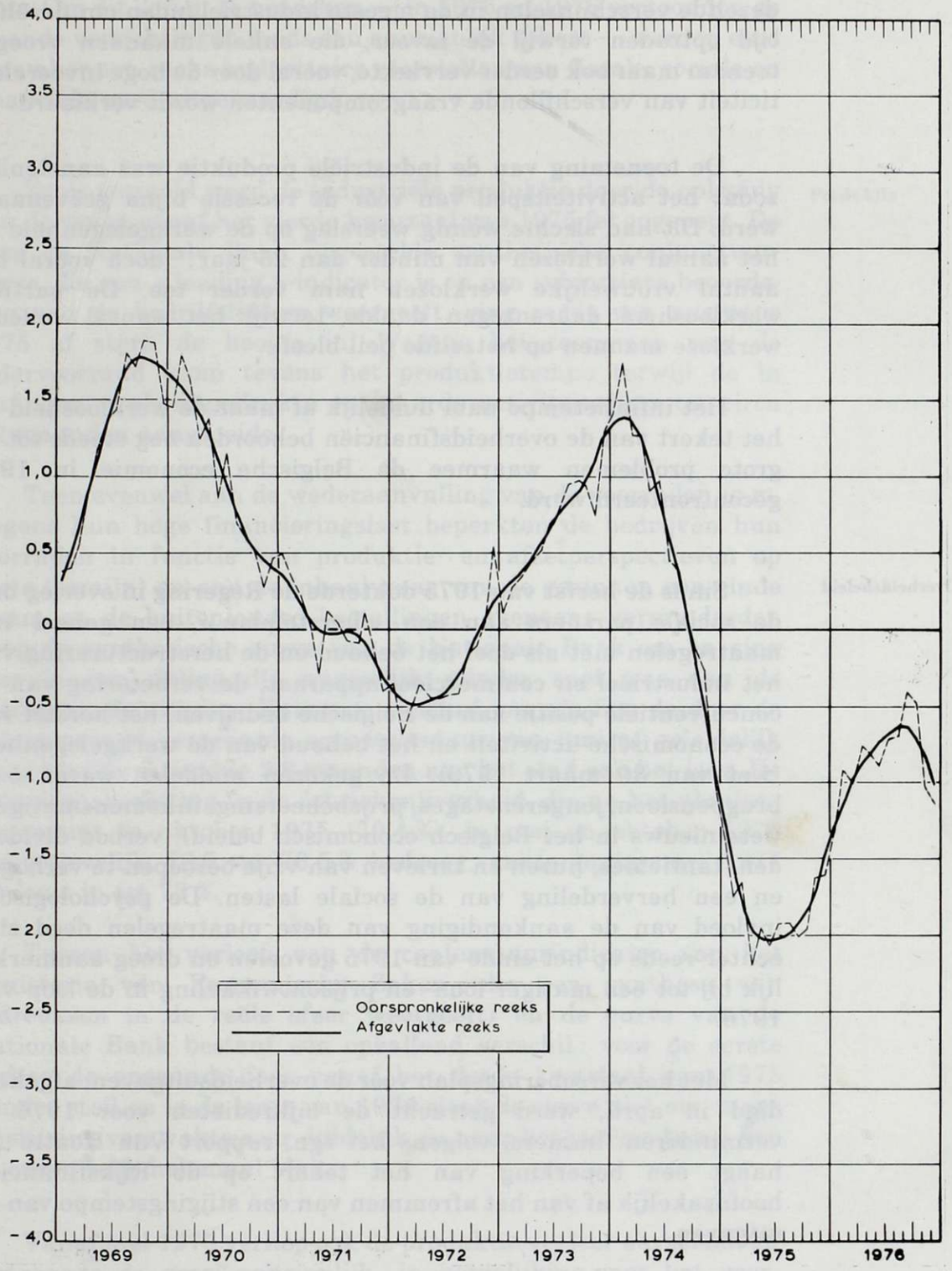

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

De toeneming van de uitvoer is een gevolg van het feit dat dezelfde verschijnselen in de meeste industrielanden om dezelfde tijd optraden terwijl de invoer, die enkele maanden vroeger toenam maar ook eerder vervlakte, vooral door de hoge invoerelasticiteit van verschillende vraagcomponenten wordt verklaard.

De toeneming van de industriële produktie was aanzienlijk zodat het activiteitspeil van vóór de recessie bijna geëvenaard werd. Dit had slechts weinig weerslag op de werkgelegenheid en het aantal werklozen van minder dan 25 jaar, doch vooral het aantal vrouwelijke werklozen nam verder toe. De partiële werkloosheid daarentegen daalde terwijl het aantal volledig werkloze mannen op hetzelfde peil bleef.

Het inflatietempo nam duidelijk af maar de werkloosheid en het tekort van de overheidsfinanciën behoorden nog steeds tot de grote problemen waarmee de Belgische economie in 1976 geconfronteerd werd.

Overheidsbeleid

Sinds de herfst van 1975 dokterde de Regering in overleg met de sociale partners aan een « herstelplan », een geheel van maatregelen met als doel het behoud en de herstructurering van het industrieel en commercieel apparaat, de verbetering van de concurrentiële positie van de Belgische bedrijven, het herstel van de economische activiteit en het behoud van de werkgelegenheid (wet van 30 maart 1976). De gekozen middelen waren o.m. brugpensioen, jongerenstages, prijsbeheersing, inkomensmatiging (iets nieuws in het Belgisch economisch beleid), verbod dividenden, tantièmes, huren en tarieven van vrije beroepen te verhogen en een herverdeling van de sociale lasten. De psychologische invloed van de aankondiging van deze maatregelen deed zich echter reeds op het einde van 1975 gevoelen en droeg aanmerkelijk bij tot een matiger loon- en prijsontwikkeling in de loop van 1976.

Met het versoberingsplan voor de overheidsuitgaven, afgekondigd in april, werd getracht de bijkredieten voor 1976 te verminderen. Immers, volgens het zgn. rapport Van Houtte (1) hangt een beperking van het tekort op de Rijksfinanciën hoofdzakelijk af van het afremmen van een stijgingstempo van de uitgaven.

Als gevolg van het fors gestegen deficit van de maatschappelijke zekerheid en van een tragere stijging van de fiscale ontvangsten, een gevolg van de verzwakking van de economische

(1) Verslagen van de technische Werkgroep belast met het formuleren van voorstellen met het oog op de onmiddellijke afremming van het financieringstekort van de Staat. Brussel, 6 mei en 19 juli 1976, 126 blz.

activiteit, scheen in de herfst een aanzienlijk deficit onafwendbaar. Om dit deficit te beperken — in 1975 en 1976 vertoonden de lopende verrichtingen reeds een aanzienlijk tekort — werden eind december een reeks budgettaire voorstellen van fiscale, sociale en financiële aard uitgevaardigd.

Produktie

Zoals vermeld werd de industriële produktie door de opleving van de vraag vanaf het vierde kwartaal van 1975 fel opgepept. De door de Nationale Bank opgestelde synthetische conjunctuurcurve, die een « leading »-indicator is en een subjectieve beoordeling van de bedrijfsleiders weergeeft, ging reeds van augustus 1975 af sterk de hoogte in. Wegens het toenemen van de ordervoorraad klom tevens het produktietempo terwijl de in maanden werk uitgedrukte verzekerde activiteitsduur tot circa 3,2 maanden aangroeide.

Toen evenwel aan de wederaanvulling van de voorraden (o.m. wegens hun hoge financieringslast beperkten de bedrijven hun voorraden in functie van produktie- en afzetperspectieven op korte termijn) en aan de inhaalvraag van de gezinnen een einde kwam en de buitenlandse bestellingen eveneens verminderden sloeg de synthetische curve van de Nationale Bank om en ging over in een daling die nauwelijk minder snel was dan de voorafgaande stijging. Daarmee gepaard gaande liep de door de ordervoorraad verzekerde activiteitsduur van juni af geleidelijk terug tot iets meer dan 2,8 maanden aan het eind van het jaar. De capaciteitsbezetting in de fabrieksnijverheid, die na het absolute dieptepunt in oktober 1975 (70,4 %), in mei en oktober 1976 respectievelijk 76,0 en 76,5 % bedroeg, zakte in januari 1977 opnieuw in tot 73 %.

Tussen het verloop van de conjunctuurindicator van het Ministerie van Economische Zaken (die een synthese van tijdreeksen in de reële sfeer weergeeft) en de curve van de Nationale Bank bestaat een opvallend verschil : voor de eerste verliep de opgaande fase vanaf het derde kwartaal van 1975 minder steil en in de lente van 1976 sloeg de curve niet om, maar de stijging verzwakte zeer duidelijk en naar het jaareinde toe liep de curve zelfs helemaal vlak.

Vanaf mei 1976 verliep ook de produktie veeleer aarzelend en vertraagde de groei aanzienlijk. In vergelijking met het voorgaande jaar bedroeg de gemiddelde stijging in 1976 ruim 10 % zodat de achteruitgang t.o.v. de top van 1974 nagenoeg ongedaan wordt gemaakt. De toeneming van de activiteit was zeer aanzienlijk in de chemische industrie, de produktie van metalen, de textielindustrie, de papier- en kartonnijverheid en in de sectoren der bouwmaterialen, maar slechts in de metaalverwer-

Ontwikkeling van het bruto nationaal produkt
(miljoenen franken)

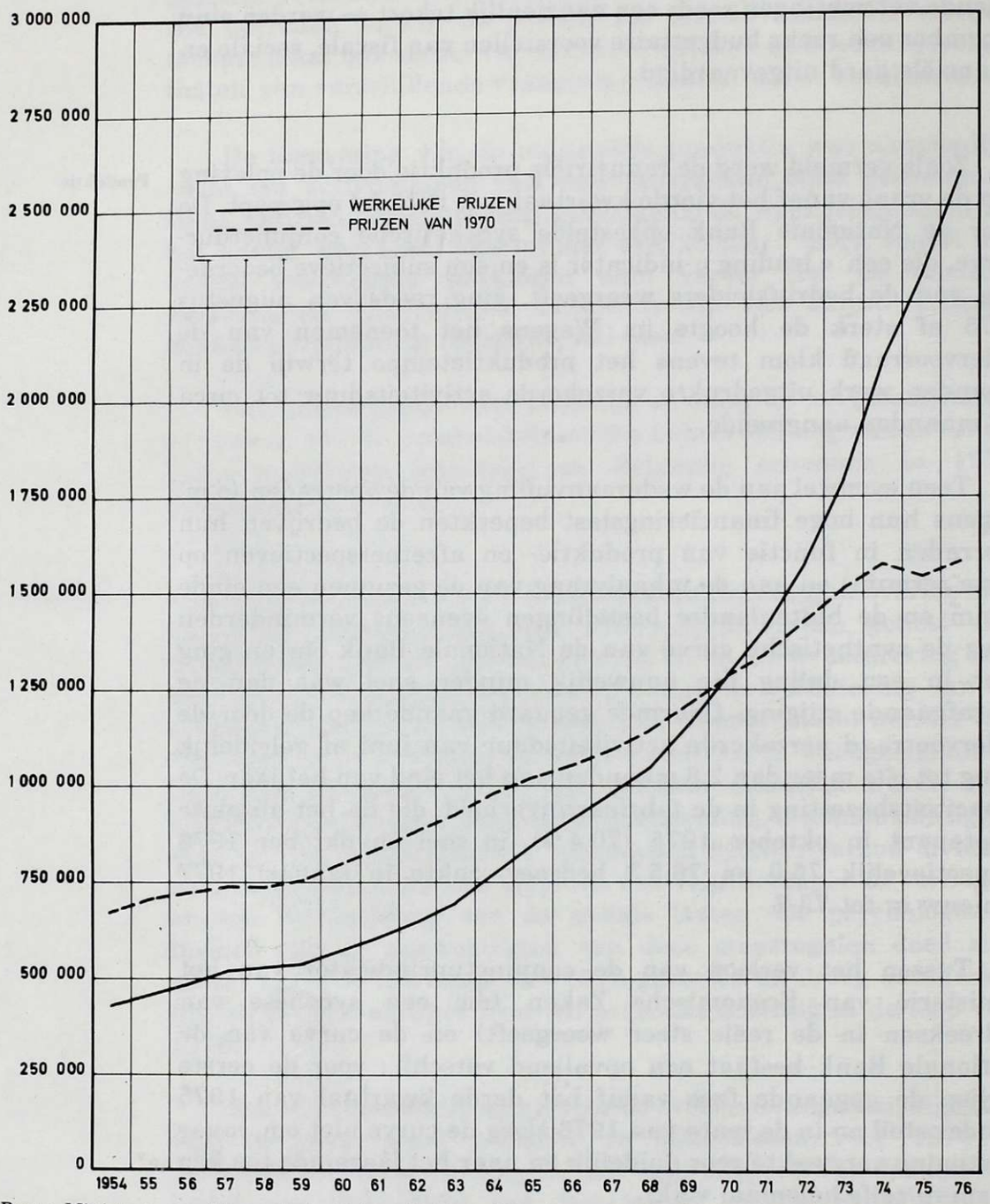

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

kende nijverheid en in de houtindustrie werd een nieuwe top bereikt. Het totale energieverbruik (in steenkoolequivalent) steeg in 1976 met 6,4 %; t.o.v. de top van 1973 bedraagt de achterstand nog steeds ruim 4 %. Alleen voor gas en elektriciteit is er, in vergelijking met dat jaar, een forse stijging van het verbruik.

Naar de aard van de geproduceerde goederen is er een aangroei voor alle categorieën, maar vooral voor de grondstoffen en de halffabrikaten. De nieuwe top van de produktie van investeringsgoederen (6 % boven die van 1974) kontrasteert met het heersende investeringsklimaat in de bedrijven.

Een verschillende industriële structuur verklaart waarom, volgens de gegevens van de industriële produktie, het conjunctuurherstel in Vlaanderen sneller optrad dan in Wallonië en Brussel, die door de crisis erger waren getroffen.

De reële toeneming van de bruto toegevoegde waarde in de industrie (fabrieksnijverheid, mijnen en groeven, nutsbedrijven) wordt t.o.v. het voorafgaande jaar op 7 % geraamd, na eenzelfde daling in 1975.

In de bouwnijverheid verliep de conjunctuur uiteenlopend. De vraag naar eensgezinswoningen nam vanaf de herfst van 1975 krachtig toe en deze ontwikkeling ging tijdens de eerste helft van 1976 voort zodat over heel het jaar een zeer hoog activiteitspeil werd bereikt. De forse aangroei van het bedrag van de hypothecaire leningen, toegestaan door gespecialiseerde kredietinstellingen en dit, niettegenstaande de maatregelen van de overheid om een oververhitting van de vraag te voorkomen, bevestigt deze gunstige ontwikkeling. De werken voor rekening van de overheid stegen eveneens zeer snel maar de bouw van flatgebouwen, kantoorruimten en fabriekspanden vertoonde een nieuwe daling. Globaal wordt de groei van de bruto toegevoegde waarde van de bouwnijverheid naar volume op 6 % geraamd bij een prijsstijging met 8 %.

Schattingen ten aanzien van de dienstverlenende bedrijven zijn bij gebrek aan informatie altijd vrij moeilijk. Het toerisme en de persoonlijke dienstverlening o.m. vanwege de financiële instellingen, genoten, evenals het jaar tevoren, een zeer gunstig activiteitspeil. Dank zij het economisch herstel vertoonde het goederenvervoer over het algemeen een forse stijging van de omzet. Toch ziet het ernaar uit dat na de langdurige expansie in de voorgaande decennia, de groei van de bruto toegevoegde waarde van de dienstverlenende bedrijven geringer wordt.

De tuinbouw en de veehouderij werden, zij het in uiteenlopende mate, door de droogte van 1976 zwaar getroffen; de late

teelten werden door de najaarregen begunstigd. Nominaal gaf de totale landbouwproduktie een toeneming te zien maar naar volume trad er een niet onaanzienlijke daling op.

Bruto binnenlands produkt

De reële groei van het bruto binnenlands produkt tegen marktprijzen wordt in 1976 op ruim 3 % geschat; in 1975 was er daarentegen een daling met 2,2 % zonder rekening te houden met een statistische aanpassing (1).

Werkgelegenheid

De totale beroepsbevolking, inclusief de dienstplichtigen en de uitkeringtrekkende volledig werklozen, nam in 1976 vermoedelijk opnieuw toe, nu met 0,5 %. De werkende beroepsbevolking zonder deze twee categorieën, nam echter naar schatting met 0,9 % af, als gevolg van een nieuwe achteruitgang van de werkgelegenheid met 0,8 % en een daling van het aantal zelfstandigen en helpers met 1,6 %. In dit laatste cijfer weegt de achteruitgang van het aantal landbouwers met ruim 5 % zwaar door. De werkgelegenheid nam af zowel in de industrie als in de dienstverlenende bedrijven al lijkt er wel een eind te komen aan het niet vervangen van de afgevloeide arbeidskrachten. In de overheidssector nam de personeelsbezetting toe onder de vorm van het tijdelijk in dienst nemen van werklozen en stagiairs.

Ondanks de economische groei bleef de totale werkloosheid in 1976 verder toenemen, zij het tegen een heel wat trager tempo dan in het voorgaande jaar. Tijdens het eerste halfjaar verminderde het aantal volledig werklozen met 14 000 maar in het tweede halfjaar was er opnieuw een aangroei met 45 000 tot 260 500. Op basis van het aantal vergoede volledig werklozen bereikte de werkloosheidsgraad (2) in december 6,5 % (tegen 5,8 % een jaar voordien) nl. 4,1 % voor de mannen en 11,2 % voor de vrouwen. Zo alleen rekening wordt gehouden met het aantal normaal arbeidsgeschikten liep de werkloosheidsgraad op van 4,3 % in december 1975 tot 5,1 % een jaar later (2,9 % voor de mannen en 9,3 % voor de vrouwen).

Het is nu zo dat bij een langdurig gedeprimeerde arbeidsmarkt de gedeeltelijke werkloosheid voor een deel in volledige

---

(1) De nationale rekeningen van 1975, opgesteld door het N.I.S., vermelden voor het B.N.P. aanzienlijke statistische aanpassingen naargelang van de drie berekeningswijzen nl. de vraag, de inkomens en de produktie. De ramingen voor 1976 van de verschillende componenten van het B.N.P. gebeurden dan ook op basis van de niet-aangepaste gegevens.

(2) Verhouding tussen het aantal uitkeringstrekkende volledig werklozen en de actieve bevolking.

werkloosheid wordt omgezet en in het eerste stadium van de opleving aanvankelijk de gedeeltelijke werkloosheid vermindert.

Bij nader toezicht lijkt de toeneming vooral te liggen aan de kant van de werkloze vrouwen waarvan een steeds groter aantal in het beroepsleven wil ingeschakeld worden; in werkelijkheid krimpt de vraag naar vrouwelijke arbeidskrachten en kon in de tertiaire sector zelfs een afstoting van overtollige werkneemsters worden vastgesteld. Het percentage jongeren dat werkloos is blijft zeer hoog doch de Regeringsmaatregelen hebben het o.m. tot het midden van 1976 eniger mate doen dalen. Het is duidelijk dat een groot gedeelte van de werkloosheid van structurele aard is en dat zelfs bij een forse conjunctuuropleving een niet onbelangrijk aantal werklozen geenszins opnieuw in het arbeidsproces kan worden ingeschakeld, daar o.m. de rationaliseringsinvesteringen en de technologische wijzigingen in het produktieproces worden voortgezet. Daarenboven is in deze fase van het herstel de produktiviteitsstijging zeer groot.

Inkomens

Afgezien van de statistische aanpassing vertraagde de loonsomstijging verder in 1976, m.n. naar raming tot 12,3 %, tegen 16,2 % in 1975 en 20,2 % in 1974. Terwijl de toeneming van de loonsom in de overheidssector vrij aanzienlijk bleef was zij eerder gering in de bedrijven. De ongunstige ontwikkeling van de werkgelegenheid verklaart voor een groot deel het verschil. De vertraging was in beide gevallen mede een gevolg van de afnemende weerslag van de loonindexering wegens de vertraging van de inflatie, terwijl bovendien de autonome loonsverhogingen beperkt waren. Het aandeel van de loonsom in het nationaal inkomen nam verder toe tot meer dan 70 %.

Andere factoren die de concurrentiemogelijkheden van het bedrijfsleven gunstig beïnvloedden waren o.m. een vermindering van de sociale lasten, een belangrijke produktiviteitstoeneming (8 à 10 %) en de vertraging van het stijgingstempo van de loonkosten met meer dan de helft (van gemiddeld ruim 21 % in 1974 en 1975 tot circa 10 % in 1976). De E.E.G.-Commissie raamt de stijging van de loonkosten per eenheid produkt voor België op 1,5 % in 1976, tegen een aangroei met 13,9 % in het voorgaande jaar; alleen in de Duitse Bondsrepubliek en de Verenigde Staten werd in 1976 een daling genoteerd; wordt echter rekening gehouden met de zeer belangrijke wisselkoersverschillen van dat jaar, dan was het in Italië, Ierland, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk dat de kostenstijging per eenheid produkt lager lag.

Reële ontwikkeling van het bruto nationaal produkt en zijn samenstellingen

(in % t.o.v. het voorafgaande jaar)

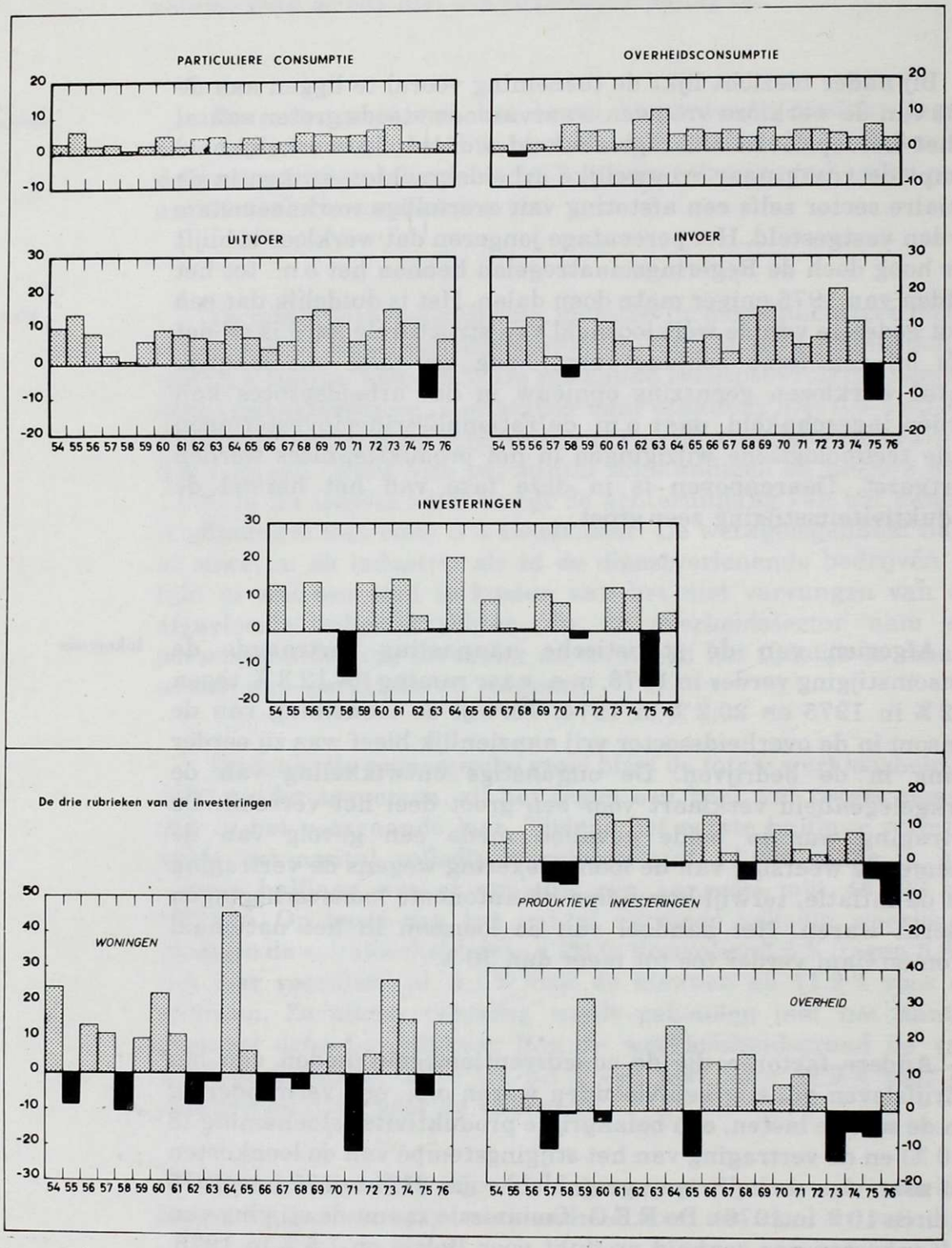

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

De toeneming van het inkomen van zelfstandigen versnelde in 1976; het aandeel van de zelfstandigen in het nationaal inkomen daalde evenwel verder evenals het aandeel van het inkomen uit vermogen, toevloeiend aan particulieren, en dit niettegenstaande voor sommige categorieën de inkomens uit roerende vermogens vrij aanzienlijk aangroeiden.

Consumptie...

Als gevolg van de voorraadopbouw wordt de reële toeneming van de totale binnenlandse bestedingen geraamd op 4,1 % terwijl de reële groei van de binnenlandse bestedingen buiten de voorraadvorming naar raming 2,4 % bedraagt.

... van de gezinnen

Het gezinsverbruik, dat in 1975 naar volume met slechts 1,1 % toenam en 60,6 % van de binnenlandse bestedingen vertegenwoordigde, vertoonde in 1976 naar raming een reële groei van 3,5 %. Deze versnelling is te verklaren door de gewijzigde houding van de consumenten : in de recessie waren deze blijkbaar zeer voorzichtig geworden wegens de ongunstige ontwikkeling van de arbeidsmarkt en het inflatoir klimaat, doch vanaf de laatste maanden van 1975 werd overgegaan tot een aantal voordien uitgestelde aankopen van duurzame verbruiksgoederen. Zo werden er o.m. 16 % meer nieuwe wagens ingeschreven, wat niet weinig bijdroeg tot de sterke stijging van het bedrag van het opgenomen kortlopend krediet. Volgens de aangiften inzake belastingen over de toegevoegde waarde lag in 1976 de omzet in de kleinhandel bij de grote ondernemingen nominaal ruim een vijfde hoger dan in 1975; voor de kleine ondernemingen lag de aangroei iets hoger dan het stijgingspercentage van het omzetcijfer in de kleinhandel dat, naar waarde 12 % bedroeg. Naar volume steeg de omzet met ruim 3 %. De forse toeneming van de activiteit in de woningbouw droeg bij tot een snellere aangroei van de langlopende verplichtingen van de gezinnen. Op te merken valt dat het reëel beschikbaar inkomen van de gezinnen, dat in 1975 met 0,6 % daalde, nu met bijna 4 % steeg; de spaarquota liep in 1976 verder op tot wellicht meer dan 18 %.

... van de overheid

De overheidsconsumptie, die in 1975 naar volume met 7,2 % was toegenomen, gaf in 1976 naar raming een reële groei met slechts 3,6 % te zien. De prijsstijging verzwakte van bijna 17 % in 1975 tot 12 %, als gevolg vooral van de tragere prijsstijging van de belangrijkste component, m.n. de personeelskosten. De toeneming van de aankopen van goederen en diensten vertraagde aanzienlijk, met name reëel van 20,1 % in 1975 tot 8 % in 1976, wegens de noodzaak de lopende bestedingen van de overheid te beperken. Het waren vooral de overdrachten aan de gezinnen die de conjunctuur ondersteunden.

De rentelast van de overheidsschuld nam aanmerkelijk toe : in verhouding tot het nationaal inkomen bedroeg hij 4,7 % in 1976 tegen 4,4 % het voorgaande jaar. Op te merken valt eveneens de stijging van het te financieren deficit van de gezamenlijke overheid, van een weinig meer dan 100 miljard frank in 1975 (4,4 % van het B.N.P.) tot 172 miljard frank (6,6 % van het B.N.P.) in 1976.

Prijzen

De conjunctuuropleving en de daarmee gepaarde vraagstijging veroorzaakte slechts een matige prijsstijging van de grondstoffen sinds deze medio 1975 hun dieptepunt bereikten; daarnaast moet evenwel de uitzonderlijke toeneming van de prijzen van sommige landbouwprodukten, inzonderheid koffie en cacao, worden vermeld; de invloed hiervan deed zich vooral op de Belgische groothandelsprijzen gevoelen tijdens het eerste halfjaar. Voor de industriële eindprodukten hield een matige prijsstijging gedurende het hele jaar aan. De gemiddelde koersstijging van de Belgische frank beperkte echter de stijging van de invoerprijzen.

De prijsstijging van het gezinsverbruik, die reeds in de loop van 1975 geleidelijk was vertraagd, verzwakte verder in 1976, afgezien van de zomermaanden toen de abnormale droogte aanleiding was tot een forse stijging van de prijzen van aardappelen en groenten in de detailhandel. Gemeten aan het nieuwe indexcijfer van de consumptieprijzen, dat in juni ingevoerd werd, lagen de consumptieprijzen in december 7,6 % boven het peil van eind 1975. Over het ganse jaar daalde de gemiddelde stijging van 12,8 % in 1975 tot 9,2 % in 1976. Het actief prijsbeleid (voorafgaande aangifte van de prijsverhogingen, vaststelling van maximumverkoopprijzen, -tarieven of -winstmarges en programmacontracten) droeg daartoe bij.

Investeringen

De reële daling van de investeringen in vaste activa, die in 1975 3,7 % bedroeg, was het jaar daarop naar raming vrij gering (1,5 %) waarbij enkele componenten, met name de overbeidsinvesteringen en vooral de woningbouw een toeneming te zien gaven. De verhoging van de overheidsbestedingen is een onderdeel van het anti-cyclische beleid : een beperking lag evenwel in de eis dat de prijsstijging en het door leningen te financieren saldo van de overheid niet uit de hand mocht lopen. Voor 1976 wordt de toeneming van de overheidsinvesteringen naar waarde toch op ruim 15 % geschat (reëel : 5,5 %).

Na de inzinking in 1975 nam de woningbouw het volgend jaar aanzienlijk toe, naar raming reëel met 15 %. Het woningbouwvolume lag hierdoor aanmerkelijk hoger dan tijdens de

hoogconjunctuur in 1974. De hoge rentevoet, de forse prijsstijgingen in de voorgaande jaren en de beperking van het bedrag van de hypotheekinschrijvingen waren blijkbaar tot nog toe geen rem op de bouw van eengezinswoningen, wel echter op de bouw van flatwoningen die vaak voor verhuring worden gebouwd. De reactie van de gezinnen op de inflatie en de recessie ligt, wat de vraag naar nieuwbouwwoningen betreft, blijkbaar in dezelfde lijn als de aankopen van duurzame consumptiegoederen.

De produktieve investeringen gaven in 1976 een nieuwe en ditmaal aanzienlijke achteruitgang te zien, die reëel op ruim 11 % wordt geschat, na een daling met iets meer dan 4 % in 1975.

Nadat in 1974 de investeringen in de bedrijven nog aanzienlijk waren toegenomen, volgde in 1975 slechts een vrij geringe daling, wellicht omdat de uitvoering van een aantal begonnen projecten in dat jaar nog verder ging. Deze factor is in 1976 weggevallen en de economische recessie woog toen pas helemaal door in de bedrijfsinvesteringen. Naar volume wordt de achteruitgang ten opzichte van het topjaar 1974 op ongeveer 15 % geraamd waarvan 11 % voor gebouwen en 19 % voor outillage. Bijna alle indicatoren bevestigen deze daling. De in het kader van de B.T.W. door de grote bedrijven aangegeven investeringen en de invoer van investeringsgoederen namen nominaal met slechts 2 tot 2,5 % toe (tegen 5,5 tot 6 % in 1975). De bestellingen van investeringsgoederen aan de metaalverwerkende nijverheid, afkomstig uit het binnenland, liepen voor het tweede opeenvolgende jaar licht terug. Daarentegen namen de investeringsprojecten waarvoor de overheid subsidies verleent enorm toe t.o.v. het vrij lage bedrag van 1975; ook de verbintenissen van de openbare kredietinstellingen die gespecialiseerd zijn in investeringskrediet liepen eerder door toevallige omstandigheden aanzienlijk op.

Tegenover de nieuwe overheidsmaatregelen ter bevordering van de investeringen staat de onzekerheid van de bedrijfsleiders ten aanzien van de toekomstige vraagontwikkeling en de moeilijke financiële positie van de bedrijven, die het jaar 1975 overwegend met verlies afsloten en waarvan de schuldenlast in de recessie aanzienlijk opliep. De langlopende verplichtingen van de bedrijven namen aanmerkelijk toe, ofwel doordat de financiering met eigen middelen daalde en meer krediet diende te worden opgenomen ofwel om het door de crisis aangetaste bedrijfskapitaal aan te vullen. De vrij geringe toeneming van de capaciteitsbezetting in de verwerkende industrie tot een peil, dat voorheen nog als indicator voor de laagconjunctuur gold en dit niettegenstaande de forse groei van de industriële produktie, was overigens niet van aard om de bedrijfsleiders tot belangrijke uitbreidingsinvesteringen aan te sporen.

Overigens werd door de bedrijven in het vierde kwartaal van 1975 en in het eerste halfjaar van 1976 wel geïnvesteerd in nieuwe voorraden, hetgeen een aanzienlijk kapitaal vastlegt.

De totale bruto kapitaalvorming, met inbegrip van de voorraden, nam in 1976, afgezien van de statistische aanpassing, reëel met ongeveer 6 % toe, na een daling met ruim 15 % in het voorgaande jaar, maar de omslag ligt grotendeels in de voorraadvorming. De totale investeringen, voorraden inbegrepen, bedroegen naar raming 21,4 % van het B.N.P., tegen 21,1 % in 1975 en 24,5 % in 1974 dat in dit opzicht een topjaar was.

De factoren die aan de basis van de opleving lagen, m.n. de ruime voorraadvorming in binnen- en buitenland en, in mindere mate, de toeneming van de consumentenvraag, leverden ook de impulsen voor de buitenlandse handel.

Buitenlandse handel

Uit de voor de seizoenverbeterde douanestatistiek blijkt dat de dalende tendens van de invoer in de B.L.E.U. reeds in april 1975 omsloeg. De aangroei duurde tot augustus 1976 maar ging daarna, blijkbaar als gevolg van het beëindigen van de voorraadopbouw, in een volkomen vlak verloop over. De invoerstijging van grondstoffen en halffabrikaten liep enkele maanden voor op de toeneming van de uitvoer, die pas tijdens het vierde kwartaal van 1975 optrad en juist één jaar duurde; tijdens de laatste maanden van 1976 vertraagde het groeitempo aanmerkelijk. Terwijl de goederenuitvoer in 1976 nominaal met 19,7 % steeg, vermeerderde de invoer in de B.L.E.U. met 20,6 %. Het stijgingstempo van de invoerprijzen, zowel voor grondstoffen als voor sommige verbruiksgoederen, lag aanzienlijk hoger dan dat van de uitgevoerde produkten (o.m. waren de staalprijzen zeer zwak) zodat de ruilvoet verder verslechterde van 96,1 in 1975 (1970 = 100) tot 95,1 in 1976.

Het invoerpatroon bleef vrij stabiel : de landen van de Gemeenschap leverden ruim twee derden van de totale B.L.E.U.-invoer; opvallend is dat, als gevolg van de snellere stijging van de waarde van de ingevoerde goederen, het handelstekort met de ontwikkelingslanden, de olievoortbrengende landen inbegrepen, bijna verdubbelde; ook tegenover de Verenigde Staten en Japan zwol het negatief saldo vrij krachtig aan.

Een nadere analyse van de groei van de Belgische export, die geografisch sterk geconcentreerd blijft op de geïndustrialiseerde landen, inzonderheid op die van de Gemeenschap, toont aan dat

deze toch niet zo bijzonder groot was. Gebruik makend van de door de Nationale Bank naar volume- en prijsstijging uitgesplitste gegevens kan de toeneming van de Belgische uitvoer van goederen in 1976 naar volume op 8,4 % worden geschat bij een prijsstijging met 6 %. De herwogen wereldhandel, d.i. de met van de Belgische export afgeleide wegingsfactoren herwogen invoer in de afnemerlanden, nam naar raming evenwel met 10,9 % toe, zodat het Belgische marktaandeel onmiskenbaar achteruitging. De verklaring hiervoor dient te worden gezocht in de kostenstijgingen in de voorbije jaren en de hierdoor acuut geworden moeilijkheden van een niet te verwaarlozen aantal bedrijven in verschillende belangrijke bedrijfstakken als de staalproduktie, de chemische industrie, de metaalverwerkende nijverheid en de textielindustrie. Uit de douanestatistiek blijkt trouwens dat de uitvoer van verschillende in het exportpakket traditioneel zeer belangrijke goederen in 1976 slechts in geringe mate toenam; maar de uitvoer van vervoermaterieel steeg bijzonder snel. Dit verlies aan concurrentiecapaciteit van de Belgische industrie beïnvloedt ongetwijfeld ook de invoer.

Handels- en betalingsbalans

Op basis van de douanestatistiek bereikte de handelsbalans van de B.L.E.U. een deficit van 99 miljard frank, tegen 74 miljard in 1975. Speciale factoren droegen tot dit enorme deficit bij, zoals de hogere invoer van grondstoffen en halffabrikaten, nodig voor de toegenomen produktie en de voorraadvorming en de gestegen invoer van aardolie die in 1976 bijna 18 miljard meer kostte dan een jaar voordien. Volgens de gegevens van de betalingsbalans beliep het tekort van de buitenlandse goederenhandel van de B.L.E.U. 54 miljard, tegen een overschot van 0,5 miljard in 1975.

Hierbij dient evenwel te worden opgemerkt dat de handelsvorderingen op het buitenland tijdens het eerste en het derde kwartaal sterk beïnvloed werden door de speculatieve bewegingen veroorzaakt door druk op de valutamarkt. Bovendien ging de verdere verslechtering van de ruilvoet gepaard met een tekort van het lopend verkeer van de betalingsbalans in de mate dat de bestedingen vlugger stegen dan het inkomen.

De invoer in België van goederen en diensten nam naar raming reëel met 11,1 % toe bij een prijsstijging met 7 %; voor de uitvoer bedroegen deze gegevens respectievelijk 8,8 en 5,8 %. Dat het saldo van de Belgische in- en uitvoer van goederen en diensten, dat in het recessiejaar nog licht positief was, in 1976 slechts een tekort van 39 miljard frank vertoonde, is te verklaren door de verdere aangroei van het overschot van het dienstenverkeer. Hiertegenover staat een even groot positief saldo van de betaalde en ontvangen factorinkomsten, waardoor het saldo op de lopende

rekening van de betalingsbalans nagenoeg op nul valt, na een positief saldo ten belope van 31,5 miljard frank in 1975 (1,4 % van het B.N.P.).

Het kapitaalverkeer, zoals het tot uiting komt in de betalingsbalans, onderging ten dele de invloed van speculatieve bewegingen. Toch was in globo het tekort nauwelijks hoger dan in 1975, o.m. wegens de vermindering van de netto aankopen van buitenlandse effecten door ingezetenen en van de directe investeringen door buitenlandse ondernemingen en dit niettegenstaande een toeneming van de deposito's en van de directe investeringen in het buitenland.

Geld en krediet

De vorming van financiële activa door de Belgische particulieren en bedrijven steeg sneller dan het B.N.P. zodat de bruto financiële spaarquota verder toenam tot bijna 17 %. Nochtans waren het niet zo zeer de particulieren die hiertoe bijdroegen : de monetaire kasmiddelen en de gewone deposito's stegen minder vlug dan het jaar tevoren, doch de grote deposito's op termijn of voor ten hoogste één jaar groeiden enorm aan als gevolg van het hoge rentepeil. De vorming van financiële activa van de vennootschappen werd bevorderd door de verbetering van de nominale cash-flow van vele bedrijven en uitte zich vooral in een toeneming van hun vorderingen op het buitenland.

De financiële verplichtingen stegen heel wat meer dan in 1975 o.m. wegens de toeneming van de langlopende verplichtingen van de bedrijven, een gevolg van een vermindering van de zelffinancieringsquota bij een deel van hen. De kortlopende verplichtingen verliepen parallel met de ontwikkeling van de netto handelsvorderingen op het buitenland maar bleven globaal op hetzelfde peil als in het voorafgaande jaar.

Ook voor de particulieren werd een belangrijke schuldaangroei genoteerd : zowel de golf van aankopen van duurzame verbruiksgoederen als de vraag naar eengezinswoningen droegen hiertoe bij.

Het hoofddoel van het monetaire beleid tijdens de beschouwde periode was de verdediging van de positie van de frank in de muntslang. Zo werd de financiering van speculatieve verrichtingen bemoeilijkt door de forse verhoging van de rentetarieven op korte termijn en de kwantitatieve begrenzing van de kredietverlening. De enorme financiële behoeften van de hele overheidssector veroorzaakten een hausse van de rentetarieven op lange termijn.

De groeipauze tijdens de tweede helft van 1976 vormt een vaste bodem voor een nieuwe opgang in het volgend jaar. Dit vergt echter een aangepast en flexibel beleid met als hoofdthema het verder terugdringen van de inflatie. Een matige loonstijging, een beteugeling van de prijsontwikkeling, een stevige munt en een beperking van het overheidstekort kunnen daar in niet geringe mate toe bijdragen.

Uit een betere rentabiliteit van de ondernemingen, noodzakelijk voor hun continuïteit, kan een hogere investeringsgeneigdheid voortvloeien. Zonder een wezenlijke verbetering van de investeringen en vooral van de uitbreidingsinvesteringen is een solied economisch herstel niet mogelijk en is elke blijvende positieve invloed op de werkgelegenheid uitgesloten. Zelfs bij de gunstigste ontwikkeling wordt verwacht dat op dat gebied in verscheidene bedrijfstakken de toestand zich slechts zeer langzaam in de goede richting zal doorzetten.

*

* *

EERSTE DEEL

BEVOLKING EN WERKGELEGENHEID

HOOFDSTUK EEN

BEVOLKING

Op 31 december 1976 telde België 9 822 853 inwoners, dit is 9 701 meer dan een jaar voordien. De totale aangroei bedroeg 0,99‰, wat beduidend minder is dan het reeds lage 5,42‰ per eind december 1975. Wat echter belangrijk is in het verloop van de bevolking in 1976 is de wijze waarop de verschillende bevolkingscomponenten tot deze aangroei hebben bijgedragen.

Inderdaad, toen in 1975 de natuurlijke aangroei van de bevolking, d.i. het verschil tussen het aantal geboorten en het aantal sterfgevallen, tot nul werd herleid, werd oorspronkelijk voor 1976 zelfs een negatief cijfer verwacht.

Het aantal geboorten, dat sinds 1964 voortdurend verminderde, nam evenwel in 1976 toe (120 472 geboorten tegen 119 273 in 1975) en het aantal sterfgevallen lag iets lager dan het voorgaande jaar (118 765 sterfgevallen tegen 119 273 in 1975), hetgeen resulteerde in een natuurlijk accres.

Opvallend is dus dat de natuurlijke aangroei, na sinds meer dan tien jaren te zijn teruggelopen, in 1976 een toeneming vertoonde. Bovendien nam het aandeel van het natuurlijk accres in de totale aangroei opnieuw toe, aangezien het migratiesaldo beduidend lager was dan het jaar voordien (7 994 in 1976 tegen 24 904 in 1975). De natuurlijke aangroei vertegenwoordigde meteen 17,6 % en het migratiesaldo 82,4 % van de totale aanwas van de bevolking.

Het aandeel van de respectieve bevolkingscomponenten in de recente ontwikkeling verschilt van het ene taalgebied tot het andere.

In 1976 had het Vlaams gewest opnieuw het grootste bevolkingsaccres, zowel in absolute als in relatieve cijfers (3,07‰). De totale aangroei was echter lager dan het jaar voordien, hetgeen eveneens voortvloeit uit een verminderd migratiesaldo.

Het geboortencijfer liep er niet verder terug; het bereikte zelfs 12,40‰, d.i. 69 047 kinderen, tegen 12,13‰ of 67 294 kinderen in 1975. Het overtreft niet alleen het geboortencijfer in Wallonië (12,20‰), maar komt ook boven dat van het landsgemiddelde.

Het hoogste nataliteitscijfer in het Vlaamse landsgedeelte werd traditioneel genoteerd in de vier arrondissementen in het Noord-Oosten van het land, met name in Hasselt, Maaseik, Tongeren en Turnhout. In 1976 hadden de arrondissementen Hasselt en Maaseik opnieuw een geboortencijfer boven de 15‰ (respectief 15,17‰

en 15,55‰); in de arrondissementen Tongeren en Turnhout bleef het geboortencijfer even beneden dat van Hasselt en Maaseik, maar lag toch hoger dan het voorgaande jaar.

Het sterftecijfer nam in het Vlaamse land in lichte mate af, met name van 10,91‰ tot 10,83‰ en bleef hiermede het laagste promillage van het land. Het natuurlijk accres (verschil tussen het geboorten- en sterftecijfer) bereikte 8 781 wat toch 2 000 eenheden meer was dan het jaar voordien. Bovendien was het Vlaamse landsgedeelte het enige gewest met een natuurlijke aangroei.

Hoewel er zich in diverse arrondissementen meer personen vestigden dan er vertrokken, bedroeg het migratiesaldo 6 872 eenheden minder dan het voorgaande jaar en bereikte nog 8 243. Wegens de teruggang van dit migratie-overschot kon het verhoogde natuurlijk accres niet verhinderen dat de totale bevolkingsaangroei in Vlaanderen slechts 17 024 personen of 3,07‰ bereikte; het jaar voordien bedroeg dit aantal 21 873 of 3,94‰.

In tegenstelling tot het voorgaande jaar bleef het resultaat van het natuurlijk verloop in alle Vlaamse provincies positief. In Oost-Vlaanderen, waar in 1975 meer sterfgevallen dan geboorten werden genoteerd, beliep de natuurlijke aangroei 0,27‰. Ook in de andere Vlaamse provincies, West-Vlaanderen uitgezonderd, werd een hogere natuurlijke aangroei waargenomen : in Limburg bedroeg het promillage 7,29, tegen 6,50‰ in 1975; in West-Vlaanderen 1,46‰, tegen 1,51; in Vlaams-Brabant 0,82‰, tegen 0,71‰; in Antwerpen 0,67‰, tegen 0,34‰.

Per arrondissement bekeken bleek niet overal het saldo van de natuurlijke bevolkingsontwikkeling positief te zijn. Inderdaad, Antwerpen (—763), Mechelen (—75), Gent (—114), Oudenaarde (—220), Oostende (—67) en Veurne (—43) hadden een groter sterfte- dan geboortencijfer.

Diverse Vlaamse arrondissementen vertonen bovendien sinds enkele jaren een negatief migratiesaldo. Dit is o.m. het geval voor Aalst, Oudenaarde, Diksmuide, Ieper, Kortrijk en Tielt. De uitwijking naar andere gewesten is wellicht het gevolg van het gebrek aan werk in eigen streek.

De grootste migratie-overschotten — hoewel ze geringer waren dan het jaar voordien — werden in 1976 waargenomen in de arrondissementen met een grote agglomeratie en tegelijkertijd met een uitgebreide industriële inplanting. Aldus beliep het migratie-overschot in het arrondissement Halle-Vilvoorde 4 104, tegen 4 711 in 1975, in het arrondissement Antwerpen 1 392, tegen 2 122 het jaar voordien en in het arrondissement Hasselt 1 679, tegen 1 829.

Naast de arrondissementen Aalst, Oudenaarde, Diksmuide en Ieper, waar de bevolking reeds sedert enkele jaren in aantal afneemt, werden ook in 1976 minder inwoners geteld in de arrondissementen Gent, Tielt en Veurne. De bevolkingsachteruitgang is er voornamelijk toe te schrijven aan het negatief migratiesaldo.

De provincie Limburg groeide in de periode ultimo 1975-ultimo 1976 aan met 6 551 inwoners of 9,55‰, Vlaams-Brabant met 5 362 of 5,88‰, de provincie

Antwerpen met 3 506 of 2,25‰ en West-Vlaanderen met 1 803 of 1,68‰. De provincie Oost-Vlaanderen telde daarentegen eind december 1976 198 inwoners minder dan twaalf maanden voordien, hetgeen voornamelijk voortvloeit uit het negatief migratiesaldo van het arrondissement Gent.

Vanaf 1970 verhief het totaal accres in Wallonië zich telkens boven dat van het voorgaande jaar, behalve in 1975 toen de totale aangroei slechts de helft van die in 1974 beliep (7 214 tegen 14 174), als gevolg zowel van een meer negatief natuurlijk verloop van de bevolking, als van een kleiner migratie-overschot. In 1976 lag de totale aangroei opnieuw lager dan het voorgaande jaar; hij bereikte nauwelijks 1 412 eenheden of 0,44‰.

In tegenstelling met hetgeen in het Vlaamse landsgedeelte het geval was, liep het geboortencijfer in het Zuiden van het land verder terug en bedroeg 39 216 of 12,20‰, tegen 39 803 of 12,39‰ het voorgaande jaar.

Niettegenstaande de nataliteit in Wallonië tijdens het afgelopen jaar op een lager peil lag dan in Vlaanderen, werd in de provincies Namen (13,04‰) en Luxemburg (12,93‰) toch een gunstiger geboortencijfer genoteerd dan in de provincies Antwerpen (11,65‰), Oost-Vlaanderen (12,50‰) en West-Vlaanderen (12,51‰).

In relatieve cijfers uitgedrukt bestaan er geen sterk uitgesproken verschillen tussen het geboortencijfer in het Noorden en het Zuiden van het land. Wallonië heeft tot hiertoe zijn nataliteitscijfer blijkbaar in grote mate te danken aan de vreemdelingen die naar schatting een achtste van de bevolking uitmaken. Deze vreemdelingen zijn immers grotendeels gastarbeiders en behoren derhalve tot de jonge bevolking.

Nochtans ziet het er naar uit dat de invloed van de vreemdelingen op het geboortenpatroon van Wallonië stilaan afneemt. Dit blijkt reeds uit het verloop in arrondissementen met een vrij aanzienlijk aantal vreemdelingen, waar het geboortencijfer in 1976 beneden het landsgemiddelde (12,26‰) lag. Dit was o.m. het geval in de arrondissementen Luik, Hoei, Borgworm, Charleroi, Thuin, Doornik en Nijvel. In het arrondissement Aat werd het laagste nataliteitscijfer van het land genoteerd : 10,89‰.

Het sterftecijfer lag iets lager dan het voorgaande jaar (13,75‰, tegen 13,83‰), maar overtrof nog ruimschoots het landsgemiddelde alsmede het gemiddelde voor de Vlaamse provincies. Slechts in twee Waalse arrondissementen bleef het sterftecijfer beneden het nationaal gemiddelde van 12,09‰, met name in Nijvel en Aarlen, waar de verhouding respectievelijk 11,47‰ en 11,89‰ bedroeg.

Het hoge sterftecijfer samen met een teruglopend geboortencijfer resulteerde in Wallonië in een daling van het natuurlijk verloop met 5 004 eenheden, wat nog meer is dan de 4 631 van het jaar voordien. Met uitzondering van Waals-Brabant (arrondissement Nijvel : +92), werd in geen enkele Waalse provincie nog een natuurlijk accres geboekt. Benevens Nijvel werd een natuurlijke aangroei genoteerd in de arrondissementen Aarlen (+21) en Bastenaken (+7). Het meest negatieve saldo

werd waargenomen in de arrondissementen Luik, Charleroi en Doornik, waar de resultante van de geboorten / sterftebeweging een daling van de bevolking met respectievelijk 1 399, 672 en 503 eenheden betekende.

De hoge immigratie heeft er in het Franstalig gedeelte van het land verscheidene jaren voor gezorgd dat de achteruitgang van het natuurlijk bevolkingsverloop werd gecompenseerd. Tijdens de jongste twee jaren blijkt ook die invloed te zijn afgezwakt : in 1975 bedroeg het migratie-overschot nog 11 845, tegen 16 416 het jaar voordien en in 1976 bereikte dit overschot 6 416. In de twee voorbije jaren lag zelfs het vestigingsoverschot in Vlaanderen telkens hoger.

In de arrondissementen Charleroi, Bastenaken en Bergen werd reeds verscheidene jaren na elkaar een negatief migratiesaldo opgetekend. Ook in het arrondissement Luik vertrokken in 1976 meer personen dan er zich kwamen vestigen. De niet genoemde arrondissementen boekten een overschot. Het grootste migratiesaldo stond op naam van de arrondissementen Nijvel (+6 361) en Namen (+1 372).

Het hoogste totaal accres (geboorten- + migratieoverschot) van Wallonië en eveneens van het ganse land werd, zoals de voorgaande jaren, te Nijvel genoteerd (24,61 ‰ of 6 453 personen); dit promillage werd voornamelijk bereikt door het aanzienlijk migratie-overschot, aangezien de natuurlijke ontwikkeling slechts voor een aangroei zorgde van 92 personen.

Dank zij het migratie-overschot — het natuurlijk verloop was in de meeste arrondissementen, op Aarlen, Bastenaken en Nijvel na, negatief — vermeerderde de totale bevolking nog in verscheidene Waalse arrondissementen. In de arrondissementen Charleroi, Bergen en Luik werd evenwel een aanzienlijke daling van het bevolkingsaantal waargenomen.

De tendens tot ontvolking van de Belgische hoofdstad ging in het afgelopen jaar verder. In 1976 bedroeg het verlies aan inwoners 8 735 of 8,31 ‰, hetgeen resulteert uit een sterk negatief migratie- (—6 665) en natuurlijk saldo (—2 070), die beide bodendien meer negatief waren dan het voorgaande jaar.

Niettegenstaande een negatief natuurlijk verloop, werden in 1976, evenals in het Noorden en het Zuiden van het land, meer geboorten dan in 1975 opgetekend : 12 209 of 11,72 ‰, tegen 12 176 of 11,59 ‰; het geboortencijfer in Brussel-hoofdstad bleef niettemin het laagste van het land.

In verband met de demografische structuur van de Brusselse bevolking dient te worden opgemerkt dat minstens één op vijf inwoners van de Belgische hoofdstad van vreemde nationaliteit is. De bevolkingsvermindering die zich in Brussel-hoofdstad sedert 1968 voordoet, wordt afgeremd door de aanwezigheid van het grote aantal vreemdelingen. Deze laatsten beïnvloeden immers niet alleen de economische produktie, maar ook het geboortencijfer : een groot gedeelte onder hen zijn jonge mensen in actieve leeftijd die een lager sterftecijfer en tevens een hoger geboortencijfer veroorzaken dan de autochtonen. Zonder die invloed van de immigranten van vreemde nationaliteit zou de bevolking van Brussel-hoofdstad ongetwijfeld sneller afnemen.

Geboorten, sterfgevallen, bevolkingsaangroei en totale bevolking

TIJDVAK	Geboorten	Sterfgevallen	Bevolkingsaccres			Gemiddeld jaarlijks bevolkings-cijfer (a)
			Natuurlijke aangroei	Door migratie	Totaal	
1966	150 636	114 557	36 079	21 067	57 146	9 556 380 (b)
1967	145 899	114 509	31 390	17 831	49 221	9 605 601 (b)
1968	141 242	121 275	19 967	6 342	26 309	9 631 910 (b)
1969	140 834	119 375	21 459	6 785	28 244	9 660 154 (b)
1970	141 119	118 888	22 231	8 606	30 837	9 690 991 (b) 9 650 944 (c)
1971	139 104	118 853	20 251	24 184	44 435	9 695 379 (d)
1972	134 437	116 743	17 694	13 777	31 471	9 726 850 (d)
1973	129 425	118 313	11 112	18 628	29 740	9 756 590 (d)
1974	123 155	116 039	7 116	24 542	31 658	9 788 248 (d)
1975	119 273	119 273	—	24 904	24 904	9 813 152 (d)
1976	120 472	118 765	1 707	7 994	9 701	9 822 853 (d)

(a) Einde jaar.
(b) Berekende bevolking op basis van de telling van 1961.
(c) Getelde bevolking op 31 december 1970.
(d) Berekende bevolking op basis van de telling van 1970.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Loop van de bevolking in 1976

LANDSGEDEELTE	Geboorten (a)		Sterfgevallen (a)		Toe- of afneming				Stand per 31 december 1976
					Natuurlijk accres	Saldo der migratiebeweging.	Totale aangroei		
	Absolute cijfers	‰ (b)	Absolute cijfers	‰ (b)	Absolute cijfers	Absolute cijfers	Absolute cijfers	‰ (c)	Absolute cijfers
Antwerpen	*10 235*	*11,01*	*10 998*	*11,84*	*— 763*	*+1 392*	*+ 629*	*+ 0,68*	*929 237*
Mechelen	*3 268*	*11,41*	*3 343*	*11,67*	*— 75*	*+ 388*	*+ 313*	*+ 1,09*	*286 350*
Turnhout	*4 699*	*13,53*	*2 809*	*8,09*	*+1 890*	*+ 674*	*+2 564*	*+ 7,44*	*347 188*
Antwerpen	18 202	11,65	17 150	10,97	+1 052	+2 454	+3 506	+ 2,25	1 562 775
Brussel-Hoofdstad	*12 209*	*11,72*	*14 279*	*13,70*	*—2 070*	*—6 665*	*—8 735*	*— 8,31*	*1 042 052*
Halle-Vilvoorde	*5 623*	*11,09*	*5 481*	*10,81*	*+ 142*	*+4 104*	*+4 246*	*+ 8,44*	*507 030*
Leuven	*4 897*	*12,08*	*4 288*	*10,58*	*+ 609*	*+ 507*	*+1 116*	*+ 2,76*	*405 431*
Nijvel	*3 174*	*11,81*	*3 082*	*11,47*	*+ 92*	*+6 361*	*+6 453*	*+24,61*	*268 655*
Brabant	25 903	11,65	27 130	12,20	—1 227	+4 307	+3 080	+ 1,39	2 223 168
Aat	*810*	*10,89*	*1 136*	*15,27*	*— 326*	*+ 35*	*— 291*	*— 3,90*	*74 374*
Charleroi	*5 473*	*12,06*	*6 145*	*13,54*	*— 672*	*—1 946*	*—2 618*	*— 5,73*	*453 892*
Bergen	*3 255*	*12,37*	*3 657*	*13,90*	*— 402*	*— 481*	*— 883*	*— 3,34*	*263 060*
Moeskroen	*936*	*12,79*	*1 059*	*14,47*	*— 123*	*+ 201*	*+ 78*	*+ 1,07*	*73 181*
Zinnik	*2 020*	*12,21*	*2 214*	*13,39*	*— 194*	*+ 703*	*+ 509*	*+ 3,09*	*165 376*
Thuin	*1 586*	*11,44*	*1 856*	*13,39*	*— 270*	*+ 198*	*— 72*	*— 0,52*	*138 576*
Doornik	*1 715*	*11,44*	*2 218*	*14,80*	*— 503*	*+ 237*	*— 266*	*— 1,77*	*149 844*
Henegouwen	15 795	11,98	18 285	13,87	—2 490	—1 053	—3 543	— 2,68	1 318 303
Hoei	*1 170*	*12,28*	*1 534*	*16,10*	*— 364*	*+ 646*	*+ 282*	*+ 2,97*	*95 285*
Luik	*7 362*	*11,94*	*8 764*	*14,21*	*—1 399*	*—2 787*	*—4 186*	*— 6,74*	*616 585*
Verviers	*3 078*	*12,58*	*3 245*	*13,27*	*— 167*	*+ 863*	*+ 696*	*+ 2,85*	*244 615*
Borgworm	*682*	*11,45*	*957*	*16,06*	*— 275*	*+ 278*	*+ 3*	*+ 0,05*	*59 676*
Maaseik	*2 774*	*15,55*	*1 148*	*6,43*	*+1 626*	*— 163*	*+1 463*	*+ 8,27*	*178 407*
							+ 779	*+ 4,51*	*172 057*

Tongeren	2 374	13,80	1 590	9,24	+ 784	— 12	+ 772	+ 4,51	172 057
Limburg	10 332	14,93	5 285	7,64	+5 047	+1 504	+6 551	+ 9,55	692 127
Aarlen	610	12,31	589	11,89	+ 21	+ 98	+ 119	+ 2,41	49 541
Bastenaken	436	12,67	429	12,46	+ 7	— 109	— 102	— 2,95	34 419
Marche-en-Famenne	491	12,19	577	14,32	— 86	+ 129	+ 43	+ 1,07	40 282
Neufchâteau	704	13,36	725	13,75	— 21	— 45	— 66	— 1,25	52 710
Virton	601	14,04	642	15,00	— 41	+ 151	+ 110	+ 2,58	42 794
Luxemburg	2 842	12,93	2 962	13,48	— 120	+ 224	+ 104	+ 0,47	219 746
Dinant	1 073	12,57	1 266	14,83	— 193	+ 276	+ 83	+ 0,97	85 392
Namen	3 266	13,24	3 293	13,35	— 27	+1 372	+1 345	+ 5,48	246 593
Philippeville	774	12,89	835	13,90	— 61	+ 236	+ 175	+ 2,92	60 060
Namen	5 113	13,04	5 394	13,76	— 281	+1 884	+1 603	+ 4,11	392 045
Aalst	3 234	12,23	3 228	12,21	+ 6	— 701	— 695	— 2,62	264 451
Dendermonde	2 208	12,40	2 172	12,19	+ 36	+ 273	+ 309	+ 1,73	178 106
Eeklo	1 108	12,63	1 001	11,41	+ 107	+ 226	+ 333	+ 3,81	87 695
Gent	5 959	12,48	6 073	12,72	— 114	— 621	— 735	— 1,54	477 499
Oudenaarde	1 275	11,39	1 495	13,36	— 220	— 138	— 358	— 3,19	111 908
Sint-Niklaas	2 777	13,51	2 233	10,86	+ 544	+ 404	+ 948	+ 4,63	205 562
Oost-Vlaanderen	16 561	12,50	16 202	12,23	+ 359	— 557	— 198	— 0,15	1 325 221
Brugge	3 103	12,28	2 758	10,92	+ 345	+1 022	+1 367	+ 5,44	252 581
Diksmuide	534	11,62	531	11,55	+ 3	— 365	— 362	— 7,81	45 973
Ieper	1 376	13,14	1 255	11,98	+ 121	— 329	— 208	— 1,98	104 741
Kortrijk	3 574	13,22	2 897	10,72	+ 677	— 109	+ 568	+ 2,11	270 241
Oostende	1 449	11,00	1 516	11,51	— 67	+ 279	+ 212	+ 1,61	131 753
Roeselare	1 866	13,14	1 518	10,69	+ 348	+ 15	+ 363	+ 2,56	142 029
Tielt	987	12,77	799	10,34	+ 188	— 243	— 55	— 0,71	77 286
Veurne	543	11,13	586	12,01	— 43	— 39	— 82	— 1,68	48 803
West-Vlaanderen	13 432	12,51	11 860	11,05	+1 572	+ 231	+1 803	+ 1,68	1 073 407
Brussel-Hoofdstad	12 209	11,72	14 279	13,70	—2 070	—6 665	—8 735	— 8,31	1 042 052
Vlaamse streek	69 047	12,40	60 266	10,83	+8 781	+8 243	+17 024	+ 3,07	5 565 991
Waalse streek	39 216	12,20	44 220	13,75	—5 004	+6 416	+1 412	+ 0,44	3 214 810
w.o. : Duitse taalstreek	(760)	(11,75)	(717)	11,09	(43)	(+ 331)	(+ 374)	(+ 5,82)	(64 677)
Het Rijk	**120 472**	**12,26**	**118 765**	**12,09**	**+1 707**	**+7 994**	**+9 701**	**+ 0,99**	**9 822 853**

(a) Exclusief de doodgeboren en andere levenloos aangegeven kinderen.
(b) Verhouding tot de totale bevolking per 31 december 1976 per streek.
(c) Verhouding tot de totale bevolking van elke streek geteld op 31 december 1975.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

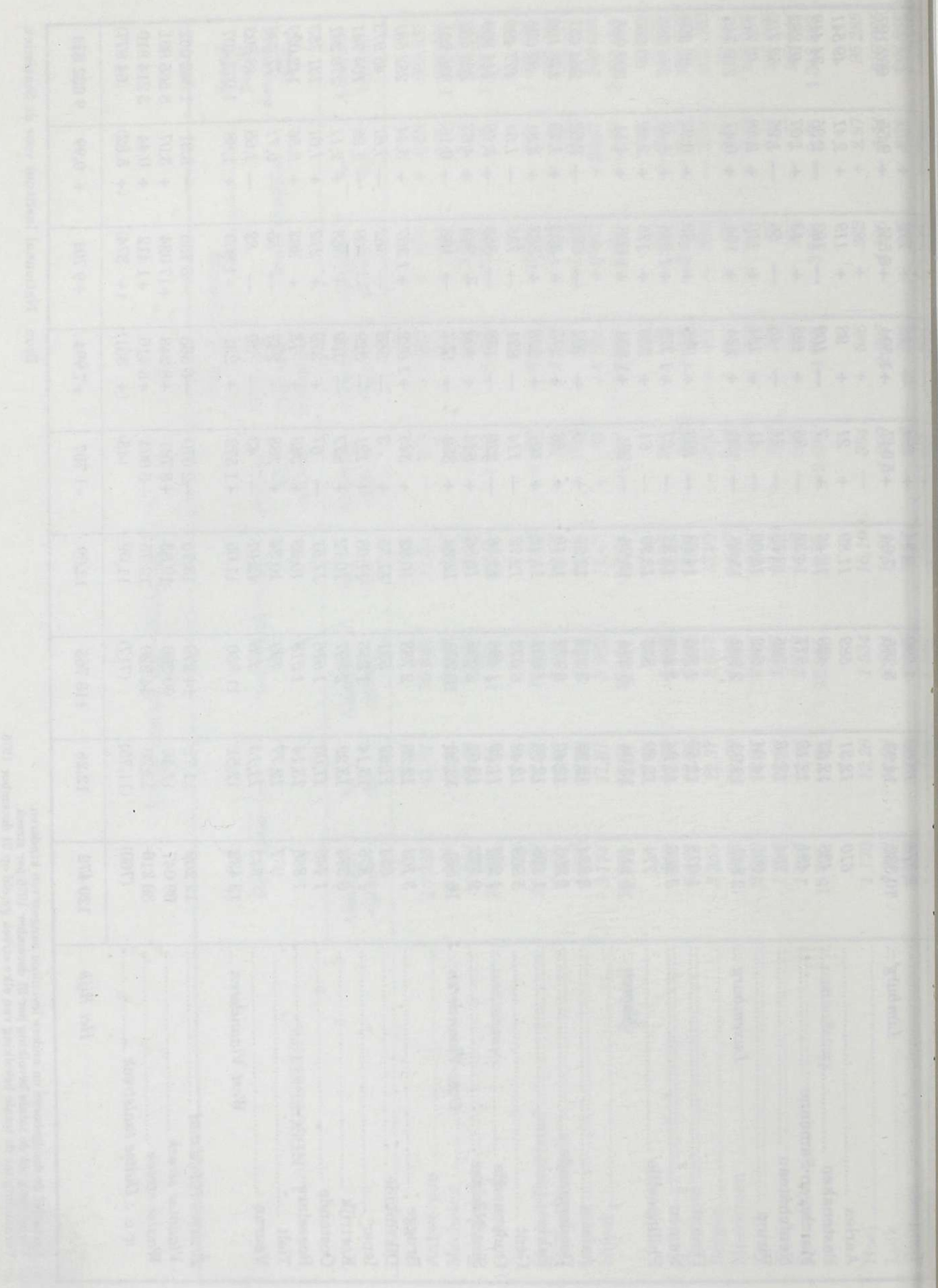

HOOFDSTUK II

WERKGELEGENHEID EN WERKLOOSHEID

AFDELING I. — WERKGELEGENHEID

Voor het nagaan van de ontwikkeling der werkgelegenheid in de nijverheid, zowel per bedrijfstak als per gewest, wordt in hoofdzaak gesteund op het aantal in de sociale zekerheid opgenomen werkgevers en werknemers (1).

Uit de cijfergegevens over de werkgelegenheid per bedrijfstak kan aldus worden afgeleid dat, in de periode van midden 1974 tot midden 1975 het totaal aantal werknemers met niet minder dan 36 149 eenheden is afgenomen. Deze daling deed zich voor in nagenoeg alle be- en verwerkende industrieën, maar vooral in de textielnijverheid (—10 000), de schoen- en ledernijverheid (—9 000), de houtnijverheid (—5 000) en de voedingsmiddelennijverheid (—4 000).

De werkgelegenheid in de landbouw en visserij bleef constant; ze groeide zelfs in lichte mate aan in de bouw, de handel en het vervoer. In de tertiaire sector alsmede in de overheidsdiensten nam de werkgelegenheid verder toe : ten opzichte van het jaar voordien werden er ongeveer 28 000 werknemers meer geteld.

De daling van de werkgelegenheid, die zich voor het eerst sinds 1970 voordeed, wijst op de diepe recessie die vooral in 1975 tot uiting kwam. De traditioneel zwakkere sectoren ondergingen daarvan ten zeerste de nadelige invloed en dienden tot afdankingen over te gaan.

De bouwnijverheid ondervond daarentegen in 1975 nagenoeg geen hinder van de bestaande conjunctuurinzinking en vertoonde zelfs een opvallend hoge bedrijvigheid, zodat nog werknemers konden worden aangeworven. Dit laatste was ook het geval voor het vervoer en de handel.

Totaal genomen is het aantal werkgevers, eind juni 1975 in vergelijking met eind juni 1974, in Brussel-hoofdstad met 130 en in Wallonië met 412 afgenomen. In Vlaanderen daarentegen groeide hun aantal aan met 434.

De afneming van de werkgelegenheid in de periode medio 1974-medio 1975 deed zich enkel voor bij de werklieden : het aantal daalde immers met nagenoeg 71 000

(1) Rijksdienst voor Sociale Zekerheid. Jaarverslag dienstjaar 1975. De jaargegevens van de R.M.Z. voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.

eenheden of 4,4 %, terwijl dat van de bedienden daarentegen toenam met ongeveer 35 000 of 2,5 %. Deze beweging deed zich voor in de drie gewesten van het land.

Hoewel het duidelijk is dat in de beschouwde periode van laagconjunctuur de toeneming van het aantal bedienden minder sterk was dan de voorgaande jaren, toch werden in de provincies Antwerpen en Brabant respectievelijk 5 000 en 9 000 meer bedienden tewerkgesteld.

Op 30 juni 1975 behoorden 39,0 % van het totaal aantal bedienden bij de maatschappelijke zekerheid aangesloten, tot het vrouwelijk geslacht; een dergelijke verhouding bij de categorie werklieden kwam voor de arbeidsters op 25,6 %. De tendens tot deelname van de vrouw aan het economisch leven wordt hiermede verder gezet; de voorgaande twee jaren bedroegen deze percentages respectievelijk 38,7 % (1974) en 38,2 % (1973) voor de vrouwelijke bedienden en 25,9 % en 25,7 % voor de arbeidsters. Dat de aangroei van het aantal vrouwelijke bedienden veeleer gering was en het aandeel van de arbeidsters in het totaal verminderde, kan in verband worden gebracht met de grote werkloosheidstoeneming in de beschouwde periode.

Uit de driemaandelijkse globale gegevens van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid over het aantal bij de sociale zekerheid ingeschreven werknemers kan bovendien de ontwikkeling van de werkgelegenheid in 1975 en tijdens het eerste kwartaal van 1976 afgeleid worden.

Uit deze gegevens blijkt duidelijk dat vanaf 30 september 1975 tot 31 maart 1976 de werkgelegenheid nog verder is teruggelopen : tijdens deze periode verminderde het aantal werknemers met ongeveer 20 000. Op laatstgenoemde datum werden meteen 91 000 werknemers minder geteld dan op 30 september 1974, hetgeen wijst op de diepe sporen die de recessie op de arbeidsmarkt naliet.

Opvallend in de ontwikkeling van het aantal bij de sociale zekerheid ingeschreven werknemers is dat de vermindering zich uitsluitend bij de arbeiders voordeed; het aantal bedienden nam immers verder toe. Deze ontwikkeling dient echter voornamelijk verklaard te worden door een stelselmatige toeneming van de intellectuele arbeid, waardoor steeds meer arbeiders in een bestaand bedrijf een bediendenstatuut verkrijgen.

Benevens de statistieken van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid wordt voor de beoordeling van de numerieke ontwikkeling van de totale actieve bevolking (werknemers + zelfstandigen en helpers) een beroep gedaan op de gegevens gepubliceerd door het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid.

Uit deze gegevens blijkt dat de totale actieve bevolking aangroeide met slechts 18 056 eenheden, wat heel wat minder is dan de voorgaande twee jaren, toen er een toeneming werd waargenomen van respectievelijk 58 000 (1974) en 50 000 (1973). De aangroei van de beroepsbevolking leidde tot een verhoging van het aantal werklozen, dat in het beschouwde jaar trouwens een recordpeil bereikte.

De beroepsbevolking in de landbouw slonk verder, maar minder snel dan de voorgaande jaren; in het totaal maakten ze nog 3,4 % van de totale actieve bevolking uit, tegen 3,5 % het voorgaande jaar, 3,7 % in 1973 en 3,9 % in 1972.

In absolute cijfers uitgedrukt werd, zoals reeds uit de gegevens van de bij de R.M.Z. ingeschreven werknemers kon worden afgeleid, de aanzienlijkste daling van de beroepsbevolking waargenomen in de groep « metaalverwerkende industrie, fijnmechanische en optische industrie en andere be- en verwerkende industrieën » (—57 000). Ook de groep « winning en verwerking van niet-energetische delfstoffen en derivaten + scheikundige nijverheid » vertoonde een vermindering van de totale personeelsbezetting met nagenoeg 11 000 eenheden, waardoor de aangroei in het voorgaande jaar volledig werd teniet gedaan.

De tendens tot steeds verdere uitbreiding van de dienstensector heeft zich in deze periode van teruglopende werkgelegenheid toch verder doorgezet. In de tijdspanne medio 1974-medio 1975 groeide de totale beroepsbevolking in de diensten aan met 2,5 % of 24 068 eenheden. Deze ontwikkeling bracht mede dat op 30 juni 1975 bijna 1/4 van het totaal der werknemers, zelfstandigen en helpers in de dienstensector werkzaam was.

Wat de werkgelegenheid in 1976 betreft, werden ramingen opgemaakt door de Algemene Directie voor Studiën en Documentatie van het Ministerie van Economische Zaken (1).

Voor 1976 wordt aldus het aantal tewerkgestelde loontrekkenden in de verwerkende nijverheid 3,3 % lager geraamd dan tijdens het voorgaande jaar. Dit verloop wordt vooral verklaard door de vermindering van de tewerkstelling in de sectoren huiden, leder, kleding, textiel en siderurgie.

Een verdere daling van de afhankelijke beroepsbevolking wordt eveneens voorzien in de landbouw en de extractieve nijverheid (respectievelijk met 3,6 % en 9,4 %). In de handel, de krediet- en financiële instellingen zou, daarentegen, de personeelsbezetting in lichte mate aangroeien.

De werkgelegenheidsvooruitzichten voor 1976 zijn, globaal genomen, dus vrij pessimistisch. Het optimistische algemene klimaat bij de bedrijfsleiding eind 1975, ebde inderdaad weg na de eerste maanden van 1976 en begon zich van dan af steeds somberder af te tekenen. De bestellingen, afkomstig zowel van de buitenlandse als van de binnenlandse markt, verzwakten na het eerste kwartaal en vertoonden een duidelijke inzinking tijdens de laatste drie maanden van het jaar. Ook de verzekerde activiteitsduur volgde tijdens het tweede halfjaar van 1976 een neergaande beweging.

AFDELING II. — WERKLOOSHEID

De hoopgevende vooruitzichten, eind 1975, van een economische opleving in 1976 werden niet bewaarheid, hetgeen een nadelige invloed had op de werkloosheid. Wel liep het aantal uitkeringtrekkende volledig werklozen in het eerste half jaar met

(1) Sectoriële uitsplitsing van enkele macro-economische ramingen en vooruitzichten voor 1976 en 1977; Werkdocument. Ministerie van Economische Zaken, 15 februari 1977.

circa 14 000 eenheden terug maar in de tweede helft van het jaar stagneerde de vraag en werd geen noemenswaardige stijging van de produktie waargenomen zodat de werkloosheid opnieuw toenam. Vanaf november konden bovendien het merendeel van de schoolverlatende jongeren aanspraak maken op werkloosheidsvergoeding (1) zodat tijdens de laatste twee maanden het aantal uitkeringtrekkende volledig werklozen met 30 000 eenheden aangroeide.

Eind december 1976 kwam de werkloosheid tot een rekordhoogte : 260 590 gevallen tegen 229 025 eind december van het jaar voordien. Wanneer bij de categorie volledig werklozen nog de andere werkzoekenden (2) worden gevoegd, komt het aantal op 306 596.

Belangrijk in de werkloosheidsontwikkeling van 1976 is dat de gedeeltelijke werkloosheid op een beduidend lager peil lag dan in 1975. Het daggemiddelde van het aantal gedeeltelijk werklozen bedroeg immers 58 489 eenheden, tegen ca 82 000 in 1975. Wellicht hebben de bedrijven, om de produktie na het dieptepunt van de recessie enigszins op te voeren, hun tewerkgesteld personeel op een volledige wijze ingezet, in de plaats van nieuw personeel aan te werven.

In tegenstelling met de gedeeltelijke werkloosheid bleef het jaargemiddeld aantal volledig werklozen boven dat van 1975 : 228 537 eenheden tegen 177 367, d.i. 28,8 % meer.

De huidige toeneming van de werkloosheid is niet louter toe te schrijven aan het verloop van de economische conjunctuur, echter vooral aan structuurelementen. Dit wordt trouwens bevestigd door de voor seizoenschommelingen gecorrigeerde werkloosheidsgegevens. De structurele werkloosheid is bovendien meer merkbaar bij de vrouwen dan bij de mannen. Inderdaad, het voor seizoenschommelingen gecorrigeerd aantal uitkeringtrekkende volledig werkloze mannen met normale arbeidsgeschiktheid lag op het eind van 1976 op hetzelfde peil als in het begin van het jaar.

Bij de vrouwen daarentegen nam het aantal volledig werklozen in 1976 toe met bijna 30 000 eenheden.

De structurele werkloosheid, die sedert een tiental jaren en zoals uit het voorgaande blijkt, ook in 1976, in belangrijke mate bij de vrouwen toeneemt, wordt in verband gebracht met het stijgend percentage vrouwen die een beroep willen uitoefenen en de discrepanties tussen arbeidsaanbod en -vraag (eisen van onderwijs en bedrijfsleven), maar ook met de toenemende rationalisatie van de produktie van goederen en diensten.

De hoge werkloosheid bij de vrouwen en bij de jongeren, evenals de toenemende structurele werkloosheid is echter geen typisch Belgisch verschijnsel, maar komt

---

(1) Het koninklijk besluit van 31 juli 1976 (*Belgisch Staatsblad* van 4 augustus 1976) bepaalt :
1) dat, voor de jonge werknemers die hun studies beëindigd hebben, de dagen van inschrijving als werkzoekenden slechts in aanmerking worden genomen voor zover zij een aanvraag hebben ingediend voor de stage bedoeld in de herstelwet van 30 maart 1976;
2) dat de schoolverlatenden van 18 tot 25 jaar zich slechts vanaf 1 augustus 1976 kunnen laten inschrijven, om na 75 dagen werkloosheidsvergoedingen te verkrijgen.

(2) Door de overheid tewerkgestelde werklozen, andere verplicht ingeschreven werklozen en vrij ingeschreven niet werkende werkzoekenden.

voor in nagenoeg alle westerse industrielanden, wat de noodzakelijkheid tot behandeling van het probleem op internationaal vlak onderstreept.

Dat in 1976 de arbeidsmarkt niet uit de omknelling van de recessie geraakte moge eveneens blijken uit het aantal openstaande betrekkingen : gemiddeld werden slechts 4 071 openstaande betrekkingen genoteerd, tegen 4 060 het jaar voordien. Zoals het voorgaande jaar waren nauwelijks 20 % van deze betrekkingen aan de vrouwen voorbehouden, wat de moeilijke positie van de vrouw op de arbeidsmarkt bevestigt. Een aangroei van het aantal openstaande betrekkingen was overigens niet te verwachten, aangezien in de tweede jaarhelft de vooruitzichten vrij pessimistisch werden.

Niettegenstaande de hoge werkloosheid was er in 1976 in bepaalde streken zelfs een tekort aan sommige categorieën van arbeidskrachten. De spanning tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt wordt hiermede nogmaals in het licht gesteld.

Nam de werkloosheid in 1976 toe in elk van de drie onderscheiden regio's, toch was de stijging van het aantal uitkeringtrekkende volledig werklozen in Brussel-Hoofdstad (41,0 %) en Vlaanderen (28,4 %) proportioneel groter dan in Wallonië (26,2 %). In het zuiden van het land komt de werkloosheid reeds verscheidene jaren op een hoger peil dan in de rest van het land, hetgeen duidelijk blijkt uit de werkloosheidsgraad (1) : in 1976 bedroeg deze 11,1 % in Wallonië, 8,7 % in Brussel en 8,5 % in Vlaanderen.

De aangroei van de volledige werkloosheid was in 1975 vrijwel volledig toe te schrijven aan die van de normaal arbeidsgeschikte werklozen. Deze trend, een weerspiegeling van de economische crisis, heeft zich bevestigd in de loop van 1976, vermits 96,9 % van de aangroei bestond uit werklozen van deze categorie. De toeneming manifesteerde zich vooral bij de vrouwen zoals reeds eerder is vastgesteld in de seizoengezuiverde gegevens, waardoor de grotere structuurgebondenheid van de vrouwenwerkloosheid wordt belicht.

Het maandgemiddelde van de normaal arbeidsgeschikte volledig werkloze vrouwen bleef aldus in 1976 eveneens ruimschoots boven dat van de werkloze mannen : hun aandeel in het totaal bedroeg zelfs 62,1 % in 1976, tegen 58,7 % in 1975. In Vlaanderen maakten de vrouwen eveneens nog 66,5 % uit van deze categorie werklozen en in Wallonië bereikte dit percentage 59,8 %; in Brussel-hoofdstad waren bij de categorie der normaal arbeidsgeschikten gemiddeld bijna evenveel vrouwen als mannen werkloos (10 654 mannen en 10 705 vrouwen).

Positief in de ontwikkeling van de werkloosheid in 1976 is dat het aandeel van de jongeren (—25 jaar) in het geheel nagenoeg onveranderd bleef. Terwijl het jaar 1975 een aandeelsgewijze meer belangrijke verhoging van de jeugdwerkloosheid te zien gaf, zwakte deze tendens af in 1976, vermits de waargenomen aangroei in de categorie jonge werklozen praktisch gelijke tred hield met die van het totaal aantal werklozen.

---

(1) Verhouding tussen het aantal uitkeringtrekkende volledig werklozen en het aantal tegen werkloosheid verzekerden : verzekerden bij R.I.Z.I.V. + volledig werklozen van meer dan 3 maanden + grensarbeiders (stand op 30 juni 1975).

Die ontwikkeling van de jeugdwerkloosheid in het afgelopen jaar kan voornamelijk worden toegeschreven aan de toepassing van Regeringsmaatregelen. Inderdaad, ten einde de tewerkstelling te bevorderen en de werkloosheidstoeneming af te zwakken voerde de overheid, via de herstelwet (1) stages voor jongeren in. Hierdoor moet in de openbare besturen en in de ondernemingen per 100 tewerkgestelde personen een werkloze van minder dan 30 jaar worden aangenomen voor een duur van zes maanden.

Artikel 13 van de wet van 30 maart 1976 betreffende de economische herstelmaatregelen bepaalt bovendien dat bedrijven met minder dan 100 werknemers op vrijwillige basis jonge stagiairs kunnen aannemen en dat de Koning het bedrag zal bepalen van de premie, die daarvoor aan de werkgevers zal worden uitbetaald. In oktober werd door het sociaal-economisch kernkabinet een ontwerp van koninklijk besluit goedgekeurd en werd bepaald dat deze werkgevers via de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening een premie van 30 000 F ontvangen (2).

Bij koninklijk besluit van 18 november 1976 (*Belgisch Staatsblad* van 30 november 1976) heeft de Regering, steeds met het oog op de bestrijding van de jeugdwerkloosheid, de toepassing van de maatregelen inzake jongerenstages in het raam van de herstelwet verlengd tot einde 1977.

Bij het jaareinde maakten aldus 9 586 (6 037 mannen en 3 549 vrouwen) jongeren van minder dan 30 jaar in toepassing van de herstelwet een stage door.

Naast de jongerenstages werd door de herstelwet ook een vrijwillig brugpensioen ingevoerd. Het vrijwillig brugpensioen kon aanvankelijk slechts worden aangevraagd door werknemers vanaf 62 jaar en door werkneemsters vanaf 58 jaar; sinds 1 september 1976 (koninklijk besluit van 8 augustus 1976, *Belgisch Staatsblad* van 2 september 1976) is het mogelijk voor werknemers vanaf 60 jaar en voor werkneemsters vanaf 55 jaar dit brugpensioen te bekomen. De bruggepensioneerde moet worden vervangen door een jonge werknemer van minder dan 30 jaar.

De Regering heeft eveneens de toepassing van de bepalingen betreffende het brugpensioen, vermeld in de herstelwet van 30 maart 1976, verlengd tot einde 1977 (koninklijk besluit van 8 augustus 1976, *Belgisch Staatsblad* van 2 september 1976). Eind december 1976 hadden 5 198 personen gebruik gemaakt van dit pensioenstelsel.

Wat de ontwikkeling van de werkloosheid per nijverheidstak in 1976 betreft, dient vermeld dat de volledige werkloosheid is toegenomen in nagenoeg alle bedrijfstakken. De sterkste stijgingen werden vastgesteld in de tertiaire sector, die in vergelijking met 1975 een klim te zien gaf van 19 133 eenheden (+35,5 %). Voornamelijk de bedrijfstakken diensten (+8 384) en handel (+7 198) zijn hierbij betrokken.

Uit de tabel die de werkloosheid per leeftijdsgroep, duur en taalstreek weergeeft, blijkt dat op 30 juni 1976 voor alle leeftijdsgroepen in de drie gewesten voornamelijk

(1) Wet van 30 maart 1976 (*Belgisch Staatsblad* van 1 april 1976).
(2) Ondertussen werd dit ontwerp het koninklijk besluit van 10 januari 1977 (*Belgisch Staatsblad* van 22 januari 1977).

het aantal werkzoekenden die zes tot twaalf maanden en diegenen die één tot twee jaar zonder werk waren, sterk is toegenomen. Bovendien was de stijging zowel voor de mannen als voor de vrouwen voor elke periode van inactiviteit het meest uitgesproken bij de jongeren.

Het jaar voordien werd de aangroei vooral waargenomen bij de werkzoekenden die drie tot zes maanden en zes tot twaalf maanden zonder werk waren. Het toenemend aantal personen die langdurig werkloos zijn wijst er nogmaals op dat naast de conjuncturele factoren, structurele factoren steeds meer de werkloosheidsontwikkeling beïnvloeden.

De werkloosheid bij de vreemdelingen onderging in 1976 nagenoeg dezelfde ontwikkeling als die der Belgen. In het totaal vertegenwoordigen de werklozen van vreemde nationaliteit gemiddeld 14,6 %, tegen 14,7 % het jaar tevoren. In absolute cijfers betekent dit dat in 1976 van het totaal aantal uitkeringtrekkende volledig werklozen er gemiddeld 33 485 vreemdelingen waren. Het overgroot gedeelte van deze vreemde werklozen was ook in 1976 gevestigd in het zuiden van het land. Eind december 1976 werden in Wallonië 55,7 % van de in België geregistreerde werklozen opgetekend, tegen 26,5 % in Brussel-hoofdstad en 17,8 % in Vlaanderen.

*
* *

Bezoldigde burgerlijke actieve bevolking werkzaam in België (a)

Toestand op 30 juni

OMSCHRIJVING	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Primaire sector :						
Land- en bosbouw, visvangst	13 395	12 676	12 107	11 975	12 158	11 612
Secundaire sector	1 419 004	1 421 370	1 394 564	1 401 096	1 416 392	1 324 759
Nijverheid	*1 169 733*	*1 169 520*	*1 153 747*	*1 162 749*	*1 170 536*	*1 084 276*
Bouwbedrijf	*249 271*	*251 850*	*240 817*	*238 347*	*245 856*	*240 483*
Tertiaire sector :						
Handel, bank en verzekering Transportbedrijf Diensten	1 535 641	1 596 236	1 635 211	1 686 383	1 733 246	1 759 203
Vergoede volledig werklozen	64 935	62 838	78 538	82 370	89 858	162 000
Algemeen totaal ...	**3 032 975**	**3 093 120**	**3 120 420**	**3 181 824**	**3 251 654**	**3 257 574**
Overheid (inclusief beroepsmilitairen) (b)	*490 084*	*501 380*	*515 525*	*527 312*	*540 087*	*547 247*
Gedeeltelijke werklozen (b)	*33 712*	*39 622*	*36 580*	*34 285*	*41 950*	*82 535*

(a) De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) Reeds begrepen in de verschillende sectoren.

Bronnen : Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid.
Diensten van de Eerste Minister : Openbaar Ambt.
Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Aantal arbeiders en uren-arbeiders in sommige bedrijfstakken (a)

(duizenden)

BEDRIJFSTAK	Tewerkgestelde arbeiders (maandgemiddelden)				Uren-arbeiders			
	1973	1974	1975	1976	1973	1974	1975	1976
Steenkolenmijnen (b)	23,0	20,4	20,0	18,3	45 475	40 510	39 229	36 407
Cokesfabrieken	3,1	3,2	3,2	3,0	5 651	5 811	5 296	5 091
IJzer- en staalnijverheid (c)	48,9	50,2	47,3	44,9	89 740	92 079	73 851	73 776
Industrie der non-ferrometalen	15,4	16,2	15,2	14,4	27 562	28 087	24 299	23 504
Metaalverwerkende nijverheid	258,6	266,7	253,6	245,4	442 246	442 012	397 332	390 879
Rubbernijverheid	6,4	6,4	6,0	5,5	11 260	10 818	9 228	8 917
Papiernijverheid (producerende inrichtingen)	8,1	8,3	7,8	6,5	14 476	14 309	12 161	11 034
Papiernijverheid (verwerkende inrichtingen)	12,3	12,2	11,0	10,7	21 744	20 941	17 288	17 501
Steengroeven	4,3	4,3	3,7	3,5	7 394	7 305	6 173	5 567
Kalk, kalksteen en kalkderivaten	4,0	3,9	3,7	3,5	7 656	7 252	6 294	5 797
Aardewerkindustrie	4,9	5,1	4,7	4,3	8 831	9 113	8 127	7 416
Cementnijverheid	2,7	2,6	2,5	2,5	4 661	4 458	4 147	4 097
Glasnijverheid	19,7	19,5	16,9	16,1	35 250	33 255	25 889	26 156
Houtnijverheid	36,9	37,2	33,9	..	68 149	65 550	55 386	..
Keramieknijverheid	5,6	6,0	5,6	4,9	9 837	10 238	8 829	7 691
Bouwbedrijf	120,2	119,0	121,2	120,7	215 972	216 761	213 986	210 136
Spinnerijen : katoen, vlas en hennep (d)	9,4	9,1	7,9	7,2	..	..	..	..
wol, jute, harde vezels	14,7	13,7	11,8	11,1	23 734	20 659	11 597	17 053
Weverijen	31,4	30,5	28,1	26,5	54 225	49 852	40 864	41 396
Andere textielbedrijven	3,3	3,0	2,6	2,5	5 231	4 448	3 487	3 826
Tricotagenijverheid	15,8	14,2	12,6	11,5	24 861	21 832	17 609	16 790
Dierlijke en plantaardige oliën	0,9	1,0	0,9	0,9	1 699	1 770	1 637	1 727
Tabaksnijverheid	7,1	7,0	6,5	6,1	11 944	10 887	9 977	9 256
Ledernijverheid	1,9	1,7	1,4	1,4	3 244	2 872	2 215	2 366
Schoennijverheid	4,8	4,7	4,0	3,2	7 674	7 393	5 711	4 476
Pantoffelindustrie	0,8	0,6	0,5	0,5	1 264	1 040	798	708
Watervoorziening	5,0	4,9	4,8	4,7	9 659	9 612	9 240	8 643
Haven van Antwerpen	11,5	12,0	12,5	12,0	..	..	..	..

(a) In het algemeen maken de in deze tabel voorkomende industrieën het voorwerp uit van een produktiestatistiek en hebben de gegevens, in principe, betrekking op alle nijverheidsinrichtingen zonder onderscheid van het aantal tewerkgestelde arbeiders.
(b) Gemiddeld aantal aanwezige ondergrondse arbeiders per dag waarop werd gewerkt.
(c) Exclusief de bedrijven die uitsluitend vormstaal voortbrengen.
(d) Voor deze bedrijfstakken, aantal spillen-uren van 1973 tot 1976 : 4.564, 4.374, 2.649 en 3.243 miljoen.

Bronnen : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Administratie van het Mijnwezen. Bedrijfsfederaties.

Actieve bevolking (a)

Indeling per bedrijfstak

BEDRIJFSTAK	30 juni 1973		30 juni 1974		30 juni 1975	
	Absolute cijfers	%	Absolute cijfers	%	Absolute cijfers	%
	MANNEN					
Werkzaam in België	**2 575 222**	**98,6**	**2 596 460**	**98,7**	**2 595 463**	**98,8**
Landbouw, bosbouw en visserij	113 751	4,3	109 957	4,2	106 009	4,0
Winning en verwerking van niet-energetische delfstoffen en derivaten; chemische nijverheid	230 611	8,8	238 502	9,1	229 275	8,7
Metaalverwerkende industrie; fijn mechanische industrie en andere be- en verwerkende industrieën	619 018	23,7	617 130	23,5	584 121	22,2
Bouwnijverheid	275 954	10,6	282 200	10,7	282 738	10,8
Energie- en waterhuishouding	70 899	2,7	67 067	2,5	66 385	2,5
Handel, hotels, restaurants en café's, reparatiebedrijven, bank- en verzekeringswezen, enz.	516 200	19,8	525 661	20,0	523 710	19,9
Vervoer en verkeer	229 992	8,8	233 847	8,9	236 131	9,0
Andere diensten (beroepsmilitairen inbegrepen)	429 082	16,4	435 410	16,5	450 607	17,2
Werkzoekenden (b)	46 513	1,8	44 413	1,7	81 113	3,1
Miliciens	41 666	1,6	40 731	1,5	32 973	1,3
Stagiairs in beroepsopleiding	1. 536	0,1	1 542	0,1	2.401	0,1
Werkzaam in het buitenland (c)	**36 681**	**1,4**	**35 092**	**1,3**	**32 329**	**1,2**
Totaal	**2 611 903**	**100,0**	**2 631 552**	**100,0**	**2 627 792**	**100,0**
	VROUWEN					
Werkzaam in België	**1 297 215**	**98,7**	**1 336 516**	**98,7**	**1 360 575**	**98,9**
Landbouw, bosbouw en visserij	29 979	2,3	29 430	2,2	29 688	2,2
Winning en verwerking van niet-energetische delfstoffen en derivaten; chemische nijverheid	28 822	2,2	30 169	2,2	28 476	2,1
Metaalverwerkende industrie; fijn mechanische industrie en andere be- en verwerkende industrieën	274 991	20,9	278 011	20,5	254 430	18,5
Bouwnijverheid	8.985	0,7	9 619	0,7	9 785	0,7
Energie- en waterhuishouding	2 641	0,2	2 562	0,2	2 584	0,2
Handel, hotels, restaurants en café's, reparatiebedrijven, bank- en verzekeringswezen, enz.	382 942	29,1	389 906	28,8	391 297	28,4
Vervoer en verkeer	30 077	2,3	31 853	2,4	32 073	2,3
Andere diensten (beroepsmilitairen inbegrepen)	497 563	37,9	514 818	38,0	523 689	38,1
Werkzoekenden (b)	40 757	3,1	49 106	3,6	87 254	6,3
Stagiaires in beroepsopleiding	458	0,0	1 042	0,1	1 299	0,1
Werkzaam in het buitenland (c)	**17 322**	**1,3**	**17 010**	**1,3**	**14 767**	**1,1**
Totaal	**1 314 537**	**100,0**	**1 353 526**	**100,0**	**1 375 342**	**100,0**

Bronnen : Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid.
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Loontrekkenden en gelijkgestelden, zelfstandigen en helpers inbegrepen.
De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) Volledige vergoede werklozen en vrijwillig ingeschreven werkzoekenden.
(c) Grensarbeiders en het Belgisch personeel van de internationale organismen.

Actieve bevolking (a)

Indeling per bedrijfstak

(mannen en vrouwen)

BEDRIJFSTAK	30 juni 1973		30 juni 1974		30 juni 1975	
	Absolute cijfers	%	Absolute cijfers	%	Absolute cijfers	%
Werkzaam in België	**3 872 437**	**98,6**	**3 932 976**	**98,7**	**3 956 038**	**98,8**
Landbouw, bosbouw en visserij	143 730	3,7	139 387	3,5	135 697	3,4
Winning en verwerking van niet-energetische delfstoffen en derivaten; chemische nijverheid	259 433	6,6	268 671	6,7	257 751	6,4
Metaalverwerkende industrie; fijn mechanische industrie en andere be- en verwerkende industrieën	894 009	22,8	895 141	22,5	838 551	21,0
Bouwnijverheid	284 939	7,2	291 819	7,3	292 523	7,3
Energie- en waterhuishouding	73 540	1,9	69 629	1,8	68 969	1,7
Handel, hotels, restaurants en café's, reparatiebedrijven, bank- en verzekeringswezen, enz.	899 142	22,9	915 567	23,0	915 007	22,9
Vervoer en verkeer	260 069	6,6	265 700	6,7	268 204	6,7
Andere diensten (beroepsmilitairen inbegrepen)	926 645	23,6	950 228	23,8	974 296	24,3
Werkzoekenden (b)	87 270	2,2	93 519	2,3	168 367	4,2
Miliciens	41 666	1,1	40 731	1,0	32 973	0,8
Stagiairs in beroepsopleiding	1 994	0,0	2 584	0,1	3 700	0,1
Werkzaam in het buitenland (c)	**54 003**	**1,4**	**52 102**	**1,3**	**47 096**	**1,2**
Totaal	**3 926 440**	**100,0**	**3 985 078**	**100,0**	**4 003 134**	**100,0**

Bronnen : Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid.
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Loontrekkenden en gelijkgestelden, zelfstandigen en helpers inbegrepen.
De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) Volledige vergoede werklozen en vrijwillig ingeschreven werkzoekenden.
(c) Grensarbeiders en het Belgisch personeel van de internationale organismen.

Werknemers opgenomen in de sociale zekerheid (a)

OMSCHRIJVING	Handarbeiders			Hoofdarbeiders			Algemeen totaal
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	
31 maart 1975	1 150 889	397 020	1 547 909	883 831	568 692	1 452 523	3 000 432
30 juni 1975	1 136 322	390 072	1 526 394	884 238	566 114	1 450 352	2 976 746
30 september 1975	1 136 307	388 824	1 525 131	885 586	571 189	1 456 775	2 981 906
31 december 1975	1 114 800	382 182	1 496 982	891 177	577 848	1 469 025	2 966 007
31 maart 1976	1 111 154	378 744	1 489 898	893 155	579 564	1 472 719	2 962 617

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

(a) Zeelieden ter koopvaardij en binnenschippers niet inbegrepen.

Indeling (N.A.C.E.) naar activiteitsklasse van de op 30 juni in de maatschappelijke zekerheid opgenomen werknemers (a)

(arbeiders en bedienden)

BEDRIJFSTAK	1973	1974	1975
Land- en bosbouw, visserij	11 975	12 158	12 234
Energie en waterhuishouding (b)	73 317	69 403	68 747
Niet-energetische delfstoffen en derivaten, chemische nijverheid	254 943	264 225	253 359
Metaalverwerkende-, fijnmechanische en optische nijverheid	349 297	357 535	340 323
Andere be- en verwerkende industrieën :	485 192	479 373	440 392
— voeding	*81 612*	*82 013*	*78 699*
— drank	*23 478*	*21 733*	*20 591*
— tabak	*8 733*	*8 758*	*8 147*
— textiel	*107 792*	*104 497*	*94 685*
— leder	*6 160*	*5.820*	*5 347*
— schoenen en kleding	*93 865*	*90 713*	*81 549*
— hout en houten meubelen	*53 387*	*54 317*	*49 289*
— papier en artikelen in papier	*26 708*	*27 076*	*24 789*
— drukkerij en uitgeverij	*40 776*	*41 092*	*38 151*
— rubber en plastiek	*24 369*	*25 158*	*22 961*
— diversen	*18 312*	*18 196*	*16 184*
Bouwnijverheid	238 347	245 856	246 589
Handel, hotel- en reparatiebedrijven	405 892	414 421	416 246
Vervoer en verkeer (c)	186 382	191 950	193 805
Bank-, krediet- en verzekeringswezen, verhuur	178 248	188 636	187 880
Overheid, onderwijs en overige dienstverlening	770 783	795 330	823 163
Algemeen totaal ...	**2 954 376**	**3 018 887**	**2 982 738**

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

(a) De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) Met inbegrip der onder het N.P.M. ressorterende mijnwerkers en gelijkgestelden.
(c) Met inbegrip der onder de D.M.V.Z.K. ressorterende zeelieden ter koopvaardij, de tijdelijke beambten van de N.M.B.S. en de beambten van de N.M.V.B.

Indeling naar de grootte van de inrichtingen der op 30 juni 1975 in de sociale zekerheid opgenomen werkgevers en werknemers (a)

OMSCHRIJVING	Inrichtingen		Handarbeiders			Hoofdarbeiders			Totaal der werknemers	
	Aantal	%	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Aantal	%
Inrichtingen met :										
min dan 5 werknemers	137 718	67,35	96 939	48 233	145 172	44 333	47 698	92 031	237 203	7,96
van 5 tot 9 werknemers	27 591	13,49	82 384	23 812	106 196	40 922	33 755	74 677	180 873	6,07
van 10 tot 19 werknemers	17 291	8,45	101 732	31 565	133 297	57 647	43 640	101 287	234 584	7,87
van 20 tot 49 werknemers	12 695	6,21	159 228	55 605	214 833	98 678	73 823	172 501	387 334	13,00
van 50 tot 99 werknemers	4 603	2,25	112 323	46 300	158 623	92 294	67 146	159 440	318 063	10,68
van 100 tot 199 werknemers	2 509	1,23	114 286	51 536	165 822	103 474	76 878	180 352	346 174	11,62
van 200 tot 499 werknemers	1 435	0,70	140 272	60 128	200 400	141 298	93 780	235 078	435 478	14,62
van 500 tot 999 werknemers	412	0,20	99 042	31 659	130 701	102 536	45 365	147 901	278 602	9,35
1 000 en meer werknemers	237	0,12	232 545	41 550	274 095	203 056	84 029	287 085	561 180	18,83
Totaal ...	**204 491**	**100,00**	**1 138 751**	**390 388**	**1 529 139**	**884 238**	**566 114**	**1 450 352**	**2 979 491**	**100,00**

(a) De leerlingen, de dienstboden, de ambtenaren en de binnenschippers inbegrepen; de zeelieden ter koopvaardij niet inbegrepen. De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

Indeling per provincie en taalstreek van de onder de sociale zekerheid ressorterende werkgevers en arbeiders op 30 juni 1975 (a)

PROVINCIE OF STREEK	Inrichtingen	Werklieden			Bedienden			Totaal der arbeiders
		Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	
Antwerpen	30 638	213 343	60 637	273 980	148 047	84 175	232 222	506 202
Brabant	52 315	243 242	91 703	334 945	331 330	210 880	542 210	877 155
West-Vlaanderen	25 067	130 320	52 918	183 238	70 919	43 951	114 870	298 108
Oost-Vlaanderen	24 679	136 194	62 752	198 946	79 329	54 084	133 413	332 359
Henegouwen	22 993	151 726	44 751	196 477	85 136	63 055	148 191	344 668
Luik	22 131	127 411	36 639	164 050	84 563	58 867	143 430	307 480
Limburg	11 389	82 959	26 829	109 788	42 994	24 098	67 092	176 880
Luxemburg	5 487	15 813	4 623	20 436	13 612	8 189	21 801	42 237
Namen	9 393	35 314	9 220	44 534	28 308	18 815	47 123	91 657
Vlaamse streek	*106 145*	*645 802*	*229 684*	*875 486*	*407 288*	*244 104*	*651 392*	*1 526 878*
Waalse streek	*65 189*	*358 154*	*101 339*	*459 493*	*227 840*	*160 468*	*388 308*	*847 801*
Brussel-Hoofdstad	*32 758*	*132 366*	*59 049*	*191 415*	*249 110*	*161 542*	*410 652*	*602 067*
Het Rijk ...	**204 092**	**1 136 322**	**390 072**	**1 526 394**	**884 238**	**566 114**	**1 450 352**	**2 976 746**

(a) De leerlingen, de dienstboden en de ambtenaren inbegrepen; de zeelieden ter koopvaardij en de binnenschippers niet inbegrepen. De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

Verloop van de werkloosheid

JAARTAL	Volledige werkloosheid (a)			Gedeeltelijke werkloosheid (b) (c)		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
1965	38 977	16 398	55 375	29 219	7 588	36 807
1966	43 306	18 192	61 498	28 090	7 639	35 729
1967	58 354	26 964	85 318	32 507	13 363	45 870
1968	68 664	34 066	102 730	31 854	9 478	41 332
1969	53 115	32 228	85 343	30 645	7 072	37 717
1970	42 387	28 874	71 261	24 997	8 715	33 712
1971	42 368	28 508	70 876	31 830	7 792	39 622
1972	51 855	34 967	86 822	27 405	9 175	36 580
1973	48 608	43 094	91 702	25 511	8 774	34 285
1974	49 841	54 879	104 720	28 790	13 160	41 950
1975	85 158	92 209	177 367	59 499	23 036	82 541
1976	98 304	130 233	228 537	42 934	15 554	58 488

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.

(a) Statistiek van de vergoede volledig werkloze werkzoekenden, met uitsluiting van de door de openbare besturen tewerkgestelde werklozen. Toestand op het einde van de maand en maandgemiddelde van het jaar.
(b) Daggemiddelden.
(c) Het ministerieel besluit van 14 februari 1975 (*Belgisch Staatsblad* van 8 april 1975) stelt de gedeeltelijke werklozen vrij (vanaf 1 maart 1975) van de gemeentelijke controle.

Indeling der werkzoekenden, vergoede volledig werklozen, per provincie en taalstreek (a)

Mannen en vrouwen

PROVINCIE OF STREEK	1972	1973	1974	1975	1976
Antwerpen	12 284	12 240	13 858	26 918	34 711
Brabant	13 950	15 709	18 462	33 983	47 130
West-Vlaanderen	7 395	6 860	7 338	14 387	18 481
Oost-Vlaanderen	10 476	10 886	12 270	22 685	28 108
Henegouwen	12 693	13 418	15 628	25 997	34 123
Luik	18 805	19 896	21 467	28 864	34 327
Limburg	7 343	8 435	10 675	17 075	21 881
Luxemburg	961	1 039	1 248	1 945	2 352
Namen	2 915	3 219	3 774	5 513	7 424
Vlaamse streek	*43 030*	*44 671*	*51 494*	*94 168*	*120 898*
Waalse streek	*36 631*	*39 007*	*43 909*	*65 334*	*82 450*
Brussel (b)	*7 161*	*8 024*	*9 317*	*17 865*	*25 189*
Het Rijk ...	**86 822**	**91 702**	**104 720**	**177 367**	**228 537**

(a) Gemiddelde op basis van eindemaandgegevens.
(b) Brussel-hoofdstad (19 gemeenten).

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.

Indeling der werkzoekenden, vergoede volledig werklozen, per provincie en taalstreek (a)

PROVINCIE OF STREEK	1972	1973	1974	1975	1976
	MANNEN				
Antwerpen	7 915	6 938	7 151	13 251	14 027
Brabant	7 849	7 861	8 383	16 494	21 333
West-Vlaanderen	5 270	4 381	4 317	7 880	8 743
Oost-Vlaanderen	6 723	6 048	6 171	11 186	12 157
Henegouwen	6 635	6 338	6 346	11 622	14 794
Luik	10 864	10 637	10 571	14 269	15 596
Limburg	4 517	4 376	4 701	6 994	7 118
Luxemburg	584	541	572	898	1 006
Namen	1 498	1 488	1 629	2 564	3 530
Vlaamse streek	*27 612*	*24 945*	*25 626*	*45 060*	*48 974*
Waalse streek	*20 241*	*19 691*	*19 908*	*30 726*	*36 705*
Brussel (b)	*4 002*	*3 972*	*4 307*	*9 372*	*12 625*
Het Rijk	**51 855**	**48 608**	**49 841**	**85 158**	**98 304**
	VROUWEN				
Antwerpen	4 369	5 302	6 707	13 667	20 684
Brabant	6 101	7 848	10 079	17 489	25 797
West-Vlaanderen	2 125	2 479	3 021	6 507	9 738
Oost-Vlaanderen	3 753	4 838	6 099	11 499	15 951
Henegouwen	6 058	7 080	9 282	14 375	19 329
Luik	7 941	9 259	10 896	14 596	18 731
Limburg	2 826	4 059	5 974	10 081	14 763
Luxemburg	377	498	676	1 046	1 346
Namen	1 417	1 731	2 145	2 949	3 894
Vlaamse streek	*15 418*	*19 726*	*25 868*	*49 108*	*71 924*
Waalse streek	*16 390*	*19 316*	*24 001*	*34 608*	*45 746*
Brussel (b)	*3 159*	*4 052*	*5 010*	*8 493*	*12 563*
Het Rijk	**34 967**	**43 094**	**54 879**	**92 209**	**130 233**

(a) Gemiddelde op basis van eindemaandgegevens.
(b) Het betreft Brussel-hoofdstad (19 gemeenten).

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.

Indeling der werkzoekenden, vergoede volledig werklozen, normale geschiktheid, per provincie en taalstreek (a)

PROVINCIE OF STREEK	1972	1973	1974	1975	1976
	MANNEN				
Antwerpen	2 991	2 110	2 345	7 706	8 635
Brabant	3 972	3 798	4 283	12 036	16 947
West-Vlaanderen	2 317	1 471	1 530	4 486	5 224
Oost-Vlaanderen	2 064	1 471	1 676	5 816	6 885
Henegouwen	3 002	2 691	2 812	7 936	11 278
Luik	3 668	2 716	2 648	6 391	8 757
Limburg	1 556	1 371	1 701	3 900	4 071
Luxemburg	250	250	283	602	720
Namen	623	564	652	1 514	2 518
Vlaamse streek	*10 148*	*7 556*	*8 565*	*25 556*	*29 753*
Waalse streek	*7 261*	*6 562*	*2 551*	*17 402*	*24 628*
Brussel (b)	*2 434*	*2 324*	*6 814*	*7 429*	*10 654*
Het Rijk ...	**19 843**	**16 442**	**17 930**	**50 387**	**65 035**
	VROUWEN				
Antwerpen	2 291	3 049	4 211	10 622	17 206
Brabant	3 576	5 102	7 116	14 061	21 912
West-Vlaanderen	1 417	1 627	2 120	5 181	7 974
Oost-Vlaanderen	1 634	2 528	3 550	8 393	12 125
Henegouwen	4 083	5 072	7 088	11 880	16 512
Luik	4 469	5 430	6 713	10 022	13 778
Limburg	1 746	2 689	4 356	8 213	12 665
Luxemburg	312	410	572	920	1 173
Namen	929	1 189	1 535	2 213	3 092
Vlaamse streek	*8 459*	*11 869*	*17 127*	*38 351*	*59 141*
Waalse streek	*10 142*	*12 585*	*16 612*	*26 332*	*36 607*
Brussel (b)	*1 856*	*2 642*	*3 522*	*6 822*	*10 689*
Het Rijk ...	**20 457**	**27 096**	**37 261**	**71 505**	**106 437**

(a) Gemiddelde op basis van eindemaandgegevens.
(b) Het betreft Brussel-hoofdstad (19 gemeenten).

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.

Indeling der werkzoekenden, vergoede volledig werklozen, normale geschiktheid, per provincie en taalstreek (a)

Mannen en vrouwen

PROVINCIE OF STREEK	1972	1973	1974	1975	1976
Antwerpen	5 282	5 159	6 556	18 328	25 841
Brabant	7 548	8 900	11 399	26 097	38 859
West-Vlaanderen	3 734	3 098	3 650	4 667	13 198
Oost-Vlaanderen	3 698	3 999	5 226	14 200	19 010
Henegouwen	7 085	7 763	9 900	19 816	27 790
Luik	7 537	8 146	9 361	16 413	22 535
Limburg	3 302	4 060	6 057	12 113	16 736
Luxemburg	562	660	855	1 522	1 893
Namen	1 552	1 753	2 187	3 727	5 610
Vlaamse streek	*18 607*	*19 425*	*25 692*	*63 907*	*88 894*
Waalse streek	*17 403*	*19 147*	*23 426*	*43 734*	*61 235*
Brussel (b)	*4 290*	*4 966*	*6 073*	*14 251*	*21 343*
Het Rijk ...	**40 300**	**43 538**	**55 191**	**121 892**	**171 472**

(a) Gemiddelde op basis van eindemaandgegevens.
(b) Het betreft Brussel-hoofdstad (19 gemeenten).

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.

Indeling van de volledig werklozen per bedrijfstak en taalstreek in 1976 (a)

BEDRIJFSTAK	MANNEN				VROUWEN				TOTAAL			
	Vlaamse streek	Waalse streek	Brussel (b)	Totaal	Vlaamse streek	Waalse streek	Brussel (b)	Totaal	Vlaamse streek	Waalse streek	Brussel (b)	Totaal
Landbouw	590	272	41	903	167	84	5	256	757	356	46	1 159
Bosbouw - Jacht	41	91	6	138	6	9	1	16	47	100	7	154
Visserij	143	—	—	143	2	3	—	5	145	3	—	148
Mijnen	1 118	1 875	47	3 040	17	85	7	109	1 135	1 960	54	3 149
Steen	91	338	6	435	17	44	1	62	108	382	7	497
Voeding	3 030	1 502	635	5 167	5 745	2 460	691	8 896	8 775	3 962	1 326	14 063
Tabak	50	23	16	89	1 586	194	60	1 840	1 636	217	76	1 929
Textiel	2 390	981	177	3 548	5 260	2 269	287	7 816	7 650	3 250	464	11 364
Kleding	491	189	219	899	11 521	4 267	1 009	16 797	12 012	4 456	1 228	17 696
Schoenen	253	36	28	317	1 357	117	33	1 507	1 610	153	61	1 824
Hout	1 764	451	272	2 487	1 567	212	44	1 823	3 331	663	316	4 310
Papier	382	365	151	898	912	687	227	1 826	1 294	1 052	378	2 724
Boek	1 062	372	533	1 967	904	616	391	1 911	1 966	988	924	3 878
Leder, vellen	182	68	92	342	493	171	159	823	675	239	251	1 165
Rubber	174	221	36	431	303	227	25	555	477	448	61	986
Scheikunde	1 277	762	363	2 402	1 885	1 122	711	3 718	3 162	1 884	1 074	6 120
Aardewerk, steenbakkerijen, cement	709	604	60	1 373	640	512	49	1 201	1 349	1 116	109	2 574
Glas	230	565	17	812	192	1 098	15	1 305	422	1 663	32	2 117
Basismetaalnijverheid	707	1 994	70	2 771	219	339	26	584	926	2 333	96	3 355
Metaalbewerkende nijverheid	3 641	5 467	1 102	10 210	1 872	2 713	410	4 995	5 513	8 180	1 512	15 205
Fabrikatie van machines	577	433	114	1 124	288	233	30	551	865	666	144	1 675
Constructie van elektrische machines	1 080	942	252	2 274	4 133	1 957	306	6 396	5 213	2 899	558	8 670
Constructie van transportmaterieel	2 367	730	449	3 546	1 036	222	32	1 290	3 403	952	481	4 836
Diamant	783	4	2	789	397	4	3	404	1 180	8	5	1 193
Andere fabrieksnijverheden	265	274	147	686	579	494	214	1 287	844	7 68	361	1 973
Bouw	10 071	8 224	2 450	20 745	563	446	143	1 152	10 634	8 670	2 593	21 897
Elektriciteit, water, gas	57	119	11	187	20	26	5	51	77	145	16	238
Handel	2 712	2 371	1 655	6 738	7 314	9 229	2 557	19 100	10 026	11 600	4 212	25 838
Banken, verzekeringen	293	218	183	694	665	455	263	1 383	958	673	446	2 077
Vervoer en verkeer	2 050	1 298	650	3 998	906	427	176	1 509	2 956	1 725	826	5 507
Hotels, spijshuizen	1 136	572	531	2 239	2 309	1 382	574	4 265	3 445	1 954	1 105	6 504
Diensten	4 098	2 649	1 709	8 456	11 699	9 276	3 484	24 459	15 797	11 925	5 193	32 915
Onnauwk. bepaalde en ongeken. activiteit. (c)	5 160	2 695	601	8 456	7 351	4 365	625	12 341	12 511	7 060	1 226	20 797
Algemeen totaal ...	**48 974**	**36 705**	**12 625**	**98 304**	**71 925**	**45 745**	**12 563**	**130 233**	**120 899**	**82 450**	**25 188**	**228 537**

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.

(a) Werkzoekenden, vergoede volledig werklozen. Gemiddelde op basis van eindemaandgegevens.
De op deze tabel vermelde werklozen zijn verdeeld volgens de nijverheidstak waarin zij laatst tewerkgesteld waren, welke ook hun beroep is.
(b) Het betreft Brussel-hoofdstad (19 gemeenten).
(c) Hierin zijn voornamelijk begrepen de jonge werklozen die nog niet gewerkt hebben.

Indeling van de volledig werklozen volg

LEEFTIJDSGROEP	WERKLO									
	Minder dan 3 maanden	Van 3 tot 6 maanden	Van 6 tot 12 maanden	Van 1 tot 2 jaar	2 jaar en meer	Totaal	Minder dan 3 maanden	Van 3 tot 6 maanden	Van 6 tot 12 maanden	Van tot jaa
	VLAAMSE STREEK						WAAL			
	M									
Minder dan 25 jaar :										
1973	1 119	360	357	81	29	1 946	1 006	368	360	1
1974	1 216	359	344	71	25	2 065	1 035	344	359	1
1975	4 925	2 510	2 233	214	46	9 928	3 421	1 821	1 542	2
1976	4 078	1 901	3 300	1 089	92	10 460	3 199	1 856	2 959	1 2
Van 25 tot —40 jaar :										
1973	1 084	336	375	345	415	2 555	865	321	380	3
1974	989	278	330	244	426	2 267	850	324	344	2
1975	3 376	1 821	1 353	452	492	7 494	2 387	1 289	1 143	4
1976	3 209	1 549	2 043	1 656	673	9 130	2 756	1 485	2 008	1 6
Van 40 tot —50 jaar :										
1973	623	258	383	483	1 235	2 982	570	311	423	6
1974	540	221	278	373	1 270	2 682	731	236	331	4
1975	1 465	897	789	426	1 341	4 918	1 089	711	733	4
1976	1 534	852	1 219	1 318	1 456	6 379	1 474	652	1 114	1 2
Van 50 tot 65 jaar :										
1973	1 443	1 049	1 743	2 669	7 558	14 462	894	777	1 297	1 9
1974	1 163	893	1 487	2 579	7 829	13 951	969	580	1 136	2 0
1975	2 541	1 974	2 543	2 504	8 392	17 954	1 175	1 097	1 338	1 8
1976	1 816	1 494	2 709	4 087	8 197	18 303	1 275	740	1 349	2 2
Totaal in 1973 ...	**4 269**	**2 003**	**2 858**	**3 578**	**9 237**	**21 945**	**3 335**	**1 777**	**2 460**	**3 0**
Totaal in 1974 ...	**3 908**	**1 751**	**2 489**	**3 267**	**9 550**	**20 965**	**3 585**	**1 484**	**2 170**	**2 8**
Totaal in 1975 ...	**12 307**	**7 202**	**6 918**	**3 596**	**10 271**	**40 294**	**8 072**	**4 918**	**4 756**	**2 9**
Totaal in 1976 ...	**10 637**	**5 796**	**9 271**	**8 150**	**10 418**	**44 272**	**8 704**	**4 733**	**7 430**	**6 3**
	V									
Minder dan 25 jaar :										
1973	2 233	901	1 144	495	99	4 872	1 580	932	1 283	9
1974	2 963	1 207	1 568	734	203	6 675	2 080	1 290	1 725	1 2
1975	6 340	4 057	5 648	1 961	486	18 492	2 921	2 189	3 419	2 1
1976	5 886	4 324	9 102	6 576	1 405	27 293	3 029	2 324	4 820	4 1
Van 25 tot —40 jaar :										
1973	1 391	708	999	893	704	4 695	1 002	613	961	1 :
1974	1 665	865	1 112	1 230	998	5 870	1 302	770	1 125	1 ·
1975	3 582	2 661	3 246	2 249	1 932	13 570	1 766	1 405	1 922	2
1976	3 821	3 661	6 102	6 597	3 720	23 901	2 181	1 523	2 660	3
Van 40 tot 60 jaar :										
1973	1 040	707	1 227	1 400	3 007	7 381	729	507	981	1
1974	1 037	732	1 206	1 586	3 514	8 075	832	609	934	1
1975	1 679	1 626	2 045	2 041	4 429	11 820	995	892	1 329	1
1976	1 622	1 479	2 687	4 115	5 821	15 724	1 250	887	1 579	2
Totaal in 1973 ...	**4 684**	**2 316**	**3 370**	**2 788**	**3 810**	**16 948**	**3 311**	**2 052**	**3 225**	**3**
Totaal in 1974 ...	**5 665**	**2 804**	**3 886**	**3 550**	**4 715**	**20 620**	**4 214**	**2 669**	**3 784**	**4**
Totaal in 1975 ...	**11 501**	**8 344**	**10 939**	**6 251**	**6 847**	**43 882**	**5 682**	**4 486**	**6 670**	**5.**
Totaal in 1976 ...	**11 329**	**9 464**	**17 891**	**17 288**	**10 946**	**66 918**	**6 460**	**4 734**	**9 059**	**10**

(a) Telling van 30 juni.
(b) Het betreft Brussel hoofdstad (19 gemeenten).

dsgroep, duur en taalstreek (a)

SDUUR													
r	Totaal	Minder dan 3 maanden	Van 3 tot 6 maanden	Van 6 tot 12 maanden	Van 1 tot 2 jaar	2 jaar en meer	Totaal	Minder dan 3 maanden	Van 3 tot 6 maanden	Van 6 tot 12 maanden	Van 1 tot 2 jaar	2 jaar en meer	Totaal
EK		BRUSSEL (b)						HET RIJK					
7	1 878	213	55	41	11	3	323	2 338	783	758	219	49	4 147
6	1 878	240	63	50	15	2	370	2 491	766	803	190	63	4 313
1	7 063	1 009	530	317	46	3	1 905	9 355	4 861	4 092	478	110	18 896
2	9 411	1 041	622	702	339	24	2 728	8 318	4 379	6 961	2 693	248	22 599
9	2 248	395	150	154	98	43	840	2 344	807	909	796	787	5 643
1	2 126	401	129	164	86	55	835	2 240	731	838	597	822	5 228
9	5 678	1 162	746	558	193	82	2 741	6 925	3 856	3 054	1 075	1 003	15 913
4	8 523	1 247	765	971	771	195	3 949	7 212	3 799	5 022	4 027	1 542	21 602
5	3 232	243	112	129	98	112	694	1 436	681	935	1 184	2 672	6 908
5	3 161	221	98	114	103	138	674	1 492	555	723	904	2 843	6 517
5	4 409	576	390	356	160	166	1 648	3 130	1 998	1 878	1 057	2 912	10 975
3	5 947	561	364	540	562	258	2 285	3 569	1 868	2 873	3 114	3 187	14 611
1	10 620	307	198	312	354	707	1 878	2 644	2 024	3 352	5 004	13 936	26 960
3	10 796	267	188	261	365	764	1 845	2 399	1 661	2 884	5 032	14 616	26 592
2	11 605	500	415	419	409	875	2 618	4 216	3 486	4 300	4 746	15 429	32 177
1	11 277	506	413	659	839	1 007	3 424	3 597	2 647	4 717	7 208	14 835	33 004
2	17 978	1 158	515	636	561	865	3 435	8 762	4 295	5 954	7 203	17 444	43 658
5	17 961	1 129	478	589	569	959	3 724	8 622	3 713	5 248	6 723	18 344	42 650
7	28 755	3 247	2 081	1 650	808	1 126	8 912	23 626	14 201	13 324	7 356	19 454	77 961
0	35 158	3 355	2 164	2 872	2 511	1 484	12 386	22 696	12 693	19 573	17 042	19 812	91 816
8	5 065	239	106	109	55	3	512	4 052	1 939	2 536	1 472	450	10 449
7	6 921	290	140	143	66	16	655	5 333	2 637	3 436	2 039	806	14 251
6	11 718	707	489	462	183	40	1 881	9 968	6 735	9 529	4 307	1 552	32 091
2	16 454	872	646	894	668	143	3 223	9 787	7 294	14 816	11 423	3 650	46 970
5	5 184	366	179	214	188	76	1 023	2 759	1 500	2 174	2 214	2 255	10 902
7	6 671	387	223	279	242	122	1 253	3 354	1 858	2 516	2 879	3 187	13 794
8	10 196	719	539	624	414	285	2 581	5 967	4 605	5 792	4 678	5 305	26 347
6	14 818	801	681	1 032	1 175	595	4 344	6 863	5 865	9 794	11 380	9 161	43 063
7	7 607	455	246	411	454	807	2 373	2 224	1 460	2 619	3 097	7 961	17 361
0	8 464	435	295	378	558	958	2 624	2 304	1 636	2 518	3 643	9 062	19 163
2	10 315	553	424	617	666	1 206	3 466	3 227	2 942	3 991	4 414	11 027	25 601
1	12 844	599	530	803	1 112	1 688	4 732	3 471	2 896	5 069	7 744	14 120	32 300
0	17 856	1 060	531	734	697	886	3 908	9 035	4 899	7 329	6 783	10 666	38 712
4	22 056	1 112	658	800	866	1 096	4 532	10 991	6 131	8 470	8 561	13 055	47 208
6	32 229	1 979	1 452	1 703	1 263	1 531	7 928	19 162	14 282	19 312	13 399	17 884	84 039
9	44 116	2 332	1 857	2 729	2 955	2 426	12 299	20 121	16 055	29 679	30 547	26 931	123 333

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.

Volledig werklozen (alle categorieën) op 31 december 1976 (a)

Per leeftijdsgroep, geslacht en taalstreek

OMSCHRIJVING	Vlaamse streek				Waalse streek				Brussel (b)				Het Rijk			
	Absolute cijfers	Belang rijkheid in %	Evolutie t.o.v. 31 dec. 1975	Werkloosheidsgraad (c)	Absolute cijfers	Belang rijkheid in %	Evolutie t.o.v. 31 dec. 1975	Werkloosheidsgraad (c)	Absolute cijfers	Belang rijkheid in %	Evolutie t.o.v. 31 dec. 1975	Werkloosheidsgraad (c)	Absolute cijfers	Belang rijkheid in %	Evolutie t.o.v. 31 dec. 1975	Werkloosheidsgraad (c)
Minder dan 25 j.																
Mannen	21 351	31,6	— 2,1	..	16 584	34,3	+ 4,3	..	4 078	25,1	— 0,8	..	42 013	31,8	— 5,2	..
Vrouwen	44 720	46,3	+19,4	..	26 560	43,2	+22,7	..	5 132	31,1	+22,5	..	76 412	43,8	+20,7	..
Totaal ...	66 071	40,3	+ 7,0	..	43 144	39,3	+14,9	..	9 210	28,1	+11,0	..	118 425	38,6	+10,1	..
Van 25 tot 50 j.																
Mannen	23 054	34,2	+ 7,2	..	18 884	39,0	+16,2	..	7 732	47,6	+13,8	..	49 670	37,6	+11,5	..
Vrouwen	43 020	44,6	+40,4	..	28 173	45,8	+29,2	..	8 438	51,1	+33,5	..	79 631	45,6	+35,5	..
Totaal ...	66 074	40,3	+26,7	..	47 057	42,8	+23,7	..	16 170	49,4	+23,3	..	129 301	42,2	+25,1	..
Meer dan 50 jaar																
Mannen	23 048	34,2	— 0,6	..	12 922	26,7	— 2,6	..	4 422	27,2	+16,1	..	40 392	30,6	+ 0,3	..
Vrouwen	8 742	9,1	+22,1	..	6 797	11,0	+18,0	..	2 939	17,8	+19,6	..	18 478	10,6	+20,2	..
Totaal ...	31 790	19,4	+ 4,8	..	19 719	17,9	+ 3,6	..	7 361	22,5	+17,5	..	58 870	19,2	+ 5,8	..
Totaal (mannen)	67 453	41,1	— 2,2	7,0	48 390	44,0	+ 6,6	9,5	16 232	49,6	+10,3	9,3	132 075	43,1	+ 2,3	8,0
Totaal (vrouwen)	96 482	58,9	+28,2	21,2	61 530	56,0	+25,1	26,2	16 509	50,4	+27,3	14,4	174 521	56,9	+27,0	21,7
Algem. totaal ...	163 935	100,0	+13,6	11,6	109 920	100,0	+16,2	14,8	32 741	100,0	+18,3	11,3	306 596	100,0	+15,0	12,5

(a) Uitkeringtrekkende volledig werklozen, die door de openbare besturen tewerkgesteld zijn, andere verplicht ingeschreven werklozen en vrij ingeschreven niet werkende werkzoekenden.
(b) Brussel-hoofdstad (19 gemeenten).
(c) Op basis van het aantal verzekerden tegen werkloosheid (R.Z.I.) op 30 juni 1975.

Bronnen : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.
Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Uitkeringtrekkende volledig werklozen, door de openbare besturen tewerkgesteld in 1975 en 1976

Per provincie en taalstreek

(mannen en vrouwen)

PROVINCIE OF STREEK	1975		1976		Evolutie van 1975 op 1976 in %	Uitkeringtrekkende volledig werklozen op 31 dec. 1976	
	Toestand op 31 dec. 1975	In % van het totaal	Toestand op 31 dec. 1976	In % van het totaal		Totaal	Door de openbare besturen tewerk-gesteld (in % totaal)
Antwerpen	2 076	17,0	2 527	15,0	21,7	39 872	6,3
Brabant	2 927	23,9	4 238	25,1	44,8	53 580	7,9
West-Vlaanderen	1 019	8,3	1 356	8,0	33,1	22 792	5,9
Oost-Vlaanderen	1 668	13,6	2 414	14,3	44,7	31 638	7,6
Henegouwen (a)	1 478	12,1	2 181	12,9	47,6	39 143	5,6
Luik	1 375	11,3	1 905	11,3	38,5	38 102	5,0
Limburg	1 229	10,1	1 519	9,0	23,6	25 661	5,9
Luxemburg	161	1,3	244	1,4	51,6	2 881	8,5
Namen (a)	288	2,4	511	3,0	77,4	6 921	7,4
Vlaamse streek	*7 108*	*58,1*	*9 423*	*55,8*	*32,6*	*140 906*	*6,7*
Waalse streek	*3 540*	*29,0*	*5 308*	*31,4*	*49,9*	*92 006*	*5,8*
Brussel (b)	*1 573*	*12,9*	*2 164*	*12,8*	*37,6*	*27 678*	*7,8*
Het Rijk ...	**12 221**	**100,0**	**16 895**	**100,0**	**38,2**	**260 590**	**6,5**

(a) Stemt overeen met alle gewestelijke bureaus van de R.V.A. samen en niet met de provincie.
(b) Brussel hoofdstad (19 gemeenten).

Bronnen : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.
Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Werkzoekenden, uitkeringtrekkende volledig werklozen, ingeschreven op het einde van de maand

Alle categorieën

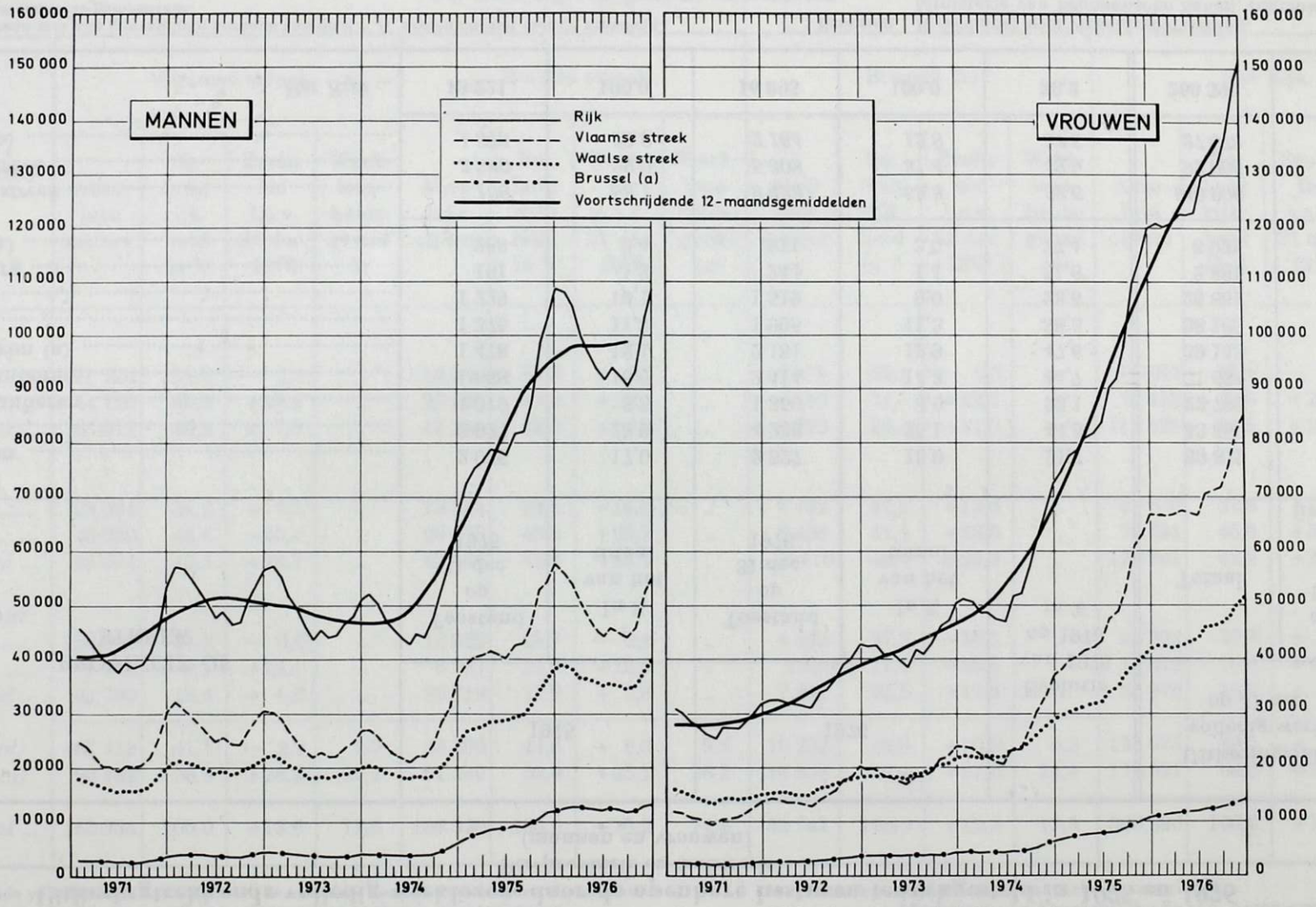

(a) Het betreft Brussel hoofdstad (19 gemeenten).

Bronnen : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.
Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Werkzoekenden, uitkeringtrekkende volledig werklozen, ingeschreven op het einde van de maand

Normale geschiktheid

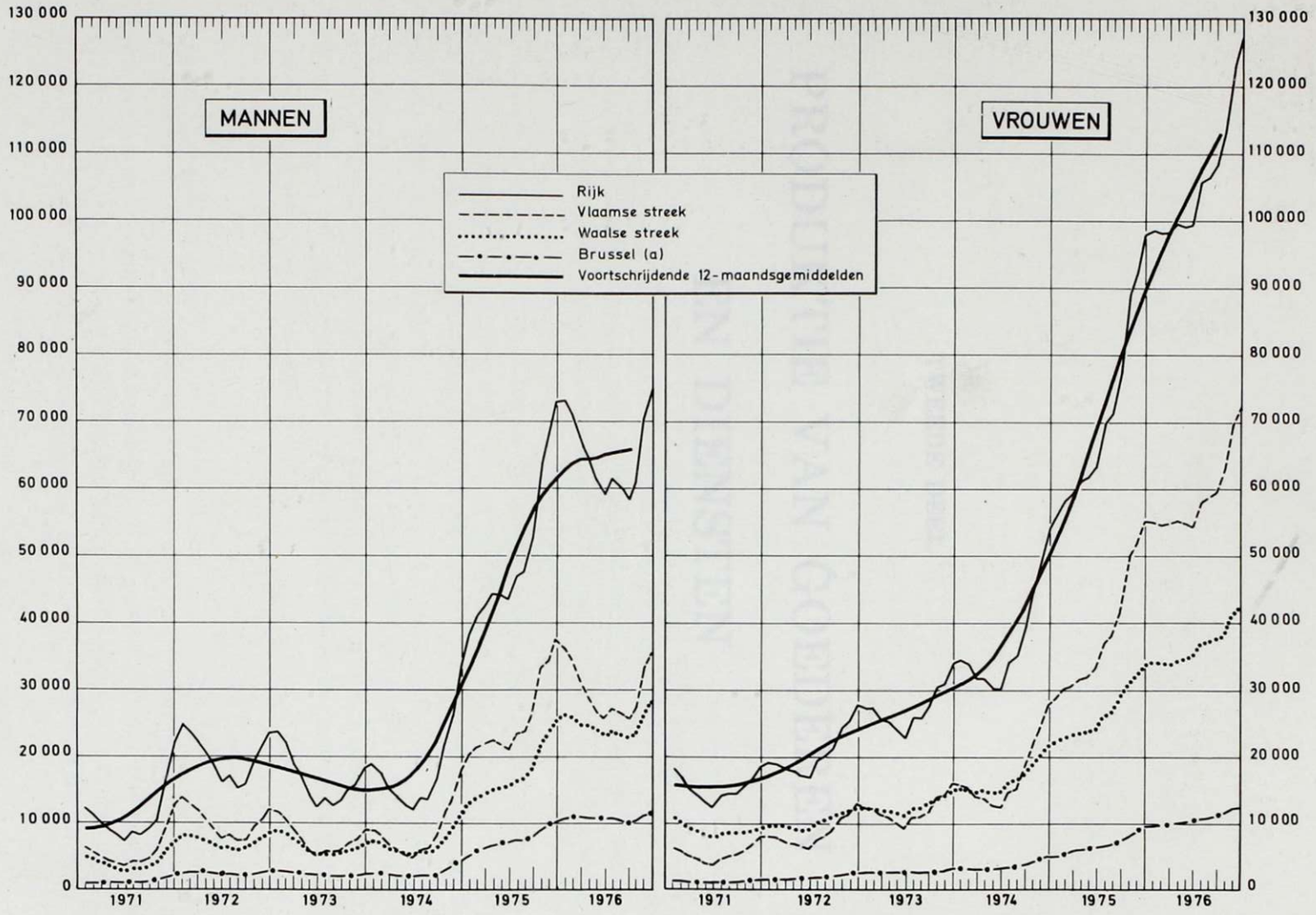

(a) Het betreft Brussel hoofdstad (19 gemeenten).

Bronnen : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.
Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

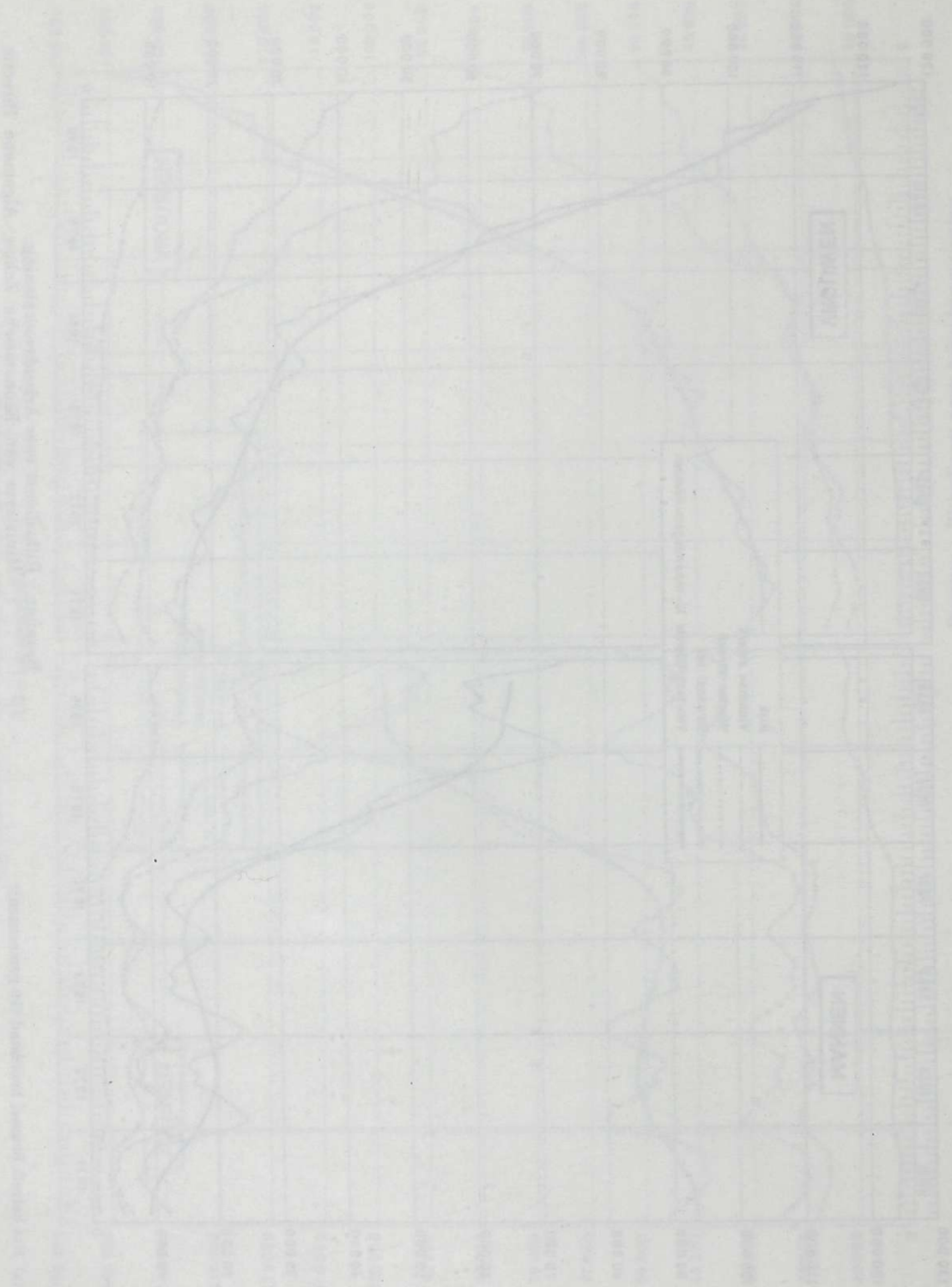

TWEEDE DEEL

PRODUKTIE VAN GOEDEREN EN DIENSTEN

HOOFDSTUK EEN

LANDBOUW EN VISVANGST

AFDELING I. — LANDBOUW

§ 1. — TEELTOMSTANDIGHEDEN

1. — *Weersomstandigheden.*

Op het gebied van de weersomstandigheden viel 1976 nog ongunstiger uit dan het voorgaande jaar, waarin een abnormaal natte winter werd gevolgd door een zeer droge eerste helft van de zomer, met nefaste gevolgen vooral voor sommige akkerbouwgewassen. De droogte van 1976 daarentegen volgde op een winter met zeer weinig regen, waardoor de watervoorraad in de grond al erg beperkt was vanaf het begin van het groeiseizoen. Waar in 1975 ook in de droogste maanden nog ongeveer de helft van de normale neerslag werd opgetekend, viel er in 1976 in drie belangrijke groeimaanden (april, juni, augustus) minder dan 20 % van de normale neerslag; ook tijdens de tussenliggende maanden viel er veel minder regen dan gewoonlijk. Dit bracht mee dat niet alleen de opbrengsten in de akkerbouw lager waren dan normaal, maar ook die van de voedergewassen. Als gevolg hiervan stelden zich zware bevoorradingsproblemen in de rundveehouderij; zij hebben weliswaar relatief weinig invloed gehad op de produktie, maar des te meer op de rentabiliteit van de ondernemingen.

2. — *Landbouwoppervlakte.*

Het verlies aan cultuurgrond bedroeg in 1976 10 508 ha, wat wel minder is dan de alarmerende cijfers van 14 707 ha in 1974 en 16 432 ha in 1975, maar toch nagenoeg even hoog als het gemiddelde van 10 667 ha in de periode van 1970 tot 1973.

Op de totale oppervlakte van 1 469 766 ha werd iets meer dan de helft, of 735 442 ha, gebruikt voor weiden en grasland, dat met 0,9 % verminderde in vergelijking met het voorgaande jaar. De reeds vermelde teruggang van de totale oppervlakte bedroeg in procent 0,7 %.

§ 2. — TOESTAND PER SECTOR

1. — *Akkerbouw.*

a) Graangewassen.

Als gevolg van de ongunstige weersomstandigheden mag 1976 net als 1975 voor de telers van graangewassen een slecht jaar worden genoemd. De resultaten waren evenwel gemiddeld iets beter dan in 1975, omdat de uitzaai van het wintergraan normaal was verlopen en de opbrengst ervan per hectare hoger uitviel.

De totale oppervlakte bezaaid met graangewassen nam toe met 4,8 %. In tegenstelling met de trend van de jongste jaren steeg de belangstelling opnieuw voor de secundaire broodgranen spelt en rogge, maar ook de uitzaai van tarwe nam aanzienlijk toe. Bij de andere graangewassen werd een lichte teruggang geregistreerd, vooral als gevolg van de inkrimping van de havercultuur, die in 1975 belangrijk was toegenomen als vervangingsgewas voor de wintergranen die men niet tijdig had kunnen zaaien wegens het ongunstige weder. Zowel bij tarwe als bij gerst bleek de trend van vóór 1975 zich opnieuw te manifesteren, waarbij de winterrassen van deze beide graangewassen een steeds groeiend aandeel innemen in de totale uitzaai, dit ten koste van de minder opbrengende zomerrassen.

De totale produktie van tarwe lag 31,7 % hoger dan in 1975, maar bleef nog ruim 10 % achter op de recordoogst van meer dan 100 000 t in 1974. Dit was het gevolg van een grotere uitzaai en een verbetering van de opbrengst per hectare van de wintertarwe.

De gerstproduktie steeg met 43,1 % in vergelijking met 1975, eveneens door de grotere uitzaai en het hoger rendement van de wintergerst. De opbrengst per hectare van deze laatste was vrijwel even hoog als het gemiddelde van de jaren 1972-1974.

De produktie van maïs en vooral die van haver daalden in sterke mate, zowel door de vermindering van het areaal als door de vermindering van de opbrengsten per hectare.

b) Droog geoogste peulvruchten, nijverheidsgewassen, wortel- en knolgewassen.

De oppervlakte gebruikt voor de hier besproken culturen was in 1975 vrij sterk toegenomen, daar deze teelten ingeschakeld waren als vervanging van de graangewassen die men door de weersomstandigheden niet tijdig had kunnen zaaien. Als gevolg van een normaal lenteweder in 1976 verminderde de teelt van die substitutiegewassen.

De oppervlakte bezaaid met peulvruchten om droog te oogsten, verminderde met ruim 21 %, vooral door de achteruitgang bij de droog geoogste erwten. De opbrengsten per hectare waren eveneens abnormaal laag en de totale produktie liep dan ook heel sterk terug.

Ook de uitzaai van nijverheidsteelten verminderde met 10 % vooral door de daling van het suikerbietenareaal met 23 410 ha of 19,6 %. Het areaal van vlas verminderde met ongeveer 5 % en die van de andere kleinere teelten samen, met 2,5 %.

De opbrengst per hectare van de suikerbieten was vrij hoog (+16,4 % in vergelijking met het voorgaande jaar). Niettegenstaande de sterke daling van de beteelde oppervlakte bleef de totale produktie dan ook slechts 6,4 % onder het peil van 1975. Het rendement per hectare van het vlas daarentegen daalde nog verder en de totale produktie eveneens.

De oppervlakte bezaaid met wortel- en knolgewassen bestemd voor de veevoeding, dit zijn bijna uitsluitend voederbieten, daalde met bijna 10 %. Ook de opbrengst per hectare verminderde enigszins, waardoor de totale produktie met ongeveer 12 % slonk.

De aardappelteelt nam in oppervlakte toe met 4,4 %, door de uitbreiding van het areaal van late aardappelen. Wegens de droogte bedroeg de opbrengst per hectare daarentegen slechts de helft à 60 % van de normale, zodat de totale oogst nog ruim 30 % lager uitviel dan in 1975 en minder dan de helft bedroeg van wat in 1974 geproduceerd werd.

c) Grasland en groenvoeder.

De oppervlakte grasland werd in 1976 met 0,9 % ingekrompen, voornamelijk door een vermindering van de blijvende maaiweiden. De oppervlakte bezaaid met groenvoedergewassen nam toe met 8,2 %, dank zij het grotere areaal kuilmaïs (+6 778 ha).

Door de weersomstandigheden was de opbrengst in de voorzomer al even laag als in 1975; in de nazomer slonk ze met meer dan de helft t.o.v. overeenkomstige periode van verleden jaar; hierdoor kwam de bevoorrading van het rundvee in het gedrang.

2. — *Veeteelt.*

a) Omvang van de veestapel.

Niettegenstaande de droogte en de bevoorradingsproblemen die er het gevolg van waren, lag het aantal runderen op 1 december 1976 0,6 % hoger dan op hetzelfde tijdstip in 1975. Het aantal melkkoeien was met hetzelfde percentage toegenomen, het aantal zoogkoeien met 6,7 % en het aantal vaarzen met 9,8 %, wat wijst op een tendens tot uitbreiding van de veestapel.

De varkensstapel vertoonde eveneens een toeneming met 2,9 %. Ook voor deze speculatie nam de fokstapel verder toe, maar slechts met 1,8 %.

Het aantal kippen bleef nagenoeg ongewijzigd (—0,2 %) in vergelijking met het voorgaande jaar. Het aantal mestkippen daalde met 1,6 % en de volwassen legkippen

met 0,9 %, maar het aantal jonge legkippen nam met 5,8 % toe onder invloed van de hogere eierprijzen in 1976.

b) Vleesproduktie en -verbruik.

De slachting van runderen liep t.o.v. het voorgaande jaar vrij sterk terug : met 5,4 % in aantal en met 5,3 % in geslacht gewicht. Opvallend was wel een toeneming van het aantal geslachte koeien met 3,2 %, daarentegen verminderde het aantal geslachte vaarzen met nagenoeg 12 %, wat zou wijzen op een verjonging van de veestapel.

De slachting van varkens bleef in 1976 nagenoeg stabiel (+0,6 %); in 1975 was ze vrij sterk teruggelopen. Het geslacht gewicht steeg in dezelfde mate als het aantal slachtingen (+0,7 %).

De gegevens betreffende de nettoproduktie van inlands vlees en het vleesverbruik in 1976 waren niet bijtijds beschikbaar voor deze publikatie.

c) Zuivelproduktie.

De leveringen van melk aan de zuivelfabrieken bereikten 2 611 miljoen liter, wat 1,2 % meer is dan in 1975. Tijdens de eerste zes maanden van het jaar namen de leveringen immers toe met ongeveer 10 % maar de droogte tijdens de zomermaanden veroorzaakte tijdelijk een scherpe daling, die nochtans naar het einde van het jaar toe opnieuw goedgemaakt was. De leveringen van kwaliteitsmelk (A en AA-melk) namen iets minder toe dan tijdens de voorgaande jaren; ze stegen met 7,0 %. Daarmee is het aandeel van deze categorieën opgeklommen tot 15,7 % van de totale leveringen.

De leveringen van room bleven verder teruglopen (—14,8 %) en bereikten nog 10 649 t. De produktie van melkerijboter nam af met 2,8 %, waardoor opnieuw het peil van 1974 was bereikt. Gegevens over de hoeveboterproduktie in 1976 zijn nog niet beschikbaar; in 1975 werd er 20 800 t geproduceerd, d.i. 2,8 % minder dan in 1974.

3. — *Tuinbouw.*

Volgens de telling van 15 mei 1976 verminderde de voor de verkoop bestemde fruitteelt in open lucht met 4,2 % t.o.v. 1975. Zoals trouwens reeds sedert enkele jaren was de achteruitgang vrij groot voor de hoogstamboomgaarden. Daarentegen werd voor de laagstamboomgaarden, die sinds 1971 vrijwel onveranderd gebleven waren, een toeneming vastgesteld van 45 ha of 0,5 %. De oppervlakte beplant met kleinfruit (aardbeien, bessen en frambozen) daalde met 6,6 %. Wat de fruitteelt onder glas betreft, bleef de aanplant van aardbeien nagenoeg onveranderd, terwijl de druiventeelt een minder sterke achteruitgang kende dan tijdens de voorgaande vijf jaren (—7,6 %).

De groenteteelt in open lucht vertoonde een teruggang met 7,4 %, d.i. met meer dan 2 100 ha, als gevolg vooral van de vermindering van de twee belangrijkste teelten, erwten en bonen, die grotendeels op landbouwbedrijven geteeld worden en bestemd zijn voor de conservennijverheid. De groenteteelt onder glas liep eveneens

licht terug; wel was de aanplant van tomaten iets groter dan in 1975, maar die van de andere groenten verminderde met 14,6 %.

§ 3. — GLOBALE LANDBOUWECONOMISCHE ASPECTEN

1. — *Werkgelegenheid.*

Volgens de telling van 15 mei 1975 was het totaal aantal tewerkgestelden in de landbouw gedaald met 2,1 % in vergelijking met het voorgaand jaar. Het aantal bestendig tewerkgestelden daalde met 5,2 %, terwijl het aantal niet-bestendig tewerkgestelden steeg met 2,5 %. Dit is vermoedelijk het gevolg van de moeilijkheden om buiten de landbouw werkgelegenheid te vinden, vooral dan voor de groep van de vrouwelijke meewerkende gezinsleden, die met 7,1 % of 2 000 eenheden toenam.

2. — *Buitenlandse handel.*

De invoer van land- en tuinbouwprodukten steeg in 1976 in belangrijk sterkere mate dan de uitvoer : naar waarde nam de eerste toe met 18,1 % en de tweede met 10,0 %. Het negatief saldo van uitvoer min invoer is dan ook belangrijk groter geworden; het bedroeg 15 458,3 miljoen frank in 1975 en kwam tot 23 061,1 miljoen frank in 1976.

Wat de produkten van de veeteelt betreft, nam de uitvoer naar hoeveelheid toe met 5,2 % en naar waarde met 11,4. De invoer groeide evenwel veel sterker aan (+12,1 % naar hoeveelheid, +25,9 % naar waarde) zodat het positief uitvoersaldo verder verminderde.

Voor de akkerbouwprodukten daalde de export duidelijk naar hoeveelheid en nam nauwelijks toe naar waarde. De invoer daarentegen vertoonde een vrij sterke toeneming naar waarde (+11,9 %), die evenwel niet veel hoger was dan de stijging in volume (+8,1 %).

Ook de invoer van tuinbouwprodukten nam sterker toe dan de uitvoer, alhoewel het verschil minder groot was dan bij de twee andere goederengroepen, o.m. als gevolg van een lichte verbetering van de fruitexport t.o.v. de invoer ervan.

3. — *Prijsverloop.*

Het algemeen indexcijfer van de door de landbouwers ontvangen prijzen nam in 1976 toe met 20,1 %, vooral door de stijging van het prijsindexcijfer van de akkerbouwprodukten met 70 %. Laatstgenoemd indexcijfer werd op zijn beurt bepaald door de verdrievoudiging van de aardappelprijs na de mislukking van de oogst. Immers, de prijzen van de andere akkerbouwprodukten stegen gemiddeld met slechts een tiental procent, terwijl de prijsverbetering voor de veeteeltprodukten beperkt bleef tot 7,7 %.

Wat deze laatste groep betreft, werd er slechts voor de eieren een belangrijke prijsstijging genoteerd : meer dan 25 %, vergeleken met het abnormaal lage peil van het voorgaande jaar. Voor melk, boter, varkens en braadkippen namen de prijzen toe met 5 tot 10 % en die van rundvee en paarden met slechts 2 tot 4 %.

Evenals in 1975 bleef de stijging van de door de landbouwers betaalde prijzen vrij beperkt. Het definitief indexcijfer van dat jaar gaf een toeneming te zien van 8,2 % t.o.v. het voorgaande jaar. Het voorlopig indexcijfer van 1976 nam toe met 7,3 %. In dit cijfer ontbreekt evenwel gedeeltelijk de prijsstijging van drie posten : lonen, pachten, zaai- en plantgoed. Daar deze prijzen slechts beperkt toenamen zal de stijging van het definitief indexcijfer waarschijnlijk niet veel verschillen van die in 1975.

4. — *Inkomensverloop.*

De globale waarde van de eindproduktie in de landbouw wordt voor 1976 geraamd op 142 miljard frank, wat 9,6 % meer is dan in 1975. De toeneming was het sterkst bij de akkerbouwprodukten (+20,6 %) daar de vermindering van de oogst door de droogte werd gecompenseerd door de hogere prijzen. Bij de veeteeltproduktie bedroeg de toeneming 9,6 %, met vooral relatief goede resultaten in de niet-grondgebonden speculaties (varkens en pluimvee). De waarde van de melkproduktie nam toe met 7,7 %, terwijl die van rundvee voor de slachterijen daalde met 2,5 %.

In de tuinbouw bleef de toeneming van de eindproduktie naar waarde eerder beperkt, daar over het algemeen de prijzen het verlies aan opbrengst door de droogte niet volledig goedmaakten.

Het arbeidsinkomen per arbeidseenheid bedroeg in 1976 naar raming 358 000 F wat 16,2 % meer is dan in 1975. Het bereikte aldus ongeveer 74 % van de loonkosten per tewerkgestelde bezoldigde werknemer in de nationale economie wat maar weinig beter is dan de 71,5 % bereikt in 1975, en ver afblijft van het streefdoel : de pariteit tussen beide waarden.

AFDELING II. — ZEEVISSERIJ

De totale visaanvoer daalde in 1976 in hoeveelheid voor de vijfde opeenvolgende maal, nl. met 4,4 %. Weliswaar werd een zekere stijging vastgesteld van de aanvoer van schaal- en weekdieren, maar die van bodemvis, welke meer dan vier vijfden uitmaakt van de totale aanvoer, verminderde met 3,6 % en die van de minder belangrijke pelagische vis zelfs met meer dan een derde.

Weliswaar nam de waarde van de vangst toe met 15,6 %, doordat de gemiddelde waarde per kg aangroeide met 21,0 %; in 1975 steeg de prijs per kg slechts met 4,8 %. De prijsstijging was vooral groot bij de bodemvis (+24 %); voor de pelagische vis

bleef ze beperkt tot ongeveer 9 %, en bij de schaal- en weekdieren verminderde de prijs zelfs met ongeveer 8 %.

De invoer en uitvoer namen beide toe in hoeveelheid, met respectievelijk 7,5 % en 4,3 %. Samen met de reeds vermelde prijsstijging van ruim 20 % resulteerde dit tot een toeneming naar waarde van 36,6 % voor de invoer en 25,4 % voor de uitvoer.

*
* *

Bebouwde oppervlakte

Totale getelde oppervlakte

(duizenden hectaren)

OMSCHRIJVING	1972	1973	1974	1975	1976	Verschil van 1975 op 1976 in %
Graangewassen	462,3	447,7	435,8	401,5	420,6	+ 4,8
Droog geoogste peulvruchten	4,0	2,9	3,9	4,5	3,5	—22,2
Nijverheidsgewassen	112,2	114,6	117,2	132,5	108,5	—18,1
Wortelplanten en knolgewassen	65,2	70,2	67,1	63,2	62,3	— 1,4
Groenvoeder	51,9	55,7	63,1	78,0	84,4	+ 8,2
Grasland	768,1	761,1	752,2	742,0	735,4	— 0,9
Groenteteelt	25,8	28,3	30,2	30,7	28,5	— 7,2
Fruitteelt	18,7	17,8	16,9	16,4	15,7	— 4,3
Andere teelten	12,4	11,9	10,3	11,0	10,9	— 0,9
Algemeen totaal ...	**1 520,6**	**1 510,2**	**1 496,7**	**1 479,7**	**1 469,8**	**— 0,7**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Graangewassen

Totale getelde oppervlakte

(duizenden hectaren)

OMSCHRIJVING	1972	1973	1974	1975	1976	Verschil van 1975 op 1976 in %
Broodgranen	**232,9**	**217,3**	**211,7**	**190,7**	**218,5**	**+ 14,6**
Tarwe	204,1	193,3	190,4	176,4	195,3	+ 10,7
w.o. : Winter- en wisseltarwe	*170,1*	*161,6*	*166,6*	*98,6*	*175,4*	*+ 77,9*
Zomertarwe	*34,0*	*31,7*	*23,8*	*77,8*	*19,9*	*— 74,4*
Rogge	21,4	16,2	13,2	9,0	15,6	+ 73,3
Spelt	7,4	7,8	8,1	5,3	7,6	+ 43,4
Andere graangewassen	**229,4**	**230,4**	**224,1**	**210,8**	**202,1**	**— 4,1**
Gerst	148,7	155,7	149,3	122,6	139,4	+ 13,7
w.o. : Wintergerst	*84,2*	*97,3*	*101,4*	*36,0*	*100,8*	*+ 180,0*
Zomergerst	*64,5*	*58,4*	*48,0*	*86,6*	*38,6*	*— 55,4*
Haver	66,8	61,0	59,7	70,5	48,4	— 31,3
Korrelmaïs	4,6	4,2	4,8	6,4	5,7	— 10,9
Andere	9,3	9,5	10,3	11,3	8,6	— 23,9
Totaal graangewassen ...	**462,3**	**447,7**	**435,8**	**401,5**	**420,6**	**+ 4,8**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Nijverheidsgewassen
Totale getelde oppervlakte

OMSCHRIJVING	1972	1973	1974	1975	1976	Verschil van 1975 op 1976 in %
Grote teelten :	Duizenden hectaren					
Suikerbieten	100,5	104,4	105,0	119,7	96,2	—19,6
Vlas	8,1	6,7	9,2	9,3	8,9	— 4,3
Kleinere teelten :	Hectaren					
Cichorei voor koffie	692	754	818	1 518	1 558	+ 2,6
Tabak	687	560	495	489	460	— 5,9
Hop	1 145	1 183	1 158	1 061	1 014	— 4,4
Koolzaad	1 008	897	458	331	281	— 15,1
Andere industriële gewassen	42	74	83	100	93	— 7,0

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Wortelplanten en knolgewassen
Totale getelde oppervlakte
(duizenden hectaren)

OMSCHRIJVING	1972	1973	1974	1975	1976	Verschil van 1975 op 1976 in %
Vroege aardappelen	3,4	4,5	4,0	3,6	3,6	0,0
Halfvroege aardappelen	21,8	25,2	23,2	21,3	20,8	— 2,3
Late aardappelen	11,5	12,9	13,0	11,2	13,3	+18,8
Voeder- en halfsuikerbieten	28,1	27,2	26,6	26,8	24,3	— 9,3
Andere	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,0
Totaal ...	**65,2**	**70,2**	**67,1**	**63,2**	**62,3**	**— 1,4**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Fruitteelt

Totale getelde oppervlakte
(hectaren)

OMSCHRIJVING	1972	1973	1974	1975	1976	Verschil van 1975 op 1976 in %
Fruitteelt in open lucht	**18 731**	**17 802**	**16 891**	**16 435**	**15 681**	**— 4,6**
Voor de verkoop	*17 569*	*16 868*	*16 207*	*15 848*	*15 179*	*— 4,2*
Hoogstammige boomgaarden	6 832	6 215	5 666	5 233	4 552	— 13,0
Laagstammige boomgaarden	9 671	9 604	9 620	9 691	9 738	+ 0,5
Aardbeien	922	912	787	788	762	— 3,3
Besvruchten en frambozen	144	137	134	136	127	— 6,6
Fruitteelt voor eigen verbruik	*1 162*	*934*	*684*	*587*	*502*	*— 14,5*
Fruitteelt onder glas voor verkoop	**521**	**495**	**499**	**389**	**371**	**— 4,6**
Perziken	2	2	2	1	2	+100,0
Aardbeien	208	182	202	139	139	0,0
Druiven	310	301	284	249	230	— 7,6
Ander fruit	1	3	11	..	..	..

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Groenteteelt

Totale getelde oppervlakte
(hectaren)

OMSCHRIJVING	1972	1973	1974	1975	1976	Verschil van 1975 op 1976 in %
Groenteteelt in open lucht	**25 841**	**28 272**	**30 173**	**30 700**	**28 506**	**— 7,1**
Voor de verkoop	*24 274*	*26 858*	*29 014*	*29 591*	*27 402*	*— 7,4*
Groen geoogste erwten	10 188	11 845	13 194	12 824	11 396	—11,1
Groen geoogste bonen	2 627	2 824	2 871	4 167	2 934	—29,6
Tomaten	154	129	118	110	87	—20,9
Witloof (wortelen)	3 815	3 682	3 609	3 439	3 486	+ 1,4
Asperges	187	191	180	171	155	— 9,4
Bloemkolen	660	696	673	697	702	+ 0,7
Schorseneer	2 025	2 396	2 773	2 613	2 910	+11,4
Andere groenten	4 618	5 095	5 596	5 570	5 732	+ 2,9
Moestuinen (huishoudelijk verbruik)	*1 567*	*1 414*	*1 159*	*1 109*	*1 104*	*— 0,5*
Groenteteelt onder glas voor verkoop	**873**	**965**	**961**	**931**	**923**	**— 0,9**
Tomaten	682	713	707	705	730	+ 3,5
Andere groenten	191	252	254	226	193	—14,6

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Verloop van de opbrengst van sommige teelten

Gemiddelde produktie per hectare

(centenaren)

OMSCHRIJVING	1972	1973	1974	1975	1976	Verschil van 1975 op 1976 in %
Wintertarwe	46,4	52,2	54,5	41,7	47,3	+13,4
Zomertarwe	37,3	41,6	40,4	34,1	30,8	— 9,7
Rogge	33,8	36,6	35,0	31,3	30,5	— 2,6
Wintergerst	47,7	49,7	51,8	40,2	48,8	+21,4
Zomergerst	36,4	39,7	36,3	32,4	30,6	— 5,6
Haver	36,6	40,4	37,4	32,4	26,6	—17,9
Korrelmaïs	40,4	62,9	50,1	58,8	54,1	— 8,0
Droge erwten	29,6	32,0	35,7	36,8	27,5	—25,3
Suikerbieten	429,7	491,8	424,9	410,7	478,1	+16,4
Vlas (stro)	69,0	69,9	69,0	58,1	52,8	— 9,1
Cichorei voor koffie	391,4	408,1	387,5	407,5	358,2	—12,1
Late aardappelen	317,3	304,5	367,8	317,4	214,8	—32,3
Halfvroege aardappelen	308,1	283,7	390,2	298,7	185,7	—37,8
Vroege aardappelen	206,7	209,4	200,0	161,8	118,8	—26,6
Voederbieten	857,4	925,6	873,6	929,8	903,3	— 2,9
Gewone klaver (hooi)	50,7	53,9	47,1	41,8	36,5	—12,7
Luzerne (hooi)	59,4	62,3	56,3	48,3	47,8	— 1,0
Hooi (blijvend hooiland)	53,5	57,1	49,4	45,6	35,8	—21,5

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Landbouwopbrengst

(duizenden centenaren)

OMSCHRIJVING	1972	1973	1974	1975	1976
Wintertarwe	7 891,6	8 437,7	9 090,2	4 125,4	8 296,7
Zomertarwe	1 276,1	1 318,8	951,0	2 641,1	612,6
Rogge	722,4	591,6	463,0	285,5	475,3
Wintergerst	4 016,7	4 836,6	5 246,1	1 456,6	4 916,5
Zomergerst	2 348,4	2 318,0	1 744,2	2 804,7	1 182,5
Haver	2 444,9	2 463,3	2 223,7	2 277,6	1 287,6
Korrelmaïs	184,2	265,6	244,5	374,5	310,9
Droge erwten	65,9	44,6	67,1	90,9	46,7
Suikerbieten	43 192,5	51 356,5	44 653,2	49 131,9	46 002,8
Vlas (stro)	555,3	464,4	625,5	539,9	470,6
Cichorei voor koffie	271,0	309,6	317,9	615,3	558,1
Late aardappelen	3 636,0	3 905,7	4 727,2	3 548,7	2 850,5
Halfvroege aardappelen	6 720,4	7 152,8	9 029,7	6 356,2	3 862,6
Vroege aardappelen	702,6	946,7	841,4	587,1	427,9
Voederbieten	24 131,5	25 210,0	23 252,3	24 934,6	21 963,6

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet (a)

Gewone verrichtingen

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	1971	1972	1973	1974	1975
Aankoop van gronden en hofsteden	305,6	452,0	674,3	481,6	424,9
Aankoop van materiaal	272,7	315,4	394,2	202,3	258,6
Overneming van landbouwbedrijven	248,9	396,3	500,7	447,0	388,3
Bouw van hoevegebouwen	318,1	461,4	775,2	640,7	440,4
Verbeterings- en uitrustingswerken	53,3	87,4	104,9	60,9	31,6
Draineringskosten	9,7	15,0	14,7	24,7	14,0
Diversen	853,1	1 099,5	1 711,7	1 742,8	4 480,3
Totaal ...	**2 061,4**	**2 826,5**	**4 175,7**	**3 600,0**	**6 038,1**

(a) De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar. Bron : Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet.

Veestapel

(duizenden eenheden)

OMSCHRIJVING	1 december 1973 Totaal	1 december 1974 Totaal	1 december 1975 Totaal	1 december 1976 Totaal
Paarden	**55,7**	**53,5**	**52,0**	**49,5**
Runderen :				
Melkkoeien	1 083,9	1 064,6	1 052,4	1 063,4
Andere runderen	1 812,5	1 824,4	1 752,7	1 759,3
Totaal aantal runderen ...	**2 896,4**	**2 889,0**	**2 805,1**	**2 822,8**
Varkens	**4 720,2**	**4 666,3**	**4 678,5**	**4 813,3**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Nettoproduktie van inlands vlees (a)

(duizenden tonnen)

JAARTAL	Produktie van vlees							Eetbaar slacht-afval (b)	Algemeen totaal
	Rundvlees	Kalfvlees	Varkensvlees (b)	Paardevlees	Schape- en geitevlees (b)	Andervlees (c)	Totaal		
1969	198,5	21,4	369,1	3,9	4,0	112,3	709,2	45,0	754,2
1970	211,3	24,3	458,2	4,7	3,5	122,2	824,2	52,2	876,4
1971	221,5	26,0	483,9	4,2	3,2	122,8	861,6	55,9	917,5
1972	188,1	24,6	519,8	2,6	0,4	116,0	851,5	53,3	904,8
1973	199,0	21,4	566,7	2,5	0,9	115,4	905,9	55,7	961,6
1974	260,8	26,1	604,2	2,3	0,5	110,3	1 004,2	64,9	1 069,1
1975	250,0	24,1	552,4	2,6	0,7	106,0	935,8	60,7	996,5

Bron : Ministerie van Landbouw, Landbouw Economisch Instituut.

(a) Rekening gehouden met de statistische aanpassingen aangebracht door het Ministerie van Landbouw waardoor de gegevens van de voorgaande jaren worden gewijzigd. De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) Inclusief de hoeveslacht.
(c) Ander vlees : gevogelte, konijnen, wild, duiven.

Vleesverbruik (a)
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Vleesverbruik							Eetbaar slacht-afval (b)	Algemeen totaal
	Rund-vlees	Kalf-vlees	Varkens-vlees (b)	Paarde-vlees	Schape- en geite-vlees (b)	Ander vlees (c)	Totaal		
1970 .	232,0	25,9	327,1	36,8	9,8	100,2	731,8	61,1	792,9
1971 .	237,0	26,4	336,6	32,2	10,8	104,5	747,5	67,5	815,0
1972 .	239,0	22,9	350,0	34,3	10,2	104,1	760,5	68,1	828,6
1973 .	242,5	17,8	377,8	35,3	10,7	109,9	800,0	63,3	863,3
1974 .	277,6	24,3	384,9	34,1	11,5	108,9	841,3	71,4	912,7
1975 .	274,1	26,0	363,3	35,4	13,3	114,7	826,8	66,9	893,7
1976 .	..	..	..	..	..	..	..	..	..

Bron : Ministerie van Landbouw, Landbouw Economisch Instituut.

(a) Rekening gehouden met de statistische aanpassingen aangebracht door het Ministerie van Landbouw, waardoor de gegevens van de voorgaande jaren werden gewijzigd.
(b) Inclusief de hoeveslacht.
(c) Ander vlees : gevogelte, konijnen, wild, duiven.

In- en uitvoersaldi van vlees (a)
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Vlees							Eetbaar slacht-afval	Algemeen totaal
	Rund-vlees	Kalf-vlees	Varkens-vlees	Paarde-vlees	Schape- en geite-vlees	Ander vlees (b)	Totaal		
1970 .	—20,7	—1,6	+131,1	—32,1	— 6,3	+22,0	+ 92,4	— 8,9	+ 83,5
1971 .	—15,5	—0,4	+147,3	—28,0	— 7,6	+18,3	+114,1	—11,6	+102,5
1972 .	—50,9	+1,7	+169,8	—31,7	— 9,8	+11,9	+ 91,0	—14,8	+ 76,2
1973 .	—49,5	+3,6	+188,9	—32,8	— 9,8	+ 5,5	+105,9	— 7,6	+ 98,3
1974 .	—16,8	+1,8	+219,3	—31,8	—11,0	+ 1,4	+162,9	— 6,5	+156,4
1975 .	—24,1	—1,9	+189,1	—32,8	—12,6	— 8,7	+109,0	— 6,2	+102,8
1976 .	..	..	..	..	..	..	..	..	..

Bron : Ministerie van Landbouw, Landbouw Economisch Institut.

(a) Inclusief de levende dieren, die in geslacht gewicht werden omgerekend.
invoer (—); uitvoer (+).
(b) Ander vlees : gevogelte, konijnen, wild, duiven.

Boter
(duizenden tonnen)

OMSCHRIJVING	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Produktie	91,9	84,7	91,6	87,9	91,6	93,0	..
Melkerijboter	67,5	62,3	72,2	67,2	70,2	72,2	70,1
Hoeveboter	24,4	22,4	19,4	20,7	21,4	20,8	..
In- of uitvoersaldo (B.L.E.U.) (a)	+ 8,1	+13,7	+ 2,1	+ 2,7	—3,0	—5,9	—20,2

Bronnen : Ministerie van Landbouw, Landbouw Economisch Instituut.
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Invoer (—); Uitvoer (+).

In- en uitvoer van landbouwprodukten (a)

JAARTAL	Veehouderij-produkten		Akkerbouw-produkten		Tuinbouw-produkten		Totaal	
	Gewicht (duizenden tonnen)	Waarde (miljoenen franken)	Gewicht (duizenden tonnen)	Waarde (miljoenen franken)	Gewicht (duizenden tonnen)	Waarde (miljoenen franken)	Gewicht (duizenden tonnen)	Waarde (miljoenen franken)
	INVOER							
1970	321,5	12 157,4	4 601,9	20 089,0	877,6	6 976,4	5 801,0	39 222,8
1971	346,7	13 703,0	4 374,3	20 377,1	934,7	8 103,3	5 655,7	42 183,4
1972	456,5	17 586,3	4 548,6	21 228,5	1 115,9	9 011,3	6 120,5	47 826,1
1973	559,6	22 281,5	4 847,8	25 685,2	1 106,9	10 288,2	6 514,3	58 254,9
1974	465,5	21 471,2	5 083,2	31 066,7	1 219,8	11 671,8	6 768,5	64 209,7
1975	491,9	25 662,4	5 596,0	35 374,6	1 286,1	13 923,4	7 374,0	74 960,4
1976	551,2	32 304,5	6 047,2	39 579,7	1 548,6	16 637,2	8 147,0	88 521,4
	UITVOER							
1970	572,8	18 991,8	964,0	4 722,6	355,9	5 183,6	1 892,7	28 898,0
1971	622,3	23 057,3	816,7	4 199,3	391,7	6 115,0	1 830,7	33 371,6
1972	695,9	26 908,1	1 354,4	6 562,9	444,1	6 627,7	2 494,4	40 098,7
1973	859,5	34 655,8	1 104,1	5 928,4	491,8	8 032,7	2 455,4	48 616,9
1974	831,3	35 066,9	1 063,6	7 019,0	491,7	8 837,9	2 386,6	50 923,8
1975	782,1	35 268,6	2 267,3	14 553,0	510,7	9 680,5	3 560,1	59 502,1
1976	823,0	39 275,6	2 097,1	15 027,0	585,0	11 157,7	3 505,1	65 460,3

(a) Deze tabel omvat de hoofdstukken 1, 2 en 4 van de afdeling I en de hoofdstukken 6, 7, 8, 10 alsmede een gedeelte van het hoofdstuk 12 van de afdeling II van de Beneluxdouanelijst. Ze omvat bovendien het n^{r} 5401.00+5401.10 (ruw vlas). In deze tabel is de vis dus niet opgenomen, evenmin als de exotische produkten welke niet in mededinging staan met een gelijkaardige Belgische produktie.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

In- en uitvoer van tuinbouwprodukten

JAARTAL	Groenten (a)		Fruit		Levende planten en produkten van de bloementeelt	
	Gewicht (duizenden tonnen)	Waarde (miljoenen franken)	Gewicht (duizenden tonnen)	Waarde (miljoenen franken)	Gewicht (duizenden tonnen)	Waarde (miljoenen franken)
	INVOER					
1970	397,7	2 164,0	464,7	4 386,7	15,1	425,8
1971	444,6	2 376,5	475,1	5 221,4	15,0	505,3
1972	541,5	2 569,5	555,7	5 823,9	18,7	617,9
1973	498,3	2 797,3	586,9	6 744,5	21,6	746,4
1974	673,4	3 962,5	524,1	6 789,1	22,3	920,2
1975	713,2	4 654,4	546,7	8 166,8	26,2	1 102,2
1976	938,2	6 604,4	577,7	8 583,6	32,7	1 449,1
	UITVOER					
1970	209,5	2 560,5	106,4	1 231,6	40,0	1 391,4
1971	244,5	3 063,7	106,7	1 566,3	40,5	1 485,0
1972	267,3	3 054,7	131,2	1 812,3	45,6	1 760,7
1973	314,5	4 058,1	128,3	2 010,5	49,0	1 964,1
1974	307,4	4 578,8	134,5	2 174,9	49,8	2 084,2
1975	340,5	4 997,9	117,0	2 267,1	53,2	2 415,5
1976	402,0	6 029,3	129,1	2 419,2	54,0	2 709,2

(a) Exclusief droge peulvruchten.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Visaanvoer
Hoeveelheid
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Bodem-vissen	Pelagische vissen	Schaal- en weekdieren	Totaal
1970	42,5	1,4	2,5	46,4
1971	47,3	0,9	2,0	50,2
1972	43,6	1,5	2,1	47,2
1973	37,0	2,3	2,9	42,2
1974	34,5	0,8	2,9	38,2
1975	30,4	2,3	3,4	36,1
1976	29,3	1,5	3,6	34,5

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Visaanvoer
Waarde
(miljoenen franken)

JAARTAL	Bodem-vissen	Pelagische vissen	Schaal- en weekdieren	Totaal
1970	837,3	8,1	80,3	925,7
1971	919,1	7,0	73,6	999,7
1972	926,9	11,9	77,7	1 016,4
1973	1 043,0	22,7	116,5	1 182,2
1974	1 066,2	10,6	123,2	1 200,0
1975	1 013,4	22,8	152,1	1 188,3
1976	1 209,8	16,2	147,7	1 373,7

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

In- en uitvoer van vis, schelp- en weekdieren (a)

JAARTAL	Invoer		Uitvoer	
	Gewicht (duizenden tonnen)	Waarde (miljoenen franken)	Gewicht (duizenden tonnen)	Waarde (miljoenen franken)
1970	85,9	1 946	29,4	859
1971	84,6	2 262	30,8	966
1972	85,9	2 611	27,8	987
1973	79,0	2 880	24,5	1 091
1974	85,0	3 535	20,5	1 072
1975	78,3	3 545	18,4	985
1976	84,2	4 844	19,2	1 235

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) In deze tabel is hoofdstuk 3 van afdeling I van de Beneluxdouanelijst opgenomen.

HOOFDSTUK II

NIJVERHEID

AFDELING I. — ALGEMEEN OVERZICHT VAN DE INDUSTRIELE BEDRIJVIGHEID

De industriële conjunctuur vertoonde in 1976 in België, zoals ook in alle Westerse geïndustrialiseerde landen, een relatief herstel na de diepe inzinking die zich had voorgedaan in 1975. Het herstel was evenwel niet krachtig genoeg om de produktie terug op te trekken tot het peil van 1974. Het jaargemiddeld indexcijfer van de industriële produktie (zonder bouwnijverheid) steeg immers met 10,3 % tot 119,5, maar in 1974 werd nog een hoger gemiddelde bereikt, met name 120,0.

Een lichte verbetering begon zich al af te tekenen in de loop van de laatste maanden van 1975. Tijdens de eerste twee kwartalen van 1976 nam het seizoenverbeterd indexcijfer van de produktie (zonder bouwnijverheid) telkens met ongeveer 4 % toe in vergelijking met het voorgaande trimester en vanaf het eerste trimester lag het gemiddelde hoger dan tijdens de overeenkomstige periode van 1975. Tijdens de zomermaanden daarentegen viel de herneming volkomen stil; volgens een voorlopig indexcijfer, dat steunt op nog zeer onvolledige gegevens, zou tijdens het laatste kwartaal opnieuw een stijging met ongeveer 2 % zijn genoteerd.

Terwijl de verzwakking van de produktie slechts ingezet werd in het tweede halfjaar, begon de algemene conjunctuur-indicator van de Nationale Bank van België al terug te lopen in mei 1976. Een aantal van de samenstellende gegevens betreffende de produktie bleven weliswaar verder verbeteren tot in het midden van het jaar (zo o.m. de ordervoorraad, de verzekerde activiteitsduur en de vooruitzichten betreffende de verkoopprijzen), maar een aantal andere vertoonden al vanaf het begin van het jaar een tendens tot verzwakking, met name het produktietempo, de voorraden, de verkoopprijzen en de binnenlandse en buitenlandse bestellingen.De omslag in de indicator werd mede beïnvloed door het plotse verslechteren vanaf april van de vooruitzichten voor de komende drie maanden wat betreft de tewerkstelling, de vraag en de verkoopprijzen.

Deze ontwikkeling kan grotendeels toegeschreven worden aan de smalle basis waarop de opleving berustte. Immers, de reconstitutie van de voorraden lijkt niet zijn gevolgd door een herneming in de investeringen, wat een belangrijk element is in een normaal herstel, zodat de conjuncturele verbetering al vlug afgesneden werd en gevolgd werd door een zekere stabilisatie.

Het weinige animo voor investeringen kan grotendeels verklaard worden door de relatief lage bezetting van de produktiecapaciteit wat, zoals blijkt uit de werkloos-

heidsstatistieken, samenging met het lage gebruik van een andere belangrijke produktiefactor, met name de arbeid.

De bezetting van de produktiecapaciteit, die in oktober 1975 gedaald was tot een historisch dieptepunt van 70 %, was in mei 1976 terug gestegen tot 77 %, wat iets meer was dan het vorige dieptepunt in 1968. In oktober bleef het evenwel stagneren op dit niveau en naar het einde van het jaar toe daalde het opnieuw, zoals blijkt uit de enquêtegegevens van januari 1977 van de Nationale Bank van België.

De analyse van de regionale indexcijfers laat zien dat niet alleen de vermindering van de produktie in 1975 groter was in Wallonië en Brussel dan in Vlaanderen, maar dat ook het herstel in 1976 er veel minder krachtig was. Immers, de teruggang bedroeg in 1975 in Wallonië 12,3 % en in Brussel 11,2 %, terwijl de produktieverhoging in 1976 er beperkt bleef tot respectievelijk 8,2 % en 7,2 %. Als gevolg hiervan bleef het gemiddelde van het indexcijfer in deze beide gewesten nog ongeveer 5 % onder het jaargemiddelde van 1974.

In Vlaanderen daarentegen bedroeg de produktievermindering in 1975 slechts 7,6 % en de toeneming in 1976 11,5 %, waardoor de produktie van 1976 er ongeveer 3 % hoger uitviel dan in 1974.

Deze betere resultaten in Vlaanderen houden ongetwijfeld verband met het feit dat de industrialisatie in dit gewest grotendeels slechts tijdens de laatste dertig jaar tot stand gekomen is, waardoor het produktieapparaat er gemiddeld moderner is. Daarenboven is de nijverheid er meer gericht op verwerking, terwijl vooral in Wallonië de zware basisnijverheid, die het meest getroffen werd door de recessie, een relatief veel groter aandeel heeft in de industriële bedrijvigheid.

Uit de indexcijfers naar bestemming der goederen blijkt dat de groei in vergelijking met het voorgaande jaar weliswaar het sterkst was voor de grondstoffen en halffabrikaten (+12,5 %), maar door de relatief grotere achteruitgang in 1975 bedraagt de achterstand op 1974 nog 2,2 % voor deze goederengroep.

Dit was vooral het gevolg van een te zwak herstel in de ijzer- en staalnijverheid, waar de achterstand op 1974 nog bijna 25 % bedroeg, tegenover 31 % einde 1975. Ook in de meeste andere sectoren die voornamelijk weinig afgewerkte produkten voortbrengen, werd het peil van 1974 niet bereikt (o.m. in de spinnerijen, de papierproduktie, de niet-metaalhoudende mineralen en de basisscheikunde). Een belangrijke uitzondering op de algemene trend werd gemaakt door de nijverheid der non-ferrometalen, waar het peil van 1974 met 13 % overtroffen werd.

De produktie van consumptiegoederen overschreed licht het peil van 1974. Voor de niet-duurzame consumptiegoederen bedroeg de verbetering 5,5 % t.o.v. 1975 en voor de duurzame consumptiegoederen 7,7 %. In vergelijking met 1974 betekent dit nog een achterstand van 0,7 % voor de eerste, maar een verbetering met 2,2 % voor de tweede.

De beste resultaten werden geboekt bij de investeringsgoederen zonder bouwnijverheid. Daar was de achteruitgang in 1975 beperkt gebleven tot 3,3 % en de

verbetering in 1976 bedroeg 9,8 %, zodat het indexcijfer het resultaat van 1974 met 6,1 % overtrof.

In de energiesector daalde de produktie van steenkolen minder sterk dan tijdens de voorgaande jaren, onder invloed van o.m. de grotere vraag naar cokeskolen dank zij de verbetering in de staalnijverheid en ook omdat het sluitingsprogramma van onrendabele mijnen naar zijn einde begint te lopen. Ook de activiteit van de petroleumraffinaderijen bleef iets lager dan in 1975, maar de elektriciteitsproduktie nam toe met ongeveer 15 %, dank zij de verbetering van de produktie in sommige energie-intensieve sectoren en de verdere toeneming van het huishoudelijk verbruik.

In de bouwnijverheid bleef de activiteit globaal genomen hoog. Het indexcijfer van het N.I.S., dat slechts het aantal gepresteerde arbeidsuren weergeeft en dus geen rekening houdt met produktiviteitsstijging, daalde slechts met 2,2 %, wat een lichte stijging van de produktie naar volume impliceert. Daarenboven registreert dit indexcijfer slechts de activiteit van de grotere bedrijven, die vooral actief zijn in de openbare werken, de grotere flatgebouwen en de panden niet voor woning bestemd. Vooral in de laatste twee subsectoren was de activiteit iets lager dan normaal. De private woningbouw daarentegen kon zich handhaven op het peil van het voorgaande jaar, vermits de achterstand in het aantal begonnen woningen die werd opgelopen tijdens het eerste halfjaar, werd goedgemaakt door de verbetering in het tweede semester.

Niettegenstaande de gunstige bouwconjunctuur kon de produktie in de nijverheid der niet-metaalhoudende mineralen nog niet opgetrokken worden tot het peil van 1974. Na een krachtige verbetering tijdens het tweede kwartaal bleef de produktie er immers stagneren om zelfs licht te dalen naar het einde van het jaar toe. In de meeste subsectoren daalde de produktie er zelfs in vergelijking met het voorgaande jaar, terwijl het herstel in de cementnijverheid en in de vlakglasnijverheid niet volstond om de opgelopen achterstand t.o.v. 1974 goed te maken.

Ook in de basismetaalnijverheid, die in 1975 tot de meest getroffen sectoren behoorde, was de produktieverhoging van 13,8 % te klein om de zeer grote teruggang met 26,6 % in 1975 ongedaan te maken. Slechts bij de non-ferrometalen deed zich een belangrijke verbetering voor, die de produktie ruim 13 % hoger bracht dan in 1974. In de ijzer- en staalnijverheid daarentegen bleef de staalproduktie ver onder het peil van vóór de crisis; in de eerste verwerking was het herstel eveneens slechts onvolledig.

Oorzaken van de moeilijkheden in deze sector zijn o.m. : de grote conjunctuurgevoeligheid ervan, de blijvende crisissituatie voor ijzer en staal op de wereldmarkt en het structureel probleem van de veroudering van heelwat belangrijke Belgische installaties.

In 1975 was de metaalverwerkende nijverheid een van de sectoren die het minst getroffen werd door de crisis, met een produktieteruggang van slechts 4,0 %. Ook in 1976 bleef deze sector een zeer gunstige positie behouden en vertoonde een groei van bijna 10 % in vergelijking met het voorgaande jaar, wat, vergeleken met 1974, een verbetering betekende met ruim 5 %.

In vergelijking met 1974 werden de beste resultaten bereikt in de subsector van het vervoermaterieel. Dit was evenwel het gevolg van het feit dat het dieptepunt van de crisis in deze subsector zich situeerde in 1974, doordat de moeilijkheden in de autoassemblage al begonnen waren in dat jaar ten gevolge van de toenmalige problemen in verband met de petroleumbevoorrading. Een zeker herstel in 1975 werd duidelijk verder gezet in 1976. De elektrische constructie daarentegen vertoonde een sterke inzinking in 1975 (—9,9 %), zodat het herstel met 8,7 % in 1976 nog niet volstond om de resultaten van 1974 opnieuw te bereiken. In de andere twee hoofdtakken van de metaalverwerkende nijverheid, de niet-mechanische constructie en de niet-elektrische machines (met inbegrip van de fijnmechaniek) bleef de produktievermindering in 1975 beperkt tot 1 à 2 % en werd in 1976 een groei geregistreerd van ongeveer 10 %.

De bestellingen in de metaalverwerkende nijverheid namen in 1976 toe met 14,2 % in werkelijke prijzen en met 7,4 % in vaste prijzen. Voor de leveringen bedroeg de stijging respectievelijk 14,9 % en 7,0 %. Deze ontwikkeling werd evenwel in sterke mate bepaald door de relatieve verbetering in de subsectoren die voordien het meest getroffen waren door de recessie : de eerste verwerking, de metaalprodukten en het transportmaterieel. In de metaalbouw, in de mechanische en ook elektrische constructie daarentegen lagen de bestellingen in volume lager dan in 1975; de leveringen bereikten er met moeite het peil van 1975.

Aan de kant van de bestellingen bleven slechts de binnenlandse opvallend zwak (—5 % in volume), ten gevolge van de beperkte vraag voor de produkten van eerste verwerking en de zeer kleine vraag naar investeringsgoederen. De buitenlandse vraag daarentegen nam toe met ruim 18 % in volume, vooral onder invloed van de ontwikkeling bij de auto's, de wapens en de vliegtuigbouw; in de andere sectoren gezamenlijk werd nog een toeneming met 5 % geregistreerd, in vaste prijzen.

In de voedingsmiddelen- en dranknijverheid bleven de fluctuaties van jaar tot jaar eerder beperkt, met een daling van 3 % in 1975 en een toeneming met 3,3 % in 1976, wat o.m. kan toegeschreven worden aan de geringe elasticiteit van de vraag naar voedingsmiddelen zodat zowel bij recessie als bij expansie de produktie zich slechts langzaam hoeft aan te passen.

Het produktie-indexcijfer van de textielnijverheid daalde in 1975 met 14,8 % en nam in 1976 toe met 14,4 %, waardoor nog een kleine achterstand overbleef op 1974 (—2,1 %). Het herstel was er krachtig op het einde van 1975 en in het begin van 1976, maar tijdens het tweede en het derde kwartaal deed zich een nieuwe inzinking voor, die evenwel gevolgd werd door een duidelijke verbetering tijdens het laatste kwartaal. De grootste problemen blijven zich voordoen in de katoenspinnerij; ook in de breigoednijverheid verslechterde de toestand duidelijk tijdens het tweede halfjaar. De sectoren waar de ontwikkeling het gunstigst was, waren de wolspinnerij en voornamelijk de weverij.

In de confectie- en schoeiselnijverheid daalde de produktie verder met ongeveer 3 % in vergelijking met het voorgaande jaar. In de confectienijverheid bedroeg de achteruitgang 2 % en in de schoeiselnijverheid beliep ze bijna 20 %. Hierdoor bedraagt de teruggang in deze laatste subsector bijna 40 % in vergelijking met 1974 en meer dan 60 % in vergelijking met 1970.

De scheikundige- en rubbernijverheid vertoonde een analoog verloop met dat van de textielnijverheid, d.i. een belangrijke produktiedaling in 1975 en een herstel in 1976 (beide 14,6 %) dat niet volstond om de produktie op het peil te brengen van het voorgaande jaar. Dit was het gevolg van de slappe wereldmarkt vooral tijdens het tweede halfjaar en, meer specifiek, van de moeilijkheden in de afzet van de scheikundige meststoffen en van een stagnering in de rubbernijverheid, die in 1975 een krachtige opleving had gekend ten gevolge van de verbetering in de autoproduktie.

Wat de andere sectoren betreft kende de papiernijverheid slechts een gedeeltelijk herstel (+10,5 % in vergelijking met 1975, maar nog —6,9 % in vergelijking met 1974). In de ledernijverheid werd de achterstand op 1974 herleid tot een paar procent. De tabaksnijverheid vertoonde een lichte achteruitgang (2,6 %) in vergelijking met 1975. De houtnijverheid ten slotte was, met de metaalverwerkende nijverheid, een van de weinige sectoren waar een belangrijke verbetering werd geregistreerd in vergelijking met de periode van voor de recessie : +13,3 % in vergelijking met 1975 en +7,4 % in vergelijking met 1974.

Na de lichte teruggang naar waarde van de buitenlandse handel van de B.L.E.U. in 1975, wat een vrij sterke vermindering in volume impliceerde, stegen zowel de invoer als de uitvoer met ongeveer 20 % naar waarde, waarbij de invoer iets sterker toenam dan de uitvoer.

De vordering van de buitenlandse handel was vrijwel algemeen in alle sectoren, met uitzondering van de ijzer- en staalnijverheid. Ook de handel in machines kende slechts een lichte opleving. De belangrijkste toenemingen (meer dan 40 %) werden geregistreerd voor de motorvoertuigen en de non-ferrometalen.

Slechts bij de produkten van de metaalverwerkende nijverheid nam de uitvoer veel sterker toe dan de invoer. In de meeste andere sectoren bleef de aangroei van de uitvoer enigszins achter op die van de invoer; dit verschil was echter vrij groot voor de textielprodukten, de produkten van de ijzer- en staalnijverheid en de voedingsmiddelen, dranken en tabak.

*
* *

Kwartaalgemiddelden van het seizoenverbeterd maandelijks indexcijfer van de industriële produktie

(1970 = 100)

BEDRIJFSTAK	1975				1976 (a)							
	Indexcijfer				Indexcijfer				Procentuële wijziging in vergelijking met voorgaand kwartaal			
	1e kwart.	2e kwart.	3e kwart.	4e kwart.	1e kwart.	2e kwart.	3e kwart.	4e kwart.	1e kwart.	2e kwart.	3e kwart.	4e kwart.
Algemeen indexcijfer *(exclusief bouwnijverheid)*	**112,0**	**106,1**	**107,7**	**109,8**	**114,1**	**119,4**	**119,5**	**121,9**	**+ 3,9**	**+ 4,6**	**+ 0,1**	**+ 2,0**
Algemeen indexcijfer *(inclusief bouwnijverheid)*	110,1	104,8	106,0	107,1	108,9	115,2	114,7	117,0	+ 1,7	+ 5,8	— 0,4	+ 1,9
Indexcijfers naar bestemming der goederen :												
Grondstoffen en intermediaire goederen	107,3	101,2	101,4	105,1	110,1	115,8	118,0	118,5	+ 4,7	+ 5,2	+ 2,0	+ 0,4
Niet-duurzame consumptiegoederen	115,5	111,2	112,5	112,0	114,0	117,7	117,7	122,3	+ 1,8	+ 3,2	—	+ 3,9
Duurzame consumptiegoederen	118,2	112,5	118,6	119,5	123,3	125,6	121,2	126,3	+ 3,2	+ 1,9	— 3,5	+ 4,2
Investeringsgoederen (exclusief bouwnijverheid)	121,0	115,6	121,7	118,8	127,1	130,6	123,5	133,9	+ 7,0	+ 2,8	— 5,5	+ 8,4
Bouwnijverheid	**102,0**	**96,7**	**98,8**	**94,9**	**87,2**	**96,4**	**94,3**	**96,1**	**— 8,1**	**+10,6**	**— 2,2**	**+ 1,9**
Extractieve nijverheid	**71,5**	**68,9**	**69,3**	**68,5**	67,7	**68,4**	**64,0**	**67,0**	**— 1,2**	**+ 1,0**	**— 6,4**	**+ 4,6**
Steenkoolmijnen	60,7	57,9	58,0	56,4	56,7	55,6	49,0	53,0	+ 0,7	— 1,9	—11,9	+ 8,2
Groeven en graverijen	114,8	110,9	114,1	115,7	110,6	117,5	113,4	120,7	— 4,4	+ 6,3	— 3,5	+ 6,5
Fabrieksnijverheid (algemeen indexcijfer)	**114,8**	**108,6**	**110,2**	**112,4**	**117,2**	**122,8**	**122,7**	**125,1**	**+ 4,3**	**+ 4,8**	**— 0,1**	**+ 2,0**
Voedingsnijverheid en bereiding van dranken	121,4	116,9	120,0	121,2	118,8	122,4	119,7	129,1	— 2,0	+ 3,0	— 2,2	+ 7,9
Tabaksnijverheid	124,5	126,4	132,4	123,6	119,7	120,1	120,6	120,8	— 3,1	+ 0,3	+ 0,4	+ 0,1
Textielnijverheid	86,3	79,7	88,2	92,6	98,1	97,4	94,1	99,6	+ 6,0	— 0,7	— 3,4	+ 5,9
Konfektie- en schoeiselnijverheid	117,6	107,7	112,7	108,0	110,0	109,4	102,8	102,3	+ 1,9	— 0,5	— 6,1	— 0,5
Houtnijverheid	154,8	148,9	153,6	161,8	164,8	173,6	172,1	180,0	+ 1,9	+ 5,3	— 0,9	+ 4,6
Papier- en kartonnijverheid	104,6	101,7	102,6	106,3	111,4	115,1	113,3	112,2	+ 4,8	+ 3,3	— 1,5	— 1,0
Scheikundige- en rubbernijverheid	124,5	118,9	120,6	123,0	130,1	136,4	143,0	143,9	+ 5,7	+ 4,8	+ 4,9	+ 0,6
Petroleumraffinaderijen	100,8	91,5	92,8	97,5	60,2	103,9	110,1	85,7	—38,2	+72,4	+ 6,0	—22,2
Nijverheid van niet-metaalhoudende mineralen	103,0	92,9	93,2	94,0	94,0	107,2	108,2	105,0	=	+14,0	+ 0,9	— 3,0
Basis-metaalnijverheid	99,9	91,4	77,8	87,9	92,9	100,5	106,0	105,6	+ 5,7	+ 8,2	+ 5,5	— 0,3
Metaalverwerkende nijverheid	116,3	110,6	116,5	113,7	119,2	125,1	119,8	129,2	+ 4,8	+ 5,0	— 4,3	+ 7,9
Niet-mechanische werken uit metaal	*112,5*	*107,3*	*114,1*	*112,2*	*115,8*	*121,5*	*115,1*	*134,1*	*+ 3,2*	*+ 4,9*	*— 5,2*	*+16,5*
Niet-elektrische machines en fijnmechaniek	*121,8*	*116,9*	*121,5*	*120,7*	*126,0*	*131,7*	*125,3*	*131,6*	*+ 4,4*	*+ 4,5*	*— 4,8*	*+ 5,0*
Elektrische machines en toestellen	*124,4*	*113,8*	*118,1*	*109,8*	*123,6*	*130,2*	*116,7*	*126,0*	*+12,6*	*+ 5,4*	*—10,4*	*+ 8,0*
Transportmaterieel	*119,4*	*119,9*	*127,4*	*127,6*	*128,1*	*136,6*	*133,8*	*140,1*	*+ 0,4*	*+ 6,7*	*— 2,1*	*+ 4,7*
Elektriciteit	135,1	132,4	127,2	144,6	152,9	158,8	163,9	145,6	+ 5,7	+ 3,9	+ 3,2	—11,2
Waterdistributie	123,5	118,5	122,3	123,5	125,2	132,1	130,2	127,5	+ 1,4	+ 5,5	— 1,4	— 2,1

(a) Voorlopige gegevens.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Synthetische curve van de voornaamste gegevens van de maandelijkse conjunctuurtest van de Nationale Bank en de gemiddelde verzekerde activiteitsduur in de fabrieksnijverheid

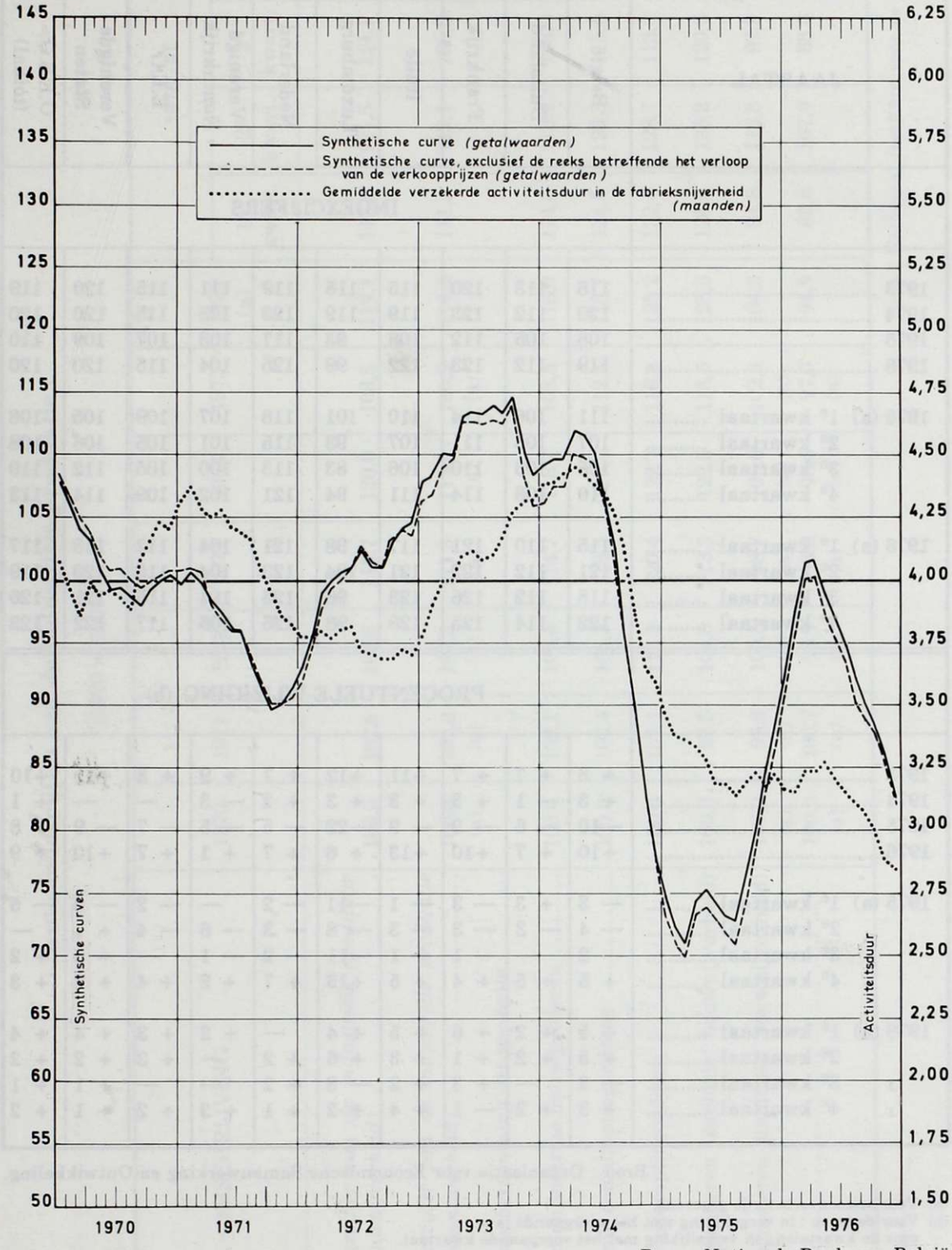

Bron : Nationale Bank van België.

Internationale vergelijking van het verloop der industriële produktie

(1970 = 100)

JAARTAL	België	Duitsland	Frankrijk	Italië	Luxemburg	Nederland	Verenigd Koninkrijk	E.E.G.	Verenigde Staten	O.E.S.O. (totaal)
	INDEXCIJFERS									
1973	116	113	120	115	115	119	111	115	120	119
1974	120	112	123	119	119	123	108	115	120	120
1975	108	105	112	108	93	117	103	107	109	110
1976	119	112	123	122	99	125	104	115	120	120
1975 (a) 1e kwartaal	111	106	114	110	101	118	107	109	105	108
2e kwartaal	107	103	111	107	93	115	101	105	106	108
3e kwartaal	105	103	110	106	83	113	100	105	112	110
4e kwartaal	110	108	114	111	94	121	102	109	114	113
1976 (a) 1e kwartaal	115	110	121	117	98	121	104	112	118	117
2e kwartaal	121	112	122	121	104	123	104	115	120	119
3e kwartaal	118	112	126	123	96	125	104	115	121	120
4e kwartaal	122	114	125	128	98	126	106	117	122	122
	PROCENTUELE WIJZIGING (b)									
1973	+ 6	+ 7	+ 7	+11	+12	+ 7	+ 9	+ 8	+11	+10
1974	+ 3	— 1	+ 3	+ 3	+ 3	+ 3	— 3	—	—	+ 1
1975	—10	— 6	— 9	— 9	—22	— 5	— 5	— 7	— 9	— 8
1976	+10	+ 7	+10	+13	+ 6	+ 7	+ 1	+ 7	+10	+ 9
1975 (a) 1e kwartaal	— 3	+ 3	— 3	— 1	—11	— 2	—	— 2	— 8	— 5
2e kwartaal	— 4	— 3	— 3	— 3	— 8	— 3	— 6	— 4	+ 1	—
3e kwartaal	— 2	—	— 1	— 1	—11	— 2	— 1	—	+ 6	+ 2
4e kwartaal	+ 5	+ 5	+ 4	+ 5	+13	+ 7	+ 2	+ 4	+ 2	+ 3
1976 (a) 1e kwartaal	+ 5	+ 2	+ 6	+ 5	+ 4	—	+ 2	+ 3	+ 4	+ 4
2e kwartaal	+ 5	+ 2	+ 1	+ 3	+ 6	+ 2	—	+ 3	+ 2	+ 2
3e kwartaal	— 2	—	+ 3	+ 2	— 8	+ 2	—	—	+ 1	+ 1
4e kwartaal	+ 3	+ 2	— 1	+ 4	+ 2	+ 1	+ 2	+ 2	+ 1	+ 2

Bron : Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling.

(a) Voor seizoenverbeterde gegevens.
(b) Voor de jaren : in vergelijking met het voorgaande jaar.
voor de kwartalen : in vergelijking met het voorgaande kwartaal.

Bruto-indexcijfers van de industriële produktie

(1970 = 100)

OMSCHRIJVING	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976 (a)	1976 (a)			
								1er kwart.	2e kwart.	3e kwart.	4e kwart.
Algemeen indexcijfer van de industriële produktie (exclusief bouwnijverheid)	**100,0**	**102,6**	**108,9**	**115,7**	**120,0**	**108,5**	**119,1**	**118,2**	**121,5**	**111,1**	**125,7**
Algemeen indexcijfer van de industriële produktie (inclusief bouwnijverheid)	**100,0** (a)	**102,2** (a)	**107,2** (a)	**111,3** (a)	**115,9** (a)	**106,5** (a)	**114,5**	**111,5**	**119,1**	**106,8**	**120,6**
Indexcijfers naar bestemming der goederen :											
Grondstoffen en intermediaire goederen	100,0	102,1	108,4	114,7	118,7	103,5	116,0	114,0	118,9	108,0	123,1
Niet duurzame consumptiegoederen	100,0	103,4	108,3	116,5	119,4	112,4	118,7	114,5	120,3	115,5	124,6
Duurzame consumptiegoederen	100,0	107,1	115,3	120,4	122,7	116,4	125,2	132,4	128,7	113,3	126,2
Investeringsgoederen (exclusief bouwnijverheid)	100,0	97,5	104,0	113,3	122,5	118,5	128,3	126,8	128,2	120,6	137,7
Investeringsgoederen (inclusief bouwnijverheid)	100,0 (a)	99,8 (a)	100,5 (a)	98,7 (a)	105,6 (a)	102,9 (a)	104,3	94,8	113,8	97,9	110,7
Bouwnijverheid	**100,0** (a)	**100,7** (a)	**98,9** (a)	**93,2** (a)	**98,6** (a)	**97,0** (a)	**94,9**	**82,8**	**107,9**	**88,8**	**100,0**

(a) Voorlopige gegevens.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Bruto kwartaal- en jaarindexcijfers der industriële bedrijvigheid (1970 = 100)

BEDRIJFSTAK	1975						1976					
	Wegingscoëff.	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Jaargemiddelde	Wegingscoëff.	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Jaargemiddelde
Alg. indexcijfer (bouwnijverheid inbegrepen) (a)	**100,0**	**108,9**	**109,4**	**96,4**	**111,0**	**106,5**	**100,0**	**111,5**	**119,1**	**106,8**	**120,6**	**114,5**
Alg. indexcijfer (bouwnijverheid niet inbegr.) (b) ...	**81,5**	**112,7**	**109,2**	**98,1**	**113,6**	**108,5**	**82,2**	**118,2**	**121,5**	**111,1**	**125,6**	**119,1**
Delfstoffennijverheid	**3,3**	**72,2**	**73,3**	**59,9**	**72,0**	**69,4**	**3,0**	**70,3**	**72,4**	**56,4**	**71,0**	**67,5**
Steenkolenmijnen	*2,3*	*64,7*	*60,3*	*47,5*	*59,9*	*58,1*	*2,1*	*62,0*	*57,4*	*42,2*	*56,2*	*54,4*
Andere extractieve industrieën	*1,0*	*100,2*	*124,3*	*109,0*	*119,1*	*113,2*	*0,9*	*100,9*	*131,4*	*113,5*	*129,7*	*118,9*
Groeven		97,7	123,2	108,7	120,6	112,6		101,8	134,5	114,8	135,4	121,5
Porfiergroeven		49,2	88,0	74,3	79,5	72,7		65,3	92,0	77,3	101,8	84,1
Hardsteengroeven		135,9	146,1	140,4	163,4	146,5		145,9	173,0	163,0	183,0	166,3
Marmergroeven		65,0	70,7	50,1	58,7	61,1		57,4	61,0	40,6	53,4	53,5
Zandsteengroeven		74,4	146,0	138,3	114,8	118,4		82,4	159,1	133,9	133,4	127,3
Zandgroeven		114,2	147,9	124,8	133,5	130,1		116,6	131,8	114,4	132,1	123,7
Kalksteen en natuurlijk calciumcarbonaat		108,2	127,9	110,4	115,0	115,4		99,9	125,8	111,7	118,4	114,0
Fabrieksnijverheid (b)	**78,2**	**115,3**	**111,4**	**100,5**	**116,3**	**111,0**	**79,2**	**121,3**	**124,6**	**114,6**	**129,0**	**122,4**
Voedingsnijverheid en bereiding van dranken	*6,8*	*111,1*	*117,7*	*120,0*	*129,0*	*119,4*	*7,5*	*112,2*	*123,0*	*119,3*	*137,6*	*123,0*
Voedingsnijverheid	4,7	114,1	116,5	122,4	145,2	124,6	5,1	116,9	121,3	116,0	152,0	126,6
Jam en dergelijke		113,0	106,8	153,7	132,3	126,4		109,3	121,9	174,7	103,2	127,3
Maalderijen		99,1	101,5	88,6	99,8	97,3		101,8	102,7	95,6	115,5	103,9
Suiker		80,7	20,4	20,5	364,2	121,5		33,0	23,6	21,8	372,8	112,9
Plantaardige en dierlijke oliën		161,9	163,2	131,1	170,1	156,6		216,4	197,8	174,5	214,4	200,8
Margarine		113,3	107,3	98,3	116,7	108,9		110,3	105,2	98,2	114,5	107,0
Bereiding van dranken	2,1	104,6	119,5	114,9	96,5	108,8	2,4	102,7	125,5	124,6	108,5	115,4
Brouwerijen		102,6	122,1	117,0	92,3	108,5		99,8	125,7	126,9	106,9	114,9
Alcoholstokerijen		126,2	88,0	89,2	142,9	111,6		135,3	122,8	97,6	125,7	120,3
Tabaksnijverheid	*0,5*	*129,5*	*133,5*	*110,7*	*124,6*	*124,6*	*0,6*	*129,5*	*126,2*	*108,6*	*123,6*	*122,0*
Textielnijverheid	*5,9*	*90,2*	*85,3*	*74,5*	*94,0*	*86,0*	*6,0*	*105,2*	*104,6*	*81,1*	*95,6*	*96,8*
Spinnerijen en weverijen		90,5	84,2	74,7	96,6	86,5		108,9	107,0	84,1	101,3	100,5
Bereiding van textielvezels		60,2	67,7	62,9	72,6	65,9		101,0	103,1	87,0	95,9	96,7
Spinnerijen		73,3	68,2	60,8	76,0	69,6		85,9	88,1	70,1	79,0	80,8
Fijnspinnerijen		65,0	53,9	48,4	60,5	56,9		74,1	81,7	66,1	67,2	72,3
Kaardspinnerijen		87,6	85,6	70,3	98,4	85,5		100,9	101,3	90,0	101,3	98,4
Coconspinnerijen		64,9	31,4	23,6	41,8	40,4		63,5	41,9	26,0	32,2	40,9
Kaardwolspinnerijen		102,0	107,0	94,4	119,2	105,7		140,0	139,1	101,5	130,5	128,0
Kamwolspinnerijen		79,5	79,9	72,1	89,4	80,2		95,4	93,4	75,1	89,3	88,3
Vlas- en hennepspinnerijen		88,1	70,0	63,0	80,7	75,5		89,6	93,4	74,9	92,9	87,7
Jutespinnerijen		52,1	48,1	41,1	51,0	48,1		53,1	52,8	41,8	45,4	48,2
Weverijen		110,0	99,3	87,8	117,8	103,7		131,2	125,0	95,9	122,5	118,8
Weefsels van katoen		82,4	74,3	66,3	90,4	78,3		97,6	98,2	73,7	89,3	89,7
Weefsels van vlas		64,1	53,5	53,2	66,2	59,3		72,5	64,1	53,7	67,4	64,5
Weefsels van wol		81,5	72,9	65,8	88,1	77,1		94,3	91,8	67,5	93,9	86,9
Weefsels van rayonnegaren en -vezel		235,6	223,2	185,8	257,8	225,7		322,8	291,5	227,4	288,9	282,6
Weefsels van jute		29,5	23,7	20,5	23,9	24,4		21,2	17,6	13,8	15,6	17,0
Breigoednijverheid		87,9	86,6	74,0	85,9	83,6		92,8	94,3	71,6	76,5	83,9
Harde vezelspinnerijen en touwslagerijen		88,1	99,9	49,6	52,3	72,4		73,7	87,6	52,9	54,6	67,2
Fabricatie van artikelen n.e.g.		109,0	114,3	96,2	115,2	108,6		116,0	113,5	82,4	112,0	106,0

Bruto kwartaal- en jaarindexcijfers der industriële bedrijvigheid (1970 = 100) *(vervolg)*

BEDRIJFSTAK	1975						1976					
	Wegingscoëff.	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Jaargemiddelde	Wegingscoëff.	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Jaargemiddelde
Vervaardigen van kledingstukken; konfectie van diverse artikelen in weefsel; fabricatie van schoenen	*3,0*	*124,1*	*108,2*	*103,6*	*107,7*	*110,8*	*4,0*	*120,9*	*109,1*	*98,6*	*97,1*	*106,4*
Kledingstukken		143,4	126,1	122,3	126,4	129,4		143,7	130,0	117,8	114,9	126,6
Andere artikelen in weefsel		39,0	36,5	33,9	39,5	37,2		35,4	36,2	30,2	36,0	34,4
Schoenen en pantoffels		60,1	47,7	41,0	43,2	48,0		46,1	38,5	34,7	35,7	38,8
Houtnijverheid en aanverwante bedrijven	*4,0*	*157,3*	*158,6*	*131,3*	*169,1*	*154,2*	*4,4*	*173,6*	*185,1*	*151,4*	*182,1*	*173,1*
Papier- en kartonnijverheid	*2,1*	*106,8*	*106,3*	*93,1*	*107,2*	*103,4*	*2,0*	*116,8*	*120,3*	*105,2*	*114,5*	*114,3*
Produktie		90,7	85,8	75,0	88,2	85,0		103,2	102,5	93,8	97,5	99,3
Verwerking		120,4	123,9	108,6	123,3	119,0		127,8	135,1	114,2	128,5	126,5
Lederindustrie	*0,2*	*74,9*	*79,4*	*64,8*	*66,9*	*71,5*	*0,2*	*83,7*	*81,2*	*64,8*	*77,7*	*76,5*
Zwaar leder		104,1	107,4	73,1	85,2	92,5		109,8	112,1	80,0	110,5	103,0
Licht leder		72,3	76,8	63,8	64,9	69,5		81,2	78,4	61,8	74,7	74,0
Scheikundige- en rubbernijverheid	*9,1*	*126,6*	*122,9*	*111,0*	*124,3*	*121,5*	*10,7*	*136,3*	*140,8*	*134,0*	*147,1*	*139,5*
Scheikundige nijverheid	8,6	122,9	118,5	109,1	121,5	118,2	10,0	133,2	138,2	132,9	145,2	137,4
Basischemie		116,8	112,4	103,3	109,5	110,7		119,1	122,9	121,8	131,5	123,8
Plastiekverwerking		183,5	186,0	173,6	205,2	187,1		215,2	226,7	196,6	225,6	216,0
Zeep		141,6	131,7	120,0	134,8	132,1		139,1	159,9	147,5	167,9	153,6
Stikstof		105,3	87,0	89,3	102,9	96,1		114,6	107,6	125,7	125,7	118,4
Rubbernijverheid	0,5	182,4	188,6	140,1	165,1	169,1	0,7	170,5	171,3	134,7	180,9	164,2
Afgeleide bedrijven van de steenkool- en petroleumnijverheid	*0,9*	*66,9*	*66,8*	*63,7*	*72,0*	*67,4*	*0,6*	*40,7*	*70,1*	*73,4*	*73,1*	*64,3*
Petroleumraffinaderijen		82,4	92,4	94,5	110,6	95,0		54,3	105,3	112,6	109,6	95,5
Steenkoolagglomeraten		44,8	37,8	21,5	40,3	36,3		29,3	23,3	11,7	25,3	22,4
Onafhankelijke cokesfabrieken		27,5	22,3	19,4	17,8	21,8		20,1	6,7	5,8	7,0	9,9
Nijverheid van niet-metaalhoudende mineralen	*4,9*	*96,3*	*100,3*	*88,2*	*96,2*	*95,0*	*4,7*	*91,2*	*115,7*	*103,2*	*106,5*	*104,2*
Kleinijverheid		93,9	103,8	96,3	105,7	100,0		74,3	100,2	100,0	112,3	96,7
Glasnijverheid		91,9	89,6	78,7	95,1	88,8		98,9	114,1	102,3	106,8	105,5
Vlakglas		80,5	71,7	62,0	78,9	73,2		86,1	104,1	93,2	92,0	93,8
Holglas		113,9	126,2	113,1	127,8	120,2		119,5	122,7	110,7	131,7	121,2
Cement		96,0	112,7	102,5	97,7	102,2		84,1	129,5	113,9	117,1	111,4
Keramische produkten		97,9	95,6	72,2	80,8	86,5		87,6	87,8	74,5	84,7	83,7
Kalk, dolomiet, pleister, enz.		141,4	128,9	104,4	128,2	125,7		122,8	132,4	114,1	108,1	119,3
Basis-metaalnijverheid (c)	*12,5*	*102,8*	*95,3*	*69,7*	*89,4*	*89,9*	*10,5*	*98,3*	*104,3*	*94,9*	*105,1*	*100,7*
IJzernijverheid		104,0	95,0	62,6	87,5	88,2		95,7	102,4	93,0	92,7	95,9
Gietijzer		106,3	92,0	56,9	80,0	83,7		87,5	97,7	92,6	86,4	91,1
Ruw staal		115,4	101,0	64,0	88,2	92,1		94,4	102,6	97,6	92,4	96,7
Afgewerkte produkten		94,6	93,8	66,3	93,5	89,4		102,8	105,7	87,7	97,8	98,9

(vervolg op blz. 66)

Bruto kwartaal- en jaarindexcijfers der industriële bedrijvigheid (1970 = 100) *(vervolg)*

BEDRIJFSTAK	1975						1976					
	Wegingscoëff.	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Jaargemiddelde	Wegingscoëff.	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Jaargemiddelde
Vormstaalgieterijen, ijzergieterijen, draad- en metaaltrekkerijen, koudwalserijen (c)		93,6	81,1	73,2	81,7	82,3		93,3	90,4	82,2	95,8	90,4
Vormstaalgieterijen (c)		89,5	88,6	89,2	104,7	92,8		98,5	82,8	77,1	94,8	88,3
Ijzergieterijen (c)		94,1	78,7	63,1	63,8	74,9		68,3	71,1	63,8	76,8	70,0
Draad- en metaaltrekker., koudwalser. (c)		92,8	77,6	70,6	80,4	80,3		99,2	96,8	88,0	102,2	96,6
Nijverheid van non-ferrometalen		106,4	113,8	94,1	107,4	105,4		114,4	130,1	119,1	154,9	129,5
Ruwe produkten		106,5	110,6	93,9	99,5	102,6		99,3	118,6	119,6	155,9	123,2
Koper		103,9	110,8	94,6	99,1	102,1		98,7	122,6	124,3	173,8	129,9
Zink		114,5	96,7	82,6	86,6	95,1		93,6	95,4	102,6	106,8	99,6
Lood		116,9	126,1	91,5	101,5	109,0		83,6	128,5	111,5	129,3	113,3
Tin		86,7	91,4	89,2	107,3	93,7		100,9	111,3	97,3	113,0	105,6
Halfprodukten		108,1	120,0	95,9	119,3	110,8		131,4	144,1	121,8	158,2	138,8
Cokesfabrieken afhankelijk van de metaalindustrie		118,1	105,6	74,9	87,1	96,5		99,5	116,7	108,1	102,6	106,7
Metaalverwerkende nijverheid (b)	*22,8*	*117,1*	*111,8*	*106,6*	*118,2*	*113,5*	*22,0*	*124,8*	*122,9*	*115,6*	*133,8*	*124,3*
Fabricatie van werken uit metaal, met uitzondering van machines en transportmaterieel	6,0	112,9	108,7	105,5	116,3	110,9	5,1	119,9	118,4	117,1	137,9	123,3
Smederijen, perswerk, zwaar drijfwerk		116,6	112,1	98,4	119,2	111,6		128,3	131,2	117,7	118,7	124,0
Plaatbewerking		111,7	105,0	99,4	108,1	106,0		111,4	110,1	104,3	131,2	114,3
Metalen toebehoren voor het bouwbedrijf		99,2	89,7	89,9	96,7	93,9		103,3	98,6	100,8	102,8	101,4
Bruggen, vakwerk, enz.		104,8	106,3	102,8	107,1	105,2		108,7	109,0	106,2	130,6	113,6
Wapens en munitie		141,1	147,4	145,5	171,5	151,4		173,8	177,9	143,4	201,4	174,1
Constructie van machines, met uitzondering van elektrische machines	5,4	123,6	120,8	113,3	126,6	121,1	5,3	123,1	125,7	113,9	138,4	125,3
Drijfkrachtmachines, enz.		119,2	122,2	121,2	141,5	126,1		136,0	138,2	124,2	155,6	138,5
Werktuigmachines, enz.		112,1	107,7	102,9	112,1	108,7		118,4	119,6	104,0	112,7	113,7
Verscheidene mekaniekbouwwerken		133,6	129,5	118,7	127,7	127,5		123,8	125,9	115,4	127,1	123,1
Hijs-, vervoer- en weegapparaten		139,5	139,4	125,9	133,0	134,5		123,5	134,3	128,2	149,1	133,8
Toestellen voor verscheidene industrieën		122,0	118,8	111,2	129,4	120,3		126,0	114,6	111,5	137,6	122,4
Textielmachines en bijhorigheden		111,0	101,6	94,9	103,2	102,7		97,7	97,1	112,9	141,9	112,4
Constructie van elektrische machines, toestellen en toebehoren	6,3	123,7	113,1	108,6	115,8	115,6	6,3	127,1	124,0	118,5	132,7	125,6
Roterende en statische machines		87,0	89,6	81,3	86,5	86,1		83,2	80,2	..	..	..
Apparaten voor de nijverheid en het huishoudelijk gebruik		64,4	64,2	64,9	61,1	63,9		60,8	50,9	..	..	..
Andere produkten		141,1	125,4	120,4	130,8	129,7		147,0	145,7	..	..	..
Constructie van transportmaterieel	4,9	120,3	120,9	116,0	134,0	122,7	5,1	146,0	141,4	124,4	147,5	139,8
Scheepsbouw		144,4	145,7	129,7	127,1	136,8		111,3	115,5	118,2	156,4	125,3
Auto's, rijwielen, enz.		110,2	111,3	109,2	131,6	115,4		151,4	143,4	135,2	147,8	144,4
Spoorweg- en trammaterieel		112,7	107,4	108,2	121,3	112,3		116,6	111,9	106,3	118,7	113,4
Vliegtuigbouw		172,0	171,6	144,8	149,5	159,4		164,7	155,0	124,4	141,2	146,3
Meet-, laboratoriumapparaten, enz.	0,2	96,9	91,5	83,4	83,3	88,6	0,2	98,7	91,5	75,4	106,3	93,0
Elektriciteit	*4,6*	*140,6*	*125,8*	*113,6*	*158,3*	*134,6*	*5,0*	*163,9*	*150,2*	*148,2*	*159,7*	*155,5*
Waterdistributie	*0,9*	*119,4*	*121,1*	*123,5*	*121,2*	*121,3*	*1,0*	*124,8*	*134,7*	*131,3*	*125,0*	*128,9*
Bouwnijverheid (a)	**18,5**	**92,8**	**108,1**	**87,9**	**99,2**	**97,0**	**17,8**	**82,8**	**107,9**	**88,8**	**100,0**	**94,9**

(a) De gegevens voor 1975 en 1976 zijn voorlopig.
(b) Vanaf het tweede kwartaal van 1976 zijn de gegevens voorlopig.
(c) De gegevens van het vierde kwartaal van 1976 zijn voorlopig.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Evolutie van de industriële produktie volgens goederengroepen

Voortschrijdende twaalfmaandsgemiddelden gecentreerd op het midden van de periode

(bruto-indexcijfers 1970 = 100)

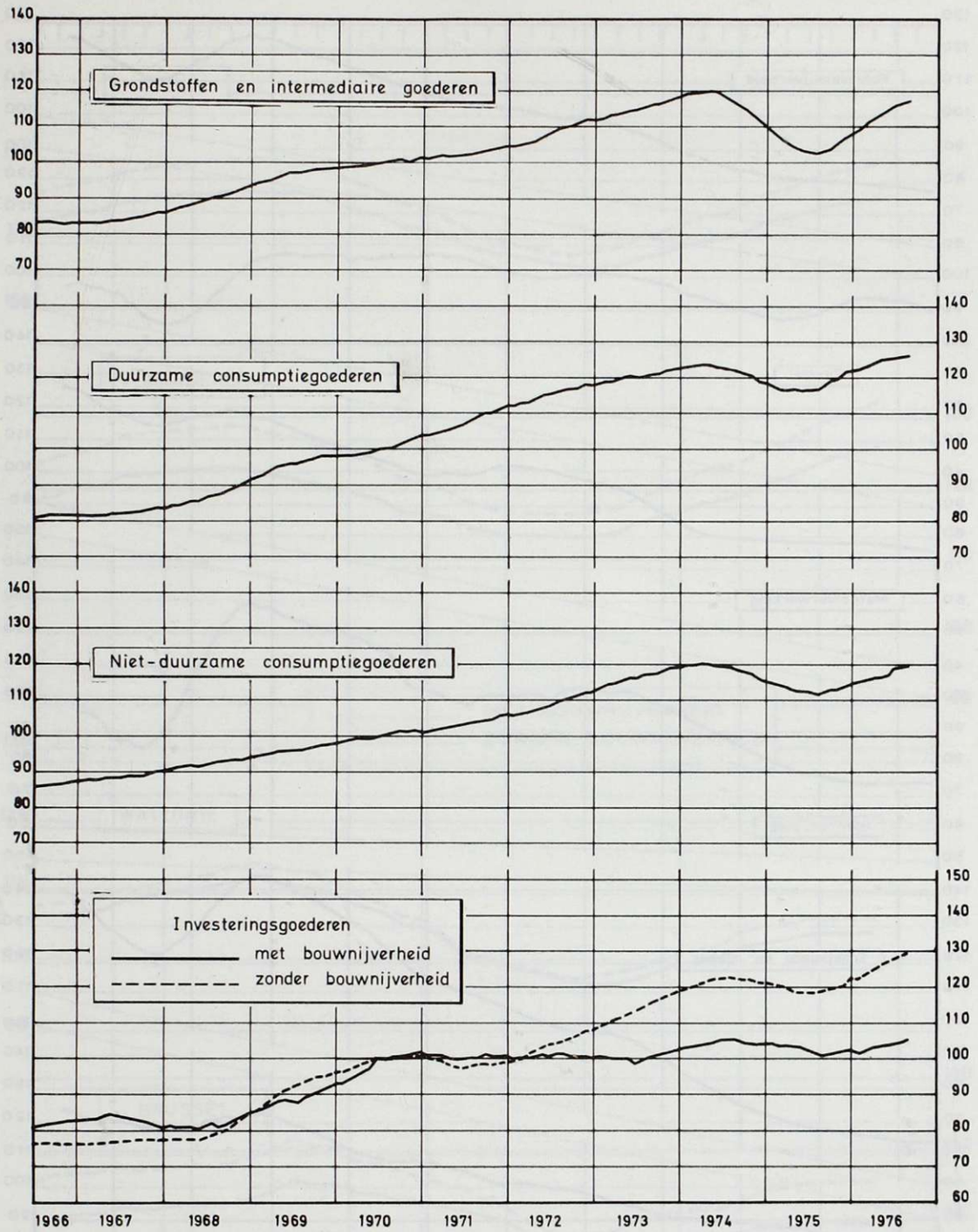

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Evolutie van de industriële produktie van 1966 tot 1976

Voortschrijdende twaalfmaandsgemiddelden gecentreerd in het midden van de periode
(bruto-indexcijfers 1970 = 100)

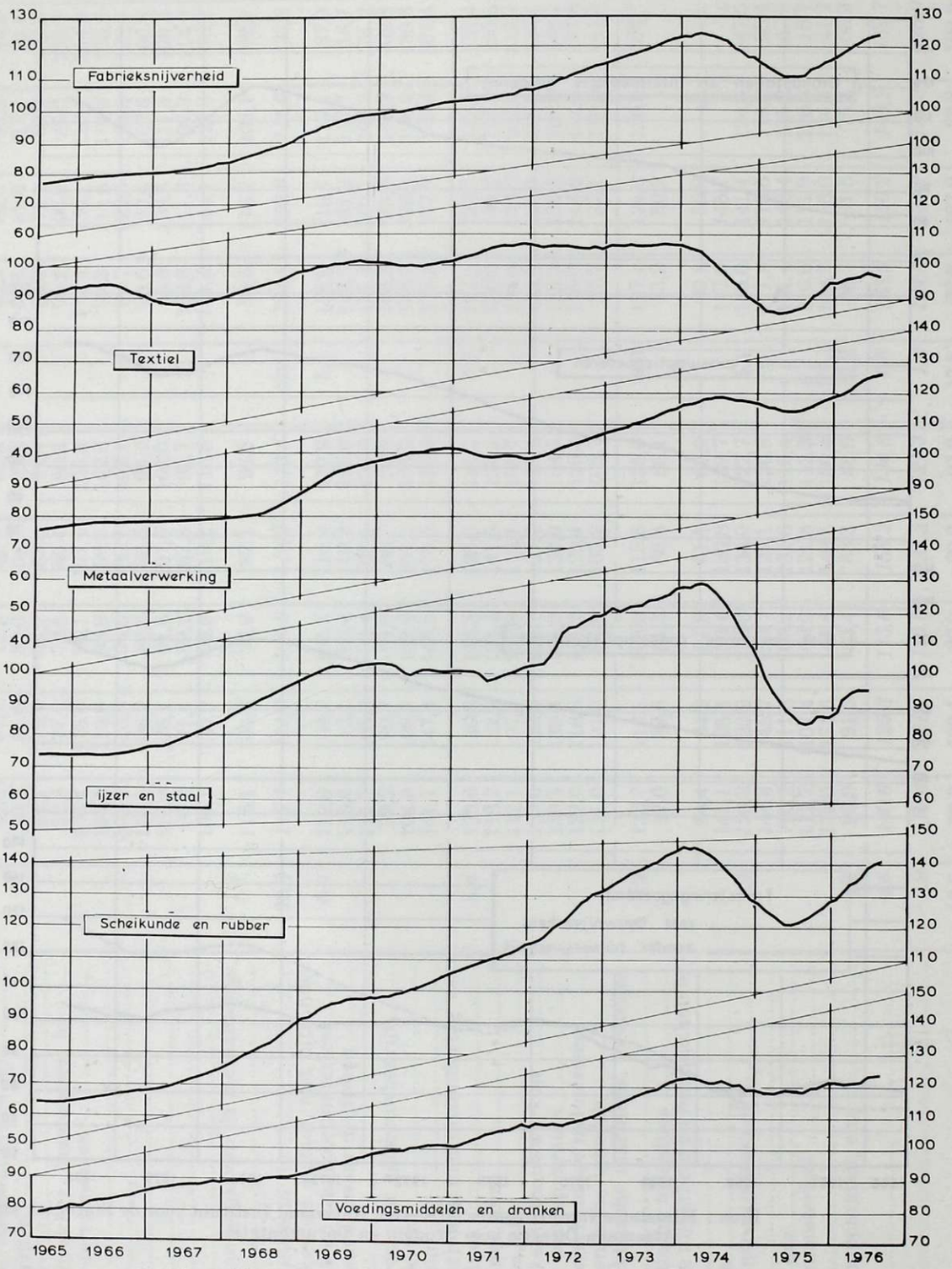

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Evolutie van de industriële produktie per taalstreek

Voortschrijdende twaalfmaandsgemiddelden gecentreerd op het midden van de periode
(bruto-indexcijfers 1970 = 100)

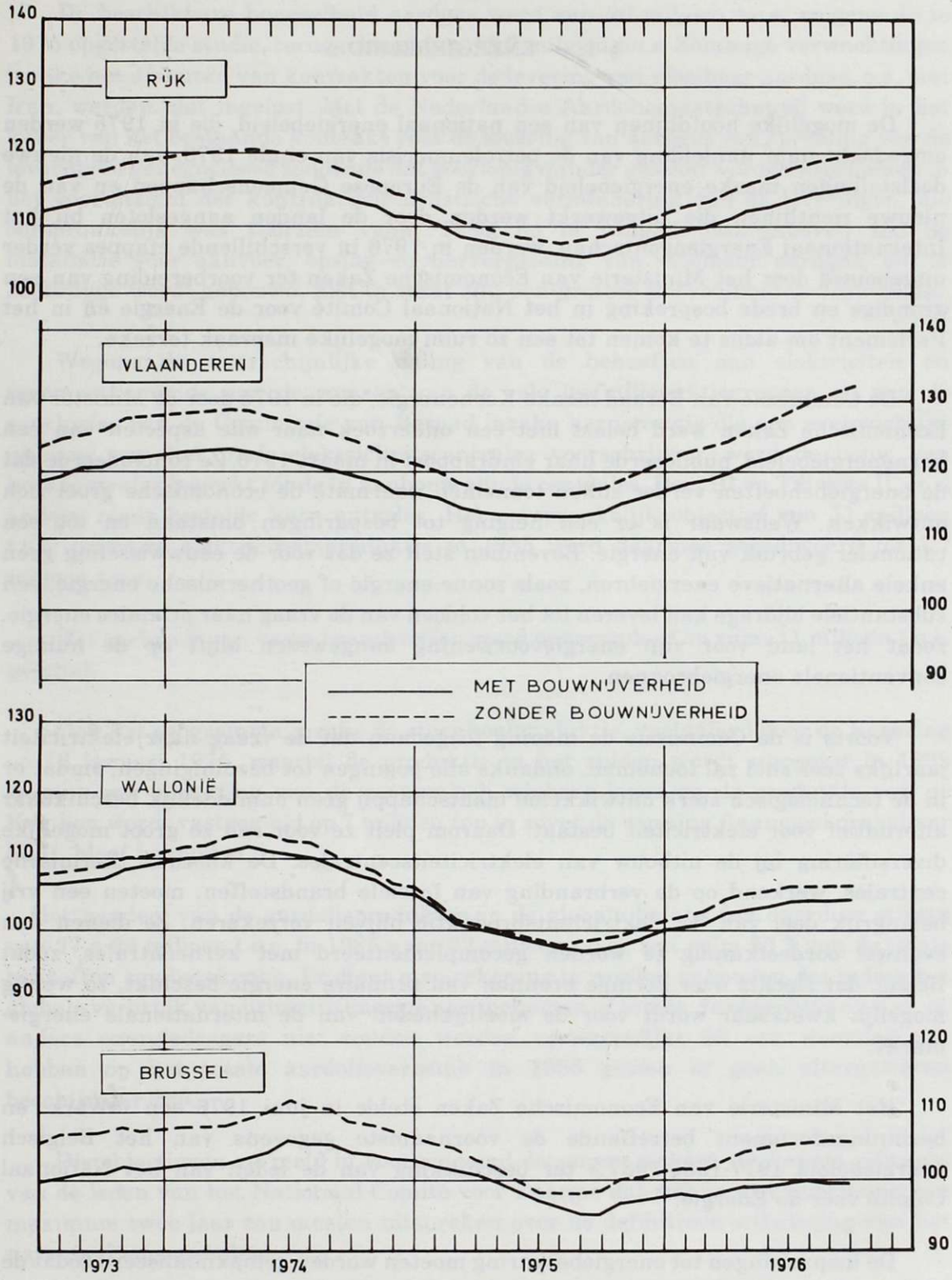

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

AFDELING II. — ONTWIKKELING IN DE SECTOR ENERGIE

§ 1. — ENERGIEBELEID

De mogelijke hoofdlijnen van een nationaal energiebeleid, die in 1975 werden omgedacht naar aanleiding van de petroleumcrisis van einde 1973, van de nieuwe doelstellingen inzake energiebeleid van de Europese Gemeenschappen en van de nieuwe richtlijnen die uitgewerkt werden door de landen aangesloten bij het Internationaal Energieagentschap, werden in 1976 in verschillende etappes verder uitgebouwd door het Ministerie van Economische Zaken ter voorbereiding van een grondige en brede bespreking in het Nationaal Comité voor de Energie en in het Parlement om aldus te komen tot een zo ruim mogelijke inspraak terzake.

De Commissie van Beraad inzake Kernenergie, die in 1975 door de Minister van Economische Zaken werd belast met een onderzoek naar alle aspecten van een kernenergiebeleid, publiceerde haar eindrapport in maart 1976. Ze concludeerde dat de energiebehoeften verder zullen toenemen naarmate de economische groei zich ontwikkelt. Weliswaar is er een neiging tot besparingen ontstaan en tot een rationeler gebruik van energie. Bovendien stelt ze dat vóór de eeuwwisseling geen enkele alternatieve energiebron, zoals zonne-energie of geothermische energie, een substantiële bijdrage kan leveren tot het voldoen van de vraag naar primaire energie, zodat het land voor zijn energievoorziening aangewezen blijft op de huidige conventionele energiebronnen.

Voorts is de Commissie de mening toegedaan dat de vraag naar elektriciteit jaarlijks zeer snel zal toenemen, ondanks alle pogingen tot bezuinigingen, omdat er in de technologisch sterk ontwikkelde maatschappij geen onmiddellijk beschikbaar alternatief voor elektriciteit bestaat. Daarom pleit ze voor een zo groot mogelijke diversifiëring bij de uitbouw van elektriciteitscentrales. De klassiek thermische centrales, werkend op de verbranding van fossiele brandstoffen, moeten een vrij belangrijk deel van de elektriciteitsproduktie blijven verzekeren. Ze dienen dan evenwel oordeelkundig te worden gecomplementeerd met kerncentrales, zodat België, dat slechts over geringe bronnen van primaire energie beschikt, zo weinig mogelijk kwetsbaar wordt voor de moeilijkheden van de internationale energiemarkt.

Het Ministerie van Economische Zaken stelde in juni 1976 een « Werk- en bezinningsdocument betreffende de voornaamste gegevens van het Belgisch energiebeleid 1977-1985-1987 » ter beschikking van de leden van het Nationaal Comité voor de Energie.

De inspanningen tot energiebesparing moeten worden gemaximaliseerd zodat de globale behoeften aan primaire energie vóór 1985 tot 60 à 63 miljoen ton olieequivalent (t.o.e.) zouden worden teruggebracht, tegen 83 miljoen t.o.e. ingeval er geen besparingen worden verwezenlijkt. Verder wordt er ook rekening gehouden met de diepe economische recessie der jongste jaren zodat het peil voor 1985, dat aanvankelijk in het eerste energieprogramma na de oliecrisis van 1973 (67 à 70

miljoen t.o.e.) voorzien was, waarschijnlijk slechts met twee jaren vertraging zal worden bereikt.

De beschikbare hoeveelheid aardgas werd van 20 miljoen t.o.e. volgens de in 1975 opgestelde studie, teruggebracht op 13,7 miljoen t.o.e. Sommige verwachtingen inzake het afsluiten van kontrakten voor de levering van vloeibaar aardgas, o.a. met Iran, werden niet ingelost. Met de Nederlandse Aardoliemaatschappij werd in het kader van het bestaande kontrakt voor de levering van aardgas een spreiding van de leveringen genegocieerd zodoende dat voorlopig minder gas zou worden afgenomen in het vooruitzicht der kontraktuele drastische vermindering van de leveringen, die oorspronkelijk was voorzien vanaf 1986, op te vangen. Daarenboven zou de installatie voor aanvoer, opslag en hervergassing van vloeibaar aardgas, die te Zeebrugge wordt gebouwd, niet in staat zijn een grotere hoeveelheid te verwerken.

Wegens de waarschijnlijke daling van de behoeften aan elektriciteit en tegemoetkomende aan de wensen van de vele leefmilieuaktiegroepen en aan de conclusies van de Commissie van Beraad inzake kernenergie die een evenwichtige uitbouw van het park elektriciteitscentrales voorschrijven, werd de bouw van kerncentrales beperkt tot de in aanbouw zijnde centrales, Doel III en Tihange II, en 2 andere reeds bestelde kerncentrales. Het oorspronkelijk objectief van 11 miljoen t.o.e. primaire elektriciteitsproduktie in 1985 werd daarmee gereduceerd tot 7,7 miljoen t.o.e.

Het verbruik van vaste brandstoffen werd onveranderd op ruim 11 miljoen t.o.e. geschat.

Ook het programma inzake de steenkoolproduktie, vastgelegd door de Regering op 13 januari 1975, waarbij de produktie in het zuiden wordt stopgezet in 1982 wegens een uitputting van de economisch winbare lagen en de produktie van de Kempen wordt vastgesteld op 7 miljoen ton in zover de winning financieel draagbaar blijft, bleef behouden.

Het aandeel van de aardolieprodukten in de globale balans zou daardoor stijgen van 27 à 28 miljoen t.o.e. in 1985 naar 32 miljoen t.o.e., wat ruim 50 % van de totale behoeften zou betekenen. Er dient mee rekening te worden gehouden dat indien het globale verbruik van primaire energie zou toenemen of indien de objectieven i.v.m. de andere energiedragers niet zouden worden verwezenlijkt dit een weerslag zou hebben op het totale aardolieverbruik in 1985 gezien er geen alternatieven beschikbaar zijn.

Die objectieven vermeld in voorgenoemd document werden ter kennis gebracht van de leden van het Nationaal Comité voor Energie dat zich in een tijdspanne van maximum twee jaar zou moeten uitspreken over de definitieve oriëntering van het nationaal energiebeleid.

Gelet op het feit dat een succesvolle energiepolitiek in de toekomst afhankelijk is van het welslagen van een programma inzake rationeel energieverbruik heeft het Ministercomité voor Sociale en Economische Coördinatie (MCESC) van 30 september 1976 op voorstel van de Minister van Economische Zaken een procedure op touw

gezet voor de uitwerking van zo'n programma met als hoofddoelstellingen : de strijd tegen de verspilling van energie, de verhoging van het nuttig effect van de verbruikte energie en de heroriëntering van de economische structuur van het land in functie van bedrijven die minder energieverbruikend zijn.

De vijf opgerichte commissies, die respectievelijk de energiebesparingsproblematiek dienden te bestuderen in de huishoudelijke en ermee gelijkgestelde sectoren, de industrie, de energieproducerende en -transformerende sectoren, de vervoersector en te onderzoeken hoe de restwarmte, o.m. voortgebracht door de elektrische centrales, zou kunnen worden gevaloriseerd, dienen een eindverslag met concrete voorstellen in te dienen tegen half maart 1977. Een coördinatiecomité, voorgezeten door de Minister van Economische Zaken en bestaande uit de voorzitters en verslaggevers van de vijf commissies, volgde de werkzaamheden op door middel van tussentijdse verslagen en coördineerde de eindverslagen alvorens ze aan de MCESC werden doorgezonden. Na de principiële goedkeuring van het MCESC zullen de voorstellen omgezet worden in ontwerpen van wet, besluiten, reglementen, normen, aanbevelingen, enz...

Bovendien werd de Dienst voor Nijverheidsbevordering belast met een onderzoek betreffende de bevordering van de industrialiseringseffekten van het energiebesparingsprogramma welke ten goede zouden komen aan de Belgische Nijverheid.

Einde 1976 bereidde het Ministerie van Economische Zaken een ontwerp van Witboek over de energie voor. In de inleiding wordt het Belgisch energiebeleid gesitueerd in de algemene energiesituatie op wereldvlak. Verder worden per energiedrager de beleidsmaatregelen besproken die noodzakelijkerwijze samen met een uitgebreid energiebesparingsprogramma dienen te worden genomen om de objectieven inzake vraag naar en aanbod van energie in 1985-1987, zoals ze reeds in grote lijnen werden geschetst in het werk- en bezinningsdocument van juni 1976, te realiseren. Er wordt duidelijk geopteerd voor een grotere deelneming van de gemeenschap in de energiesector, enerzijds, om de vitale belangen van de energievoorziening op termijn veilig te stellen, anderzijds, om een optimale verdeling en benuttiging van de beschikbare energie te bekomen (1).

§ 2. — DE ENERGIE-ECONOMIE

Het primaire energieverbruik steeg in 1976 met ruim 6 % ten opzichte van 1975 terwijl de nijverheidsproduktie toenam met bijna 11 %. Daar de verhouding indexcijfer primaire energieverbruik/indexcijfer nijverheidsproduktie in het verleden iets meer dan 1 bedroeg, mag er aangenomen worden dat de bevolking er zich bewust is van geworden dat de energie duurder is geworden en dat de maatregelen inzake energiebesparing, die sinds de petroleumcrisis einde 1973 geleidelijk uitgegroeid zijn tot een degelijk instrument van energiepolitiek, voelbaar worden. Immers het primaire energieverbruik lag in 1976 nog steeds 4,5 % lager dan in 1973, terwijl de nijverheidsproduktie globaal 2,8 % boven het peil van 1973 is uitgegroeid.

---

(1) Normaliter had dit ontwerp van Witboek ter goedkeuring van de Regering moeten voorgelegd worden begin 1977, en daarna worden overgemaakt aan het Parlement en aan het Nationaal Comité voor de Energie voor een ruim debat. De kamerontbinding in maart 1977 heeft dit echter voorlopig belet.

De totale binnenlandse produktie van steenkool daalde met ruim 200 000 t als gevolg van een produktievermindering in het zuidelijke bekken wegens het sluiten van exploitatiezetels. De produktie in de Kempen kon reeds licht worden opgevoerd na de beslissing van de Regering in 1975, waarbij werd gesteld dat de produktie terug diende te worden opgevoerd tot 7 miljoen ton door het wegnemen van sommige restricties o.a. inzake personeelsaanwerving.

De stijging van het binnenlands verbruik van steenkolen met 9 %, veroorzaakt door de verhoging van de leveringen met 1 miljoen ton van cokeskolen aan de cokesfabrieken en met 300 000 t steenkolen aan de elektriciteitscentrales, maakte dat de invoer opnieuw de binnenlandse produktie overschreed. In de toekomst zullen de ijzer- en staalnijverheid en de elektriciteitscentrales in nog grotere mate de vraag naar steenkolen blijven bepalen daar het huishoudelijk verbruik struktureel blijft dalen en nog nauwelijks 12 % bedraagt van het totale steenkoolverbruik.

De verhoging van de ijzer- en staalproduktie had tot gevolg dat de produktie van cokes toenam met 0,5 miljoen ton en derhalve ook de produktie van cokesovengas met 600 Tcal of 5,8 % en van hoogovengas met 1 000 Tcal of 7,2 %, waardoor ongeveer 0,2 miljoen ton steenkoolequivalent (t.ske) aan secundaire gassen meer beschikbaar was voor verbruik op de binnenlandse markt.

Na een daling in 1975 nam de invoer van Nederlands aardgas opnieuw toe met 6,6 %. De leveringen van aardgas door de distributieondernemingen stegen met 15,7 % wat de groeiende belangstelling van de kleinverbruikers blijft onderstrepen. De hoeveelheid aardgas die aan de grootindustrie en aan de elektriciteitscentrales werd geleverd, groeide aan met 4,6 %, maar bereikten nog niet het peil van 1974, toen er door de spanningen ontstaan op de markt van de petroleumprodukten naar aanleiding van de petroleumcrisis, een verhoogde vraag was ontstaan naar aardgas vanwege verbruikers die verscheidene brandstoffen kunnen aanwenden en gunstige onderbreekbare leveringskontrakten hebben afgesloten, zoals o.a. de elektriciteitscentrales.

Op een totale raffinagecapaciteit van 49 miljoen ton ruwe aardolie, welke op het einde van het jaar zelfs werd uitgebreid tot 56 miljoen ton met de in gebruikstelling van de nieuwe Esso-raffinaderij in Antwerpen, bedroeg de in verwerking gebrachte ruwe aardolie zoals in 1975 slechts 29,3 miljoen ton of 60 % van de totale capaciteit.

Het binnenlands verbruik van aardolieprodukten steeg met 5,3 % of 1,1 miljoen ton ten opzichte van 1975. Toch blijft het met 22,2 miljoen ton ver beneden het peil dat bereikt werd in 1973 (25,7 miljoen ton).

Het benzineverbruik neemt steeds toe en lag in 1976 opnieuw 4 % hoger dan het jaar voordien. Ook groeide de belangstelling voor dieselolie als motorbrandstof. Het verbruik ervan steeg met 9,1 %.

Het verbruik, als brandstof, van gasolie en lichte stookolie nam toe met 6,3 % als gevolg van de iets koudere temperatuur. Het verbruik van zware stookolie steeg met 12 % wegens de herneming van de industriële aktiviteit en het meerverbruik van die olie in de elektriciteitscentrales.

Alleen de aardolieprodukten voor niet-energetisch verbruik zetten de dalende trend, die sinds 1973 geconstateerd werd, voort.

Zowel de invoer als de uitvoer van aardolieprodukten stegen met ongeveer 1,5 miljoen ton, zodat het netto exportsaldo (3,8 miljoen ton) even hoog was als in 1975.

De eind 1975 ingezette opleving van het netto elektriciteitsverbruik heeft zich doorgezet in 1976. Voor het hele jaar bedroeg het nettoverbruik 9,6 % meer dan in 1975. Wegens de inzinking in 1975 gaat het verbruikspeil over 1976 dat van 1974 slechts met 3,3 % te boven. De toeneming van de globale vraag is het gevolg van een meerverbruik in de industriële sector waarvan het aandeel doorslaggevend blijft, alhoewel van jaar tot jaar in vermindering, gezien de snelle en constante stijging van het huishoudelijk en gelijkgestelde verbruik.

De industrie is, zoals gezegd, de voornaamste verbruikssector waarin de basisindustrieën de overheersende rol spelen. De consumptie van elektriciteit is in deze sectoren weer op gang gekomen in 1976, vooral bij de chemische nijverheid en de non-ferrometallurgie, maar in mindere mate bij de ijzer- en staalnijverheid.

Het verbruik van elektriciteit in de huishoudelijke en gelijkgestelde sector neemt onverminderd toe (9,6 %), waardoor zijn aandeel in het totale verbruik steeds groter wordt.

In de vervoersector is het aandeel electriciteitsverbruik in het totale verbruik (2,1 %) eerder beperkt. De stijging van het verbruik met een half procent heeft nauwelijks invloed op het gezamenlijk verbruik van elektriciteit.

De totale netto-produktie van de Belgische elektriciteitscentrales is in 1976 toegenomen met 15,4 %. Ongeveer 92,5 % van de produktie diende tot dekking van de binnenlandse behoeften, terwijl 7,5 % werd geëxporteerd. Het belangrijkste gedeelte van de export wordt geleverd door de kerncentrale van Tihange waarvan de helft mede-eigendom is van Electricité de France.

De produktie van nucleaire oorsprong vertegenwoordigde in 1976 ruim 21 % van de totale produktie en lag ruim 50 % hoger dan in 1975.

De ontwikkeling van de kernenergie heeft het aandeel van de klassiek thermische centrales in de totale produktie herleid van 82,5 % tot 78,2 %. De expansie van de vraag heeft wel de produktie van elektriciteit door middel van conventioneel thermische centrales doen stijgen met bijna 9,5 %. Het aandeel van de steenkool in die thermische produktie blijft stijgen en bedroeg in 1976 reeds 22 %, tegen 20 % in 1975 en slechts 13 % in 1973. Daar waar het aandeel van de vloeibare brandstoffen op hetzelfde niveau bleef (± 46 %), daalde het aandeel van de gasvormige brandstoffen van 34 % tot 32 %, waarvan 24 % aardgas en 8 % secundaire gassen.

Het netto uitvoersaldo evolueerde van 852 GWh in 1975 naar 3 362 GWh in 1976 doordat de invoer van de Frans-Belgische centrale van Chooz daalde, de uitvoer van de Belgisch-Franse centrale van Tihange naar Frankrijk toenam en de leveringen aan landen, waarvan de produktie van hydraulische elektrische energie geleden had onder de droogte van 1976, stegen.

*

* *

Personeelsbezetting in de steenkoolmijnen

JAARTAL	Aantal ingeschreven mijnwerkers (duizenden) (a)			Gemiddeld aantal aanwezige arbeiders per gepresteerde arbeidsdag (maandgemiddelde, duizenden)					
				Zuiden		Kempen		Het Rijk	
	Zuiden	Kempen	Het Rijk	Ondergrond	Onder- en bovengrond	Ondergrond	Onder- en bovengrond	Ondergrond	Onder- en bovengrond
1966	36,3	26,2	62,4	22,2	30,9	18,0	23,5	40,2	54,5
1967	29,9	25,4	55,4	18,4	25,9	16,8	21,8	35,1	47,6
1968	25,5	23,6	49,2	14,9	20,7	15,2	20,1	30,1	40,8
1969	19,5	21,5	41,0	11,9	17,1	13,4	18,0	25,3	35,1
1970	17,4	20,0	37,4	9,4	13,7	12,1	16,5	21,5	30,2
1971	14,9	20,1	35,0	8,0	11,8	11,6	16,0	19,6	27,8
1972	13,6	19,1	32,8	7,2	10,5	11,5	15,7	18,7	26,2
1973	10,9	17,5	28,5	6,1	8,8	10,2	14,2	16,3	23,0
1974	9,0	18,8	27,9	4,6	6,8	9,9	13,7	14,6	20,5
1975	7,7	19,0	26,7	3,6	5,3	11,0	14,6	14,6	19,9
1976 (b)	5,8	18,9	24,7	2,7	4,1	10,7	14,2	13,4	18,3

(a) Einde van het tijdvak.
(b) Voorlopige gegevens.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van het Mijnwezen.

Rendement in de steenkoolmijnen

JAARTAL	Gemiddelde produktie per dagtaak en per arbeider (maandgemiddelde, kilogrammen) (a)					
	Zuiden		Kempen		Het Rijk	
	Ondergrond	Onder- en bovengrond	Ondergrond	Onder- en bovengrond	Ondergrond	Onder- en bovengrond
1967	1 668	1 146	2 035	1 558	1 847	1 336
1968	1 704	1 164	2 243	1 693	1 976	1 418
1969	1 743	1 188	2 447	1 822	2 112	1 506
1970	1 811	1 220	2 710	1 966	2 284	1 599
1971	1 820	1 214	2 612	1 883	2 282	1 591
1972	1 767	1 187	2 643	1 917	2 298	1 616
1973	1 715	1 162	2 522	1 806	2 219	1 555
1974	1 736	1 168	2 505	1 809	2 254	1 590
1975	1 696	1 122	2 254	1 677	2 114	1 525
1976 (b) ..	1 641	1 069	2 335	1 747	2 191	1 590

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van het Mijnwezen.

(a) Kader- en bewakingspersoneel inbegrepen.
(b) Voorlopige gegevens.

Steenkoolbalans
(duizenden tonnen)

OMSCHRIJVING	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976 (f)
Nettoproduktie	11 362	10 956	10 500	8 842	8 111	7 479	7 238
Kempen	*7 095*	*7 309*	*7 323*	*6 272*	*6 073*	*5 972*	*6 112*
Zuiden	*4 267*	*3 647*	*3 176*	*2 570*	*2 038*	*1 507*	*1 126*
Invoer (a)	7 567	5 283	6 204	7 179	9 486	6 229	7 274
Voorraden bij de mijnen en bij de importeurs op 1 januari	674	241	410	508	189	261	806
Beschikbare hoeveelheid steenkool	**19 603**	**16 480**	**17 114**	**16 529**	**17 786**	**13 969**	**15 318**
Eigen verbruik der mijnen (b)	129	133	126	103	75	32	16
Agglomeraatfabrieken	669	530	417	383	346	240	153
Cokes- en gasfabrieken	9 959	8 495	9 363	9 875	10 468	7 401	8 468
Elektriciteitscentrales (c)	3 266	2 821	2 772	2 431	3 049	2 714	3 037
IJzer- en staalnijverheid (d)	172	217	213	208	195	152	194
Andere industrietakken	509	402	301	241	226	147	289
Huisbrandsector en gelijkgestelden	4 195	3 114	3 042	2 756	2 785	2 027	1 703
Binnenlandse afzet	**18 899**	**15 712**	**16 233**	**15 997**	**17 144**	**12 713**	**13 860**
Uitvoer (e)	548	378	372	359	450	398	351
Totale afzet	**19 447**	**16 090**	**16 605**	**16 356**	**17 594**	**13 111**	**14 211**
Voorraden bij de mijnen en bij de importeurs op 31 december	241	410	508	189	244	830	1 120
Vergissingen en weglatingen	— 85	— 20	+ 1	— 16	— 52	+ 28	— 13

(a) De invoer uit het Groothertogdom Luxemburg niet inbegrepen.
(b) Uitsluitend het eigen verbruik der mijnen. Het verbruik van hun elektriciteitscentrales is overgebracht in de post « Elektriciteitscentrales ». Verbeterde gegevens.
(c) De individuele zelfvoortbrengers niet inbegrepen. De mijncentrales inbegrepen.
(d) Voor andere doeleinden dan om tot cokes te worden verwerkt.
(e) De uitvoer naar het Groothertogdom Luxemburg inbegrepen.
(f) Voorlopige gegevens.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

Steenkoolbalans
(duizenden tonnen)

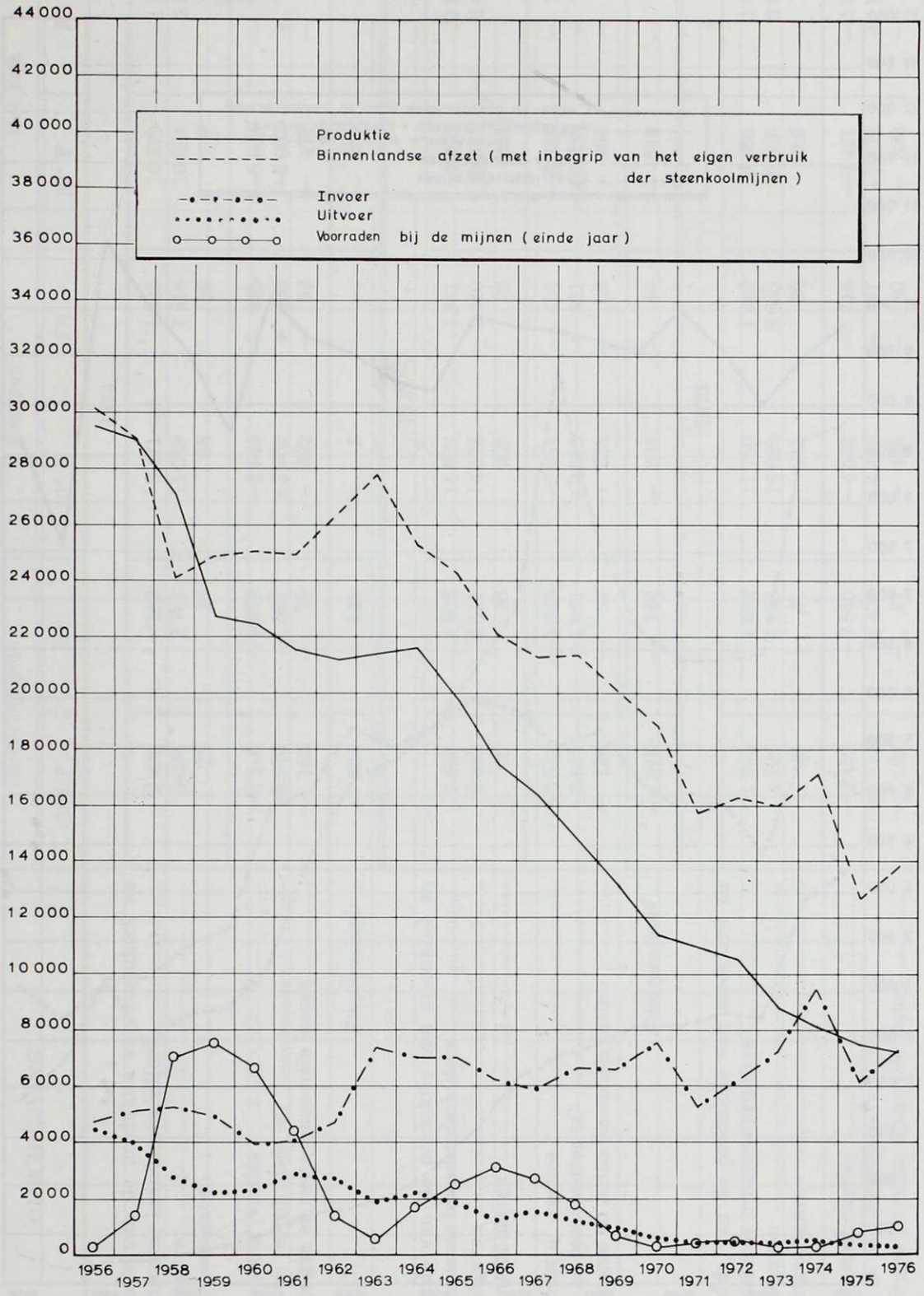

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

Steenkoolleveringen aan de grote binnenlandse verbruikssectoren

(duizenden tonnen)

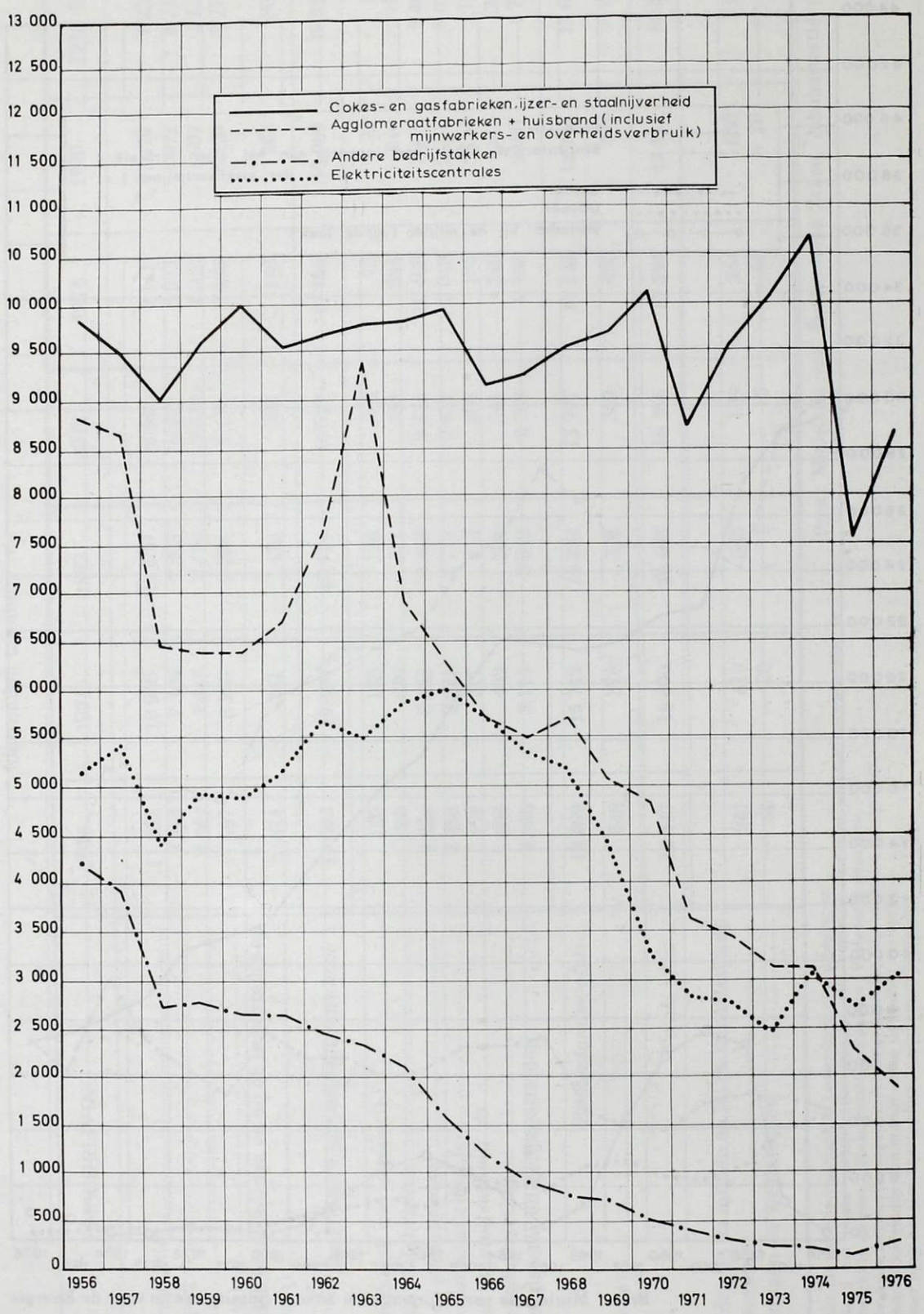

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

Op de boekhouding gesteunde exploitatieresultaten der steenkoolmijnen van 1974 tot 1976

OMSCHRIJVING	Zuiderbekkens		Kempen		Het Rijk	
	10^6 F	F/t	10^6 F	F/t	10^6 F	F/t
	1974					
Nettowaarde van de produktie van steenkool en gevaloriseerde brandstofschilfers	2 408	1 182	8 471	1 395	10 879	1 341
Bedrijfsuitgaven	5 606	2 751	11 018	1 814	16 624	2 050
Vastleggingsuitgaven	21	10	98	16	119	15
Bedrijfswinst of -verlies	—3 219	—1 579	—2 645	— 435	—5 864	— 724
Subsidies en rectificaties (a)	+3 070	+1 507	+2 962	+ 488	+6 032	+ 774
Afschrijvingen en netto financiële lasten	— 155	— 76	— 322	— 53	— 477	— 64
Eindresultaat ...	**— 304**	**— 148**	**— 5**	**—**	**— 309**	**— 14**
	1975					
Nettowaarde van de produktie van steenkool en gevaloriseerde brandstofschilfers	2 566	1 702	11 827	1 981	14 393	1 924
Bedrijfsuitgaven	5 442	3 611	14 575	2 440	20 017	2 676
Vastleggingsuitgaven	55	36	206	35	261	35
Bedrijfswinst of -verlies	—2 931	—1 945	—2 954	— 494	—5 885	— 787
Subsidies en rectificaties (a)	+2 847	+1 889	+2 989	+ 501	+5 836	+ 780
Afschrijvingen en netto financiële lasten	— 126	— 84	— 338	— 56	— 464	— 62
Eindresultaat ...	**— 210**	**— 140**	**— 303**	**— 49**	**— 513**	**— 69**
	1976					
Nettowaarde van de produktie van steenkool en gevaloriseerde brandstofschilfers	1 913	1 699	11 750	1 922	13 663	1 888
Bedrijfsuitgaven	4 726	4 198	16 099	2 633	20 825	2 877
Vastleggingsuitgaven	46	41	213	35	259	36
Bedrijfswinst of -verlies	—2 859	—2 540	—4 562	— 746	—7 421	—1 025
Subsidies en rectificaties (a)	+2 712	+2 409	+4 467	+ 731	+7 179	+ 990
Afschrijvingen en netto financiële lasten	— 109	— 97	— 490	— 80	— 599	— 83
Eindresultaat ...	**— 256**	**— 228**	**— 585**	**— 95**	**— 841**	**— 118**

(a) Het gebeurlijk saldo van het voormalig Solidariteitsfonds, de verschillen voortspruitend uit de raming van verbruikte waren en de andere toelagen van de Staat en van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van het Mijnwezen.

Hoogovencokes
(duizenden tonnen)

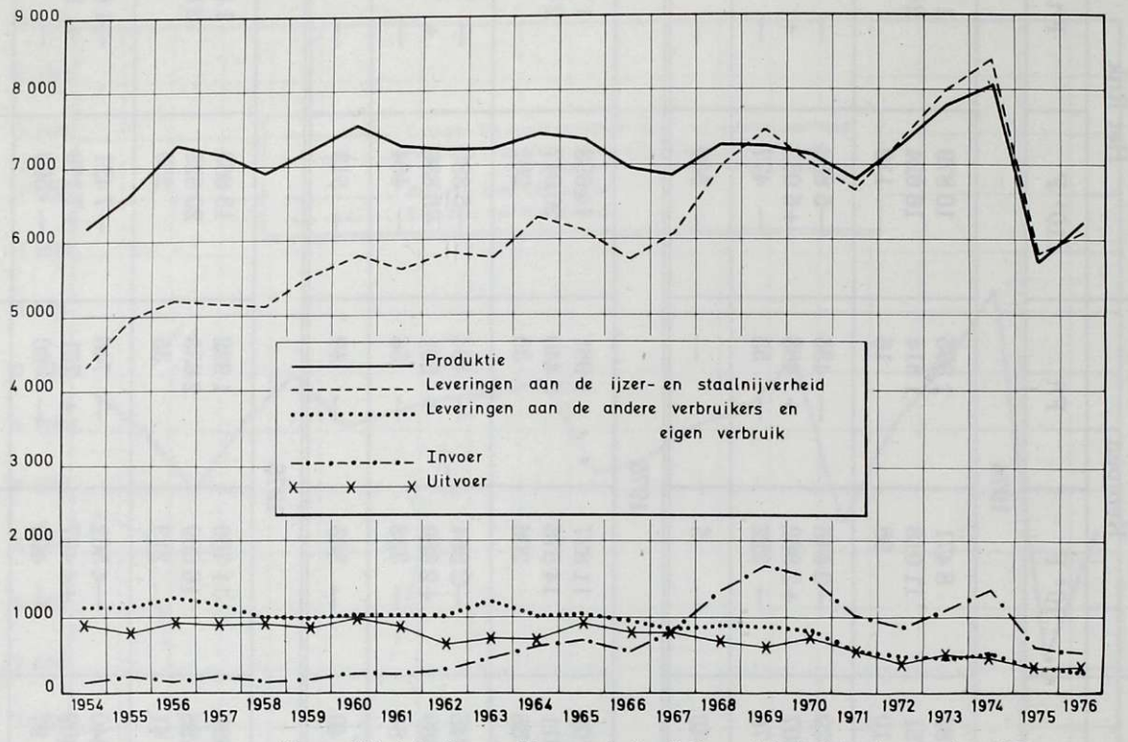

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van het Mijnwezen.

Cokesbalans (a)
(duizenden tonnen)

OMSCHRIJVING	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976 (c)
Produktie	7 119	6 783	7 239	7 774	8 050	5 728	6 216
Invoer	1 532	1 007	864	1 111	1 354	601	521
Totale aanvoer ...	**8 651**	**7 790**	**8 103**	**8 885**	**9 404**	**6 329**	**6 737**
Afzet ijzer- en staalnijverheid	7 015	6 657	7 294	7 993	8 405	5 820	6 108
Andere binnenlandse afzet (b)	802	567	478	470	507	331	306
Binnenlandse afzet ...	**7 817**	**7 224**	**7 772**	**8 478**	**8 912**	**6 151**	**6 414**
Uitvoer	713	530	375	484	464	320	344
Totale afzet ...	**8 530**	**7 754**	**8 147**	**8 962**	**9 376**	**6 471**	**6 758**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

(a) Hoogovencokes, steenkoolhalfcokes.
(b) Eigen verbruik inbegrepen.
(c) Voorlopige gegevens.

Beschikbare elektrische energie

(miljoenen kWh)

OMSCHRIJVING	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976 (f)
Nettoproduktie	**28 960,4**	**31 597,4**	**35 663,6**	**39 121,0**	**40 764,3**	**39 019,9**	**45 026,1**
Conventionele thermische produktie	28 667,9	31 442,9	35 080,0	38 438,2	39 948,1	32 185,8	35 184,8
op basis van : Vaste brandstoffen (a)	*7 489,6*	*6 019,0*	*5 726,5*	*5 083,9*	*7 142,3*	*6 268,9*	*7 732,6*
Vloeibare brandstoffen (b)	*14 641,6*	*16 663,7*	*18 298,6*	*20 345,4*	*18 754,0*	*14 946,1*	*16 096,7*
Gasvormige brandstoffen (c)	*6 536,7*	*8 760,2*	*11 054,9*	*13 008,9*	*14 051,8*	*10 970,8*	*11 355,0*
Kernenergie (d)	48,7	— 1,2	8,7	68,1	136,8	6 408,4	9 510,6
Waterkracht	243,8	131,8	177,4	167,2	236,8	180,1	107,7
Spaarbekkencentrales	—	23,9	397,5	447,5	442,6	245,6	223,0
Invoer (e)	1 301,0	1 069,6	1 360,2	1 649,8	2 557,5	4 215,4	3 240,2
Uitvoer	— 924,9	—1 563,7	—2 095,8	—2 404,5	—2 882,2	—5 067,5	6 602,5
Energieverbruik voor het pompen in de spaarbekkencentrales	—	— 36,6	— 562,3	— 639,5	— 631,4	— 355,3	— 317,4
Gevraagde energie in België	**29 336,5**	**31 066,7**	**34 565,7**	**37 726,8**	**39 808,2**	**37 812,5**	**41 346,4**
Verliezen op het net	—1 627,6	—1 671,7	—1 829,3	—1 914,7	—2 035,3	—2 199,9	—2 326,7
Nettoverbruik	**27 708,9**	**29 395,0**	**32 736,4**	**35 812,1**	**37 772,9**	**35 612,6**	**39 019,7**
w.v. : Hoogspanning	21 786,1	22 863,2	25 428,5	27 752,7	28 976,9	25 832,2	28 312,3
Laagspanning	5 922,8	6 531,8	7 307,9	8 059,4	8 796,0	9 780,4	10 707,4

Bronnen : Bedrijfsfederatie der Voortbrengers en Verdelers van Elektriciteit in België.
Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

(a) Elektriciteit voortgebracht door gekochte stoom en warmterecuperaties inbegrepen.
(b) Produktie uit raffinaderijgas inbegrepen.
(c) Produktie uit raffinaderijgas niet inbegrepen.
(d) Niet inbegrepen het Belgisch aandeel van de produktie van de Frans-Belgische kernenergiecentrale te Chooz (Frankrijk).
(e) Het Belgisch aandeel in de nettoproduktie van de centrale te Chooz inbegrepen.
(f) Voorlopige gegevens.

Netto produktie van elektriciteit per energiedrager
(miljoenen kWh)

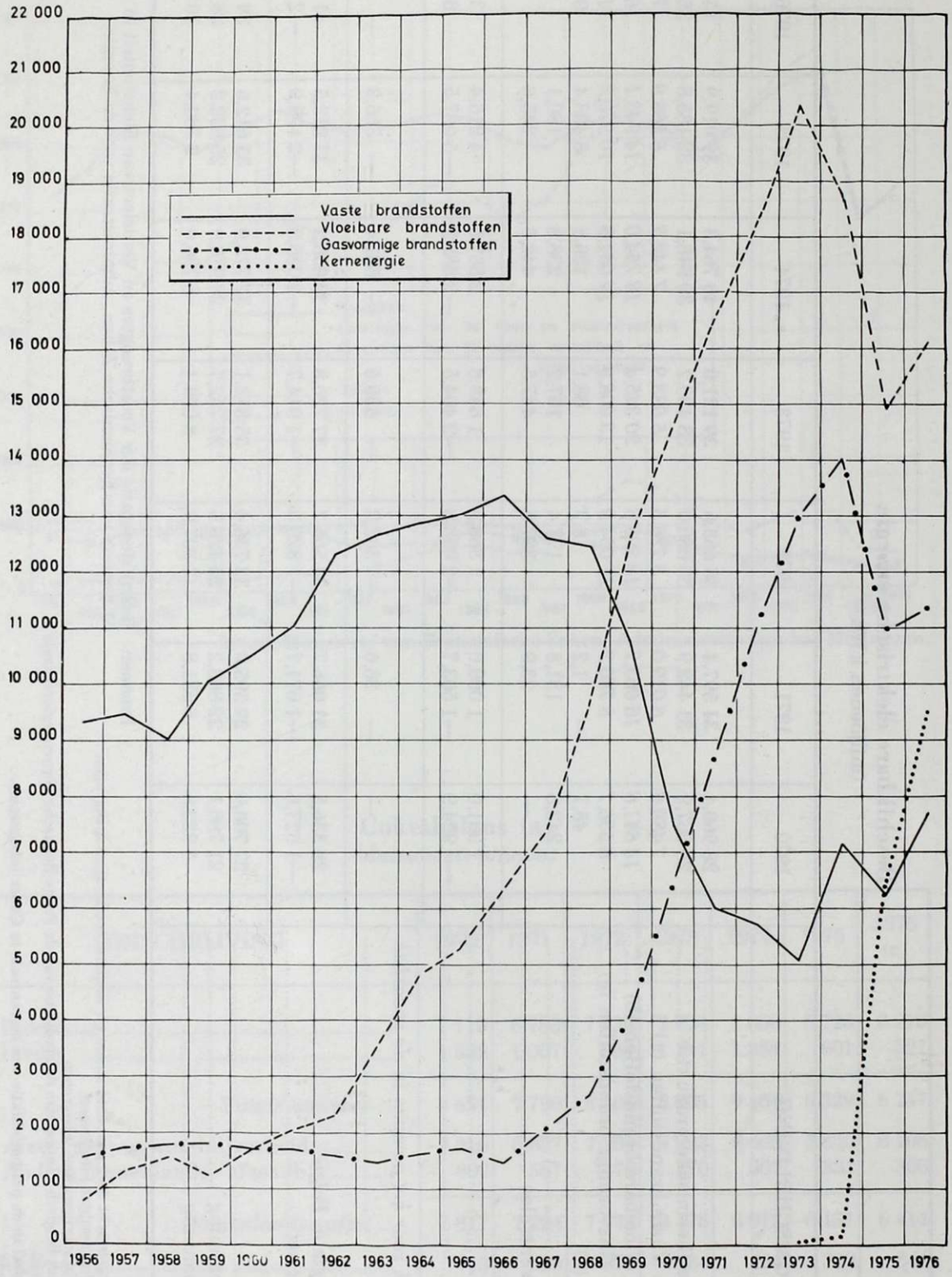

Bron : Bedrijfsfederatie der Voortbrengers en Verdelers van Elektriciteit van België.

Elektriciteitsverbruik
(miljoenen kWh)

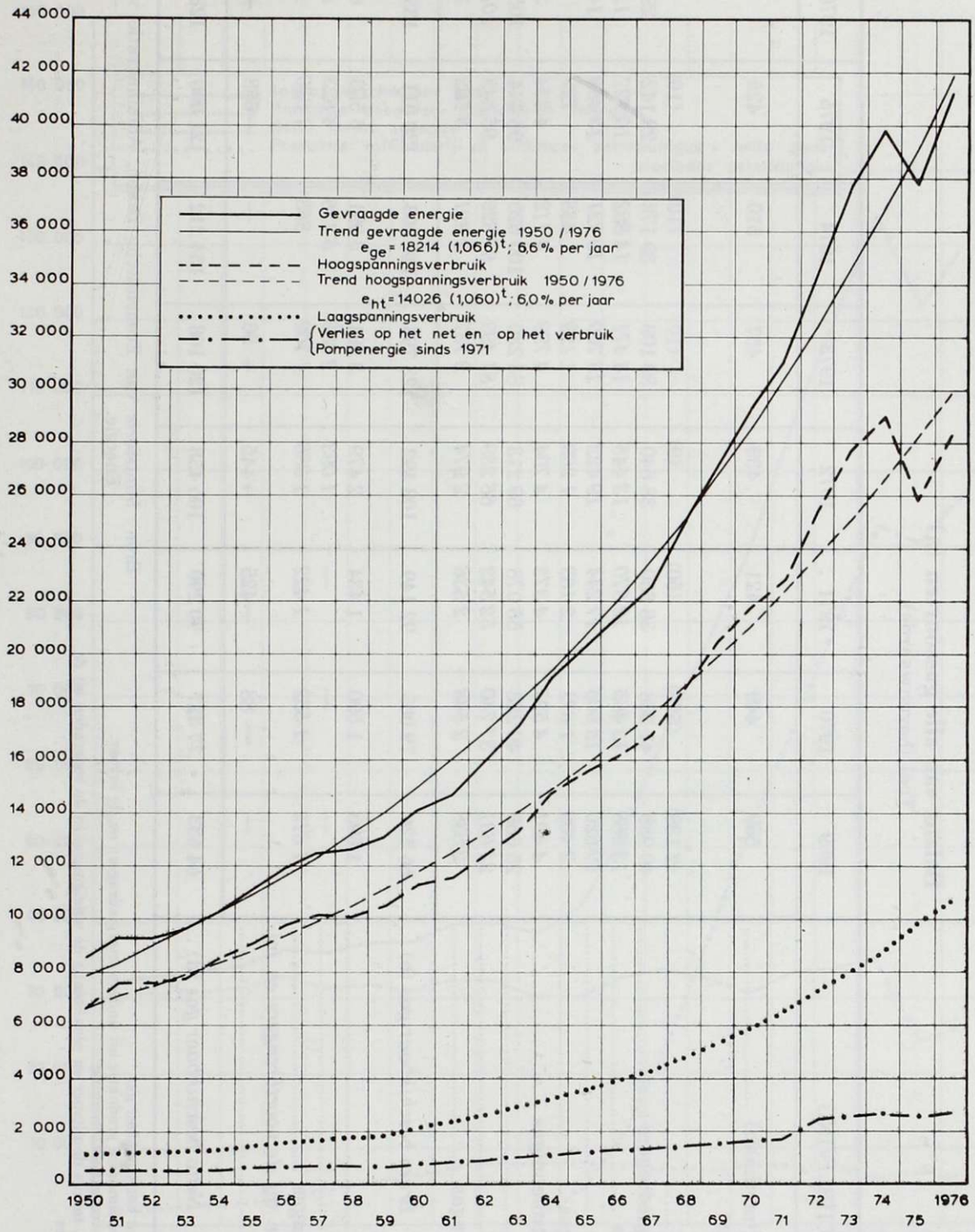

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

Balans van alle gassoorten (a)

Tcal (bovenwaarde)

OMSCHRIJVING	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976 (e)
1. *Primaire produktie* (methaan)	569	449	421	439	457	510	425	282
2. *Secundaire produktie :*								
a) Uit gas :								
— Fabrieksgas	(2 139)	(528)	(50)	(9)	(10)	(10)	(10)	(11)
b) Uit andere energiedragers :	40 088	41 268	36 650	38 840	39 108	39 173	29 142	29 725
— Cokesovengas	*13 568*	*13 465*	*12 870*	*13 445*	*14 471*	*14 882*	*10 727*	*11 345*
— Hoogovengas	*19 620*	*18 605*	*17 244*	*19 422*	*18 709*	*19 721*	*13 459*	*14 434*
— Raffinaderijgas	*2 409*	*1 671*	*2 163*	*1 269*	*1 129*	*458*	*722*	*382*
— Vloeibaar petroleumgas	*4 491*	*4 527*	*4 373*	*4 704*	*4 799*	*4 112*	*4 234*	*3 564*
3. *Invoer*	25 669	40 288	55 078	69 213	84 230	100 520	98 444	105 275
Aardgas	*23 631*	*37 740*	*52 542*	*66 239*	*81 493*	*97 629*	*95 342*	*101 649*
Vloeibaar petroleumgas	*2 038*	*2 548*	*2 536*	*2 974*	*2 737*	*2 891*	*3 102*	*3 626*
Bruto beschikbaar gas (b) ...	**66 326**	**79 005**	**92 149**	**108 492**	**123 795**	**140 203**	**128 011**	**135 282**
4. *Uitvoer*	1 693	1 590	1 434	2 479	3 591	5 991	5 553	6 138
Aardgas	—	—	—	*1 093*	*2 489*	*5 126*	*4 523*	*5 041*
Vloeibaar petroleumgas	*1 612*	*1 552*	*1 422*	*1 386*	*1 102*	*865*	*1 030*	*1 097*
5. *Voorraadwijzigingen bij de voortbrengers en importeurs* (c)	—	— 88	—425	+445	+ 96	—	—658	—187
Netto beschikbaar gas (d) ...	**64 633**	**77 327**	**90 290**	**106 458**	**120 108**	**134 212**	**121 800**	**128 957**

(a) Inclusief het raffinaderij- en het vloeibaar gas.
(b) De primaire produktie, de secundaire produktie uit andere energiedragers en de invoer.
(c) (+) Voorraadafneming; (—) voorraadtoeneming.
(d) Het bruto beschikbaar gas, minus de uitvoer en plus/minus de wijzigingen in de voorraden bij de voortbrengers en importeurs.
(e) Voorlopige gegevens.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

Beschikbaar gas

(Tcal bovenwaarde)

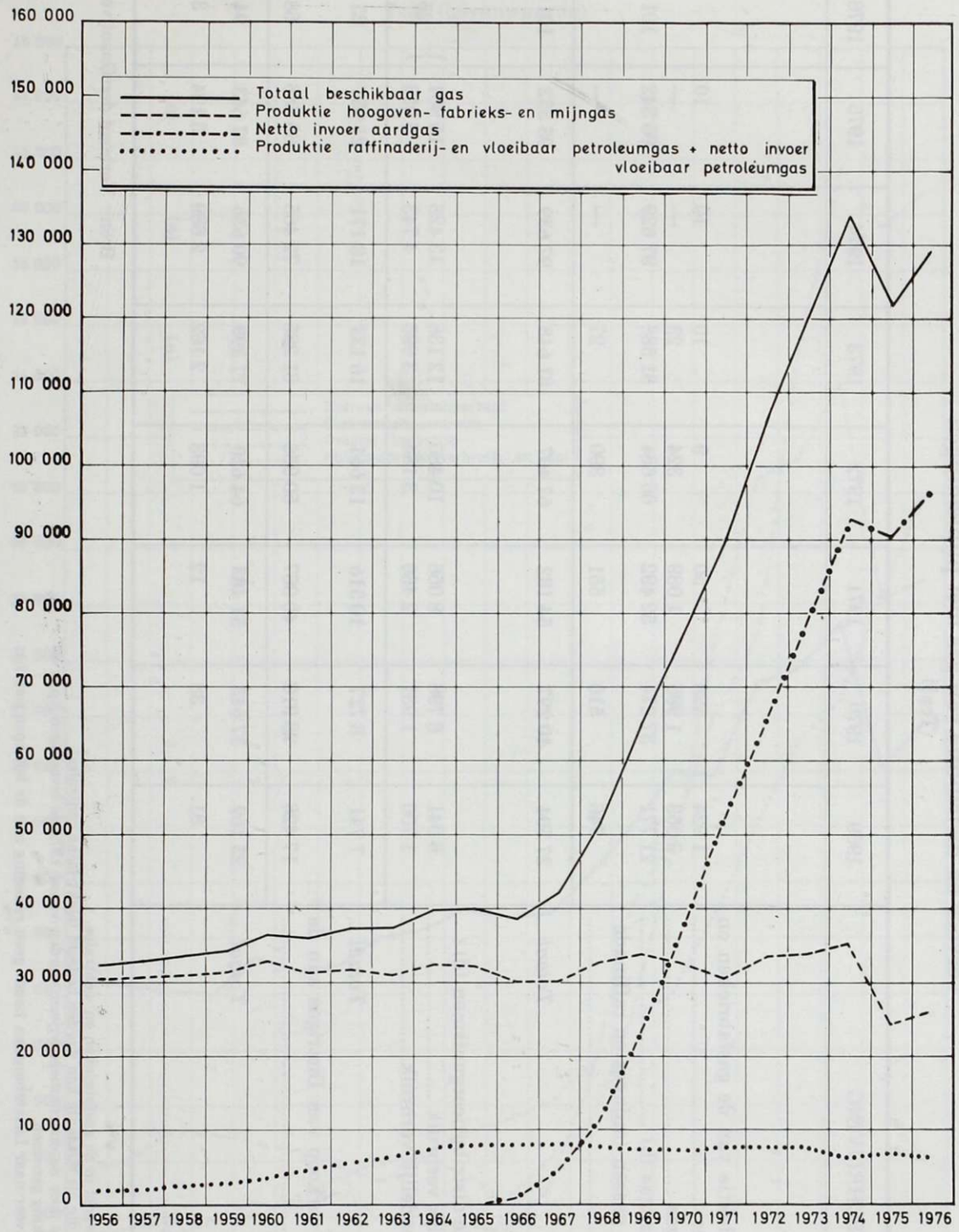

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

Vervoer en distributie van gas met pijpleidingen

(Tcal)

OMSCHRIJVING	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976 (a)
A. *Beschikbaar gas :*								
1. Stadsgas :								
— Totale produktie van de gasfabrieken en -centrales	1 924	528	50	9	10	10	10	11
— Cokesovengas	3 063	1 985	1 089	324	23	—	—	—
2. Nederlands aardgas (b)	21 771	37 274	52 492	66 684	81 588	97 629	95 342	101 649
3. Calorieënrijke gassen (mijngas en raffinaderijgas) (c)	746	510	551	390	27	—	—	—
Totaal ...	**27 504**	**40 297**	**54 182**	**67 407**	**81 648**	**97 639**	**95 352**	**101 660**
B. *Verkoop van gas :*								
1. Verkoop van de distributieorganismen (d) :								
— Huishoudelijk verbruik	6 041	6 796	8 056	10 480	12 138	13 428	15 904	25 400
— Niet-huishoudelijk verbruik	1 700	1 931	2 460	3 184	3 995	4 743	6 053	
Totaal ...	**7 741**	**8 727**	**10 516**	**13 664**	**16 133**	**18 171**	**21 957**	**25 400**
2. Rechtstreekse verkoop van Distrigas aan de nijverheid	17 428	28 916	40 967	50 956	61 265	72 465	65 686	68 695
Totaal ...	**25 169**	**37 643**	**51 483**	**64 620**	**77 398**	**90 636**	**87 643**	**94 095**
3. Uitvoer	81	38	12	1 093	2 162 (e)	2 689 (e)	3 194 (e)	3 697 (e)

(a) Voorlopige gegevens.
(b) Exclusief het aardgas bewerkt in de gasfabrieken en -centrales.
(c) Beschikbare hoeveelheid die als dusdanig kan worden bedeeld (elektrische centrales).
(d) Voor de verkoop van gas door de distributiebedrijven worden vanaf 1972 de leveringen i.p.v. de factureringen in aanmerking genomen.
(e) Betreft uitsluitend de uitvoer naar Luxemburg, en houdt geen rekening met de leningen aan het Saargebied.

Bron : Verbond der Gasnijverheid.

Netto gasverbruik

Alle gas, inclusief vloeibaar en raffinaderijgas

Tcal (bovenwaarde)

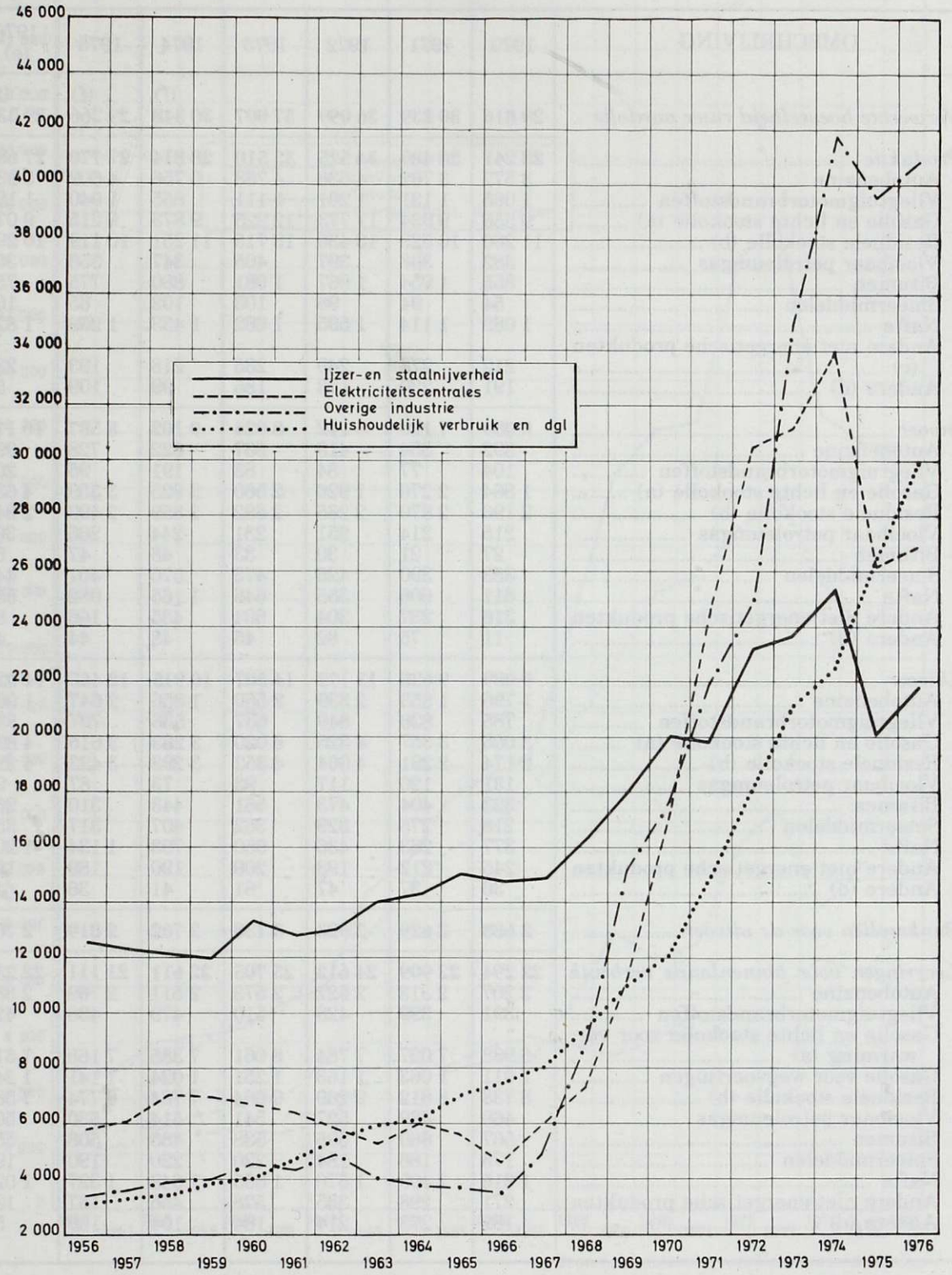

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

Produktie en verbruik van aardolieprodukten

(duizenden tonnen)

OMSCHRIJVING	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976 (e)
Verwerkte hoeveelheid ruwe aardolie ..	**29 816**	**30 239**	**36 099**	**37 007**	**30 348** (f)	**29 266** (f)	**29 339** (f)
Produktie	**28 241**	**28 489**	**34 525**	**35 510**	**28 814**	**27 770**	**27 684**
Autobenzine	3 577	3 762	4 536	4 768	3 756	4 609	3 935
Vliegtuigmotorbrandstoffen	1 065	1 131	1 201	1 111	855	1 040	1 107
Gasolie en lichte stookolie (a)	9 556	9 934	11 773	12 225	9 873	9 215	9 072
Residuele stookolie (b)	11 260	10 523	13 436	13 715	11 251	10 119	10 294
Vloeibaar petroleumgas	382	368	397	405	347	356	303
Bitumen	855	1 054	1 067	1 081	880	775	757
Smeermiddelen	54	94	98	103	102	85	101
Nafta	1 089	1 114	1 595	1 682	1 433	1 269	1 827
Andere niet-energetische produkten (c)	212	278	249	235	218	193	232
Andere (d)	191	230	173	185	99	109	56
Invoer	**6 089**	**7 120**	**6 142**	**8 024**	**9 102**	**8 587**	**10 176**
Autobenzine	392	354	419	567	622	728	996
Vliegtuigmotorbrandstoffen	104	77	84	83	191	95	201
Gasolie en lichte stookolie (a)	1 864	2 276	1 926	2 560	2 925	3 359	4 632
Residuele stookolie (b)	2 196	2 870	2 265	2 882	2 859	2 499	2 846
Vloeibaar petroleumgas	215	214	251	231	244	266	309
Bitumen	27	21	30	33	48	47	62
Smeermiddelen	353	390	426	473	570	401	449
Nafta	611	606	355	646	1 165	982	554
Andere niet-energetische produkten	316	237	304	504	435	166	86
Andere (d)	11	75	82	45	43	44	41
Uitvoer	**9 089**	**9 638**	**13 172**	**14 507**	**10 915**	**12 465**	**14 021**
Autobenzine	1 795	1 853	2 339	2 560	1 856	2 647	1 905
Vliegtuigmotorbrandstoffen	785	826	849	637	536	707	838
Gasolie en lichte stookolie (a)	3 005	3 357	4 325	5 020	3 283	3 615	4 891
Residuele stookolie (b)	2 174	2 291	4 064	4 352	3 293	3 423	4 225
Vloeibaar petroleumgas	131	120	117	93	73	87	94
Bitumen	323	404	473	561	443	310	263
Smeermiddelen	218	275	329	362	407	317	356
Nafta	377	263	436	650	793	1 134	1 204
Andere niet-energetische produkten	245	212	193	209	190	189	199
Andere (d)	36	37	47	61	41	36	46
Bunkeroliën voor de uitvoer	**2 688**	**2 629**	**2 923**	**3 138**	**2 762**	**2 819**	**2 703**
Leveringen voor binnenlands verbruik	**22 294**	**22 909**	**24 612**	**25 705**	**22 611**	**21 111**	**22 236**
Autobenzine	2 207	2 313	2 522	2 573	2 511	2 769	2 881
Vliegtuigmotorbrandstoffen	391	399	428	510	479	438	429
Gasolie en lichte stookolie voor verwarming (a)	6 988	7 027	7 784	8 061	7 385	7 168	7 618
Gasolie voor wegvoertuigen	1 011	1 063	1 163	1 251	1 024	1 141	1 245
Residuele stookolie (b)	8 738	8 812	9 269	9 664	7 784	6 774	7 585
Vloeibaar petroleumgas	469	469	527	541	514	530	501
Bitumen	567	660	596	538	485	508	556
Smeermiddelen	175	186	184	220	220	190	199
Nafta	1 315	1 409	1 570	1 655	1 649	1 327	1 029
Andere niet-energetische produkten	271	298	355	528	456	157	133
Andere (d)	162	273	214	164	104	109	52

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

(a) Met inbegrip van lampolie en tractorpetroleum.
(b) Het pek van residuele aardolie inbegrepen.
(c) Hoofdzakelijk white-spirit en speciale benzines.
(d) Het onverdichtbaar gas inbegrepen.
(e) Voorlopige gegevens.
(f) De verwerkte hoeveelheid tussenprodukten inbegrepen.

Produktie, invoer, uitvoer en binnenlandse leveringen voor aardolieprodukten
(duizenden tonnen)

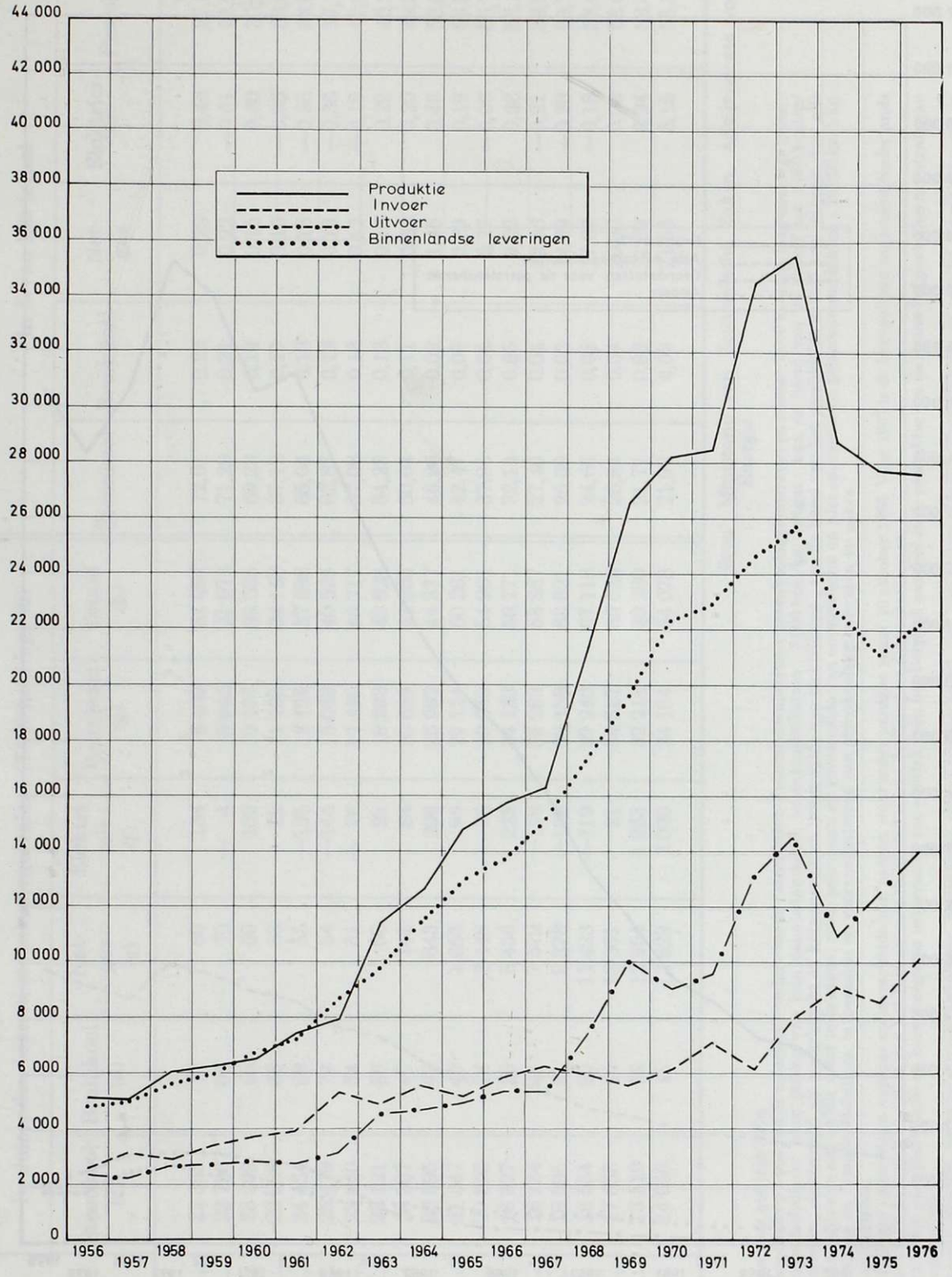

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Administratie voor de Energie.

Op de binnenlandse markt geleverde petroleumprodukten (a)

(duizenden tonnen)

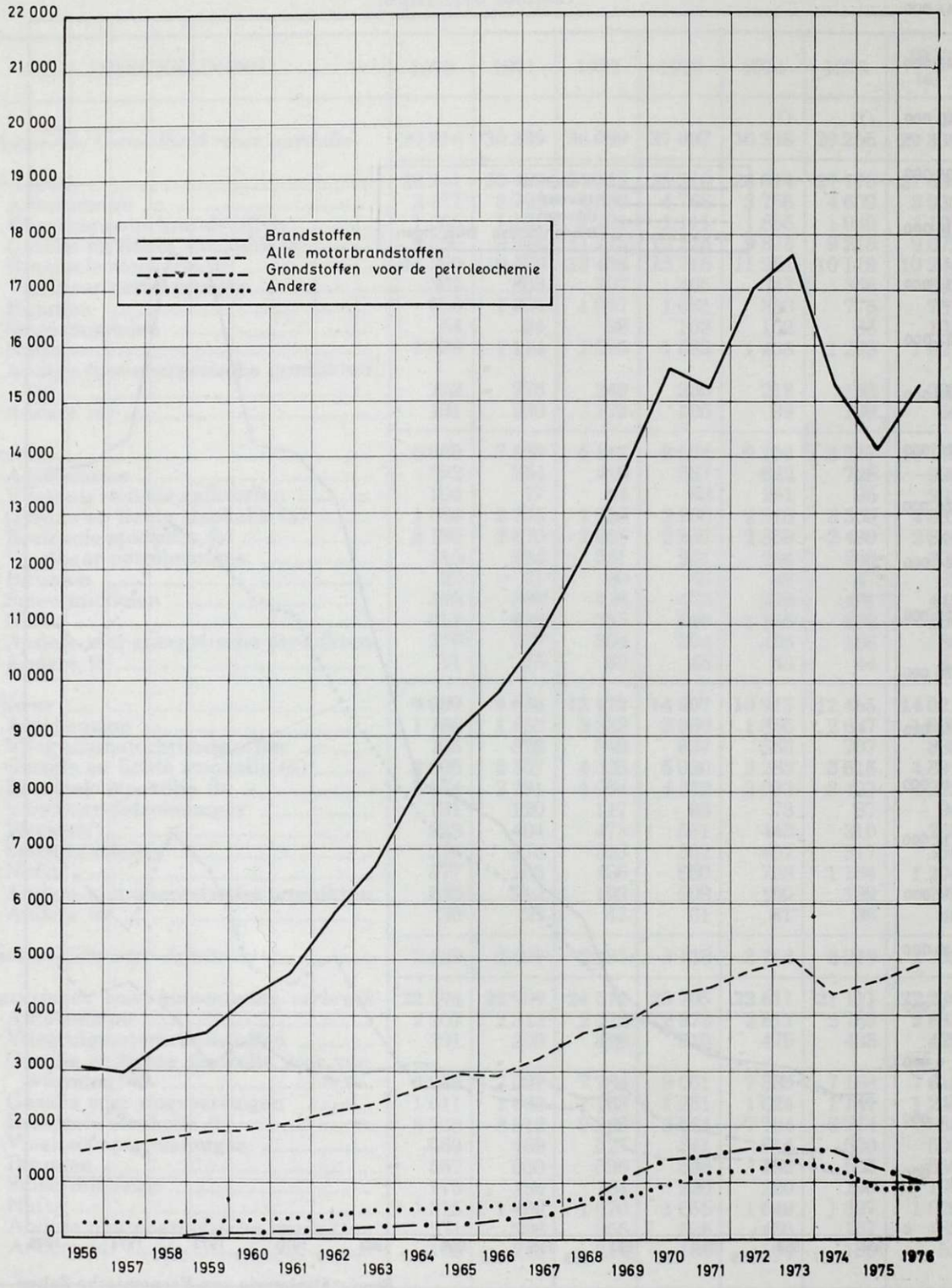

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

(a) Exclusief eigen verbruik der raffinaderijen en bunkering voor zeescheepvaart.

Zichtbaar brutoverbruik van primaire energie (a)

JAARTAL	In duizenden tonnen steenkoolequivalent (7 000 kcal/kg) (b)						In % van het totaal				
	Steenkool (c)	Bruinkool (d)	Netgas (e)	Elektriciteit (f)	Petroleum (g)	Totaal (h)	Steenkool	Bruinkool	Netgas	Elektriciteit	Petroleum
1958	22 368	73	80	134	8 409	31 064	72,01	0,23	0,26	0,43	27,07
1959	22 796	66	70	— 4	9 045	31 973	71,29	0,21	0,22	—0,01	28,28
1960	23 299	65	50	102	10 137	33 653	69,23	0,19	0,15	0,30	30,12
1961	22 926	66	53	— 22	11 135	34 158	67,12	0,19	0,16	—0,06	32,60
1962	24 454	68	55	—135	13 156	37 598	65,04	0,18	0,15	—0,36	34,99
1963	25 479	74	54	—144	15 062	40 525	62,87	0,18	0,13	—0,36	37,17
1964	23 240	54	51	— 78	17 450	40 717	57,08	0,13	0,12	—0,19	42,86
1965	23 121	56	66	92	19 293	42 628	54,23	0,13	0,16	0,22	45,25
1966	20 997	47	141	84	20 689	41 958	50,04	0,11	0,34	0,20	49,31
1967	20 395	42	643	206	23 092	44 377	45,96	0,09	1,45	0,46	52,04
1968	21 347	40	1 655	95	27 124	50 261	42,47	0,08	3,29	0,19	53,97
1969	20 856	34	3 448	— 36	30 659	54 961	37,95	0,06	6,27	—0,06	55,78
1970	18 927	30	5 456	225	34 133	58 771	32,14	0,05	9,29	0,38	58,14
1971	16 124	24	7 572	—116	35 263	58 867	27,40	0,04	12,86	—0,21	59,91
1972	16 395	21	9 378	—129	38 156	63 821	25,69	0,03	14,69	—0,20	59,79
1973	16 554	20	11 423	—119	39 240	67 118	24,66	0,03	17,02	—0,18	58,47
1974	17 653	24	13 301	21	34 527	65 526	26,94	0,04	20,30	0,03	52,69
1975	13 119	16	12 954	1 953	32 218	60 260	21,77	0,03	21,50	3,24	53,46
1976 (i)	14 050	15	13 829	2 020	34 164	64 078	21,93	0,02	21,58	3,15	53,32

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administrate voor de Energie.

(a) Verbeterde gegevens voor het jaar 1974.
(b) Omrekeningscoëfficienten op basis van de calorische onderwaarde : steenkolen (handelskwaliteiten), steenkoolagglomeraten en cokes : 7.000 kcal/kg; laagwaardige kolen : 5.000 kcal/kg; brandstofschilfers : naar gelang van hun calorieëninhoud; bruinkoolbriketten : 5.000 kcal/kg; netgas : aan de hand van de vooraf tot 1.000 kcal/m³ omgerekende statistieken; elektriciteit uit waterkracht en kernenergie en invoersaldo van elektriciteit : aan de hand van het gemiddelde aantal kcal, ingezet door alle klassieke thermische centrales om 1 kWh voort te brengen; ruwe petroleum en invoersaldo van energetische en niet energetische petroleumprodukten : 10.000 kcal/kg.
(c) Verbruik van steenkolen en brandstofschilfers, invoersaldo en voorraadintering van steenkoolagglomeraten en cokes.
(d) Invoer van bruinkoolbriketten.
(e) Verbruik van het in België opgevangen mijngas en invoersaldo van netgas, waaronder aardgas vanaf 10 oktober 1966. Voor 1967 is de hoeveelheid ingevoerd Nederlands aardgas opgenomen uit de Energiestatistieken van het Bureau voor de Statistiek van de Europese Gemeenschappen.
(f) Produktie van elektriciteit uit waterkracht en kernenergie en invoersaldo van elektriciteit; het Belgisch aandeel in de produktie van de Frans-Belgische kerncentrale van Chooz is bij de invoer geteld.
(g) Hoeveelheid in de raffinaderijen verwerkte ruwe petroleum, invoersaldo van energetische en niet energetische petroleumprodukten en positief verschil tussen de binnenlandse leveringen van geraffineerde produkten, enerzijds, de som van de voortgebrachte hoeveelheid en het invoersaldo van die produkten, anderzijds.
(h) Het totaal moet overeenkomen met de som van de posten « Verbruik der producenten primaire energie, verlies, omvorming en distributie » en « Levering eindverbruikers » (rekening gehouden met de schommelingen der gekende voorraden) in de tabel « Balans van de totale Energie ».
(i) Voorlopige gegevens.

Zichtbaar verbruik van primaire energie

(duizenden tonnen steenkoolequivalent)

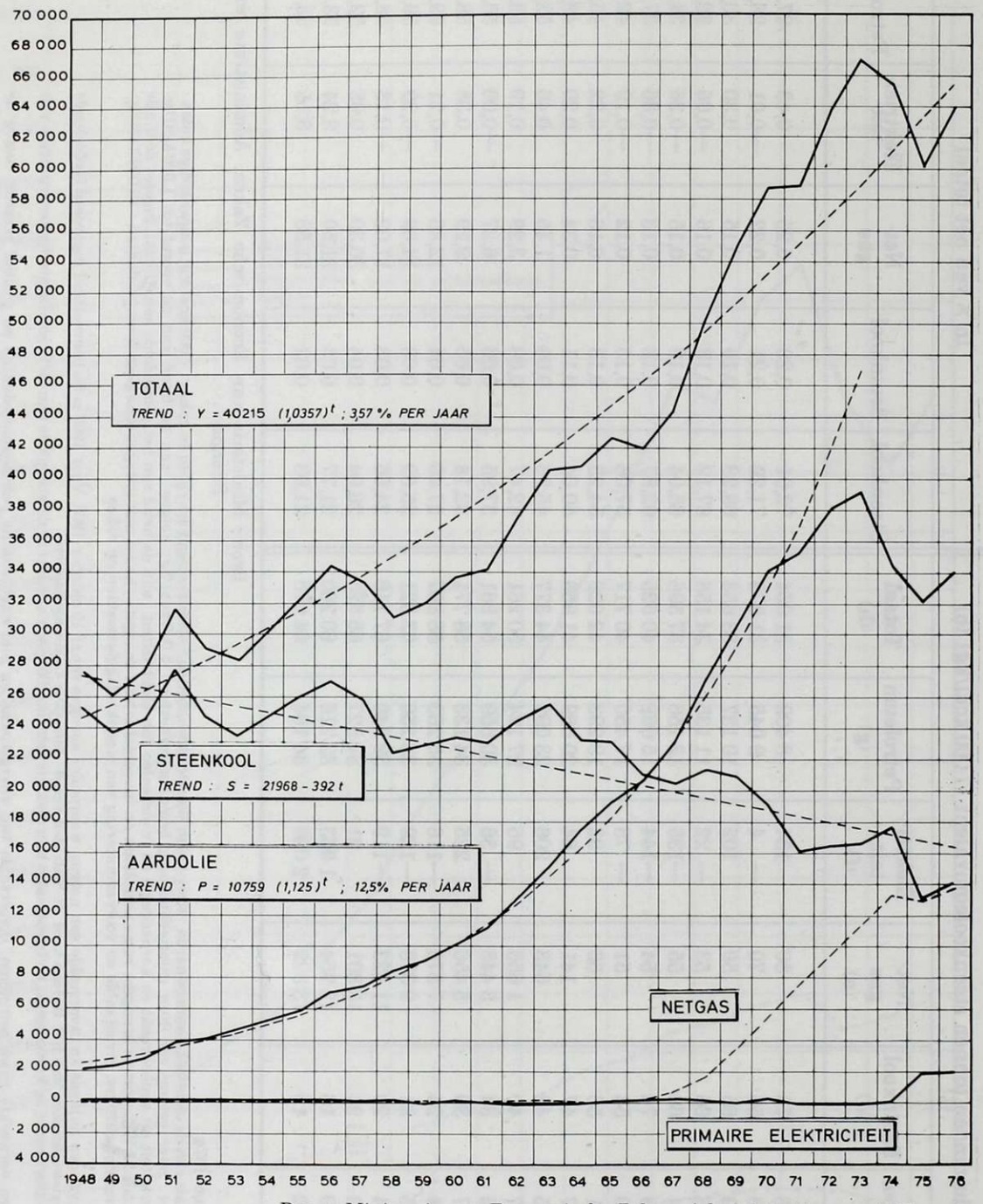

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

Vergelijking tussen het verloop van de indexcijfers der industriële produktie en dat van de indexcijfers van het brutoverbruik van primaire energie

(1963 = 100)

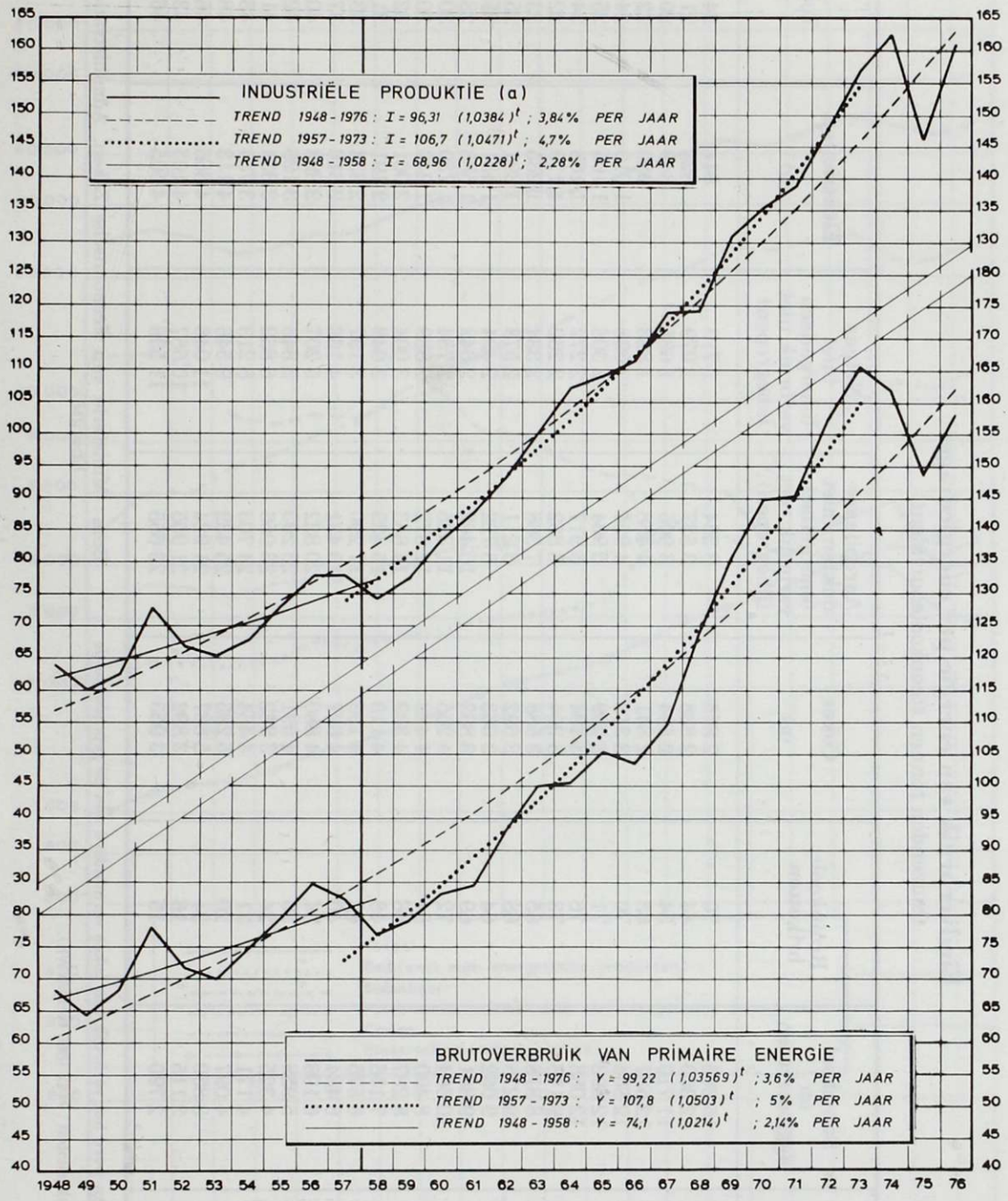

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

(a) Van 1949 tot 1953, op basis van het indexcijfer I.E.S.P.O., Leuven, 1936-1938 = 100; vanaf 1953, indexcijfer N.I.S., 1963 = 100, zonder de bouwnijverheid.

Eindverbruik van energie per energiedrager

(duizenden tonnen steenkoolequivalent)

JAARTAL	Steenkool en -agglomeraten	Bruinkool-briketten	Cokes (a)	Aardolieprodukten (niet (energetisch verbruik niet inbegrepen)	Netgas (niet (energetisch verbruik niet inbegrepen)	Elektriciteit (b)	Totaal
1951	15 206	70	2 875	3 364	1 710	844	24 069
1952	12 360	44	2 838	3 537	2 079	824	21 672
1953	11 710	54	2 594	3 905	1 685	849	20 797
1954	12 587	63	2 841	4 458	1 828	930	22 707
1955	12 804	70	3 316	4 954	2 098	1 010	24 252
1956	12 893	71	3 599	5 964	2 306	1 105	25 938
1957	12 058	76	3 494	5 917	2 272	1 163	24 980
1958	9 178	73	3 304	6 852	2 262	1 179	22 848
1959	8 818	65	3 588	7 366	2 334	1 265	23 436
1960	9 278	68	3 692	8 211	2 573	1 391	25 213
1961	9 062	64	3 663	8 722	2 494	1 451	25 516
1962	9 881	69	3 863	10 462	2 642	1 588	28 505
1963	10 664	72	4 265	11 325	2 754	1 730	30 810
1964	8 490	54	4 423	12 872	2 889	1 946	30 674
1965	8 287	56	4 339	14 683	3 004	2 061	32 430
1966	7 156	48	4 113	15 433	3 048	2 191	31 989
1967	6 575	42	4 193	17 290	3 197	2 334	33 631
1968	6 484	40	4 627	19 431	4 166	2 618	37 366
1969	6 196	34	4 880	20 822	5 207	2 893	40 032
1970	5 958	30	4 591	23 293	5 846	3 126	42 844
1971	4 325	24	3 982	23 056	6 852	3 334	41 573
1972	4 171	21	4 454	24 703	8 213	3 734	45 296
1973	4 097	20	5 285	25 432	9 546	4 113	48 493
1974	3 830	24	5 537	21 924	11 048	4 356	46 719
1975	3 115	16	3 892	21 955	10 587	4 103	43 668
1976 (c)	2 790	15	3 953	23 655	11 536	4 505	46 454

(a) Om dubbel gebruik te voorkomen werd het verbruik van cokes verminderd met de geproduceerde hoeveelheden hoogovengas.
(b) Omrekeningscoëfficient voor elektriciteit : 0,12 (860 Kcal/kWh).
(c) Voorlopige gegevens.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

Eindverbruik van energie (a) per energiedrager

(duizenden tonnen steenkoolequivalent)

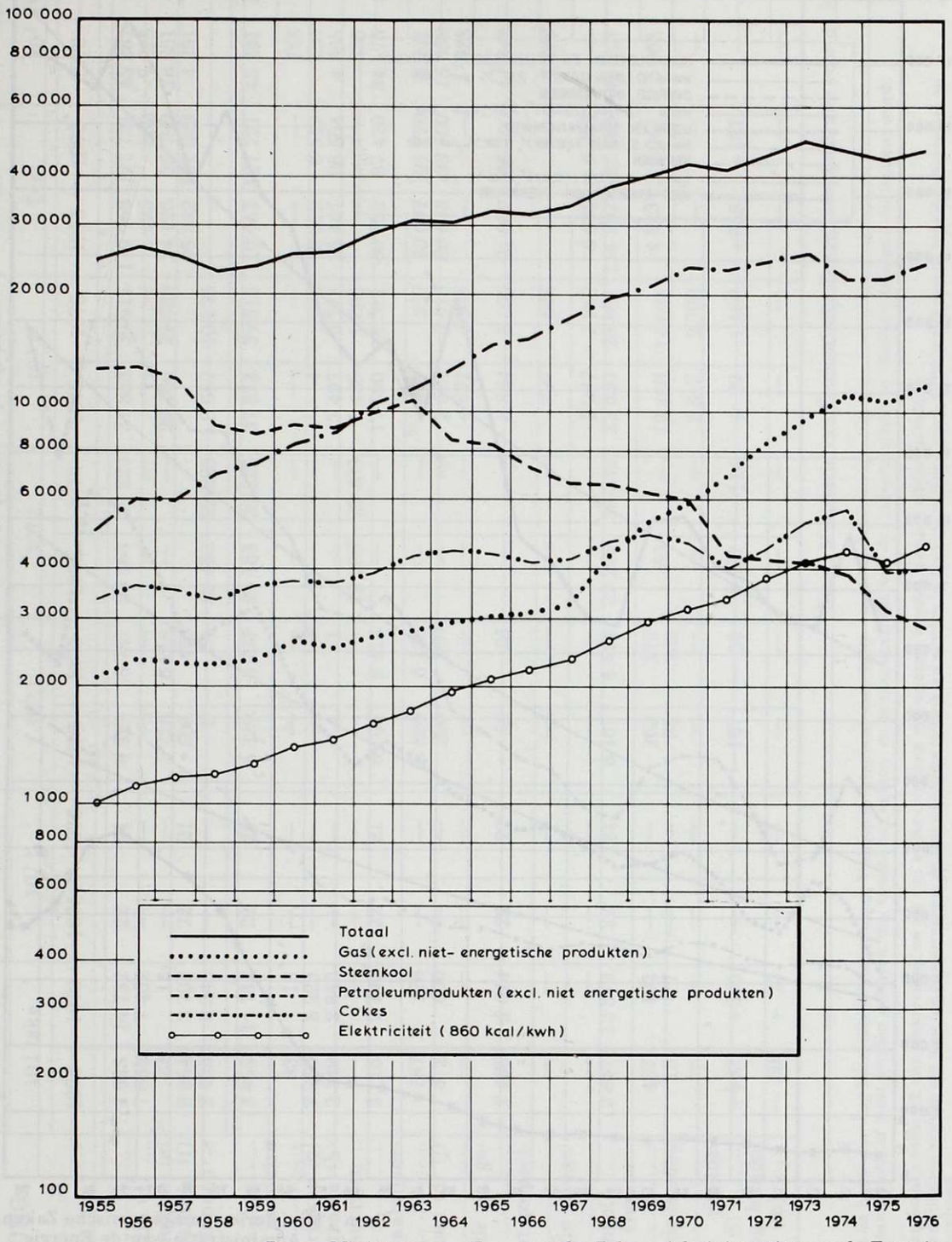

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

(a) Energie die niet aangewend werd voor de voortbrenging van een andere vorm van energie; exclusief de aanwending voor niet energetische doeleinden en het verlies bij verdeling.
Voor 1976 : voorlopige gegevens.

Eindverbruik van energie per sector

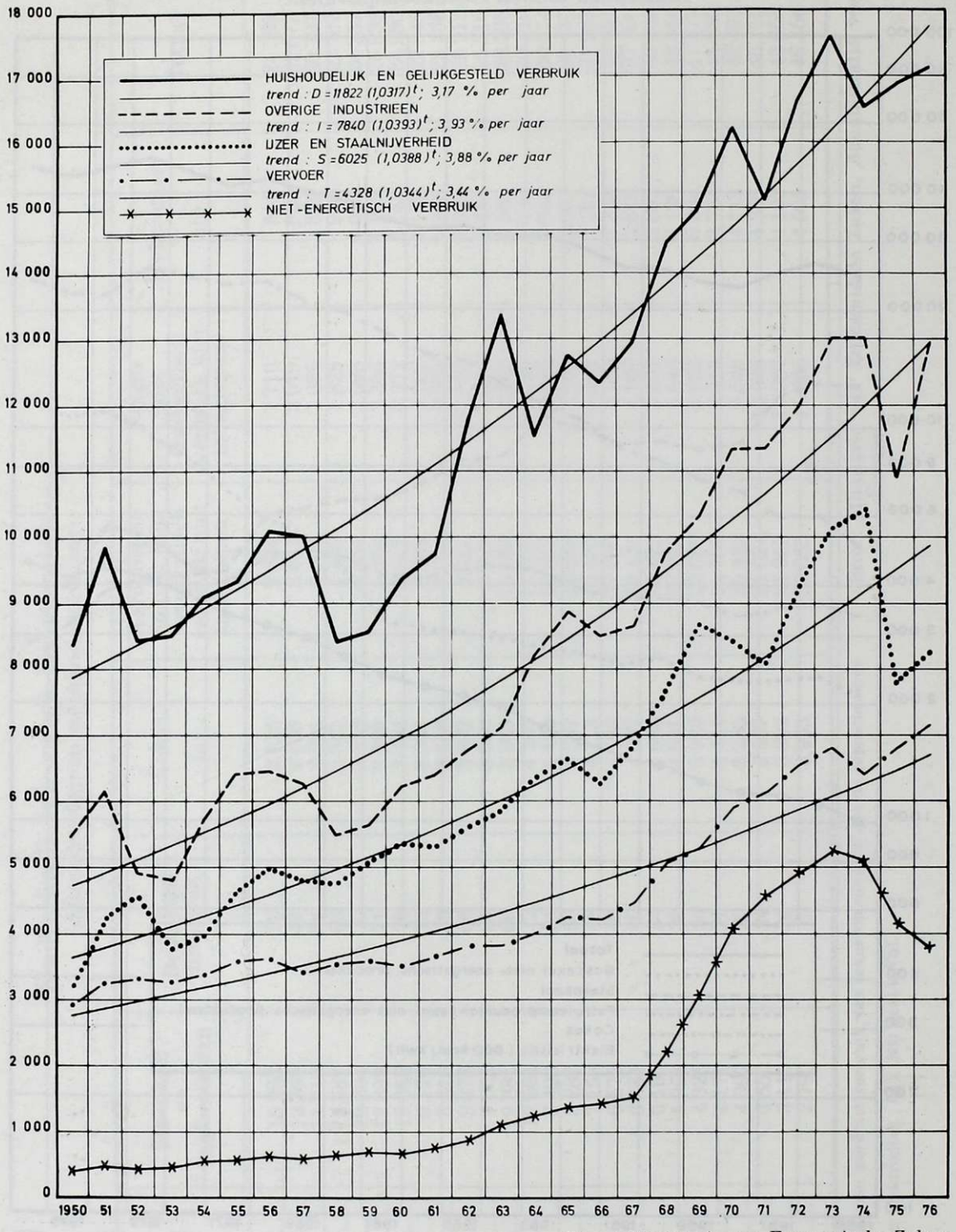

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

Samengevatte energiebalans naar vorm van energie (a)

OMSCHRIJVING	Steenkool en -agglomeraten		Bruinkool-briketten		Cokes		Ruwe petroleum +interm. prod.		Petroleum-produkten		Netgas (b)		Elektriciteit (c)	
	10^3 tske		10^3 t		10^3 t		10^3 t		10^3 t		Tcal		10^6 kWh	
	1975	1976	1975	1976	1975	1976	1975	1976	1975	1976	1975	1976	1975	1976
Middelen	**13 955**	**14 732**	**22**	**21**	**6 329**	**6 737**	**29 463**	**29 225**	**37 853**	**39 515**	**119 963**	**127 721**	**45 281**	**50 589**
Primaire produktie (d)	7 663	7 462	—	—	—	—	—	—	—	—	425	282	7 215	10 371
Secundaire produktie (e)	23	14	—	—	5 728	6 216	—	—	29 266	29 339	24 196	25 790	33 851	36 978
Inv. uit de Gemeensch. (f)	3 864	3 708	22	21	596	470					95 342	101 649	4 251	3 240
Invoer uit derde landen	2 405	3 548	—	—	5	51	29 463	29 225	8 587	10 176	—	—	—	—
Aanwending	**13 955**	**14 732**	**22**	**21**	**6 329**	**6 737**	**29 463**	**29 225**	**37 853**	**39 515**	**119 963**	**127 721**	**45 281**	**50 589**
Producenten primaire energie	33	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	758	741
Cokes- en gasfabrieken (g)	7 350	8 225	—	—	—	—	—	—	4	2	8 612	8 519	150	160
Elektriciteitscentrales (h)	2 349	2 840	—	—	1	1	—	—	3 497	3 723	25 447	26 554	4 595	4 967
Petroleumraffinaderijen	—	—	—	—	—	—	29 266	29 339	1 439	1 655	—	—	535	578
Eindverbruikers	3 115	2 790	22	21	6 166	6 413	—	—	17 590	18 511	80 723	87 420	34 175	37 540
IJzer- en staalnijverheid (i)	*167*	*176*	—	—	*5 820*	*6 108*	—	—	*477*	*507*	*20 037*	*21 770*	*4 241*	*4 610*
Over. industrieën (d) (j)	*512*	*600*	—	—	*290*	*280*	—	—	*2 524*	*3 618*	*32 043*	*33 500*	*15 959*	*17 708*
Vervoer	—	—	—	—	—	—	—	—	*4 691*	*4 935*	—	—	*828*	*833*
Huisbrandsector en gelijkgestelde	*2 436*	*2 014*	*22*	*21*	*56*	*25*	—	—	*6 864*	*6 900*	*21 957*	*25 400*	*11 849*	*12 986*
Overige en niet-gespecifieerd	—	—	—	—	—	—	—	—	*797*	*582*	—	—	*1 298*	*1 403*
Niet als energie aangewend	—	—	—	—	—	—	—	—	*2 237*	*1 969*	*6 686*	*6 750*	—	—
Binnenlands verbruik	12 847	13 873	22	21	6 167	6 414	29 266	29 339	22 530	23 891	114 782	122 493	40 213	43 986
Uitvoer naar de Gemeenschap (f) (k)	487	402	—	—	263	175	59	—	12 465	14 021	4 523	5 041	5 068	6 603
Uitvoer naar derde landen	13	17	—	—	66	169					—	—	—	—
Bunker	—	—	—	—	—	—	—	—	2 819	2 703	—	—	—	—
Voorraadwijzig., produc. en importeurs (l)	+683	+395	—	—	—167	— 23	+137	—114	+ 39	—1 100	+658	+187	—	—
Voorraadwijziging, handel en verbruikers (m)	— 50	+ 70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

(a) Balans opgemaakt aan de hand van vlug beschikbare statistieken. Voorlopige gegevens voor 1976.
(b) Alle gas dat in gastoestand wordt of moet worden geleverd, dus zonder het butaan- en propaangas, dat aan de eindverbruikers in vloeibare toestand (in flessen) wordt bezorgd.
(c) Niet alle dubbeltellingen inzake verbruik van elektriciteit en dit van andere vormen van energie konden worden uitgeschakeld.
(d) Steenkool : de handelskwaliteiten worden ton voor ton aangerekend; de laagwaardige produkten worden in ske omgerekend tegen 5.000 kcal/kg en de brandstofschiefers op grond van hun caloriëninhoud.
Elektriciteit : inclusief kernenergie. Het Belgisch aandeel in de Frans-Belgische kerncentrale van Chooz is bij de invoer geteld.
(e) Steenkool en -agglomeraten : pekverbruik van de agglomeratenfabrieken. Netgas : produktie van de gas- en cokesfabrieken, aankopen van gas bij de petroleumnijverheid en totaal verbruik van hoogovengas.
(f) Exclusief de doorvoer van aardgas naar Frankrijk. Vanaf 1973 telt de Gemeenschap negen leden.
(g) Netgas : eigen verbruik van de cokes- en gasfabrieken en verlies bij de distributie.
(h) Inclusief het verbruik van de zelfvoortbrengers. Elektriciteit : inclusief het verschil tussen de bruto- en nettoproduktie, alsook het verlies bij vervoer en distributie en energie gebruikt voor oppompen van water in de pompcentrales.
(i) Netgas : inclusief het hoogovengas.
(j) Niet inbegrepen het verbruik voor de produktie van elektriciteit.
(k) Inclusief de brandstofschiefers omgerekend tegen 3.640 kcal/kg.
(l) Ruwe petroleum : verschil tussen invoer en de hoeveelheid verwerkte petroleum in de raffinaderijen; petroleumprodukten : verschil tussen de produktie en de invoer, enerzijds, de leveringen anderzijds.
(m) Handel, cokesfabrieken, spoorwegen, elektriciteitscentrales der voortbrengers-verdelers en gemeenschappelijke centrales.

Balans van de totale energie

(in duizenden tonnen steenkoolequivalent)

OMSCHRIJVING	Omrekeningscoëfficient	1970	1971	1972	1973	1974	1975 (a)	1976 (b)
Middelen		**77 680**	**78 279**	**87 904**	**94 328**	**90 351**	**86 232**	**90 332**
Primaire produktie		*11 137*	*10 670*	*10 241*	*8 769*	*8 130*	*9 949*	*10 608*
— Steenkool	*1,00*	10 974	10 558	10 118	8 622	7 928	7 663	7 462
— Mijngas	*0,143*	64	60	62	65	73	61	40
— Hydro-elektriciteit	(i)	82	52	57	57	80	58	35
— Kernenergie (c)	(i)	17	—	4	25	49	2 167	3 071
Invoer		*66 543*	*68 609*	*77 663*	*85 559*	*82 221*	*76 283*	*79 724*
— Steenkool en agglomeraten	*1,00*	7 779	5 459	6 384	7 341	9 441	6 269	7 256
— Cokes	*1,00*	1 532	1 006	864	1 110	1 351	601	521
— Bruinkoolbriketten	*0,71*	30	24	21	20	24	22	21
— Ruwe petroleum	*1,43*	42660	44 062	51 607	53 411	43 575	42 132	41 792
— Petroleumprodukten	*1,43*	8 707	10 182	8 783	11 474	13 016	12 279	14 552
— Netgas (d)	*0,143*	5 397	7 514	9 472	11 653	13 961	13 634	14 536
— Elektriciteit (c)	(i)	438	362	532	550	853	1 346	1 046
Aanwending binnenland (e)		**59 458**	**59 118**	**63 660**	**67 217**	**67 795**	**60 391**	**62 565**
Verbruik der producenten primaire energie, verlies omvorming en distributie (f)		*11 757*	*12 674*	*13 441*	*13 376*	*13 609*	*12 562*	*13 827*
Voorraadwijziging in omvormingsbe-						*+ 2 241*	*+ 58*	*— 1 453*

Levering eindverbruikers		*46 957*	*46 145*	*50 213*	*53 723*	*51 845*	*47 823*	*50 241*
— IJzer- en staalnijverheid		8 450	8 055	9 195	10 129	10 407	7 771	8 215
— Overige industrieën		11 334	11 351	11 969	12 997	13 017	10 908	12 968
— Vervoer		5 913	6 126	6 551	6 814	6 422	6 807	7 157
— Huishoudsectoren en gelijkgest.		16 208	15 120	16 633	17 593	16 539	16 886	17 120
— Niet als energie aangewend		4 097	4 573	4 917	5 231	5 126	4 155	3 781
— Niet gespecifieerd		975	920	948	959	334	1 296	1 000
Voorraadwijziging verbruikers (h)		*+ 23*	*— 36*	*— 15*	*— 170*	*+ 143*	*— 52*	*— 50*
Verkoop buitenland		**18 564**	**19 154**	**24 790**	**27 333**	**22 256**	**25 035**	**27 531**
Uitvoer		*14 720*	*15 395*	*20 610*	*22 846*	*18 306*	*21 004*	*23 666*
— Steenkool en agglomeraten	*1,00*	659	481	528	521	524	500	419
— Cokes	*1,00*	713	530	375	469	480	329	344
— Petroleumprodukten	*1,43*	13 031	13 852	18 836	20 745	15 608	17 909	20 050
— Netgas	*0,143*	5	2	156	309	733	647	721
— Elektriciteit	(i)	312	530	715	802	961	1 619	2 132
Bunker		*3 844*	*3 759*	*4 180*	*4 487*	*3 950*	*4 031*	*3 865*
— Steenkool	*1,00*	—	—	—	—	—	—	—
— Petroleumprodukten	*1,43*	3 844	3 759	4 180	4 487	3 950	4 031	3 865
Voorraadwijziging producenten en importeurs		**— 342**	**+ 1 007**	**— 546**	**— 222**	**+ 300**	**+ 806**	**+ 236**
— Steenkool en cokes	*1,00*	*— 331*	*+ 257*	*+ 43*	*— 325*	*+ 123*	*+ 516*	*+ 372*
— Ruwe petroleum	*1,43*	*— 11*	*+ 750*	*— 589*	*+ 103*	*+ 177*	*+ 196*	*— 163*
— Netgas	*0,143*	—	—	—	—	—	*+ 94*	*+ 27*

(a) Verbeterde gegevens.
(b) Voorlopige gegevens.
(c) De elektrische energie, aan België geleverd door de Frans-Belgische kerncentrale van Chooz is bij de invoer van elektriciteit geteld.
(d) Inclusief het aardgas vanaf 10 oktober 1966.
(e) Omrekeningscoëfficiënt voor elektriciteit : 0,12. Niet alle dubbeltellingen konden worden vermeden.
(f) Verschilberekening.
(g) Elektriciteitscentrales (kolen), cokesfabrieken (kolen), petroleumraffinaderijen (verschil tussen, enerzijds, de voortbrenging en de invoer en, anderzijds de leveringen).
(h) IJzer- en staalnijverheid, spoorwegen, handel.
(i) Raming op basis van het specifiek verbruik van alle centrales van thermische energie samen.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie voor de Energie.

Buitenlandse handel van de B.L.E.U. betre
(voor de waarde, in

OMSCHRIJVING (a)	Eenheid van de hoeveelheid	1973						
		Invoer		Uitvoer		Saldo	Invoer	
		Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Waarde	Gewicht	Waarde
Vaste brandstoffen	10^3t	**11 961**	**17 613**	**1 102**	**1 358**	**—16 255**	**14 684**	**29 11**
— steenkool en bruinkool	10^3t	7 488	9 753	591	516	— 9 237	9 977	17 65
— cokes	10^3t	4 253	7 533	456	763	— 6 770	4 533	11 17
— agglomeraten van steenkool en bruinkool	10^3t	220	327	55	79	— 248	174	29
Petroleum en petroleumprodukten	10^3t	**43 390**	**47 403**	**14 259**	**19 790**	**—27 613**	**38 451**	**120 35**
— ruwe en half-geraffineerde petroleum	10^3t	*35 950*	*36 931*	*303*	*335*	*—36 596*	*29 302*	*89 51*
— petroleumderivaten	10^3t	*7 440*	*10 472*	*13 956*	*19 455*	*+ 8 983*	*9 149*	*30 85*
— lichte oliën	10^3t	1 321	2 780	3 149	5 552	+ 2 772	1 708	8 20
	10^6l	1 856		4 325			6 728	
— halfzware oliën	10^3t	211	468	905	1 600	+ 1 132	222	88
	10^6l	306		1 143			10 208	
— zware gas-oil oliën	10^3t	2 056	3 621	3 820	6 502	+ 2 881	2 377	8 87
	10^6l	2 472		4 638			2 885	
— zware fuel-oil oliën	10^3t	3 641	3 259	6 001	5 689	+ 2 430	4 619	12 02
— vloeibare petroleumgas	10^3t	211	344	81	112	— 232	223	84
Netgas, ander dan aardgas	10^6m^3	**24**	**26**	—	—	— 26	**20**	2
Aardgas	10^6m^3	**9 705**	**5 640**	—	**1**	— 5 639	**11 486**	**8 27**
Totaal ...			**70 682**		**21 149**	**—49 533**		**157 7**

(a) *Samenstelling van de tabel voor 1976.* —Steenkool en bruinkool : D.T. 2701.11 + D.T. 2701.19; cokes : D.T. 2704.11 + D.T. 2704.19; agglomeraten van steenkool en bruinkool : D.T. 2701.90 + D.T. 2702.30; ruwe en halfgeraffineerde petroleum : D.T. 2709.00; lichte oliën : D.T. 2710.11 + D.T. 2710.13 + D.T. 2710.15 + D.T. 2710.17 + D.T. 2710.21 + D.T. 2710.25 + D.T. 2710.29; halfzware oliën : D.T. 2710.31 + D.T. 2710.33 + D.T. 2710.34 + D.T. 2710.38 + D.T. 2710.39; zware gas-oil oliën : D.T. 2710.51 + D.T. 2710.53 + D.T. 2710.59; zware fuel-oil oliën : D.T. 2710.61 + D.T. 2710.63 + D.T. 2710.69; vloeibaar petroleumgas : D.T. 2711.03 + D.T. 2711.05 + D.T. 2711.11 + D.T. 2711.13 + D.T. 2711.19; net-gas (exclusief aardgas) : D.T. 2718.00; aardgas : D.T. 2711.91. — Overeenstemmende gegevens voor de voorgaande jaren.

de de voornaamste vormen van energie
oenen franken)

			1975					1976				
Uitvoer		Saldo	Invoer		Uitvoer		Saldo	Invoer		Uitvoer		Saldo
e-cht	Waarde	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Waarde
997	1 846	—27 273	10 014	25 674	880	2 082	—23 592	10 713	26 642	702	1 753	—24 889
527	719	—16 931	6 792	15 701	542	959	—14 742	7 842	17 214	378	826	—16 388
409	1 040	—10 130	3 000	9 463	318	1 067	— 8 396	2 714	9 053	311	881	— 8 172
61	87	— 212	222	510	20	56	— 454	157	375	13	46	— 329
236	28 016	—92 339	34 881	113 837	13 045	43 104	—70 733	38 021	140 063	13 038	51 538	—88 525
59	*148*	*—89 368*	*26 168*	*83 600*	*82*	*229*	*—83 371*	*28 811*	*102 602*	—	*1*	*—102 601*
177	*27 868*	*— 2 971*	*8 713*	*30 237*	*12 963*	*42 875*	*+ 12 638*	*9 210*	*37 461*	*13 038*	*51 537*	*+ 14 076*
793	11 002	+ 2 793	2 151	9 234	3 921	17 090	+ 7 856	2 190	12 151	3 311	17 881	+ 5 730
851			3 000		5 457			3 059		4 557		
310	952	+ 66	60	256	651	2 571	+ 2 315	98	477	755	3 414	+ 2 937
392			76		816			122		954		
213	6 731	— 2 144	2 564	9 206	3 064	10 800	+ 1 594	3 366	14 206	3 493	14 760	+ 554
600			3 752		3 689			4 075		4 195		
799	8 964	— 3 065	3 691	10 458	5 252	12 098	+ 1 640	3 257	9 060	5 394	15 083	+ 6 023
62	219	— 621	247	1 083	75	316	— 767	299	1 567	85	399	— 1 168
—	—	— 26	12	12	—	—	— 12	6	16	—	—	— 16
..	8	— 8 267	..	13 373	..	8	—13 365	..	18 951	..	42	—18 909
	29 870	—127 905		152 896	13 937	45 194	—107 702	..	185 672	..	53 333	—132 339

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Administratie voor de Energie.

AFDELING III. — PRODUKTIEVERLOOP IN DE FABRIEKSNIJVERHEID

§ 1. — METAALNIJVERHEID

1. — *IJzer- en Staalnijverheid.*

Onder de sectoren van de industriële bedrijvigheid werd in 1975 de ijzer- en staalnijverheid het meest getroffen door de economische recessie, het produktie-indexcijfer liep met 31 % terug. Daarenboven was het herstel in 1976 zeer zwak vermits de produktieverbetering over het gehele jaar beperkt bleef tot ongeveer 10 %, zodat de achterstand van het jaargemiddelde op dat van 1974 nog bijna 25 % bedroeg. Ook in de andere Westerse industrielanden werd de produktie van 1974 over het algemeen niet gehaald, alhoewel de achteruitgang er gemiddeld minder groot was dan in België.

De diepe inzinking van 1975 was vooral het gevolg van de zeer grote conjunctuurgevoeligheid van deze sector omdat deze aan het begin staat van de produktieketen waardoor de vraag er beïnvloed wordt door het gecumuleerd effect van de voorraadwijzigingen in de verschillende volgende produktiefasen.

De zwakte van de opleving in 1976 kan verklaard worden door de blijvende crisissituatie op de wereldmarkt, die in België sterker gevoeld werd dan in de meeste andere landen, omdat een zeer groot gedeelte van de produktie moet afgezet worden in het buitenland. Daarenboven staat de Belgische ijzer- en staalnijverheid voor structurele problemen van veroudering van heelwat belangrijke installaties.

De seizoenverbeterde indexcijfers laten zien dat de produktie in de ijzer- en staalnijverheid is blijven verbeteren tot in augustus. Vanaf september begon het indexcijfer van maand tot maand terug te lopen in vergelijking met de voorgaande maand zodat het gemiddelde van het laatste kwartaal al ruim 12 % lager lag dan dat van het voorgaande, en nog slechts licht uitstak boven het peil van eind 1975.

In vergelijking met het voorgaand jaar nam de ruwstaalproduktie slechts toe met 4,8 %, de produktie van gietijzer met 8,4 % en deze van afgewerkte produkten van de ijzer- en staalnijverheid met 13,1 %. Daar de achteruitgang voor elk van die produkten in 1975 evenwel in de buurt lag van 30 %, bleef de achterstand op 1974 voor elk ervan nog ongeveer 20 %.

De Belgische produktieverhoging van ruwstaal lag beneden het E.E.G.-gemiddelde, dat 7,0 % bereikte. Slechts Luxemburg dat, voor de afzet van staal, nog meer dan België aangewezen is op uitvoer, had een minder goed resultaat (— 1,3 %). Voor ruw gietijzer daarentegen lag de verbetering in België iets boven het E.E.G.-gemiddelde van 6,9 %.

Het gebruik van de produktiecapaciteit in België, dat in 1975 gedaald was tot 60,9 % voor de ruwstaalproduktie, nam in 1976 slechts licht toe tot 63,4 % en bij het

ruw gietijzer verbeterde dit gegeven van 59,1 % in 1975 tot 62,0 %; voor beide produkten bleef het iets lager dan het E.E.G.-gemiddelde. De omvang van de blijvende onderbezetting van de produktiecapaciteit wordt duidelijk als men een vergelijking trekt met de bezetting van ruim 91 % die werd geregistreerd in 1974 zowel voor het staal als voor het ruwgietijzer.

Het indexcijfer van de eerste verwerking nam slechts toe met 10 % in vergelijking met 1975. De achteruitgang in dat jaar (— 22,6 %) was evenwel minder groot geweest dan in de ijzer- en staalnijverheid, zodat de achterstand op 1975 beperkt bleef tot ongeveer 15 %. In de draadtrekkerij en koudwalserij deed zich weliswaar een belangrijke verbetering voor (+20,6 % tegen —30,2 % in 1975), maar de produktie van de ijzergieterijen liep nog verder terug met 6,2 % na een daling van 22,5 % in 1975, terwijl in de vormstaalgieterijen, die in 1975 het jaar hadden afgesloten met een lichte verbetering van 4,5 %, nu een achteruitgang werd geboekt van 4,4 %.

Ook in de buitenlandse handel werd er slechts een lichte verbetering geregistreerd, die de belangrijke teruggang van 1975 niet kon goedmaken. Daarenboven steeg de invoer in belangrijk sterkere mate dan de uitvoer. De uitvoer van ijzer- en staalprodukten nam immers slechts toe met 4,9 % tot 151,5 miljard frank, terwijl de invoer aangroeide met 20,1 % tot 46,0 miljard frank. De achteruitgang van uitvoer en invoer beliep in 1975 respectievelijk 26,2 % en 15,3 % naar waarde. Ook naar volume steeg de invoer sneller dan de uitvoer voor nagenoeg alle produkten. Zo nam de invoer van ingots en andere primaire produkten toe met 39,8 % terwijl de uitvoer daalde met 5,3 %. De invoer van walsdraad verdubbelde zelfs, terwijl de uitvoer met 5,3 % terugliep. Slechts voor bandijzer en -staal en voor walsstaven was de ontwikkeling van de uitvoer gunstiger dan die van de invoer.

2. — *Nijverheid van de non-ferrometalen.*

Het herstel van de konjunktuur in de nijverheid der non-ferrometalen, dat zich al begon af te tekenen op het einde van 1975, werd duidelijk verdergezet in 1976. Het algemeen produktie-indexcijfer nam toe met 23,0 % in vergelijking met het voorgaande jaar, toen een teruggang van 9,6 % werd geregistreerd.

Vanaf het laatste kwartaal van 1975 namen de trimestriële gemiddelden van de seizoenverbeterde indexcijfers immers tijdens elk kwartaal toe in vergelijking met het voorgaande. Eind 1975 was die verbetering nog erg zwak, maar in 1976 was ze bijzonder hoog naar het einde van het jaar toe.

De toeneming van de jaarproduktie was groter bij de halffabrikaten dan bij de ruwe metalen. De absolute produktiecijfers van de eerste stegen immers met 25,1 % en die van de ruwe metalen met 19,1 %.

Wat de ruwe metalen betreft, was de verbetering vooral het gevolg van de zeer sterke stijging (+ 35,0 %) in de koperproduktie, die daarmee een nog groter aandeel kreeg in het totaal dan tijdens de voorgaande jaren. Van de andere twee belangrijke produkten, zink en lood, nam de produktie slechts toe met respectievelijk 7,2 % en 5,7 %; daarentegen verminderde die van zinkstof (—8,4 %) voor het tweede achtereenvolgende jaar.

Bij de halffabrikaten zijn het vooral de sterke herneming bij de aluminiumprodukten en de verhoging bij de koperprodukten, beide met 26 %, die het totale resultaat hebben bepaald. Hierdoor komen de aluminiumprodukten na twee jaar teruggang opnieuw bijna op het peil van 1973, terwijl voor de koperprodukten het recordjaar 1974 ruimschoots overtroffen wordt. Voor de minder belangrijke lood- en zinkprodukten volstond de verbetering in 1976 niet om de teruggang van het voorgaande jaar goed te maken.

Wegens het voorkomen van vertrouwelijke gegevens in de statistieken is het vrijwel onmogelijk een duidelijk overzicht te geven over het verloop van de buitenlandse handel. Globaal genomen heeft zich evenwel onbetwistbaar een vooruitgang voorgedaan van de invoer en van de uitvoer, zowel naar hoeveelheid als naar waarde.

Niettegenstaande de grote produktietoeneming, nam de werkgelegenheid nog verder af in 1976. Het aantal bedienden bleef stabiel op 4 299, maar het aantal arbeiders liep terug met 5,2 % tot 14 402. Dit bracht de totale gemiddelde tewerkstelling op 18 631 eenheden, wat 4,4 % lager was dan in 1975.

Ook het aantal gepresteerde arbeidsuren verminderde nog met iets meer dan 3 % wat, in het licht van de reeds vermelde produktiestijging met meer dan 20 %, op een bijzonder grote toeneming van de arbeidsproduktiviteit wijst.

3. — *Metaalverwerkende nijverheid.*

Reeds in 1975 was de metaalverwerkende nijverheid met minder moeilijkheden door de krisis gekomen dan de meeste andere nijverheidstakken, vermits de vermindering van de produktie beperkt was gebleven tot 4,0 %. Ook in 1976 waren de resultaten er gunstiger dan in de andere sectoren, zoals blijkt uit de stijging van het voorlopig produktie-indexcijfer met ongeveer 10 %.

Met uitzondering van een kleine inzinking tijdens het derde kwartaal, vertoonden de trimestriële seizoenverbeterde indexcijfers in 1976 telkens een toeneming van 3 tot 5 % in vergelijking met het voorgaande kwartaal. De resultaten van de verschillende goederengroepen, vergeleken met die van het voorgaande jaar, liepen weinig uiteen : de hoogste stijging van het bruto produktie-indexcijfer deed zich voor bij de niet-mechanische constructie (+ 11,2 %), maar de laagste, die van de niet-elektrische machines en ook van de elektrische constructie, bedroeg nog 8,7 %. Daar deze laatste subsector in 1975 een achteruitgang gekend had van 9,9 %, werd de produktie van 1974 er niet opnieuw bereikt; in de andere daarentegen werd het indexcijfer van 1974 ruimschoots overtroffen.

De totale leveringen van de sector, met inbegrip van de eerste verwerking van metaal, namen toe met 17,2 % naar waarde, zoals blijkt uit de voorlopige gegevens. Rekening gehouden met een prijsstijging die geraamd wordt op 6,9 % betekent dit nog een vooruitgang van 9,4 % in volume, wat heelwat gunstiger is dan het resultaat van 1975, toen zich naar volume een daling van 1,2 % voordeed.

Dit gunstig resultaat werd uitsluitend bepaald door de toeneming van de leveringen aan het buitenland, die naar waarde 24,5 % bedroeg, en naar volume 13,5 %. De binnenlandse leveringen daarentegen verminderden in volume met 2,2 %; naar waarde verbeterden ze slechts met 4,4 %. Het aandeel in het totaal van de leveringen naar het buitenland is daardoor toegenomen tot 67,2 %, tegen 63,2 % in 1975.

Voor de produkten van de eerste verwerking bracht de aangroei naar waarde de leveringen bijna terug op het peil van 1974. Rekening gehouden met de prijsstijging tijdens die laatste twee jaren bleef er nog een zekere achterstand naar volume. De zwakste resultaten werden geboekt bij de ijzer- en staalgieterijen, waar de leveringen zelfs naar waarde nog verminderden. Ook de draadtrekkerij en de koudwalserij, die de belangrijkste subsector uitmaken in deze goederengroep, bleven nog ver achter op de resultaten van 1974, terwijl voor smeed- en stampwerk en beklede platen de resultaten iets beter waren.

De leveringen van duurzame consumptiegoederen namen t.o.v. 1975 naar waarde toe met ruim 14 %. Naar volume overtroffen ze enigszins het peil van 1973, maar t.o.v. 1974 bleef er nog een lichte achterstand van iets meer dan 2 %. De twee belangrijkste subsectoren hierin, toebehoren voor het bouwbedrijf en elektrische huishoudapparaten, radio- en T.V.-toestellen, kwamen naar volume nagenoeg terug tot de situatie van 1974; voor de artikelen uit plaatijzer en de fietsen daarentegen was het herstel minder duidelijk.

Bij de investeringsgoederen liep de aangroei naar waarde van de leveringen zowel in 1975 als in 1976 nagenoeg parallel met de prijsstijging, zodat er naar volume slechts minieme wijzigingen waren in vergelijking met 1974. Dit geldt zowel voor de metaalbouw als voor de mechanische constructie. Binnen deze laatste groep produkten deden zich evenwel aanzienlijke verschillen voor. De situatie verslechterde verder of bleef stationair in de meeste sectoren waar ook in 1975 zwakke resultaten werden behaald : werktuigmachines, textielmaterieel, nijverheidsuitrusting, meettoestellen; ook bij de hef- en weegtoestellen, die tot in 1975 in volle expansie verkeerden, deed zich in 1976 een vrij sterke teruggang voor. De sector van elektrische uitrustingsgoederen die nagenoeg een derde van de totale leveringen binnen deze groep vertegenwoordigt, vertoonde maar weinig verandering in 1975 en in 1976. Slechts bij de landbouwmachines en, in mindere mate, bij de drijfkrachtmachines en aanverwante kan de ontwikkeling van de laatste jaren als gunstig worden omschreven.

Wat het transportmaterieel betreft, namen de leveringen naar waarde toe met 33,1 % en naar volume met bijna 25 %. Dit is uitsluitend het gevolg van de verdere gunstige ontwikkeling in de auto-assemblage die trouwens bijna 9/10 verwezenlijkte van de de leveringen in deze groep. Bij het spoormaterieel bleven de leveringen naar volume ongeveer op het peil van het voorgaande jaar, terwijl ze met bijna 9 % verminderden voor de scheepsbouw.

De bestellingen namen ongeveer even snel toe als de leveringen, met 16,8 % naar waarde en 9,2 % naar volume. Zoals ook voor de leveringen, was dit resultaat het

gevolg van de buitenlandse bestellingen die met 17,6 % toenamen naar volume, terwijl de binnenlandse verminderden met 5,5 %.

Voor de produkten van de eerste bewerking was de toeneming zeer groot : + 23,3 % naar waarde; ze was vrij gelijkmatig verspreid over de verschillende produkten, met uitzondering van de vormstaalgieterijen, waar de bestellingen verminderden met 23,3 %.

Ook de bestellingen van auto's namen belangrijk toe : met 39,5 % naar waarde en, volgens raming, ruim 30 % naar volume. Deze van spoormaterieel en van de scheepsbouw daarentegen kenden een diepe inzinking.

Ook bij de investeringsgoederen bleven de bestellingen veeleer aan de lage kant : ze namen slechts toe met 2,4 % naar waarde, wat volgens raming een teruggang impliceert van 4,2 % naar volume. Slechts een viertal subsectoren hadden een grotere aangroei van de bestellingen dan in 1975 : werktuigmachines, textielmaterieel, diverse mechanische constructies en landbouwmachines, maar in geen enkele van deze subsectoren werd, evenmin als in de andere, het peil van 1974 bereikt.

Bij de duurzame consumptiegoederen namen de bestellingen naar waarde toe met 13 % en, volgens raming, met slechts 5,7 % naar volume. Dit was het gevolg van het lage bestellingsniveau in de voornaamste subsector, met name die van de elektrische huishoud-, radio- en T.V.-toestellen (die meer dan 40 % van de groep vertegenwoordigt) waarvan de bestellingen in volume met ongeveer 2 % verminderden.

De resultaten van de buitenlandse handel in de metaalverwerkende nijverheid waren, zoals ook in 1975, bijzonder gunstig, vooral dan in vergelijking met de andere nijverheidstakken. De uitvoer nam immers naar waarde toe met 24,4 % en de invoer slechts met 18,5 %, zodat het negatief uitvoersaldo daalde van 45 454 miljoen in 1975 tot 36 828 miljoen frank in 1976.

De beste resultaten werden hierbij geboekt bij het vervoermaterieel, waarvan de uitvoer naar waarde toenam met 39,9 %, vooral door de toeneming met 45,8 % van de uitvoer van auto's, die drie vierde van deze goederengroep uitmaken. In aantal uitgedrukt nam de uitvoer van personenwagens toe met 28,8 % tot ruim 950 000 eenheden, en die van vrachtwagens met 43,1 % tot 89 000 eenheden. Als gevolg van de grote activiteit in de assemblagebedrijven nam de invoer van onderdelen voor auto's eveneens zeer sterk toe.

De uitvoer van elektrische machines en toestellen groeide minder sterk, met 20,8 % naar waarde en 14,8 % naar hoeveelheid. De invoer vertoonde een veel kleinere toeneming dan de uitvoer, nl. 13,5 % naar waarde en 6,3 % naar hoeveelheid. Van de belangrijkste uitvoerprodukten waren de resultaten slechts onbevredigend voor radio- en T.V.-toestellen, waarvan de uitvoer naar hoeveelheid enigszins terugliep, terwijl de invoer duidelijk versnelde.

De uitvoer van niet-mechanische artikelen nam toe met 15,9 % naar waarde en 10,3 % naar volume. Ook voor deze groep produkten was de aangroei van de invoer veel minder dan die van de uitvoer. Er deed zich een zeker herstel voor van de

uitvoer van produkten van metaaldraad en van buizen zonder dat evenwel het peil van 1974 werd bereikt. De uitvoer van metaalconstructies kende eveneens een belangrijke verbetering.

De zwakste toeneming van de uitvoer zowel als van de invoer deed zich voor bij de niet-elektrische machines. Dit is voornamelijk het gevolg van het geringe animo voor investeringen zowel in het binnen- als het buitenland. De handel was wel druk in landbouwmachines, pompen en machines voor papierbewerking en drukkerij, maar voor de meeste andere produkten was de buitenlandse handel veeleer slap.

De totale tewerkstelling liep terug met 3,0 % tot 325 936 eenheden; de vermindering was ongeveer gelijk verdeeld over arbeiders en bedienden en het liet zich in mindere of meerdere mate voelen in alle subsectoren, met uitzondering van stamp- en smeedwerk, plaatbewerking, alsook wapens en munitie, waar er een minieme verhoging van 1 tot 2 % werd geregistreerd, en vooral van de autonijverheid, waar de werkgelegenheid verbeterde met bijna 10 %.

Het aantal gepresteerde arbeiders-uren daalde slechts met 1,5 % wat minder is dan de vermindering van het aantal arbeiders (— 3,0 %). Dit is waarschijnlijk het gevolg van een vermindering van de gedeeltelijke werkloosheid.

Daar de vermindering van het aantal gepresteerde uren samengaat met een belangrijke toeneming van de leveringen en het produktie-indexcijfer, kan men besluiten dat ook in 1976 de arbeidsproduktiviteit in de metaalverwerkende nijverheid opnieuw aanzienlijk is toegenomen.

*
* *

Ruwstaalproduktie in de Gemeenschap en in de wereld

LAND	Ruwstaalproduktie (duizenden tonnen)								Aandeel van de wereldproduktie (%)							
	1966	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976 (a)	1966	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976 (a)
Duitse Bondsrep. ...	35 316	45 041	40 313	43 705	49 521	53 232	40 415	42 415	7,6	7,8	7,2	7,2	7,4	7,8	6,5	6,5
Frankrijk	19 594	23 774	22 843	24 054	25 270	27 020	21 530	23 226	4,2	4,1	4,1	4,0	3,8	4,0	3,5	3,5
Italië	13 639	17 277	17 452	19 813	20 995	23 798	21 837	23 416	3,0	3,0	3,1	3,3	3,1	3,5	3,5	3,6
Nederland	3 255	5 042	5 083	5 585	5 623	5 840	4 826	5 185	0,7	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8
België	8 911	12 607	12 445	14 532	15 522	16 225	11 584	12 146	1,9	2,2	2,2	2,4	2,3	2,4	1,9	1,9
Luxemburg	4 390	5 462	5 241	5 457	5 924	6 448	4 624	4 566	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,7	0,6
Europa-6	**85 105**	**109 203**	**103 376**	**113 147**	**122 855**	**132 563**	**104 816**	**110 954**	**18,4**	**18,9**	**18,4**	**18,7**	**18,3**	**19,4**	**16,9**	**16,9**
Veren. Koninkrijk .	24 705	28 314	24 209	25 387	26 649	22 379	19 780	22 382	5,3	4,9	4,3	4,2	4,0	3,3	3,2	3,4
Ierland	57	80	80	77	116	110	81	58	—	—	—	—	—	—	—	—
Denemarken	405	473	471	498	453	535	558	723	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Europa-9	**110 272**	**138 070**	**128 136**	**139 109**	**150 073**	**155 587**	**125 235**	**134 117**	**23,8**	**23,9**	**22,8**	**23,0**	**22,4**	**22,8**	**20,1**	**20,4**
U.S.A.	124 700	122 120	111 780	123 770	139 870	135 290	109 120	118 960	27,0	21,1	19,9	20,4	20,9	19,8	17,6	18,1
U.S.S.R.	96 907	115 873	120 637	125 589	131 459	136 206	141 325	145 200	21,0	20,0	21,5	20,7	19,6	20,0	22,7	22,1
Japan	47 784	93 322	88 558	96 900	119 322	117 131	102 210	107 358	10,3	16,1	15,8	16,0	17,8	17,1	16,4	16,4
Andere landen (b) .	83 137	109 715	112 889	123 232	131 076	139 486	143 710	150 865	17,9	18,9	20,0	19,9	19,4	20,3	23,2	23,0
WERELD (b)	**462 800**	**579 100**	**562 000**	**608 600**	**671 800**	**683 700**	**621 600**	**656 500**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

(a) Voorlopige gegevens.
(b) Raming; de Volksrepubliek China niet inbegrepen.

Bron : Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen : IJzer en Staal.

Vergelijking van het verloop van de hoogst mogelijke jaarproduktie van ruwijzer en ruwstaal met de werkelijke produktie per land

JAARTAL	Ruwijzer (a)							Ruwstaal (b)						
	Duitsland	Frankrijk	Italië	Nederland	B.L.E.U.		E.G.K.S.	Duitsland	Frankrijk	Italië	Nederland	B.L.E.U.		E.G.K.S.
					België	Luxemburg						België	Luxemburg	
	A. — Hoogst mogelijke produktie in de loop van het jaar (in 1 000 t)													
1972	42 700	21 970	12 470	4 900	14 025	5 370	101 435	57 000	27 640	25 280	5 920	16 740	6 185	138 765
1973	44 310	22 750	13 920	5 500	14 100	5 500	106 080	58 800	28 080	28 040	6 110	16 850	6 490	144 370
1974	46 095	25 160	13 755	5 000	14 390	5 730	110 130	60 415	30 525	28 860	6 105	17 795	6 720	150 420
1975	47 313	27 484	16 793	5 000	15 530	6 280	118 400	62 859	33 632	32 780	6 339	19 024	7 520	162 154
1976 (c)	49 765	27 665	17 133	6 250	16 070	6 830	123 713	66 177	34 056	34 360	7 739	19 169	8 220	169 721
	B. — Werkelijke jaarlijkse produktie (in 1 000 t)													
1972	32 003	18 988	9 446	4 289	11 895	4 671	81 293	43 705	24 054	19 813	5 585	14 532	5 457	113 147
1973	36 828	20 302	10 098	4 707	12 767	5 089	89 792	49 521	25 270	20 995	5 623	15 522	5 924	122 855
1974	40 221	22 517	11 761	4 804	13 152	5 468	97 924	53 232	27 020	23 798	5 840	16 225	6 448	132 563
1975	30 074	17 921	11 412	3 970	9 180	3 889	76 444	40 415	21 530	21 837	4 826	11 584	4 624	104 816
1976 (d)	31 832	19 027	11 694	4 265	9 956	3 757	80 530	42 415	23 226	23 416	5 185	12 146	4 566	110 954
	C. — Verhouding van de werkelijke produktie tot hoogst mogelijke produktie													
1972	74,9	86,4	75,7	87,5	84,8	87,0	80,1	76,7	87,0	78,4	94,3	90,8	88,2	81,5
1973	83,1	89,2	72,5	85,6	90,5	92,5	84,6	84,2	90,0	74,9	92,0	92,1	91,3	85,1
1974	87,3	89,5	85,5	96,1	91,4	95,4	88,9	88,1	88,5	82,5	95,7	91,2	96,0	88,1
1975	63,6	65,2	68,0	79,4	59,1	61,9	64,6	64,3	64,0	66,6	76,1	60,9	61,5	64,5
1976 (d)	64,0	68,8	68,3	68,2	62,0	55,0	65,1	64,1	68,2	68,1	67,0	63,4	55,5	65,4

(a) Met inbegrip van spiegelijzer en hoogoven-ferromangaan.
(b) Blokken en vloeibaar staal voor staalgietwerk, met inbegrip van de produktie van de onafhankelijke staalgieterijen.
(c) Ramingen, aangegeven in het begin van het jaar. Voor de overige jaren werden de cijfers herzien op basis van de jaarlijkse investeringsenquête, teneinde met het juiste tijdstip van de inbedrijfstelling van nieuwe installaties of het stilleggen van oude installaties rekening te houden.
(d) Voorlopige gegevens.

Bron : Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen : IJzer en Staal.

Produktie van ruwijzer in de landen van de E.E.G. (a)

(duizenden tonnen)

JAARTAL	België	Luxemburg	Duitse Bondsrepubl.	Frankrijk	Italië	Nederland	EUR.-6	EUR.—9 (b)
1966	8 302	3 960	25 413	15 584	6 273	2 209	61 741	..
1967	8 994	3 960	27 366	15 692	7 312	2 579	65 902	..
1968	10 448	4 308	30 305	16 414	7 842	2 821	72 139	..
1969	11 313	4 865	33 764	18 128	7 795	3 461	79 326	..
1970	10 955	4 810	33 627	19 128	8 354	3 594	80 467	..
1971	10 525	4 588	29 990	18 323	8 554	3 759	75 740	91 388
1972	11 895	4 670	32 003	18 988	9 446	4 289	81 293	96 861
1973	12 767	5 089	36 828	20 302	10 098	4 707	89 792	106 858
1974	13 152	5 468	40 221	22 517	11 761	4 804	97 924	112 079
1975	9 180	3 889	30 074	17 921	11 412	3 970	76 444	88 582
1976 (c)	9 956	3 757	31 832	19 027	11 694	4 265	80 530	94 630

Bron : Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen : IJzer en Staal.

(a) Nettoproduktie. Inclusief spiegelijzer en koolstofrijk ferromangaan, ook uit elektrische ruwijzerovens, en voor de Duitse Bondsrepubliek inclusief hoogovens-ferrosilicium; exclusief omgesmolten ruwijzer.
(b) Verbeterde gegevens per maand en per kalenderjaar voor het Verenigd Koninkrijk.
(c) Voorlopige gegevens.

Enkele elementen van de ijzer- en staaleconomie

(duizenden tonnen)

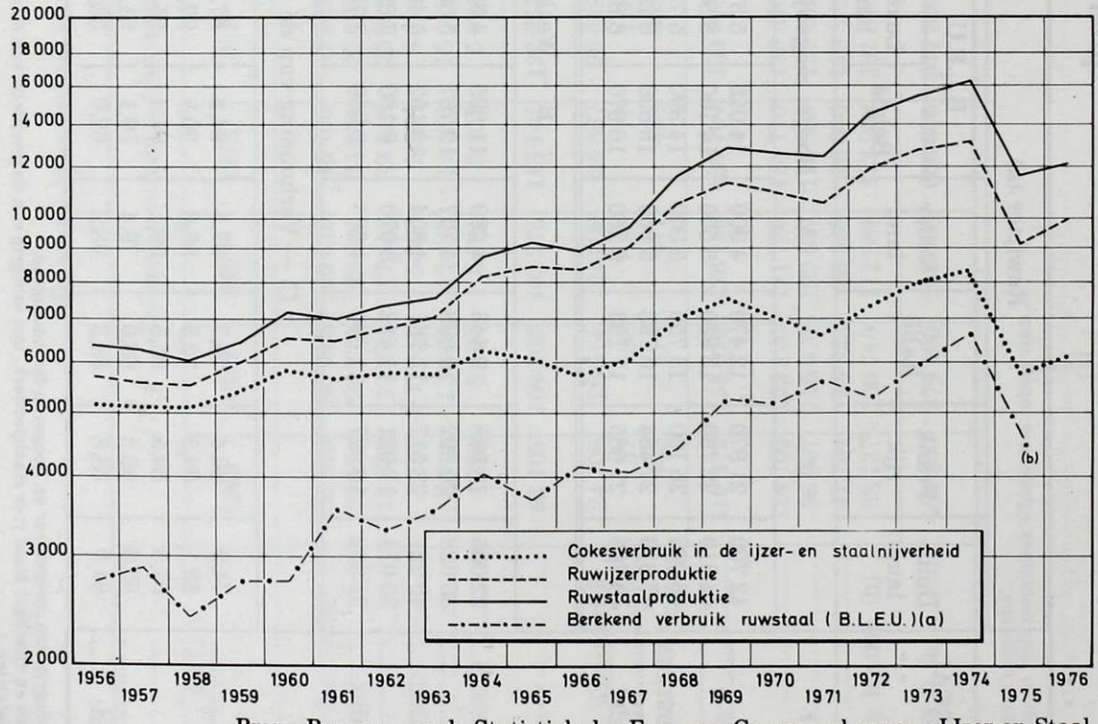

Bron : Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen : IJzer en Staal.

(a) Alleen rekening houdend met de produkten die vallen onder het Verdrag van Parijs, waarbij de E.G.K.S. werd opgericht.
(b) Niet beschikbaar voor 1976.

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
	WAARDE (miljoenen franken)									
IJzererts	8 543	9 925	13 065	10 549	13 208	4	28	36	71	16
Schroot	1 746	1 980	4 325	2 702	2 818	753	1 532	3 527	1 934	1 814
Ruwijzer	557	799	1 390	1 098	1 198	41	79	78	85	209
IJzerlegeringen	1 580	2 069	3 433	3 473	3 743	1 347	1 736	3 270	2 277	3 446
Ingots en andere halffabrikaten	5 230	6 997	10 035	6 664	9 234	11 164	13 755	19 656	19 297	1 842
Staven en profielen van ijzer of staal	4 627	6 929	10 863	8 685	10 529	36 253	48 347	69 110	44 420	45 186
w.o. : walsdraad	(1 331)	(1 863)	(4 246)	(1 568)	(3 092)	(3 404)	(3 769)	(5 919)	(4 536)	(4 766)
staven	(1 138)	(2 118)	(3 406)	(3 347)	(3 084)	(12 875)	(17 346)	(25 725)	(12 645)	(12 353)
Universaalplaten en ander plaatijzer en plaatstaal	5 466	7 037	9 734	7 578	11 446	39 089	50 285	74 574	52 894	56 812
Bandijzer en bandstaal	929	1 530	1 920	1 479	1 851	6 701	8 459	10 648	7 664	9 252
IJzer- en staaldraad, excl. walsdraad	422	693	1 231	911	1 150	5 770	7 006	10 321	8 574	9 914
Rails en andere bestanddelen van spoorbanen	88	97	357	225	441	517	791	1 313	1 459	928
	GEWICHT (tonnen)									
IJzererts	28 078 151	32 416 546	33 427 241	25 520 025	26 978 608	2 983	76 730	69 154	70 731	26 710
Schroot	826 575	697 836	871 331	708 232	586 611	393 979	559 078	747 264	531 826	527 305
Ruwijzer	159 792	234 630	233 091	161 584	203 483	10 341	18 560	11 640	12 816	33 854
IJzerlegeringen	164 108	201 617	223 670	153 907	198 566	64 122	88 178	75 921	58 753	95 980
Ingots en andere halffabrikaten	1 061 977	1 232 143	1 271 404	825 511	1 154 559	2 211 300	2 423 243	2 569 437	2 407 338	2 260 346
Staven en profielen van ijzer of staal	585 919	764 215	858 434	738 789	926 154	5 728 659	6 466 049	6 519 816	4 532 335	4 407 569
w.o. : walsdraad	(200 891)	(237 987)	(383 399)	(148 207)	(305 661)	(541 958)	(507 545)	(542 973)	(500 484)	(474 150)
staven	(160 647)	(252 428)	(267 901)	(325 067)	(287 216)	(2 084 410)	(2 314 399)	(2 375 632)	(1 313 821)	(1 250 176)
Universaalplaten en ander plaatijzer en plaatstaal	596 341	669 147	709 764	605 930	912 083	4 871 087	5 334 967	5 906 852	4 375 188	4 596 089
Bandijzer en bandstaal	89 060	126 811	116 978	100 770	114 749	848 385	921 684	849 156	597 638	672 459
IJzer- en staaldraad, excl. walsdraad	29 287	44 975	60 043	41 320	57 770	412 662	450 075	449 750	343 635	435 987
Rails en andere bestanddelen van spoorbanen	7 863	6 725	32 547	12 042	30 647	80 893	102 168	119 188	95 467	63 688

(a) *Samenstelling van de tabel voor 1976.* — IJzererts : T.C.I.H. 281.3; schroot : T.C.I.H. 282; ruwijzer : T.C.I.H. 671.1 + 671.2; ijzerlegeringen : T.C.I.H. 671.4 + 671.5; ingots en...; — T.C.I.H. 671.3 + 672; staven en profielen... : T.C.I.H. 673; walsdraad : T.C.I.H. 673.11 + 673.13; staven : T.C.I.H. 673.21 + 673.22; universaalplaten... : T.C.I.H. 674; bandijzer en bandstaal : T.C.I.H. 675; ijzer- en staaldraad... : T.C.I.H. 677; rails... : T.C.I.H. 676. — Overeenstemmende gegevens voor de voorgaande jaren.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Buitenlandse handel in non-ferrometalen

Waarde

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Ertsen en schroot :										
Ertsen :										
— kopererts	336	593	766	613	416	30	2	50	49	32
— looderts	830	803	1 197	1 155	2 117	—	—	25	—	—
— zinkerts	2 461	3 190	4 889	5 393	5 131	353	328	683	235	247
— mangaanerts	452	513	742	663	780	7	9	36	62	71
— tinerts	752	696	930	1 175	1 134	105	29	169	103	2
— andere ertsen	393	881	2 432	1 229	1 187	109	272	204	330	577
Schroot	4 103	7 049	13 025	7 625	8 479	1 830	2 612	3 808	2 085	2 959
Ruwe en geraffineerde metalen :										
— aluminium	4 908	5 553	7 569	5 546	8 911	206	490	659	287	455
— koper	15 608	25 020	32 758	19 797	..	12 977	21 458	25 718	12 051	..
— tin	283	282	934	444	733	354	350	557	484	966
— lood	274	235	618	358	726	704	1 218	1 413	1 059	1 334
— zink	657	1 437	2 352	680	803	3 365	4 673	6 622	5 477	5 666
— andere	2 714	5 862	6 404	1 309	1 440	3 078	4 889	5 559	505	585
Halffabrikaten :										
— in aluminium	2 143	2 827	3 928	3 179	4 603	5 931	6 952	8 988	7 656	10 669
— in koper	1 295	1 980	2 921	2 066	2 815	7 369	11 338	14 711	8 598	13 253
— in tin	35	44	66	69	61	16	37	30	21	24
— in lood	59	60	130	122	107	127	114	171	130	146
— in zink	196	275	409	346	381	217	241	330	232	284
— andere	336	533	980	978	1 248	23	75	260	504	355

(a) *Samenstelling van de tabel voor 1976.* — Koperertz : T.C.I.H. 283.11; looderts : T.C.I.H. 283.4; zinkerts : T.C.I.H. 283.5; mangaanerts : T.C.I.H. 283.7; tinerts : T.C.I.H. 283.6; andere ertsen : T.C.I.H. 283.22 + 283.3 + 283.91 + 283.92 + 283.99 + 285.02 + 286.0; schroot : T.C.I.H. 284. Ruwe metalen : aluminium : T.C.I.H. 684.1; koper : T.C.I.H. 682.13 + 682.19; tin : T.C.I.H. 687.1; lood : T.C.I.H. 685.1; zink : T.C.I.H. 686.1; andere : T.C.I.H. 683.1 + 688 + 689.31 + 689.5. Halffabrikaten : in aluminium : T.C.I.H. 684.21 + 684.22 + 684.23 + 684.24 + 684.25 + 684.26; in koper : T.C.I.H. 682.21 + 682.22 + 682.23 + 682.24 + 682.25 + 682.26; in tin : T.C.I.H. 687.21 + 687.22 + 687.23 + 687.24; in lood : T.C.I.H. 685.21 + 685.22 + 685.23 + 685.24; in zink : T.C.I.H. 686.21 + 686.22 + 686.23 + 691.3; andere : T.C.I.H. 683.21 + 683.22 + 683.23 + 683.24 + 689.32 + 689.33 + 689.41 + 689.42. — Overeenstemmende gegevens voor de voorgaande jaren.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Buitenlandse handel in non-ferrometalen

Gewicht
(tonnen)

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Ertsen en schroot :										
Ertsen :										
— koppererts	25 447	30 990	32 406	46 651	24 053	1 944	42	1 004	4 399	772
— looderts	113 813	105 161	88 030	90 268	132 588	23	526	4 866	2	7
— zinkerts	554 571	636 923	644 850	610 984	594 982	57 704	50 579	68 950	22 669	28 200
— mangaanerts	356 520	423 991	400 246	313 263	328 969	3 040	2 846	7 634	8 886	9 507
— tinerts	6 211	5 688	5 281	7 210	5 173	860	224	749	632	11
— andere ertsen	31 463	34 109	45 343	30 354	34 735	6 749	1 340	1 440	907	1 615
Schroot	296 976	346 325	387 070	310 578	311 051	148 181	180 892	176 091	154 517	177 725
Ruwe en geraffineerde metalen :										
— aluminium	209 232	234 740	253 005	188 175	258 247	8 446	20 220	20 297	9 972	14 195
— koper	399 206	443 098	393 191	405 126	..	271 594	328 376	301 230	255 891	..
— tin	1 719	1 568	2 960	1 755	2 507	2 107	1 941	1 849	1 906	3 333
— lood	17 497	13 614	24 786	20 336	33 381	46 596	68 016	52 868	60 488	73 211
— zink	39 295	67 021	69 592	23 885	29 051	192 679	221 678	193 632	180 211	188 043
— andere	19 350	28 241	29 145	8 464	8 847	13 416	19 680	18 860	1 951	1 825
Halffabrikaten :										
— in aluminium	48 076	60 939	70 110	52 139	76 343	165 456	182 045	195 969	164 884	206 508
— in koper	17 632	22 913	25 468	25 767	36 643	131 169	158 076	151 188	146 003	202 882
— in tin	202	280	259	299	240	93	377	511	118	137
— in lood	1 691	1 631	2 936	2 074	1 547	6 602	4 915	4 406	4 368	4 970
— in zink	8 154	10 482	10 903	9 755	10 738	8 955	8 797	7 879	5 973	6 792
— andere	1 861	2 262	3 912	3 775	5 329	57	165	245	301	193

(a) *Samenstelling van de tabel :* zie (a) blz. 112.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Produktie van non-ferrometalen

(duizenden tonnen)

OMSCHRIJVING	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Metalen (1e en 2e fusie) :								
Zink	261,6	234,8	212,7	259,7	281,1	293,6	225,0	241,2
Koper	300,9	353,1	328,1	325,8	378,0	388,3	357,0	481,8
Lood	112,4	104,1	93,9	106,6	113,7	109,6	114,9	121,5
Tin	6,7	5,7	6,2	5,8	5,4	4,2	5,5	6,1
Cadmium (a)	..	1,1	0,9	1,2	1,1	1,0	1,0	1,2
Aluminium en diversen	7,1	5,9	4,9	5,9	11,8	11,1	8,2	8,6
Zinkstof	40,2	44,5	46,3	44,6	44,8	54,0	46,3	42,4
Totaal...	**728,9**	**749,1**	**693,0**	**749,6**	**835,9**	**861,9**	**757,9**	**902,8**
Halffabrikaten :								
Koper	181,2	190,2	191,4	200,7	212,0	226,4	217,7	274,2
Lood	22,3	19,6	20,2	20,7	19,7	17,9	15,7	15,8
Aluminium	178,7	181,8	202,5	222,8	267,4	255,8	208,1	262,5
Zink	..	43,4	37,9	41,1	47,6	50,4	29,6	36,7
Diversen (b)	49,9	1,0	1,1	1,2	1,3	1,2	1,1	1,5
Totaal ...	**432,1**	**436,0**	**453,0**	**486,6**	**548,0**	**551,7**	**472,3**	**590,7**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Tot 1969 was cadmium begrepen in de rubriek « Aluminium en diversen ».
(b) Tin, antimonium, cadmium, kobalt, nikkel, enz.; vanaf 1970 is zink niet meer begrepen in de rubriek « Diversen ».

Nijverheid der non-ferrometalen

Produktie en tewerkstelling

(1970 = 100)

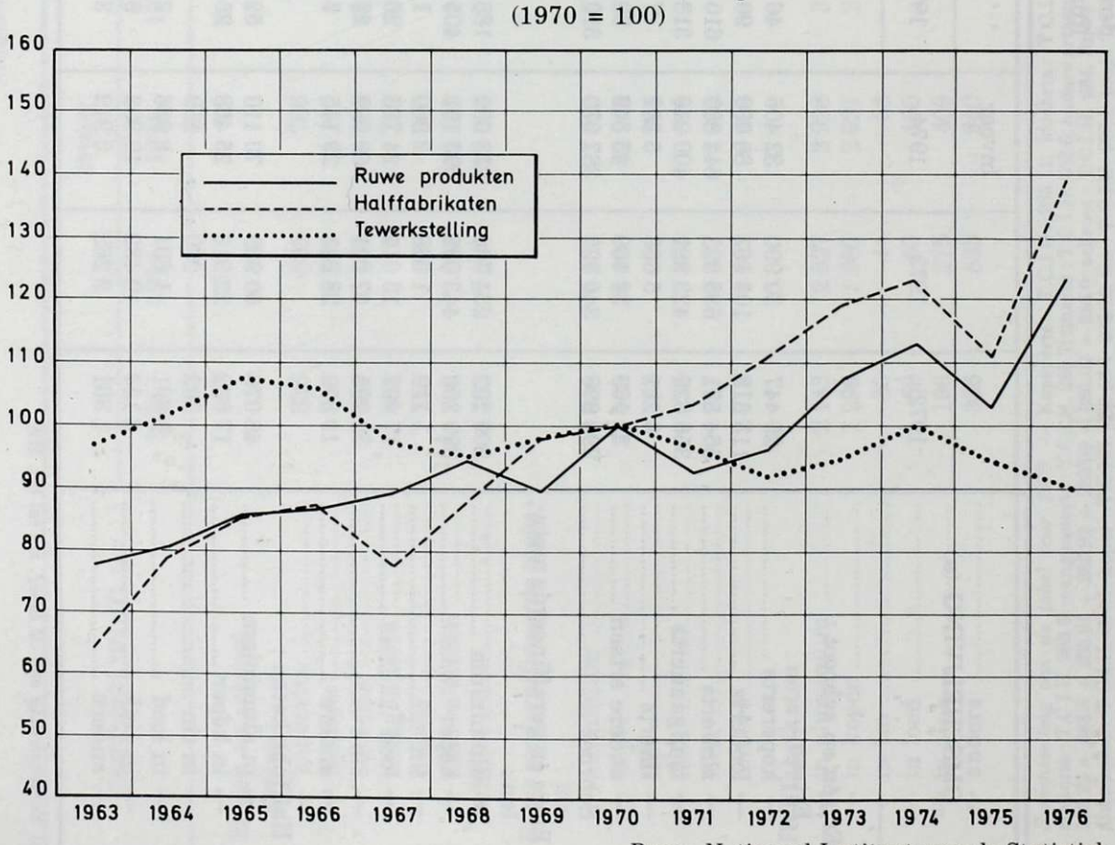

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Nijverheid der non-ferrometalen

Ruwe produkten

Voortschrijdende driemaandsgemiddelden

(1970 = 100)

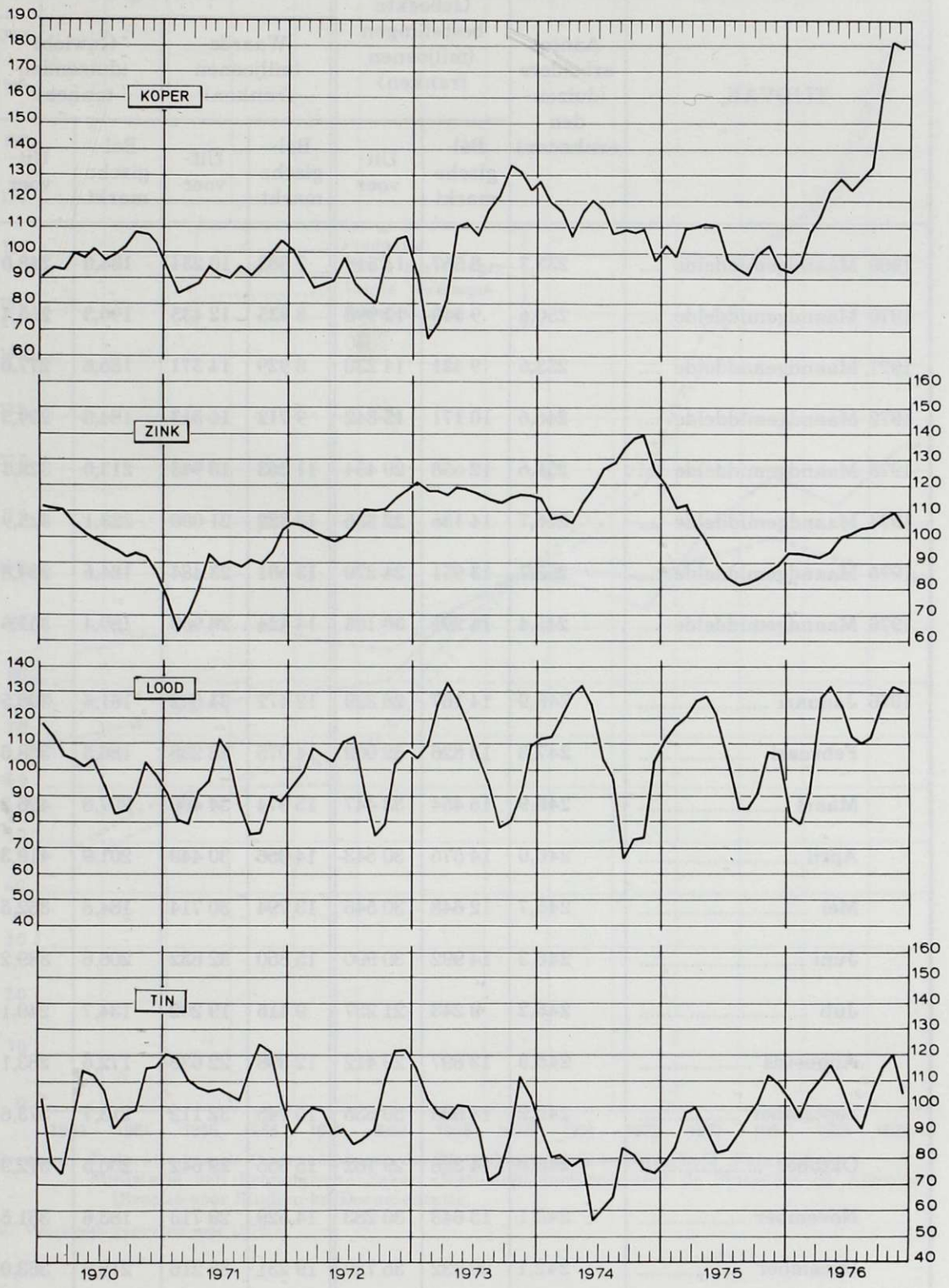

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Metaalverwerkende nijverheid (a)

Bestellingen en leveringen

TIJDVAK	Aantal arbeiders (duizenden eenheden)	Geboekte bestellingen (miljoenen franken)		Leveringen			
				Waarde (miljoenen franken)		Gewicht (duizenden tonnen)	
		Belgische markt	Uitvoer	Belgische markt	Uitvoer	Belgische markt	Uitvoer
1969 Maandgemiddelde	**235,7**	**8 567**	**11 519**	**7 883**	**10 234**	**184,0**	**248,0**
1970 Maandgemiddelde	**250,6**	**9 348**	**12 998**	**8 835**	**12 435**	**190,3**	**265,4**
1971 Maandgemiddelde	**253,6**	**9 421**	**14 238**	**8 929**	**14 371**	**186,6**	**277,0**
1972 Maandgemiddelde	**246,6**	**10 171**	**15 842**	**9 712**	**16 313**	**184,8**	**299,5**
1973 Maandgemiddelde	**258,6**	**12 658**	**20 454**	**11 263**	**18 943**	**213,0**	**328,4**
1974 Maandgemiddelde	**266,7**	**14 136**	**22 536**	**13 322**	**21 080**	**223,1**	**325,9**
1975 Maandgemiddelde	**253,7**	**13 951**	**24 270**	**13 681**	**23 484**	**184,6**	**289,8**
1976 Maandgemiddelde	**245,4**	**14 291**	**30 185**	**14 424**	**28 968**	**189,4**	**351,0**
1976 Januari	246,9	14 167	28 329	12 472	24 602	161,4	308,5
Februari	247,3	13 826	32 002	14 075	28 238	186,5	333,6
Maart	246,9	15 454	33 447	15 974	34 460	207,8	426,2
April	246,0	14 575	30 543	14 056	30 449	201,9	419,3
Mei	245,7	12 648	30 545	13 794	30 714	184,8	362,5
Juni	246,3	14 992	30 990	15 850	32 632	206,6	389,2
Juli	245,2	9 243	21 237	9 415	19 202	134,7	249,1
Augustus	245,3	13 897	29 412	12 396	22 638	172,5	283,1
September	245,2	14 693	30 535	15 745	32 112	213,7	373,6
Oktober	245,0	14 326	29 162	15 555	29 642	200,5	372,9
November	243,1	13 643	30 283	14 529	29 713	183,6	331,5
December	242,1	20 032	35 739	19 231	33 216	218,9	363,0

Bronnen : Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimétal).
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Ondernemingen met ten minste 5 arbeiders.

Metaalverwerkende nijverheid

Produktie, bestellingen, totale leveringen en tewerkstelling

(1970 = 100)

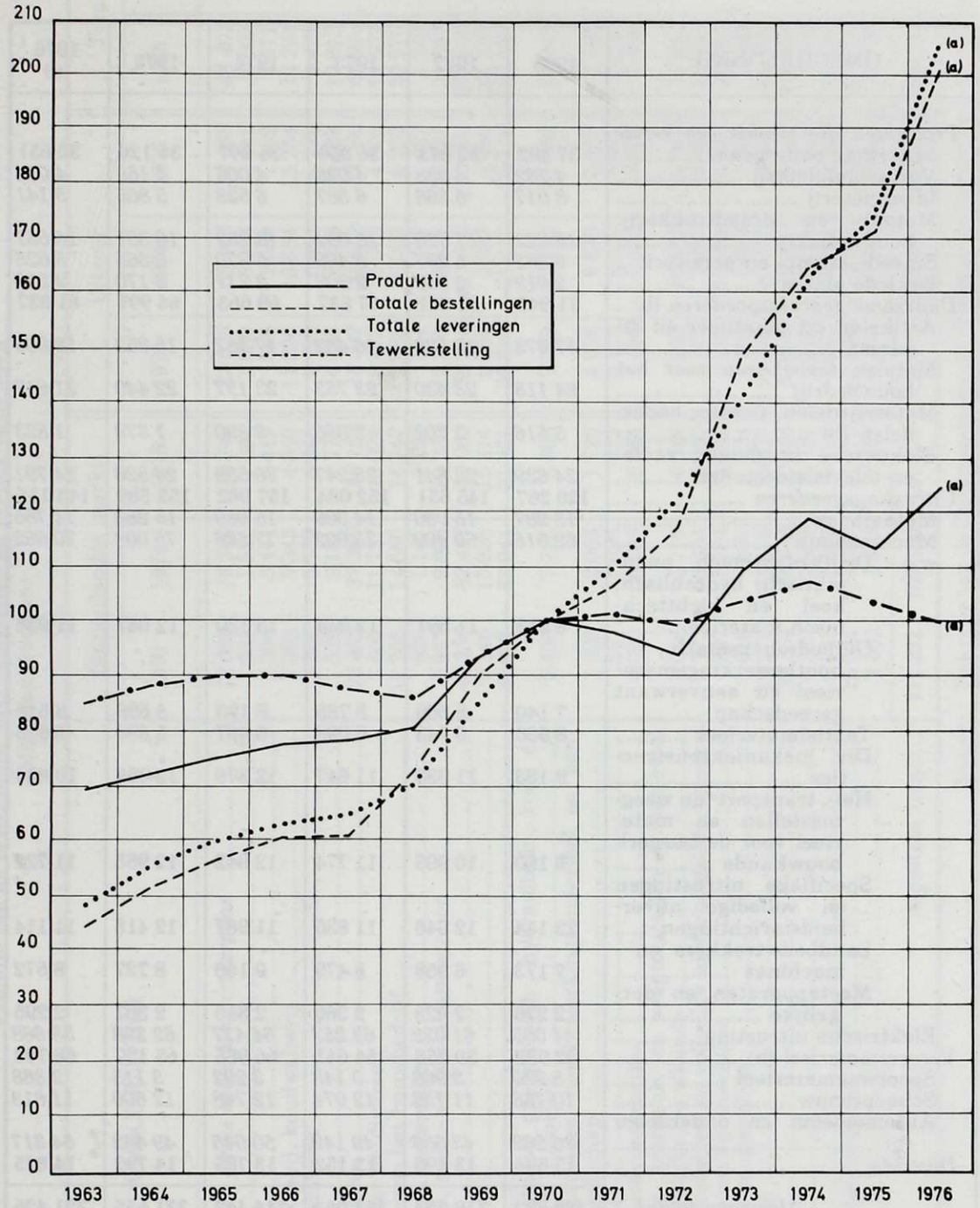

Bronnen : Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimétal).
Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

(a) Voorlopige gegevens voor 1976.

Metaalverwerkende nijverheid

Evolutie van de totale tewerkstelling naar categorieën en produktensectoren
(maandgemiddelden in eenheden)

OMSCHRIJVING	1965	1972	1973	1974	1975	1976 (a)
Produkten die slechts een eerste bewerking ondergaan	**37 482**	**35 873**	**36 350**	**36 897**	**34 120**	**32 651**
Vormstaalgieterij	*4 762*	*4 328*	*4 025*	*4 006*	*4 169*	*4 014*
IJzergieterij	*8 017*	*6 666*	*6 567*	*6 528*	*5 865*	*5 141*
Metaal- en draadtrekkerij, koudwalserij	*16 322*	*17 526*	*18 084*	*18 282*	*16 351*	*15 661*
Smeed-, stamp- en perswerk	*6 362*	*5 287*	*5 466*	*5 870*	*5 565*	*5 625*
Beklede platen	*2 019*	*2 066*	*2 208*	*2 211*	*2 170*	*2 210*
Duurzame gebruiksgoederen (b)	**71 941**	**65 361**	**67 837**	**69 663**	**64 997**	**61 037**
Artikelen uit plaatijzer en diversen	*17 678*	*16 588*	*16 482*	*17 487*	*15 852*	*12 806*
Metalen toebehoren voor het bouwbedrijf	*24 118*	*23 430*	*23 753*	*23 197*	*22 440*	*21 617*
Motorrijwielen, fietsen, onderdelen (b)	*5 516*	*2 702*	*2 355*	*2 390*	*1 879*	*1 823*
Elektrische huishoud-, radio- en televisietoestellen	*24 629*	*22 641*	*25 247*	*26 589*	*24 826*	*24 791*
Uitrustingsgoederen	**120 267**	**145 551**	**152 084**	**157 082**	**152 589**	**144 115**
Metaalbouw	*13 287*	*15 030*	*14 909*	*15 089*	*15 288*	*14 785*
Machinebouw	*62 915*	*69 499*	*73 922*	*77 566*	*75 003*	*70 662*
w.o. : Drijfkrachtmach., pneumatisch, hydraulisch, koel- en luchttechnisch materieel	8 913	11 591	12 944	13 130	12 047	11 934
Gereedschapsmach., houtbewerkingsmaterieel en aanverwant gereedschap	7 140	8 509	8 785	9 193	8 598	8 518
Textielmaterieel	6 986	5 743	6 098	6 467	5 898	5 673
Div. mekaniekconstructies	9 133	11 636	11 647	12 378	12 056	10 834
Hef-, transport- en weegtoestellen en materieel voor de burgerl. bouwkunde	9 150	10 993	11 774	12 942	12 955	11 722
Specifieke uitrustingen en volledige nijverheidsinrichtingen	12 144	12 046	11 835	11 987	12 415	11 114
Landbouwtrekkers en -machines	7 173	6 958	8 479	9 156	8 727	8 572
Meetapparaten en dergelijke	2 276	2 023	2 360	2 313	2 307	2 295
Elektrische uitrusting	*44 065*	*61 022*	*63 253*	*64 427*	*62 298*	*58 668*
Vervoermaterieel (b)	**42 938**	**59 258**	**64 641**	**66 985**	**65 157**	**68 798**
Spoorwegmaterieel	*5 920*	*3 966*	*3 148*	*3 292*	*3 115*	*2 868*
Scheepsbouw	*10 756*	*11 756*	*12 074*	*12 748*	*12 600*	*11 613*
Automobielen en onderdelen (b)	*26 262*	*43 536*	*49 149*	*50 945*	*49 442*	*54 317*
Diversen	**15 594**	**13 490**	**13 152**	**13 785**	**14 792**	**14 825**
Algemeen totaal	**288 222**	**319 533**	**334 064**	**344 412**	**331 655**	**321 426**
w.o. : *Arbeiders*	**229 556**	**246 631**	**258 639**	**266 698**	**253 703**	**245 701**
Bedienden	**58 666**	**72 902**	**75 425**	**77 714**	**77 952**	**75 725**

Bronnen : Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimétal).
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Voorlopige gegevens.
(b) Wegens herziening van de definitie in de subsectoren motorfietsen, fietsen en onderdelen en auto's en onderdelen zijn de gegevens van deze reeksen tot en met 1972 niet vergelijkbaar met deze van 1973, 1974 en 1975.

Metaalverwerkende nijverheid

Evolutie van de bestellingen naar categorieën en produktensectoren

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	Binnenlandse markt			Uitvoer			Totaal	
	1970	1974	1975	1970	1974	1975	1975	1976 (a)
Produkten die slechts een eerste bewerking ondergaan	*12 028*	*19 245*	*15 743*	*21 018*	*35 003*	*32 658*	*48 401*	*59 696*
Vormstaalgieterij	1 531	1 521	1 361	1 990	3 003	3 441	4 802	3 685
IJzergieterij	2 306	3 441	2 419	886	1 538	1 152	3 571	4 627
Metaal- en draadtrekkerij, koudwalserij	3 382	5 343	4 540	11 208	15 654	15 254	19 794	26 590
Smeed-, stamp- en perswerk	3 280	5 759	4 648	2 499	6 422	4 773	9 421	12 300
Beklede platen	1 529	3 181	2 775	4 435	8 386	8 038	10 813	12 494
Duurzame gebruiksgoederen	*26 452*	*37 360*	*36 128*	*18 347*	*31 652*	*33 786*	*69 914*	*78 144*
Artikelen uit plaatijzer en diversen	7 609	11 737	10 029	2 473	5 575	4 503	14 532	18 122
Metalen toebehoren voor het bouwbedrijf	12 266	14 650	14 747	2 985	6 053	6 229	20 976	24 006
Motorrijwielen, fietsen, onderdelen	626	1 167	1 122	584	709	627	1 749	2 087
Elektrische huishoud-, radio- en televisietoestellen	5 951	9 806	10 230	12 305	19 315	22 427	32 657	33 929
Uitrustingsgoederen	*49 356*	*82 487*	*83 062*	*58 316*	*111 816*	*120 544*	*203 606*	*208 574*
Metaalbouw	9 146	15 928	15 214	2 954	5 025	5 966	21 180	21 967
Machinebouw	20 937	33 044	31 451	35 834	71 519	70 716	102 167	107 650
w.o. : Drijfkrachtmachines, pneumatisch-, hydraulisch-, koel- en luchttechnisch materieel	5 400	7 725	8 566	7 009	17 122	20 282	28 848	25 479
Gereedschapsmachines, houtbewerkingsmaterieel en aanverwant gereedschap	1 309	2 068	1 726	4 326	6 876	5 427	7 153	8 197
Textielmaterieel	827	1 096	823	3 773	6 227	4 999	5 822	8 711
Diverse mekaniekconstructies	4 090	6 483	6 364	1 480	5 512	3 524	9 888	11 729
Hef-, bewerking-, transport- en weegtoestellen en materieel voor de burgerlijke bouwkunde	4 025	6 715	6 540	5 900	10 456	13 070	19 610	19 031
Specifieke uitrustingen en volledige nijverheidsinrichtingen	3 773	6 334	5 087	5 167	7 487	6 918	12 005	11 563
Landbouwtrekkers en -machines	897	1 784	1 521	6 997	15 994	14 740	16 261	20 263
Meetapparaten en dergelijke	616	839	824	1 182	1 845	1 756	2 580	2 677
Elektrische uitrusting	19 273	33 515	36 397	19 528	35 272	43 862	80 259	78 957
Vervoermaterieel	*22 354*	*28 445*	*30 835*	*52 695*	*79 433*	*95 158*	*125 993*	*161 746*
Spoorwegmaterieel	1 389	2 529	5 347	883	1 024	1 069	6 416	3 341
Scheepsbouw	5 441	8 517	8 118	4 082	4 081	3 522	11 640	7 846
Automobielen en onderdelen	15 524	17 399	17 370	47 730	74 328	90 567	107 937	150 559
Diversen	*1 031*	*1 823*	*1 657*	*5 301*	*12 566*	*9 149*	*10 806*	*26 761*
Algemeen totaal ...	**111 221**	**169 360**	**167 425**	**155 677**	**270 470**	**291 295**	**458 720**	**534 921**

(a) Voorlopige gegevens.

Bronnen : Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimétal).
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Metaalverwerkende nijverheid

Evolutie van de leveringen naar categorieën en produktensectoren
(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	Binnenlandse markt			Uitvoer			Totaal	
	1970	1974	1975	1970	1974	1975	1975	1976 (a)
Produkten die slechts een eerste bewerking ondergaan	*12 604*	*19 994*	*16 915*	*22 286*	*40 579*	*33 663*	*50 578*	*59 162*
Vormstaalgieterij	1 341	1 417	1 613	1 645	2 379	3 286	4 899	4 789
IJzergieterij	2 446	3 343	2 884	790	1 322	1 310	4 194	3 986
Metaal- en draadtrekkerij, koudwalserij	3 808	6 174	4 580	12 495	21 857	15 920	20 500	25 338
Smeed-, stamp- en perswerk	3 283	5 540	4 745	2 487	6 056	5 030	9 775	11 794
Beklede platen	1 726	3 520	3 093	4 869	8 965	8 117	11 210	13 255
Duurzame gebruiksgoederen	*26 601*	*37 933*	*37 162*	*17 881*	*31 924*	*32 204*	*69 366*	*78 494*
Artikelen uit plaatijzer en diversen	6 987	11 063	10 363	2 456	5 183	4 797	15 160	17 208
Metalen toebehoren voor het bouwbedrijf	12 655	15 285	15 345	2 978	6 115	6 310	21 655	24 527
Motorrijwielen, fietsen, onderdelen	795	1 365	1 330	726	911	668	1 998	2 369
Elektrische huishoud-, radio- en televisietoestellen	6 164	10 220	10 124	11 721	19 715	20 429	30 553	34 390
Uitrustingsgoederen	*45 750*	*76 610*	*78 902*	*51 944*	*93 676*	*108 052*	*186 954*	*201 064*
Metaalbouw	7 469	13 820	14 575	2 419	3 239	4 574	19 149	20 086
Machinebouw	20 300	31 723	31 884	34 254	60 913	71 202	103 086	109 581
w.o. : Drijfkrachtmachines, pneumatisch-, hydraulisch-, koel- en luchttechnisch materieel	4 851	7 540	7 015	6 598	13 496	15 852	22 867	26 214
Gereedschapsmachines, houtbewerkingsmaterieel en aanverwant gereedschap	1 417	2 127	1 914	4 338	6 274	6 615	8 529	9 162
Textielmaterieel	851	1 119	866	3 028	5 266	5 949	6 815	7 002
Diverse mekaniekconstructies	3 990	6 298	7 028	1 327	4 081	4 830	11 858	12 670
Hef-, bewerking-, transport- en weegtoestellen en materieel voor de burgerlijke bouwkunde	3 950	6 668	6 863	5 685	10 130	13 458	20 321	19 842
Specifieke uitrustingen en volledige nijverheidsinrichtingen	3 543	5 584	5 710	4 734	6 764	7 052	12 762	11 274
Landbouwtrekkers en -machines	1 070	1 674	1 699	7 525	13 442	16 069	17 768	21 163
Meetapparaten en dergelijke	628	713	789	1 019	1 460	1 377	2 166	2 254
Elektrische uitrusting	17 981	31 067	32 443	15 271	29 524	32 276	64 719	71 397
Vervoermaterieel	*20 092*	*25 874*	*29 380*	*53 065*	*80 014*	*97 868*	*127 248*	*169 338*
Spoorwegmaterieel	1 577	2 787	3 715	650	855	1 061	4 776	5 126
Scheepsbouw	2 269	5 657	7 836	3 787	4 536	5 307	13 143	12 821
Automobielen en onderdelen	16 246	17 430	17 829	48 628	74 623	91 500	109 329	151 391
Diversen	*967*	*1 387*	*1 830*	*4 042*	*6 768*	*10 076*	*11 906*	*13 770*
Algemeen totaal ...	**106 014**	**161 798**	**164 189**	**149 218**	**252 961**	**281 863**	**446 052**	**521 828**

(a) Voorlopige gegevens.

Bronnen : Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimétal).
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Buitenlandse handel van nieuwe auto's en rijwielen met of zonder motor

(eenheden)

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Auto's voor personenvervoer :										
— voor gemeenschappelijk vervoer	206	192	174	137	213	1 432	1 599	1 789	1 910	2 535
— overige	233 753	271 338	276 870	311 826	384 744	808 458	838 582	689 802	740 636	954 477
Auto's voor goederenvervoer	17 721	20 633	24 719	23 869	27 593	69 098	79 878	79 400	62 219	89 052
Motorrijwielen	18 027	25 181	30 332	20 176	25 134	7 270	6 136	2 874	473	568
Rijwielen met hulpmotor	54 654	60 670	72 744	56 971	46 207	44 990	52 301	48 544	49 989	52 677
Motorscooters	1 012	191	244	229	334	9	10	7	148	2
Rijwielen zonder motor	85 174	106 568	137 834	126 414	158 852	121 137	101 382	97 940	42 293	31 541

(a) *Samenstelling van de tabel voor 1976.* —Gemeenschappelijk vervoer : D.T. 8702.03 + 8702.12; overige : D.T. 8702.21 + 8702.23 + 8702.25; auto's voor goederenvervoer : D.T. 8702.60 + 8702.72 + 8702.76 + 8702.81 + 8702.85 + 8702.86; motorrijwielen : D.T. 8709.59; rijwielen met hulpmotor : D.T. 8709.10; motorscooters : D.T. 8709.51; rijwielen zonder motor : D.T. 8710.00. — Overeenstemmende gegevens voor de voorgaande jaren.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Buitenlandse handel in de voornaamste metaalwaren

Waarde

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Niet-mechanische produkten	**21 537**	**25 271**	**37 219**	**36 082**	**38 696**	**24 634**	**29 222**	**38 172**	**37 913**	**43 923**
Werken van metaaldraad	1 997	2 517	3 635	3 288	3 619	7 076	8 332	11 406	9 464	10 958
Metaalwaren hoofdzakelijk voor huishoudelijk gebruik	2 927	3 474	4 080	4 366	5 229	1 325	1 498	1 773	1 557	1 558
Metalen constructiewerken	2 581	2 962	4 671	5 503	5 012	3 023	3 552	4 281	4 952	6 849
Buizen en recipiënten	4 919	5 351	7 955	8 741	7 611	4 913	6 057	8 819	8 992	9 219
Gereedschap	2 316	2 824	3 647	3 597	3 761	1 483	1 814	2 256	2 430	2 708
Andere metaalwaren	6 797	8 143	13 231	10 587	13 164	6 814	7 969	9 637	10 518	12 631
Elektrische machines en apparaten	**37 194**	**46 299**	**56 750**	**60 799**	**69 013**	**32 748**	**37 468**	**45 889**	**51 999**	**62 822**
Geïsoleerde kabels, draad, band, enz. voor het geleiden van elektriciteit	1 894	2 356	3 142	2 362	2 657	1 552	1 666	2 514	2 858	3 362
Isolatoren, isolerende werkstukken en isolatiebuizen	376	446	597	140	600	145	181	189	196	156
Generatoren, elektromotoren, transformatoren en omvormers	3 919	4 437	5 338	5 828	5 762	3 939	4 052	4 841	5 794	6 703
Elektrische elementen, batterijen en accumulatoren	859	1 001	1 166	1 094	1 660	1 249	1 460	1 755	1 739	2 373
Lampen en buizen voor verlichting	1 004	1 195	1 330	1 417	1 960	1 171	1 332	1 643	1 738	1 883
Elektronenbuizen, kathodestraalbuizen, transistors, enz.	3 426	4 586	5 678	7 102	6 589	1 521	2 608	3 126	2 474	3 026
Elektrische apparaten voor voertuigen	1 262	1 299	1 664	1 836	2 343	1 254	607	824	1 313	2 131
Elektrische huishoudapparaten	5 488	7 072	9 902	10 085	11 593	1 147	1 032	1 272	1 426	1 860
Ontvangtoestellen voor radio en televisie	2 313	3 212	4 355	5 060	6 454	4 736	6 828	8 978	10 119	10 399
Toestellen voor telegrafie, telefonie, radar	5 744	7 850	7 714	8 771	9 782	8 685	9 692	10 537	13 067	17 823
Elektrische meet-, controletoestellen, enz.	2 207	2 196	3 131	3 396	4 156	597	638	960	1 234	1 837
Elektrische toestellen voor medisch gebruik, röntgentoestellen	673	895	1 091	1 146	1 997	722	835	1 030	1 397	1 813
Toestellen voor het in- of uitschakelen, enz... van elektrische stroom	4 921	5 898	7 796	7 744	8 190	4 294	4 576	5 291	5 178	5 832
Andere machines							534	630	1 067	1 215

Autres machines	55 561	66 722	81 661	86 526	89 005	45 021	49 654	64 566	77 321	84 221
Appareils pour le chauffage	934	900	1 280	1 138	1 315	559	554	650	1 067	1 215
Outillage pour le travail des métaux	2 278	2 909	3 591	3 549	2 659	1 842	2 251	2 796	3 465	3 808
Machines agricoles et tracteurs	2 153	2 852	3 572	4 133	5 129	5 261	6 242	9 473	11 194	14 342
Machines de bureau	6 587	7 597	8 684	9 711	10 153	3 633	4 098	4 898	5 426	5 400
Machines pour le travail des métaux	2 051	2 132	3 261	3 864	3 490	1 659	1 760	1 429	1 943	340
Machines pour l'industrie textile et du cuir	3 272	3 861	4 947	3 836	4 322	3 328	4 343	5 636	6 367	6 652
Machines à coudre	597	659	829	799	852	165	187	217	248	271
Machines pour la transformation du papier et machines et appareils pour l'imprimerie, le brochage ou la reliure	2 204	2 590	2 921	2 481	3 025	806	923	1 236	1 153	1 453
Machines à forer et à creuser pour travaux publics	3 030	4 424	6 720	7 130	5 664	4 696	5 611	7 666	12 240	12 333
Machines pour autres industries	1 711	2 378	2 858	2 784	2 671	1 948	2 189	2 466	2 840	4 018
Machines et appareils pour le traitement thermique	4 214	4 726	6 517	7 449	8 011	3 291	3 740	4 543	6 002	6 425
Pompes et centrifugeuses, sauf pompes à injection	4 833	5 674	7 023	7 448	7 910	3 324	3 893	4 468	4 735	6 078
Machines, appareils et véhicules pour la manutention	5 100	6 511	8 555	8 860	8 920	3 389	3 387	4 991	5 098	4 555
Autres outillages	1 768	2 421	3 069	2 833	2 673	1 562	1 650	2 077	2 292	2 317
Robinetterie et articles similaires pour tuyauterie, réservoirs, etc.	3 138	3 583	4 556	4 433	4 570	1 336	1 330	1 606	1 768	1 925
Roulements	1 022	1 212	1 524	1 560	1 565	113	139	190	170	165
Autres parties et pièces détachées de machines	3 139	3 453	4 341	4 694	5 259	2 780	2 860	4 402	5 025	4 790
Autres machines non électriques et appareils	7 306	8 780	10 597	9 623	10 819	4 129	4 497	5 844	6 288	8 134

(a) *Composition de la table pour 1976.* — Ouvrages en fil métallique : C.T.C.I. 693 + 694 + 698.51 + 698.52 + 698.53; articles métalliques... : C.T.C.I. 696 + 697.11 + 697.12 + 697.21 + 697.22 + 697.23 + 812.3; constructions métalliques : C.T.C.I. 691.1 + 691.2; tuyaux... : C.T.C.I. 678 + 692; outillage : C.T.C.I. 695; autres ouvrages en métaux : C.T.C.I. 679 + 697.91 + 697.92 + 697.93 + 698 — 698.51 — 698.52 — 698.53 + 812.1 + 821.02; câbles isolés... : C.T.C.I. 723.1; isolateurs : C.T.C.I. 723.21 + 723.22 + 723.23; générateurs... : C.T.C.I. 722.1; éléments électriques... : C.T.C.I. 729.11 + 729.12; lampes... : C.T.C.I. 729.2; tubes électroniques... : C.T.C.I. 729.3; appareils électriques... : C.T.C.I. 729.41 + 729.42; appareils électroménagers : C.T.C.I. 725; appareils récepteurs... : C.T.C.I. 724.1 + 724.2; appareils de télégraphie... : C.T.C.I. 724.91 + 724.92 + 724.99; appareils de mesure électriques... : C.T.C.I. 729.51 + 729.52; appareils électriques médicaux... : C.T.C.I. 726; appareils de connexion... : C.T.C.I. 722.2; autres appareils électriques... : C.T.C.I. 729.6 + 729.7 + 729.91 + 729.92 + 729.93 + 729.94 + 729.95 + 729.96 + 729.98 + 729.99; appareils de chauffage : C.T.C.I. 711.1 + 711.2 + 711.31 + 711.32; outillage... : C.T.C.I. 715.1; machines agricoles : C.T.C.I. 712; machines de bureau : C.T.C.I. 714; machines pour le travail des métaux : C.T.C.I. 715.21 + 715.22 + 715.23; machines pour l'industrie textile... : C.T.C.I. 717.11 + 717.12 + 717.13 + 717.14 + 717.15 + 717.2; machines à coudre : C.T.C.I. 717.3; machines pour la transformation du papier... : C.T.C.I. 718.11 + 718.12 + 718.21 + 718.22 + 718.29; machines à forer et à creuser... : C.T.C.I. 718.41 + 718.42; machines pour autres industries : C.T.C.I. 718.31 + 718.39 + 718.51 + 718.52; appareils pour le traitement... : C.T.C.I. 719.11 + 719.12 + 719.13 + 719.14 + 719.15 + 719.19; pompes... : C.T.C.I. 719.21 + 719.22 + 719.23; machines, appareils et véhicules... : C.T.C.I. 719.31 + 719.32; autres outillages : C.T.C.I. 719.51 + 719.52 + 719.53 + 719.54; robinetterie... : C.T.C.I. 719.92; roulements : C.T.C.I. 719.7; autres parties... : C.T.C.I. 719.91 + 719.93 + 719.94 + 719.99; autres machines non électriques... : C.T.C.I. 711.7 + 711.81 + 711.89 + 719.41 + 719.43 + 719.61 + 719.62 + 719.63 + 719.64 + 719.65 + 719.66 + 719.8. — Chiffres concordants pour les années précédentes.

(vervolg op blz. 126)

Buitenlandse handel in de voornaamste metaalwaren

Gewicht
(tonnen)

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Niet-mechanische produkten	**546 967**	**592 175**	**707 404**	**659 669**	**674 709**	**1 113 472**	**1 155 489**	**1 161 245**	**976 797**	**1 077 890**
Werken van metaaldraad	46 422	55 709	67 819	60 147	73 190	393 465	378 843	354 378	256 181	277 286
Metaalwaren hoofdzakelijk voor huishoudelijk gebruik	33 812	38 366	42 263	37 986	42 743	23 955	25 708	27 329	17 586	15 697
Metalen constructiewerken	94 423	108 142	146 168	146 523	121 370	106 892	119 678	120 504	113 651	140 049
Buizen en recipiënten	233 190	223 494	263 860	249 432	230 448	362 568	396 413	416 676	356 937	378 539
Gereedschap	11 642	14 401	16 263	14 756	15 437	3 684	4 096	5 163	6 114	6 597
Andere metaalwaren	127 478	152 063	171 031	150 825	191 521	222 908	230 751	237 195	226 328	259 722
Elektrische machines en apparaten	**196 566**	**238 326**	**276 343**	**251 983**	**267 900**	**140 600**	**156 698**	**179 291**	**187 950**	**215 897**
Geïsoleerde kabels, draad, band, enz. voor het geleiden van elektriciteit	25 856	30 227	32 248	26 097	27 429	18 216	19 126	24 035	33 836	39 648
Isolatoren, isolerende werkstukken en isolatiebuizen	3 738	4 187	4 584	1 337	4 087	1 570	1 598	1 790	1 645	1 197
Generatoren, elektromotoren, transformatoren en omvormers	27 682	30 892	34 434	31 631	28 978	30 930	32 487	36 281	33 812	39 046
Elektrische elementen, batterijen en accumulatoren	17 290	17 914	17 450	15 262	21 162	22 008	22 839	24 148	23 056	29 727
Lampen en buizen voor verlichting	5 215	5 599	5 946	9 453	8 615	2 968	3 746	4 381	4 337	3 832
Elektronenbuizen, kathodestraalbuizen, transistors, enz.	10 851	16 525	14 008	16 142	15 685	4 321	6 733	7 672	6 657	8 293
Elektrische apparaten voor voertuigen	5 870	5 470	6 950	7 136	9 449	6 108	3 379	4 808	6 151	9 460
Elektrische huishoudapparaten	52 224	66 458	88 797	79 500	85 521	9 938	8 437	9 980	10 316	12 707
Ontvangtoestellen voor radio en televisie	5 756	7 159	8 935	10 740	12 628	12 054	20 654	23 033	21 554	21 064
Toestellen voor telegrafie, telefonie, radar	13 933	19 984	19 964	19 043	18 424	18 238	23 811	21 703	21 401	23 661
Elektrische meet-, controletoestellen, enz.	1 631	1 618	2 187	1 936	1 994	499	487	760	820	1 128
Elektrische toestellen voor medisch gebruik, röntgentoestellen	711	873	961	975	1 554	967	988	1 124	1 448	1 920
Toestellen voor het in- of uitschakelen, enz...	13 520	15 668	18 220	16 102	16 250	7 638	7 270	7 347	7 849	6 481
Andere machines	**520 749**	**609 549**	**753 542**	**638 618**	**557 231**	**408 879**	**457 094**	**524 913**	**492 923**	**346 017**
							5 167	5 422	7 428	8 269

Apparaten voor verwarming	6 418	7 652	7 019	6 619	7 069	4 258	5 167	5 422	7 428	8 269
Gereedschapswerktuigen voor het bewerken van metalen	17 129	19 123	20 412	17 084	12 690	13 168	13 844	16 618	17 351	19 566
Landbouwmachines en -tractoren	30 749	37 840	41 916	43 928	49 926	77 189	83 983	111 094	111 866	129 679
Kantoormachines	5 757	5 832	6 426	6 165	6 458	2 965	3 436	3 960	4 273	3 781
Machines voor metaalbewerking	131 970	151 775	199 204	137 850	102 465	48 885	42 065	38 076	37 169	37 127
Machines voor textiel- en ledernijverheid	19 851	20 408	23 790	17 405	19 691	27 521	36 001	43 193	39 778	38 293
Naaimachines	2 012	1 944	2 153	1 751	1 993	380	437	457	562	604
Machines voor de vervaardiging van papier en machines en toestellen voor het drukken, innaaien of inbinden	14 333	12 595	13 719	8 834	10 870	6 329	6 371	7 826	5 695	8 768
Delf- en graafmachines voor grondwerken	44 925	66 628	97 824	88 895	58 423	51 553	69 488	92 419	104 604	99 415
Machines voor andere industrieën	15 014	17 359	22 312	18 216	15 935	19 418	21 626	20 464	22 055	30 933
Machines en toestellen voor temperatuurwijziging en regeling	37 263	37 101	51 065	50 136	40 090	28 287	32 139	30 906	38 157	36 249
Pompen en centrifuges, exclusief ontromers	33 547	37 404	42 834	37 362	39 342	20 980	24 015	25 213	20 741	24 131
Machines, toestellen en motorvoertuigen voor het hanteren van goederen	65 579	83 434	98 021	90 286	81 490	43 213	50 010	49 640	47 722	41 213
Andere gereedschapswerktuigen	10 407	13 203	16 118	13 330	11 770	11 952	11 681	13 478	13 149	12 223
Kranen en dergelijke artikelen voor leidingen, reservoirs, enz.	16 627	17 317	20 795	18 205	16 757	8 013	7 370	8 277	8 227	8 107
Lagers	6 162	6 785	7 724	6 659	6 433	3 578	3 230	3 509	1 547	946
Andere delen en toebehoren van machines	27 742	30 033	34 700	34 712	32 213	20 514	25 568	30 189	28 700	24 862
Andere niet-elektrische machines en toestellen	44 264	43 116	47 510	41 181	43 616	20 676	20 663	24 172	23 677	22 505

(a) *Samenstelling van de tabel :* zie (a) blz. 123.

(vervolg op blz. 127)

Buitenlandse handel in de voornaamste metaalwaren *(vervolg van blz. 123)*

Waarde

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Vervoermaterieel	**98 660**	**118 499**	**116 767**	**140 187**	**186 470**	**86 131**	**97 722**	**95 124**	**116 519**	**162 379**
Niet-elektrische motoren	11 578	13 750	13 997	17 051	21 277	2 260	2 569	2 916	3 520	3 242
Auto's, autobussen, vrachtwagens en tractoren (exclusief landbouwtractoren)	24 398	31 453	34 463	39 125	55 386	64 193	75 136	70 144	85 423	124 554
Delen van auto's, autobussen, vrachtwagens en tractoren (exclusief landbouwtractoren)	51 142	60 434	53 875	65 381	94 949	8 877	10 298	12 652	15 565	18 817
Motorfietsen en rijwielen met motor	644	811	1 034	1 044	1 393	375	419	372	391	460
Rijwielen zonder motor	622	703	845	753	1 059	435	475	533	330	390
Andere wegvoertuigen en aanhangwagens	1 805	2 462	3 237	3 119	4 098	1 167	2 050	2 333	3 013	3 923
Luchtvaartuigen	5 643	6 181	6 711	10 228	5 996	3 007	2 175	2 191	3 362	3 728
Schepen en boten	582	1 352	783	1 493	1 009	4 404	3 751	2 754	3 288	5 956
Rollend materieel voor spoorwegen	2 246	1 353	1 822	1 993	1 303	1 413	849	1 229	1 623	1 309
Wetenschappelijke toestellen en uurwerken	**6 944**	**8 023**	**8 339**	**10 848**	**13 029**	**2 257**	**2 743**	**3 765**	**5 035**	**6 040**
Wetenschappelijke toestellen	5 836	6 604	6 599	8 944	10 827	2 109	2 560	3 523	4 778	5 676
w.o. : wetenschappelijke toestellen voor meting, controle, regeling, enz.	(2 401)	(2 504)	(3 155)	(3 239)	(3 457)	(858)	(817)	(1 024)	(1 656)	(1 625)
apparaten en materieel voor de foto- en cinematografie	(1 775)	(2 109)	(2 667)	(2 820)	(3 739)	(423)	(581)	(790)	(1 089)	(1 546)
optische instrumenten	(720)	(890)	(1 126)	(1 245)	(1 477)	(218)	(244)	(354)	(445)	(487)
Uurwerken	1 108	1 419	1 740	1 904	2 202	148	183	242	257	364
Totaal ...	**219 672**	**264 814**	**303 926**	**334 241**	**396 213**	**189 391**	**216 789**	**247 518**	**288 787**	**359 385**

(a) *Samenstelling van de tabel voor 1976.* — Niet-elektrische motoren : T.C.I.H. 711.41 + 711.42 + 711.5 + 711.6 — D.T. 8408.71; auto's... : T.C.I.H. 732.1 + 732.2 + 732.3 + 732.4 + 732.5; delen van auto's... : T.C.I.H. 732.6 + 732.7 + 732.81 + 732.89; motorfietsen... : T.C.I.H. 732.91 + 732.92; rijwielen... : T.C.I.H. 733.11 + 733.12; andere wegvoertuigen... : T.C.I.H. 733.31 + 733.32 + 733.33 + 733.4; luchtvaartuigen : T.C.I.H. 734; schepen en boten : T.C.I.H. 735; rollend materiaal... : T.C.I.H. 731; wetenschappelijke toestellen : T.C.I.H. 861; wetenschappelijke toestellen voor meting... : T.C.I.H. 861.91 + 861.92 + 861.93 + 861.94 + 861.95 + 861.96 + 861.97 + 861.98 + 861.99; apparaten en materiaal... : T.C.I.H. 861.4 + 861.51 + 861.52 + 861.61 + 861.69; optische instrumenten : T.C.I.H. 861.11 + 861.12 + 861.21 + 861.22 + 861.31 + 861.32 + 861.33 + 861.34 + 861.39; uurwerk : T.C.I.H. 864. — Overeenstemmende gegevens voor de voorgaande jaren.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Buitenlandse handel in de voornaamste metaalwaren *(vervolg van blz. 125)*

Gewicht
(tonnen)

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Vervoermaterieel	1 519 240	1 750 848	1 479 997	1 582 077	1 925 206	1 165 256	1 186 756	1 023 022	1 105 903	1 381 339
Niet-elektrische motoren	91 986	118 262	106 742	108 693	135 601	13 301	14 194	15 936	18 345	15 972
Auto's, autobussen, vrachtwagens en tractoren (exclusief landbouwtractoren)	311 691	363 234	368 270	377 755	467 541	782 212	843 590	713 099	780 382	1018 825
Delen van auto's, autobussen, vrachtwagens en tractoren (exclusief landbouwtractoren)	898 817	1087 688	822 110	896 673	1155 637	138 411	155 577	171 184	173 731	200 624
Motorfietsen en rijwielen met motor	5 136	5 885	6 470	5 598	6 990	3 230	3 332	2 738	2 568	2 577
Rijwielen zonder motor	6 251	6 599	7 410	5 614	7 069	4 413	4 628	4 834	2 784	3 030
Andere wegvoertuigen en aanhangwagens	35 176	47 519	57 131	48 395	59 783	17 200	32 573	33 856	36 347	43 445
Luchtvaartuigen	2 116	2 041	1 662	2 474	1 481	1 176	759	992	1 171	1 283
Schepen en boten	100 169	82 727	63 383	99 679	67 829	171 980	110 120	57 790	64 069	75 026
Rollend materieel voor spoorwegen	67 898	36 893	46 819	37 196	23 275	33 333	21 983	22 593	26 506	20 557
Wetenschappelijke toestellen en uurwerken	**11 481**	**12 602**	**15 415**	**13 678**	**15 154**	**5 583**	**7 041**	**10 438**	**10 371**	**12 384**
Wetenschappelijke toestellen	10 346	11 183	13 840	12 224	13 589	5 360	6 858	10 144	10 101	12 009
w.o. : wetenschappelijke toestellen voor meting, controle, regeling, enz.	(4 211)	(4 577)	(5 037)	(4 233)	(4 382)	(2 697)	(3 476)	(4 151)	(3 838)	(4 087)
apparaten en materieel voor de foto- en cinematografie	(3 503)	(3 797)	(4 587)	(4 144)	(5 066)	(1 086)	(1 033)	(2 280)	(2 702)	(3 033)
optische instrumenten	(570)	(631)	(792)	(1 038)	(759)	(363)	(475)	(522)	(458)	(555)
Uurwerken	1 135	1 419	1 575	1 454	1 565	223	183	294	270	375
Totaal ...	2 804 003	3 203 500	3 232 701	3 146 025	3 440 200	2 833 790	2 963 078	2 898 909	2 773 944	3 234 181

(a) *Samenstelling van de tabel :* zie (a) blz. 126.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

§ 2. — SCHEIKUNDIGE NIJVERHEID

De opleving in de scheikundige nijverheid, werd vanaf het laatste kwartaal van 1975 waargenomen, maar kwam eerst goed op gang gedurende het eerste kwartaal van 1976 en zwakte opnieuw af in het vierde kwartaal. Volgens de gegevens van het N.I.S. nam de activiteit van de scheikundige nijverheid, met uitsluiting van de rubbernijverheid, in 1976 gemiddeld met 16,2 % toe, na een teruggang van 17 % in 1975. De bedrijvigheid in de rubbernijverheid die in 1975 nog een gunstige ontwikkeling vertoonde, kende in 1976 een lichte achteruitgang gedurende de eerste negen maanden, waarna een verbetering optrad. De toestand in de meststoffenindustrie, die reeds onder een dalend meststoffenverbruik per hectare te lijden had, verslechterde nog vanaf de zomer o.m. door de vermindering van de koopkracht van de landbouwers als gevolg van de katastrofale droogte.

De chemische nijverheid is duidelijk conjunctuurgevoelig geworden; ze is namelijk afhankelijk van het conjunctuurverloop bij haar grote afnemers : de bouw, de textielnijverheid, de auto-industrie en de landbouw. Bovendien verscherpt de concurrentie waardoor de verkoopprijzen laag worden gehouden. Na de daling met 20 % van de omzet in 1975, wordt de omzetwaarde van de chemische nijverheid door haar Federatie op 225 miljard frank geraamd voor 1976 (15 % meer dan in 1975).

De ontwikkeling van de investeringen was nagenoeg gelijk aan die in 1975, met name ca 17 miljard frank. Ongeveer 1 200 nieuwe arbeidsplaatsen werden gecreëerd; thans stelt de scheikundige nijverheid ongeveer 91 000 personen tewerk, waarvan 15 000 à 16 000 in de farmaceutische nijverheid.

De buitenlandse handel in scheikundige produkten, die in 1975 gedrukt werd door de internationale recessie, begon vanaf het vierde kwartaal van 1975 een herstel te vertonen. De uitvoerwaarde in 1976 steeg met 21 % tot 187 miljard frank, terwijl de invoerwaarde met 24 % toenam en 140 miljard frank bereikte. Het dekkingspercentage beloopt 133,6 % in 1976, tegen 136,6 % in 1975. Het aandeel van de chemische sector bedraagt 14,8 % van het gehele uitvoerpakket en 10,3 % van de totale invoerwaarde.

In de belangrijkste subsectoren werd de teruggang in 1975 gedurende 1976 ruimschoots goedgemaakt. De uitvoer van plastiekstoffen (22 % van de uitvoerwaarde) nam t.o.v. het voorgaande jaar met 37 % toe en komt zelfs 17 % boven het peil van 1974. Ook in volume is de toeneming groter dan het gemiddelde van de totale scheikundige nijverheid. Eenzelfde ontwikkeling wordt waargenomen voor de produkten van de organische chemie die 21 % van de uitvoerwaarde opnemen. De anorganische chemische elementen (7 % van de uitvoerwaarde) bereikten in 1976 niet het peil van 1974, hoewel de exportprijzen toenamen. In volume werd slechts een matige toeneming van 5 % t.o.v. van 1975 genoteerd, zodat de uitvoer, in volume, nog 24 % onder het peil van 1974 blijft.

De uitvoer van kunstmeststoffen (8 % van de uitvoerwaarde) die in 1975 stabiel bleef, daalde in 1976 in waarde, doch nam enigszins toe in volume. De invoer van kunstmeststoffen bleef daarentegen nog sterk toenemen (+15 % in volume). Deze sector heeft af te rekenen met de concurrentie van sommige niet-communautaire

meststofproducenten. De rubberartikelen (6 % van de totale uitvoerwaarde van de chemische sector) waarvan de uitvoer in 1975 nog met 10 % — zowel in waarde als in volume — toenam, vertoonden in 1976 een teruggang met 2 % in volume en een geringe vooruitgang in waarde. Deze sector is voor zijn grondstof nog voor een aanzienlijk gedeelte aangewezen op de kwalitatief betere natuurlijke rubber, waarvan de prijsstijging in het fabrikaat wordt doorberekend.

Niettegenstaande de exportprijzen in 1976 een betrekkelijke stabiliteit vertoonden, steeg de uitvoerwaarde van de farmaceutische produkten met 10 %, tegen 4,5 % in 1975 toen zich een matige prijsstijging voordeed. Er werd eveneens een gunstige ontwikkeling waargenomen voor de etherische oliën, de parfums en de cosmetica (+15 % in waarde), evenals voor de zeep en de onderhoudsmiddelen (+26 % in waarde). Bovendien kon de foto- en filmindustrie haar exportverlies van het voorgaande jaar ruimschoots goedmaken. Deze vier rubrieken, die op de finale consumptie gericht zijn, vertegenwoordigen ongeveer 17,5 % van het totale exportpakket.

*
* *

Produktie in sommige takken der scheikundige nijverheid

(duizenden tonnen)

TIJDVAK	Stikstofnijverheid		Zwavelzuur en oleum (c)	Ruwe teer	Rubber (d)
	Primaire stikstof (a)	Samengestelde meststoff. (b)			
1969 Maandgemiddelde	**49,5**	**130,9**	**153,1**	**20,5**	**5,5**
1970 Maandgemiddelde	**43,8**	**128,0**	**149,5**	**19,4**	**5,9**
1971 Maandgemiddelde	**46,0**	**136,7**	**161,0**	**20,1**	**6,9**
1972 Maandgemiddelde	**48,0**	**133,1**	**205,0**	**21,3**	**7,5**
1973 Maandgemiddelde	**45,5**	**137,5**	**216,3**	**22,7**	**7,9**
1974 Maandgemiddelde	**48,5**	**140,8**	**215,8**	**23,7**	**8,4**
1975 Maandgemiddelde	**43,9**	**120,3**	**153,7**	**18,1**	**12,8**
1976 Maandgemiddelde	**44,9**	**105,0**	**157,6**	**19,2**	**10,9**
1976 Januari	49,7	115,9	166,3	16,7	11,3
Februari	47,2	117,0	168,1	17,2	11,0
Maart	53,3	100,4	152,0	19,6	13,0
April	49,1	95,4	170,2	19,8	12,1
Mei	38,3	86,4	144,7	20,6	10,9
Juni	43,3	79,3	177,0	20,8	11,5
Juli	42,8	85,0	140,7	19,9	4,3
Augustus	36,4	110,1	144,5	19,8	10,5
September	47,5	135,5	148,6	19,7	12,1
Oktober	52,4	112,7	163,1	19,5	11,5
November	41,8	122,6	159,4	18,9	10,5
December	37,2	99,5	156,4	17,9	11,9

(a) In 1 000 t N.
(b) In 1 000 t goederen.
(c) Teruggebracht op 100 % monogehydrateerd.
(d) Exclusief de produktie van schoenen, inclusief de produktie van fietsbanden.

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Distigoudron.

Scheikundige nijverheid en rubbernijverheid

Produktie en tewerkstelling

(1970 = 100)

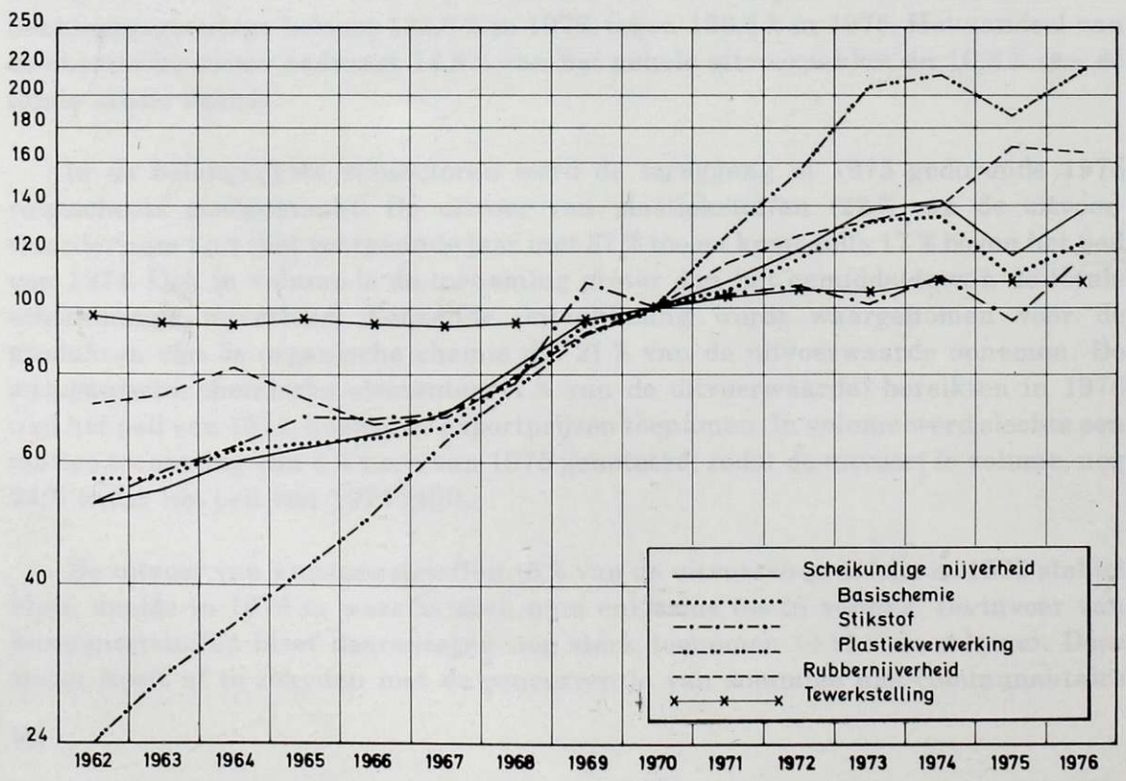

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Invoer van de voornaamste voor de chemische nijverheid bestemde grondstoffen

OMSCHRIJVING (a)	Waarde (miljoenen franken)					Gewicht (tonnen)				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Zout	609	457	565	568	672	1 469 531	865 906	1 144 021	796 035	934 670
Ruwe zwavel	683	723	1 142	1 188	1 206	609 770	673 436	936 170	440 100	460 970
Ongeroost ijzerkies	176	308	379	265	282	353 127	816 242	754 655	421 444	453 899
Ruw fosfaat	1 476	1 672	4 944	4 597	3 135	2 194 219	2 286 695	2 406 599	1 771 440	1 582 138
Ruwe rubber	1 695	2 263	3 571	2 861	3 348	113 742	140 545	143 932	120 287	144 853

(a) *Samenstelling van de tabel voor 1976.* —Zout : T.C.I.H. 276.3; ruwe zwavel : T.C.I.H. 274.1; ongeroost ijzerkies : T.C.I.H. 274.2 + 281.4; ruw fosfaat : T.C.I.H. 271.3; ruwe rubber : T.C.I.H. 23. — Overeenstemmende gegevens voor de voorgaande jaren.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Buitenlandse handel in scheikundige produkten

Waarde

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Organische chemische produkten	12 054	15 089	37 320	27 181	34 030	16 715	21 039	38 045	31 407	40 271
Chemische elementen; anorganische zuren, oxyden en halogeenzouten	3 167	3 174	3 961	3 367	4 061	6 178	9 025	13 011	11 107	12 900
Andere chemische elementen en verbindingen daarvan	2 397	2 795	5 031	4 637	6 202	2 629	2 204	3 212	2 618	2 793
Farmaceutische produkten	8 544	9 708	12 835	12 798	14 617	6 598	7 787	11 000	11 493	12 692
Kunstmeststoffen (Thomasslakken inbegrepen)	2 465	3 154	4 357	4 758	5 100	8 340	10 279	16 812	16 784	15 241
Natuurlijke meststoffen (exclusief natuurlijk calciumfosfaat)	107	139	172	193	212	25	15	18	22	48
Minerale teer en ruwe chemische derivaten van brandstoffen	180	144	477	364	417	293	390	889	880	1 212
Zeep en onderhoudsmiddelen	1 698	2 131	3 354	3 032	3 699	1 691	2 258	3 384	3 463	4 377
Etherische oliën, parfums en schoonheidsmiddelen	1 772	2 059	2 576	2 512	3 217	1 234	1 555	1 851	2 035	2 343
Looi-, kleur- en verfstoffen	3 760	4 857	5 863	4 924	6 712	2 895	3 699	5 264	4 352	6 236
Kunstmatige plastische stoffen, geregenereerde cellulose, kunstharsen	11 150	14 257	21 731	18 508	25 834	15 957	23 088	35 623	30 534	41 819
Werken van kunstmatige plastische stoffen, n.e.g.	4 730	6 059	8 191	7 579	9 803	3 811	4 910	6 620	6 319	7 638
Benodigdheden voor de foto- en cinematografie	1 648	1 927	2 559	2 621	2 960	8 080	9 113	11 030	10 502	13 210
Lucifers	7	6	18	14	16	191	155	151	145	162
Springstoffen	160	179	314	332	369	412	399	444	702	723
Werken van rubber	5 966	7 054	9 270	10 098	10 933	4 998	6 718	9 277	10 199	10 797
Diverse chemische produkten	6 041	7 440	10 419	9 914	11 736	5 878	8 419	12 796	11 579	14 430

(a) *Samenstelling van de tabel voor 1976.* —Organische... : T.C.I.H. 512; chemische elementen... : T.C.I.H. 513; andere... : T.C.I.H. 514 + 515; farmaceutische... : T.C.I.H. 54; kunstmeststoffen... : T.C.I.H. 56; natuurlijke... : T.C.I.H. 271.1 + 271.2 + 271.4; minerale teer... : T.C.I.H. 52; zeep... : T.C.I.H. 554; etherische oliën... : T.C.I.H. 551 + 553; looi-... : T.C.I.H. 53; kunstmatige plastische... : T.C.I.H. 581; werken van... : T.C.I.H. 893 + D.T. 4202.12 + 4202.14 + 4202.16 + 4202.17 + 4202.18; benodigdheden... : T.C.I.H. 862; lucifers : T.C.I.H. 899.32; springstoffen : T.C.I.H. 571; werken van rubber : T.C.I.H. 62 + 841.6; diverse... : T.C.I.H. 599. — Overeenstemmende gegevens voor de voorgaande jaren.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Buitenlandse handel in scheikundige produkten

Gewicht
(tonnen)

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Organische chemische produkten	1 512 442	1 670 916	2 340 686	1 710 448	1 974 747	1 716 456	2 009 517	1 925 912	1 646 574	1 966 664
Chemische elementen; anorganische zuren, oxyden en halogeenzouten	866 848	638 308	683 693	591 022	567 532	1 510 328	1 993 568	2 235 174	1 615 017	1 695 352
Andere chemische elementen en verbindingen daarvan	280 011	282 726	319 306	231 520	287 773	658 812	496 755	521 107	467 267	466 415
Farmaceutische produkten	11 833	13 467	16 554	14 396	16 716	8 147	9 401	11 662	10 807	11 881
Kunstmeststoffen (Thomasslakken inbegrepen)	1 274 194	1 588 722	1 608 092	1 443 563	1 656 948	4 849 244	5 310 974	5 548 825	4 588 438	4 752 947
Natuurlijke meststoffen (exclusief calciumfosfaat)	94 931	105 179	102 374	114 569	145 094	10 103	10 787	8 625	14 835	22 832
Minerale teer en ruwe chemische derivaten van brandstoffen	97 097	81 540	125 165	112 800	96 300	170 969	223 997	229 724	211 204	253 822
Zeep en onderhoudsmiddelen	85 733	101 169	121 327	106 542	124 945	89 796	111 515	130 542	125 650	169 476
Etherische oliën, parfums en schoonheidsmiddelen	15 474	17 274	19 741	19 650	22 042	16 106	18 401	22 276	19 510	22 558
Looi-, kleur- en verfstoffen	75 748	90 203	99 213	80 766	97 716	79 291	98 228	113 968	89 589	121 009
Kunstmatige plastische stoffen, geregenereerde cellulose, kunstharsen	561 154	672 528	718 254	664 933	870 615	780 458	1 026 976	1 033 357	948 041	1 178 564
Werken van kunstmatige plastische stoffen, n.e.g.	62 721	76 280	86 405	75 001	95 631	56 110	68 052	73 229	65 109	79 720
Benodigdheden voor de foto- en cinematografie	8 738	10 238	12 594	10 680	12 575	35 956	41 354	46 618	41 423	49 984
Lucifers	148	72	216	78	111	5 477	3 960	3 279	2 640	2 896
Springstoffen	1 938	2 505	3 415	3 317	3 472	4 215	3 864	3 647	4 237	4 407
Werken van rubber	111 456	133 408	142 014	146 768	147 879	87 760	107 997	126 076	137 993	135 716
Diverse chemische produkten	368 051	482 840	476 110	444 995	510 720	1 055 445	1 304 013	1 160 854	1 185 958	1 567 803

(a) *Samenstelling van de tabel :* zie (a) blz. 132.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

§ 3. — TEXTIELINDUSTRIE

De produktie in de textielnijverheid nam t.o.v. 1975 met 14,4 % toe. Dit heeft evenwel niet geleid tot een herstel van de produktie op het peil van 1974 : het jaargemiddelde lag in 1976 nog 2,6 % lager dan in 1974. De teruggang van de bedrijvigheid begon in de loop van de zomer 1974 en had zijn dieptepunt in het tweede kwartaal van 1975. In de confectienijverheid bleef daarentegen de produktie toenemen tot in het eerste kwartaal van 1975, waarna ze begon af te zwakken. Tijdens de eerste maanden van 1976 deed zich opnieuw een lichte verbetering voor, die gevolgd werd door een nieuwe daling tijdens het tweede halfjaar.

De sterkste toeneming wordt waargenomen bij de spinnerijen, die het voorgaande jaar ook het meest onder de recessie geleden hebben. Inderdaad, het jaargemiddelde van het produktie-indexcijfer van de fijnspinnerij lag in 1975 bijna 40 % lager dan in 1974. In 1976 was de opleving bijzonder sterk, vooral tijdens het tweede kwartaal, maar de achterstand op 1974 beloopt toch nog 20 %. Bij de wolspinnerij was de teruggang in het dieptepunt van de crisis minder groot (ongeveer 20 %) en het herstel zette zich vroeger in, nl. vanaf de herfst van 1975. De jutespinnerij won weinig bij na de forse daling in 1975. In deze subsector werd de ongunstige conjunctuur immers nog versterkt door een structuurprobleem, met name de belangrijke substitutie van jute door kunstvezels.

In de weverijen daalde de produktie gemiddeld minder dan in de spinnerijen. De verbetering in de katoenweverijen, die pas begon in januari 1976, was niet sterk genoeg om de opgelopen achterstand t.o.v. 1974 goed te maken. Deze teruggang beloopt voor de eerste negen maanden van 1976 nog ongeveer 7 %. In de wolweverij was de ontwikkeling relatief gunstig na een belangrijke produktiedaling in 1974 onder invloed van de zeer sterke toeneming van de wolprijzen in 1972 en 1973. In de vlasweverij kwam de bedrijvigheid opnieuw op peil, terwijl in de juteweverij de achteruitgang aanhield.

De tewerkstelling in de textielnijverheid vertoont sinds vele jaren een dalende trend. De recente ongunstige economische conjunctuur heeft deze ontwikkeling nog doen versnellen. In de kleding- en confectienijverheid, die van 1968 tot 1974 een groeiend aantal werknemers telde, nam de tewerkstelling gedurende de jongste twee jaren sterker af dan de toeneming tijdens de voorgaande vijf jaren. In december 1976 werden in de textielnijverheid 12 599 en in de kledingnijverheid 21 055 volledig werklozen geteld.

De afzet van textielprodukten op de binnenlandse markt steeg in 1976 met 5,9 %. De prijzen van de textielprodukten in de detailhandel namen ongeveer in dezelfde mate toe, waardoor de afzet in volume, zonder rekening te houden met kwaliteitswijzigingen, stabiel zou zijn gebleven. De groothandelsprijzen van textielwaren lagen in 1976 ongeveer 10 % hoger dan in 1975, toen ze met 8 % afnamen.

De afzwakking van de buitenlandse handel in textielprodukten sedert eind 1974, hield gedurende een groot gedeelte van 1975 aan; in het laatste kwartaal van 1975 begon de opleving zich af te tekenen en zette zich verder door in 1976. Over het gehele jaar 1976 steeg de uitvoerwaarde met 15,2 % tot 118,1 miljard frank; de invoer

nam met 22,1 % toe en bedroeg 107,1 miljard frank. Het batig saldo van de handelsbalans is bijgevolg aanmerkelijk verminderd : nl. van 14,8 miljard frank in 1975 tot 11 miljard frank in 1976. Het aandeel « textiel » bedraagt 9,3 % van de totale export- en 7,9 % van de totale importwaarde.

In 1976 werden voor ongeveer 8 miljard frank meer textielgrondstoffen ingevoerd dan uitgevoerd. Bij de textielgarens wordt op de handelsbalans een tekort van 3 miljard frank genoteerd, hetgeen één miljard meer is dan in 1975. De uitvoer van textielweefsels bereikte in 1976 het peil van 1974 en handhaafde een positief saldo van ongeveer 8 miljard frank. Als gevolg van de sterkere toeneming van de invoer dan van de uitvoer van niet-gebreide bovenkleding voor dames, meisjes en kinderen werd het saldo van de handelsbalans voor niet-gebreide bovenkleding negatief in 1976. Bij de breigoedartikelen nam het tekort op de handelsbalans nog met 2 miljard frank toe. Daarentegen wordt nog een aangroei van het positief saldo waargenomen voor de tapijten en tapisserieën.

De vermindering van het batig saldo van de textielhandelsbalans kan volgens de Federatie van de Belgische Textielnijverheid voornamelijk worden toegeschreven aan de verstorende invoer van buiten Europa. Het gaat hier in de eerste plaats om import uit landen met staatshandel die een systeem van dubbele prijzen hanteren, uit Zuidoost-Aziatische landen, die aan sociale dumping doen en uit enkele landen zoals Turkije en Brazilië die hun uitvoer subsidiëren. Bovendien worden, volgens FEBELTEX, de Belgische uitvoermogelijkheden vaak beperkt tot de industrielanden, omdat de andere hun eigen markten met tolmuren afschermen.

*
* *

Produktie van gebreide goederen

Stand op 31 december
(tonnen)

AARD DER WEEFSELS	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Katoen	12 577	12 508	13 321	12 052	13 111	13 676	13 885
Vlas	1 222	1 372	1 201	1 137	1 163	1 031	880
Wol	6 096	7 727	7 401	8 302	6 630	6 187	6 498
Rayonne en rayonnevezels	3 281	3 203	4 032	4 342	4 505	4 863	4 610
Synthetische vezels	7 413	9 344	10 381	15 051	16 664	17 624	19 493
Jute	3 445	3 033	2 711	2 260	1 638	1 068	637
Tapijten van harde vezels	648	685	677	616	552	585	..

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Voorraden weefsels

OMSCHRIJVING	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Gebreide stoffen (tonnen) :							
Ondergoed	4 892	5 223	4 858	4 840	4 690	4 211	3 800
Bovengoed en andere	8 135	8 418	8 598	9 355	8 286	7 891	8 563
Afgewerkte produkten :							
Ondergoed (1.000 doz.)	3 231	3 281	2 881	3 050	2 939	2 349	2 312
Dameskousen in synthetische garens (1.000 doz. par.)	1 297	892	533	471	506	293	296
Broekkousen (panty-kousen) (1.000 doz. stuks)	2 149	2 504	2 275	2 495	1 977	1 628	1 184
Sokken, 3/4 kousen, sokjes (1.000 doz. paren)	2 354	2 401	2 306	2 179	2 234	1 837	1 964
Bovengoed produkten (1.000 st.)	20 975	22 689	22 735	21 040	20 158	18 119	18 510

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Textielproduktie

Spinnerijen, weverijen, wolbereiding

(tonnen)

OMSCHRIJVING	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Wolbereiding :							
Wassen en verkolen van de wol	17 688	14 986	15 066	13 226	10 493	9 840	12 852
Kammen van de wol (a)	36 840	31 711	27 638	30 258	28 495	24 586	37 639
Spinnerijen :							
Katoen	95 929	92 490	90 760	90 703	86 671	54 947	68 810
w.o. : fijn katoen en mixte garens	(65 175)	(60 857)	(58 285)	(57 127)	(56 632)	(38 476)	(47 142)
rayonnevezels	(21 086)	(22 758)	(23 944)	(25 323)	(21 946)	(10 642)	(15 263)
Kaardwol	24 108	27 287	30 471	30 480	27 728	25 474	30 850
Kamwol	57 065	62 999	58 640	53 472	50 959	45 682	50 278
Vlas	11 819	11 455	10 338	10 334	11 033	8 980	10 560
Jute	76 983	69 557	64 074	58 011	51 130	37 068	37 188
Harde vezels	57 416	56 299	60 221	55 512	54 564	41 539	38 561
w.o. : enkel garens	(48 591)	(47 801)	(51 438)	(47 545)	(48 747)	(36 981)	(33 697)
touwwerk	(8 826)	(8 498)	(8 783)	(7 967)	(5 818)	(4 558)	(4 864)
Kunstmatige garens en vezels	39 443	39 748	..	..	..	..	..
w.o. : viscose garens	(5 686)	(4 246)	(4 673)	(4 614)	(4 923)	(3 055)	(4 043)
acetaatgarens	(7 935)	(9 043)	..	..	..	..	..
vezels	(25 821)	(26 459)	(28 282)	(27 650)	(24 114)	(10 308)	(21 402)
Weverijen :							
Katoen (b)	70 305	71 712	73 836	72 473	67 685	55 050	63 073
Vlas	7 804	6 523	7 562	7 019	6 855	4 631	5 033
Wol (b)	39 150	41 662	43 887	37 302	30 518	30 140	33 972
Rayonne en rayonnevezels (b)	26 086	29 442	32 923	34 321	32 622	27 640	30 823
Synthetische vezels (b)	41 972	57 934	67 048	101 126	117 174	125 301	160 720
Jute (c)	34 152	30 335	26 753	19 324	14 991	8 343	5 826
Tapijten :							
Katoen	5 437	5 711	4 776	4 265	2 873	2 384	2 736
Wol	28 198	30 552	32 544	28 382	22 086	23 044	26 894
Jute	6 577	4 916	5 727	3 914	2 947	2 263	1 536
Dekens (katoen en wol) (d)	5 745	5 436	5 345	4 805	5 052	3 616	4 020
Weefsels voor stoffering (e)	33 768	37 533	42 096	42 864	40 870	35 550	43 107
w.o. : katoen	(14 462)	(14 947)	(17 589)	(16 890)	(15 881)	(13 292)	(15 284)

(a) Nieuwe reeks : wol en haar, synthetische en kunstmatige vezels en wolkammeling inbegrepen.
(b) Tapijten en dekens inbegrepen.
(c) Tapijten inbegrepen.
(d) Dekens in rayonnevezels en synthetische vezels inbegrepen.
(e) Weefsels voor stoffering in rayonnevezels en synthetische vezels inbegrepen.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Buitenlandse handel in textielstoffen

Waarde

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Wol en haar van dieren	6 746	8 787	7.174	5 321	8 542	3 172	4 721	3 615	3 030	4 541
Zweetwol of ruggewassen wol	2 679	3 899	3 027	1 791	3 791	149	157	198	63	117
Gewassen wol	698	965	840	844	1 290	768	1 079	829	625	1 014
Haar van andere dieren	184	318	186	183	349	233	358	308	498	411
Wol of fijn haar, gekaard of gekamd	2 824	3 034	2 650	2 212	2 644	1 287	2 085	1 418	1 255	2.158
Rafelwol, afval	361	571	471	291	468	735	1 042	862	589	841
Katoen	2 084	2 630	2 660	1 740	2 674	156	196	223	189	226
Jute	1 120	871	691	342	492	133	100	85	80	65
Vlas	996	1 232	1 476	1 306	1 913	1 574	1 889	2 313	1 859	2 512
Ruw vlas	276	336	390	377	347	7	10	10	17	60
Gezwingeld en gehekeld	365	570	977	825	1 390	1 093	1 382	2 002	1 538	2 156
Werk en afval	355	326	109	104	176	474	497	301	304	296
Zijde en andere vezels van plantaardige oorsprong	420	637	1 712	788	459	49	58	75	98	84
Synthetische en kunstmatige vezels	4 167	5 955	6 332	4 769	5 760	2 705	3 599	4 001	2 685	3 648
Synthetische vezels en afval	3 578	5 238	5 458	4 280	5 087	2 183	2 987	3 248	1 996	3 134
Kunstmatige vezels en afval	589	717	874	489	673	522	612	753	689	514
Oude kleren, lompen en vodden	328	410	496	469	467	618	748	874	912	1 027
Totaal textielstoffen ...	15 861	20 522	20 541	14 735	20 307	8 407	11 311	11 186	8 853	12 103

(a) *Samenstelling van de tabel voor 1976.* — Wol en haar... : T.C.I.H. 262; zweetwol... : T.C.I.H. 262.1; gewassen wol... : T.C.I.H. 262.2; haar... : T.C.I.H. 262.3 + 262.51 + 262.59; wol of fijn... : T.C.I.H. 262.7 + 262.8; rafelwol... : T.C.I.H. 262.6 + 262.9; katoen : T.C.I.H. 263; jute : T.C.I.H. 264; vlas : T.C.I.H. 265.11 + 265.12 + 265.13; ruw vlas : T.C.I.H. 265.11; gezwingeld... : T.C.I.H. 265.12; werk... : T.C.I.H. 265.13; zijde en andere... : T.C.I.H. 261 + 265.2 + 265.3 + 265.4 + 265.5 + 265.8; synthetische en kunstmatige vezels : T.C.I.H. 266; synthetische vezels... : T.C.I.H. 266.21 + 266.22 + 266.23 + 266.24 + 266.4 — D.T. 5603.21 — 5603.23 — 5603.25 — 5603.29; kunstmatige... : T.C.I.H. : 266.31 + 266.32 + 266.33 + D.T. 5603.21 + 5603.23 + 5603.25 + 5603.29; oude kleren... : T.C.I.H. 267. — Overeenstemmende gegevens voor de voorgaande jaren.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Buitenlandse handel in textielstoffen

Gewicht
(tonnen)

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Wol en haar van dieren	**112 964**	**85 557**	**72 382**	**72 763**	**93.200**	**45 508**	**39 445**	**30 876**	**28 904**	**37 192**
Zweetwol of ruggewassen wol	58 195	43 668	35 260	33 493	49 977	3 453	2 394	2 178	1 073	1 598
Gewassen wol	11 083	9 309	7 860	11 797	12 994	10 618	8 784	6 652	6 620	8 859
Haar van andere dieren	3 208	4 088	4 021	1 845	2 112	2 228	2 567	1 906	1 985	1 229
Wol of fijn haar, gekaard of gekamd	28 497	18 223	16 531	18 619	18 676	11 461	11 011	7 129	8 360	12 755
Rafelwol, afval	11 981	10 269	8 710	7 009	9 441	17 748	14 689	13 011	10 866	12 751
Katoen	**68 912**	**83 060**	**58 206**	**49 731**	**60 324**	**13 300**	**16 036**	**13 711**	**12 324**	**14 316**
Jute	**85 994**	**78 342**	**63 155**	**31 811**	**47 253**	**13 549**	**11 015**	**9 126**	**7 911**	**7 052**
Vlas	**148 686**	**160 801**	**145 157**	**124 665**	**122 968**	**78 516**	**76 646**	**84 638**	**72 931**	**76 701**
Ruw vlas	84 996	98 324	75 736	65 028	51 675	1 084	1 060	1 024	1 048	2 098
Gezwingeld en gehekeld	16 330	20 841	50 116	45 179	53 202	34 303	37 130	51 429	42 573	50 625
Werk en afval	47 360	41 636	19 305	14 458	18 091	43 129	38 456	32 185	29 310	23 978
Zijde en andere vezels van plantaardige oorsprong	**47 473**	**46 689**	**54 035**	**30 724**	**28 484**	**4 716**	**3 808**	**3 629**	**4 117**	**4 413**
Synthetische en kunstmatige vezels	**102 638**	**135 679**	**106 830**	**89 685**	**105 417**	**67 974**	**83 340**	**69 496**	**50 767**	**69 413**
Synthetische vezels en afval	81 055	112 342	88 103	76 918	87 917	52 870	66 211	53 410	37 177	57 376
Kunstmatige vezels en afval	21 583	23 337	18 727	12 767	17 500	15 104	17 129	16 086	13 590	12 037
Oude kleren, lompen en vodden	**46 598**	**50 471**	**49 677**	**47 085**	**46 731**	**47 722**	**51 865**	**49 298**	**51 893**	**54 113**
Totaal textielstoffen	**613 265**	**640 599**	**549 442**	**446 464**	**504 377**	**271 285**	**282 155**	**260 774**	**228 847**	**263 200**

(a) *Samenstelling van de tabel :* zie (a) blz. 138.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Buitenlandse handel in textielwaren

Waarde

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Garens	**12 636**	**15 403**	**18 358**	**16 811**	**21 469**	**13 574**	**15 651**	**17 086**	**14 930**	**18 514**
— van wol en haar	1 388	1 354	1 430	1 538	2 331	4 457	4 223	3 937	3 482	4 393
— van katoen	2 277	2 763	3 849	3 021	4 203	1 290	1 640	2 425	1 636	2 458
— van vlas	164	200	214	150	204	334	374	504	419	492
— van zijde	29	25	27	27	17	15	18	12	11	16
— van jute	160	121	114	122	233	605	586	516	484	481
— van synthetische vezels	6 604	8 507	9 843	9 582	11 335	5 650	7 412	8 144	7 597	9 215
— van kunstmatige vezels	1 946	2 348	2 805	2 297	3 098	1 211	1 355	1 500	1 242	1 364
— van andere garens n.e.g.	68	85	76	74	48	12	43	48	59	95
Weefsels van het standaardtype	**10 376**	**13 056**	**15 925**	**15 033**	**16 848**	**18 688**	**21 843**	**24 660**	**22 548**	**24 604**
— van wol en haar	1 493	1 700	1 495	1 591	1 684	1 359	1 282	1 171	1 035	1 044
— van katoen	3 719	4 132	5 914	5 146	6 869	3 989	4 524	5 692	4 671	6 474
w.o. : ongebleekt en ongeglansd	(498)	(524)	(780)	(504)	(675)	(622)	(701)	(840)	(581)	(750)
geglansd, gebleekt, geverfd, bedrukt, enz.	(3 221)	(3 608)	(5 134)	(4 641)	(6 194)	(3 366)	(3 823)	(4 852)	(4 095)	(5 724)
— van vlas, hennep en ramee	65	92	76	89	120	636	692	765	686	829
— van zijde	114	124	110	101	92	10	18	68	16	30
— van jute	264	291	196	207	257	513	363	340	253	244
— van synthetische vezels	3 586	5 448	6 371	6 324	6 301	5 643	7 466	8 158	8 308	7 549
— van kunstmatige vezels	1 049	1 208	1 697	1 517	1 476	6 227	7 021	7 911	7 114	7 856
— andere weefsels n.e.g.	86	61	66	58	49	311	477	555	465	578
Andere textielwaren	**25 144**	**31 430**	**38 636**	**40 804**	**49 320**	**41 888**	**48 438**	**56 756**	**56 407**	**63 292**
Niet-elastisch en niet-gegummeerd breiwerk, aan het stuk	2 418	2 944	3 093	2 857	3 209	2 000	2 221	2 631	2 235	2 268
Niet-gebreide bovenkleding voor mannen en jongens	3 881	5 239	6 626	7 541	9 543	6 917	8 373	10 359	9 789	11 439
Niet-gebreide bovenkleding voor										

Niet-gebreide onderkleding	716	977	1 325	1 491	1 823	728	819	787	783	930
Kledingtoebehoren (excl., brei of haakwerk)	945	1 132	1 339	1 458	1 698	997	1 072	1 196	1 039	982
Kleding en -toebehoren in brei- of haakwerk	6 486	7 740	9 086	10 416	12 063	4 939	4 915	4 869	4 462	4 425
Hoedenvormen en hoofddeksels	174	199	282	255	384	157	166	189	158	162
Dekens	104	150	239	301	283	302	364	411	311	341
— van wol	(28)	(23)	(32)	(32)	(39)	(163)	(164)	(225)	(138)	(144)
— van katoen	(6)	(9)	(14)	(14)	(13)	(24)	(37)	(14)	(26)	(66)
— andere	(70)	(118)	(193)	(255)	(231)	(115)	(163)	(172)	(147)	(131)
Vloerbedekking, tapijten en tapisserieën	1 614	2 278	3 243	2 261	3 330	12 586	15 040	17 227	17 262	20 394
w.o. : tapijten van wol of van fijn haar	(661)	(884)	(1 152)	(635)	(1485)	(5 241)	(5 349)	(5 288)	(5 341)	(6 323)
tapijten in andere textielwaren	(24)	(79)	(67)	(39)	(94)	(781)	(709)	(560)	(512)	(469)
andere	(929)	(1 315)	(2 024)	(1 586)	(1 751)	(6 564)	(8 982)	(11 379)	(11 410)	(13 609)
Linoleum en dergelijke vloerbedekking	380	356	468	403	420	314	359	385	329	403
Tafel-, bedde- en huishoudlinnen, gordijnen, stofferingsartikelen	434	650	1 035	1 124	1 458	1 671	1 904	2 363	2 557	3 074
Tule, kant, borduurwerk, lint en passementwerk	569	666	770	615	628	457	532	621	593	751
Touwwerk en bindgaren	106	146	247	209	254	766	976	1 782	1 595	952
Zakken voor verpakkingsdoeleinden, zeilen, tenten en kampeerartikelen	412	418	524	524	695	593	709	746	670	677
Watten, pitten en textielartikelen voor technisch gebruik	509	597	833	694	777	456	537	763	724	700
Weefsels en vilt, gegummeerd of geïmpregneerd	1 344	1 557	2 081	1 916	2 068	2 627	3 126	4 046	4 428	5 996
Andere textielwaren	893	1 023	914	968	1 039	1 612	1 720	1 642	2 225	2 377
Totaal textielwaren ...	**48 156**	**59 889**	**72 919**	**72 648**	**87 637**	**74 150**	**85 932**	**98 502**	**93 885**	**106 410**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

(a) *Samenstelling van de tabel voor 1976.* — Garens : T.C.I.H. 651 — 651.8; garen van wol... : T.C.I.H. 651.21 + 651.22 + 651.23 + 651.24 + 651.25; van katoen : T.C.I.H. 651.3 + 651.41 + 651.42; van vlas : T.C.I.H. 651.51 + 651.52 + 651.53; van zijde : T.C.I.H. 651.11 + 651.12 + 651.13 + 651.14 + 651.15; van jute : T.C.I.H. 651.92; van synthetische... : T.C.I.H. 651.61 + 651.62 + 651.63 + 651.64 + 651.65; van kunstmatige... : T.C.I.H. 651.71 + 651.72 + 651.73 + 651.74 + 651.75; van andere garens : T.C.I.H. 651.91 + 651.93 + 651.94; weefsels van het standaardtype : T.C.I.H. 652 + 653 — 653.7 — 653.8; van wol : T.C.I.H. 653.21 + 653.22; van katoen : T.C.I.H. 652; ongebleekt... : T.C.I.H. 652.11 + 652.12 + 652.13; gebleekt... : T.C.I.H. 652.21 + 652.22 + 652.23 + 652.29; van vlas... : T.C.I.H. 653.31 + 653.32; van zijde : T.C.I.H. 653.11 + 653.12 + 653.13; van jute : T.C.I.H. 653.4; van synthetische vezels : T.C.I.H. 653.51 + 653.52 + 653.53; van kunstmatige vezels : T.C.I.H. 653.61 + 653.62 + 653.63; andere... : T.C.I.H. 653.91 + 653.92 + 653.93 + 653.94 + 653.95 + 653.96; niet elastisch... : T.C.I.H. 653.7; niet gebreide bovenkleding voor mannen... : T.C.I.H. 841.11; niet gebreide bovenkleding voor dames... : T.C.I.H. 841.12; niet gebreide onderkleding : T.C.I.H. 841.13 + 841.14; kledingtoebehoren : T.C.I.H. 841.21 + 841.22 + 841.23 + 841.24 + 841.25 + 841.26 + 841.29; kleding... : T.C.I.H. 841.41 + 841.42 + 841.43 + 841.44 + 841.45; hoedenvormen... : T.C.I.H. 655.71 + 655.72 + 841.51 + 841.53 + 851.54 + 841.59; dekens : T.C.I.H. 656.6; van wol : T.C.I.H. 756.61 : van katoen : T.C.I.H. 656.62; andere : T.C.I.H. 656.69; vloerbedekking... : T.C.I.H. 657.51 + 657.52 + 657.6 + 657.7 + 657.8; tapijten van wol... : T.C.I.H. 657.51 + D.T. 5802.05 + 5802.08 + 5802.10; tapijten in... : T.C.I.H. 657.52 + D.T. 5802.20 + 5802.30 + 5802.50; andere : T.C.I.H. 657.6 + 657.7 + 657.8 — D.T. 5802.12 + 5802.18 — 5802.19 — 5802.20 — 5802.30 — 5802.50; linoleum... : T.C.I.H. 657.41 + 657.42; tafel... : T.C.I.H. 656.91; tule, kant... : T.C.I.H. 654; touwwerk... : T.C.I.H. 655.61 + 655.62 + 655.63; zakken... : T.C.I.H. 656.1 + 656.2; watten... : T.C.I.H. 655.81 + 655.82 + 655.83 + 655.91 + 655.92; weefsels... : T.C.I.H. 655.41 + 655.42 + 655.43 + 654.44 + 655.45 + 655.46; andere... : T.C.I.H. 655.1 + 655.5 + 655.92 + D.T. 4202.25 + 4202.51 + 4102.59 + 4202.89. — Overeenstemmende gegevens voor de voorgaande jaren.

Buitenlandse handel in textielwaren

Gewicht
(tonnen)

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Garens	**157 162**	**176 774**	**165 670**	**168 254**	**205 753**	**125 998**	**130 909**	**121 095**	**110 045**	**129 231**
— van wol en haar	10 252	7 846	7 102	8 402	11 198	27 781	19 386	16 171	17 166	19 422
— van katoen	35 046	38 171	36 045	37 564	46 692	13 172	16 335	17 598	13 380	18 772
— van vlas	1 503	1 739	1 293	1 079	1 377	5 558	5 770	6 140	4 394	5 003
— van zijde	58	27	45	41	25	40	58	28	19	39
— van jute	5 899	4 765	4 209	4 085	8 538	19 839	19 313	16 269	13 696	13 127
— van synthetische vezels	72 722	90 209	82 926	88 200	101 876	46 714	55 908	51 299	51 152	61 419
— van kunstmatige vezels	29 836	31 565	32 346	27 099	35 035	12 560	13 599	13 052	9 870	10 868
— van andere garens n.e.g.	1 846	2 452	1 704	1 784	1 012	334	540	538	368	581
Weefsels van het standaardtype	**63 873**	**78 879**	**78 811**	**75 673**	**86 012**	**118 502**	**126 831**	**121 742**	**102 452**	**104 769**
— van wol en haar	5 554	5 147	4 381	4 413	4 497	4 359	3 537	3 002	2 398	2 404
— van katoen	22 881	24 650	29 956	27 305	34 591	25 420	27 513	28 222	22 850	30 866
w.o. : ongebleekt en ongeglansd	(5 142)	(4 920)	(5 611)	(4 089)	(5 175)	(5 898)	(6 155)	(5 564)	(3 895)	(5 040)
geglansd, gebleekt, geverfd, bedrukt, enz.	(17 739)	(19 730)	(24 345)	(23 216)	(29 417)	(19 522)	(21 358)	(22 658)	(18 954)	(25 826)
— van vlas, hennep en ramee	626	908	587	607	782	4 642	4 602	4 297	3 465	4 036
— van zijde	89	68	59	46	40	18	56	282	55	95
— van jute	9 404	12 159	6 983	6 141	8 816	11 976	8 485	7 296	4 859	4 679
— van synthetische vezels	18 823	29 036	27 892	29 809	29 553	30 433	38 978	36 093	34 652	26 162
— van kunstmatige vezels	6 204	6 700	8 753	7 169	7 554	40 511	41 915	40 493	32 968	34 954
— andere weefsels n.e.g.	292	211	200	183	179	1 143	1 745	2 057	1 205	1 573
Andere textielwaren	**115 909**	**129 581**	**143 725**	**128 894**	**155 845**	**321 092**	**363 860**	**365 242**	**356 168**	**411 490**
Niet-elastisch en niet-gegummeerd breiwerk, aan het stuk	10 983	13 561	13 141	10 852	14 352	8 514	11 002	11 348	9 336	9 730
Niet-gebreide bovenkleding voor mannen en jongens	9 070	11 325	13 026	13 035	17 428	16 653	20 180	21 241	19 648	22 691
Niet-gebreide bovenkleding voor										

haakwerk)	1 590	1 711	1 789	1 561	1 699	1 484	1 541	1 450	1 172	1 036
Kleding en -toebehoren in brei- of haakwerk	12 085	13 958	15 042	15 670	17 885	9 110	9 219	8 427	6 711	6 428
Hoedenvormen en hoofddeksels	337	417	578	465	794	209	258	353	217	194
Dekens	725	1 024	1 418	1 721	1 595	2 245	2 606	2 368	1 598	2 025
— van wol	(174)	(100)	(103)	(101)	(120)	(835)	(702)	(1 122)	(484)	(438)
— van katoen	(47)	(72)	(97)	(81)	(73)	(449)	(628)	(186)	(250)	(817)
— andere	(504)	(852)	(1 218)	(1 539)	(1 412)	(961)	(1 276)	(1 060)	(864)	(770)
Vloerbedekking, tapijten en tapisserieën	13 939	18 055	24 482	18 562	25 391	131 059	157 093	164 616	171 702	207 619
w.o. : tapijten van wol of van fijn haar	(2 387)	(2 516)	(2 433)	(2 694)	(4 132)	(31 438)	(27 659)	(25 012)	(26 863)	(29 953)
tapijten in andere textielwaren	(115)	(504)	(182)	(102)	(145)	(9 506)	(7 815)	(5 363)	(4 622)	(3 855)
andere	(11 437)	(15 035)	(21 867)	(15 767)	(21 115)	(90 115)	(121 619)	(134 241)	(140 217)	(173 811)
Linoleum en dergelijke vloerbedekking	16 044	12 497	12 097	8 983	8 464	13 973	15 385	13 763	11 457	14 199
Tafel-, bedde- en huishoudlinnen, gordijnen, stofferingsartikelen	1 725	2 615	3 471	3 765	4 658	8 554	8 715	8 734	9 054	10 809
Tule, kant, borduurwerk, lint en passementwerk	1 751	1 876	2 134	1 450	1 363	1 846	2 450	2 208	2 028	2 443
Touwwerk en bindgaren	2 902	3 809	3 811	3 765	6 529	44 827	44 907	43 944	35 142	29 638
Zakken voor verpakkingsdoeleinden, zeilen, tenten en kampeerartikelen	11 681	10 120	11 252	10 385	14 665	17 771	19 957	17 889	14 143	16 251
Watten, pitten en textielartikelen voor technisch gebruik	2 910	3 241	3 964	3 025	3 282	2 707	2 729	3 128	2 982	2 624
Weefsels en vilt, gegummeerd of geïmpregneerd	13 071	14 483	17 489	15 604	16 382	22 782	26 444	27 326	30 188	44 158
Andere textielwaren	9 243	11 220	9 280	8 606	8 157	29 084	29 910	26 766	29 461	30 598
Totaal textielwaren ...	**336 944**	**385 234**	**388 206**	**372 821**	**447 610**	**565 592**	**621 600**	**608 079**	**568 665**	**645 490**

(a) *Samenstelling van de tabel :* zie (a) blz. 141.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Textielnijverheid

Produktie en tewerkstelling

(1970 = 100)

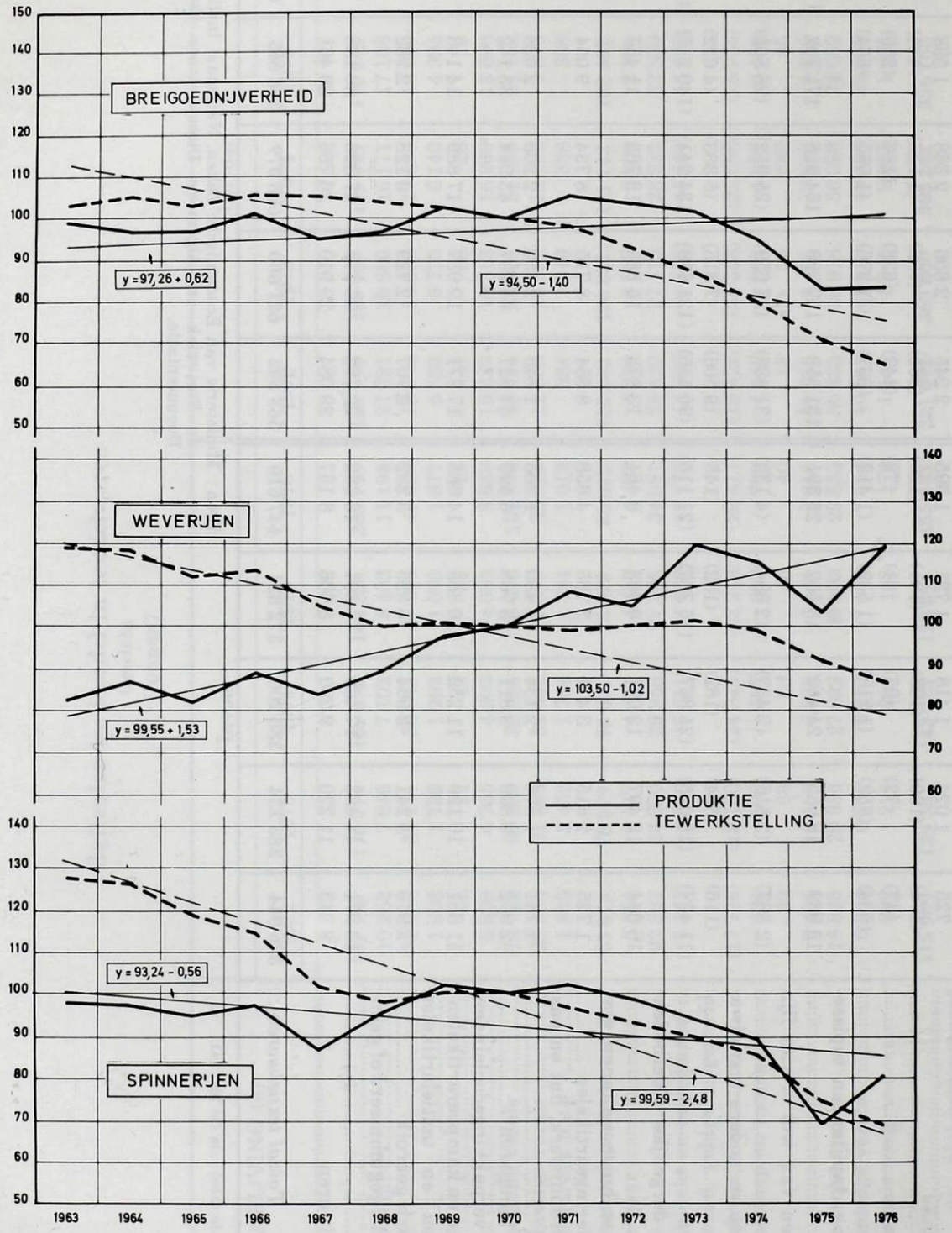

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

§ 4. — VOEDINGSMIDDELENNIJVERHEID EN AANVERWANTE BEDRIJFSTAKKEN

Het produktie-indexcijfer van de voedingsmiddelen- en dranknijverheid dat, in vergelijking met de andere bedrijfstakken, in 1975 slechts zeer licht was gedaald (met 1,3 %) nam in 1976 toe met 3,3 %. In totaal waren de resultaten van het tweede semester iets beter dan die van het eerste, zodat het seizoenverbeterd produktie-indexcijfer trendmatig bleef stijgen tot het einde van het jaar.

De resultaten over 1976, en vooral dan van sommige subsectoren, werden in zekere mate beïnvloed door het abnormaal warme en droge weder tijdens de zomermaanden.

Zo is o.m. de toeneming van de drankproduktie (+5,9 %) gedeeltelijk een gevolg ervan; dit blijkt uit het grote verschil tussen de produktie van het eerste halfjaar (+1,8 %) en die van het tweede (+10,3 %). De produktie van de brouwerijen bleef nagenoeg ongewijzigd tijdens de eerste zes maanden (+0,3 %) maar verhoogde heel sterk tijdens de tweede helft van het jaar (+11,7 %). De alkoholproduktie daarentegen, die in het eerste halfjaar de inzinking tijdens het voorgaande jaar hersteld had, verzwakte naar het einde van het jaar toe.

Dezelfde weersomstandigheden hebben een negatieve invloed uitgeoefend op de produktie van de voedingsmiddelennijverheid. Tijdens het tweede halfjaar deed zich in totaal een lichte achteruitgang voor, die o.m. te wijten was aan de geringere produktie van groentenkonserven (—29,5 %) als gevolg van de droogte. Daarnaast werden er eveneens, maar onafhankelijk van de weersomstandigheden, ongunstige resultaten opgetekend voor de koekjes, beschuiten en peperkoek, het suikergoed, de margarine en de azijn, terwijl de sector van de vleesconserven eerder een stagnerend beeld vertoonde.

De vermindering van de produktie van ruwe suiker met ruim 10 % is nog altijd het gevolg van het onregelmatig verloop van de suikerbietencampagne van 1974 toen, omwille van het te natte weder, een belangrijk gedeelte van de ruwsuikerproduktie slechts in het begin van 1975 kon gerealiseerd worden, wat de produktie van dat jaar abnormaal deed toenemen. De verwerking van suiker in de raffinaderijen steeg met 5 %. Ook de produktie van chocolade en chocoladeprodukten groeide sterk aan (+11,3 %) evenals de meelproduktie en die van deegwaren. Het gebrek aan ruwvoeders wegens de droogte veroorzaakte een belangrijke stijging van de veevoederproduktie, die globaal toenam met 8,6 % en zelfs met 28,6 % voor de rundveevoeders.

Niettegenstaande de droogte namen de totale melkleveringen aan de zuivelfabrieken nog toe met 1,2 %. Weliswaar deed zich tijdelijk een sterke daling voor tijdens de zomermaanden, maar deze werd geneutraliseerd door de toeneming van de leveringen met ongeveer 10 % tijdens het eerste halfjaar. De verwerking van melk bestemd voor consumptie nam toe met ruim 7 %, maar de produktie van andere melkprodukten verminderde, met uitzondering van consumptieijs en verse kaas.

De invoer van de produkten opgenomen in de tabel op blz. 149 nam naar waarde toe met 20,5 % en de uitvoer met slechts 13,3 %. Het negatief uitvoersaldo steeg alzo

van 10 026 tot 15 845 miljoen frank en is hiermede nagenoeg verdubbeld in twee jaar tijd.

Deze ontwikkeling was vooral opvallend bij de voedingswaren waarvan de invoer met 23,3 % aangroeide naar waarde en de uitvoer met slechts 13,3 %. Met uitzondering van de bereidingen van graan en veevoeders deed deze relatieve verzwakking van de uitvoer zich voor bij alle produkten opgenomen in de tabel.

Wat de dranken betreft, was het verloop er schijnbaar gunstiger, vermits de invoer en uitvoer naar waarde toenamen met respectievelijk 7,6 % en 12,3 %. Dit was echter niet het gevolg van een duidelijke verbetering van de uitvoer van Belgische produkten in vergelijking met gelijkaardige ingevoerde artikelen, maar van de vermindering van de invoer van een drank die in België nagenoeg niet geproduceerd wordt, met name de wijn, waarvan de import verminderde met 10 % naar volume maar naar waarde nagenoeg gelijk bleef aan die van het voorgaande jaar.

*
* *

Bedrijvigheid in sommige takken van de voedingsmiddelenindustrie

OMSCHRIJVING	Eenheid	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Meelproduktie	10^3 t	721,2	705,0	688,1	777,0	795,2	701,2	748,9
Grondstoffenaangifte door de brouwerijen (a)	10^6 hl	57,9	58,5	59,2	63,9	63,4	62,8	66,4
Alcoholproduktie (alcohol van 50°, temp. 15 °C)	10^6 lit.	40,6	41,8	43,3	47,7	49,5	45,3	48,8
Suikerproduktie :								
a) in de fabrieken	10^3 t	558,0	798,3	628,8	733,9	501,2	752,8	674,0
b) na verwerking in de raffinaderijen	10^3 t	229,8	232,4	245,8	238,9	234,0	204,3	214,9
Produktie van margarine (geschikt voor verbruik)	10^3 t	135,7	141,9	150,3	146,7	154,3	147,8	145,3
Produktie van plantaardige en dierlijke oliën :								
a) ruwe lijnolie	10^3 t	14,2	15,8	15,7	9,6	7,5	6,0	4,4
b) andere ruwe olie	10^3 t	71,8	77,9	85,7	94,8	140,8	133,9	192,9
c) geraffineerde oliën en oliën die andere bewerkingen ondergaan hebben	10^3 t	247,4	264,5	282,5	296,5	276,7	280,4	313,2
d) veekoeken en schroot	10^3 t	287,8	309,4	302,6	383,0	603,3	562,4	754,1
Produktie van jam, geconfijte vruchten, enz.	10^3 t	45,7	47,4	50,7	66,7	62,9	53,9	54,3
Groentenconserven	10^3 t	159,0	144,4	144,5	174,4	210,3	206,4	145,6
Vleesconserven	10^3 t	19,2	18,3	18,6	20,5	19,6	19,2	19,1
Produktie van koekjes, beschuiten en peperkoek	10^3 t	100,0	106,0	113,4	123,7	128,1	120,5	113,2
Produktie van chocolade en andere produkten op basis van chocolade	10^3 t	76,2	83,2	87,1	88,6	96,3	93,0	103,5
Produktie van suikergoedprodukten, zonder chocolade	10^3 t	44,0	45,7	46,1	44,2	50,1	39,6	39,2
Produktie van deegwaren	10^3 t	17,5	18,1	17,6	18,1	19,4	19,4	20,9
Produktie van cichorei	10^3 t	11,8	11,5	11,0	10,5	11,2	9,7	9,2
Produktie van gebrande koffie	10^3 t	39,4	40,6	40,8	43,0	58,8	59,6	61,1
Azijnproduktie (teruggebracht op 8°)	10^6 lit.	13,0	13,4	13,7	15,0	14,8	15,0	14,6

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) De gegevens hebben betrekking op het totaal aantal aangegeven hectolitergraden.

Bedrijvigheid in de zuivelnijverheid

OMSCHRIJVING	Eenheid (a)	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Ontvangst :								
Melk	10^3 lit.	2 355 461	2 338 730	2 509 911	2 479 715	2 580 621	2 579 364	2 610 873
Room	ton	23 535	21 150	20 504	17 174	16 177	12 499	10 649
Bereiding voor de consumptie :								
Melk :								
a) Melkerijmelk met controlemerk (b)	10^3 lit.	37 738	39 544	39 676	41 454	45 510	52 949	63 770
b) Gewone melk	10^3 lit.	472 912	457 240	448 253	470 155	454 088	449 132	460 370
c) Gedeeltelijk afgeroomde melk	10^3 lit.	..	15 401	34 344	66 433	53 080	52 416	61 896
d) Afgeroomde melk	10^3 lit.	24 464	27 656	34 995	52 091	51 210	59 395	71 606
e) Karnemelk	10^3 lit	31 108	31 424	29 552	30 338	27 811	28 199	30 989
Room	10^3 lit.	7 799	8 424	8 689	8 460	9 181	10 019	9 888
Fabricage :								
Boter	ton	67 535	62 299	72 213	67 183	70 163	72 158	70 129
Kaas :								
a) Verse	ton	15 899	16 721	17 982	17 733	18 337	18 443	19 908
b) Andere (c)	ton	21 898	22 904	21 229	18 933	22 603	19 923	19 423
Melkpoeder	ton	120 133	126 325	140 355	135 082	141 712	137 866	136 292
Ingedikte melk - verdampt (niet gesuikerd)	ton	16 024	..	..	..	..	..	..
Consumptie-ijs	10^3 lit.	37 880	44 296	48 762	60 007	55 780	59 170	65 797
w.o. : Roomijs	10^3 lit.	20 504	23 318	24 495	29 336	34 392	34 659	34 097
Yoghurt	10^3 lit.	27 374	31 020	39 344	36 276	34 550	35 606	34 944
Dieet- en speciale produkten	10^3 lit.	14 251	16 042	17 591	..	..	..	..

(a) Zonder rekening te houden met het verschillend water- of vetgehalte.
(b) Melk met 32 g/l vetstofgehalte.
(c) Exclusief Hervekaas en gesmolten kaas.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Buitenlandse handel in voedingswaren en aanverwante produkten

Waarde

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Alcoholvrije dranken	941	1 301	1 415	1 712	2 285	527	789	981	1 377	1 620
w.o. : vruchten- en groentensappen	(503)	(584)	(600)	(712)	(948)	(293)	(462)	(593)	(713)	(836)
Alcoholhoudende dranken	5 829	7 040	7 622	9 337	9 602	1 367	1 787	2 048	2 208	2 406
w.o. : bier	(665)	(797)	(935)	(1 105)	(1 335)	(959)	(1 228)	(1 439)	(1 630)	(1 791)
wijn	(3 806)	(4 644)	(4 795)	(6 083)	(6 088)	(300)	(419)	(414)	(386)	(410)
Vleesbereidingen en vleesconserven	751	934	1 213	1 326	1 649	3 026	4 295	4 578	5 216	5 356
Bereidingen en conserven van vis, schaal-, schelp- of weekdieren	1 576	2 011	2 483	2 236	2 831	80	215	267	269	288
Bereidingen en conserven van fruit en groenten	2 798	3 318	4 299	4 449	4 880	2 546	3 027	3 774	4 268	4 667
Suiker en honig	434	635	670	1 384	2 367	4 788	3 512	4 362	4 139	5 821
Suikerwerk en -preparaten	650	706	861	1 091	1 287	679	774	949	1 033	991
Cacao (inclusief cacaodoppen, -schillen en -vliezen)	1 226	1 498	2 894	2 606	2 801	28	31	20	115	134
Chocolade en andere voedingsmiddelen welke cacao bevatten	1 028	1 124	1 404	1 737	2 199	1 702	1 955	2 557	2 854	3 289
Margarine en andere spijsvetten	285	572	875	879	671	640	884	1 744	1 855	1 499
Veevoeder	8 095	11 241	10 560	10 029	13 862	2 408	3 682	4 416	3 806	6 023
Zuivelprodukten	6 953	9 949	11 357	12 262	16 495	5 625	8 233	10 256	9 354	9 909
Bereidingen van granen, meel en zetmeel	2 111	2 597	3 260	3 806	3 964	4 700	6 199	8 086	3 268	9 877
Oliën en vetten van dierlijke oorsprong	794	1 066	1 849	1 372	1 503	347	477	834	843	847
Oliën van plantaardige oorsprong	2.844	3 087	4 989	4 071	4 024	1 562	2 089	4 336	4 049	3 608
Koffie-extracten en andere bereide voedingswaren n.e.g.	2 249	2 639	3 292	3 623	4 199	1 446	1 829	2 166	2 240	2 439

(a) *Samenstelling van de tabel voor 1976.* — Alcoholvrije dranken : T.C.I.H. 053.5 + 111; vruchten... : T.C.I.H. 053.5; alcoholhoudende... : T.C.I.H. 112; bier : T.C.I.H. 112.3; wijn : T.C.I.H. 112.11 + 112.12 + 112.13; vleesbereidingen... : T.C.I.H. 013; bereidingen en conserven... : T.C.I.H. 032; bereidingen en conserven van fruit... : T.C.I.H. 053 — 053.5 + 055; suiker en honig : T.C.I.H. 061; suikerwerk... : T.C.I.H. 062; cacao... : T.C.I.H. 072; chocolade : T.C.I.H. 073; margarine... : T.C.I.H. 091; veevoeder : T.C.I.H. 08 — 081.11 — 081.12 — 081.19; zuivelprodukten : T.C.I.H. 02 — 025; bereidingen van granen... : T.C.I.H. 046 + 047 + 048; oliën en vetten... : T.C.I.H. 411 — 411.31; oliën van... : T.C.I.H. 42; koffie-extracten... : T.C.I.H. 071.3 + 099. — Overeenstemmende gegevens voor de voorgaande jaren.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Buitenlandse handel in voedingswaren en aanverwante produkten

Gewicht
(tonnen)

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Alcoholvrije dranken	800 867	550 603	790 787	343 763	375 006	56 296	80 656	96 454	142 088	176 236
w.o. : vruchten- en groentensappen	(28 519)	(33 858)	(31 444)	(39 035)	(50 443)	(22 172)	(37 705)	(47 138)	(59 608)	(71 749)
Alcoholhoudende dranken	257 013	277 833	296 410	322 468	312 845	153 166	195 031	228 894	235 733	243 635
w.o. : bier	(88 811)	(100 783)	(111 785)	(120 089)	(128 007)	(139 523)	(178 944)	(212 743)	(221 014)	(229 746)
wijn	(145 355)	(150 755)	(154 285)	(170 743)	(153 723)	(9 130)	(12 229)	(11 070)	(10 444)	(9 701)
Vleesbereidingen en vleesconserven	14 767	15 900	18 324	18 406	22 161	41 568	52 981	58 756	62 124	59 138
Bereidingen en conserven van vis, schaal-, schelp- of weekdieren	24 629	26 690	27 889	23 275	29 208	1 187	3 938	3 136	3 078	2 932
Bereidingen en conserven van fruit en groenten	144 532	148 451	159 513	160 494	208 756	193 729	203 916	221 749	237 723	247 703
Suiker en honig	158 114	161 781	132 098	246 480	423 991	506 791	310 508	336 986	229 680	486 678
Suikerwerk en -preparaten	16 885	17 552	19 062	19 534	22 496	19 984	21 682	23 757	22 467	18 744
Cacao (inclusief cacaodoppen, -schillen en -vliezen)	33 548	32 651	33 037	33 615	34 971	904	908	351	2 415	1 863
Chocolade en andere voedingsmiddelen welke cacao bevatten	21 567	22 519	23 632	25 685	33 008	41 989	43 759	44 095	42 866	47 947
Margarine en andere spijsvetten	25 868	37 106	42 382	48 739	34 633	52 602	59 717	69 180	83 125	73 048
Veevoeder	1 890 832	1 824 324	1 674 827	1 179 410	2 233 834	481 011	575 151	538 450	530 834	757 233
Zuivelprodukten	205 697	308 360	252 917	226 300	269 057	200 648	356 199	315 348	282 274	314 514
Bereidingen van granen, meel en zetmeel	144 938	196 560	190 607	229 320	195 406	403 666	557 262	591 084	518 542	677 733
Oliën en vetten van dierlijke oorsprong	98 097	101 002	107 043	104 948	105 193	31 525	37 422	45 398	55 746	53 783
Oliën van plantaardige oorsprong	188 341	187 550	157 905	158 638	192 738	91 975	108 991	128 391	133 301	160 962
Koffie-extracten en andere bereide voedingswaren n.e.g.	88 442	92 730	102 936	106 986	120 512	55 650	63 942	63 432	53 554	61 050

(a) *Samenstelling van de tabel :* zie (a) blz. 149.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

§ 5. — BOUWBEDRIJF, BOUWSTOFFENNIJVERHEID EN AANVERWANTE SECTOREN

1. — *Bouwbedrijf.*

In tegenstelling met de meeste andere industrielanden, waar de inzinking in de bouwnijverheid vroeger begon en sterker was dan in de andere sectoren van de nijverheid en het herstel in 1976 slechts aarzelend op gang kwam, kende België geen teruggang van de hoogconjunctuur in de bouwnijverheid in 1974 en in 1975 en bleef ook in 1976 de aktiviteit nagenoeg op hetzelfde hoge peil als tijdens de voorgaande jaren.

Weliswaar liep het indexcijfer van het N.I.S. verder terug met 2,2 %, maar dit gegeven onderschat het reële verloop. Daar het een indexcijfer is van de gepresteerde arbeidsuren houdt het geen rekening met de produktiviteitsgroei, terwijl het daarenboven slechts de activiteit opneemt van de grotere bedrijven en niet die van de kleinere, die grotendeels in de meest bloeiende subsector, d.i. die van de woningbouw, werkzaam zijn.

De uitsplitsing van het aantal gepresteerde arbeidsuren naar de verschillende subsectoren laat een daling zien van 6,0 % voor de particuliere werken en een toeneming met 1,9 % voor de openbare werken.

Deze cijfers geven ongetwijfeld een juist beeld weer van de toestand in de subsector openbare werken, omdat het hier bijna uitsluitend gaat om grote bedrijven en deze in de statistiek steeds worden opgenomen. In de privé-bouw is de toestand beter dan uit de vermelde cijfergegevens zou blijken. Immers, de kleinere bedrijven, die een belangrijk gedeelte van de woningbouw realiseren, zijn niet in de statistiek opgenomen. In laatstgenoemde subsector vooral was het jaar bijzonder gunstig, net als in de voorgaande drie jaren.

De N.I.S.-gegevens zijn dan ook vooral een weergave van de ontwikkeling in de bouw van grote kantoor- en flatgebouwen, die het belangrijkste deel uitmaken van de activiteit van de grote bedrijven in de privé-bouw; in deze branche daalde de bedrijvigheid inderdaad verder, zoals ook in 1975. Vooral de eerste maanden van het jaar zijn hierbij ongunstig uitgevallen, vermits de achterstand op het voorgaande jaar tijdens het eerste halfjaar 10,7 % bedroeg; in het tweede halfjaar was de bedrijvigheid teruggelopen tot 1,2 %.

Het blijvend gunstig verloop in de woningbouw blijkt vooral uit de statistiek betreffende het aantal begonnen woningen. Dit gegeven daalde weliswaar licht, met 2,2 % tot 76 183 eenheden, maar daarmee bleef het nog ver boven de nochtans reeds zeer gunstige resultaten van 1973 en 1974, toen respectievelijk 61 789 en 65 280 woningen werden gebouwd. Deze resultaten zijn uitstekend als men ze vergelijkt met het gemiddelde van de jaren 1968 tot 1972 dat slechts 47 983 woningen bedroeg.

De regionale spreiding van het aantal begonnen woningen laat zien dat slechts in Brussel een toeneming werd verwezenlijkt (+ 9,8 %) tot 6.207 woningen. In Vlaanderen deed zich een lichte achteruitgang voor (—0,9 %) tot 49 444 woningen,

terwijl in Wallonië de vermindering 8,4 % bedroeg. In deze laatste regio werden evenwel in 1975 bijna 50 % meer begonnen woningen geteld dan in 1974, zodat het in 1976 bereikte aantal van 20 532 nog heelwat hoger blijft dan dat van de voorgaande jaren.

De prijsstijging in de woningbouwsector werd in 1976 door Abex (Association belge des Experts) geraamd op 13,3 % ze is even groot als in 1971 en in 1973 maar duidelijk hoger dan de 9,3 % die in 1975 werd opgetekend; toch blijft ze heelwat minder dan de explosieve toeneming met 27,0 % in 1974.

In de niet-woningbouw, die in 1975 nog vrij goed had standgehouden, deed zich in 1976 een sterke achteruitgang voor. Het aantal begonnen gebouwen daalde immers met 18,6 % en het volume ervan in m^3 met 16,2 %. Daar het volume in onderhavige sector een veel beter criterium is dan het aantal gebouwen zal, wat de volgende regionale spreiding betreft, uitsluitend dit laatste gegeven gebruikt worden. Deze spreiding laat zien dat de achteruitgang bijzonder groot was te Brussel (—33,5 %) als gevolg van de verdergaande vermindering van investeringen in kantoorgebouwen. Het lage peil van de investeringen in Wallonië was mede oorzaak van de achteruitgang in de niet-woningbouw met 30,0 %, terwijl in Vlaanderen de vermindering beperkt bleef tot 6,1 %.

Het aantal afgeleverde bouwvergunningen nam bijzonder sterk toe voor de woningbouw : met 24,9 % voor het Rijk, in Wallonië met 16,3 %, in Vlaanderen met 26,3 % en in Brussel zelfs met 50,1 %. In de niet-woningbouw was de toeneming slechts schijnbaar; het aantal vergunningen nam weliswaar met 17,9 % toe, maar het volume van de betreffende gebouwen verminderde met 11,8 %, waarvan het sterkst in Wallonië (—26,5 %) gevolgd door Brussel (—20,7 %) en het minst in Vlaanderen (—4,0 %).

Het volume van de openbare werken lijkt in 1976 enigszins te zijn gedaald in vergelijking met dat van het voorgaande jaar. De vastleggingen namen toe met 12,9 % in de budgettaire sector en met 10,7 % in de gedebudgetteerde sector (autowegen, metrobouw, hospitalen) en daalden met 2,6 % bij de organismen van openbaar nut. Rekening houdend met de prijsstijging (die voor de woningbouw geraamd wordt op ruim 13 %, wat evenwel niet zonder meer toepasbaar is op de openbare werken), zou dit wijzen op een kleine achteruitgang in vaste prijzen.

In de sociale woningbouw groeiden de vastleggingen van de twee maatschappijen aan met nagenoeg 20 %. Het aantal begonnen woningen nam evenwel enigszins af, vooral dan bij de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting, waar evenwel het gemiddelde van de laatste vijf jaar nog ruimschoots werd overtroffen.

2. — *Bouwmaterialen.*

Niettegenstaande de hoge activiteit in het bouwbedrijf en vooral in de woningbouw, waren de resultaten in de nijverheid van de bouwmaterialen in 1975 over het algemeen genomen teleurstellend tot slecht en volstond de opleving in 1976 niet om de opgelopen achterstand t.o.v. 1974 in te halen.

Een uitzondering hierop vormden de groeven en graverijen, waarvan het definitief produktie-indexcijfer in 1975 toenam met 3,0 % en het voorlopig indexcijfer van 1976 met 4,4 %. Tot die verhoging werd vooral bijgedragen door de aangroei van de produktie van porfiersteenslag, grint en zandsteen. De produktie van marmer, van kalksteen en -derivaten en van zand verminderde daarentegen.

De invoer, naar waarde, van ruwe niet-metaalhoudende mineralen nam toe met 21,1 % tot 7 308 miljoen frank en de uitvoer met slechts 6,9 % tot 5 155 miljoen frank. Het negatief uitvoersaldo groeide daardoor aan met bijna 80 % tot 2 153 miljoen frank.

Bij de niet-metaalhoudende mineralen nam het produktie-indexcijfer in 1976 weliswaar toe met 9,3 %, maar dit volstond niet om de achteruitgang van 1975 (11,8 %) goed te maken. Uit de seizoenverbeterde indexcijfers blijkt dat slechts tijdens het tweede kwartaal een duidelijke verbetering werd geboekt (+15 % in vergelijking met het voorgaande kwartaal). Tijdens het derde kwartaal stagneerde de produktie opnieuw en tijdens het vierde werd zelfs een teruggang van ongeveer 4 % geregistreerd t.o.v. het derde kwartaal.

De kleinijverheid waarvan de produktie in 1975 vrij goed had standgehouden ging in 1976 duidelijk achteruit. Daar de gegevens over december in deze sector niet tijdig beschikbaar waren, worden in de nadere omschrijving de gemiddelden van de eerste elf maanden gebruikt.

Over deze periode lag het indexcijfer van de kleinijverheid 5,1 % lager dan tijdens de overeenkomstige maanden van het voorgaande jaar. De produktie van gewone baksteen verminderde met 7,0 % wegens een achteruitgang bij de volle steen met 16,5 % en bij de holle baksteen met 2,2 %. De achteruitgang van de volle baksteen is sedert 1965 een trendmatig verschijnsel als gevolg van de voortschrijdende substitutie door betonprodukten en door holle baksteen. Een analoge substitutie doet zich voor bij de kabeldeksels en draineerbuizen, — deze laatste worden door plastiekbuizen vervangen — waarvan de produktie nog sterker terugliep dan tijdens de voorgaande jaren (—44,5 %). Niettegenstaande een lichte daling bij de handgevormde steen nam de produktie van gevelsteen aanzienlijk toe als gevolg van de hoge activiteit in de woningbouw.

In de glasnijverheid, waar het indexcijfer in 1975 met 18,8 % verminderde t.o.v. het reeds onbevredigend jaar 1974, nam de produktie in 1976 toe met 17,2 %. Het herstel was vooral krachtig in de vlakglasnijverheid, waar het indexcijfer toenam met 28,1 %. Toch blijft deze sector — die veruit de belangrijkste is in de nijverheid der niet-metaalhoudende mineralen — kampen met zware problemen, die o.m. veroorzaakt worden door afzetmoeilijkheden in de traditionele invoerlanden als gevolg van een blijvende recessie in de bouwnijverheid. De omvang van de moeilijkheden blijkt uit het feit dat het produktie-indexcijfer in 1976 nog ruim 6 % lager was dan in 1970. Wat de holglasnijverheid betreft, die in 1975 een minder groot produktieverlies had geleden, nam het indexcijfer in 1976 toe met slechts 0,8 % in vergelijking met het voorgaande jaar.

De cementproduktie verbeterde in 1976 met 9,0 % als gevolg van een toegenomen binnenlandse vraag en van een stijging van de uitvoer. De leveringen in het binnenland groeiden immers in volume aan met 4,2 % en de uitvoer met 27,6 %.

Het indexcijfer van de keramische nijverheid, dat in 1975 al een teruggang kende van 13,1 %, daalde nog verder in 1976, zij het dan met slechts 1,7 %. Onder invloed van de bouwconjunctuur groeide de produktie van dakpannen verder licht aan (+2,8 %), zoals ook die van kiezelaluinachtige en kiezelachtige produkten. De produktievermindering bleef beperkt tot minder dan 1 % bij de bekledings- en vloertegels evenals bij de fabriekstegels, maar ze was sterk tot zeer sterk voor alle andere produkten van deze nijverheidstak.

De volledige statistieken van de kalknijverheid waren niet beschikbaar bij het opstellen van dit overzicht. Het indexcijfer over de eerste elf maanden vertoonde evenwel een daling van 4,5 %; ook in 1975 had zich in deze branche een achteruitgang voorgedaan van 12,6 %.

De buitenlandse handel van fabrikaten van niet-metaalhoudende mineralen nam in 1976 sterk toe. Daarenboven was de aangroei van de uitvoer naar waarde (25,7 %) beduidend groter dan die van de invoer (17,1 %), zodat het positief uitvoersaldo toenam met 45,9 % tot bijna 10 miljard frank.

Deze gunstige ontwikkeling werd vooral bepaald door de sterke toeneming van de export van vlakglas (+31,4 %) en holglas (+31,6 %) die samen nagenoeg 60 % uitmaken van de totale uitvoer in deze sector. Ook voor alle andere bouwmaterialen met uitzondering evenwel van de keramische produkten groeide de uitvoer naar waarde sterker aan dan de invoer; dit is een duidelijk teken dat de buitenlandse handel in deze sector verbeterde.

*

* *

Cementproduktie
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Produktie
1965	5 904,9
1966	5 794,4
1967	5 820,3
1968	5 740,3
1969	6 269,4
1970	6 729,5
1971	6 931,2
1972	7 093,1
1973	7 042,7
1974	7 466,7
1975	6 883,7
1976	7 503,7

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Bouwnijverheid en nijverheid der niet metaalhoudende mineralen
Produktie en tewerkstelling
(1970=100)

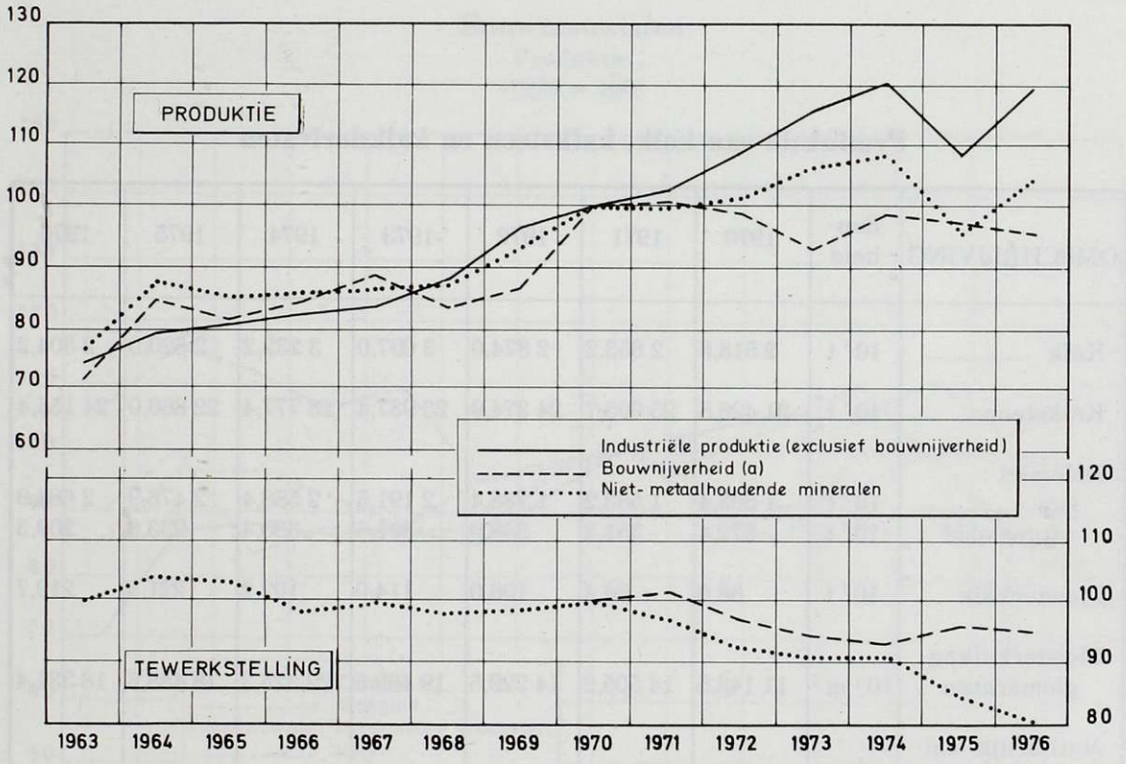

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Voor de werken van burgerlijke bouwkunde, wegenbouw en gebouwen (ruwbouw) gaat het over de ondernemingen welke 20 of meer werklieden tewerkstellen. Voor de voltooiingswerken betreft het ondernemingen die 10 of meer werklieden tewerkstellen.
Het indexcijfer van de tewerkstelling is beschikbaar vanaf 1970.

Produktie van de kleinijverheid

OMSCHRIJVING	Eenheid	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Baksteen voor gewoon metselwerk	m^3	1 999 605	1 912 799	2 332 307	2 342 006	2 187 250	2 057 667
Gevelsteen	m^3	297 243	319 495	393 847	414 933	458 591	500 245
Draineerbuizen en kabelbeschermer	t	35 646	35 105	28 673	30 271	24 394	13 782
Holle steen voor vloeren	m^2	1 103 690	1 116 990	1 221 210	1 442 930	1 684 517	1 527 851
Andere kleiprodukten (a)	t	10 878	11 669	12 401	12 194	12 109	7 771

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Andere dan pannen, bouwkeramiek, bloempotten, duivenkwekers, huishoudelijk- en kunstaardewerk.

Produktie van kalk, kalksteen en kalkderivaten

OMSCHRIJVING	Eenheid	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Kalk	10^3 t	2 518,6	2 653,2	2 874,0	3 097,0	3 232,2	2 520,0	2 304,2
Kalksteen	10^3 t	21 426,8	25 003,7	24 374,9	23 937,4	23 777,4	22 860,0	24 155,4
Dolomiet :								
ruw	10^3 t	1 503,4	1 583,2	1 788,4	2 191,5	2 588,4	2 476,9	2 684,9
witgegloeid ..	10^3 t	372,4	351,2	348,9	321,6	330,4	233,9	209,3
Pleisterkalk	10^3 t	88,0	96,4	106,0	114,0	102,2	221,3	219,7
Pleisterkalkagglomeraten ..	10^3 m^2	11 148,5	14 505,2	14 229,5	19 469,5	22 325,3	18 488,6	18 331,4
Natuurlijk calciumcarbonaat	10^3 t	446,0	456,6	432,9	398,7	359,1	367,0	381,2

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Produktie van de keramieknijverheid

OMSCHRIJVING	Eenheid	1974	1975	1976
Plateel- en porceleinen vaatwerk, elektrotechnisch porcelein, kunstzandsteen en diverse	t	10 436	9 875	9 404
Bekledingstegels in plateelaarde en in zandsteen, bevloeringstegels in halve zandsteen	m^2	1 353 442	1 441 588	1 431 617
Kiezelaluinachtige produkten, kiezelachtige produkten en andere	t	222 200	166 477	167 694
Fabriekstegels	t	4 413	3 470	3 456
Pannen en bijbehoren	t	65 934	70 352	72 318
Slijpstenen	t	1 590	1 654	1 391
Bouwkeramiek	t	34 449	23 904	18 993
Potten	t	31 466	34 097	30 593
Klei	t	239 514	115 540	106 765
Kwarts en kwartsiet	t	440 295	372 294	311 422
Vuursteen (gestampt en straatsteen)	t	5 757	2 549	1 891

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Bouwmaterialen

Produktie

(1970 = 100)

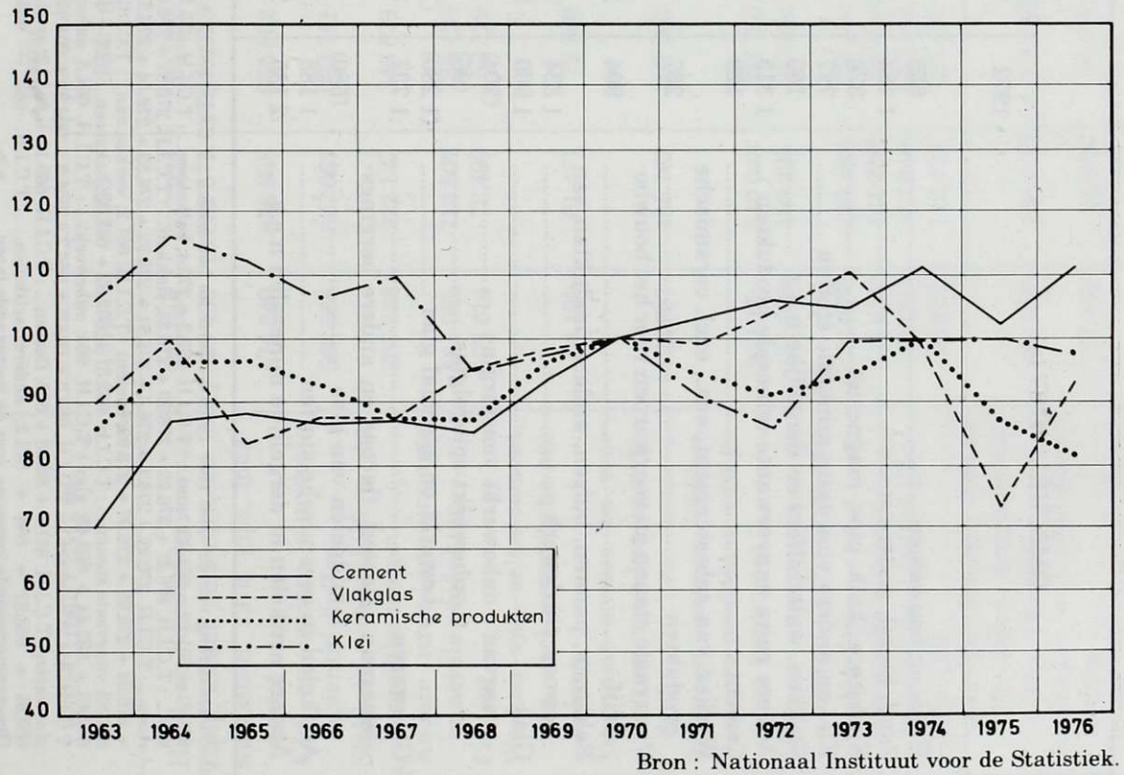

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Buitenlandse handel in bouwstoffen en andere aanverwante fabrikaten van niet-metaalhoudende mineralen

Waarde

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Hard- en bouwsteen	655	778	1 075	1 046	1 141	417	444	479	437	447
Zand, kiezel, andere steen	1 184	1 115	1 413	1 467	1 769	1 423	1 649	1 980	1 994	2 299
Kalksteen, kalk, gips, magnesiet	378	396	491	409	585	539	618	714	846	852
Klei en andere vuurvaste minerale stoffen	727	854	1 183	1 059	1 102	436	459	621	591	656
Slakken, walschilfers en dergelijke n.e.g.	165	240	320	213	258	299	321	517	570	414
Andere ruwe aanverwante minerale produkten	1 313	1 691	1 897	1 840	2 453	288	367	444	386	487
Cement	129	125	207	160	194	1 189	1 334	1 656	1 329	1 704
Werken van asbestcement, enz., excl. ceramische produkten	267	306	443	458	527	1 920	2 305	2 551	2 514	3 020
Vuurvaste stenen en voorwerpen voor het bouwbedrijf	904	1 147	2 174	1 801	1 675	595	502	626	622	763
Baksteen, pannen, buizen, andere produkten van gewoon aardewerk	1 334	1 879	2 954	2 786	3 553	725	861	894	933	1 188
Glas	1 909	2 556	2 727	2 702	3 347	10 471	11 448	11 342	8 960	11 773
waarvan : onbewerkt vensterglas	(204)	(211)	(211)	(186)	(238)	(2 304)	(2 787)	(2 838)	(1 542)	(1 800)
onbewerkt spiegelglas	(96)	(206)	(247)	(227)	(326)	(1 986)	(1 971)	(1 865)	(1 615)	(2 934)
bewerkt en speciaal glas	(1 280)	(1 797)	(1 884)	(1 968)	(2 429)	(5 923)	(6 465)	(6 443)	(5 593)	(6 815)
Glaswaren	1 737	1 845	2 173	2 595	3 291	2 798	3 081	3 190	4 069	5 354
waarvan : flessen, flacons en andere bergingsmiddelen van glas	(580)	(709)	(913)	(1 085)	(1 367)	(1 387)	(1 683)	(2 140)	(2 093)	(2 610)
Artikelen in ceramische stoffen	1 188	1 466	2 004	2 048	2 343	687	854	955	992	1 079
Andere artikelen in dergelijke mineralen n.e.g.	2 135	2 533	3 575	3 489	3 851	2 451	3 077	3 524	3 472	3 895

(a) *Samenstelling van de tabel voor 1976.* — Hard- en bouwsteen : T.C.I.H. 273.11 + 273.12 + 273.13 + 661.31 + 661.32 + 661.33; zand... : T.C.I.H. 273.3 + 273.4; kalksteen... : T.C.I.H. 273.21 + 273.22 + 661.1; klei... : T.C.I.H. 276.21 + 276.22 + 276.23 + 276.24; slakken... : T.C.I.H. 276.62 + 276.68 + 276.69; andere ruwe... : T.C.I.H. 275.22 + 276.1 + 276.4 + 276.51 + 276.52 + 276.53 + 276.54 + 276.91 + 276.92 + 276.93 + 276.94 + 276.95 + 276.97 + 276.99; cement : T.C.I.H. 661.2; werken van.. : T.C.I.H. 661.81 + 661.82 + 661.83; vuurvaste stenen... : T.C.I.H. 662.31 + 662.32 + 662.33; baksteen... : T.C.I.H. 662.41 + 662.42 + 662.43 + 662.44 + 662.45; glas : T.C.I.H. 664; onbewerkt... : T.C.I.H. 664.3, onbewerkt spiegelglas : T.C.I.H. 664.4; bewerkt... : T.C.I.H. 664.5 + 664.6 + 664.7 + 664.8 + 664.91 + 664.92 + 664.93 + 664.94; glaswaren : T.C.I.H. 651.8 + 653.8 + 665; flessen... : T.C.I.H. 665.11 + 665.12; artikelen in... : T.C.I.H. 663.91 + 663.92 + 666 + 812.2; andere artikelen... : T.C.I.H. 663 — 663.91 — 663.92. — Overeenstemmende gegevens voor de voorgaande jaren.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Buitenlandse handel in bouwstoffen en andere aanverwante fabrikaten van niet-metaalhoudende mineralen

Gewicht
(tonnen)

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
Hard- en bouwsteen	236 048	237 225	264 262	222 949	242 856	975 933	1 114 412	1 142 742	934 530	892 983
Zand, kiezel, andere steen	15 380 436	13 889 575	14 479 325	14 207 309	16 907 057	10 557 736	11 826 840	12 976 529	12 655 902	13 873 137
Kalksteen, kalk, gips, magnesiet	874 249	852 868	955 862	859 836	993 685	1 239 239	1 292 792	1 344 898	1 403 086	1 305 864
Klei en andere vuurvaste minerale stoffen	568 558	627 062	692 741	561 560	630 214	1 335 931	1 568 455	1 852 476	1 664 731	1 602 398
Slakken, walsschilfers en dergelijke n.e.g.	255 323	222 133	346 879	468 751	731 658	3 231 808	2 903 454	2 846 649	2 903 266	2 545 987
Andere ruwe aanverwante minerale produkten	584 085	713 502	736 428	752 827	842 849	1 652 999	1 680 475	910 751	448 555	269 049
Cement	98 614	78 499	150 319	76 328	96 655	1 586 499	1 652 458	1 593 111	1 232 106	1 572 588
Werken van asbestcement, enz., excl. ceramische produkten	54 199	61 471	72 838	60 764	70 480	286 102	344 685	339 800	276 401	292 672
Vuurvaste stenen en voorwerpen voor het bouwbedrijf	122 587	155 762	227 361	153 796	139 930	120 513	102 130	99 458	82 084	100 588
Baksteen, pannen, buizen, andere produkten van gewoon aardewerk	262 221	340 043	497 785	501 496	580 886	255 837	236 467	178 411	160 676	186 358
Glas	151 596	185 225	147 994	123 289	166 386	689 209	701 328	653 626	481 370	653 625
waarvan : onbewerkt vensterglas	(20 978)	(20 193)	(20 394)	(15 448)	(19 218)	(249 273)	(270 991)	(252 280)	(132 185)	(138 317)
onbewerkt spiegelglas	(11 031)	(21 250)	(24 614)	(25 738)	(42 242)	(192 015)	(175 968)	(148 276)	(133 511)	(263 438)
bewerkt en speciaal glas	(43 290)	(57 946)	(55 252)	(57 338)	(70 449)	(238 655)	(246 002)	(235 704)	(181 327)	(209 032)
Glaswaren	95 437	119 422	127 640	142 496	178 416	156 075	183 537	194 465	189 642	259 300
waarvan : flessen, flacons en andere bergingsmiddelen van glas	(71 012)	(96 210)	(101 310)	(115 932)	(142 063)	(129 995)	(161 004)	(176 525)	(155 855)	(213 363)
Artikelen in ceramische stoffen	27 402	30 869	37 778	36 206	39 624	25 169	27 398	28 728	29 678	29 764
Andere artikelen in dergelijke mineralen n.e.g.	506 313	608 403	819 003	822 088	894 717	832 888	915 629	800 522	684 671	734 188

(a) *Samenstelling van de tabel :* zie (a) blz. 158.

Bron: Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

§ 6. — DIVERSE INDUSTRIEEN

1. — *Papier- en kartonnijverheid.*

In 1975 was de papier- en kartonnijverheid één van de sectoren die zeer zwaar getroffen werden door de recessie : het produktie-indexcijfer ervan daalde immers met 15,4 %. Het herstel in 1976 volstond niet om terug het peil van 1974 te bereiken, daar het indexcijfer slechts met 10,5 % toenam in vergelijking met het voorgaande jaar.

De verbetering van de produktie begon al duidelijk tijdens het laatste kwartaal van 1975, en zette zich verder tijdens het eerste halfjaar van 1976, toen de produktie (seizoenverbeterd) toenam met 8,5 % in vergelijking met het tweede semester van 1975. Tijdens het tweede halfjaar echter kwam er een einde aan de groei, zoals blijkt uit het seizoenverbeterd indexcijfer, dat nog slechts met 0,3 % toenam in vergelijking met het voorgaande semester.

De gegevens in absolute cijfers laten zien dat de verbetering sterker was in de produktie (+ 14,4 %) dan in de verwerking (+ 6,2 %). In de eerstgenoemde subsector was de vooruitgang het sterkst bij de belangrijkste groep, schrijf- en drukpapier (+ 21,4 %). De produktie van krantenpapier nam toe met 10,0 %, en die van kaft- en inpakpapier bleef op het lage peil van het voorgaande jaar. De produktiegroei van de andere papiersoorten en die van het karton bedroeg ongeveer 15 %.

Bij de gespecialiseerde bedrijven nam de verwerking toe met 10,0 %, maar bij de papierproducenten verminderde ze met nagenoeg hetzelfde percentage. De verbetering was het sterkst voor geïmpregneerd papier en karton (+ 13,1 %); ze bleef erg beperkt voor inpakpapier (+ 4,1 %).

Bij geen enkel van de belangrijke produkten van de papiernijverheid, zowel in de produktie als in de verwerking, werd de achterstand op 1974 goedgemaakt.

In totaal nam naar waarde de invoer sterker toe dan de uitvoer. Een uitzondering hierop vormden de verwerkte produkten, waarvan de invoer en de uitvoer in nagenoeg dezelfde verhouding vorderden, respectievelijk met 25,8 % en 25,3 %. Een andere uitzondering deed zich voor bij de papierdeeg en de afval, waar de uitvoer toenam met 63,8 % en de invoer met slechts 20,0 %. Bij het onverwerkt papier en karton bedroeg de groei van de invoer 28,5 % en deze van de uitvoer slechts 14,7 %. Kenmerkend voor de moeilijke situatie waarin die bedrijfstak zich bevindt op wereldvlak, is wel de prijsdaling op de internationale markt waardoor zowel in- als uitvoer sterker toenamen naar volume dan naar waarde. Tenslotte was het verschil in groei van invoer en uitvoer van drukwerk vrij beperkt (respectievelijk 15,7 % en 12,2 % naar waarde).

2. — *Ledernijverheid.*

De produktie in de ledernijverheid vertoonde een analoog verloop met dat van de papiernijverheid : de sterke daling in 1975 (—11,5 %) kon niet volledig worden goedgemaakt door het herstel van 1976, dat slechts 8,2 % bereikte. De produktie van

zwaar leder nam toe met 11,5 % en die van licht leder, welke al sedert 1972 voortdurend daalde, steeg met 6,5 %.

De produktie van schoenen en pantoffels blijft sterk teruglopen. De achteruitgang bedroeg in 1976 19,2 % in vergelijking met het voorgaande jaar. In de schoennijverheid liep ze op tot 19,6 % en in de pantoffelnijverheid tot 14,3 %.

Na een stabilisatie in 1975 nam de invoer van leder en uit leder vervaardigde artikelen in 1976 sterk toe. De uitvoer daarentegen daalde voor de meeste bewerkte artikelen en vorderde slechts bij de gelooide en ongelooide huiden en pelterijen.

3. — *Houtverwerkende nijverheid.*

In de houtverwerkende nijverheid bleef de daling van het produktie-indexcijfer in 1975 beperkt tot 5,1 %, terwijl het herstel er vrij krachtig was : het indexcijfer van 1976 vertoonde immers een stijging van 13,3 % in vergelijking met het voorgaande jaar.

De seizoenverbeterde indexcijfers laten zien dat de herneming in deze bedrijfstak vroeger begon dan in de meeste andere, namelijk al vanaf het derde trimester van 1975. Met uitzondering van een lichte inzinking tijdens het derde trimester van 1976 lag de produktie van dat ogenblik af tijdens elk trimester hoger dan tijdens het eraan voorafgaande kwartaal.

Uit de statistische gegevens betreffende de gefactureerde verkopen, waarvan slechts 11 maanden beschikbaar waren bij het opstellen van dit overzicht, blijkt dat de groei er vooral bepaald werd door de verbetering in de bijzonderste subsector, met name de meubelnijverheid. De leveringen van deze bedrijfstak namen immers toe met 48,3 %, waar ze voor het gemiddelde van de sector met 20,7 % aangroeiden. Het aandeel van de meubelnijverheid in de totale leveringen van de sector bereikte daardoor 55,8 %, tegen 44,5 % in 1975.

De buitenlandse handel van hout en houtprodukten herstelde in 1976 van de inzinking tijdens het voorgaande jaar. Het meest opvallende hierbij was de zeer sterke toeneming van de invoer van ruw en weinig bewerkt hout (in volume met respectievelijk 80,5 % en 46,1 %); dit was vermoedelijk het gevolg van de aanvulling van de voorraden na de sterke voorraadintering die plaatsgreep in 1974-1975.

Wat de belangrijkste branches betreft van de houtverwerking, met name meubels, geplakt hout en houtvezelplaat, nam de invoer sneller toe dan de uitvoer, zowel naar volume als naar waarde.

4. — *Tabaksnijverheid.*

De tabaksnijverheid was in 1975 zowat de enige sector waarvan het produktie-indexcijfer nagenoeg op het peil van het voorgaande jaar behouden bleef, met een vermindering van slechts 0,2 %. Ook in 1976 maakte deze sector een uitzondering op de algemene tendens tot produktieverbetering, vermits het indexcijfer verder licht daalde met 2,1 %.

De produktie van sigaren verminderde met bijna 1/4, die van sigaretten daalde licht, net zoals in 1975 (—1,3 %). De produktie van cigarillo's (+11,4 %) en van rooktabak (+3,4 %) namen daarentegen toe.

De netto-invoer van ruwe tabak verminderde met 3,5 % in volume, doordat de toeneming van de uitvoer in tonnen groter was dan die van de invoer. De achteruitgang van de sigarenproduktie was in grote mate het gevolg van de vermindering van de uitvoer ervan met meer dan de helft in volume. Ook de uitvoer van sigaretten en van rooktabak verminderde aanzienlijk, terwijl de invoer vorderde. Bij de cigarillos tenslotte nam de uitvoer wel toe, maar toch nog minder sterk dan de invoer.

5. — *Diamantnijverheid.*

In 1976 deed zich in de diamantnijverheid een vrij duidelijk herstel voor na de zware inzinking van 1975.

De invoer van ruwe diamant nam toe met 56,9 % naar waarde, en die van geslepen diamant met 28,6 %. De uitvoer van deze beide categorieën vertoonde een toeneming van respectievelijk 45,7 % en 33,3 %.

De stijging van de omzet werd in belangrijke mate bepaald door de toenemende vraag naar kleingoed, dat betaalbaar is door een breed publiek.

*
* *

Papier- en kartonnijverheid

Produktie en verwerking

(duizenden tonnen)

OMSCHRIJVING	1972	1973	1974	1975	1976
Produktie :					
Dagbladpapier	92,9	96,9	91,1	77,1	84,8
Schrijf- en drukpapier (a)	340,4	378,3	411,5	309,3	375,4
Kraft-, verpakkings-, perkament- en imitatieperkamentpapier (a)	129,2	161,6	154,5	124,9	124,6
Andere papiersoorten (a, b)	114,9	104,0	105,9	76,4	87,4
Karton	107,2	87,9	91,7	67,9	79,0
Totaal ...	**784,7**	**828,6**	**854,8**	**655,7**	**751,1**
Verwerking :					
Door de voortbrengers	137,4	150,4	168,4	144,1	130,0
Door de verwerkende nijverheid	594,3	646,3	707,3	604,4	664,9
w.o. : Verpakkingsmiddelen	(389,1)	(427,1)	(453,7)	(385,4)	(401,1)
Geïmpregneerd papier en karton	(184,8)	(208,7)	(252,7)	(214,7)	(242,8)
Totaal ...	**731,7**	**796,7**	**875,6**	**748,5**	**795,0**

(a) Inclusief karton vanaf januari 1973.
(b) De rubriek « andere papiersoorten » bevat het wit papier (exclusief schrijf- en drukpapier), het cellulose- en speciaal papier.

Produktie, verwerking en tewerkstelling

(1970 = 100)

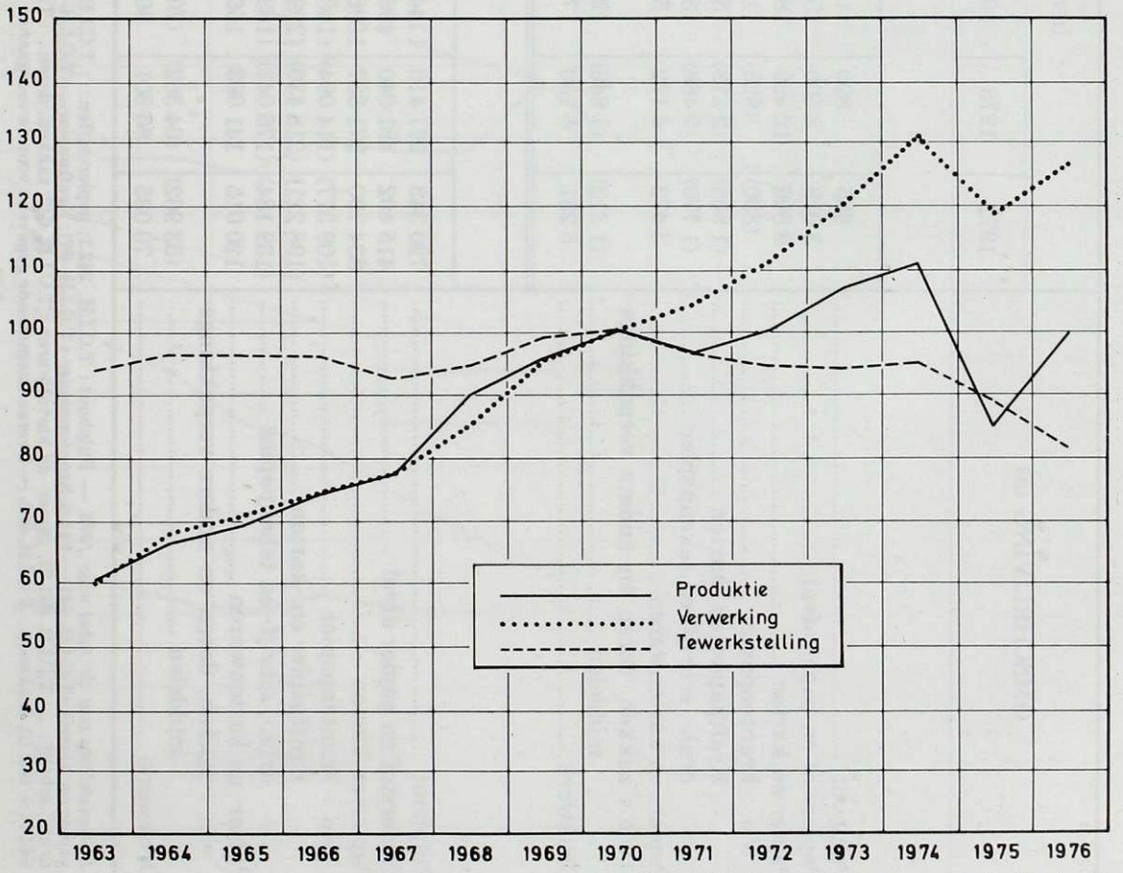

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Buitenlandse handel van de papiernijverheid

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
	WAARDE (miljoenen franken)									
Pulphout	685	890	1 443	862	319	11	15	17	37	26
Papierstof en papierafval	3 018	3 500	5 497	4 927	5 910	1 407	1 988	3 232	1 714	2 802
Papier en karton	9 896	12 496	18 778	13 700	17 604	9 134	10 934	12 371	10 437	11 970
w.o. : krantenpapier	(830)	(925)	(1 698)	(1 570)	(1 652)	(186)	(211)	(269)	(315)	(391)
Kraftpapier en -karton	(1 935)	(2 279)	(3 574)	(2 363)	(2 871)	(342)	(472)	(708)	(418)	(410)
druk-, schrijf- en tekenpapier	(1 770)	(2 466)	(3 861)	(2 239)	(2 998)	(1 350)	(1 434)	(2 204)	(1 675)	(2 064)
Papier- en kartonwaren	3 472	4 172	5 858	5 666	7 125	3 035	3 661	4 857	5 009	6 278
w.o. : zakken, dozen en andere verpakkingsmiddelen	(1 313)	(1 646)	(2 307)	(2 087)	(2 715)	(790)	(990)	(1 356)	(1 283)	(1 613)
Drukwerk	5 231	6 130	7 296	7 771	8 989	4 415	5 429	6 709	7 278	8 167
	GEWICHT (tonnen)									
Pulphout	720 343	971 410	1 144 842	726 309	310 962	7 124	10 705	9 907	18 527	12 290
Papierstof en papier afval	415 402	481 040	496 118	361 519	425 940	342 591	418 187	432 464	281 760	424 476
Papier en karton	834 790	971 337	1 036 818	678 054	910 109	509 358	538 933	478 437	381 823	466 130
w.o. : krantenpapier	(109 377)	(114 094)	(146 174)	(105 357)	(111 285)	(26 549)	(26 913)	(21 445)	(20 502)	(26 591)
Kraftpapier en -karton	(198 221)	(218 430)	(229 132)	(133 748)	(181 375)	(27 766)	(38 969)	(35 458)	(20 767)	(22 446)
druk-, schrijf- en tekenpapier	(139 184)	(176 041)	(183 382)	(99 070)	(141 525)	(137 627)	(130 959)	(123 368)	(91 605)	(117 827)
Papier- en kartonwaren	120 015	141 093	156 629	136 306	177 049	102 847	121 700	126 373	116 392	147 966
w.o. : zakken, dozen en andere verpakkingsmiddelen	(53 962)	(64 362)	(70 343)	(58 701)	(80 676)	(41 424)	(51 486)	(49 651)	(43 706)	(58 045)
Drukwerk	70 035	86 801	80 608	74 435	83 261	79 693	96 130	93 859	86 578	93 122

(a) *Samenstelling van de tabel voor 1976.* — Pulphout : T.C.I.H. 242.1; papierstoffen... : T.C.I.H. 251; papier en karton : T.C.I.H. 641 — 641.6; krantenpapier : T.C.I.H. 641; Kraftpapier... : T.C.I.H. 641.3; druk-, schrijf-, ... : T.C.I.H. 641.21; papier- en kartonwaren : T.C.I.H. 642; zakken, dozen... : T.C.I.H. 642.11 + 642.12; drukwerk : T.C.I.H. 892. — Overeenstemmende gegevens voor de voorgaande jaren.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Produktie van leder, schoenen en pantoffels

JAARTAL	Zwaar leder van runderen (tonnen)	Licht leder (duizenden vierkante voet)	Schoenen (duizenden paren)	Pantoffels (duizenden paren)
1967	1 870	54 841	13 952	8 571
1968	2 283	59 952	13 074	8 860
1969	2 472	64 750	12 664	7 527
1970	2 172	56 101	11 035	6 003
1971	2 086	60 515	10 556	6 483
1972	1 857	59 736	9 914	6 707
1973	1 862	46 758	8 686	5 294
1974	1 788	44 820	8 324	5 036
1975	1 807	39 158	6 300	4 065
1976	2 014	41 716	5 064	3 485

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Leder-, schoen- en pantoffelnijverheid

Produktie en tewerkstelling

(1970 = 100)

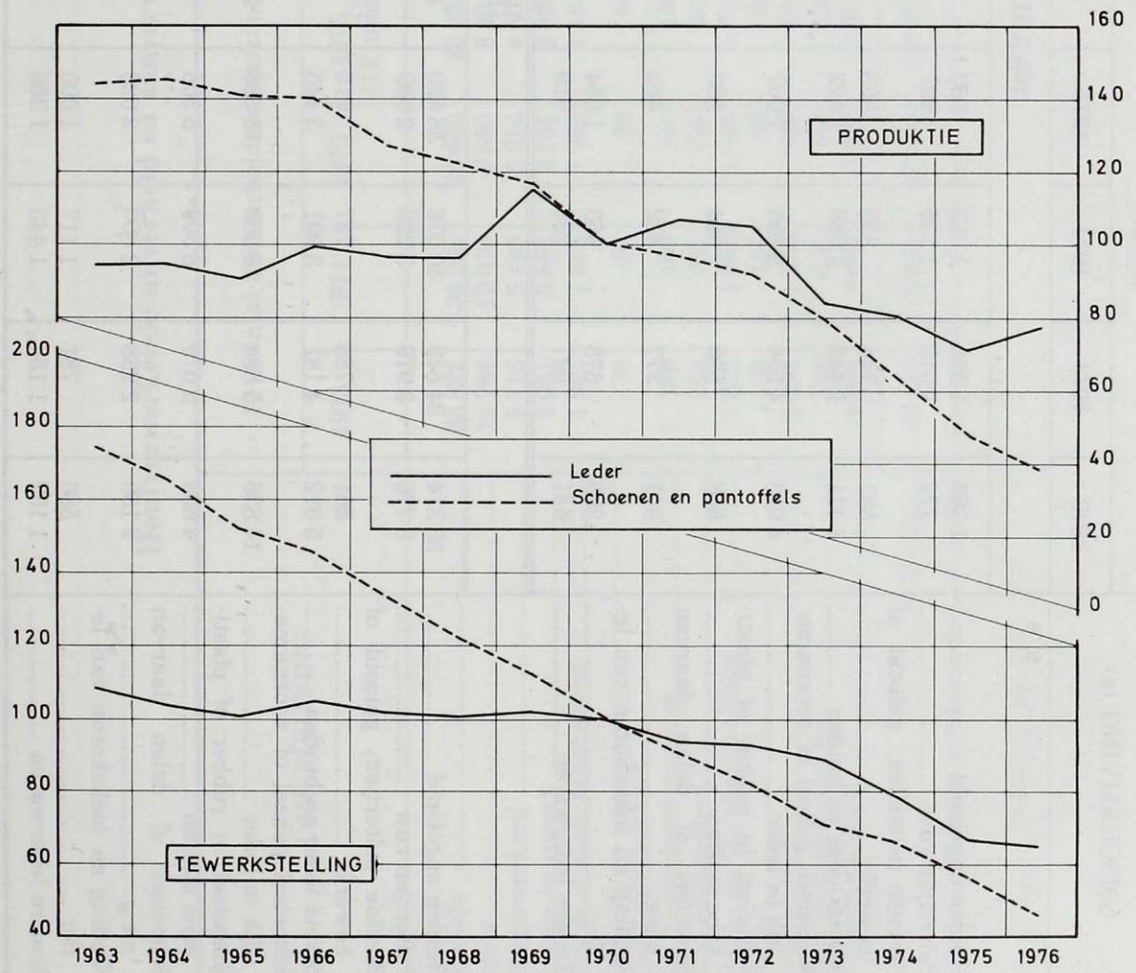

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Buitenlandse handel in huiden, leder en lederwaren

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
	WAARDE (miljoenen franken)									
Huiden ongelooid	1 266	1 560	1 313	955	1 726	1 143	1 264	1 010	896	1 670
Pelterijen ruw	772	1 010	1 135	997	1 219	56	104	191	147	301
Bereide pelterijen, gelooid of bewerkt	531	744	850	835	1 041	1 007	1 211	1 232	1 199	1 319
Bereid leder en huiden	1 411	1 442	1 588	1 422	1 607	1 590	1 536	1 649	1 587	2 000
Schoeisel, geheel of voornamelijk in leder	4 018	4 594	5 895	7 007	8 517	1 057	1 210	1 509	1 022	1 002
Schoeisel in rubber of plastische stoffen	608	698	984	883	660	75	85	100	104	52
Schoeisel of delen daarvan n.e.g.	341	377	432	402	496	412	445	418	416	387
Kleding en toebehoren van leder	385	575	963	1 054	1 247	929	1 059	1 238	957	735
Andere lederwaren	531	597	793	919	1 155	165	216	252	192	228
	GEWICHT (tonnen)									
Huiden ongelooid	33 374	34 849	40 078	38 620	42 208	37 565	33 595	37 002	42 484	44 842
Pelterijen ruw	3 776	3 978	3 228	2 989	2 378	886	920	1 222	862	1 385
Bereide pelterijen, gelooid of bewerkt	581	788	737	915	976	891	1 078	901	1 038	1 124
Bereid leder en huiden	5 312	4 181	3 901	3 445	3 555	6 001	5 160	6 718	5 756	5 112
Schoeisel geheel of voornamelijk in leder	14 836	15 894	18 268	18 388	21 126	3 617	3 881	4 670	2 834	2 865
Schoeisel in rubber of plastische stoffen	4 655	5 079	6 509	5 306	4 355	822	783	696	722	388
Schoeisel of delen daarvan n.e.g.	2 150	2 238	2 800	2 023	2 239	2 483	2 610	2 977	2 711	2 367
Kleding en toebehoren van leder	586	781	1 117	1 000	1 249	745	758	871	479	404
Andere lederwaren	1 102	1 138	1 443	1 366	1 740	408	566	547	419	502

(a) *Samenstelling van de tabel voor 1976.* —Huiden ongelooid : T.C.I.H. 211; pelterijen ruw : T.C.I.H. 212; bereide pelterijen... : T.C.I.H. 613 + 842; bereid leder... : T.C.I.H. 611 — D.T. 4102.30 — 4102.32; schoeisel geheel... : T.C.I.H. 851.02; schoeisel in... : T.C.I.H. 851.01; schoeisel of... : T.C.I.H. 851 + 612.3 - T.C.I.H. 851.01 — 851.02; kleding... : T.C.I.H. 841.3 + D.T. 6506.10 + 6506.90; andere... : T.C.I.H. 612.1 + 612.2 + 612.9 + D.T. 4202.21 + 4202.31 + 4202.41 + 4202.81. — Overeenstemmende gegevens voor de voorgaande jaren.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Houtverwerkende nijverheid en aanverwante produkten (a)

OMSCHRIJVING	Aantal uren-arbeiders (duizenden)					Waarde van de gefactureerde verkopen (miljoenen franken)				
	1973	1974	1975	1975 (11 mdn)	1976 (11 mdn)	1973	1974	1975	1975 (11 mdn)	1976 (11 mdn)
Meubels	33 822	33 268	28 666	26 353	26 414	17 533	20 754	19 532	17 630	21 155
Zetels	12 784	12 019	9 580	8 804	8 942	6 944	7 735	7 128	6 421	7 930
Schrijnwerkerij	5 716	5 440	5 014	4 609	4 734	3 309	3 925	4 017	3 586	4 637
Houten vaatwerk	3 964	3 865	3 161	2 921	2 416	1 608	1 901	1 786	1 647	1 538
Kaders, lijsten, schaverijen	1 845	1 618	1 263	1 161	1 103	741	861	770	701	784
Kurk Klompennijverheid	76	59	49	44	44	66	68	55	50	53
Mandenmakerij en rotan	189	160	141	130	121	105	128	126	113	186
Borstelnijverheid	758	737	619	569	535	432	504	468	433	451
Kisten- en tonnennijverheid	1 822	1 862	1 645	1 508	1 544	945	1 347	1 182	1 082	1 447
Parket	136	125	98	90	95	78	85	87	79	84
Geplakt hout	1 297	1 158	923	839	938	792	832	761	693	844
Blok- of lamellenplaten	744	572	328	302	372	560	512	324	298	403
Geperste panelen	4 996	4 668	3 899	3 604	3 382	6 387	6 994	6 690	6 122	7 382
Totaal ...	**68 149**	**65 550**	**55 386**	**50 935**	**50 640**	**39 500**	**45 646**	**42 927**	**38 855**	**46 894**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Inrichtingen met 5 of meer arbeiders.

Buitenlandse handel in hout, kurk en andere stoffen gebruikt in de borstel- en mandenmakerij en dgl., evenals de afgewerkte produkten hiervan

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
	WAARDE (miljoenen franken)									
Rondhout, onbewerkt of enkel vierkant behakt of gezaagd (exclusief : pulphout)	1 343	2 126	2 446	1 918	3 205	624	711	787	837	881
Gezaagd, gesneden, geschild of eenvoudig bewerkt hout	3 920	6 264	7 530	5 988	9 081	673	795	678	906	1 198
Fineer-, kunsthout en ander bewerkt hout n.e.g.	1 858	2 559	3 091	2 604	3 544	3 813	4 856	6 083	5 231	6 504
Werken van hout n.e.g.	1 130	1 654	2 378	2 596	3 412	879	1 228	1 283	1 123	1 435
Ruwe kurk en afval	7	6	10	9	11	—	1	—	—	1
Werken van kurk	95	119	167	128	139	6	6	8	7	8
Dierlijke en plantaardige stoffen voor de borstel- en mandenmakerij	92	118	161	100	134	93	117	133	86	82
Artikelen van de borstel- en mandenmakerij	533	608	788	800	985	223	266	288	292	291
Meubelen in hout, bamboeriet en dergelijke	2 987	4 334	6 053	6 871	8 957	8 770	10 867	12 057	11 484	13 654
	GEWICHT (tonnen)									
Rondhout, onbewerkt of enkel vierkant behakt of gezaagd (exclusief : pulphout)	699 383	847 310	845 976	671 806	1 212 807	315 440	303 763	288 806	308 516	300 807
Gezaagd, gesneden, geschild, of eenvoudig bewerkt hout	748 947	901 132	814 303	665 937	972 682	106 280	99 106	70 660	99 692	109 245
Fineer-, kunsthout en ander bewerkt hout n.e.g.	248 078	303 450	301 680	283 890	338 086	619 223	750 114	709 386	709 106	786 181
Werken van hout n.e.g.	51 070	66 750	84 126	79 111	99 925	35 803	46 543	39 504	28 571	37 857
Ruwe kurk en afval	574	426	418	462	518	8	6	3	2	20
Werken van kurk	2 345	2 377	2 454	1 720	1 795	72	79	93	55	51
Dierlijke en plantaardige stoffen voor de borstel- en mandenmakerij	4 624	6 203	5 845	3 627	3 822	3 849	4 794	4 970	3 073	3 644
Artikelen van de borstel- en mandenmakerij	5 473	6 218	6 852	7 648	9 023	10 846	11 313	10 465	2 899	2 888
Meubelen in hout, bamboeriet en dergelijke	53 640	69 966	86 121	95 982	118 798	113 158	131 629	130 114	112 205	133 212

(a) *Samenstelling van de tabel voor 1976.* — Rondhout... : T.C.I.H. 242 — 242.1; gezaagd... : T.C.I.H. 243; fineer... : T.C.I.H. 631 + D.T. 4809.10 + 4809.20 + werken van hout : T.C.I.H. 632 + D.T. 4413.10 + 6403.00 + 6403.10; ruwe kurk... : T.C.I.H. 244; werken van kurk : T.C.I.H. 633; dierlijke... : T.C.I.H. 291.92 + 292.3 + 292.93; artikelen van de borstel... : T.C.I.H. 657.8 + 841.52 + 899.21 + 899.22 + 899.23 + 899.24 + 899.25 + 899.26 + 899.27 + D.T. 4202.81; meubelen in hout... : D.T. 9401.43 + 9401.45 + 9401.55 + 9401.60 + 9401.70 + 9401.80 + 9403.40 + 9403.45 + 9403.50 + 9403.55 + 9403.60 + 9403.62 + 9403.64 + 9403.66 + 9403.68 + 9403.70 + 9403.75. — Overeenstemmende gegevens voor de voorgaande jaren.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Buitenlandse handel in tabak en tabakswaren

OMSCHRIJVING (a)	Invoer					Uitvoer				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
	WAARDE (miljoenen franken)									
Ruwe tabak	2 405	2 625	3 042	3 270	3 877	137	203	195	221	727
Sigaren	296	297	377	422	515	827	1 313	1 419	1 330	1 239
Cigarillo's	317	401	332	326	402	483	823	941	1 053	964
Sigaretten	394	406	499	540	639	652	1 017	1 562	1 845	1 707
Rooktabak	167	171	194	141	195	158	100	150	81	68
Andere tabaksprodukten (inclusief tabaksextracten en tabakspoeder)	56	56	76	85	90	3	8	3	6	4
	GEWICHT (tonnen)									
Ruwe tabak	34 891	37 965	39 720	39 426	41 387	2 449	3 425	2 864	3 640	6 850
Sigaren	1 179	1 195	1 543	1 497	1 516	2 534	2 666	3 064	5 957	2 774
Cigarillo's	1 382	1 302	1 291	1 425	1 707	1 275	1 509	1 702	1 727	1 849
Sigaretten	2 377	2 659	2 709	2 565	2 827	3 478	5 493	8 550	9 340	8 447
Rooktabak	2 070	2 187	2 111	1 257	1 551	1 322	926	1 381	637	495
Andere tabaksprodukten (inclusief tabaksextracten en tabakspoeder)	827	837	1 219	1 371	1 405	74	58	106	41	37

(a) *Samenstelling van de tabel voor 1976.* — Ruwe tabak : T.C.I.H. 121; sigaren : D.T. 2402.10; cigarillo's : D.T. 2402.20; sigaretten : T.C.I.H. 122.2; rooktabak : D.T. 2402.40 + 2402.50; andere tabaksprodukten... : 2402.70 + 2402.80 + 2402.90. — Overeenstemmende gegevens voor de voorgaande jaren.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Tabaksindustrie

Verwerkte hoeveelheid
(tonnen)

OMSCHRIJVING	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Sigaren	2 025	2 165	3 377	4 647	4 519	4 637	3 550
Cigarillo's	2 500	2 811	3 458	3 784	4 199	4 659	5 189
Sigaretten	21 776	20 812	22 525	24 680	26 514	25 636	25 184
Rooktabak	5 754	5 382	5 289	5 102	4 831	5 055	5 225
Andere tabakssoorten	53	49	40	37	26	29	22
Totaal	32 109	31 219	34 690	38 249	40 090	40 017	39 170

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Invoer en uitvoer van diamant (a)

(miljoenen franken)

JAARTAL	Invoer		Uitvoer	
	Ruwe diamant	Geslepen sier-diamant	Ruwe diamant	Geslepen sier-diamant
1969	13 913	10 592	4 386	14 029
1970	9 948	8 199	4 751	14 500
1971	12 484	7 696	5 475	15 163
1972	16 873	8 664	8 526	18 227
1973	23 837	12 956	10 189	22 964
1974	22 711	15 409	9 974	23 713
1975	20 324	13 905	13 511	21 016
1976	31 883	17 881	19 680	28 018

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Centrale Dienst voor Contingenten en Vergunningen (Antwerpen).

(a) Inclusief de gevallen van consignatie; zonder industriediamant.

AFDELING IV
BEVOORRADING IN WATER

Het indexcijfer van de waterdistributie nam in 1976 met 7,1 % toe. In 1974 en 1975 werd een stijging van respectievelijk 2,9 % en 2,2 % geregistreerd. Deze toeneming in 1976 was vooral het gevolg van de grotere waterconsumptie als gevolg van het uitzonderlijk warme en droge weder tijdens de zomer.

Door een droge periode in het begin van de zomer was de bevoorrading van drinkwater in 1975 reeds in moeilijkheden geraakt niettegenstaande de zeer grote neerslag tijdens de winter die eraan vooraf ging. In 1976 volgde op een winter met veel minder regen dan normaal, een periode met slechts de helft van de normale neerslag die duurde van april tot in oktober. Daar het grondwater sinds vele jaren gebruikt wordt tot op de grens van de mogelijkheid en in sommige streken in feite een roofbouw gepleegd wordt op de ondergrondse watervoorraden, veroorzaakte het tekort aan oppervlaktewater zware problemen in verband met de waterbevoorrading.

Deze toestand verplichtte de Regering tot het nemen van maatregelen waarbij alle niet-essentieel waterverbruik, zowel huishoudelijk als industrieel, werd verboden. Het effekt van deze maatregelen blijkt immers uit de trimesteriële indexcijfers van de waterdistributie die op een stijging van het waterverbruik wijzen tijdens het tweede kwartaal en op een daling van het seizoenverbeterd indexcijfer tijdens het veel drogere en warmere derde kwartaal. De vermindering van het verbruik werd nog verder gezet tijdens de laatste maanden van het jaar.

De oplossing op langere termijn van het waterprobleem wordt hoe langer hoe meer gezocht in het gebruik van oppervlaktewater, waarvoor meer spaarbekkens en stuwmeren moeten worden aangelegd. Het bouwen van ontziltingsinstallaties daarentegen, die tot voor kort nog erg in de belangstelling waren, wordt meer en meer in vraag gesteld, daar deze techniek erg kapitaal- en energie intensief is, waardoor de kostprijs van het aldus geproduceerde water veel hoger zou uitvallen dan die van de hiervóór vermelde klassieke produktiewijze.

Het gebruik van oppervlaktewater wordt evenwel in belangrijke mate verhinderd door de vervuiling van de waterlopen waarin afvalwaters van huishoudelijke en industriële oorsprong terechtkomen. Wat het huishoudelijk afvalwater betreft, zijn de plannen voor zuiveringsstations in veel gevallen al in een vergevorderd stadium, zodat over een drietal jaren een werkelijke doorbraak mag worden verwacht.

Ook op het gebied van de zuivering van industrieel afvalwater werd een belangrijke stap gezet met de koninklijke besluiten die in toepassing van de wet van 26 maart 1971 werden genomen en op 29 september 1976 in het Belgisch Staatsblad verschenen. Een van deze besluiten houdt de algemene reglementering in voor het lozen van afvalwater en de andere stellen specifieke voorwaarden voor een aantal nijverheidssectoren. Hiermede is België een van de eerste landen die over sectoriële voorschriften beschikt waarmee de specifieke waterzuiveringsproblemen van de verschillende industrietakken kunnen worden aangepakt; er kan worden verwacht dat tegen 1980 een belangrijk deel van de industriële vervuiling zal zijn weggewerkt.

Watergebruik en -verbruik in de nijverheid (a)

(in 1 000 m³)

BEDRIJFSTAK	1973			1974		
	Gebruikt water (1)	Terug-gestort water (2)	Netto-verbruik (1) — (2) (3)	Gebruikt water (4)	Terug-gestort water (5)	Netto-verbruik (4) — (5) (6)
Steenkoolmijnen	146 288	140 674	5 614	142 173	136 964	5 209
Groeven en aanverwante industriën	44 404	43 217	1 187	44 941	43 975	966
Voedingsmiddelennijverheid (inbegrepen fabricatie van margarine, oliën en dranken)	134 288	116 378	17 910	131 694	114 985	16 709
Nijverheid van de bereiding van vlas en wol, fabricatie van kunst- en synthetische vezels, veredeling (tegen maakloon en voor eigen rekening)	52 709	48 081	4 628	52 199	48 364	3 835
Houtnijverheid	2 114	1 369	745	1 649	1 274	375
Papiernijverheid (voortbrengende vestigingen)	91 484	84 147	7 337	93 488	86 951	6 537
Ledernijverheid (leerlooierijen)	4 138	3 791	347	3 742	3 281	461
Chemische nijverheid	886 156	840 915	45 241	889 243	838 809	50 434
Rubbernijverheid	6 982	5 954	1 028	6 204	5 689	515
Petroleumraffinaderijen	357 745	356 441	1 304	300 954	299 786	1 168
Cokesfabrieken	76 028	69 901	6 127	64 830	59 452	5 378
Kleinijverheid	1 821	769	1 052	2 055	780	1 275
Glasnijverheid (voortbrengende vestigingen)	17 144	15 601	1 543	14 215	12 813	1 402
Keramieknijverheid	959	600	359	1 050	699	351
Cementnijverheid (inclusief cementagglomeraten)	21 860	17 035	4 825	21 787	16 783	5 004
IJzernijverheid	1 103 535	1 043 484	60 051	1 099 205	1 038 434	60 771
Nijverheid van de non-ferrometalen	126 081	109 299	16 782	114 479	97 259	17 220
Metaalverwerkende nijverheid	72 340	68 144	4 196	66 244	61 882	4 362
Thermische elektrische centrales	4 402 767	4 385 206	17 561	4 455 151	4 437 971	17 180
Totaal ...	**7 548 843**	**7 351 006**	**197 837**	**7 505 303**	**7 306 151**	**199 152**
Hydraulische elektrische centrales	**8 957 281**	**8 948 067**	**9 214**	**15 600 931**	**15 600 931**	—
Algemeen totaal ...	**16 506 124**	**16 299 073**	**207 051**	**23 106 234**	**22 907 082**	**199 152**

(a) Ramingen verstrekt door de ondernemingen welke 5 werklieden of meer tewerkstellen behalve voor volgende sectoren : voedingsnijverheid, nijverheid der non-ferrometalen, hout- en cementnijverheid, petroleumraffinaderijen (20 werklieden of meer) en metaalverwerkende nijverheid (100 werklieden of meer).
De gegevens voor 1975 en 1976 zijn nog niet beschikbaar.

Bron : Nationaal Instituut voor dè Statistiek.

Spreiding van de gebruikte hoeveelheid water per provincie naar gelang van de herkomst (a)

(in 1 000 m³)

PROVINCIE	Herkomst van het gebruikte water					Teruggestort water			Netto-verbruik	Bestemming			
	Putten	Waterloop of kanaal	Openbare distributie	Andere herkomsten	Totaal	In waterlopen	In riolering	Totaal	(5) - (8)	Voortbrengst	Afkoeling	Andere doeleinden	Totaal
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
	1973												
Antwerpen	31 691	1 528 536	47 890	6 688	1 614 805	1 461 628	112 497	1 574 125	40 680	39 713	1 536 989	38 103	1 614 805
Brabant	26 333	624 066	13 802	1 058	665 259	595 595	49 441	645 036	20 223	53 724	585 980	25 555	665 259
Henegouwen .	17 571	1 097 743	6 316	21 463	1 143 093	1 076 811	19 399	1 096 210	46 883	31 046	1 045 314	66 733	1 143 093
Luik	14 911	10 379 950	11 995	3 618	10 410 474	10 257 439	120 823	10 378 262	32 212	145 815	1 274 529	8 990 130	10 410 474
Limburg	21 616	175 035	2 344	4 805	203 800	157 957	33 234	191 191	12 609	25 376	152 785	25 639	203 800
Luxemburg ...	7	57 937	122	132	58 198	52 314	951	53 265	4 933	19 571	36 329	2 298	58 198
Namen	6 762	127 469	898	470	135 599	125 853	5 464	131 317	4 282	30 669	98 528	6 402	135 599
Oost-Vlaanderen	16 221	2 016 826	12 939	1 774	2 047 760	1 723 794	283 120	2 006 914	40 846	45 559	1 979 751	22 450	2 047 760
West-Vlaanderen	8 419	213 053	5 156	508	227 136	203 002	19 751	222 753	4 383	10 473	211 227	5 436	227 136
Het Rijk	**143 531**	**16 220 615**	**101 462**	**40 516**	**16 506 124**	**15 654 393**	**644 680**	**16 299 073**	**207 051**	**401 946**	**6 921 432**	**9 182 746**	**16 506 124**
	1974												
Antwerpen	32 602	1 428 772	46 762	7 225	1 515 361	1 364 237	110 115	1 474 352	41 009	46 456	1 436 114	32 791	1 515 361
Brabant	25 750	597 643	8 734	1 025	633 152	570 759	45 424	616 183	16 969	53 743	554 529	24 880	633 152
Henegouwen .	16 991	1 056 451	7 057	19 410	1 099 909	1 035 849	17 490	1 053 339	46 570	29 296	1 005 833	64 780	1 099 909
Luik	16 324	17 043 533	12 079	3 187	17 075 123	16 922 186	130 888	17 053 074	22 049	110 839	1 366 426	15 597 858	17 075 123
Limburg	23 282	163 967	2 416	4 883	194 548	148 442	34 178	182 620	11 928	33 390	141 021	20 137	194 548
Luxemburg ...	7	56 341	155	113	56 616	52 440	153	52 593	4 023	18 558	30 314	7 744	56 616
Namen	8 600	132 139	943	416	142 098	132 760	4 114	136 874	5 224	31 092	104 180	6 826	142 098
Oost-Vlaanderen	16 555	2 129 542	11 816	2 000	2 159 913	1 853 347	259 665	2 113 012	46 901	42 683	2 089 803	27 427	2 159 913
West-Vlaanderen	9 383	214 744	4 886	501	229 514	205 023	20 012	225 035	4 479	10 961	208 652	9 901	229 514
Het Rijk	**149 494**	**22 823 132**	**94 848**	**38 760**	**23 106 234**	**22 285 043**	**622 039**	**22 907 082**	**199 152**	**377 018**	**6 936 872**	**15 792 344**	**23 106 234**

(a) De gegevens voor 1975 en 1976 zijn nog niet beschikbaar.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

HOOFDSTUK III

VERKEER EN VERVOER

§ 1. — SPOORWEGVERKEER

In 1976 werden t.a.v. het spoorwegverkeer enkele belangrijke maatregelen getroffen. Op 16 mei werden de reizigerstarieven met gemiddeld 9 % verhoogd. Bij deze gelegenheid werd de loongrens tot het bekomen van een sociaal abonnement voor bedienden van 360 000 F tot 420 000 F opgetrokken. Vanaf begin november 1976 werd een verhoging van de goederentarieven met gemiddeld 10 % doorgevoerd. Op het vlak van de verminderingen die worden toegestaan aan individuele reizigers werden begin van dit jaar maatregelen genomen ter uitvoering van de overeenkomst die op 7 november 1975 tussen de Regering en de vaderlandslievende verenigingen ten gunste van de oorlogsslachtoffers werd afgesloten. Voor de kroostrijke gezinnen werden de voorwaarden tot het bekomen van de verminderingen, welke sedert 28 maart 1975 ook van kracht zijn voor families met 3 kinderen, uitgebreid tot in België verblijvende families met een E.G.-nationaliteit. Voor gezinnen met een andere dan E.G.-nationaliteit werden eveneens gunstmaatregelen getroffen.

Het *goederenvervoer* « wagenladingen » (t/km) daalde in 1976 met 1,7 %. Deze achteruitgang was vooral merkbaar in het internationaal verkeer, waar enkel een toeneming wordt vastgesteld bij de « invoer over zee » en de « uitvoer te land ».

De ongunstige ontwikkeling spruit voornamelijk voort uit het verminderd vervoer van brandstoffen (—2 %), petroleumprodukten (—4,9 %) en metaalprodukten (—3,8 %). Er tekent zich daarentegen een zekere verbetering af voor het vervoer van landbouwprodukten, textielprodukten en chemische produkten.

Het aandeel van de drie bijzonderste produktengroepen (ertsen, vaste brandstoffen en metaalprodukten), die nagenoeg 72 % van het totale vervoer vertegenwoordigen is, in vergelijking met het voorgaande jaar, echter met 3 % gedaald. Deze ontwikkeling is te wijten aan het heersend economisch klimaat.

Het *reizigersverkeer* bij de N.M.B.S. verliep minder gunstig dan het voorgaande jaar. Het totaal aantal reizigers daalde met 2,2 %, terwijl ook het totaal aantal reizigerskilometers met 1 % terugliep. Het verkeer van reizigers met biljetten is toegenomen met 1 %; het verkeer met sociale en andere abonnementen verminderde respectievelijk met 3 % en 0,50 %.

Dezelfde dalende tendens werd ook bij het reizigersverkeer van de Nationale Maatschappij voor Buurtspoorwegen genoteerd. Hier liep het totaal aantal reizigers met 2,2 % terug, en het vervoer met bussen dat de grootste klap kreeg, verminderde met 13,6 %.

De tariefopbrengsten van het trein- en vervangingsautobusverkeer namen met 2,4 % toe, terwijl die van het aanvullingsautobusverkeer met 6,5 % daalden.

Het tienjarig moderniseringsplan 1970-1979 van de N.M.B.S., dat werd herzien en aangevuld overeenkomstig het plan 1976-1980 is thans uitgewerkt. Voor de spoorwegen worden in dit vijfjarenplan 40 643 miljoen frank voorzien.

Bij het opstellen van het programma werd in zeer ruime mate rekening gehouden met de adviezen van de gewestelijke economische raden. Er werd aldus voorrang verleend aan de elektrificatie van de « dwarslijnen ». Voorts zullen de spoorweginstallaties verder worden aangepast aan de uitbreiding en de ontwikkeling van de havens en zullen verscheidene autobusstations gemoderniseerd worden.

§ 2. — WEGVERVOER

In verband met het wegvervoer kan worden vermeld dat de stijging van het aantal personenwagens ondanks de economische moeilijkheden in 1976 verder werd doorgezet. Het aantal steeg met 124 000 of 1,5 % tegenover het voorgaande jaar. Nadat in 1975 het aantal autobussen met ongeveer 1 000 eenheden toenam, stagneerde deze toestand in 1976. De vracht- en bestelwagens groeiden met ongeveer 2 000 eenheden aan.

Betreffende de verkeersveiligheid op de weg werden in 1976 enkele belangrijke wettelijke en reglementaire bepalingen uitgewerkt, die over het algemeen geen aanleiding tot moeilijkheden hebben gegeven.

§ 3. — SCHEEPVAART

1. — *Binnenscheepvaart.*

Op 31 december 1976 telde de Belgische binnenvaartvloot 3 805 eenheden met een totale transportcapaciteit van 2 070 551 t, tegen 4 186 schepen met 2 321 367 t capaciteit op hetzelfde tijdstip van 1975. De sinds 1960 genoteerde daling in aantal en in laadvermogen gaat dus onverminderd verder. In 1976 werden nogmaals 381 schepen met 250 815 t nuttig laadvermogen uit de vaart genomen. Verschillende studies hebben aangetoond dat een teveel aan oude schepen nadelig werkt op de rentabiliteit van het vervoer te water. In dit verband werd bij K.B. van 18 mei 1976 een sloopprogramma bepaald, gespreid over drie jaren, en dat als doel heeft de laadcapaciteit te verminderen met 120 000 t, wat overeenstemt met 250 schepen. Ondertussen verdwenen reeds 89 schepen uit de vaart.

Bovendien zullen de in een E.E.G.-lidstaat uitgereikte scheepsattesten erkend worden door de andere lidstaten. Voor de schepen die de Belgische wateren bevaren

zal een dergelijk attest moeten worden voorgelegd, ongeacht de aard van het transport. Deze verplichting strekt ertoe verouderde schepen, die tot nog toe voor sommige transporten konden worden ingelegd, te weren.

Bij de schepen in exploitatie in 1976 (3 805) horen 381 tankschepen met een capaciteit van 250 816 t. De schepen uitgerust voor het vervoer van vaste goederen waren in 1976 verminderd tot 3 167 met een tonnenmaat van 1,6 miljoen ton, tegen 3 805 eenheden met 2,1 miljoen ton in 1975.

In 1975 bedroeg het totale vervoer te water in België 83 733 000 t en 5 123 635 000 t/km, tegen 106 879 000 t en 6 853 386 000 t/km in 1974. Deze achteruitgang is vooral te wijten aan de schippersstaking (augustus-oktober 1975) en aan de economische crisis.

Zoals voor de vorige jaren, komt ook in 1975 het grootste gedeelte van de vervoerde tonnage op rekening van het internationale vervoer. Op een totaal van 83 733 000 t bedraagt het aandeel van het nationale vervoer, met laad- en losplaats in België slechts 18 477 000 t en 1 421 355 000 t/km en dat van het internationale vervoer (invoer, uitvoer en doorvoer) 65 256 000 t en 3 702 300 000 t/km.

2. — *Zeehavens.*

De algemene economische toestand, die de achtergrond vormt van het havenverkeer, werd in 1976 nog steeds gekenmerkt door de recessie. Ondanks deze zorgwekkende situatie, die niet alleen in België maar ook in de nabuurlanden heerst, slaagden Antwerpen en Gent erin, toch enige vooruitgang te boeken. Enkel in Zeebrugge dat in 1975, dank zij het carferryverkeer nog steeds vooruitgang boekte, kende het transport in 1976 een lichte vermindering.

Na de daling van 1975 steeg in de *Antwerpse haven* de totale tonnenmaat van de binnengekomen schepen in 1976 tot 53,1 miljoen N.R.T. of 8,8 % t.o.v. 1975. Er liepen 17 711 zeeschepen de haven binnen, hetgeen vergeleken met 1975 opnieuw een vermeerdering van 336 schepen (+2 %) en van 4,3 miljoen N.R.T. uitmaakt.

In 1976 werden 25,8 miljoen ton goederen gelost, d.i. 2,1 miljoen ton of +8,7 % meer dan tijdens het voorgaande jaar. Ook de ladingen stegen opnieuw, en wel met 2,3 miljoen ton of 8,4 %. In 1975 werden slechts 27,7 miljoen ton goederen geladen; in 1976 liep dit op tot 30 miljoen ton.

Dat in de Antwerpse haven de tonnenmaat niet werd bereikt die verwacht werd, is deels toe te schrijven aan de slechte weersomstandigheden en aan de langzaam-aan-acties.

Aan de aanvoerzijde liggen de grote winstpunten bij steenkool, graan, ertsen, hout, textielvezels, soyabonen, bananen, groenten en motorvoertuigen. De aanvoer van ruwe olie blijkt echter te dalen.

Daarentegen is de afvoer van olieprodukten verder gestegen, als gevolg o.m. van de vergrote raffinagecapaciteit. Dat de afvoer geen sterkere vooruitgang kende, is in

hoofdzaak te wijten aan de crisis in de Europese ijzer- en staalindustrie. De vooruitgang bij de container- en de Ro/Ro-trafiek bedraagt 12 %.

In vergelijking met 1975 sloot het *Gentse Zeescheepvaartverkeer* in 1976 af met, enerzijds, een kleiner aantal schepen, nl. 3 259 tegen 3 398 (—139 eenheden) in 1975 maar, anderzijds, met een hogere tonnenmaat, nl. 7,37 miljoen N.R.T. tegen 6,25 miljoen N.R.T. (+1,1 miljoen N.R.T.) het voorgaande jaar. Deze cijfers betekenen respectievelijk —4,1 % en +17,7 %. Uit de tabel betreffende de Gentse haven blijkt dat inzake tonnenmaat aldus het hoogste cijfer genoteerd werd dat ooit in de Gentse havengeschiedenis voorkwam. Tegenover het jaar 1974 betekent het nog een vooruitgang met 1,08 %.

Alhoewel het aantal aangekomen zeeschepen per maand relatief constant was, verliep de tonnenmaat volgens een wisselend patroon. Gedurende het eerste semester lag het gemiddelde ervan op 563 655 N.R.T. Het derde en het vierde semester behaalden respectievelijk 700 395 en 629 645 N.R.T. Daaruit kan worden afgeleid dat het herstel van de economische activiteiten zich aanvankelijk aarzelend doorzette in de havenbeweging. Op het ogenblik dat het conjunctuurverloop dalend was, kende de Gentse zeescheepvaart een ongewoon hoogtepunt. Op het einde van het jaar werd de regressie echter ook hier duidelijk voelbaar. Minder zeeschepen en meer tonnenmaat, leiden onvermijdelijk tot de conclusie dat de Gentse zeescheepvaart groeit. Inderdaad, de gemiddelde tonnenmaat steeg in 1976 tot 2 263 N.R.T. tegen respectievelijk 1 844 en 1 782 N.R.T. in 1975 en 1974.

Het relatief aandeel van de grote zeeschepen (10 000 t en meer), rekening houdend met de vroegere Gentse maritieme toegankelijkheid, steeg tot 11,8 %. In de voorgaande jaren was dit respectievelijk 11,65 % en 11,84 %.

Uit bovengenoemde cijfers blijken duidelijk de kenmerken van het Gentse havenverkeer in het voorbije jaar : enerzijds, het wegvallen van een belangrijk gedeelte van de uitgaande stukgoederen, waarvoor meestal schepen met een kleine tonnenmaat in kustvaart ingezet worden, anderzijds, het intensiever worden van de aanvoer met de grootst mogelijke bulk-carriers. Er wordt dus naar gestreefd om op maximale wijze gebruik te maken van de mogelijkheden die door de Westsluis te Terneuzen geboden worden. (Het aantal schepen groter dan 60 000 t steeg tot 81 in 1976, tegen 47 in 1975). Ondanks de onzekere economische toestand kan verder besloten worden dat het zeevaartverkeer te Gent, na het dieptepunt van 1975, opnieuw terrein gewonnen heeft.

Het aantal binnengelopen zeeschepen in de haven van *Brugge-Zeebrugge* in 1976 bedraagt 7 593 eenheden, hetgeen een stijging betekent van 141 eenheden of van 1,8 % t.o.v. 1975. De totale tonnenmaat bedraagt 18,7 miljoen N.R.T. wat een vermindering van 185 000 t of 1 % betekent. De gemiddelde tonnenmaat van alle schepen samen is gedaald tot 2 461 of —2,8 %, hetgeen toe te schrijven is aan belangrijke goederenstromen die echter met kleine eenheden gebeuren o.a. trein- en carferries, granen en bouwmaterialen. Voor de petroleumaanvoer daarentegen bedraagt de gemiddelde aanvoer per tanker circa 98 300 t. Nochtans is de aanvoer van ruwe petroleum praktisch onveranderd gebleven tegenover 1975. De sector van de geraffineerde petroleumprodukten liep het meest achteruit (400 000 t). Deze

daling kan verklaard worden, enerzijds, door het verminderd industrieel gebruik van stookolie ten gevolge van de economische recessie en, anderzijds, door een verminderde bunkeractiviteit in de haven. Een stijging in het Brugse havenverkeer wordt nochtans genoteerd bij de diverse carferrydiensten op Britse havens, zowel wat het aantal schepen als wat het goederenverkeer betreft. Deze vervoermethode werd in Zeebrugge voor het eerst toegepast in 1966. In dat jaar kwamen 282 carferries de haven binnen die 2 361 t goederen en 39 410 passagiers vervoerden. In 1976 deden 4 013 schepen van dit type de Zeebrugse haven aan, en vervoerden tevens 2 711 169 t aan goederen en 1 322 471 passagiers.

Het containervervoer verminderde in 1976, met 750 000 t. Hier dient wel onderscheid te worden gemaakt tussen het « short sea »-verkeer (hoofdzakelijk op Engeland) dat ongewijzigd bleef, en het intercontinentaal verkeer (Australië — Nieuw-Zeeland — Noord-Amerika) dat enorm terugliep. Deze achteruitgang situeert zich hoofdzakelijk op de Australië-dienst die in 1976 niet in dezelfde mate kon profiteren van enkele uitzonderlijke omstandigheden zoals dit in 1975 wel het geval was.

Het stukgoederenverkeer daalde door de beperkende maatregelen die inzake aanvoer en behandeling van springstoffen en munitie uitgevaardigd werden.

Het aantal passagiers (inschepingen en ontschepingen samen) is gestegen met circa 14 % en bereikt 1 344 198 eenheden. Het overgrote gedeelte daarvan werd op de kanaalovertochten geteld en ongeveer 17 000 op de diverse pakketboten die op kruisvaart Zeebrugge aandeden.

Het aantal voertuigen (personen- en vrachtwagens samen) bedraagt 576 457 eenheden of een stijging met 23,8 %.

De *Belgische koopvaardijvloot* bestond op 31 december 1976 uit 99 schepen, metende 1 437 342 B.R.T., dit is 1 schip minder en 63 338 B.R.T. meer dan het jaar voordien. In 1975 werd de vloot verrijkt met 2 bulkvrachtschepen (+75 137 B.R.T.), 2 zeelichters (+9 586 B.R.T.), 1 olieboorschip (+10 372 B.R.T.) en 2 offshore-bevoorradingsschepen (+2 426 B.R.T.).

Opvallend is dat het totaal aantal schepen verminderde, maar dat de tonnenmaat is toegenomen. De verdere uitbreiding en vooral modernisering van de Belgische koopvaardijvloot neemt steeds toe vermits een twintigtal schepen met grote diversiteit, hetzij in aanbouw, hetzij in bestelling zijn. De in aanbouw of bestelde schepen hebben een totaal draagvermogen van 791 890 t.

§ 4. — LUCHTVERKEER

In 1976 boekte Sabena opmerkelijk betere resultaten dan in 1975 : de vervoerde tonkilometers stegen t.o.v. 1975 met 9 %, terwijl de aangeboden tonkilometers met 6,9 % toenamen. Hierdoor steeg de bezettingsgraad met circa 2 % (van 60,1 % in 1975 tot 61,3 % in 1976).

Het aantal vervoerde passagiers (1 764 000) bedroeg 4,9 % meer dan een jaar vroeger en voor het postvervoer en het vrachtvervoer werden de grootste stijgingen genoteerd : nl. 14,8 % en 27,8 %.

De modernisering van de vloot werd ook verder gezet ten einde de onderneming toe te laten op economische basis haar lijnennet uit te baten. Thans vliegt de Sabena met volgende vliegtuigtypes : twee B. 747; drie D.C. 10; tien B. 707 en vijftien B. 737.

Ook wordt getracht voor deze maatschappij landingsrechten te verkrijgen in Brazilië alsmede de rechten voor een tweede landingsplaats in de Verenigde Staten en in Canada. Worden eveneens nagestreefd een verruiming van het aantal landingsplaatsen in het Midden-Oosten en een herstel van de commerciële mogelijkheden in Indonesië en in Japan.

*
* *

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen

Vervoer van goederen bij wagenladingen

JAARTAL	Gewicht (duizenden tonnen)					Totale omvang van het vervoer (miljoenen tkm)
	Binnenland	Invoer	Uitvoer	Transito	Totaal	
1969	23 248	22 345	12 769	10 864	69 226	7 416
1970	21 757	24 176	13 722	11 516	71 171	7 816
1971 (a)	22 213	19 973	13 106	11 126	66 418	7 328
1972	23 258	21 335	13 638	11 102	69 333	7 490
1973	23 263	24 433	15 350	12 478	75 524	8 183
1974	23 221	26 460	16 371	16 040	82 092	9 146
1975	16 629	18 333	12 044	12 195	59 201	6 757
1976	17 064	19 268	12 241	11 441	60 014	6 648

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

(a) Met ingang van 1 januari 1971 wordt het vervoer van petroleumprodukten met vertrek uit Belgische raffinaderijen en welke vroeger beschouwd werd als tot het maritiem vervoer behorend, opgenomen in het verkeer met vertrek uit Belgische stations, en dit oefent een merkelijke invloed op de gegevens van de vervoerbewegingen.

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen

Vervoer van goederen bij wagenladingen :
indeling naar de aard der vervoerde goederen
(miljoenen tonkilometers)

AARD DER GOEDEREN	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Landbouwprodukten en voedingswaren	267	283	286	323	342	236	263
Vaste brandstoffen	1 638	1 344	1 344	1 442	1 730	1 255	1 230
Ertsen	2 282	2 062	2 050	2 386	2 700	1 923	1 868
Metaalprodukten	1 794	1 852	2 015	2 134	2 380	1 718	1 653
Bouwmaterialen en produkten uit steengroeven	701	618	593	582	593	454	446
Textielprodukten	34	37	38	30	36	28	33
Chemische produkten	578	620	630	662	716	565	595
Nijverheidsoliën, petroleum, pek en teer	222	276	305	385	398	389	370
Allerlei	300	236	229	239	251	189	190
Totaal ...	**7 816**	**7 328**	**7 490**	**8 183**	**9 146**	**6 757**	**6 648**

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen

Reizigersverkeer

(miljoenen eenheden)

JAARTAL	Aantal reizigers	Aantal reizigerskilometers			
		Totaal	Op biljet	Op sociale abonnementen	Op andere abonnementen (a)
1969	248	8 238	2 899	3 810	1 529
1970	247	8 260	2 973	3 778	1 509
1971	245	8 425	3 097	3 821	1 507
1972	240	8 168	2 966	3 675	1 527
1973	237	8 093	2 951	3 490	1 652
1974	237	8 279	3 104	3 479	1 696
1975	232	8 258	3 190	3 436	1 632
1976	227	8190	3 234	3 333	1 623

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

(a) Gewoon abonnement, schoolabonnement, netabonnement, abonnement voor handelsreiziger, abonnement van 5, 10 of 15 dagen.

Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen

Aantal reizigers

(duizenden)

JAARTAL	Totaal	Elektrische trams	Motorrijtuigen	Bussen
1969	255 951	41 774	176	214 001
1970	252 281	34 034	193	218 054
1971	251 078	31 029	225	219 824
1972	240 601	27 190	236	205 057
1973	241 102	25 892	272	214 938
1974	238 317	22 857	253	215 205
1975	240 114	22 767	301	246 114
1976	234 836	21 769	327	212 740

Bron : Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen.

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen

Reizigersverkeer

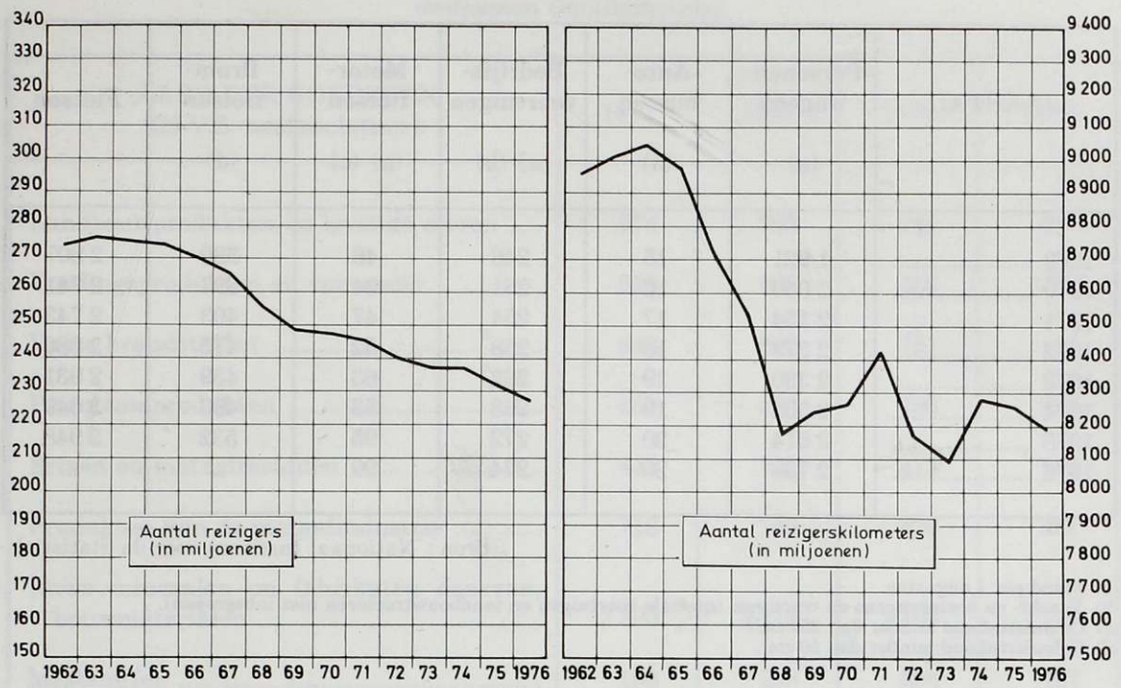

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen

Vervoer van goederen bij wagenladingen

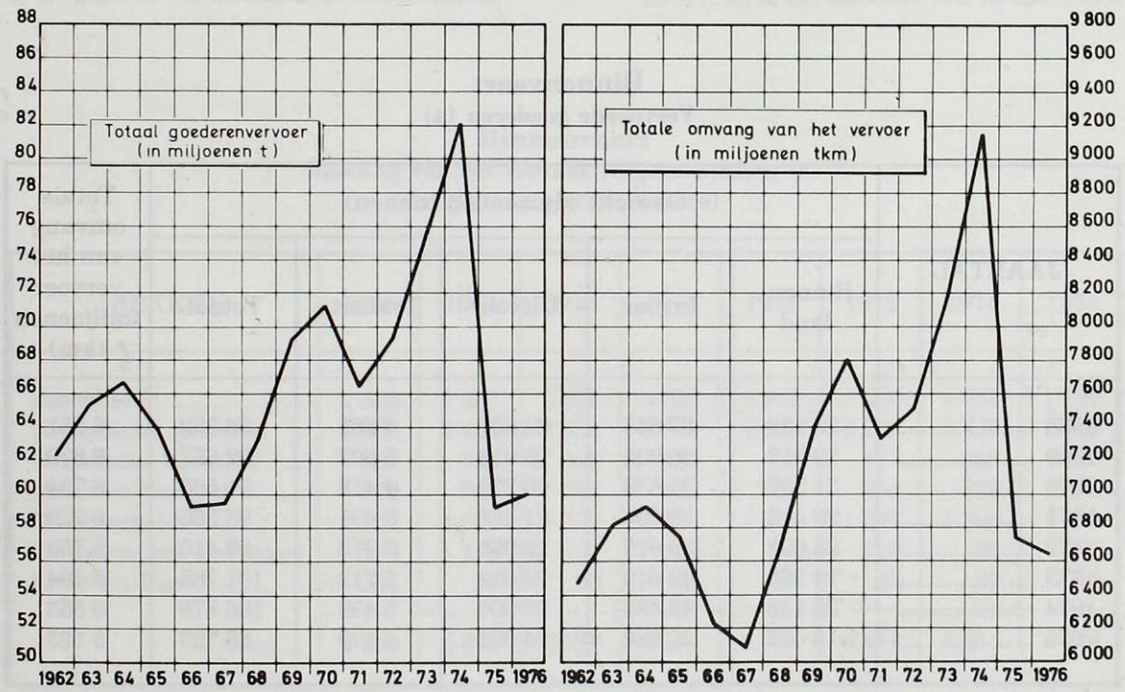

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

Aantal wegvoertuigen
(duizendtallen)

JAARTAL	Personenwagens (a)	Autobussen (a)	Bedrijfsvoertuigen (a) (b)	Motorfietsen (a) (c)	Bromfietsen (d)	Fietsen
1969	1 921	15	246	46	380	2 807
1970	2 060	16	251	34	397	2 741
1971	2 154	17	254	47	403	2 743
1972	2 273	18	258	52	415	2 880
1973	2 390	19	262	63	439	2 931
1974	2 502	19	268	53	493	3 049
1975	2 614	20	272	95	532	2 948
1976	2 738	20	274	99	..	..

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Stand per 1 augustus.
(b) Vracht- en bestelwagens en tractoren (speciale voertuigen en landbouwtractoren niet inbegrepen).
(c) Cylinderinhoud minder dan 250 cm^3.
(d) Cylinderinhoud minder dan 50 cm^3.

Binnenvaart
Vervoerde goederen (a)

JAARTAL	Gewicht (duizenden tonnen)					Totale omvang van het vervoer (miljoenen tkm)
	Binnenland	Invoer	Uitvoer	Transito	Totaal	
1968	28 169	37 645	22 657	4 861	93 332	6 651
1969	29 213	36 926	20 916	5 602	92 657	6 870
1970	31 237	35 638	20 272	4 418	91 565	6 734
1971	29 413	39 096	21 456	5 401	95 366	6 729
1972	28 092	39 615	22 995	5 713	96 410	6 758
1973	24 925	42 610	29 038	5 212	101 785	6 494
1974	26 133	46 486	28 800	5 459	106 878	6 853
1975	18 477	36 986	24 091	4 179	83 733	5 123

(a) De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Binnenvaart

Indeling van het vervoer volgens de aard der goederen (a)
(miljoenen tonkilometers)

AARD DER GOEDEREN (N.V.S.-nomenclatuur)	1972	1973	1974	1975
Landbouwprodukten en levende dieren	774	765	752	617
Voedingsprodukten en veevoeder	315	309	350	292
Vaste brandstoffen	643	612	731	447
Petroleumprodukten	869	889	796	696
Ertsen en metaalresiduën	443	322	412	282
Produkten van de metaalindustrie	718	752	820	481
Ruwe mineralen en fabrikaten daarvan, bouwmaterialen	2 320	2 110	2 202	1 726
Meststoffen	198	208	238	167
Chemische produkten	428	474	504	378
Machines, voertuigen, diverse fabrikaten n.e.g. en speciale transacties	52	53	48	35
Totaal ...	**6 758**	**6 494**	**6 853**	**5 123**

(a) De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Binnenvaart

Indeling van het vervoer volgens bekken (a)
(miljoenen tonkilometers)

BEKKEN	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Zeeschelde	1 329	1 267	1 271	1 252	1 242	1 435	1 461	1 186
Kempische kanalen ...	2 496	2 621	2 632	2 570	2 603	2 269	2 470	1 804
Brabantse kanalen	520	535	561	503	467	477	528	405
Maas en Samber	873	916	844	923	956	885	912	635
Bovenschelde	1 282	1 380	1 279	1 355	1 368	1 297	1 364	1 004
Centrum en Borinage	120	119	121	103	99	110	96	73
IJzer en kust	31	31	26	23	24	22	22	16
Totaal ...	**6 650**	**6 870**	**6 734**	**6 731**	**6 758**	**6 494**	**6 853**	**5 123**

(a) De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Samenstelling van de Belgische binnenvaartvloot

Stand op 31 december

JAARTAL	Motorschepen		Sleepschepen		Duwbakken		Totaal	
	Aantal	Tonnenmaat	Aantal	Tonnenmaat	Aantal	Tonnenmaat	Aantal	Tonnenmaat
1967	4 834	2 186 742	611	480 313	24	27 356	5 469	2 694 411
1968	4 772	2 170 453	569	441 334	25	27 100	5 366	2 638 887
1969	4 660	2 142 052	499	393 540	22	25 782	5 181	2 561 374
1970	4 442	2 060 187	438	357 604	31	38 653	4 911	2 456 444
1971	4 310	2 026 050	408	318 237	37	48 280	4 755	2 392 567
1972	4 545	2 166 778	349	260 913	45	58 146	4 939	2 485 837
1973	4 460	2 167 697	331	247 883	52	66 591	4 843	2 482 171
1974	4 278	2 149 380	278	209 068	59	85 901	4 615	2 444 349
1975	3 929	2 065 251	206	177 497	51	78 619	4 186	2 321 367
1976	3 548	1 814 435	206	177 497	51	78 619	3 805	2 070 551

Bron : Ministerie van Verkeerswezen.

Belgische koopvaardijvloot (a)

Sand op 31 december

OMSCHRIJVING	Jaartal	Stoom-schepen	Motor-schepen	Zee-lichters	Totaal
Aantal schepen	1971	9	80	3	92
	1972	9	86	3	98
	1973	8	80	1	89
	1974	8	82	3	93
	1975	5	89	6	100
	1976	2	89	8	99
Belgische bruto-tonnenmaat	1971	161 480	914 850	19 662	1 095 992
	1972	161 480	930 191	19 662	1 111 333
	1973	136 033	954 425	1 526	1 091 984
	1974	136 033	1 114 505	7 753	1 258 291
	1975	82 376	1 274 275	17 353	1 374 004
	1976	37 412	1 372 991	26 939	1 437 342

(a) Exclusief de tankschepen.

Bron : Ministerie van Verkeerswezen.

Toestand van de Belgische koopvaardijvloot

OMSCHRIJVING	1 januari 1976		1 januari 1977	
	Aantal	Bruto-tonnen-maat	Aantal	Bruto-tonnen-maat
Bulkvrachtschepen	16	473 699	18	548 836
Vrachtschepen	30	219 875	25	216 975
Polyvalente vaartuigen	4	50 860	4	50 860
Passagiers- en vrachtschepen	1	13 303	1	13 303
Chemicaliëntankers	1	14 588	1	14 588
Olietankers	13	338 987	11	312 327
Afvaltankschepen	1	1 178	1	1 178
Combinatieschepen	2	45 046	2	45 046
Containerschepen	1	30 826	1	30 826
Koelschepen	8	42 351	8	42 351
Ertsschepen	2	70 929	2	70 929
Zeelichters	6	17 353	8	26 939
Pakketboten	5	17 880	5	17 880
Car-ferries	9	36 337	7	30 879
Gastankers	1	792	2	1 627
Olieboorschepen	—	—	1	10 372
« Offshore »-bevoorradingsschepen	—	—	2	2 426
Totaal ...	**100**	**1 374 004**	**99**	**1 437 342**

Bron : Ministerie van Verkeerswezen, Administratie van het Zeewezen en van de Binnenvaart.

Haven van Antwerpen

Zeevaart

JAARTAL	Binnengekomen schepen		Lossen			Laden	
	Aantal	Tonnenmaat (1 000 N R T)	Invoer (1 000 t)	Entrepot (1 000 t)	Doorvoer (1 000 t)	Uitvoer (1 000 t)	Doorvoer (1 000 t)
1969	17 895	52 517	40 646	611	7 635	15 209	8 920
1970	19 150	54 418	47 747	703	6 384	14 635	8 663
1971	18 654	51 944	40 015	812	6 749	13 539	11 134
1972	18 631	51 607	30 734	690	7 630	17 192	10 846
1973	18 708	51 024	32 047	859	8 989	18 551	11 851
1974	18 755	51 185	31 909	553	10 088	17 994	15 313
1975	17 376	48 880	23 703	560	8 467	16 788	10 816
1976 (a)	17 711	53 174	25 788	609	9 201	18 265	11 767

(a) Voorlopige gegevens.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Zeeverkeer in de haven van Antwerpen

(duizenden tonnen)

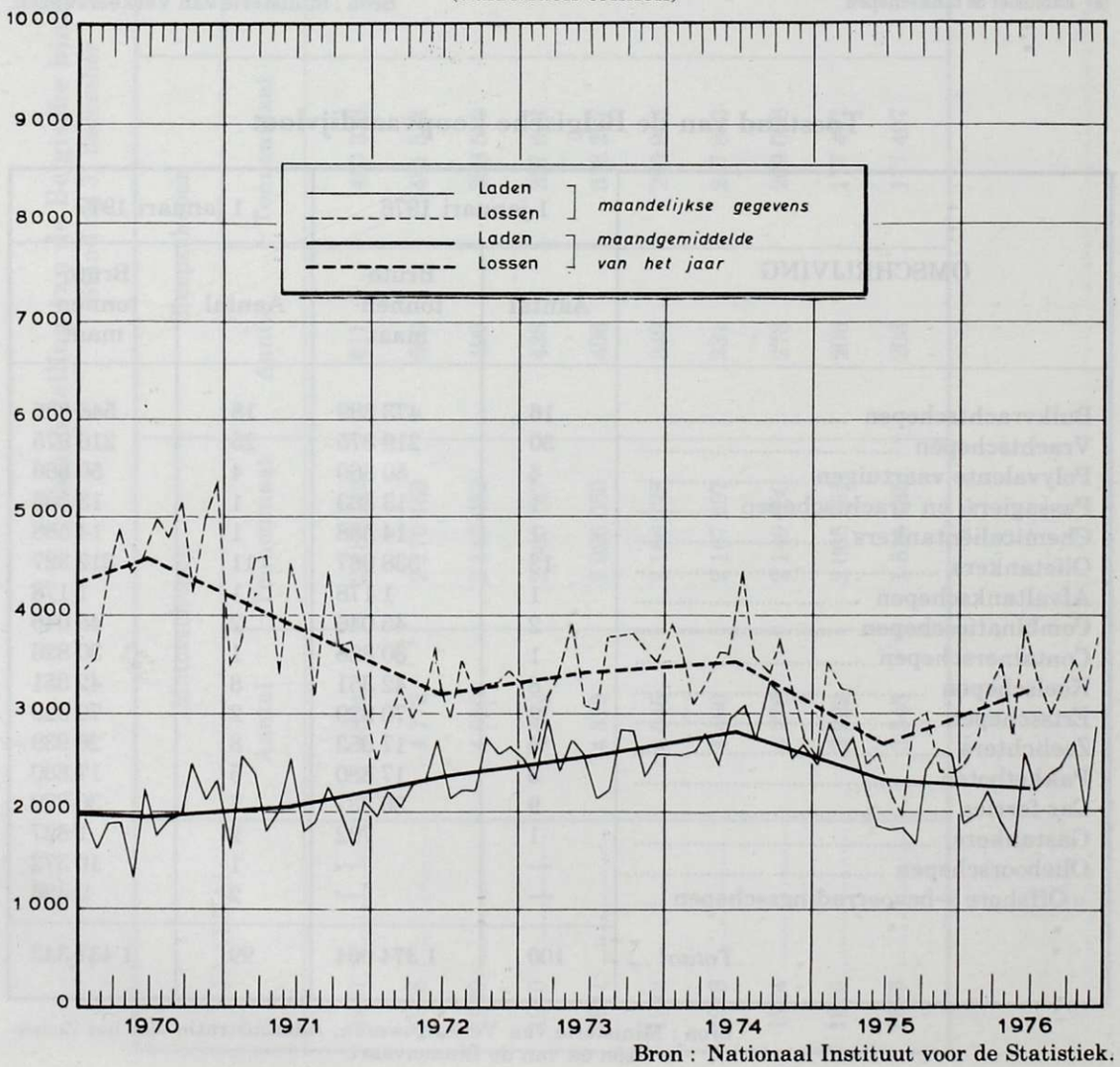

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Haven van Gent

Zeevaart

JAARTAL	Binnengekomen schepen		Lossen			Laden	
	Aantal	Tonnenmaat (1 000 N R T)	Invoer (1 000 t)	Entrepot (1 000 t)	Doorvoer (1 000 t)	Uitvoer (1 000 t)	Doorvoer (1 000 t)
1969	3 254	3 995	3 533	124	874	3 727	339
1970	3 251	4 539	4 766	78	719	3 446	401
1971	3 646	5 410	6 297	76	1 000	2 347	334
1972	4 093	6 568	6 987	150	1 460	3 664	612
1973	3 789	6 451	8 202	155	1 483	4 334	676
1974	4 093	7 294	8 591	139	1 504	4 302	598
1975	3 398	6 265	7 282	54	1 624	4 741	645
1976 (a)	3 259	7 373	8 571	64	1 911	5 580	759

(a) Voorlopige gegevens.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Zeeverkeer in de haven van Gent

(duizenden tonnen)

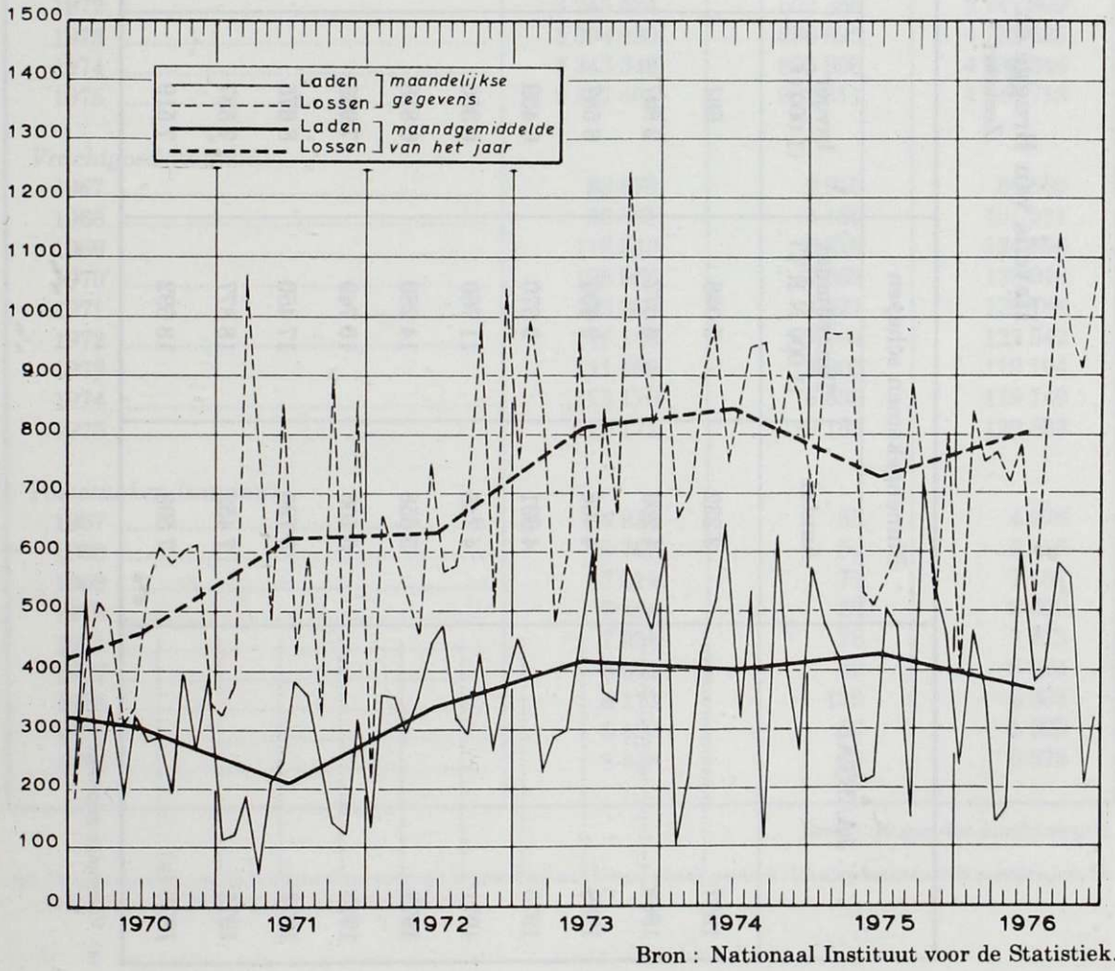

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Havens van Brugge en Zeebrugge
Zeevaart

JAARTAL	Binnengekomen schepen		Lossen			Laden	
	Aantal	Tonnenmaat (1 000 N R T)	Invoer (1 000 t)	Entrepot (1 000 t)	Doorvoer (1 000 t)	Uitvoer (1 000 t)	Doorvoer (1 000 t)
1967	3 232	5 008	661	258	186	207	311
1968	4 200	6 677	2 897	356	356	237	363
1969	4 436	9 430	6 587	270	758	305	499
1970	4 691	9 670	6 439	311	849	295	540
1971	4 746	11 760	6 300	221	536	421	319
1972	5 658	14 280	6 818	110	559	644	399
1973	6 105	15 749	7 969	226	599	758	389
1974	6 796	17 450	8 675	12	905	850	676
1975	7 452	18 877	7 587	55	1 134	807	605
1976 (a)	7 593	18 692	7 519	55	1 124	800	600

(a) Voorlopige gegevens.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Handelsverkeer in de Belgische luchthavens (a)

OMSCHRIJVING	Vluchten		
	Regelmatig	Onregelmatige	Totaal
Vluchten (eenheden)			
1967	58 959	10 278	69 237
1968	63 585	10 083	73 668
1969	72 236	7 333	79 569
1970	78 839	7 529	86 368
1971	83 235	7 778	91 013
1972	82 480	8 845	91 325
1973	81 935	13 498	95 433
1974	74 163	13 911	88 074
1975	71 281	14 821	86 102
Passagiers (eenheden)			
1967	2 097 957	256 645	2 354 602
1968	2 368 653	207 968	2 576 621
1969	2 597 032	315 442	2 912 474
1970	2 949 704	343 937	3 293 641
1971	3 104 965	385 734	3 490 699
1972	3 245 524	502 385	3 747 909
1973	3 394 030	836 695	4 232 625
1974	3 343 348	895 996	4 239 344
1975	3 387 404	962 311	4 349 715
Vrachtgoed (tonnen)			
1967	82 670	2 910	85 580
1968	96 861	4 150	101 011
1969	118 540	6 316	124 856
1970	128 966	7 052	136 018
1971	125 365	4 421	129 786
1972	116 148	7 394	123 542
1973	111 899	7 205	119 104
1974	113 110	6 639	119 749
1975	119 171	10 182	129 353
Poststukken (tonnen)			
1967	4 913	63	4 976
1968	5 762	54	5 816
1969	7 116	71	7 187
1970	6 594	26	6 620
1971	7 335	78	7 413
1972	6 572	62	6 634
1973	6 173	130	6 303
1974	5 459	50	5 509
1975	5 818	60	5 878

Bron : Regie der Luchtwegen.

(a) Deze statistiek omvat het totaal vervoer, dit is zowel bij aankomst als bij vertrek, lokale vluchten niet inbegrepen. De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.

Luchtverkeer van de SABENA

JAARTAL	Aangeboden tonkilometers (duizenden)	Vervoerde reizigers (duizenden)	Reizigerskilometers (duizenden)	Vrachtgoed (duizenden tonkilometers)	Poststukken (duizenden tonkilometers)	Vervoerde tonkilometers (duizenden)	Ladingscoëfficient (percentage)
1967	542 674,1	1 243,1	2 323 224,2	105 976,6	6 701,0	322 588,4	59,4
1968	581 121,8	1 257,5	2 314 712,5	130 277,6	6 268,0	347 441,8	59,8
1969	682 148,9	1 375,0	2 448 762,0	176 777,6	7 797,0	406 632,1	59,6
1970	742 261,5	1 470,6	2 759 084,1	186 956,0	8 130,5	447 280,6	60,3
1971	898 462,5	1 510,8	3 201 132,5	208 412,5	8 838,0	512 978,3	57,1
1972	907 651,8	1 484,8	3 276 713,7	234 350,1	8 616,7	540 093,3	59,5
1973	946 589,6	1 649,9	4 211 882,3	240 270,8	8 972,2	635 486,7	67,1
1974	1 137 619,8	1 693,4	4 535 822,0	287 073,7	8 589,9	711 832,9	62,6
1975	1 197 424,5	1 680,6	4 581 058,5	286 764,4	7 953,1	719 162,4	60,1
1976	1 280 271,1	1 764,0	4 453 289,5	366 673,4	9 130,7	784 257,0	61,3

Bron : SABENA.

HOOFDSTUK IV

DISTRIBUTIE

Volgens de gegevens van de nationale boekhouding, bedroeg de toegevoegde waarde van de handel, tegen marktprijzen, — met inbegrip van de distributie van aardolieprodukten — 411,5 miljard frank in 1975, tegen 379,4 miljard het voorgaande jaar, d.i. een toeneming met 8,5 %. In vaste prijzen van 1970, waardoor het mogelijk wordt de ontwikkeling der hoeveelheden na te gaan, beloopt de groei 1,2 %, uit te splitsen in +0,7 % voor de toegevoegde waarde van de groot- en kleinhandel en +3,5 % voor de toegevoegde waarde van de distributie van aardolieprodukten.

Tijdens de jongste vijf jaren zagen de groeipercentages in vaste prijzen en voor de gezamenlijke handel, er als volgt uit : +5,9 % in 1971, +4,9 % in 1972, +7,3 % in 1973, +1,6 % in 1974 en +1,2 % in 1975. Een macro-economische raming van de Algemene Directie voor Studiën en Documentatie (A.D.S.D.) over 1976 geeft als toeneming van de toegevoegde waarde van de handel +3,1 % aan voor 1976. Zonder de aardolieprodukten was deze ontwikkeling : +5,2 % in 1971, +4,1 % in 1972, +6,7 % in 1973, +4,6 % in 1974 en +0,7 % in 1975.

Over deze periode dient dus 1975 te worden aangemerkt als dieptepunt — voorlopig het laatste — van een ontwikkeling die kenterde na de piek van 1973, piek die o.m. werd bepaald door grotere speculatieve bewegingen bij de consumptie, de handel en de andere aggregaten.

Het inkomen uit de handel wordt gevormd door de inkomens van de zelfstandigen en van de distributievennootschappen. Wat de inkomens van de betrokken zelfstandigen betreft, worden deze behandeld in de rubriek « Inkomens van individuele ondernemers en personenvennootschappen »; deze worden dan weer uitgesplitst in landbouw, vrije beroepen, zelfstandige handelaars en ambachtslui, alsmede in inkomens uit personenvennootschappen.

Op basis 1970=100 liggen de inkomens thans op 154 voor de eerste categorie, 191 voor de tweede, 130 voor de derde (waarover het hier gaat) en 111 voor de vierde (130 in 1974, dus een forse teruggang in 1975); al de categorieën samen van de rubriek komen op het indexcijfer 139.

De toeneming voor de gezamenlijke categorieën van de rubriek over de inkomens van zelfstandigen is groter dan die van de subrubriek inzake de inkomens van de zelfstandigen in handelsbedrijvigheid. De verhouding van de beide indexcijfers verloopt als volgt : 0,99 in 1971, 0,91 in 1972, 0,90 in 1973, 0,93 in 1974 en 0,93 in

1975. Ditzelfde geldt ten opzichte van het netto nationaal inkomen tegen factorkosten dat in 1975 op het indexcijfer 184 stond. Er is dus blijkbaar een verval van het inkomen der zelfstandigen in handelsbedrijvigheid, onder de vorm van een betrekkelijke vermindering van de inkomenssom. Dat verschijnsel hangt evenwel ook samen met de vermindering van het aantal zelfstandigen en helpers in de handel, daarover wordt hierna uitvoeriger gesproken.

Over het jaar 1975 steeg het inkomen van de zelfstandige handelaars en ambachtslui dus met 7,5 % t.o.v. 1974. Volgens de ramingen van de A.D.S.D. beloopt in 1976 de toeneming van de inkomens der « individuele ondernemers en personenvennootschappen » 9,5 %; die inzake de subrubriek « handelsbedrijvigheid » zouden iets minder gestegen zijn. Er moge op worden gewezen dat in 1975 het nationaal inkomen tegen factorkosten met 10,4 % steeg en dat de groei over 1976 op 13 % wordt geraamd.

Vergeleken met 1975 — een recessiejaar — zou het inkomen van de grote distributiebedrijven zich in 1976 hersteld hebben. Op grond van gedeeltelijke gegevens, zouden de omzet en de winst aanzienlijk zijn toegenomen op vergelijkbare basis, d.w.z. rekening houdend met de eventuele opening van nieuwe verkooppunten. Vanzelfsprekend schommelt deze aangroei naargelang van de subsectoren en kwam hij nog niet op het peil van vóór 1975 of liep hij, integendeel, op tot pieken als gevolg van het oplevingsverschijnsel (inhaalvraag), die echter wel zouden kunnen afbrokkelen.

Hierbij dienen eveneens vermeld te worden de meer doorgedreven rationalisatie en research voor een grotere produktiviteit waardoor de grote ondernemingen zich wapenen tegen een steeds toenemende onzekerheid in het economisch leven en waardoor ze de nieuwe normen van inplanting beantwoorden.

De in de handelssector — groothandel, kleinhandel, horecabedrijven en herstellingswerken — tewerkgestelde beroepsbevolking zou, volgens het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, in 1975 over 694 420 eenheden strekken, tegen 695 662 in 1974. De loontrekkende bevolking in die sector beliep 416 426 in 1975, tegen 414 421 in 1974 : volgens een raming van de R.M.Z. per 31 maart 1976 bereikt zij 414 866 eenheden. Dit aantal dient te worden uitgesplitst in 197 108 eenheden in de groothandel, de handelsmakelaars en de recuperatie; 159 753 in de kleinhandel; 42 507 in de horecabedrijven en 35 498 in de herstellingswerken. Naarmate de gegevens nog beïnvloed worden door de inschakeling, in 1973, van de N.A.C.E.-classificering door de R.M.Z., is een vergelijking van de cijfers over 1975 en 1974 en een interpretering van de ontwikkeling van de loontrekkende personeelsbezetting al te gewaagd. Zo blijkt de zichtbare toeneming van het in de groothandel tewerkgesteld loontrekkend personeel en de — blijkbaar correlatieve — vermindering ervan in de kleinhandel, slechts een kwestie te zijn van rangschikking van een bedrijf in de ene of in de andere rubriek.

Het ander gedeelte van de in de gezamenlijke handel tewerkgestelde bevolking, — en door het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid aangeduid onder de benaming « werkgevers, zelfstandigen en helpers » — bereikte 278 174 eenheden in 1975, tegen 281 241 in 1974.

Het Rijksinstituut voor de sociale verzekering der zelfstandigen (R.S.V.Z.) schrijft het aantal personen in dat aan de sociale zekerheid onderworpen is evenals het aantal dat onder het sociaal statuut van de zelfstandigen valt. Voor de gezamenlijke handel (1) komt hun aantal van 180 027 in 1974 op 177 028 in 1975.

Bij een definitie in engere zin van de distributiesector, zich daarbij beperkend tot de groot- en kleinhandel, beliep het aantal bezoldigde werknemers 334 717 op 30 juni 1974, tegen 335 214 op 30 juni 1975 en 336 861 op 30 juni 1976. Het aantal zelfstandigen (R.S.V.Z.) liep van 116 814 in 1974 terug tot 114 502 in 1975. De verschillende statistische bronnen bevestigen de verdere toeneming in de distributie van het aantal loontrekkenden en de geleidelijke vermindering van het aantal zelfstandigen.

In de aldus omschreven distributiesector bleef de werkloosheid stijgen. In maandgemiddelde liep het aantal vergoede volledig mannelijke en vrouwelijke werklozen in 1975 op met 18 640 tot 25 838 in 1976, d.i. +38,6 %. In absolute cijfers per eind december kwam dit aantal van 22 682 in 1975 op 28 928 in 1976. Aan de hand van deze laatste cijfers komt de werkloosheid op 8,1 %,eind 1976, tegen 6,6 % eind 1975. Ook in de horecasector was de aangroei van de werkloosheid betrekkelijk groot.

De vraag rijst meteen hoe de verschillende distributiesectoren in 1976 evolueerden.

Het algemeen indexcijfer van de omzet in de kleinhandel liep in 1976 op met 11,9 % naar waarde en met 3,2 % naar hoeveelheid (2). Uiteraard ligt dit resultaat anders naargelang van de beschouwde distributiesector. Voor elk daarvan zijn in totaal de resultaten naar waarde beschikbaar alsmede voor elk van de vier goederencategorieën (3). Om tot een raming te komen die de werkelijke resultaten zo dicht mogelijk benadert, wordt dus rekening gehouden met de (raambare) prijsstijgingen in verband met deze artikelen en met het betrekkelijk belang van deze categorieën in de omzet van een bepaalde distributiesector. Volgens gedeeltelijke en voorlopige ramingen van de A.D.S.D. zou in 1976 de gemiddelde prijshausse 11,6 % belopen voor de voedingsmiddelen, 6,7 % voor de textielprodukten en 5,1 % voor de meubilerings- en huishoudartikelen; daar het bij de « overige artikelen » om een vrij disparaat geheel gaat werd gewoon de stijging van de niet-voedingsmiddelen in aanmerking genomen, d.i. 6,6 %.

De totale verkoop in de kleine detailhandel boekt een vooruitgang *ad* 10,8 %, d.i. +11,5 % voor de voedingsmiddelen, +6,8 % voor de textielprodukten, +7,8 % voor de stofferings- en huishoudartikelen en +14,1 % voor de overige artikelen; dit zou neerkomen op een reële stagnatie voor de twee eerstgenoemde categorieën, een middelmatige vordering voor de derde en een sterke toeneming voor de vierde. Gezien de kleine detailhandel vrij goed vertegenwoordigd is in deze beide

---

(1) D.w.z. de groot- en kleinhandel, de handelsmakelaars, de horecabedrijven, de foorkramers en de leurhandelaars.

(2) In voorlopige gegevens, gecumuleerd over 12 maanden.

(3) Voeding met dranken en tabak; textiel en kleding; stofferings- en huishoudartikelen; overige artikelen : zie « Handelsstatistieken », maart 1974, N.I.S.

laatstgenoemde afdelingen zou hij dus het jaar 1976 beter doorgekomen zijn dan wel uit het globale resultaat naar waarde zou worden ondersteld, hoewel hij toch bij de algemene voedingswaren verder terrein verliest.

Bij de grote warenhuizen klom de stijging van de totale omzet tot 11,2 %, d.i. +12,9 % voor de voedingsmiddelen, +5,4 % voor de textielprodukten, +4,5 % voor de stofferings- en huishoudartikelen en +21,6 % voor de overige artikelen. Naar hoeveelheid zou de verkoop van voedingsmiddelen slechts zeer licht toegenomen zijn, maar daarbij moet rekening worden gehouden met de omzet van de G.B.-supermarkten, die in de ondernemingen met bijhuizen zijn ondergebracht, hoewel zij afhangen van een warenhuisvennootschap. Bij de rubriek « overige artikelen » wordt een zeer sterke toeneming genoteerd, — zoals dat trouwens ook het voorgaande jaar het geval was — bij de boeken (+26 %) en bij de spellen, het speelgoed, de reisartikelen (+33 %). Voor de beide andere rubrieken (textiel en artikelen voor meubilering en huishouding) wordt een teruggang vastgesteld : naast een waarschijnlijke daling, als gevolg van de crisis, van de netto-aankopen der verbruikers zal de consument zich wellicht bij voorkeur wenden tot een gespecialiseerde zaak. Daarin zou de verklaring liggen van de desbetreffende achterstand van de grote distributie, tegenover de hiervoren reeds aangestipte handhaving van de kleine detailhandel. Dit verschijnsel kan ook nog worden beklemtoond door de grotere aandacht van een aantal verbruikers voor de besteding van hun koopkracht, gezien de huidige geringe groei ervan eensdeels en de consumentenactie anderdeels.

Bij de verbruikscoöperatieven stagneert de globale omzet (—0,2 %), zoals ook in 1975 (+1 %). Naar hoeveelheid is de teruggang dus klaarblijkelijk : hun uitgesplitste resultaten zijn trouwens negatief voor de rubrieken waarin zij het best vertegenwoordigd zijn, d.w.z. de voedingsmiddelen en de « overige artikelen »; de andere rubrieken zijn positief naar hoeveelheid, maar zij zijn onbeduidend in de totale verkoop. De groeivertraging in de globale omzet van dit soort bedrijven moet voornamelijk worden gezocht in hun huidige verrichtingen voor herstructurering.

In de kleinhandelsbedrijven met bijhuizen steeg hun globale afzet met 17,7 %. De voornaamste aandrijving daarvan zijn de voedingsmiddelen, met +22,5 % (1), hetgeen, gewogen door de prijsontwikkeling van de voedingswaren, niettemin op een gunstig verloop naar hoeveelheid wijst.

De rubriek textielprodukten-stofferingsartikelen (en schoeisel) wijst echter een daling aan (+1,4 % naar waarde) en bij de « overige artikelen » wordt een vordering, naar hoeveelheid, waargenomen (+12 % naar waarde).

Er doet zich een voortdurende herverdeling voor van de markt in voedingsmiddelen ten gunste van de geïntegreerde handel. Dat is trouwens niet nieuw, de grote distributie heeft zich steeds opgedrongen en blijft zich opdringen in de voedingsmiddelensector, de « convenience goods ». In 1976 blijkt deze beweging nochtans sterker te zijn dan voorheen (2).

---

(1) De supermarkten GB-INNO-BM zijn in deze distributievorm opgenomen.

(2) Dit verschijnsel is het verschil tussen de toeneming van de verkoop in 1976, enerzijds, in de supermarkten van zelfstandigen (+8,4 %) en, anderzijds, in de supermarkten van de grote distributie (+19,2 %) (cijfergegevens van de N.I.S.).

In 1976 werden de resultaten van de telling in de industrie en de handel in 1970 bekendgemaakt. Op het vlak van de kleinhandeldistributie t.o.v. 1961, moet, op drie bijzondere verschijnselen worden gewezen, met name de vermindering van het aantal bedrijven, de toeneming van het (loontrekkend) personeel en de teruggang van het aantal zelfstandigen, en tenslotte de stijging van de gemiddelde verkoopsoppervlakte.

Uit de vergelijking van de resultaten van de tellingen in 1961 en 1970 blijkt dat het aantal kleinhandelszaken tussen beide jaren met 25 816 (—15,2 %) verminderde, d.i. van 170 109 tot 144 2.1p grond van deze cijfers was er in 1961 één kleinhandelszaak per 54 inwoners en in 1970 één per 67 inwoners. Sedert de telling van 1970 zijn er hieromtrent geen statistische gegevens meer voorhanden. Nochtans mag worden verondersteld dat de concentratiebeweging aanhoudt. Immers het aantal aan de B.T.W. onderworpen kleinhandelaars beliep in 1974 nog slechts 131 527 of 13 974 minder dan in 1971. Maar gezien de B.T.W.-diensten alleen de onderneming (en niet elke winkel van een onderneming) inschrijven kan bovenbeschreven ontwikkeling wel een enigszins verwrongen beeld geven.

Uit een vergelijking van deze twee tellingen (1961 en 1970) blijkt dat het in de detailhandel tewerkgesteld personeel opliep van 292 209 tot 341 510 eenheden, d.i. een stijging met 49 301 (+16,9 %). De gemiddelde personeelsbezetting per verkooppunt beliep 1,71 in 1961 en 2,36 in 1970. Het is moeilijk de huidige cijfers nauwkeurig vast te leggen. Aan de hand van de statistieken omtrent de beroepsbevolking kan worden verondersteld dat ook hier de tendens naar een toeneming van het loontrekkend personeel ten nadele van het aantal zelfstandigen verder gaat. Aldus beliep, volgens het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, de beroepsbevolking in de compacte sector van de « groothandel, kleinhandel, diverse agentschappen » : 463 294, 561 124 en 578 581 eenheden respectievelijk voor de jaren 1960, 1970 en 1973 of 215 149, 335 615 en 367 962 loontrekkenden en daarmee gelijkgestelden; 194 959, 173 935 en 164 317 zelfstandigen en 53 186, 51 574 en 46 302 helpers.

Het derde verschijnsel is de vergroting van de gemiddelde verkoopsoppervlakte. Gemiddeld beliep de oppervlakte 38 m^2 in 1961 en 69 m^2 in 1970. Op 1 000 getelde zaken waren er in 1970 (in afgeronde cijfers) 447 met minder dan 30 m^2 verkoopsoppervlakte, 288 tussen 30 en 50 m^2, 215 tussen 50 en 200 m^2, 39 tussen 200 en 1 000 m^2 en 11 met meer dan 1 000 m^2, tegen respectievelijk 645, 241, 101, 12 en 1 in 1961.

Een sectorgewijze uitsplitsing van dit verschijnsel laat belangwekkende kenmerken zien. Opvallend is wel de teruggang van het aantal zaken en de tewerkgestelde arbeidskrachten in de voedingsmiddelensector en de toeneming ervan in de sectoren « auto's, moto's, enz. » en « luxeartikelen, sportartikelen, diverse artikelen, enz. », evenals de vermeerdering bij de « kleinhandelszaken met talrijke afdelingen ». Dit zou moeten wijzen op een betrekkelijke (gemiddelde) verzadiging van de primaire behoeften en de uitbreiding van de secundaire behoeften in samenhang met de kwantitatieve inkomensgroei en de levensstandaard.

De sector van de voedingsmiddelen is, ondanks zijn achteruitgang, nog steeds de belangrijkste van de detailhandel, met 46 % van het aantal zaken en 35 % van de

tewerkgestelde arbeidskrachten. Volgens de B.T.W.-cijfers houdt deze vermindering sedert 1970 steeds aan : in 1974 beliep het aantal zaken 51 635. Voorts is er ook een aanzienlijke inkrimping van het « niet-bezoldigd personeel » (zelfstandigen) en een toeneming van het « bezoldigd personeel » (loontrekkenden).

Ook in de sector « schoeisel, textielprodukten en kleding » vermindert het aantal zaken. In deze sector gaat het om een verschuiving naar grotere oppervlakten en naar zaken met bezoldigd personeel.

In de kleinhandel « voedingsmiddelen » wordt een ander verschijnsel waargenomen : ondanks de bekende teruggang van de sector is er nog steeds een vrij belangrijke « rotatie », d.w.z. dat het aantal inschrijvingen in het Handelsregister hoog blijft t.o.v. de schrappingen. Wil men hierop steunen dan is nochtans omzichtigheid geboden, enerzijds omdat er thans problemen bestaan inzake de statistiek van het Handelsregister (overgang van het oude naar het nieuwe immatriculatiestelsel) en, anderzijds, omdat er een kwalitatieve ontwikkeling is die niet altijd uit de cijfers blijkt; immers de schrappingen zouden uitsluitend kunnen betrekking hebben op de sector voedingsmiddelen en in de inschrijvingen kunnen ook herinschrijvingen (nieuw stelsel) van gespecialiseerde kleinhandelszaken voorkomen.

In de periode 1961-1971 werden in België de grote verkoopsoppervlakten zeer talrijk. Immers de befaamde « grendelwet » liep in 1959 ten einde, waardoor de weg weer vrij was voor de grote distributie. Bij een blik op de ontwikkeling van de hypermarkten en de supermarkten kon een sterke expansie van de eerstgenoemde worden vastgesteld, vooral van 1969 tot 1 januari 1973, toen hun aantal van 13 op 64 kwam (70 in 1975). Op 1 januari 1975 behoorden acht ervan aan zelfstandigen, de overige aan de geïntegreerde handel. Ze zijn voornamelijk gelegen in de provincies Antwerpen, Brabant, Henegouwen en Luik. Van 1958 tot 1975 liep het aantal supermarkten op van 1 tot 709; 53 % ervan behoren aan zelfstandigen, 2 % aan coöperatieven, 22 % aan bedrijven met bijhuizen en 23 % aan warenhuizen.

Tijdens de jongste drie jaren werd enige vertraging vastgesteld, als gevolg van de voorlopige toestand op het stuk van handelsinplantingen en de beperking van de bouwvergunningen. Sedert 1 juli 1975 is de wet van 29 juni 1975 betreffende de inplanting van handelszaken van kracht. Het zou voorbarig zijn thans reeds de gevolgen ervan te beoordelen. Eind maart 1977 werden bij het onderzoek van 102 dossiers, 60 ervan ingewilligd en 42 geweigerd. Maar deze beoordeling geeft een ander beeld te zien als de berekening loopt over de netto-verkoopoppervlakte (133 000 m² ingewilligd en 222 000 m² geweigerd). De statistische wereld is immers te beperkt om op grond ervan absolute conclusies te trekken. Nochtans dient er op te worden gewezen dat het totaal aantal ingewilligde aanvragen beïnvloed is, enerzijds, door de supermarkten, waarin de uitbreiding van bestaande verkooppunten begrepen is en, anderzijds, door de autonome handelszaken.

Deze ontwikkeling doet ook de vraag van de concentratie in de distributiesector rijzen. Aan de hand van de omzetcijfers, van ieders aandeel in de markt, blijven de basisvaststellingen dezelfde : in 1975 nam de grote distributie (geïntegreerde handel) 16,8 % van de kleinhandelsomzet voor haar rekening, tegen 82,5 % voor de

zelfstandige kleinhandelaars (1) en het is bij de voedingsmiddelen dat haar penetratie het grootst is en blijft (25,2 % van de omzet, tegen 74,8 % voor de zelfstandige kleinhandelaars). In dat laatste verband kan op een veelbetekenend gegeven worden gewezen, met name de concentratiebeweging op het vlak van de groothandel in algemene voedingsmiddelen; het aantal ondernemingen in deze subsector daalde van een ruim duizendtal bij de bevrijding tot 150 in 1976 (—10 % t.o.v. 1975) (2). Op te merken valt ook dat van 1961 tot 1971 het aantal inwoners per kleinhandelszaak toenam van 54 tot 67, waardoor België ver na de aangrenzende landen en vlak vóór Italië, Spanje, Ierland en Portugal komt. Blijkbaar is in België de concentratie zwak in vergelijking met die in de economisch vergelijkbare landen.

*

* *

(1) Het overige komt voor rekening van de ondernemingen voor postorderverkoop.
(2) Volgens de Federatie van de Belgische Voedingshandel (FE.BE.VO.).

Leurhandel

Indeling van de leurhandelaars volgens de aard van de handel (a)

DATUM EN VERBLIJF-PLAATS VAN DE HANDELAAR	Openbare markt		Openbare weg		Van deur tot deur		Openbare markt en openbare weg		Openbare markt en van deur tot deur		Openbare weg en van deur tot deur		Openbare markt, openbare weg en van deur tot deur		Alle groepen samen		
	Belgen	Vreemdelingen	Belgen	Vreemdelingen	Belgen	Vreemdelingen	Belgen	Vreemdelingen	Belgen	Vreemdelingen	Belgen	Vreemdelingen	Belgen	Vreemdelingen	Belgen	Vreemdelingen	Totaal
1 januari 1976 :																	
Antwerpen	2 677	57	433	9	2 189	57	791	35	205	11	274	13	2 332	73	8 901	255	9 156
Brabant	3 319	294	687	81	2 952	162	1 466	140	243	23	386	10	2 007	148	11 060	858	11 918
Henegouwen	971	75	86	11	2 132	278	530	106	154	39	86	13	959	248	4 918	770	5 688
Luik	524	53	100	22	1 521	147	355	64	139	29	136	6	738	149	3 513	470	3 983
Limburg	422	18	41	—	1 079	86	177	12	115	5	205	15	1 093	55	3 132	191	3 323
Luxemburg	23	—	5	—	273	5	37	2	18	—	18	—	109	1	483	8	491
Namen	55	4	19	—	576	20	66	5	34	2	28	7	212	12	990	50	1 040
Oost-Vlaanderen	3 223	19	442	7	2 366	15	1 016	11	330	9	562	8	2 672	40	10 611	109	10 720
West-Vlaanderen ...	931	4	195	—	1 870	8	362	5	183	—	329	3	1 477	5	5 347	25	5 372
Buitenland	3	59	3	6	14	144	1	17	2	3	2	10	26	77	48	316	364
Het Rijk ...	**12 148**	**583**	**2 008**	**136**	**14 972**	**922**	**4 801**	**397**	**1 423**	**121**	**2 026**	**85**	**11 625**	**808**	**49 003**	**3 052**	**52 055**
1 januari 1972 :																	
Het Rijk ...	**11 257**	**393**	**1 408**	**90**	**9 880**	**394**	**3 551**	**302**	**1 122**	**81**	**1 972**	**83**	**9 757**	**609**	**38 947**	**1 952**	**40 899**
1 januari 1974 :																	
Het Rijk ...	**10 886**	**718**	**2 094**	**118**	**27 074**	**1400**	**4 840**	**437**	**1 331**	**134**	**2 001**	**95**	**11 358**	**842**	**59 584**	**3 744**	**63 328**

(a) De telling wordt slechts om de 2 jaar gedaan.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Belgische handelsvennootschappen met hoofdbedrijf in België (a)

OMSCHRIJVING	Oprichting van vennootschappen						Kapitaal-verhoging	Ontbinding van vennootschappen door vereffening en samensmelting	
	Naamloze en commanditaire vennootschappen op aandelen		Personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid		Totaal		Netto nominaal bedrag (duizenden franken)	Totaal	
	Aantal	Nominaal kapitaal (duizenden franken)	Aantal	Nominaal kapitaal (duizenden franken)	Aantal	Nominaal kapitaal (duizenden franken)		Aantal	Kapitaal (duizenden franken)
Kleinhandel :									
1969	76	73 845	558	230 904	634	304 749	343 965	199	941 611
1970	129	164 622	733	304 433	862	469 055	73 119	238	93 418
1971	117	90 300	719	320 757	836	411 057	860 906	227	545 864
1972	112	64 333	716	281 671	828	346 004	136 431	226	67 320
1973	116	81 530	798	308 002	974	389 532	202 101	216	77 076
1974	163	221 044	950	382 580	1 113	603 624	538 394	216	1 735 108
Groot- en buitenlandse handel :									
1969	312	929 895	353	249 678	665	1 179 573	974 488	320	749 699
1970	352	787 463	370	338 510	722	1 125 973	3 159 376	426	806 645
1971	297	470 108	367	221 118	664	691 226	1 664 859	347	885 986
1972	333	622 268	563	329 458	896	951 726	855 418	326	457 195
1973	338	782 051	542	310 108	880	1 092 159	857 176	294	524 445
1974	460	1 361 934	567	330 156	1 027	1 692 090	2 276 435	360	802 867

(a) De gegevens voor 1975 en 1976 zijn nog niet beschikbaar.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Inschrijvingen en schrappingen in het Handelsregister

OMSCHRIJVING	1974	1975			1976		
	Totaal	Eenmanszaken	Vennootschappen	Totaal	Eenmanszaken	Vennootschappen	Totaal
Hoofdinschrijvingen (a) :							
Hof van Beroep te :							
Brussel	21 877	17 216	4 877	22 093	17 902	5 695	23 597
Gent	9 861	8 352	1 544	9 896	8 023	2 070	10 093
Luik	10 530	7 866	1 319	9 185	8 284	1 590	9 874
Totaal ...	**42 268**	**33 434**	**7 740**	**41 174**	**34 209**	**9 355**	**43 564**
Schrappingen ingevolge opheffing van de handelszaak, afstand, overdracht of overlijden :							
Hof van Beroep te :							
Brussel	17 242	15 547	1 107	16 654	14 681	1 073	15 754
Gent	9 524	8 954	343	9 297	8 474	399	8 873
Luik	8 096	7 274	416	7 690	7 431	301	7 732
Totaal ...	**34 862**	**31 775**	**1 866**	**33 641**	**30 586**	**1 773**	**32 359**
Verschil	**+7 406**	**+1 659**	**+5 874**	**+7 533**	**+3 623**	**+7 582**	**+11 205**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Handel.

(a) Inclusief de hoofdinschrijvingen wegens overname van geschrapte of overgedragen handelszaken, ingevolge afstand, overdracht, overlijden, enz.

Faillietverklaringen en aanvragen om gerechtelijke akkoorden (a)

OMSCHRIJVING	Faillietverklaringen (b)				Aanvragen om gerechtelijke akkoorden			
	1972	1973 (c)	1974 (c)	1975 (c, d)	1972	1973 (c)	1974 (c)	1975 (c, d)
Hof van Beroep te :								
Antwerpen	..	..	..	528	..	..	..	27
Brussel	974	1 161	1 212	824	132	100	132	56
Bergen	..	..	..	205	..	..	..	59
Gent	264	278	284	327	49	21	31	51
Luik	297	371	387	352	56	41	47	47
Het Rijk ...	**1 535**	**1 810**	**1 883**	**2 236**	**237**	**162**	**210**	**240**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) Faillietverklaringen tijdens het jaar, heropende faillissementen inbegrepen.
(c) Voorlopige gegevens.
(d) Vanaf 1975, nieuwe Hoven van Beroep : Antwerpen en Bergen.

Verkoop van verbruiksgoederen (a)

(1966 = 100)

JAARTAL	Kleine kleinhandelszaken	Warenhuizen	Verbruikscoöperaties	Bedrijven met bijhuizen	Supermarkten (c)	Totaal van de kleinhandel	
						Waarde	Hoeveelheid
1969	119	118	106	173	162	122	..
1970	126	131	108	209	193	133	..
1971	132	140	108	251	232	143	125
1972	145	160	108	288	248	160	135
1973	163	179	105	336	299	183	145
1974	191	205	105	400	356	216	153
1975	'211	222	106	470	419	243	154
1976 (b)	234	247	106	551	454	272	159

(a) Dit jaarindexcijfer wordt slechts gepubliceerd vanaf 1967. Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
(b) Voorlopige gegevens.
(c) Kleine en middelgrote ondernemingen van supermarkten. De supermarkten van de grote distributie zijn hierin niet begrepen, maar wel in « de bedrijven met bijhuizen ».

Balans inzake toepassing van de wet van 29 juni 1975 betreffende de handelsvestigingen

(afgesloten eind maart 1977)

STREEK		Supermarkten	Hypermarkten	Shopping centra	Handelspanden	Autonome inplantingen	Totaal
		Ingewilligde aanvragen					
Vlaanderen	(a)	10	1	—	5	17	33
	(b)	10 730	1 750	—	13 914	24 796	51 190
Wallonië	(a)	12	—	—	5	5	22
	(b)	11 963	—	—	17 343	9 610	38 916
Brussel	(a)	1	—	1	3	—	5
	(b)	973	—	25 000	16 770	—	42 743
Totaal	(a)	23	1	1	13	22	60
	(b)	23 666	1 750	25 000	48 027	34 406	132 849
		Geweigerde aanvragen					
Vlaanderen	(a)	11	2	2	4	7	26
	(b)	16 226	8 398	39 990	17 271	18 835	100 720
Wallonië	(a)	3	1	2	6	2	14
	(b)	3 908	12 908	25 708	23 298	10 297	75 309
Brussel	(a)	—	—	1	1	—	2
	(b)	—	—	31 000	14 800	—	45 800
Totaal	(a)	14	3	5	11	9	42
	(b)	20 134	20 496	96 698	55 369	29 132	221 829

Bron : Ministerie van Economische zaken, Administratie van de Handel.

(a) Aantal afgehandelde dossiers.
(b) Nettoverkoopsoppervlakte (m^2) van de aangevraagde inplanting.

Nationale Kas voor Beroepskrediet
Verstrekte kredieten

JAARTAL	Aantal	Duizenden franken	
		Totaal bedrag	Gemiddeld bedrag per krediet
1966	11 896	3 546 056	298,0
1967	12 170	4 043 111	329,4
1968	12 834	5 080 953	395,9
1969	12 174	5 592 032	459,3
1970	11 968	4 901 377	409,5
1971	11 540	5 047 860	437,4
1972	13 341	6 545 185	490,6
1973	14 184	8 494 397	598,9
1974	9 089	6 107 479	672,0
1975	11 458	8 749 742	763,6
1976	12 668	11 903 095	939,6

Bron : Nationale Kas voor Beroepskrediet.

Nationale Kas voor Beroepskrediet
In 1976 toegekende kredieten volgens het doel
(in % van het totaal bedrag)

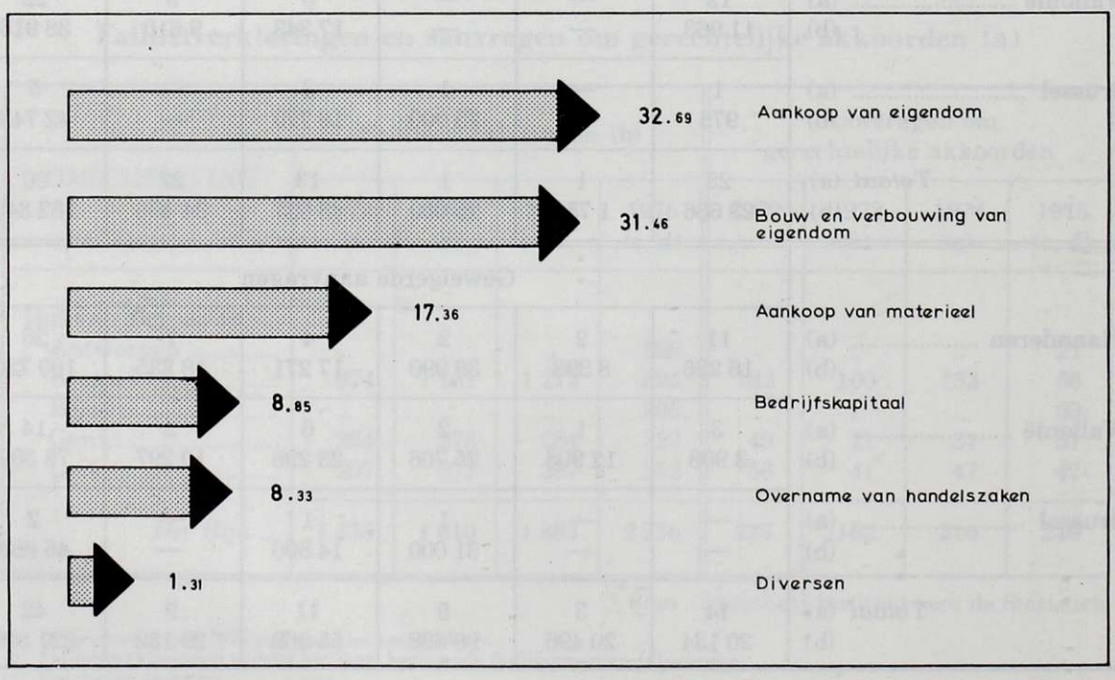

Bron : Nationale Kas voor Beroepskrediet.

Verloop van de omzet in de kleinhandel

(1966 = 100)

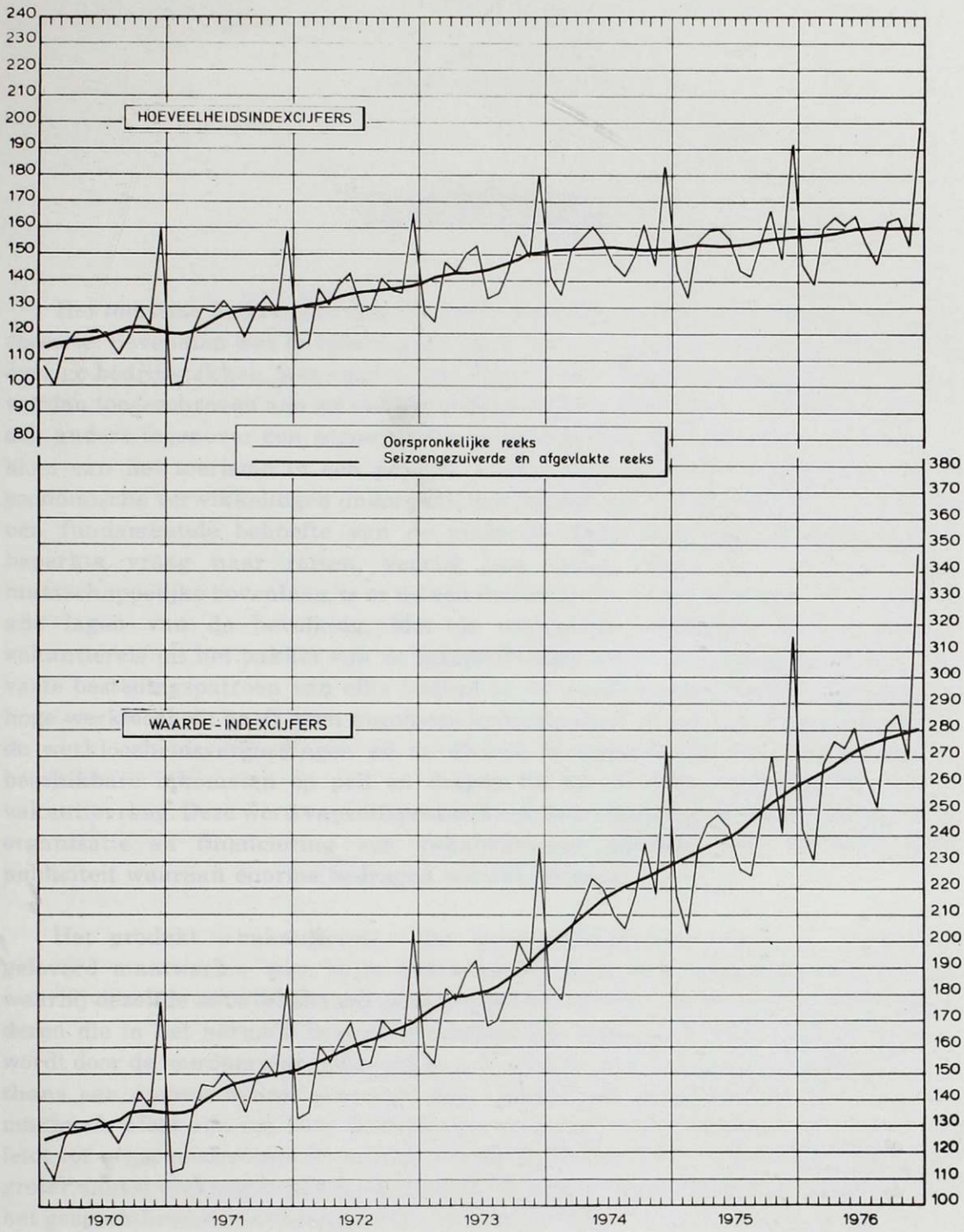

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

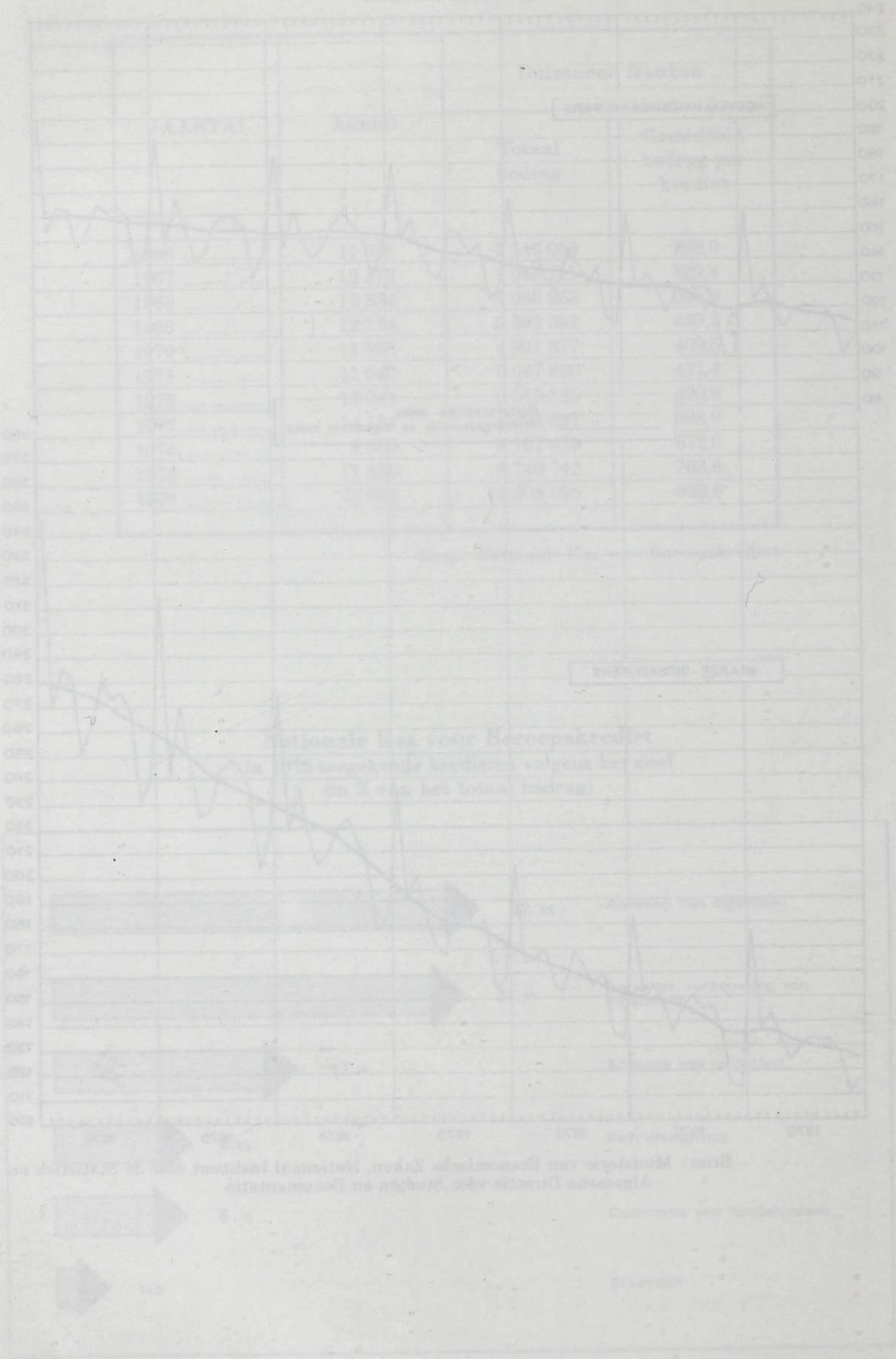

HOOFDSTUK V

TOERISME

Het toerisme had minder dan de andere economische sectoren te lijden onder de recessie. Bovendien was de opleving die reeds in 1975 begon er veel sterker dan in de overige bedrijfstakken, wat volgens het Comité voor Toerisme van de O.E.S.O. mag worden toegeschreven aan sociaal-psychologische factoren. De verbruikers reageren ook anders tegenover een economische crisis dan vóór de tweede wereldoorlog. De bloei van het toerisme in een periode waarin iedereen toch de gevolgen van de economische verwikkelingen ondergaat, bewijst wel dat het toeristisch verbruik aan een fundamentele behoefte van de moderne mens beantwoordt. Tegenover de beperkte vraag naar reizen, veertig jaar terug, afkomstig van een dunne maatschappelijke bovenlaag, is er nu een omvangrijke vraag ontstaan, afkomstig uit alle lagen van de bevolking. Met de welvaartsontwikkeling is het produkt vakantiereis uit het pakket van de luxeprodukten verdwenen en opgenomen in het vaste bestedingspatroon van elke leeftijd en in steeds bredere bevolkingslagen. De hoge werkloosheid heeft geen negatieve invloed gehad op het toerisme; integendeel, de werkloosheidsvergoedingen en de diverse toelagen houden in zekere mate de beschikbare inkomsten op peil en dragen bij tot de forse ontwikkeling van de vakantievraag. Deze werd vanzelfsprekend ook beïnvloed door de nieuwe vormen van organisatie en financiering van vakantiereizen alsmede door de toeristische publiciteit waaraan enorme bedragen worden besteed.

Het produkt « vakantiereis » dat oorspronkelijk uitsluitend op « bestelling geleverd maatwerk » was, is in overwegende mate een confectiegoed geworden waarbij dezelfde ontwikkelingstendenties gelden als voor de overige consumptiegoederen die in het normale bestedingspatroon zijn opgenomen. Dit confectieprodukt wordt door de touroperators geleverd aan de reisbureaus. Van deze specialisten wordt thans een andere kennis gevraagd dan vroeger het geval was. Er moet bv. een maximale afzet zijn om deze bedrijfsvorm op grote schaal rendabel te maken. Dit leidt tot prijsconcurrentie en maakt, net als bij de handel in andere produkten, een groter aantal verkooppunten noodzakelijk. De jongste jaren werden er immers, naast het gespecialiseerde reisbureau, een reeks verkooppunten opgericht bij de banken en bij de grote distributiebedrijven.

De hierboven vermelde hervormingen hebben er toe bijgedragen dat het internationaal toerisme de stagnatie van het oliecrisisjaar 1974 snel heeft kunnen verwerken zodat het in 1975 een opmerkelijk herstel kende. Nadien, d.i. over de eerste drie tot acht maanden van 1976, heeft zich, volgens de O.E.S.O., een tendens tot stabilisatie in het internationaal toerisme voorgedaan. Opmerkelijk is nochtans dat het vertrek van toeristen uit de Verenigde Staten naar Europa over de eerste

negen maanden van 1976 met 14 % toenam t.o.v. de overeenkomstige periode van 1975. De daling van de toeristische uitwisseling tussen de Verenigde Staten en de Europese O.E.S.O.-landen in 1974 en 1975, die o.m. tot uiting kwam in een daling van het Noordatlantisch luchtvervoer met respectievelijk 9 % en 3 %, heeft dus opnieuw plaats gemaakt voor een forse stijging.

In 1976, verstrekte het toerisme aan België 35,3 miljard frank aan inkomsten. De uitgaven van de Belgen in het buitenland bedroegen daarentegen 59,2 miljard frank zodat het tekort op de « toeristische balans » in 1976 bijna 24 miljard bereikt. Het deficit neemt nog van jaar tot jaar toe, doch deze vaststelling hoeft geen verwondering te wekken, gezien het Belgisch klimaat niet bepaald toeristisch goed is. Daarenboven hebben ongeveer een derde van de O.E.S.O.-lidstaten een deficitaire toeristische balans.

Rekening houdend met de verder woekerende inflatie, de hoge werkloosheid en de veeleer zwakke bedrijfsactiviteit, waren de resultaten van het toeristisch seizoen voor België in 1976 in totaal genomen toch bevredigend. Volgens de toeristische enquête van het Westvlaams Economisch Studiebureau zouden de kust en het binnenland, evenals tijdens het voorgaande jaar, een uitstekend seizoen achter de rug hebben, dank zij de warme zonnige zomer in beide jaren maar vooral in 1976.

Minder gunstig is evenwel dat de vooruitgang vooral gedurende het hoogseizoen plaats had. Aan de kust werd in juli en augustus een toeneming van de toeristische activiteit met respektievelijk 6,2 en 6,6 % geboekt. September gaf eveneens een goed resultaat te zien (+5,2 %), maar gedurende het voorseizoen was de stijging veeleer gering. Dit verklaart wellicht ook de daling van het indexcijfer der overnachtingen in de Belgische hotels; op basis 1953 = 100 bereikte het indexcijfer 221, tegen 225 het jaar voordien. De vermindering van het aantal overnachtingen betreft vooral de buitenlanders (—3,4 %). Naar het land van herkomst gezien zijn het vooral de Westduitsers die België bezoeken; hun aandeel in het aantal overnachtingen is sedert 1953 meer dan verzevenvoudigd. Daarentegen is de trend van de Franse cliëntele — die tot 1971 zeer belangrijk was — neerwaarts gericht, terwijl het overigens nog zeer groot aandeel van de Engelse toeristen — zij komen op de tweede plaats — zeer wisselvallig is wegens de zwakke positie van het pond sterling. De Nederlanders waarvan het aantal overnachtingen jaar na jaar stijgt, bekleden thans de vierde plaats, na Frankrijk.

Van het totaal aantal overnachtingen werden 57,5 % aan de kust ingeschreven, 16 % in de Ardennen, 11 % in de kunsthistorische steden en iets meer dan 7 % in de Kempen; het saldo (8,5 %) was verspreid over de rest van het land. Evenals in de voorgaande jaren waren in deze spreiding in 1976 geen belangrijke wijzigingen. Traditiegetrouw hebben ongeveer drie vierden van het totaal aantal overnachtingen plaats tijdens de vakantiemaanden juli tot september.

Ook het spoorverkeer profiteert — hoewel in mindere mate — van de drukte tijdens het toeristisch seizoen, immers 55 % van de totale inkomsten uit het reizigersverkeer worden door de N.M.B.S. geïnd tijdens de vier zomermaanden. Nochtans stegen de ontvangsten uit het reizigersverkeer in 1976 slechts met 0,5 % tegenover een toeneming met 6,8 % het jaar voordien. Het aantal reizigers, dat in 1975 met 1,5 % was aangegroeid daalde het jaar nadien opnieuw, tot het peil van 1974.

Het sociaal toerisme had in 1976 een bevredigende ontwikkeling. In de vakantiehuizen steeg het aantal overnachtingen met 2,5 %,tegen een stijging van 1 % het jaar voordien. Wel dient opgemerkt dat het aantal beschikbare bedden nog lichtjes is verhoogd doch de toeneming was aanmerkelijk kleiner dan het jaar voordien. De bezettingsgraad bedroeg voor het ganse Rijk 46 % tijdens het toeristisch seizoen, doch, over het hele jaar gespreid, bereikte hij slechts de helft. Eens te meer bewijst zulks dat de dure sociale uitrusting voor de helft van de tijd ongebruikt blijft.

Wat het kampeerwezen betreft, zet de merkbare verbetering van de toestand, die sedert de toepassing van de reglementering van 1971 een aanvang nam, zich op bevredigende wijze verder over het gehele land. In het nederlandstalig gebied kregen 160 kampeerterreinen de voorgeschreven vergunning. In het franstalige en duitstalige gebied samen bedroeg het aantal vergunningen 345. Het Comité van advies voor het kampeerwezen vergadert geregeld ter bespreking van de voorstellen inzake de toekenning van moderniseringspremies en van de problemen die de herziening van de reglementering doet rijzen. Op de begroting voor 1976 was voor iedere cultuurgemeenschap een krediet van 15 miljoen frank uitgetrokken voor het moderniseren van de bestaande terreinen. De bedoelde steun wordt verleend onder de vorm van premies tot 300 000 F — dit maximum werd onlangs verhoogd tot 600 000 F — aan de exploitanten die erom verzoeken. Vastgesteld werd echter dat deze laatsten onvoldoende een beroep doen op deze interessante financiële hulp wat er op wijst dat zij wel een grotere krachtsinspanning zouden kunnen doen om de financiële en structurele problemen waarmede zij worden geconfronteerd, op te lossen.

Tot nog toe is de kampering de enige overnachtingsvorm die, mede door de zeer warme zomer van 1976, heeft kunnen profiteren van de toeristische expansie. Het aantal overnachtingen op de kampeerterreinen steeg van 8 203 834 naar 8 866 440, d.i. een toeneming met 8 %. De andere logiesvormen zijn meestal ook gesatureerd tijdens de vakantiemaanden juli en augustus maar zij blijven totaal onderbezet tijdens de overige maanden.

Deze onderbezetting zou — althans voor een groot gedeelte — kunnen worden voorkomen door een betere spreiding van de vakanties. Met dit doel werd door de Ministers van Nationale Opvoeding een enquête ingesteld waarvan de resultaten in februari 1976 werden bekendgemaakt. Hieruit bleek dat 80 % van de ondervraagde personen van mening zijn dat de huidige vakantieformule behouden kan blijven. Ingevolge dit tamelijk verrassend resultaat werd INBEL door het Commissariaat-generaal voor Toerisme belast met een nieuwe enquête die tot doel heeft de diepere oorzaken van de tegenstand van de Belgische bevolking tegen de vakantiespreiding op te sporen. De spreiding van de vakantieperiode over een groter aantal maanden of weekends blijkt noodzakelijk daar de toeristische accommodatie zo goed als gesatureerd is in de maanden juli en augustus. Promotie voor het laag seizoen zou wellicht een betere economische rendabiliteit van het toeristisch apparaat alsmede een verdere democratisering van het toerisme tot gevolg hebben.

*

* *

Indeling der overnachtingen volgens het land van gewone verblijfplaats (a)

LAND VAN GEWONE VERBLIJFPLAATS	1969		1970		1971		1972		1973		1974		1975		1976	
	Duizenden eenheden	Verhoudingscijfer (b)	Duizenden eenheden	Verhoudingscijfer (b)	Duizenden eenheden	Verhoudingscijfer (b)	Duizenden eenheden	Verhoudingscijfer (b)	Duizenden eenheden	Verhoudingscijfer (b)	Duizenden eenheden	Verhoudingscijfer (b)	Duizenden eenheden	Verhoudingscijfer (b)	Duizenden eenheden	Verhoudingscijfer (b)
Buitenland :																
Groot-Brittannië	1 085	203	1 198	224	1 084	203	1 048	196	1 089	204	952	178	1 100	206	1 003	187
Frankrijk	1 000	201	1 010	203	1 106	223	976	196	995	200	945	190	976	196	934	188
Nederland	690	205	673	200	685	204	685	204	662	197	730	217	786	234	829	247
Duitsland (West-)	860	512	976	581	1 102	656	1 052	626	1 167	695	1 216	724	1 279	761	1 233	734
Italië	173	234	179	242	175	236	179	242	176	238	185	250	190	257	177	239
Groothertogdom-Luxemburg	173	360	179	373	175	365	140	292	155	323	154	321	156	325	149	310
Zwitserland	73	133	76	138	68	124	71	129	75	136	81	147	81	147	78	142
Verenigde Staten	457	242	502	266	511	270	489	259	508	269	569	301	490	259	511	270
Andere landen	827	270	833	272	893	292	908	297	1 049	343	1 098	359	1 127	368	1 063	347
Totaal ...	**5 338**	**242**	**5 625**	**255**	**5 779**	**263**	**5 548**	**251**	**5 876**	**266**	**5 931**	**269**	**6 185**	**280**	**5 977**	**271**
België	**15 538**	**224**	**15 773**	**228**	**15 687**	**226**	**15 472**	**223**	**14 351**	**207**	**14 197**	**205**	**14 395**	**208**	**14 251**	**206**
Algemeen totaal ...	**20 876**	**229**	**21 398**	**234**	**21 486**	**235**	**21 019**	**230**	**10 227**	**221**	**20 128**	**220**	**20 580**	**225**	**20 228**	**221**

(a) In de statistiek zijn enkel de personen opgenomen die in België tegen vergoeding logeerden, elders dan in kuurinrichtingen en met uitsluiting van de kampeerterreinen.
(b) Op basis 1953 = 100.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Indeling der overnachtingen per toeristische streek en volgens het land van verblijfplaats der toeristen in 1976

(%)

TOERISTISCHE STREEK	Volgens het land van verblijfplaats		T.o.v. het totaal aantal overnachtingen		
	Belgen	Vreemdelingen	Belgen	Vreemdelingen	Totaal
Kust	67,4	30,3	49,5	8,0	57,5
Kunsthistorische steden	2,0	37,1	1,4	9,9	11,3
Ardennen en Maasstreek	17,5	10,4	12,9	2,8	15,7
Kempen	5,6	12,5	4,1	3,3	7,4
Andere gebieden	7,5	9,7	5,5	2,6	8,1
Het Rijk ...	**100,0**	**100,0**	**73,4**	**26,6**	**100,0**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Spreiding der overnachtingen

(%)

TIJDVAK	Belgen		Vreemdelingen		Totaal	
	Tussenseizoen (a)	Seizoen (b)	Tussenseizoen (a)	Seizoen (b)	Tussenseizoen (a)	Seizoen (b)
1965	21,4	78,6	34,2	65,8	24,9	75,1
1966	22,3	77,7	36,7	63,3	26,2	73,8
1967	22,4	77,6	38,3	61,7	26,7	73,3
1968	22,0	78,0	38,2	61,8	26,1	73,9
1969	23,9	76,1	40,1	59,9	28,0	72,0
1970	24,6	75,4	40,4	59,6	28,8	71,2
1971	25,0	75,0	40,1	59,9	29,1	70,9
1972	25,2	74,8	42,6	57,4	29,8	70,2
1973	20,2	79,8	35,2	64,8	24,2	75,8
1974	19,0	81,0	36,3	63,7	26,9	73,1
1975	22,5	77,5	37,5	62,5	26,6	73,4
1976	21,3	78,7	36,4	63,6	25,3	74,7

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Dit zijn vooral de toeristische « week-ends » en gebeurtenissen buiten het eigenlijke seizoen.
(b) Van 1 juni tot 30 september.

Aantal overnachtingen op de kampeerterreinen per seizoen en volgens land van herkomst (a)

LANDEN	Seizoen 1972	Seizoen 1973	Seizoen 1974	Seizoen 1975	Seizoen 1976	Verschil in %	
						van 1975 op 1974	van 1976 op1975
Buitenland :							
Groot-Brittannië	86 472	125 179	130 602	167 699	171 955	+28,4	+ 2,5
Frankrijk	91 074	100 253	101 486	107 939	103 533	+ 6,4	— 4,1
Nederland	991 386	1 040 021	1 019 873	1 193 089	1 237 323	+17,0	+ 3,7
West-Duitsland	77 353	106 292	106 281	137 068	157 782	+29,9	+15,1
Italië	13 904	16 298	18 412	20 458	20 977	+11,1	+ 2,5
Groot-Hertogdom Luxemburg	8 555	12 657	11 004	10 261	11 584	— 6,8	+12,9
Verenigde Staten van Amerika	11 008	11 988	8 674	6 190	6 730	—28,6	+ 8,7
Andere landen	60 109	68 708	49 354	59 631	58 557	+20,8	— 1,8
Totaal ...	**1 339 861**	**1 481 396**	**1 445 686**	**1 702 335**	**1 768 441**	**+17,8**	**+ 3,9**
België	**4 332 088**	**4 913 072**	**4 981 500**	**5 737 767**	**6 319 737**	**+15,2**	**+10,1**
Algemeen totaal ...	**5 671 949**	**6 394 468**	**6 427 186**	**7 440 102**	**8 088 178**	**+15,8**	**+ 8,7**

(a) Het seizoen loopt van juni tot en met september.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Ontvangsten en uitgaven uit het vreemdelingen- en reizigersverkeer
(miljarden franken)

JAARTAL	Vreemdelingen- en reizigersverkeer			Totaal van de diensten-transacties		
	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo
1968	13,7	19,9	— 6,2	101,7	97,5	+ 4,2
1969	15,8	22,7	— 6,9	117,1	116,7	+ 0,4
1970	17,4	24,6	— 7,2	152,8	147,9	+ 4,9
1971	18,5	28,7	—10,2	165,5	159,4	+ 8,1
1972	19,5	31,9	—12,4	177,7	164,1	+13,6
1973	25,1	41,7	—16,6	226,9	218,1	+ 8,8
1974	27,8	45,7	—17,9	344,4	328,8	+15,6
1975	31,8	51,9	—20,1	365,1	337,0	+28,1
1976 (a)	35,3	59,2	—23,9	401,2	357,6	+43,6

(a) Voorlopige gegevens.

Bron : Nationale Bank van België.

Verloop en ontvangsten van het reizigersverkeer (a)
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
(maandgemiddelden)

JAARTAL	Reizigers			Reizigers/km			Ontvangsten		
	Periode met beperkt toeristenverkeer (b) (duizenden eenheden)	Toeristisch seizoen (c)		Periode met beperkt toeristenverkeer (b) (miljoenen eenheden)	Toeristisch seizoen (c)		Periode met beperkt toeristenverkeer (b) (duizenden franken)	Toeristisch seizoen (c)	
		Duizenden eenheden	% t.o.v. de niet toeristische periode		Miljoenen eenheden	% t.o.v. de niet toeristische periode		Duizenden franken	% t.o.v. de niet toeristische periode
1968	6 451	6 859	106	205	271	132	205 883	271 446	132
1969	5 771	6 296	109	207	277	134	213 810	280 438	131
1970	5 752	6 350	110	213	280	131	228 654	294 643	129
1971	5 717	6 263	110	223	292	131	229 054	290 387	127
1972	5 307	6 041	114	211	281	133	238 969	310 963	130
1973	5 296	5 681	107	213	270	127	259 879	313 461	121
1974	5 396	5 995	111	220	295	134	266 588	335 458	126
1975	5 410	6 161	114	226	305	135	280 109	358 517	128
1976	5 570	5 751	103	237	292	123	294 135	360 483	123

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

(a) Exclusief de reizigers met abonnement.
(b) Gans het jaar, exclusief de periode juni-september.
(c) Periode juni-september.

Inrichtingen voor volksvakantie

Vakantiehuizen en -centra

OMSCHRIJVING	Jaartal	Vlaamse streek	Waalse streek	Totaal
Aantal inrichtingen	1973	20	11	31
	1974	22	10	32
	1975	19	11	30
	1976	23	12	35
Aantal bedden	1973	12 870	4 297	17 167
	1974	12 578	4 919	17 497
	1975	13 662	4 918	18 580
	1976	13 980	4 932	18 912
Aantal overnachtingen	1973	1 150 000	327 574	1 477 574
(absolute gegevens)	1974	1 195 830	349 733	1 545 563
	1975	1 195 570	364 285	1 559 855
	1976	1 201 778	352 060	1 598 036
Aantal overnachtingen	1973	77,8	22,2	100
(ten honderd)	1974	77,4	22,6	100
	1975	76,6	23,4	100
	1976	75,2	24,8	100

Bron : Commissariaat-Generaal voor Toerisme.

DERDE DEEL

FINANCIËN, GELD EN KREDIET

HOOFDSTUK EEN

ALGEMEEN OVERZICHT VAN HET MONETAIR EN FINANCIEEL BELEID

De wisselmarkten vertoonden meermaals een zeer onrustig verloop. In dit opzicht hebben de uiteenlopende ontwikkeling van de inflatievoet en de verschillen in de externe posities van de landen zeker een belangrijke rol gespeeld. In sommige landen waarvan de munten behoren tot de « slang » werd het monetaire beleid dan ook aangescherpt ten einde de speculatieve bewegingen ten nadele van deze munten te bestrijden.

In de loop van het jaar hadden de Belgische monetaire autoriteiten eveneens af te rekenen met twee golven van onrust op de wisselmarkten zodat het monetaire beleid er vooral op gericht was, de positie van de Belgische frank — die door speculatieve verplaatsingen van kapitalen naar het buitenland in het gedrang werd gebracht — te handhaven in de « slang ».

In de gegeven omstandigheden zou een waardevermindering van de Belgische geldeenheid immers vrij snel aanleiding geven tot een aanwakkering van de binnenlandse prijs- en kostenhausse, dit wegens de toeneming van de in nationale munt uitgedrukte prijs der ingevoerde goederen. Dit gevaar is voor de Belgische economie tamelijk groot o.m. gelet op het vrij groot aandeel dat de verwerkende nijverheid aan produktiegoederen uit het buitenland moet betrekken en op het parallelisme tussen prijsstijgingen en inkomensstijgingen.

Dienvolgens hebben de monetaire overheden besloten het monetaire beleid in de eerste plaats te richten tegen de ontwikkelingen die eventueel zouden geleid hebben tot een verlaging van de spilkoers van de Belgische frank binnen de « slang ».

De dubbele wisselmarkt vormt in perioden waarin de gedragingen van ingezetenen en buitenlanders oorzaak zijn van verstorende kapitaalbewegingen, weliswaar een belangrijke bescherming. Dat stelsel staat echter machteloos tegen de verplaatsingen van liquiditeiten, die plaatsgrijpen via veranderingen in de betalingstermijnen, ter gelegenheid van handelstransacties die via de gereglementeerde markt tot stand komen. De wijzigingen in de posities, die de banken eventueel op de gereglementeerde markt moeten innemen om tegemoet te komen aan de vraag van hun cliëntele kunnen in dit raam evenmin worden tegengegaan. Die wijzigingen werden beperkt door specifieke regelingen. In juni werden zodoende voor de contante posities van de banken in buitenlandse valuta's strengere grenzen vastgesteld. De

banken werden bovendien verzocht de debetrente op zeer kort krediet in Belgische franken dat aan hun buitenlandse correspondenten boven de gebruikelijke bedragen werd verstrekt, gedurende de eerste weken van oktober bijzonder sterk te verhogen.

De verplaatsingen van kortlopende kapitalen, waartoe de binnenlandse of buitenlandse bedrijven overgingen, werden dan ook eerder afgeremd door de geldpolitiek, zoals een beperking van de liquiditeitscreatie op de binnenlandse geldmarkt en een verhoging van de rentepercentages voor kort krediet. Zowel na de eerste valutacrisis (mei) als in oktober toen de eerste ontspanningsverschijnselen tot uiting kwamen vóór de opwaardering van de DM, werd dit restrictieve beleid telkens versoepeld hetgeen het specifieke karakter van deze politiek heeft onderstreept.

In de loop van het jaar heeft de Nationale Bank van België aanbevelingen gericht tot de belangrijkste financiële instellingen, dit krachtens de wet van 28 december 1973. Deze maatregelen beoogden te verhinderen dat speculatieve verplaatsingen van kapitalen naar het buitenland zouden worden gefinancierd door een vermindering van de portefeuilles overheidspapier en -fondsen van de financiële instellingen, waardoor die verplaatsingen verder hadden kunnen doorgaan.

Op 22 maart werden aanbevelingen gericht tot de banken, de private spaarkassen en de voornaamste financiële instellingen van de overheidssector. Deze werden verzocht tussen hun portefeuille overheidspapier en -fondsen, enerzijds, en hun opeisbaar passief — een geheel van verplichtingen in Belgische franken tegenover België — anderzijds, de verhouding te handhaven die gedurende de meest recente periode bestond.

Toen naderhand de spanningen op de wisselmarkten afnamen, besloot de Nationale Bank (aanbeveling van 30 april) de verplichting tot belegging in overheidsfondsen en -papier te milderen. De nieuwe aanbevelingen verplichtten de financiële instellingen er voortaan nog slechts toe een bedrag overheidsfondsen en -papier aan te houden dat ten minste gelijk was aan het bedrag dat zij moesten bezitten voor de laatste verificatie van de aanbevelingen van 22 maart (1). Op 2 juni kon echter reeds een einde worden gesteld aan de aanbevelingen van 30 april, die aanvankelijk golden tot 30 juni.

In de zomer trad nieuwe onrust in op de valutamarkt zodat de Nationale Bank op 26 juli weer aanbevelingen richtte tot de belangrijkste financiële instellingen. Deze werden opnieuw verzocht hun portefeuille overheidspapier en -fondsen te handhaven op een bedrag dat ten minste gelijk was aan het bedrag dat kort vóór die datum bereikt werd; indien hun opeisbaar passief verminderde, was wel een aanpassing naar omlaag toegestaan.

De aanbevelingen van 26 juli waren geldig tot 30 september, maar de toen nog heersende spanningen vereisten een verlenging van dat beschermende stelsel. Deze

(1) Als het opeisbaar passief van een instelling een achteruitgang vertoonde in vergelijking met de laatste geverifieerde toestand, mocht die instelling de bedoelde tegoeden wel verminderen, op voorwaarde dat zij zich hield aan haar referentieverhouding die door de aanbeveling van 22 maart was bepaald.

verlenging, voor een duur van twee maanden, werd doorgevoerd met de aanbevelingen van 28 september. Bij de volgende vervaldag was een nieuwe verlenging echter niet meer nodig.

Gedurende een groot gedeelte van het jaar, met name tijdens de maanden februari en maart en vervolgens gedurende de periode die liep van half juli tot omstreeks half oktober, heersten op de geldmarkt scherpe spanningen wegens de reeds beschreven tijdelijke verplaatsingen van kasmiddelen naar het buitenland. Het rentepercentage op de officiële daggeldmarkt, waarvan het gemiddelde in januari lager was dan 4 %, bereikte 18,50 % in de eerste week van oktober. Wat de toewijzingskoers van het Rentefonds betreft, deze klom trapsgewijs van 6,20 tot 13,75 %.

Dergelijke maxima werden voorheen nooit geboekt. Medio oktober heeft zich een belangrijke daling ingezet. Het rentepercentage op de daggeldmarkt schommelde in december tussen 9 en 6,05 % en die van de certificaten van het Rentenfonds liep terug tot 10,50 %.

Op grond van de voorrang die in het raam van het Regeringsbeleid moest worden verleend aan de vrijwaring van de positie van de Belgische frank in de muntslang, reageerde de Nationale Bank op de klassieke wijze met verhogingen van haar eigen tarieven en met een vernauwing van de kwantitatieve grenzen van haar kredietverlening.

De discontovoet werd trapsgewijs opgevoerd, van 6 tot 9 %, het gewoon tarief voor voorschotten van 6 tot 12,50 % en het speciale tarief van 6,50 tot 15 %. Vanaf 20 oktober daalden deze laatste twee tarieven geleidelijk tot respektievelijk 10 en 10,50 %.

Het door de Nationale Bank gevoerde beleid kwam eveneens tot uiting in het verloop van de beschikbare marge op de herdiscontoplafonds van de banken.

De beschikbare marge op de herdiscontoplafonds van de gezamenlijke banken werd van gemiddeld 23,4 miljard in december 1975 teruggebracht tot 4,4 miljard frank in april 1976. In mei en juni trad enige verruiming op doch vervolgens daalde de beschikbare marge tot 3,5 miljard in september. In december werd opnieuw een bedrag van 13,4 miljard bereikt. De beschouwde wijzigingen kwamen niet alleen tot stand onder impuls van de wisselende af- en toevloeiingen van kapitalen, maar zij moeten eveneens worden bekeken in het raam van het beleid van de Nationale Bank om de herdiscontoplafonds van de banken te beperken. De trimestriële aanpassingen van die plafonds aan de ontwikkeling van de werkmiddelen, die normaal per eind februari en per eind augustus moesten plaats vinden, werden tot respektievelijk eind mei en eind november uitgesteld en op 16 maart en 23 juli verlaagde de N.B.B. de plafonds zelfs van 5,25 % tot respektievelijk 4,75 en 4,25 % van de bovengenoemde werkmiddelen. Van 12 februari tot 16 juni en opnieuw vanaf 23 juli tot 19 december werden de plafonds bovendien in twee gelijke subplafonds A en B, gesplitst waarbij alleen de mobiliseringen in het subplafond A het betrekkelijk lage officiële tarief konden genieten. De speciale herdiscontomogelijkheid waarover het Herdisconteering- en Waarborginstituut bij de Nationale Bank beschikt voor de mobilisering van

wissels die niet op de plafonds worden aangerekend werd tevens sterk beknot. De trimestriële aanpassingen van de maandelijkse voorschottenquotums waarover de financiële instellingen bij de Nationale Bank tegen het officiële tarief kunnen beschikken en die normaal op 1 maart en 1 september dienden plaats te grijpen, werden uitgesteld. De voorschotten buiten quotum per maand werden tenslotte beperkt tot vijfmaal het bij de Nationale Bank aan de betrokken financiële instellingen geopende krediet, terwijl er zich voordien geen formele grens voordeed.

In verband met de ontspanning op de valutamarkten en de verzwakking van de conjunctuur werd dat restrictieve beleid naar het einde van het jaar toe aanzienlijk versoepeld : niet alleen werd de reeds vermelde herdiscontomogelijkheid van het Herdiscontering- en Waarborginstituut verruimd, maar bovendien werden de met ingang van 20 december opnieuw één gemaakte herdiscontoplafonds met 10 % verhoogd.

De Regering heeft in de loop van 1976 eveneens maatregelen getroffen om overdreven spanningen in het produktie- en financieringsvermogen te vermijden in de bouwnijverheid. In dit raam werd de toegang tot het hypothecaire krediet bemoeilijkt. De hypotheekrente vertoonde slechts een geringe verhoging gelet op de prijsstijging; het voorkomen van een vraagoververhitting werd dan ook bereikt via de beperking van het bedrag der hypotheekinschrijving t.o.v. de verkoopwaarde van het bezwaarde gebouw. Een uitzondering werd hier gemaakt voor de sociale woningbouw, de middelgrote woningen evenals voor de woningen gefinancierd met een woonspaarcontract.

In haar eerste concept ging de Rijksbegroting voor 1976 uit van de noodzakelijkheid dat het herstel van de economische conjunctuur moest ondersteund worden. In dit algemeen verband besliste de Regering een tekort op de lopende verrichtingen, op dat ogenblik geraamd op 17 miljard, te aanvaarden. Tegelijkertijd werd een omvangrijk programma inzake openbare investeringen uitgewerkt, waarvan de economische invloed gedeeltelijk de zwakke ondernemingsinvesteringen diende te vervangen. Het oorspronkelijk totale programma betrof 150,3 miljard en werd vrijgegeven in schijven van vier maanden. Met inachtneming van het resultaat van de kapitaalverrichtingen en van de thesaurieverrichtingen is de Rijksschuld met 130 miljard toegenomen.

Het minder ruime toevloeien van de ontvangsten, niet gecompenseerd door overeenkomstige uitgavenverminderingen, beïnvloedde, in de loop van het jaar, het begrotingsresultaat nadelig. Het tekort op de lopende rekening op kasbasis liep op tot 54,3 miljard, terwijl de netto te financieren behoefte van de Schatkist 133,1 miljard bereikte. De door de Schatkist te dekken bruto behoefte bedroeg 203 miljard, de contractuele schulddelging en de terugbetaling buiten begroting in aanmerking genomen.

De financiering van deze behoeften gebeurde door een beroep te doen op de geld- en kapitaalmarkt, waarvan de liquiditeit als gevolg van de beroering op de wisselmarkt en van de aangroei van de kapitaalbehoeften van de ondernemingen, minder groot bleek dan in 1975. Daarom werd een aanzienlijk beroep gedaan op kapitaal op een zeer korte termijn vooral via de financiële instellingen, en ook via de conventionele kredietmarge bij de Nationale Bank.

Samen met de crisisperiode op de valutamarkten moest de Nationale Bank dan ook afrekenen met de intense financieringsbehoeften van de Schatkist. Deze laatste ondervond immers op bepaalde tijdstippen moeilijkheden om zich te bevoorraden op de geldmarkt op een ogenblik dat de financieringsbehoeften nog waren opgelopen mede onder impuls van het tekort op de lopende verrichtingen. De centrale overheid heeft dan ook via het Rentenfonds een bijkomend beroep gedaan op de Nationale Bank.

Op deze wijze kon de geldmarkt over de ganse lijn krap worden gehouden. Bij een verruiming van de markt zou de kans immers groot zijn geweest dat de geldcreatie i.p.v. volledig aan de Schatkist ten goede te komen, verder nieuwe kapitaaluitvoer zou hebben in de hand gewerkt. In ieder geval hebben de aan de Schatkist ter hand gestelde en onmiddellijk uitgegeven financieringsmiddelen het restrictieve beleid in enige mate doorkruist. De Nationale Bank heeft dan ook met andere middelen de expansieve weerslag van de monetaire financiering van de Schatkist moeten ondervangen. De herdiscontoplafonds en de mogelijkheid een beroep te doen op voorschotten buiten quota werden beperkt. Die maatregelen gingen gepaard met beschikkingen die de financiële instellingen er moesten van weerhouden zich thesauriemiddelen te verschaffen door het afstoten van overheidspapier, waardoor de Schatkist zou worden verplicht te hunner voordele een ruimer beroep te doen op de Nationale Bank.

In 1976 kwamen de uiteenlopende ontwikkelingen van de wisselkoersen van de verschillende valuta's nog scherper tot uiting. De ervaring heeft weliswaar geleerd dat het behoud van de volledige koersstabiliteit van elke valuta op lange termijn onhoudbaar blijkt te zijn, zelfs voor de economisch ontwikkelde landen. Het stelsel van de zwevende wisselkoersen heeft daarentegen de relatieve — opwaartse of neerwaartse — schommelingen van de koersen die de nationale overheden voor hun geldeenheid aanvaardden, versterkt. De Belgische frank ontsnapte evenwel aan die ontwikkeling. De gewogen, gemiddelde koers ervan fluctueerde weinig gedurende de laatste zes jaar en zij vertoonde in verhouding tot de omvang van de afwijkingen tussen de koersen van de meeste grote valuta's, voor het geheel van de periode, gemiddeld slechts een geringe stijging.

In dit raam wordt eveneens opgemerkt dat de Franse frank, op 15 maart voor de tweede maal het « slangakkoord » verliet, terwijl het pond sterling en de lire eveneens een aanzienlijke koersverzwakking vertoonden. De gewogen wisselkoersen van de overige slangvaluta's, maar vooral van de Duitse mark, namen daarentegen toe. De laatstgenoemde geldeenheid werd trouwens op 18 oktober iets opgewaardeerd ter gelegenheid van een aanpassing van de omrekeningskoersen van verscheidene « slangmunten » in Europese monetaire rekeneenheden. Ook de gewogen wisselkoersen van de yen en meer nog van de Zwitserse frank waren opwaarts gericht. Die van de dollar van de Verenigde Staten lieten weinig verandering zien. De wisselkoersen van de belangrijkste valuta's liepen dan ook verder uiteen. De monetaire overheid van een aantal landen hebben nochtans inspanningen geleverd om die bewegingen door — soms omvangrijke — interventies op hun wisselmarkten te ontzenuwen.

De internationale samenwerking was in de crisisperiode, wellicht moeilijk doch niet minder intens. Zo werd op het gebied van de monetaire betrekkingen de

voorbereiding van de hervorming van de statuten van het Internationaal Monetair Fonds voltooid.

In dit raam kan worden vermeld dat, na het Interimcomité, ook de Raad der Gouverneurs van het Internationaal Monetair Fonds zijn goedkeuring hechtte aan de verhoging van de quota's der lidstaten en aan een aantal voorstellen tot amendering van de statuten met betrekking tot o.m. het wisselkoersstelsel, tot de rol van het goud en tot de bijzondere trekkingsrechten. In afwachting van de bekrachtiging van de statutenwijziging door een voldoend aantal leden — een noodzakelijke voorwaarde opdat de verhoging van de quota's zou kunnen in werking treden — worden de krediettranches uniform verhoogd met 45 %.

Verder is het I.M.F. begonnen met de verkoop van een gedeelte van zijn goudvoorraad. De meerwaarden die hieruit voortkomen worden afgestaan aan het « Trust Fund » dat daarmee leningen aan ontwikkelingslanden kan verstrekken tegen voordelige voorwaarden.

*
* *

HOOFDSTUK II

OVERHEIDSFINANCIEN

AFDELING I. — RIJKSFINANCIEN

In 1976 werden de overheidsfinanciën gekenmerkt door een belangrijk tekort op de globale begroting. Dit begrotingstekort wordt vooral verklaard door de invloed van de economische crisis op de publieke financiën. Enerzijds hebben de budgettaire inspanningen om de economische groei te herstellen en om de werkloosheidsvergoedingen te financieren tot een sterke expansie van de uitgaven geleid. Anderzijds hebben de zwakke economische activiteit, de hoge werkloosheidsgraad en de beperking van de inkomensstijgingen de verhoging van de fiscale ontvangsten van de Staat afgeremd.

De financiering van het begrotingstekort gebeurde door netto schuldvorming, grotendeels door een stijging van de geconsolideerde schuld. Wegens de toeneming van de financieringsbehoeften van de ondernemingen en de particulieren en wegens de spanningen op de kapitaalmarkt als gevolg van de verstoring van de wisselmarkt, was de Schatkist echter genoodzaakt voor haar financiering een beroep te doen op de financiële instellingen, hetgeen tot een betrekkelijk sterke expansie van de vlottende schuld heeft geleid.

De ramingen van de ontvangsten en uitgaven van het begrotingsjaar 1976 (1) wezen aanvankelijk op een negatief saldo op de lopende verrichtingen van 17 miljard. In de loop van 1976 evolueerde het geraamde tekort vrij ongunstig. Dit was te wijten aan het feit dat de expansie van de ontvangsten minder sterk was dan oorspronkelijk

---

(1) Sinds 1975 wordt de begroting voorgesteld als « eenheidsbegroting ». Hiertoe werd de traditionele begroting met het onderscheid tussen de gewone en de buitengewone verrichtingen opgeheven en vervangen door een begroting onderverdeeld in lopende verrichtingen en kapitaalverrichtingen. De lopende verrichtingen omvatten de begroting voor lopende uitgaven en ontvangsten. De lopende uitgaven duiden het werkelijk totaal aan van alle uitgaven die geen rechtstreekse vermogensaangroei veroorzaken. Zij omvatten de uitgaven op de toegewezen ontvangsten en de uitgaven op de eigenlijke begroting voor goederen en diensten, voor rente en verliezen van bedrijven, voor inkomensoverdrachten aan andere sectoren, voor inkomensoverdrachten binnen de sector overheid en voor de uitgaven van diverse niet-economisch verdeelde groepen. De lopende ontvangsten zijn samengesteld uit de fiscale en de niet-fiscale ontvangsten. Hierbij mag niet over het hoofd worden gezien dat de fiscale ontvangsten de belastingontvangsten omvatten die toegewezen worden ten bate van bijzondere uitgaven en die niet opgenomen zijn in de rijksmiddelenbegroting, maar dat de invoerrechten aan de Europese Gemeenschappen afgestaan en de successierechten, die kapitaalontvangsten zijn, niet behoren tot de lopende ontvangsten. De kapitaalverrichtingen betreffen de kapitaalontvangsten en -uitgaven. De kapitaaluitgaven duiden het totaal aan van alle uitgaven die een rechtstreekse vermogensgroei veroorzaken. Zij omvatten de aangevraagde ordonnanceringskredieten voor de uitgaven op de eigenlijke begroting en de kapitaaluitgaven van het autonoom wegenfonds.

geraamd werd, terwijl de uitgaven sneller toenamen dan aanvankelijk verwacht werd. Deze ontwikkeling leidde tot een tekort op de lopende verrichtingen van 62,9 miljard (1). De gerealiseerde totale ontvangsten beliepen immers 696,4 miljard, terwijl de gestemde kredieten 759,3 miljard bedroegen.

De *lopende ontvangsten* werden oorspronkelijk geraamd op 702,4 miljard, waarvan 682,9 miljard fiscale ontvangsten (38,5 miljard toegewezen ontvangsten inbegrepen) en 19,5 miljard niet-fiscale ontvangsten.

De totale ontvangsten van de directe belastingen bedroegen 388 miljard en werden geïnd als volgt : 212,4 miljard langs de bedrijfsvoorheffing, 91,7 miljard belasting op de totale inkomsten, gestort als voorafbetaling, 44,2 miljard belasting op de totale inkomsten, geïnd door middel van kohieren, waarvan 36,9 miljard ten laste van de natuurlijke personen, 6,2 miljard ten laste van de vennootschappen en 1 miljard ten laste van de niet-verblijfhouders, 7,5 miljard verkeersbelasting en 2,1 miljard belasting op spelen en weddenschappen en automatische ontspanningstoestellen. Ten opzichte van 1975 werd 38,6 miljard of 11 % meer geïnd. Deze toeneming vloeit voort uit de expansie van de belastbare massa, de bestrijding van de fiscale fraude en de netto-weerslag van de belastingwijzigingen. De verwezenlijkingen inzake directe belastingen bleven onder de verwachtingen, vooral wegens het verslechteren van de economische toestand, maar tevens als gevolg van de wijzigingen in de fiscale wetgeving en reglementering aangebracht na het neerleggen van de begrotingsvoorstellen. Bovendien had er tijdens de laatste dagen van 1976 een verschuiving in de boeking van de ontvangsten plaats ten voordele van 1977. De minwaarde beliep 24,1 miljard t.o.v. de ramingen en was in grote trekken gespreid als volgt : —9,8 miljard voor de bedrijfsvoorheffing, —12,8 miljard voor de voorafbetalingen gestort door de niet-loontrekkenden en —1,7 miljard belastingen geïnd bij middel van kohieren ten laste van de fysieke personen.

De totale ontvangsten van de indirecte belastingen bedroegen 284 miljard en werden geïnd als volgt : 68,8 miljard inzake accijnzen, verbruiksbelasting, invoerrechten en diversen, 21 miljard inzake registratierechten en diversen en 194,2 miljard aan belasting over de toegevoegde waarde, zegelrechten en met het zegel gelijkgestelde taksen. De indirecte belastingen bedragen 42 miljard of 17,4 % meer dan in 1975. De toeneming vloeit voort uit o.a. de verhoging van de accijnzen op wijnen en alcohol, tabak, sigaretten en sigaren en de gunstige conjunctuur op de markt der onroerende goederen. De maatregelen inzake B.T.W. (2) getroffen in het raam van de hulp aan de landbouwers hadden een negatieve invloed op de belastingopbrengst. De indirecte belastingen brachten meer op dan verwacht werd. Voor de invoerrechten, accijnzen en verbruiksbelasting was dit 2,3 miljard; voor de registratierechten en diversen 4,6 miljard en voor de belasting over de toegevoegde waarde, de zegelrechten en met het zegel gelijkgestelde taksen 6,3 miljard. De lopende niet-fiscale ontvangsten, grotendeels gevormd door de opbrengst geïnd door het Departement van Financiën en afkomstig van het aandeel van de Staat in de

---

(1) Voorlopige gegevens per 15 maart 1977; annuleringen en overdrachten van kredieten zijn nog niet beschikbaar.

(2) Het betreft de weerslag van het koninklijk besluit van 23 juli 1974 tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 22 van 15 september 1970.

winst van de Nationale Bank of in de opbrengst van sommige verrichtingen van deze instelling, door de kijk- en luistergelden en door de inningen inzake post, telegrafie en telefonie brachten 24,4 miljard op, hetgeen meer was dan in 1975 en ook meer dan geraamd werd. De gerealiseerde lopende ontvangsten bedroegen uiteindelijk 696,4 miljard, waarvan 672 miljard fiscale ontvangsten (39,2 miljard affectaties inbegrepen) en 24,4 miljard niet-fiscale ontvangsten.

De kapitaalontvangsten werden oorspronkelijk geraamd op 7,9 miljard frank, waarvan 6,7 miljard successierechten. De verwezenlijkingen overtroffen echter de verwachtingen. De gerealiseerde kapitaalontvangsten bedroegen 8,2 miljard waarvan 7,2 miljard ontvangsten voor successierechten.

De begroting van de *lopende uitgaven* werd ingediend ten belope van 719,4 miljard frank, te weten 680,9 miljard ordonnanceringskredieten op de eigenlijke begroting en 38,5 miljard verrichtingen op toegewezen fiscale ontvangsten. De aangepaste begroting stelde 745,5 miljard voorop, hetzij 706,6 miljard voor de eigenlijke begroting en 38,9 miljard verrichtingen op toegewezen ontvangsten. Uit het gezichtspunt van enkele belangrijkste begrotingsmassa's betrof de nettoverhoging ten bedrage van 25,5 miljard voor lopende uitgaven op de bijbladen, de speciale aanpassingsbladen inbegrepen, vooral de sectoren werkloosheid (+16,1 miljard), gemeenschappelijk vervoer (1) (+4 miljard), ziekte- en invaliditeitsverzekering (+2,7 miljard) en nationale opvoeding en cultuur (+3,5 miljard). De bijkredieten gevraagd voor de uitgaven van de vorige jaren beliepen in totaal 8,9 miljard en waren eveneens in grote mate (76 %) bestemd voor hoger vermelde sectoren.

Wat de *kapitaaluitgaven* betreft werden aanvankelijk 85,1 miljard ordonnanceringskredieten aangevraagd voor de eigenlijke begroting (2) en 12,9 miljard voor de uitgaven van het autonoom Wegenfonds. De bijkredieten liepen op tot ongeveer 4 miljard. De aanpassingen voor de niet-gesplitste kredieten bedroegen 3,6 miljard en kwamen de begrotingen van het Ministerie van Verkeerswezen (+1,6 miljard) en van Financiën (+2,3 miljard) ten goede. De bevoordeelde sectoren waren respektievelijk de Nationale Maatschappij der Buurtspoorwegen, de Sabena, de Regie der Luchtwegen, de Nationale Investeringsmaatschappij en de Nationale Delcrederedienst. Voor de gesplitste kredieten werd een netto verhoging van 0,5 miljard van de vastleggingskredieten ten voordele van de Ministeries voor Nederlandse en Franse Cultuur en ten voordele van de Gewestelijke Vlaamse Aangelegenheden genoteerd en een kleine netto daling (0,1 miljard) van de ordonnanceringskredieten.

De vastleggingen inzake kapitaaluitgaven voor 1976 bereikten aanvankelijk 176,1 miljard (3), hetzij 29,0 miljard bestemd voor de financiële uitgaven en 147,1 miljard bestemd voor de directe investeringsprogramma's (4) waarvan 77,1 miljard voor de budgettaire sector, 27,1 miljard voor de gedebudgetteerde en 42,9 miljard voor de sector van de instellingen van openbaar nut. Diverse amendementen (vooral

---

(1) D.i. spoorwegen, stadsverkeer en buurtspoorwegen.

(2) Ten einde de werkelijkheid te benaderen moet rekening gehouden worden met een neerwaartse correctie van 5 miljard; de ondervinding heeft immers geleerd dat de verwezenlijkingen onder de kredieten blijven.

(3) Volgens het nieuw begrip van investeringen, aangenomen voor 1975 bij de invoering van de eenheidsbegroting, de gewestelijke programma's inbegrepen.

(4) Met inbegrip van het speciaal vernieuwingsprogramma van spoorwegen ten bedrage van 4 miljard.

de inlassing van een bedrag van 3,2 miljard voor het programma van steun aan de nijverheid op het gebied van de bescherming van de oppervlaktewateren tegen bezoedeling) brachten het eigenlijk programma van 147,1 op 150,3 miljard. Ten einde de economie te stimuleren werd besloten de investeringsprogramma's volledig uit te voeren, gewoontegetrouw in schijven om de vièr maanden vrijgegeven. De tranche bedroeg voor de periode van januari tot april 40 % en voor de periode van mei tot augustus gemiddeld 22,5 %. De laatste schijf kwam integraal vrij op 1 september, met het oog op de bestrijding van de werkloosheid.

Benevens een uitvoering tegen 100 % besliste het M.C.E.S.C. bij wijze van uitzondering de overdracht naar 1976 toe te staan voor het integraal saldo van de programma's 1975 die niet op 31 december 1975 vastgelegd waren. Deze overdracht kwam op 9,4 miljard voor de budgettaire en op 1,1 miljard voor de gedebudgetteerde sector en 0,6 miljard voor de sector van de instellingen van openbaar nut en mocht van het begin van het jaar 1976 af volledig worden aangewend. Rekening houdend met deze overdracht en met een programmavermeerdering van 2,6 miljard toegestaan in de loop van het jaar en daarenboven nog met het programma van de parallelle kredieten voor Wallonië (0,8 miljard later tussen diverse departementen te verdelen) beliep het toegelaten globaal bedrag 164,3 miljard waarvan 87,9 miljard voor de begrotingssector, 31,3 miljard voor de gedebudgetteerde en 45,1 miljard voor de sector van de instellingen van openbaar nut. Op grond van de voorlopige realisatie, bereikten de directe investeringsvastleggingen 148,9 miljard in 1976, tegen 134,2 miljard in 1975 en 90,0 miljard in 1974. T.o.v. 1975 bedraagt de toeneming 14,7 miljard, d.i. 11 %, en moet worden toegeschreven aan de budgettaire sector (+8,5 miljard, of +13 %) en de gedebutgetteerde sector (+7,4 miljard, of +34 %), terwijl de vastleggingen van de sector der nutsinstellingen zich op 45,2 miljard stabiliseerden.

Bij wet van 1 augustus 1974, tot oprichting van de gewestelijke instellingen in voorbereiding van de toepassing van artikel 107 quater van de Grondwet (« Belgisch Staatsblad » van 22 augustus 1974) werden een aantal overheidsinvesteringen geregionaliseerd (1).

---

(1) Overeenkomstig de wet van 1 augustus 1974 tot oprichting van de gewestelijke instellingen, dient de Regering ieder jaar een totale som vast te stellen die in de Rijksbegroting wordt ingeschreven om de uitgaven te dekken van de bij artikel 4 van dezelfde wet bedoelde aangelegenheden, waarin een verschillend gewestelijk beleid geheel of ten dele verantwoord is. De aangelegenheden betreffen het beleid inzake ruimtelijke ordening en stedebouw met inbegrip van het grondbeleid, de ruilverkaveling van landeigendommen, de stadsvernieuwing en de gezondmaking van verlaten industriële oorden; het beleid inzake gewestelijke economische expansie en tewerkstelling; het huisvestingsbeleid; het gezins- en demografisch beleid; het beleid inzake hygiëne en volksgezondheid; het onthaalbeleid; het waterbeleid; de visvangst, de jacht en de bossen; het industrieel en energiebeleid en de gemeentelijke organisatie ressorteren hoofdzakelijk onder zeven departementen, waarvoor bij koninklijk besluit die materie afgebakend werd, waarin een regionaal beleid verantwoord is.
De kredieten uitgetrokken op de rijksbegroting worden verdeeld onder de gewesten overeenkomstig een globale verdeelsleutel, die het rekenkundig gemiddelde is van de partiële verdeelsleutels bekomen inzake elk van de drie criteria : bevolking, oppervlakte en opbrengst personenbelasting. De verdeelsleutel voor de regionale kredieten voor de begrotingsjaren 1975 en 1976 bedroeg 39,27 % voor Wallonië, 51,14 % voor Vlaanderen en 9,59 % voor Brussel. De geregionaliseerde materies hebben bovendien zowel betrekking op titel I « Lopende verrichtingen » en op titel II « kapitaalverrichtingen » van de Rijksbegroting als op de vastleggingsmachtigingen welke gedebudgetteerd zijn of betrekking hebben op verrichtingen waarvan enkel de financiële last in de Rijksbegroting voorkomt. Zo worden thans, naast de gesplitste en de niet-gesplitste kredieten, de « correlatieve » vastleggingsmachtigingen ten laste van het Fonds voor de bouw van ziekenhuizen en medico-sociale instellingen en van het Fonds voor Economische Expansie en Regionale Reconversie bij de regionale verdeling van de kredieten betrokken. De correlatieve vastleggingsmachtigingen betreffen : de wet - De Taeye - premies, het investeringsprogramma van de maatschappijen voor de sociale huisvesting en bepaalde gesubsidieerde werken uitgevoerd door de lokale besturen en gefinancierd met leningen verstrekt door het Gemeentekrediet van Belgie.

Het totaal van de toegelaten gewestelijke programma's bedroeg 37,4 miljard, hetgeen 5,7 miljard of 18 % meer is dan in 1975. Op te merken valt dat de sedert 1976 te regionaliseren kredieten nog niet konden opgenomen worden in de ontwerpen van de gewestelijke begrotingen (1), daar deze uitgewerkt werden vóór de laatste beslissingen betreffende de regionalizeerbare materies. Het betreft ongeveer 10 miljard bestemd voor het waterbeleid, voor de gesubsidieerde werken van de lokale besturen en voor de bouw van slachthuizen. De gewestelijke investeringsprogramma's bedragen dus in feite ongeveer 30 % van de nationale vastleggingen. Hierbij is aan te merken dat de programma's van het Woningfonds van de Bond der Grote Gezinnen niet meer werden opgenomen onder de correlatieve vastleggingsmachtigingen (2).

De vastleggingsenveloppe voorzag aldus voor Vlaanderen 17,9 miljard toegelaten investeringen, waarvan 6,3 miljard op de budgettaire en 1,2 miljard op de gedebudgetteerde sector. Op de sector van de instellingen van openbaar nut werd 10,4 miljard bestemd voor het huisvestingsbeleid, waaraan reeds in de loop van 1975 gestalte werd gegeven, door een gevoelige verhoging van de kredieten voor sociale huisvesting en door de aanpassing van een aantal reglementeringen door te voeren.

Voor Wallonië bedroeg het investeringsprogramma 15,3 miljard, waarvan 6,2 op de budgettaire en 1,3 miljard op de gedebudgetteerde sector werd voorzien. Op de sector van de instellingen van openbaar nut was dit 7,8 miljard. Hiermede werden gelijktijdig twee prioritaire objectieven nagestreefd : de verjonging van de woningvoorraad door nieuwbouw en het onderhoud van het bestaande patrimonium door hulp bij aanpassingswerken. Voor Brussel werden 4,2 miljard voorzien, d.i. 2,1 miljard op de budgettaire, 0,3 miljard op de gedebudgetteerde sector en 1,8 miljard op de sector van de instellingen van openbaar nut.

De vastleggingskredieten voor kapitaaluitgaven in 1976 voor elk van de twee cultuurgemeenschappen bedroegen 1,3 miljard, nl. 0,9 miljard voor de Departementen van Cultuur en 0,4 miljard voor het Departement Verkeerswezen (Toerisme). In de loop van 1976 werd zowel voor de Franse als voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap een verhoging met 0,2 miljard van de vastleggingskredieten toegestaan.

Op het einde van 1976 sloten de *begrotingsverrichtingen op kasbasis* met een totaal tekort van 131,6 miljard, tegen 113,8 miljard in 1975. Alhoewel het stijgingstempo van de lopende uitgaven meer vertraagde dan dat van de lopende ontvangsten vermeerderde het tekort in absolute cijfers op de lopende verrichtingen ten laste van de Schatkist van 42,9 miljard in 1975 tot 54,3 miljard in 1976.

De gemiddelde stijging van de lopende uitgaven bedroeg 14,7 %, tegen 28,1 % in 1975. Voor sommige uitgavencategorieën werd nochtans een opvallende grote groei genoteerd. Dit was onder meer het geval voor de inkomstenoverdrachten ten gunste van de sociale verzekering (in het bijzonder voor de ziekteverzekering en voor de werkloosheid) en de spoorwegen; voor de lonen en de pensioenen, alhoewel die

---

(1) Zij zullen het voorwerp uitmaken van een speciaal bijblad dat het geheel van de budgettaire uitgaven niet zal beïnvloeden.

(2) De activiteiten van dit Fonds liggen inderdaad niet op het vlak van de investeringen maar veeleer op dit van de kredietinstellingen.

minder toenamen dan in 1975 wegens de vertraging van het inflatietempo en het ontbreken van een algemene sociale programmatie en voor de verrichtingen van de begrotingsfondsen, waarvan vooral de uitgaven van het Nationaal Fonds voor de Huisvesting, van de ziekenhuizen en van de bijstandsfondsen toenamen. De forse stijging van de rentelasten van de Rijksschuld wordt hoofdzakelijk verklaard door de toeneming van de schuldomvang en de rentestijging van de jongste jaren.

Het groeitempo van de kapitaalopbrengsten, die bijna uitsluitend voortkwamen van de successierechten, bleef in 1976 gevoelig beneden het stijgingsritme van 1975. Er werd slechts een meerwaarde van 0,6 miljard (8,3 %) geboekt, tegen + 1,9 miljard (+32,9 %) in 1975. Wat de kapitaaluitgaven betreft is de schijnbaar zwakke groei toe te schrijven aan het verdwijnen in 1976 van de terugbetalingen aan de maandelijkse belastingplichtigen van de vroegere overdrachttaks bevat in de op 1 januari 1971 bestaande voorraden. Deze factor buiten beschouwing gelaten, zouden de kapitaaluitgaven gestegen zijn met 20,1 %. Dit tempo geeft een nauwkeuriger beeld van de weerslag van de in 1975 vastgelegde omvangrijke investeringsprogramma's, die slechts met een zekere vertraging in de betalingen merkbaar wordt, alsmede van de verhoging van de financiële uitgaven. Het negatieve saldo van de kapitaalverrichtingen steeg aldus van 71 miljard tot 77,3 miljard.

Inzake *kasverrichtingen en derdengelden*, waartoe o.m. behoren de fondsen van de Administratie der Posterijen, van het Muntfonds, van de Europese Gemeenschappen, van het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw, van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie alsmede de door de Staat geïnde belastingen ten behoeve van de lokale besturen en de verrichtingen ten behoeve van de intercommunalen, werd een ontvangstenoverschot van 0,5 miljard gerealiseerd. De aanpassingen voortvloeiend uit de veranderingen in de Rijksschuld, waaronder de correcties voor de indirecte schuld en de uitgifte- en aflossingsverschillen, vergden 2 miljard. Het saldo van de schatkistverrichtingen onttrok uiteindelijk een liquiditeitenstroom van 1,5 miljard.

De *netto te financieren behoefte* van de Schatkist steeg aldus van 109,3 miljard op het einde van 1975 tot 133,1 miljard op het einde van 1976. Indien rekening wordt gehouden met de contractuele schulddelgingen van de Rijksschuld (47,4 miljard) en met de terugbetalingen buiten begroting (22,5 miljard) dan beliepen de door de Schatkist te dekken bruto behoeften op tot 203 miljard, tegen 180,3 miljard in 1975.

De financieringsbehoefte van de centrale overheid ter vóórfinanciering van de investeringen van de gedebudgetteerde sector, nam toe met 17,9 miljard, tegen 12,3 miljard in 1975 en had in hoofdzaak betrekking op de aanleg van autowegen (+12,4 miljard) en metro's (+1,5 miljard), alsmede op de uitkering van toelagen toegekend aan lokale besturen voor bepaalde werken (+4,8 miljard). De diverse verrichtingen bestonden overwegend uit terugbetalingen (—1,2 miljard).

In totaal bereikte het netto te financieren bedrag van de centrale overheid en van de gedebudgetteerde sector 151 miljard, tegen 121,6 miljard in 1975 en 70,3 miljard in 1974.

Tijdens diezelfde periode nam de werkelijke Rijksschuld (1) toe met 133,1 miljard, wat 23,8 miljard meer was dan in 1975. Net zoals vorige jaren werd de toeneming volledig gefinancierd door kapitaal in Belgische franken. Bovendien werden de opgenomen gelden ook gebruikt voor de verdere aflossing van de buitenlandse schuld. Wegens de krapte op de kapitaalmarkt in 1976 kon de stijging van de Rijksschuld slechts voor 61 % worden gedekt door veranderingen in het uitstaande bedrag der gevestigde leningen; in 1974 en 1975 bedroeg dat percentage respectievelijk 86,2 en 85 %.

Er diende dus heel wat korte termijnmiddelen te worden opgenomen zodat het uitstaande bedrag ervan opliep met 51,8 miljard, tegen 16,4 miljard in 1975. De aldus geleende middelen in Belgische franken worden ten belope van 27,6 miljard, tegen 15,1 miljard in 1975, verschaft door de financiële instellingen en ten bedrage van 7,4 miljard, tegen 3,7 miljard aangebracht via de postrekening van de particulieren. Men neme er nota van dat de vermeerdering van de middelen die door de openbare kredietinstellingen verstrekt werden niet het peil van vorig jaar bereikte en dit in tegenstelling tot de aanbreng van de banken en de privé-instellingen. Om haar financieringsbehoefte volledig te kunnen dekken deed de Schatkist ten bedrage van 16,4 miljard een beroep op de conventionele kredietmarge bij de Nationale Bank.

De schuld van de gedebudgetteerde sector ten laste van het Rijk bereikte op het einde van het jaar 191,2 miljard en werd aangegaan voor de financiering van de aanleg van autowegen en metro's en de werken aan het kanaal Brussel-Rupel (107,1 miljard), voor de financiering van de Staatstoelagen voor bepaalde werken van de lokale sector (40,8 miljard), voor de financiering van de oorlogspensioenen (13,6 miljard) (2), van de bouw- en aankooppremies (10,4 miljard), van de oprichting van gebouwen (6,5 miljard) en van diverse verwezenlijkingen (10,7 miljard).

*
* *

(1) De Schatkistcertificaten in portefeuille van het Internationaal Muntfonds niet inbegrepen (1,5 miljard).
Ook voor de verdere berekeningen werden zij buiten beschouwing gelaten. De certificaten in handen van het I.M.F. zijn immers niet van dezelfde aard als de andere obligaties van de Rijksschuld en beïnvloeden de toestand van de Schatkist niet.
Krachtens een overeenkomst tussen de Schatkist en de Nationale Bank is het inderdaad deze laatste, en niet de Schatkist, die Belgische frank levert wanneer het I.M.F. de certificaten van de Schatkist, die het Fonds in handen heeft, in omloop brengt. In dat geval wordt de Nationale Bank crediteur van het I.M.F. van de door haar aan deze instelling gestorte fondsen. Het te gelde maken van de Schatkistcertifikaten heeft een vermindering van de Rijksschuld tot gevolg hoewel de Schatkist niets heeft vereffend.
In het tegenovergestelde geval, wanneer het I.M.F. Belgische frank terugbetaalt, komt dit niet toe aan de Staatskas, maar wordt in mindering gebracht op de schuldvordering van de Nationale Bank op het I.M.F. Het Fonds ontvangt nieuwe Schatkistcertificaten : de Rijksschuld neemt toe zonder dat er nieuw geld door de Schatkist werd geïnd. De oorzaken van de variaties van de Schatkistcertificaten in handen van het I.M.F. (—3,1 miljard in 1976, tegen —1,9 miljard in 1975) vloeien voort hetzij uit de trekkingen in Belgische frank door de lidstaten van het Fonds, hetzij uit terugbetalingen in Belgische frank door de genoemde Staten, hetzij uit een wijziging in de Belgische deelneming.

(2) Raming per 31 december 1976.

Kastoestand van de Schatkist van 1972 tot 1974
(miljarden franken)

OMSCHRIJVING (a)	1972	1973	1974
A. — *Begrotingsverrichtingen*			
I. Gewone begroting	— 3,4	— 22,2	— 19,9
Ontvangsten (b)	*365,1*	*409,7*	*488,8*
Uitgaven (c)	*368,5*	*431,9*	*508,7*
II. Buitengewone begroting	— 76,5	— 74,3	— 77,2
Ontvangsten (b)	*0,4*	*0,7*	*0,6*
Uitgaven (c)	*76,9*	*75,0*	*77,8*
III. Begrotingsresultaat	— 79,9	— 96,5	— 97,1
B. — *Schatkistverrichtingen*			
Derdengelden	— 0,9	+ 14,9	— 3,1
Kasgeld- en thesaurieverrichtingen	+ 0,6	— 3,1	+ 7,4
Beleggingen	—	—	—
Lopende rekening bij de Nationale Bank	—	—	—
Saldo van de schatkistverrichtingen	— 0,3	+ 11,8	+ 4,3
C. — *Schatkisttekort*	*— 80,2*	*— 84,7*	*— 92,8*
D. — *Contractuele schulddelging*	*20,0*	*34,5*	*39,3*
Aanpassingen (uitgifte-, delgings- en andere verschillen)	*— 3,0*	*— 3,8*	*— 3,8*
Eliminatie schoolpakt	*+ 0,2*	*+ 2,0*	—
E. — *Te financieren netto saldo (= werkelijke toename van de overheidsschuld* (d)	— 63,0	— 52,0	— 57,3
F. — *Aflossing van de schuld*	— 38,2	—43,4	— 58,2
Contractuele schulddelging	*— 20,0*	*— 34,5*	*— 39,3*
Terugbetalingen buiten begroting	*— 18,2*	*— 8,9*	*— 18,9*
Schoolpakt	*— 0,2*	*— 2,0*	—
G. — *Te financieren bruto saldo (= bruto beroep op de kapitaalmarkt)*	—101,4	— 97,4	—115,5

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) In de optiek van de gewone en buitengewone begroting.
(b) De voorbestemde fiscale ontvangsten en de aan de Europese Gemeenschappen afgestane rechten niet inbegrepen.
(c) Het Wegenfonds inbegrepen.
(d) De schatkistverrichtingen voortvloeiend uit de verrichtingen met het Internationaal Monetair Fonds niet inbegrepen.

Kastoestand van de Schatkist van 1974 tot 1976

(miljarden franken)

OMSCHRIJVING (a)	1974	1975	1976
A. — *Begrotingsverrichtingen*			
I. Lopende verrichtingen	— 0,6	— 42,8	— 54,3
Ontvangsten (b)	*483,8*	*577,5*	*657,1*
Uitgaven	*484,4*	*620,3*	*711,4*
II. Kapitaalverrichtingen	— 57,2	— 71,0	— 77,3
Ontvangsten	*5,7*	*7,6*	*8,2*
Uitgaven	*62,9*	*78,6*	*85,5*
III. Begrotingsresultaat	— 57,8	—113,8	—131,6
B. — *Schatkistverrichtingen*			
Derdengelden	— 3,1	+ 10,0	+ 3,4
Kasgeld- en thesaurieverrichtingen	+ 7,4	— 0,4	— 2,8
Beleggingen	—	—	—
Lopende rekening bij de Nationale Bank	—	—	—
Aanpassingen (uitgifte, delgings- en andere verschillen)	— 3,8	— 5,1	— 2,0
Saldo van de schatkistverrichtingen	+ 0,5	+ 4,5	— 1,5
C. — *Te financieren netto saldo (= werkelijke stijging van de overheidsschuld* (c)	— 57,3	—109,3	—133,1
D. — *Aflossing van de schuld*	— 58,2	— 71,0	— 69,9
Contractuele schulddelging	— *39,8*	— *35,0*	— *47,4*
Terugbetalingen buiten begroting	— *18,9*	— *36,0*	— *22,5*
E. — *Te financieren bruto saldo (= bruto beroep op de kapitaalmarkt)*	—115,5	—180,3	—203,0

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) In de optiek van de eenheidsbegroting.
(b) De voorbestemde fiscale ontvangsten en de aan de Europese Gemeenschappen afgestane rechten niet inbegrepen.
(c) De schatkistverrichtingen voortvloeiend uit de verrichtingen met het Internationaal Monetair Fonds niet inbegrepen.

Financiering van de Schatkistbehoefte
(miljarden franken)

OMSCHRIJVING	1972	1973	1974	1975	1976
Het te financieren netto saldo werd gedekt door :	— 63,0	— 52,0	— 57,3	—109,3	—133,1
A. — Veranderingen in het uitstaande bedrag der gevestigde leningen (a) ..	+ 75,0	+ 60,5	+ 49,4	+ 92,9	+ 81,2
Netto opbrengst van de uitgifte van geconsolideerde leningen	*+ 110,0*	*+ 100,1*	*+ 103,8*	*+ 158,8*	*+ 149,2*
Terugbetalingen buiten begroting (b)	*— 18,2*	*— 8,9*	*— 18,9*	*— 36,0*	*— 22,5*
Contractuele schulddelging (c)	*— 20,0*	*— 34,5*	*— 39,3*	*— 35,0*	*— 47,5*
Verschillen (d)	*+ 3,0*	*+ 3,8*	*+ 3,7*	*+ 5,1*	*+ 2,0*
B. — Veranderingen in de verplichtingen op halflange en op korte termijn (e)	— 12,0	— 8,5	+ 7,9	+ 16,4	+ 51,9
Opneming op de marge bij de Nationale Bank	*— 3,8*	*— 0,7*	*+ 4,7*	*— 0,9*	*+ 16,4*
Portefeuille van de banken en de privé-spaarkassen	*+ 1,8*	*— 1,1*	*— 3,6*	*+ 0,8*	*+ 25,6*
Portefeuille van de parastatale instellingen	*— 6,1*	*— 7,2*	*+ 0,4*	*+ 14,3*	*+ 2,0*
Postrekening van de particulieren	*+ 8,8*	*— 2,6*	*+ 2,3*	*+ 3,7*	*+ 7,4*
Buitenlandse munt	*— 12,0*	*— 1,9*	—	—	—
Diverse (f)	*— 0,6*	*+ 2,7*	*+ 4,2*	*— 1,6*	*+ 0,5*
C. — *Totaal van de veranderingen in de werkelijke overheidsschuld* (e)	+ 63,0	+ 52,0	+ 57,3	+109,3	+133,1

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) Het betreft de veranderingen in het uitstaande bedrag der directe en indirecte gevestigde schuld in Belgische frank en in vreemde munt.
(b) Het betreft de terugbetalingen op een tussentijdse vervaldag of op de eindvervaldag.
(c) Aflossingen, via uitloting of door wederinkoop op de beurs gedurende de looptijd van de lening, ten laste van de Schatkist en van het Wegenfonds.
(d) Waaronder o.m. de uitgifte- en de aflossingsverschillen.
(e) De veranderingen in de portefeuille schatkistcertificaten van het Internationaal Monetair Fonds niet inbegrepen.
(f) Het betreft o.m. de veranderingen in de portefeuille schatkistcertifikaten van de niet-financiële instellingen van de overheidssector en de wijzigingen in de portefeuille certifikaten van de schijf B van het Rentenfonds.

Uitvoering der begrotingen van 1967 tot 1974

Stelsel van het beheer (a)

(miljoenen franken)

JAARTAL	Gewone begroting							Buitengewone begroting				Resultaten
	Ontvangsten					Uitgaven	Saldo	Ontvangsten		Uitgaven	Saldo	
	Directe belastingen	Douanen en Accijnzen	Registratie	Niet fiscale	Total			Geconsolideerde leningen (b)	Andere			
1967	87 205	37 094	86 032	12 652	222 983	225 515	— 2 532	21 656	257	29 874	— 7 961	—10 493
1968	95 770	38 596	92 421	12 793	239 580	247 860	— 8 280	29 206	605	35 583	— 5 772	—14 052
1969	109 699	42 792	100 971	14 166	267 628	268 207	— 579	28 084	391	36 633	— 8 158	— 8 737
1970	131 490	46 015	105 902	16 938	300 345	295 411	+ 4 934	27 260	607	49 147	—21 280	—16 346
1971	151 397	46 543	118 830	9 218	326 285	323 293	+ 2 992	77 052	667	50 926	+26 793	+29 785
1972	175 115	49 432	132 112	9 374	366 033	371 102	— 5 069	80 179	493	65 714	+14 958	+ 9 889
1973	211 609	47 247	140 673	11 147	410 676	422 924	—12 248	91 189	783	67 977	+23 995	+11 747
1974	267 150	45 083	160 084	17 748	490 065	497 504	— 7 439	85 724	696	78 695	+ 7 725	+ 286

(a) Het stelsel van het beheer werd ingesteld door de wet van 28 juni 1963 (*Belgisch Staatsblad* van 31 juli 1963) en is in werking vanaf 1 januari 1967.
(b) Netto opbrengst van de uitgiften.

Bron : Ministerie van Financiën.

Uitvoering der begroting vanaf 1975

Eenheidsbegroting (a)

(miljoenen frank)

JAARTAL	Lopende verrichtingen (b)			Kapitaalverrichtingen (b)			Schuld (b)			Resultaten
	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo	Netto opbrengst (c)	Aflossing	Saldo	
1975	581 265	626 908	—45 643	7 579	73 074	—65 495	94 469	33 007	+61 462	—49 676 (d)
1976	657 100	716 470	—59 370	8 207	77 175	—68 968	110 356	42 319	+68 037	—60 301 (e)

(a) De techniek van de eenheidsbegroting is in werking getreden vanaf 1 januari 1975.
(b) Voorlopige resultaten.
(c) Het betreft het nominaal bedrag van de uitgegeven leningen (de leningen van het Wegenfonds niet inbegrepen) min de uitgifte en delgingsverschillen en min de aflossingen op een tussentijdse vervaldag of op de uiteindelijke vervaldag.
(d) Op 29 februari 1976.
(e) Op 28 februari 1977.

Bron : Ministerie van Financiën.

Gewone budgettaire ontvangsten

Gedane invorderingen

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	Gewone ontvangsten				Lopende ontvangsten	
	1971	1972	1973	1974	1975 (a)	1976 (a)
A. — Fiscale ontvangsten :						
I. *Directe belastingen*	**151 397,5**	**175 114,9**	**211 609,4**	**267 150,0**	**336 409**	**374 203**
Verkeersbelasting	4 875,3	4 544,6	—	—	—	—
Belasting op de spelen en de weddenschappen	753,6	1 676,1	1 015,7	1 821,0	1 937	2 060
Onroerende voorheffing	1 160,3	1 255,5	1 171,6	1 426,0	1 337	1 323
Roerende voorheffing	15 830,6	16 411,7	18 351,0	24 802,0	27 922	28 783
Belasting vooraf gestort door de niet-loontrekkenden	29 798,2	37 440,2	54 120,8	60 981,0	76 221	88 380
Belasting op het globaal inkomen geïnd door middel van kohieren ten laste van :						
— de niet-verblijfhouders	661,6	423,7	314,6	414,0	899	1 030
— de vennootschappen	5 660,3	5 599,6	5 216,2	9 537,0	10 225	6 234
— de natuurlijke personen	21 822,8	23 989,0	24 546,0	30 143,0	35 297	35 427
Bedrijfsvoorheffing	70 071,8	83 719,7	106 125,6	137 925,0	182 451	210 837
Diverse opbrengsten	763,0	54,8	747,9	101,0	120	129
II. *Douanen en Accijnzen*	**46 543,0**	**49 431,6**	**47 246,5**	**45 083,0**	**58 420**	**62 050**
Invoerrechten	6 351,3	4 755,3	372,6	—	202	348
Accijnsrechten	38 300,0	42 577,5	44 766,4	42 670,0	55 101	57 762
a) Bier	*2 335,5*	*2 637,6*	*2 714,0*	*3 685,0*	*3 608*	*3 833*
b) Gegiste dranken	*813,9*	*994,1*	*1 016,1*	*1 023,0*	*1 220*	*1 111*
	1 038,5	*1 348,0*	*1 479,6*	*1 619,0*	*1 679*	*1 696*

b) Gegiste dranken	*874,9*	*999,1*	*1 073,7*	*1 024,0*	*1 215*	*2 111*
c) Brandewijn	*1 258,5*	*1 548,0*	*1 479,6*	*1 619,0*	*1 679*	*1 696*
d) Mineraal water	*954,1*	*1 277,4*	*1 418,1*	*1 445,0*	*1 575*	*1 757*
e) Minerale oliën, benzol en aardgas	*24 237,1*	*26 647,3*	*27 572,6*	*24 007,0*	*33 622*	*33 110*
f) Suiker en raffinagestroop	*206,7*	*209,2*	*213,1*	*237,0*	*208*	*217*
g) Tabak	*8 453,2*	*9 458,9*	*10 291,3*	*10 653,0*	*13 194*	*15 038*
Verbruikstaksen (alcohol en brandewijn)	1 555,1	1 684,5	1 872,6	2 117,0	2 840	3 546
Belastingen op de slijterijen van gegiste of van geestrijke dranken	117,2	145,7	138,9	147,0	157	160
Diverse taksen en opbrengsten	219,4	268,6	96,0	149,0	120	234
III. *Registratie en domeinen*	**118 829,7**	**132 112,4**	**140 672,9**	**160 084,0**	**164 502**	**196 483**
Registratierechten	7 404,0	9 222,6	11 932,7	13 788,0	12 897	16 636
Griffierechten	170,2	175,9	179,9	192,0	259	281
Hypotheekrechten	134,4	176,3	243,5	249,0	232	352
Successierechten	4 923,9	4 593,0	5 123,1	5 054,0	—	—
Zegelrechten en met het zegel gelijkgestelde taksen	105 361,3	116 612,4	121 722,9	139 780,0	149 259	176 998
Boeten en diversen	835,9	1 332,2	1 470,8	1 021,0	1 855	2 216
Totale fiscale ontvangsten	**316 770,2**	**356 658,9**	**399 528,8**	**472 317,0**	**559 331**	**632 736**
B. — Niet-fiscale ontvangsten	**9 515,4**	**9 374,6**	**11 147,3**	**17 748,0**	**21 934**	**24 364**
Totaal van de gewone ontvangsten	**326 285,6**	**366 033,5**	**410 676,1**	**490 065,0**	**581 265**	**657 100**

(a) Voorlopige resultaten.

Bron : Ministerie van Financiën.

Budgettaire uitgaven per begroting
(miljoenen franken)

BEGROTINGEN	Gewone uitgaven	Buiten-gewone uitgaven	Lopende uitgaven		Kapitaal-uitgaven		Delging van de schuld	
	1974		1975 (a)	1976 (a)	1975 (a)	1976 (a)	1975 (a)	1976 (a)
Rijksschuld	76 093	356	50 926	60 608	274	412	33 007	42 319
Pensioenen	58 445	—	77 825	88 496	—	61	—	—
Dotaties	1 687	—	2 033	2 346	1	4	—	—
Culturele dotaties	8 850	762	—	13 585	—	1 872	—	—
Eerste Minister	1 024	578	1 669	1 364	834	1 100	—	—
Justitie	11 101	—	13 503	16 035	41	136	—	—
Binnenlandse Zaken	31 958	312	38 617	46 377	120	285	—	—
Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel	6 923	2 224	8 931	10 101	1 651	2 577	—	—
Landsverdediging	29 315	10 946	50 064	57 287	1 228	1 250	—	—
Rijkswacht	7 006	204	8 125	8 729	193	329	—	—
Landbouw	4 618	1 747	4 876	4 278	1 060	971	—	—
Economische Zaken	12 042	1 962	11 731	14 833	2 185	2 615	—	—
Middenstand	2 753	—	4 937	4 163	—	606	—	—
Verkeerswezen	26 749	14 777	45 704	50 296	9 019	13 709	—	—
P.T.T.	10 521	—	12 864	14 308	—	—	—	—
Openbare Werken	12 234	20 067	14 141	15 514	20 999	19 170	—	—
Tewerkstelling en Arbeid	7 358	—	25 902	34 351	9	21	—	—
Sociale Voorzorg	45 086	—	62 318	63 228	37	27	—	—
Nationale Opvoeding	110 225	12 556	139 387	152 567	11 503	13 773	—	—
Cultuur	2 288	519	10 971	3 267	1 227	205	—	—
Volksgezondheid en Gezin	16 841	8 186	24 622	28 346	5 896	4 162	—	—
Financiën	14 387	3 499	16 477	18 233	12 661	6 263	—	—
Vlaamse regionale zaken	—	—	970	4 430	2 226	3 679	—	—
Waalse regionale zaken	—	—	223	2 977	1 641	3 317	—	—
Brusselse regionale zaken	—	—	90	751	269	631	—	—
Duitse regionale zaken	—	—	2	—	—	—	—	—
Totaal ...	**497 504**	**78 695**	**626 908**	**716 470**	**73 074**	**77 175**	**33 007**	**42 319**

(a) Voorlopige resultaten.

Bron : Ministerie van Financiën.

Indeling van de budgettaire uitgaven volgens de aard der uitgaven

(miljoenen franken)

HOOFDSTUKKEN	Gewone uitgaven	Buiten-gewone uitgaven	Lopende verrichtingen		Kapitaal-verrichtingen		Delging van de schuld	
	1974		1975 (a)	1976 (a)	1975 (a)	1976 (a)	1975 (a)	1976 (a)
Rijksschuld	76 093	356	—	—	—	—	33 007	42 319
Lonen	92 075	—	117 704	135 440	—	—	—	—
Diensten	21 449	3 201	31 985	35 605	—	—	—	—
Materieel	2 066	7 886	13 348	15 143	—	—	—	—
Rente en verliezen	5 208	—	57 565	68 516	—	—	—	—
Inkomensoverdrachten (30)	277 953	8 047	86 765	93 096	—	—	—	—
(40)	—	—	296 104	342 345	—	—	—	—
Vermogensoverdrachten (50)	3 792	33 772	—	—	13 058	7 590	—	—
(60)	—	—	—	—	34 222	38 747	—	—
Investeringen	1 516	12 051	—	—	12 833	13 699	—	—
Voorschotten en deelnemingen	32	12 613	—	—	12 010	15 917	—	—
Diverse	17 320	769	22 067	26 325	951	1 222	—	—
Overdrachten	—	—	1 370	—	—	—	—	—
Totaal ...	**497 504**	**78 695**	**626 908**	**716 470**	**73 074**	**77 175**	**33 007**	**42 319**

(a) Voorlopige resultaten.

Bron : Ministerie van Financiën.

Rijksschuld (a)

Toestand einde jaar
(miljarden franken)

OMSCHRIJVING	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Schuld in Belgische franken :	**618,8**	**700,1**	**756,8**	**814,9**	**923,8**	**1 054,8**
Geconsolideerde schuld	481,4	558,8	620,8	671,7	766,1	848,4
Schuld op halflange termijn ...	13,4	17,7	16,0	19,7	17,3	13,0
Schuld op korte termijn	66,8	57,6	56,6	57,8	71,0	116,6
Particulier tegoed op postrekeningen	57,2	66,0	63,4	65,7	69,4	76,8
Schuld in buitenlandse munten :	**24,0**	**10,1**	**6,9**	**5,7**	**4,6**	**3,8**
Geconsolideerde schuld	10,1	8,2	6,9	5,7	4,6	3,8
Schuld op halflange termijn ...	2,6	—	—	—	—	—
Schuld op korte termijn	11,3	1,9	—	—	—	—
Totaal ...	**642,8**	**710,2**	**763,7**	**820,6**	**928,4**	**1 058,6**
Gewaarborgde Kongolese schuld (b)	**1,8**	**1,4**	**1,1**	**0,8**	**0,4**	**0,1**
Algemeen totaal ...	**644,6**	**711,6**	**764,8**	**821,4**	**928,8**	**1 058,7**

Toestand einde kwartaal
(miljarden franken)

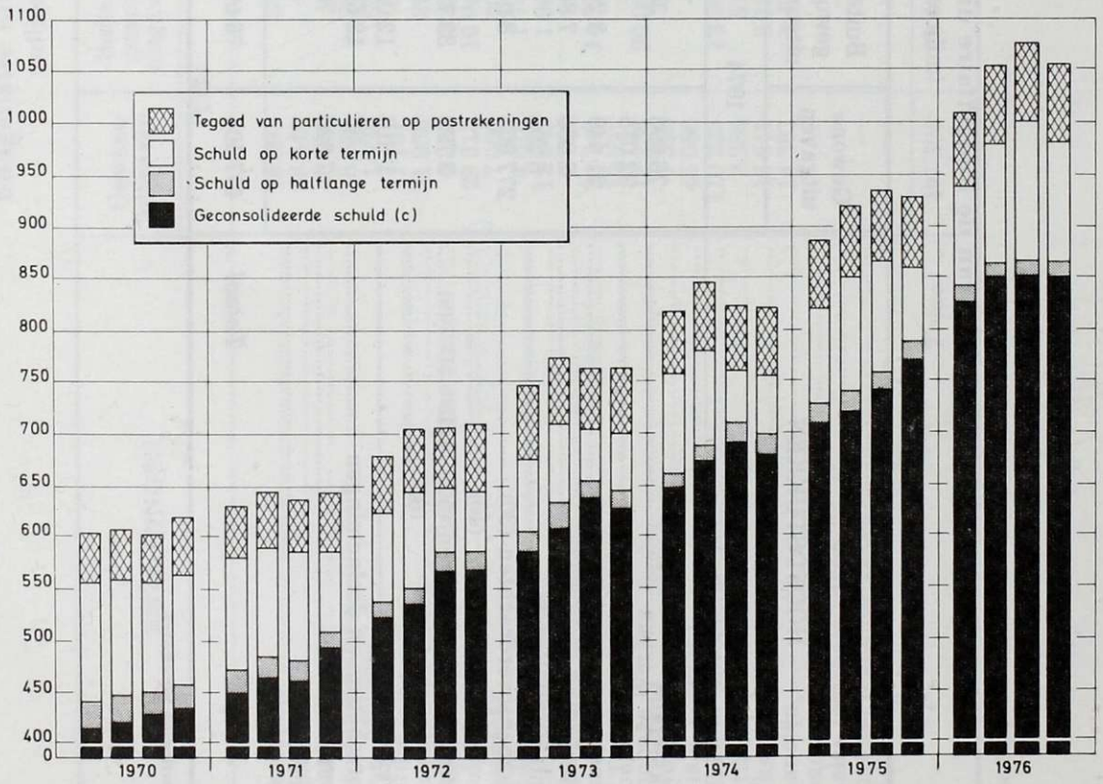

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) Exclusief de uit de oorlog 1914-1918 voortvloeiende intergeallieerde schuld, groot 21,1 miljard frank op 31 december 1965.

b) Het gaat hier uitsluitend om leningen overgenomen door België krachtens de Belgisch-Kongolese overeenkomst van 5 februari 1965 goedgekeurd door de wet van 23 april 1965 (*Belgisch Staatsblad* van 27 mei 1965).

(c) Inclusief de gewaarborgde schuld krachtens de Belgisch-Kongolese overeenkomst van 5 februari 1965.

Verloop van de Rijksschuld
(miljarden franken)

OMSCHRIJVING	1972	1973	1974	1975	1976
Vaste schuld :					
Gevestigde binnenlandse schuld	+77,4	+62,0	+50,9	+ 94,4	+ 82,3
Directe	*+ 68,4*	*+ 64,4*	*+ 54,3*	*+ 68,3*	*+ 70,6*
Indirecte	*+ 9,0*	*— 2,4*	*— 3,4*	*+ 26,1*	*+ 11,7*
Gevestigde buitenlandse schuld (a)	— 2,4	— 1,5	— 1,5	— 1,5	— 1,1
Directe	*— 1,8*	*— 1,1*	*— 0,9*	*— 0,8*	*— 0,7*
Indirecte	*— 0,2*	*— 0,1*	*— 0,3*	*— 0,3*	*— 0,1*
Gewaarborgde indirecte Kongolese schuld (b)	*— 0,4*	*— 0,3*	*— 0,3*	*— 0,4*	*— 0,3*
Totaal ...	**+75,0**	**+60,5**	**+49,4**	**+ 92,9**	**+ 81,2**
Vlottende schuld :					
Directe binnenlandse schuld	+ 0,1	— 6,6	+ 7,9	+ 16,4	+ 51,8
Op halflange termijn	*+ 4,4*	*— 1,8*	*+ 3,8*	*— 2,4*	*— 4,3*
Op korte en zeer korte termijn (c) ..	*+ 4,3*	*— 4,8*	*+ 4,1*	*+ 18,8*	*+ 56,1*
Directe buitenlandse schuld	—12,1	— 1,9	—	—	—
Op halflange termijn	*— 2,6*	—	—	—	—
Op korte en zeer korte termijn	*— 9,5*	*— 1,9*	—	—	—
Totaal ...	**—12,0**	**— 8,5**	**+ 7,9**	**+ 16,4**	**+ 51,8**
Totaal werkelijke Rijksschuld	**+63,0**	**+52,0**	**+57,3**	**+109,3**	**+133,0**
Certificaten opgenomen door het Internationaal Muntfonds	+ 3,9	+ 1,2	— 0,7	— 1,9	— 3,1
Totale Rijksschuld	**+66,9**	**+53,2**	**+56,6**	**+107,4**	**+129,9**
waarvan : binnenlandse schuld	+81,4	+56,7	+58,1	+108,9	+131,0
buitenlandse schuld	—14,5	—3,5	— 1,5	— 1,5	— 1,1

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) Tegenwaarde in Belgische franken, berekend op de wisselkoersen van de laatste beursdag van de maand december.
(b) De leningen overgenomen door België, ingevolge de Belgisch-Kongolese conventie van 6 februari 1965, goedgekeurd door de wet van 23 april 1965.
(c) Niet inbegrepen de certificaten opgenomen door het I.M.F.; inbegrepen de Strijdersdotatie.
Sedert de overeenkomst van 14 oktober 1959 tussen de Staatsthesaurie en de Nationale Bank van België zorgt deze laatstgenoemde instelling voor de terugbetaling van de Schatkistcertificaten in het bezit van het I.M.F. bij eventuele tegeldemaking door dit Fonds. In dit geval wordt de Nationale Bank schuldeiser van het I.M.F. voor het gestort bedrag. Uit een tegeldemaking door het I.M.F. van schatkistcertificaten volgt dus een vermindering van de overheidsschuld zonder uitgaven van geldmiddelen. In het tegengesteld geval, dit is bij terugbetaling door het I.M.F., boekt de Thesaurie ook geen ontvangsten; dit bedrag wordt aangerekend als vermindering van de schuldvordering van de N.B.B. op het I.M.F.
De laatstgenoemde instelling ontvangt nieuwe certificaten; de overheidsschuld neemt dus toe zonder ontvangsten van geldmiddelen voor de Thesaurie.
Uit dit alles blijkt dat de verrichtingen van het I.M.F. de Thesaurie onberoerd laten en de overheidsschuld een juist beeld geeft van de thesaurietoestand. De transacties met het I.M.F. moeten niet worden opgenomen in de statistische gegevens.
Er dient te worden opgemerkt dat dezelfde verrichtingen zouden plaats hebben binnen het raam van de werking van het akkoord van Parijs (General Arrangements to Borrow).

AFDELING II. — PROVINCIALE EN GEMEENTELIJKE FINANCIEN

Voor 1976 bedroegen de totale ontvangsten op de goedgekeurde begroting van de provincies 20,3 miljard en de uitgaven 22,6 miljard. Het tekort liep bijgevolg op tot 2,3 miljard (1).

De goedgekeurde begrotingsramingen van het dienstjaar 1976, de wijzigingen aangebracht in de loop van het dienstjaar niet inbegrepen, vermelden 19,6 miljard inkomsten. Tot de belangrijkste inkomstenbron behoorden de transferten, grotendeels bestaande uit het aandeel in het Fonds der provincies en uit de provinciebelastingen, geïnd als opcentiemen op de onroerende voorheffing en als directe en indirecte belastingen ontvangen door de Staat ten behoeve van de provincies. De begrotingsuitgaven van het dienstjaar werden geraamd op 21,2 miljard. Het tekort van het dienstjaar liep bijgevolg op tot 1,6 miljard (2).

De financiële toestand van de agglomeratie en de federaties werd vooral beoordeeld op basis van de enquête gehouden door het Gemeentekrediet van België. Uit deze enquête blijkt dat voor de agglomeratie het totaal van de gewone begrotingsontvangsten van het dienstjaar 1,4 miljard bedroeg en het totaal van de uitgaven 1,7 miljard. De begroting werd afgesloten met een tekort van 0,3 miljard. Volgens het Ministerie van Binnenlandse Zaken bedroegen het totaal van de ontvangsten van de vijf federaties 0,4 miljard op de begroting voor 1976. Het totaal van de uitgaven bereikte 0,39 miljard. De begroting van de vijf federaties vertoonde bijgevolg een licht overschot.

Inzake belastingen werd bij het Gemeentekrediet van België 0,9 miljard gestort voor rekening van de agglomeratie en de federaties. De belangrijkste ontvangsten waren de opbrengst van de opcentiemen op de personenbelasting (0,4 miljard), op de onroerende voorheffing (0,4 miljard), alsook op de verkeersbelasting en op de provinciebelasting (samen 0,1 miljard).

Volgens de statistieken opgesteld door het Gemeentekrediet van België bedroegen in 1976 de totale gemeenteontvangsten (3) 130,9 miljard, tegenover 115 miljard in 1975 (4). De uitgaven bedroegen 145,2 miljard, tegenover 124,8 miljard in 1975 (4).

De totale rekeningen bevatten de saldi van de vorige dienstjaren en dus ook de gecumuleerde tekorten of overschotten van deze dienstjaren. De financiële toestand van 1976 wordt daarom beter beoordeeld door middel van de rekeningen van het dienstjaar. Volgens het Ministerie van Binnenlandse Zaken (5) bedragen de ontvangsten van de gemeenten 115,8 miljard en de uitgaven 131,2 miljard. Het begrotingstekort liep aldus op tot 15,4 miljard, tegen 13,6 miljard in 1975. Van de

---

(1) Bij koninklijk besluit goedgekeurde begrotingsramingen, de wijzigingen aangebracht in de loop van het dienstjaar niet inbegrepen. In 1974 werd een tekort geboekt van 0,1 miljard en in 1975 een overschot van 0,2 miljard.

(2) In 1974 was dit 0,4 miljard; in 1975 werd een overschot van 0,5 miljard gerealiseerd.

(3) Totale gemeenterekeningen, met inbegrip van de saldi der vorige dienstjaren.

(4) Volgens het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

(5) De enquête heeft betrekking op de uitgaven en de ontvangsten die voorkomen op de aanvankelijke gewone begroting van het dienstjaar; 85 % van de gemeenten die samen meer dan 92 % van de bevolking tellen, werkten aan de enquête mee.

2 359 gemeenten hadden er 211 een evenwicht of een boni van 0,2 miljard; 2 148 gemeenten sloten met een tekort van 16,7 miljard, waarvan 4,5 miljard voor twee steden. Uit een vergelijking van de begrotingsresultaten over de jongste jaren blijkt dat steeds meer gemeenten met een tekort sloten en dat het bedrag van de tekorten toenam. Een aantal gemeenten wordt dus duidelijk geconfronteerd met financiële moeilijkheden. Uit de analyse van de enquête van het Gemeentekrediet blijkt dat de grootste tekorten vooral voorkomen in de gemeenten met een regionale roeping, de agglomeratiegemeenten en de kleinste landelijke gemeenten.

Uit het overzicht van de evolutie van de economische rubrieken in de gemeentebegrotingen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en uit de ramingen van het Gemeentekrediet blijkt dat de personeelsuitgaven thans meer dan de helft van de totale uitgaven opslorpen (51 %) en dat de schuldenlast iets meer dan een vierde vertegenwoordigt (26,6 %). De werkingsuitgaven vergden 13,4 % en de transferten 9 %.

Het overzicht van de belangrijkste ontvangsten toont aan dat de gemeenten in 1976 een fiscale inspanning leverden. Inzake opcentiemen op de onroerende voorheffing legden 1 058 gemeenten meer dan 1 300 opcentiemen op, tegenover 985 in 1975 en slechts 777 in 1974; slechts 254 gemeenten hebben 1 000 of minder opcentiemen geheven (tegen 291 in 1975 en 492 in 1974). De bijkomende gemeentetaks op de personenbelasting werd verzwaard : in 1976 legden 2 266 gemeenten op 2 359 deze taks op, waarvan 2 216 het door de wet toegelaten maximumpercentage (6 %) (1). Uit de statistische gegevens van de bij het Gemeentekrediet gecentraliseerde gemeentebelastingen bleek dat 30,1 miljard gemeentebelastingen werden gestort, waarvan 18,4 miljard opcentiemen op de onroerende voorheffing, 10,8 miljard opcentiemen op de personenbelasting, 0,7 miljard opcentiemen op de verkeersbelasting en 0,2 miljard opcentiemen op de provinciebelastingen. De stortingen in 1976 lagen kennelijk hoger dan in 1975.

De kredieten op de Rijksbegroting, die rechtstreeks of onrechtstreeks de provincies, de gemeenten, en de agglomeraties en federaties ten goede komen, zijn voor ongeveer de helft weer te vinden in de begroting van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. De andere tegemoetkomingen, over verschillende begrotingen gespreid, zijn niet minder belangrijk.

De inkomens- en kapitaaloverdrachten aan de provinciale en lokale besturen en die voorzien zijn in de eigenlijke begroting van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, bedroegen in totaal 53,8 miljard, hetgeen bijna 22 % meer was dan in 1975.

De dotatie voor het Fonds der Provincies werd in de begroting opgenomen voor 4,7 miljard, hetgeen, ondanks de beperkingen bepaald door de Regering, 21,3 % meer is dan in 1975.

De dotatie van het Gemeentefonds werd in de begroting van het Ministerie van Binnenlandse Zaken voor 1976 vastgesteld op 38,8 miljard, hetgeen 21,5 % meer is

---

(1) In 1966 legden 2 115 op 2 586 gemeenten deze taks op, waarvan 2 021 tegen het toenmalige maximumpercentage van 5 %.

dan in 1975. Deze verhoging is de grootste sinds de oprichting van het Fonds (1). Krachtens de wet van 16 maart 1964 wordt het huidig Gemeentefonds sinds 1967 gestijfd door 16,139 % van de opbrengst van bepaalde directe Staatsbelastingen, een time-lag van twee jaar in acht genomen. De opbrengst van de directe belastingen stijgt evenwel sneller dan het totaal der lopende fiscale Staatsontvangsten. Om de onderlinge afhankelijkheid tussen de financiën van de Centrale Overheid en die van de plaatselijke besturen niet te verbreken besloot de Regering net zoals in 1973, 1974 en 1975 de wettelijke dotatie te beperken (2). Om te vermijden dat men elk jaar uitzonderingsmaatregelen zou moeten treffen stelde de Regering het parlement voor de dotatie van het fonds op een andere manier te bepalen. Tegelijk werden de richtlijnen voor de oprichting van een nieuw fonds goedgekeurd (3).

Van de werkelijke dotatie kwamen 37 % toe aan de vier grote steden en 63 % aan de andere gemeenten via de verschillende fondsen opgericht bij wet van 16 maart 1964. Het A-fonds bedroeg 14,3 miljard en werd verdeeld tussen Antwerpen, Brussel, Gent en Luik. Het B-fonds bekwam 55,44 % van de dotatie of 21,5 miljard. Aan het Fiscaal Vereveningsfonds voor de gemeenten waarvan het gemiddelde belastingvermogen lager was dan het gemiddelde belastingvermogen van de gemeenten van dezelfde klasse (4), werden 3,78 % d.i. 1,5 miljard toegewezen. De kredieten voor het Hulpfonds liepen eveneens op tot 3,78 % van de dotatie of 1,5 miljard. Deze kredieten zijn ten dele bestemd voor het verschaffen van bijkomende ontvangsten aan de gemeenten waarvan de som van de aandelen in het B-Fonds en het Fiscaal Vereveningsfonds minder bedroeg dan de som van de aandelen in de verdelingsfondsen die bestonden vóór de wet van 16 maart 1964 (5) (ingevolge artikel 29, par. 2 en 3 van de wet) en hoofdzakelijk bestemd om de gemeenten te helpen die in grote financiële moeilijkheden verkeren en een voldoende financiële inspanning leverden (art. 13 van de wet).

Het ontvangstencomplement toe te kennen aan de gemeenten ontstaan door samenvoeging van gemeenten (6) en berekend op grond van hun aandelen in het B-fonds van het Gemeentefonds werd ingeschreven op de begróting van Binnenlandse Zaken ten bedrage van 0,4 miljard. Het buitengewone hulpgeld kan aan een nieuwe gemeente, tot stand gekomen ingevolge een samenvoeging, toegekend worden indien de gemeente niet in staat is om zelf een aanvangpassief weg te werken of om de buitengewone lasten te dekken die haar zouden bezwaren. Het bijzonder krediet uitgetrokken ten behoeve van de agglomeratie en federaties van gemeenten (7)

---

(1) In 1975 en 1974 bedroeg de stijging respectievelijk 20 % en 13,2 %.

(2) In 1973 werd de dotatie beperkt met 0,7 miljard, in 1974 was dit met 1,4 miljard en in 1975 met 2,6 miljard.

(3) De wet van 16 maart 1964 werd opgeheven door die van 5 januari 1976.

(4) De steden waarvoor het A-Fonds was bestemd waren uitgesloten van het Fiscaal Vereveningsfonds.

(5) In het jaar 1976 voldeed slechts één enkele gemeente aan die voorwaarden.

(6) Het ontvangstencomplement gelijk aan 10 % van het aandeel in het B-fonds, dat bij artikel 94, lid 1, 1°, van de wet van 14 februari 1961, gewijzigd bij artikel 26 van de wet van 16 maart 1964, verleend werd aan de door samenvoeging tot stand gekomen nieuwe gemeenten, werd bij wet van 23 juli 1971 vervangen door een complement van 15 % gedurende vijf jaar, gevolgd door een complement van 10 % gedurende nogmaals vijf jaar. Bovendien werd met terugwerking een gelijkaardig voordeel toegekend aan de nieuwe gemeenten die het vroegere complement van 10 % reeds genoten hebben of nog ontvangen, met aftrek in sommige gevallen. Laatstbedoelde bijbetalingen of verhaalverrichtingen staan in functie van vroeger verleende B-Fondsaandelen. Hun waarde is precies gekend.

(7) Overeenkomstig de bepalingen van artikel 51 van de wet van 26 juli 1971 houdende organisatie van de agglomeraties en de federaties van gemeenten, wordt een bijzonder krediet uitgetrokken om in hun behoeften te voorzien.

bedroeg 0,1 miljard. Dit krediet geeft aan de nieuwe instellingen een hulp die aangepast wordt aan de evolutie van hun uitgaven, andere dan die welke betrekking hebben op de bevoegdheden overgedragen van de gemeenten.

De kredieten voor het Ministerie van Binnenlandse Zaken in de begrotingen voor gewestelijke aangelegenheden voorzagen 0,1 miljard kredieten voor inkomens- en kapitaaloverdrachten aan de lokale besturen. Deze kredieten waren voor meer dan de helft bestemd voor de gefusioneerde gemeenten (1). Ongeveer 32 % diende voor de aflossing van de leningen bij het Gemeentekrediet van België. Amper 14 % kwam de Brusselse agglomeratie ten goede (2).

De kredieten voor inkomensoverdrachten aan provincies en gemeenten en verdeeld over de andere begrotingen bedroegen 40,9 miljard. Hiervan waren 6 miljard bestemd voor de pensioenen en 25,6 miljard voor de wedde- en werkingstoelagen van het provinciaal en gemeentelijk onderwijs, 3,7 miljard voor de aflossing van rentelasten van de leningen aangegaan bij het Gemeentekrediet van België en 2,3 miljard (3) toegewezen ontvangsten voor het stijven van het Speciaal Fonds der Gemeenten (vroeger art. 358 van het Wetboek der inkomstenbelasting). Op de begroting van Cultuur werd 1,9 miljard krediet ingeschreven. De regionale kredieten (0,4 miljard) waren bestemd voor de vormingscentra voor gezinshelpsters.

De kapitaaloverdrachten aan de provincies en de gemeenten ingeschreven op de verschillende begrotingen bedroegen 11,1 miljard. Hiervan was 1,6 miljard bestemd voor de aflossing van leningen aangegaan bij het Gemeentekrediet van België; 6,8 miljard werd aangewend voor de uitvoering van openbare werken (havens, ontwateringswerken, uitvoering van de wet Brunfaut, openbare groene ruimten, stadsvernieuwing) en 1,7 miljard werd benut in het provinciaal en gemeentelijk onderwijs o.m. voor schoolgebouwen. Voor culturele aangelegenheden was 1 miljard voorzien.

De overige transferten bedroegen in totaal 0,2 miljard. Het betreft de toelage aan de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten, aan de Belgische afdeling van de Raad der Gemeenten van Europa en aan de Belgische afdeling van de Europese Groepering van Ardennen en Eifel (4), de bijdrage van de Staat in de kosten van de stad Brussel voor het inrichten van de herinneringsplechtigheid op het Martelarenplein, de toelage aan het Instituut Administratie-Universiteit en aan de Intercommu-

---

(1) Het betreft de buitengewone hulpgelden aan de gemeenten, ontstaan door samenvoeging van de gemeenten, met het oog op de gehele of de gedeeltelijke aanzuivering van hun passief of op het dekken van buitengewone lasten (art. 6 van de wet van 23 juli 1971) en met het oog op de uitvoering van de waarborgclausule vervat in art. 5, § 4 van dezelfde wet.

(2) Respectievelijk titel II, afdeling XXI en titel I, afdeling X van de begroting voor gewestelijke aangelegenheden.

(3) Toegewezen ontvangst : voorafneming op de opbrengst van de vennootschapsbelasting.

(4) De Europese Vereniging voor Eifel en Ardennen, bestaande uit zes internationale commissies, heeft als belangrijkste doel een werkelijk Europese geest te scheppen en de sociale en evenwichtige economische ontwikkeling te verzekeren in de beschermde omgeving van het Ardeens Massief. België verwezenlijkt deze taak door informatie te verstrekken aan de gemeenten gelegen in zijn werkingssector. Voor het ogenblik zullen twee acties gevoerd worden, de ene inzake de problemen van streekbeleid gezien vanuit de hoek van de lokale besturen, de andere met betrekking tot de landelijke inrichting.

nale Verenigingen van Gemeenten tot dekking van de ontwateringskosten en de verschillende uitgaven met betrekking tot de omvorming van de lokale structuren en de regionalisatie.

De investeringen van de lokale sector, geraamd op basis van een enquête van het Gemeentekrediet van België bedroegen 69,5 miljard (1). Hiervan investeerden de gemeenten 44,3 miljard en de provinciale, de gemeentelijke en de regionale organismen en besturen 25,2 miljard. In vergelijking met 1975 steeg het totale bedrag der investeringen met 22 %. De financiering van deze investeringen gebeurde voor 49,3 miljard door leningen verstrekt door het Gemeentekrediet. Aan te stippen valt dat de kredietverbintenissen aangegaan in de loop van het jaar voor de financiering van de investeringen 52,9 miljard bedroegen, maar dat na de vereiste goedkeuringsformaliteiten 1,5 miljard minder leningen werkelijk ter beschikking werden gesteld. De kredieten voor investeringsdoeleinden omvatten bovendien 6,1 miljard leningen « Staatsaandeel » (2).

De investeringen werden verder nog gefinancierd door 8,3 miljard kapitaaltoelagen uitgekeerd door de Staat, door de openbare uitgiften van de grote steden (5,6 miljard), door de verkoop van patrimoniumgoederen (2,3 miljard) en door privéleningen aan de intercommunalen (1,7 miljard). De financieringsbehoefte van de gemeenten en de intercommunalen voor investeringen in de sector woningbouw werd gedekt door kaskrediet (1,3 miljard).

Van het totaal van de uitgekeerde Staatstoelagen (8,3 miljard) en van de leningen verstrekt door het Gemeentekrediet (49,3 miljard), namen de gemeenten 35,3 miljard op, de provincies 3,5 miljard, de intercommunalen (3) 14,3 miljard, de commissies van openbare onderstand 3 miljard en de agglomeratie Brussel, de federaties, de kerkfabrieken, de polders en de wateringen 1,5 miljard.

De uitgekeerde toelagen en uitgeleende kapitalen waren voor 49,9 miljard bestemd voor de uitvoering van werken (bouwen, verbeteren, herstellen), voor 2,7 miljard voor het aanschaffen van uitrustingsgoederen (meubilair, apparaten voor hospitalen, didactisch materiaal) en voor 4,9 miljard voor de aankoop en de onteigening van onroerende goederen.

Voor de financiering van de wegenwerken en van de ruimtelijke ordening werd 11,6 miljard aangewend, verdeeld als volgt : 8,7 miljard voor herstellings- en verbeteringswerken, 1,1 miljard voor de aanleg van nieuwe wegen, pleinen en parkeerplaatsen, 0,5 miljard voor ruimtelijke ordening en stedebouw, 0,4 miljard voor de installatie, de uitbreiding en de verbetering van de openbare verlichting en

---

(1) De investeringen van de intercommunalen voor autowegen, (16,4 miljard in 1976) zijn in vermeld bedrag niet begrepen.

(2) Het betreft de leningen voor het dekken van het « Staatsaandeel » in uitgaven gesubsidieerd door de Ministeries van Openbare Werken en van Volksgezondheid en door het Fonds voor de bouw van ziekenhuizen en medisch-sociale inrichtingen. De leningen worden door het Gemeentekrediet toegestaan aan de plaatselijke besturen doch de Staat betaalt aan de ontleners intresten en aflossingen terug in toepassing van het koninklijk besluit van 22 oktober 1959.

(3) De Nationale Maatschappij der Waterleidingen, de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting en de Nationale Landmaatschappij inbegrepen.

0,6 miljard voor de aanschaffing van gronden en gebouwen om gemeentewegen aan te leggen of te verbreden. Er werden 14,6 miljard overgangskredieten verstrekt aan zeven intercommunalen voor autowegen, in afwachting dat zij over andere financieringsmiddelen konden beschikken.

De financiering van de watervoorzieningswerken bedroeg 2,4 miljard. De uitgekeerde gelden waren bestemd voor de inrichting van nieuwe netten en leidingen, voor de uitbreiding van netten en de aansluiting van woningen, voor de herstelling van netten, van leidingen en van watertorens en voor de bouw van watertorens en reservoirs alsmede voor de aankoop van bronnen en waterwinningen. Net als in 1975 ontvingen de Brusselse Intercommunale Watermaatschappij en de Nationale Maatschappij der Waterleidingen voorschotten op een uit te geven lening (1). De financiering van de werken voor elektriciteits- en gasvoorziening nam toe van 2,3 miljard in 1975 tot 3,3 miljard in 1976. Van deze toelagen en leningen was 1,3 miljard bestemd voor de installatie en de uitbreiding van de netten van elektriciteitsvoorziening; 0,7 miljard diende voor de verbetering en modernisering van de elektriciteitsnetten en 1,3 miljard voor de installatie en vernieuwing van gasvoorzieningsnetten.

De kredieten bestemd voor werken van openbare hygiëne en voor de ziekenhuizen, de klinieken, de rustoorden voor ouden van dagen en de kraaminrichtingen bedroegen respectievelijk 4,4 en 6,6 miljard. Voor de werken aan gebouwen van gemeenten en provincies, enerzijds, en aan de culturele centra, de musea, de bibliotheken, de schouwburgen en de teledistributie, anderzijds, beliepen deze kredieten respectievelijk 1,1 en 3,6 miljard.

Voor de financiering van de bouw van scholen en de uitgaven voor onderwijs werden kredieten geopend ten belope van 4 miljard. De nadruk werd vooral gelegd op de bouw (2,9 miljard), de inrichting, de vergroting en de modernisering van scholen (0,7 miljard). Voor de sport- en speelterreinen en de zwembaden werd 5,4 miljard opgenomen. De toelagen en leningen werden aangewend voor de aanleg en de transformatie van openbare parken, sport- en speelterreinen, de bouw van zwembaden en openluchtcentra (4 miljard) en voor de aankoop van gronden en gebouwen (0,8 miljard).

De financiering van het grondbeleid en de bestrijding van krotwoningen vergde 3,3 miljard frank waarvan 2,3 miljard aangewend werd voor de inrichting en de uitrusting van woonwijken en voor de aankoop van gronden en 0,9 miljard voor de sloping van krotwoningen en de aankoop of de gezondmaking van woningen.

Voor de werken met het oog op de economische expansie waren 3,6 miljard toelagen en leningen nodig en de werken aan de havens in verband met de bouw en de modernisering van de installaties was 0,4 miljard vereist. Een bedrag van 3,8 miljard werd besteed aan de verbetering van het gemeenschappelijk vervoer.

---

(1) Respectievelijk 0,7 en 0,8 miljard.

Van de 57,6 miljard uitgekeerde toelagen en uitgeleende kapitalen werden 18,7 miljard aangewend voor volksgezondheid en huisvesting, 15,3 miljard voor verkeer, 9 miljard voor culturele aangelegenheden, 7,2 miljard voor handel, nijverheid en middenstand, 4 miljard voor onderwijs, 1 miljard voor gebouwen van gemeenten en provincies, slechts 0,6 miljard werd benut voor de erediensten, 0,7 miljard voor de sociale voorzieningen, 0,5 miljard voor de gemeentepolitie en de bescherming van de bevolking en 0,4 miljard voor de landbouw.

*
* *

Algemeen overzicht van de provinciale financiën

Alle provinciën samen - Gewone dienst

(miljoenen franken)

DIENSTJAREN	Totaal eigen aan het dienstjaar			Algemeen totaal		
	Ontvangsten	Uitgaven	Saldi	Ontvangsten	Uitgaven	Saldi
1967 (a, c)	6 150	5 151	+ 999	6 569	5 866	+ 703
1968 (a, c)	6 943	5 825	+1 118	7 640	6 468	+1 172
1969 (a, c)	7 320	6 811	+ 509	8 496	7 159	+1 337
1970 (a, c)	7 716	7 764	— 48	9 158	8 090	+1 068
1971 (b, c)	9 197	9 066	+ 131	10 705	9 851	+ 854
1972 (b, c)	10 879	10 456	+ 423	12 172	11 215	+ 957
1973 (d)	14 018	14 425	— 407	14 859	14 910	— 51
1974 (e)	14 661	15 013	— 352	15 329	15 426	— 97
1975 (e)	16 949	16 402	+ 547	17 441	17 203	+ 237
1976 (e)	19 592	21 234	—1 642	20 260	22 590	—2 330

(a) Definitieve rekeningen.
(b) Voorlopige rekeningen.
(c) Ontvangsten : vastgestelde rechten; uitgaven : werkelijk vastgestelde uitgaven.
(d) Bij koninklijk besluit goedgekeurde begrotingsramingen, de wijzigingen aangebracht in de loop van het dienstjaar inbegrepen.
(e) Bij koninklijk besluit goedgekeurde begrotingsramingen, de wijzigingen aangebracht in de loop van het dienstjaar niet inbegrepen.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Provinciale financiën. Gewone dienst. Ontvangsten

Voornaamste onderverdelingen van hoofdstuk « Aandeel in het Fonds der provinciën en Provinciale belastingen »

(miljoenen franken)

AFDELINGEN	1972 (a)	1973 (b)	1974 (c)	1975 (c)	1976 (c)
Aandeel in het Fonds der provinciën	2 592	2 953	3 249	3 769	4 523
Opcentiemen op de onroerende voorheffing	2 150	2 709	3 105	3 790	3 581
Directe en indirecte belastingen	901	1 359	1 439	1 815	2 052
Andere ontvangsten	98	94	99	(d)	(d)
Totaal ...	**5 741**	**7 115**	**7 892**	**9 374**	**10 156**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Voorlopige rekeningen; vastgestelde rechten.
(b) Bij koninklijk besluit goedgekeurde begrotingsramingen, de wijzigingen aangebracht in de loop van het dienstjaar inbegrepen.
(c) Bij koninklijk besluit goedgekeurde begrotingsramingen, de wijzigingen aangebracht in de loop van het dienstjaar niet inbegrepen.
(d) In de nieuwe functioneel-economische indeling, zijn de « andere ontvangsten » begrepen in de functie « niet aanrekenbare verrichtingen ».

Provinciale financiën - Gewone dienst

Functioneel-economische indeling (a)

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	Dienstjaren	Ontvangsten					Uitgaven					
		Prestaties	Overdrachten	Schuld	Interne verrichtingen	Totaal	Personeel	Werkingskosten	Overdrachten	Schuld	Interne verrichtingen	Totaal
Niet aanrekenbare verrichtingen	1975	7	9 630	71	3	9 711	27	56	35	404	—	522
	1976	7	10 156	113	5	10 281	62	88	37	400	—	587
Algemeen bestuur, betrekkingen met het buitenland en hulp aan de ontwikkelingslanden	1975	87	18	10	141	256	1 066	299	27	60	25	1 477
	1976	106	20	13	161	300	1 433	405	39	85	41	2 003
Openbare orde en veiligheid	1975	—	23	27	—	50	9	3	1	25	—	38
	1976	1	24	—	—	25	14	3	9	26	—	52
Verkeer en waterbeheersing	1975	76	189	334	—	599	440	348	70	952	—	1 810
	1976	95	262	163	—	520	538	400	112	974	1	2 025
Handel en nijverheid	1975	945	—	215	—	1 160	67	781	230	260	—	1 338
	1976	1 426	5	222	—	1 653	85	1 241	343	293	4	1 966
Landbouw en visserij	1975	14	6	—	1	21	82	26	93	27	3	231
	1976	16	10	—	1	27	106	35	106	32	1	280
Onderwijs, cultuur en recreatie	1975	250	4 058	14	100	4 422	6 021	942	289	1 021	189	8 462
	1976	309	5 336	14	110	5 769	8 178	1 138	354	1 261	194	11 125
Sociale voorzieningen en volksgezondheid	1975	435	111	49	1	596	830	245	443	461	29	2 008
	1976	564	148	62	1	775	1 119	298	487	609	37	2 550
Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	1975	3	3	128	—	134	—	1	293	222	—	516
	1976	3	48	191	—	242	—	3	267	376	—	646
Totaal eigen aan het dienstjaar	**1975**	**1 817**	**14 038**	**848**	**246**	**16 949**	**8 542**	**2 701**	**1 481**	**3 432**	**246**	**16 402**
	1976	**2 527**	**16 009**	**778**	**278**	**19 592**	**11 535**	**3 611**	**1 754**	**4 056**	**278**	**21 234**
Saldo van de vorige dienstjaren	1975					467						198
	1976					668						623
Overboekingen	1975					25						603
	1976					—						733
Algemeen totaal	**1975**					**17 441**						**17 203**
	1976					**20 260**						**22 590**

(a) Toepassing van een functioneel-economische indeling vanaf het dienstjaar 1975.
Oorspronkelijke bij koninklijk besluit goedgekeurde begrotingen, wijzigingen in de loop van het dienstjaar niet inbegrepen.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Verdeling van de provinciale financiën per administratief hoofdstuk (a)

Gewone dienst

(miljoenen franken)

HOOFDSTUKKEN	1970 (b)		1971 (c)		1972 (c)		1973 (d)		1974 (e)	
	Ontvangsten	Uitgaven	Ontvangsten	Uitgaven	Ontvangsten	Uitgaven	Ontvangsten	Uitgaven	Ontvangsten	Uitgaven
Patrimonium	120	91	130	105	178	112	156	145	189	148
Aandeel in het Fonds der prov. en Provinc. belast. - Algem. administr. ..	4 073	413	4 573	531	5 741	648	7 115	941	7 892	1 006
Justitie - Eredienst	—	33	—	32	—	54	1	66	1	68
Provinciebedrijven	1 215	1 075	1 583	1 373	1 568	1 438	1 741	1 687	937	861
Maatschappelijke voorzorg	56	320	65	355	72	387	77	514	83	564
Openbare gezondheid	301	639	374	698	388	805	443	1 066	466	1 159
Wegen en openbare werken	106	583	99	614	80	719	98	987	98	1 047
Economie	12	214	13	229	10	256	15	389	19	412
Onderwijs	1 613	2 695	2 050	3 144	2 418	3 734	2 834	4 602	3 296	5 240
Cultuur	39	268	41	298	44	380	48	488	54	541
Pensioenen	53	229	92	263	134	302	110	374	117	433
Schuld	128	1 171	177	1.389	241	1 574	1 367	3 120	1 509	3 492
Overdrachten	—	33	—	35	5	47	13	46	—	42
Totaal eigen aan het dienstjaar	**7 716**	**7 764**	**9 197**	**9 066**	**10 879**	**10 456**	**14 018**	**14 425**	**14 661**	**15 013**
Saldo van de vorige dienstjaren	**1 442**	**326**	**1 508**	**785**	**1 293**	**759**	**841**	**485**	**668**	**413**
Algemeen totaal ...	**9 158**	**8 090**	**10 705**	**9 851**	**12 172**	**11 215**	**14 859**	**14 910**	**15 329**	**15 426**

(a) Vanaf 1975, zie voorgaande tabel.
(b) Definitieve rekeningen; ontvangsten : vastgestelde rechten; uitgaven : werkelijke vastgestelde uitgaven.
(c) Voorlopige rekeningen.
(d) Bij koninklijk besluit goedgekeurde begrotingsramingen, de wijzigingen aangebracht in de loop van het dienstjaar inbegrepen.
(e) Bij koninklijk besluit goedgekeurde begrotingsramingen, de wijzigingen aangebracht in de loop van het dienstjaar niet inbegrepen.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Geografische verdeling van de provinciale financiën

Gewone dienst

(miljoenen franken)

PROVINCIE	Dienstjaren (a)	Totaal eigen aan het dienstjaar			Algemeen totaal		
		Ontvangsten	Uitgaven	Saldi	Ontvangsten	Uitgaven	Saldi
Antwerpen	1971	1 405	1 239	+166	1 728	1 457	+271
	1972	1 457	1 330	+127	1 887	1 540	+347
	1973	1 710	1 857	—147	1 943	1 943	—
	1974	1 932	2 094	—162	2 177	2 177	—
	1975	2 414	2 285	+129	2 585	2 550	+ 35
	1976	2 936	2 880	+ 56	3 380	3 379	+ 1
Brabant	1971	1 585	1 682	— 97	1 933	1 716	+217
	1972	2 143	1 942	+201	2 328	1 977	+351
	1973	2 299	2 474	—175	2 490	2 490	—
	1974	2 644	2 703	— 59	2 718	2 718	—
	1975	2 855	2 897	— 42	3 000	2 982	+ 18
	1976	2 349	3 934	—1 585	2 381	4 039	—1 658
Henegouwen	1971	1 723	1 666	+ 57	1 740	1 959	—219
	1972	2 041	1 969	+ 72	2 041	2 287	—246
	1973	2 599	2 507	+ 92	2 628	2 642	— 14
	1974	2 844	2 853	— 9	2 932	2 963	— 31
	1975	3 645	3 536	+109	3 674	3 565	+109
	1976	4 794	5 153	—359	4 794	5 483	—689
Luik	1971	1 461	1 588	—127	1 820	1 600	+220
	1972	1 748	1 788	— 40	2 008	1 822	+186
	1973	2 242	2 323	— 81	2 396	2 392	+ 4
	1974	2 499	2 613	—114	2 613	2 638	— 25
	1975	3 388	3 361	+ 27	3 388	3 381	+ 7
	1976	3 947	3 939	+ 8	3 966	3 954	+ 12
Limburg	1973	1 418	1 478	— 60	1 435	1 492	— 57

	1973	1 796	1 830	— 34	1 838	1 839	— 1
	1974	977	987	— 10	994	994	—
	1975	1 129	1 140	— 11	1 179	1 179	—
	1976	1 307	1 318	— 11	1 361	1 361	—
Luxemburg	1971	188	121	+ 67	351	219	+132
	1972	234	250	— 16	271	252	+ 19
	1973	315	333	— 18	334	334	—
	1974	369	388	— 19	390	390	—
	1975	480	488	— 8	488	488	—
	1976	634	634	—	635	634	+ 1
Namen	1971	382	321	+ 61	383	424	— 41
	1972	438	387	+ 51	438	507	— 69
	1973	565	541	+ 24	565	605	— 40
	1974	619	618	+ 1	620	661	— 41
	1975	774	649	+125	774	710	+ 64
	1976	933	929	+ 4	933	931	+ 2
Oost-Vlaanderen	1971	684	697	— 13	876	701	+175
	1972	809	801	+ 8	1 063	808	+255
	1973	1 540	1 658	—118	1 663	1 663	—
	1974	1 710	1 778	— 68	1 782	1 782	—
	1975	1 240	1 206	+ 34	1 294	1 294	—
	1976	1 486	1 438	+ 48	1 545	1 545	—
West-Vlaanderen	1971	451	416	+ 35	537	433	+104
	1972	591	511	+ 80	701	530	+171
	1973	952	902	+ 50	1 002	1 002	—
	1974	1 067	979	+ 88	1 103	1 103	—
	1975	1 025	841	+184	1 059	1 054	+ 5
	1976	1 206	1 009	+197	1 265	1 264	+ 1

(a) Dienstjaren 1971 en 1972 : Voorlopige rekeningen.
Dienstjaar 1973 : Bij koninklijk besluit goedgekeurde begrotingsramingen, de wijzigingen aangebracht in de loop van het dienstjaar inbegrepen.
Dienstjaren 1974, 1975 en 1976 : Bij koninklijk besluit goedgekeurde begrotingsramingen, de wijzigingen aangebracht in de loop van het dienstjaar niet inbegrepen.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Financiële verhouding van de Staat tot de lagere publiekrechtelijke lichamen

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	1973	1974	1975 (a)	1976 (b)
DEBET				
A. *Inkomensoverdrachten*	49 350	59 029	71 983	83 498
1. Onderwijsbijdragen	*19 416*	*24 598*	*29 392*	*31 459*
a) Lonen en pensioenen	(18 062)	(22 676)	(26 718)	(28 488)
b) Werkingskosten	(1 354)	(1 922)	(2 674)	(2 971)
2. Bijdragen voor intrestlasten	*1 575*	*2 288*	*3 348*	*4 199*
3. Andere speciale bijdragen	*994*	*1 168*	*1 332*	*1 516*
4. Bijdragen met algemene doeleinden	*27 365*	*30 975*	*37 911*	*46 324*
B. *Kapitaaloverdrachten*	5 872	4 492	7 403	8 623
1. Onderwijsgebouwen en -uitrusting	*956*	*764*	*1 213*	*1 295*
2. Andere gebouwen en wegen	*3 751*	*2 541*	*3 814*	*4 036*
3. Andere overdrachten	*1 165*	*1 187*	*2 376*	*3 292*
Totaal	**55 222**	**63 521**	**79 386**	**92 121**
CREDIT				
A. *Inkomensoverdrachten*	423	433	863	641
B. *Kapitaaloverdrachten*	190	162	241	176
Totaal	**613**	**595**	**1 104**	**837**
Saldo	**54 609**	**62 926**	**72 282**	**91 284**

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) Raming der ontvangsten; voor de uitgaven, goedgekeurde kredieten (met inbegrip van de speciale wetten), verbeterd door het aanpassingsblad.
(b) Ramingen.

Algemeen overzicht van de gemeentefinanciën

Gewone dienst

(miljoenen franken)

DIENSTJAREN	Totaal eigen aan het dienstjaar			Algemeen totaal		
	Ontvangsten	Uitgaven	Saldi	Ontvangsten	Uitgaven	Saldi
1967 (a)	41 450	42 794	— 1 344	51 936	52 790	— 854
1968 (a)	48 375	46 651	+ 1 724	61 127	56 982	+ 4 145
1969 (b)	49 806	53 828	— 4 022	53 348	60 996	— 7 648
1970 (b)	54 117	59 513	— 5 396	60 194	63 821	— 3 627
1971 (b)	60 742	66 947	— 6 205	68 110	71 246	— 3 136
1972 (b)	68 519	75 685	— 7 166	76 357	79 946	— 3 589
1973 (b)	79 002	86 333	— 7 331	85 940	92 202	— 6 262
1974 (b)	88 545	96 500	— 7 955	98 817	102 647	— 3 830
1975 (c)	102 030	115 593	—13 563	114 958	124 814	— 9 856
1976 (d)	115 605	132 115	—16 510	130 863	145 199	—14 336

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Definitieve rekeningen; ontvangsten : vastgestelde rechten; uitgaven : werkelijk vastgestelde uitgaven.
(b) Goedgekeurde begrotingen met inbegrip der beroepen, de wijzigingen aangebracht in de loop van het dienstjaar niet inbegrepen.
(c) Statistiek opgesteld door het Ministerie van Binnenlandse Zaken.
(d) Statistiek opgesteld door het Gemeentekrediet van België.

Evolutie van de belangrijkste gemeenteontvangsten

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	1972	1973	1974	1975	1976
Gemeentefonds (globale dotatie) (a)	21 001	23 463	26 561	31 883	38 750
Speciale fondsen (b)	1 896	2 297	2 238	2 894	2 877
Totaal ...	**22 897**	**25 760**	**28 799**	**34 777**	**41 627**
Gemeentebelastingen (c)	22 288 (d)	23 745 (d)	29 387 (d)	32 568 (e)	..
Totaal ...	**45 185**	**49 505**	**58 186**	**67 345**	..
Gewone ontvangsten van het dienstjaar (f)	**68 487** (d)	**77 358** (d)	**91 305** (d)	**102 030** (e)	**115 605** (g)

Bronnen : Ministerie van Binnenlandse Zaken.
Gemeentekrediet van België.

(a) Waarvan 7.770 miljoen frank voor de 4 grote steden in 1972, 8.681 in 1973, 9.828 in 1974, 11.797 in 1975 en 14.337 in 1976.
(b) Met inbegrip van de compensatie voor de afschaffing van het Fonds der vennootschappen (art. 358 van het W.I.B.), de aanvullende uitkeringen van het Gemeentefonds en de speciale hulpgelden van de Staat evenals het hulpgeld aan de samengevoegde gemeenten.
(c) Volgens de rekeningen.
(d) Statistiek der rekeningen opgesteld door het Ministerie van Binnenlandse Zaken.
(e) Statistiek der begrotingen opgesteld door het Ministerie van Binnenlandse Zaken.
(f) Met inbegrip van de wedden van het onderwijzend personeel die door de Staat rechtstreeks aan dit personeel werden uitbetaald en dus niet via de Gemeentekas.
(g) Voorlopige statistiek der begroting opgesteld door het Gemeentekrediet.

Geografische verdeling van de gemeentefinanciën

Gewone dienst

(miljoenen franken)

PROVINCIEN	Dienstjaren (a)	Totaal eigen aan het dienstjaar			Algemeen totaal		
		Ontvangsten	Uitgaven	Saldi	Ontvangsten	Uitgaven	Saldi
Antwerpen	1970	10 932	12 870	—1 938	12 839	14 353	—1 514
	1971	12 254	14 522	—2 268	14 668	14 992	— 324
	1972	14 098	16 469	—2 371	16 499	16 835	— 336
	1973	16 131	18 741	—2 710	17 690	19 253	—1 563
	1974	18 372	21 111	—2 739	21 206	21 606	— 400
Brabant	1970	14 086	15 086	—1 000	15 868	15 745	+ 123
	1971	15 762	16 997	—1 235	18 180	17 798	+ 382
	1972	17 880	19 165	—1 285	20 140	20 402	— 262
	1973	20 808	22 014	—1 206	22 793	23 623	— 830
	1974	22 903	24 150	—1 247	25 104	25 551	— 447
Henegouwen	1970	6 113	6 688	— 575	6 614	7 543	— 929
	1971	6 847	7 432	— 585	7 308	8 443	—1 135
	1972	7 701	8 496	— 795	8 254	9 747	—1 493
	1973	8 860	9 676	— 816	9 468	11 239	—1 771
	1974	10 026	11 272	—1 246	10 914	12 782	—1 868
Luik	1970	7 123	8 035	— 912	7 433	8 758	—1 325
	1971	8 056	9 096	—1 040	8 468	10 517	—2 049
	1972	9 228	10 325	—1 097	9 678	11 041	—1 363
	1973	15 520	11 617	—1 097	11 044	13 074	—2 030
Limburg	1970	[illegible]	[illegible]	[illegible]	13 174	14 705	—1 531
	1971	2 401	2 623	— 222	2 583	2 651	— 68
				267	3 082	3 165	— 83

Limburg	1970	2 122	2 283	— 161	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	1972	2 738	3 105	— 367	3 082	3 165	— 83
	1973	3 202	3 597	— 395	3 642	3 700	— 58
	1974	3 677	4 126	— 449	4 158	4 191	— 33
Luxemburg	1970	979	1 141	— 162	1 209	1 196	+ 13
	1971	1 120	1 277	— 157	1 354	1 337	+ 17
	1972	1 241	1 398	— 157	1 478	1 457	+ 21
	1973	1 410	1 575	— 165	1 672	1 654	+ 18
	1974	1 538	1 798	— 261	1 928	1 877	+ 51
Namen	1970	1 606	1 701	— 95	1 838	1 776	+ 62
	1971	1 786	1 918	— 132	2 055	2 001	+ 54
	1972	2 043	2 218	— 175	2 355	2 314	+ 41
	1973	2 324	2 501	— 177	2 650	2 596	+ 54
	1974	10 262	10 653	— 391	11 199	10 981	+ 218
Oost-Vlaanderen	1970	6 883	7 238	— 355	7 397	7 460	— 63
	1971	7 675	8 022	— 347	8 233	8 296	— 63
	1972	8 008	8 534	— 526	8 667	8 837	— 170
	1973	9 312	9 683	— 371	9 986	10 021	— 35
	1974	10 262	10 653	— 391	11 199	10 981	+ 218
West-Vlaanderen	1970	4 273	4 471	— 198	4 642	4 603	+ 39
	1971	4 841	5 060	— 219	5 261	5 211	+ 50
	1972	5 582	5 975	— 393	6 204	6 148	+ 56
	1973	6 435	6 829	— 394	6 995	7 042	— 47
	1974	7 451	7 810	— 359	8 041	7 973	+ 68

(a) Dienstjaren 1970 tot en met 1974: goedgekeurde begrotingen met inbegrip der beroepen, de wijzigingen aangebracht in de loop van het dienstjaar niet inbegrepen.
De gegevens voor 1975 en 1976 zijn nog niet beschikbaar.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Verloop van de gemeenteuitgaven

Eigen aan het dienstjaar (begrotingen)

(miljoenen franken)

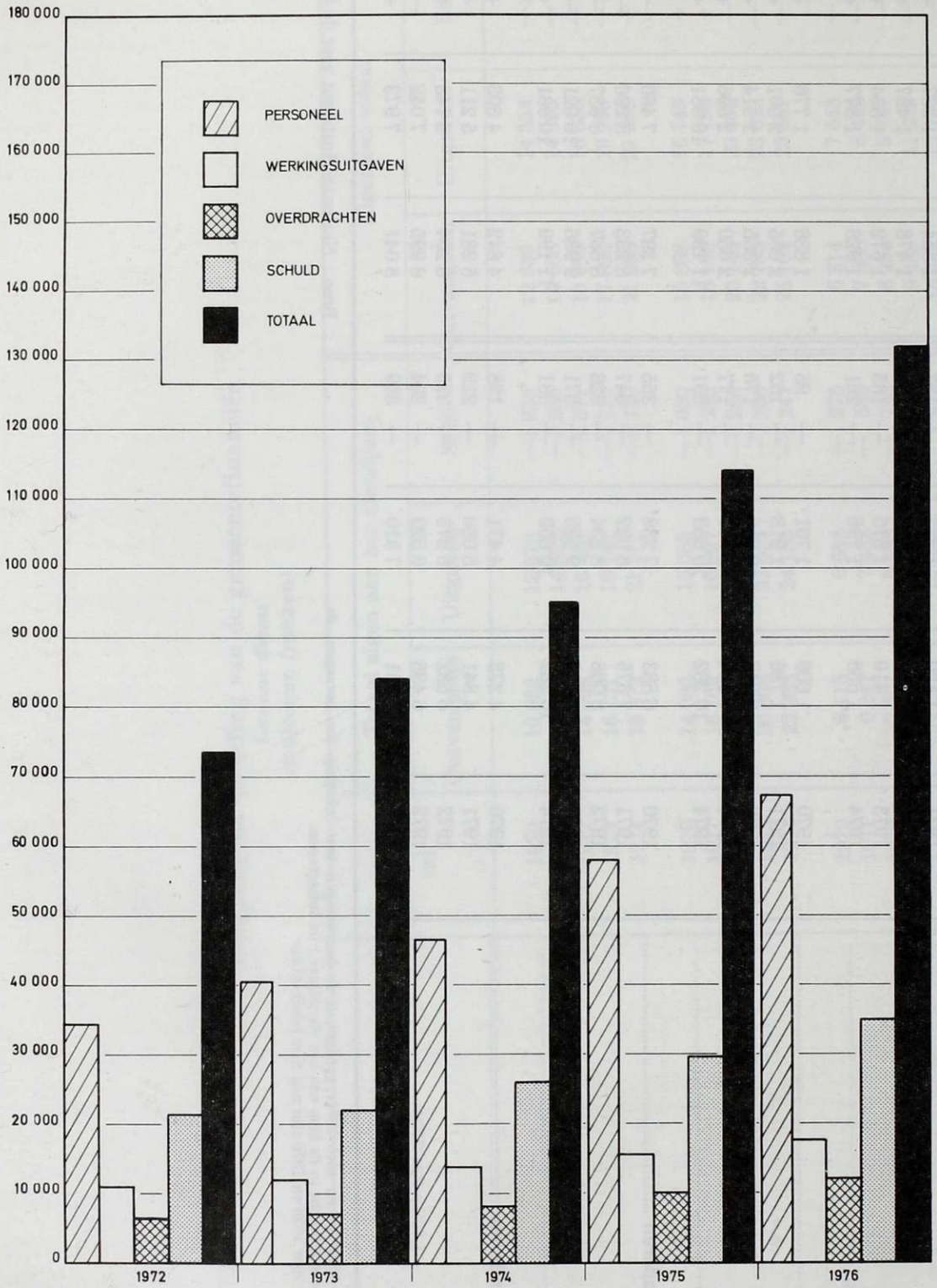

Bronnen : Voor de eerste drie jaren : Ministerie van Binnenlandse Zaken.
Voor de laatste twee jaren : Gemeentekrediet van België.

HOOFDSTUK III

GELD EN KREDIET

AFDELING I. — GELDMARKT

Globaal genomen kan gesteld worden dat het verloop van de financiële markten in 1976 mede sterk getekend werd door de verruiming van het tekort der overheidsfinanciën. Dit deficit werd gedekt door overheidsleningen op korte en lange termijn. Telkens hierop werd ingetekend, hetzij met reeds bestaand geld dat door de overheid opnieuw in omloop werd gebracht, hetzij met nieuw gecreëerd geld, kende respectievelijk het bedrag der niet-monetaire activa of de geldvoorraad een aangroei.

Wat de bedrijfsactiviteit betreft heeft de financiering van de voorraadaangroei wellicht bijgedragen tot de stijging van de schulden der bedrijven. De prijsstijging van de ingevoerde goederen eiste middelen van de bedrijven en particulieren op zodat dezen, onder gelijkblijvende omstandigheden, minder nieuwe financiële activa konden aanleggen of verplicht waren meer nieuwe schulden aan te gaan. De verslechtering van het lopend saldo met het buitenland vooral onder impuls van de voorraadaanvulling en de verslechtering van de ruilvoet heeft het expansieve effect van de financiële behoeften van de overheid op het financiële overschot van de bedrijven en particulieren dan ook grotendeels gecompenseerd.

In termen van financiële overschotten en tekorten resulteerde het lopende betalingsverkeer met het buitenland (1) in een deficit van naar raming 7 miljard, tegen een overschot van 14 miljard voor 1975.

Het netto te financieren saldo van de overheid lag 33 miljard hoger dan in het voorgaande jaar. Het netto financiële overschot van bedrijven en particulieren steeg daarentegen met 5 miljard t.o.v. 1975.

Deze ontwikkeling kan eveneens enigszins worden toegelicht aan de hand van het verloop van de geldhoeveelheid. In 1976 steeg het totaal van de geldvoorraad en de andere verplichtingen t.o.v. bedrijven en particulieren bij de hoofdzakelijk geldscheppende instellingen met 152,2 miljard, tegen 152,4 miljard tijdens het voorgaande jaar. De geldvoorraad in enge zin vertoonde in dit raam een toeneming van 43,8 miljard, tegen +87,4 miljard in 1975.

---

(1) Het betreft de verrichtingen van de B.L.E.U. op transactiebasis, verminderd met de transacties tussen het Groothertogdom Luxemburg en derde landen en vermeerderd met de verrichtingen tussen België en Luxemburg.

De belangrijkste tegenpost van de beschouwde ontwikkeling wordt uitgemaakt door de kredietverlening aan bedrijven, particulieren en aan de overheidssector die de restrictieve invloed, op de totale geldhoeveelheid, van de verrichtingen met het buitenland ruim heeft opgevangen.

De financiering van de overheidssector maakte een tegenpost uit van de aangroei van het totaal van de geldhoeveelheid en de quasi-monetaire liquiditeiten ten belope van 88,6 miljard, tegen 52,6 miljard in 1975. De kredietverlening aan bedrijven en particulieren, (opgenomen bedragen van disconto, voorschotten en acceptkredieten, met uitzondering van de wissels die dienen om handelsvorderingen op het buitenland te mobiliseren, oorspronkelijk toegestaan door de hoofdzakelijk geldscheppende instellingen) vormde een tegenpost ten bedrage van 84,8 miljard, tegen 66,3 miljard in het voorgaande jaar.

Deze ontwikkeling moet worden gesteld in het ruimer kader van het verloop der financiële activa doorheen het jaar. Het totaal der financiële activa kende immers tijdens het beschouwde jaar een aangroei van naar raming 445 miljard, tegen 378 miljard tijdens het voorgaande jaar.

In het totaal van de vorming van financiële activa door de particulieren en bedrijven nam het aandeel van de beleggingen op halflange en lange termijn toe. Deze verschuiving betrof echter alleen de beleggingen in Belgische franken; het aandeel van de activa in vreemde valuta's op halflange en lange termijn verminderde.

Inzake de *activa in Belgische franken* vertoonden de monetaire kasmiddelen een duidelijke groeivertraging. De algemene verhoging van het rentepeil heeft de bedrijven en particulieren er toe aangezet om het aanhouden van weinig of niet renderende monetaire activa te beperken. De deposito's in de vorm van gewone boekjes namen ook trager toe dan in 1975, namelijk +106 miljard, tegen 136,7 miljard. De rente op deze activa bleef immers in tegenstelling met de meeste andere creditrentepercentages, gedurende het gehele jaar ongewijzigd.

De deposito's op termijn en met een opzegging van ten hoogste een jaar stegen met 97,4 miljard frank, tegen een daling van 21,8 miljard in 1975. Deze ontwikkeling staat uitsluitend in verband met het verloop van de grote deposito's en de deposito's in het buitenland, waarvan het rentepeil gelet op de marktverhoudingen werd opgetrokken. Er moet in dit opzicht eveneens rekening worden gehouden met het « draaimolen »-effect.

De financiële activa met vast rendement en met een looptijd van meer dan een jaar, gevormd door de bedrijven en de particulieren, vertoonden een krachtige vermeerdering in 1976. In tegenstelling tot de groei van de deposito's stegen de nettobeleggingen in obligaties en kasbons echter duidelijk, met name van 93,9 tot 144,9 miljard. Gedurende het grootste deel van het jaar ging hun rentepeil sneller omhoog dan zowel de tarieven voor kortlopende beleggingen als de rente van de meeste langlopende beleggingen in het buitenland.

De rentetarieven van de door de openbare kredietinstellingen uitgegeven kasbons en obligaties voor meer dan 1 jaar werden immers verhoogd met 1,50 tot

1,75 %, terwijl het rendement van staatsobligaties voor de houder tot de eindvervaldag, dat 8,69 % bedroeg voor de lening 1975-1983 uitgegeven in september 1975, steeg tot 10,02 % voor de lening 1976-1985 uitgegeven in september 1976. Er moet tevens worden rekening gehouden met de vertraagde stijging van de comsumptieprijzen, zodat voor de beleggers opnieuw een reëel nettorendement over bleef.

In dit raam kan eveneens worden opgemerkt dat het totaal der bankdeposito's van de particulieren en bedrijven een geringe groeiversnelling vertoonde tijdens het eerste halfjaar. Tijdens het tweede semester vertraagde de aangroei (uitgedrukt als procentuele wijziging t.o.v. de overeenkomstige maand van het voorgaande jaar) echter duidelijk. Dit verloop moet hoofdzakelijk worden in verband gebracht met de geringere toeneming van de deposito's met een looptijd van ten hoogste één maand en de tegoeden in de vorm van boekjes; deze vertonen respectievelijk een aangroei van 13,1 % en 14,9 % van eind december 1975 tot eind december 1976, tegen respectievelijk 16,6 % en 30,2 % van eind december 1974 tot eind december 1975.

De tegoeden bij de depositobanken met een looptijd van meer dan één maand laten een groeiversnelling zien en eind 1976 lag het bedrag van deze deposito's 19,1 % hoger dan eind 1975.

Het totaal bedrag van de netto uitgiften inzake obligaties en kasbons van het Gemeentekrediet, de banken, de A.S.L.K. en de privé-spaarkassen vertoonde in 1976 een stijging met 17,5 %, tegen 17,1 % in 1975.

In tegenstelling tot de particulieren en de bedrijven zonder vennootschapsvorm, die slechts iets meer aan financiële activa zouden hebben gevormd dan tijdens de voorgaande jaren, vertoonde de vorming van de financiële activa door de vennootschappen in het beschouwde jaar een aangroei, tegen een vermindering in 1975. Ongetwijfeld kan deze ontwikkeling worden verklaard door de verbeterde nominale cash-flow van de meeste bedrijven. Dit kwam dan ook tot uiting in het verloop van de termijndeposito's. Bovendien moet rekening worden gehouden met het feit dat tijdens bepaalde perioden van het jaar de eersterangsleners baat vonden bij het opnemen van kortlopende kredieten waarvan het bedrag onmiddellijk voor een korte termijn belegd werd (het draaimolen-effect), hetgeen zowel het bedrag der financiële activa van de vennootschappen als van hun financiële verplichtingen opdreef.

De aangroei van de financiële activa gevormd door bedrijven en particulieren komt vooral overeen met de stijging van hun vorderingen op het buitenland (72 tegen 23 miljard) en op de niet financiële binnenlandse sectoren. De toeneming der financiële activa bij het geheel van de financiële instellingen lag naar verhouding veel lager.

De hoeveelheid nieuwe middelen die naar de niet-geldscheppende financiële instellingen toevloeiden lag in dezelfde lijn als tijdens het voorgaande jaar. Bij de financiële instellingen van de overheidssector werden nl. minder nieuwe activa gevormd; bij de private spaarkassen, de hypotheek- en kapitalisatiemaatschappijen iets meer. In beide gevallen ondergingen de beleggingen de weerslag van de ongunstiger ontwikkeling der deposito's op gewone boekjes, doch deze invloed woog het sterkst door op de aangroei van de passiva der openbare financiële instellingen.

De vorming van financiële activa was aanzienlijker bij de banken (met uitzondering van de Nationale Bank). De forse toeneming van de "overige" deposito's met een looptijd van ten hoogste een jaar en de matige groeiversnelling van de uitgifte der kasbons hebben immers bij deze instellingen de groeivertraging van de deposito's in de vorm van boekjes en van de dadelijk opvraagbare deposito's goedgemaakt.

In 1976 hebben zowel de bedrijven als de particulieren meer nieuwe *schulden* aangegaan. Hun gezamenlijke financiële verplichtingen stegen immers met 270 miljard, tegen 210 miljard in het voorgaande jaar.

De verplichtingen van de bedrijven namen met 15 miljard meer toe dan in 1975. Dit kan worden verklaard door de voorraadaangroei en de stijging van de netto handelsvorderingen op het buitenland, die het jaar tevoren waren gedaald. Er moet eveneens worden rekening gehouden met het « draaimolen »-effect.

Op te merken valt dat de stijging van de kortlopende verplichtingen minder groot was dan die van het voorafgaande jaar. In het eerste kwartaal en in de zomermaanden kenden deze verplichtingen een snelle groei die echter werd gecompenseerd door hun trage groei in de andere perioden van het jaar. Dit verloop werd trouwens bepaald door de op- en neergaande beweging van de netto handelsvorderingen op het buitenland. De bedrijven gingen bovendien minder kortlopende verplichtingen aan tegenover het buitenland.

De langlopende verplichtingen groeiden sterker aan dan in 1975, dit niettegenstaande de stagnatie van de bruto vaste kapitaalvorming. Bij een aantal bedrijven zou de zelffinancieringsquota gedaald zijn en het is niet uitgesloten dat sommige ondernemingen bovendien langlopende schulden hebben aangegaan om tekorten in hun bedrijfskapitaal tegemoet te komen. De debetrente voor kort krediet heeft bovendien vaak die voor lang krediet overtroffen, hetgeen menig bedrijf ertoe aanzette het aangaan van langlopende schulden niet langer uit te stellen.

De schulden van particulieren stegen eveneens met een heel wat groter bedrag dan in 1975. Enerzijds groeide het bedrag aan kortlopende kredieten, dat werd opgenomen, uitzonderlijk sterk aan, dit wegens de wederopleving van de aankopen van duurzame verbruiksgoederen mede in de hand gewerkt door de soepele voorschriften inzake afbetalingskrediet. Anderzijds groeiden ook de langlopende verplichtingen in een sneller tempo. De hoogconjunctuur in de woningbouw heeft in dit opzicht wellicht een belangrijke rol gespeeld.

De beschreven versnelling in de groei van de schulden van de bedrijven en particulieren kwam vooral tot uiting in de bedragen opgenomen bij de Belgische financiële instellingen : deze namen toe met 212,3 miljard, tegen 162,3 miljard in 1975. De bedrijven deden ook in belangrijker mate een rechtstreeks beroep op de Belgische kapitaalmarkt; zij gingen daarentegen minder nieuwe schulden aan tegenover het buitenland.

Het verloop van de debetrentetarieven liet een algemene stijging zien. De tarieven op de geldmarkt waarvan het verloop sterk gericht werd door de spanningen

op de wisselmarkten hebben de ontwikkeling van de tarieven voor de kortlopende kredieten aan bedrijven grotendeels bepaald. De stijging bereikte 3,25 en 4,15 % respectievelijk voor gewone voorschotten en voor disconto- en acceptkredieten. De schommelingsmarge was echter doorgaans beperkter voor de gewone voorschotten dan voor de disconto- en acceptkredieten. Van half december 1975 tot half april bedroeg de stijging van de minimum debetrentepercentages ongeveer 2,75 % voor de gewone voorschotten en 4,40 % voor de disconto- en acceptkredieten. In de daaropvolgende drie maanden werden die tarieven verlaagd met respectievelijk 1 en 1,75 %. Na een nieuwe hausse lagen deze percentages in begin oktober respectievelijk 3,25 en 4,50 % hoger dan half juli; aan het einde van het jaar tenslotte was, tegenover die maxima, een daling met respectievelijk 1,75 en 3 % ingetreden.

De debetrentetarieven voor langlopende leningen werden in de eerste maanden van het jaar opgetrokken met 1,40 % in het geval van de beroepskredieten, en met 0,75 % bij de huisvestingskredieten; sindsdien bleven zij onveranderd.

De maximum lastenpercentages voor het afbetalingskrediet, tenslotte, werden, bij koninklijke besluiten van 13 juli en 17 december, uniform met respectievelijk 9 en 3 centiem per maand verhoogd.

Gelet op de inkrimping van de thesaurieën en van de andere financieringsmiddelen hebben de financiële instellingen in grote mate bankabel (1) papier ter herdiscontering aangeboden op de markt van het *privaat-disconto*. Deze mogelijkheid bleek doorgaans de goedkoopste herfinancieringsvorm met permanent karakter te zijn. De aankopen van bankabel papier door het H.W.I. bereikten in 1976 dan ook een nog nooit opgetekend peil nl. 246 miljard, tegen 174 miljard in 1975. De gemiddelde duur steeg zelfs van 54 tot 64 dagen.

De aankopen van het H.W.I. vertoonden een sterke stijging in februari en maart hetgeen kon worden verklaard door deviezenafvloeiingen. Tijdens het tweede trimester trad een vertraging op. De voorschotten van de Bank aan de Schatkist en de terugvloeiingen van deviezen veroorzaakten immers een ruimere bankliquiditeit.

Vanaf het tweede semester vertoonde het aanbod een herneming onder impuls van periodieke verkrappingsfactoren, samen met een nieuwe belangrijke kapitaalvlucht. In november trad echter een verzwakking op.

De tarieven van het H.W.I. waren sterk gebonden aan de overeenstemmende tarieven van de N.B.B. Het verschil tussen beide moet dan ook worden verklaard door de tendens op de geldmarkt. Begin 1976 bereikte de aankooprente 5,25 % — en zelfs 5 % voor het papier met maximum 60 dagen looptijd — tegen 6 % voor het officiële rentepercentage. Vanaf de eerste schokken op de deviezenmarkt werden de voorwaarden van het Instituut nauw afhankelijk van die van de Nationale Bank. Het normale tarief werd bestendig op 0,10 % onder het rentepercentage gebracht.

---

(1) Het betreft papier dat aan de discontocriteria van de N.B.B. beantwoordt. Deze laatste kan hiervan de conformiteit certificeren voor invoer- of uitvoerverrichtingen. De beschouwde herdiscontering wordt aangerekend op de herdiscontoplafonds die de Nationale Bank aan de financiële instellingen toekent.

Het aanbod van niet-bankabel papier, dat het H.W.I. als koper of makelaar kon tegemoetkomen, lag ruim beneden dit van het voorgaande jaar nl. 87 miljard, tegen 123 miljard. Er moet in dit opzicht met verschillende factoren worden rekening gehouden. De forse stijging van het rentepeil, de verplichting van de meeste cliënten-kopers van het H.W.I. om de opgelegde maatregelen inzake wederbelegging na te leven en de vermindering van de speciale herdiscontomogelijkheid van het H.W.I. bij de Nationale Bank van België hebben dit aanbod immers tegengewerkt.

De verkoop van bankabel papier kende slechts weinig bijval. Over het algemeen kon een volkomen liquiditeit niet opwegen tegen een geringer rendement vergeleken met andere kortlopende beleggingen. Dit was ook zo in 1974, eveneens een jaar van financiële spanningen en omkering in de rentestructuur. De eerste twee maanden van het jaar vormden op dit verloop een uitzondering. De Schatkist heeft toen tijdelijk de opbrengst van publieke leningen gedeeltelijk belegd. De verkopen van dergelijk papier bereikten bijgevolg slechts 61 miljard in 1976 (waarvan 28 miljard aan de Schatkist), tegen 233 miljard in 1975 (waarvan 172 miljard aan de Schatkist) en 16 miljard in 1974.

De vraag naar niet-bankabel papier, waarvan de rentevergoeding nochtans in de lijn bleef van de overige markttarieven, was niet zo uitgebreid als in de vorige twee jaren. Dit kan weliswaar voor een deel worden toegeschreven aan maatregelen inzake wederbelegging. Een belangrijk deel van de cliëntele van het H.W.I. werd er bovendien toe aangezet bij voorrang de behoeften van de Schatkist te financieren. Dit verschijnsel was vooral voelbaar van juli tot oktober. Het totaal van het niet-bankabel papier dat door het H.W.I. werd geplaatst, daalde derhalve opmerkelijk (80 miljard, tegen 185 miljard in 1975).

Op de *daggeldmarkt* beliepen de netto-ontleningen van het Herdiscontering- en Waarborginstituut gemiddeld 4,6 miljard, tegen 10,4 miljard in 1975. Van de ene maand tot de andere schommelde dit gemiddelde tussen 10,4 miljard voor mei en 0,2 miljard voor oktober. De dagelijkse bedragen varieerden van 18,7 miljard op 12 mei tot het nul-niveau dat vaak opgetekend werd vanaf medio augustus tot begin november.

Het spreekt vanzelf dat het H.W.I. zijn ontleningen staakte telkens als de marktrente de voorwaarden overtrof waartegen het bij de Nationale Bank van België kon herdisconteren.

De vermindering van de ontleningen van het H.W.I. moet worden gezien in het licht van de activiteit van het Rentenfonds. In 1975 was het beschouwde Fonds uitlener voor gemiddeld 5,6 miljard, maar in 1976 kwam hieraan een einde. In september werden zelfs aanzienlijke bedragen ontleend. Om regulerende redenen evenwel onthield het Rentenfonds zich meestal ervan daggeld op te nemen als gedeeltelijke dekking van zijn behoeften, die nochtans fors toenamen wegens de omvang van zijn portefeuille Schatkistcertificaten, terwijl de aangroei van het uitstaande bedrag van zijn eigen certificaten hiermee geen gelijke tred hield. Het Rentenfonds trad zelfs op bepaalde tijdstippen niet op als uitlener op de daggeldmarkt, om zodoende, wanneer dit wenselijk geacht werd, het geldmarktbeleid tot verhoging van het rentepeil te steunen.

Voor het niveau van het daggeldtarief was deze houding in het algemeen bepalend. Het peil ervan werd soms tot een tophoogte omhooggetrokken, namelijk in maart evenals van augustus tot oktober : gedurende de eerste helft van deze maand beliep de geldhuur meestal 18,50 % en daalde niet beneden 15,50 %. In december was de gemiddelde rente opnieuw gedaald tot 7,4 %.

Tijdens de laatste weken van het jaar is het Rentenfonds immers opnieuw overgegaan tot belangrijke uitleningen, gefinancierd met voorschotten van de Nationale Bank; de bedoeling was de markt te verruimen en te vermijden dat, ingevolge de traditionele spanningen aan het einde van het jaar, de daggeldrente weer een uitzonderlijk hoog peil zou bereiken.

*
* *

Totale geldhoeveelheid

(miljarden franken)

EINDE PERIODE	Monetaire kasmiddelen in het bezit van de bedrijven (a) en particulieren					Giraal geld in het bezit van de overheid			Eind-totaal
	Chartaal geld	Giraal geld			Totaal	Bij de overwegend geld-scheppende instellingen	Bij de andere financiële instellingen	Totaal	
	(1)	Bij de overwegend geld-scheppende instellingen (2)	Bij de andere financiële instellingen (3)	Totaal (4)=(2)+(3)	(5)=(1)+(4)	(6)	(7)	(8)=(6)+(7)	(9)=(5)+(8)
1972 Maart	201,0	203,0	13,4	216,4	417,4	18,3	3,9	22,2	**439,6**
Juni	220,9	230,4	16,3	246,7	467,6	20,7	4,5	25,2	**492,8**
September	216,8	219,7	17,7	237,4	454,2	20,0	4,8	24,8	**479,0**
December	222,4	234,1	17,2	251,3	473,7	21,8	3,0	24,8	**498,5**
1973 Maart	220,2	243,3	18,0	261,3	481,5	21,2	6,9	28,1	**509,6**
Juni	236,0	263,4	20,7	284,1	520,1	15,5	10,1	25,6	**545,7**
September	230,8	242,0	21,5	263,5	494,3	19,4	8,8	28,2	**522,5**
December	237,6	247,6	20,4	268,0	505,6	27,8	2,8	30,6	**536,2**
1974 Maart	232,3	252,7	23,3	276,0	508,3	35,6	3,9	39,5	**547,8**
Juni	249,4	269,8	25,2	295,0	544,4	26,8	5,5	32,3	**576,7**
September	242,4	258,5	25,4	283,9	526,3	29,1	8,0	37,1	**563,4**
December	254,9	258,6	26,5	285,1	540,0	31,7	4,5	36,2	**576,2**
1975 Maart	254,2	271,3	28,7	300,0	554,2	32,2	4,9	37,1	**591,3**
Juni	279,2	301,1	32,4	333,5	612,7	34,8	6,1	40,9	**653,6**
September	274,2	296,4	35,9	332,3	606,5	29,7	6,4	36,1	**642,6**
December	288,1	306,1	37,0	343,1	631,2	36,0	5,1	41,1	**672,3**
1976 Maart	282,5	309,2	35,8	345,0	627,5	34,1	7,1	41,2	**668,7**
Juni	306,5	335,0	39,3	374,3	680,8	39,9	8,2	48,1	**728,9**
September	299,0	313,9	40,9	354,8	653,8	39,5	6,3	45,8	**699,6**
December (b)	305,8	324,1	39,4	363,5	669,3	43,2	6,7	49,9	**719,2**

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Privé-bedrijven die geen monetaire verbintenissen hebben, financiële instellingen van de overheidssector die geen monetaire verbintenissen hebben, en overheidsbedrijven.
(b) Voorlopige gegevens.

Geldhoeveelheid bij de overwegend geldscheppende instellingen

(miljarden franken)

EINDE PERIODE	Monetaire kasmiddelen in het bezit van de bedrijven (a) en particulieren								Giraal geld in het bezit van de overheid	Eindtotaal
	Chartaal geld			Giraal geld				Totaal		
	Biljetten en munten van de Schatkist	Biljetten van de Nationale Bank van België	Chartale geldhoeveelheid	Bij de Nationale Bank van België	Bij de overheidsinstellingen	Bij de banken	Totaal			
	(b) (1)	(2)	(c) (3)	(d) (4)	(e) (5)	(6)	(7) = (4) tot (6)	(8) = (3)+(7)	(f) (9)	(10) = (8)+(9)
1972 Maart	8,0	200,2	202,8	0,4	53,3	151,4	205,1	407,9	18,3	426,2
Juni	8,3	220,8	222,9	0,6	61,3	171,5	233,4	456,3	20,7	477,0
September	8,3	215,5	218,9	0,4	58,5	162,7	221,6	440,5	20,1	460,6
December	8,5	222,6	225,6	0,6	63,2	173,3	237,1	462,7	21,8	484,5
1973 Maart	8,4	219,4	222,4	0,5	61,6	183,7	245,8	468,2	21,2	489,4
Juni	8,7	237,2	238,4	0,5	68,1	198,1	266,7	505,1	15,5	520,6
September	8,9	230,3	233,3	0,4	60,7	183,8	244,9	478,2	19,4	497,6
December	9,1	238,5	240,6	0,5	65,6	185,9	252,0	492,6	27,8	520,4
1974 Maart	8,8	232,8	235,1	0,6	63,8	191,1	255,5	490,6	35,6	526,2
Juni	9,0	250,6	252,7	0,5	69,2	202,9	272,6	525,3	26,8	552,1
September	9,2	243,7	245,8	0,4	65,7	195,6	261,7	507,5	29,1	536,6
December	9,5	256,1	258,3	0,3	67,5	195,1	262,9	521,2	31,7	552,9
1975 Maart	9,5	255,3	257,1	0,6	70,5	205,3	276,4	533,5	32,2	565,7
Juni	9,8	282,3	282,8	0,6	76,6	229,4	306,6	589,4	34,8	624,2
September	9,9	275,1	277,2	0,6	73,2	227,6	301,4	578,6	29,7	608,3
December	10,2	288,4	292,1	0,9	75,0	236,3	312,2	604,3	36,0	640,3
1976 Maart	10,2	283,9	286,0	0,7	77,6	236,1	314,4	600,4	34,1	634,5
Juni	10,8	308,1	310,7	1,0	81,6	258,9	341,5	652,2	39,9	692,1
September	11,1	299,4	302,2	0,4	77,8	241,3	319,5	621,7	39,5	661,2
December (g)	11,3	307,2	310,5	1,1	81,1	248,1	329,6	640,1	43,3	684,1

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Privé-bedrijven andere dan overwegend geldscheppende, financiële instellingen van de overheidssector die geen overwegend geldscheppende instellingen zijn, en overheidsbedrijven.
(b) Na aftrek van de biljetten en munten van de Schatkist in het bezit van de Nationale Bank van België.
(c) Totaal van de kolommen (1) en (2), na aftrek van de biljetten en munten van de Schatkist en van de biljetten van de Nationale Bank van België in het bezit van de geldscheppende overheidsinstellingen en de banken.
(d) Het creditsaldo van het Rentenfonds bij de Nationale Bank van België wordt niet beschouwd als giraalgeld.
(e) Bestuur der Postchecks en Gemeentekrediet van België.
(f) De gewone rekening van de Schatkist bij de Nationale Bank van België wordt niet beschouwd als giraalgeld.
(g) Voorlopige gegevens.

Gemiddeld koersverloop van enkele geldeenheden op de Beurs te Brussel (a)

(einde 1970 = 100)

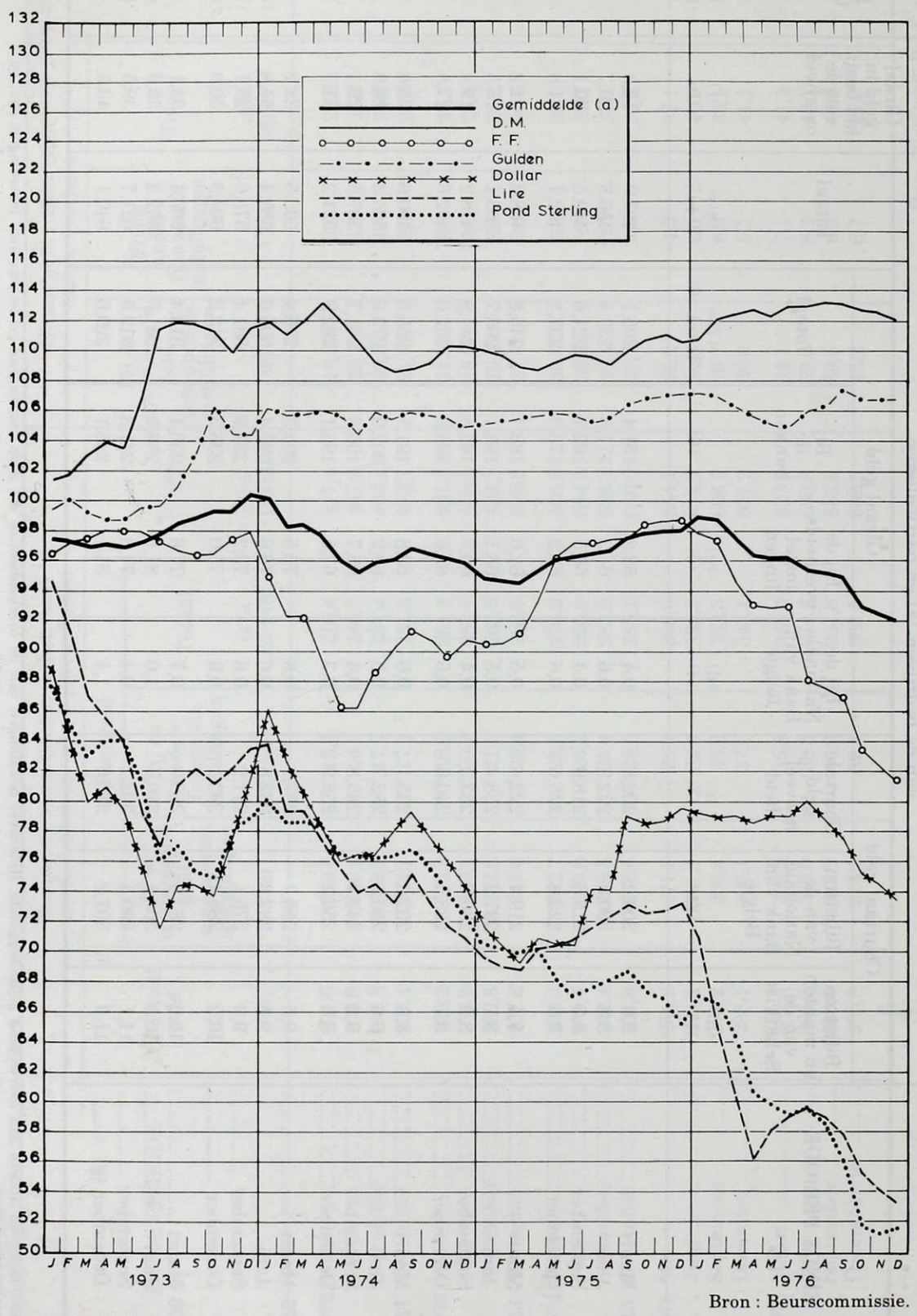

Bron : Beurscommissie.

(a) De individuële koersindexcijfers worden berekend op grond van de maandgemiddelden van de officiële wisselkoersen. Het gemiddeld koersindexcijfer wordt berekend op grond van het relatief aandeel van de uitvoer naar de betrokken landen.

Goud- en nettodeviezenvoorraad van de Nationale Bank van België

Toestand einde maand

(miljarden franken)

MAAND	Goud-voorraad	Tegoed op het buitenland in buitenlandse geldsoorten	E.E.S. financiële bijstand op middellange bijstand	Vorderingen op de Europese Monetaire Overeenkomst	Andere netto-tegoeden of ver-plichtingen	Europees Fonds voor Monetaire Samen-werking	Totaal van de goud- en deviezen-reserves	Beweging van de goud- en deviezen-reserves
1968 December	76,2	18,1	—	15,3	13,3	—	122,9	—14,0
1969 December	76,0	35,6	—	7,8	8,9	—	128,3	+ 5,4
1970 December	73,5	39,0	—	29,8	0,8	—	143,1	+14,8
1971 December	77,2	35,0	—	50,3	2,0	—	164,5	+21,4
1972 December	75,4	52,4	—	52,0	14,5	—	194,3	+29,8
1973 December	71,8	75,9	—	54,4	13,4	3,5	219,1	+24,8
1974 December	71,8	88,6	6,5	53,3	8,6	—	228,9	+ 9,8
1975 December	71,8	107,2	6,5	58,7	8,2	—	252,4	+23,5
1976 Januari	71,8	94,3	6,5	61,8	1,2	—	235,6	—16,8
Februari	71,8	89,9	6,5	61,6	4,3	— 8,1	226,0	— 9,6
Maart	71,8	87,2	6,5	61,9	13,4	—33,2	207,6	— 8,3
April	71,8	83,7	6,5	57,6	10,4	—14,8	215,2	+ 7,5
Mei	71,8	80,1	6,5	65,6	10,2	—	234,2	+19,1
Juni	71,8	79,3	6,5	65,8	11,5	—	234,9	+ 0,6
Juli	71,8	72,5	6,5	65,9	12,0	—	228,7	— 6,1
Augustus	71,8	70,7	6,5	66,5	12,4	—25,8	202,1	— 6,7
September	71,8	64,5	6,5	59,1	11,8	—19,0	194,7	— 7,4
Oktober	71,8	64,1	6,5	59,2	14,2	— 8,7	207,1	+11,4
November	71,8	70,9	6,5	59,4	9,3	—	217,9	+10,8
December	71,8	84,0	6,5	59,0	10,4	—	231,7	+13,8

Bron : Nationale Bank van België.

Gezamenlijke balansen van de ove...ge...
(miljard fran...

Einde periode	Geld-hoeveelheid	Andere verbintenissen tegenover de bedrijven en particulieren (a)			Totaal	Goud-voorraad en netto-deviezen-positie
		In Belgische franken		In buiten-landse valuta's (deposito's voor ten hoogste een jaar)		
		Voor ten hoogste een jaar (deposito's)	Voor meer dan een jaar (deposito's, kasbons en obligaties)			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5) = (1) tot (4) = (6) tot (14)	(6)
1972	484,5	247,8	62,6	9,2	**804,1**	148,7
1973 September	497,6	299,1	69,4	11,6	**877,7**	149,9
December	520,4	316,4	68,8	11,9	**917,5**	151,9
1974 Maart	526,2	343,0	69,9	17,7	**956,8**	131,8
Juni	552,1	341,5	70,4	17,2	**981,2**	124,2
September	536,6	349,0	70,4	18,1	**974,1**	129,7
December	552,9	358,1	71,9	17,5	**1 000,4**	132,5
1975 Maart	565,7	374,7	74,8	18,0	**1 033,2**	144,6
Juni	624,2	370,3	78,8	19,9	**1 093,2**	153,1
September	608,3	390,1	83,5	21,9	**1 103,8**	145,5
December	640,3	402,7	86,8	23,0	**1 152,8**	159,5
1976 Maart	634,5	426,6	92,6	31,7	**1 185,4**	130,9
Juni	692,1	437,0	96,2	28,7	**1 254,0**	136,4
September (j)	661,2	470,7	99,0	30,0	**1 260,9**	115,5
December (j)	684,1	488,5	101,0	31,4	**1 305,0**	145,5

(a) Incl. de « andere verbintenissen » — in de vorm van deposito's, kasbons en obligaties — tengenover de financiële instellingen die geen overwegend geldscheppende instellingen zijn.
(b) Incl. het Wegenfonds, na aftrek van de gewone rekening van de Schatkist bij de Nationale Bank van België.
(c) Incl. de instellingen van de sociale verzekering en na aftrek van de niet-monetaire verbintenissen tegenover de andere overheden.
(d) Privé-bedrijven die geen financiële instellingen zijn, overheidsbedrijven, instellingen voor verzekering op het leven en tegen arbeidsongevallen, en pensioenfondsen.
(e) Met inbegrip van de certificaten voor ten hoogste een jaar van de overheidsbedrijven.
(f) Na aftrek van de verbintenissen tegenover financiële instellingen die geen overwegend geldscheppende instellingen zijn, in een andere vorm dan deposito's of kasbons en obligaties.
(g) Na aftrek van het creditsaldo van het Rentefonds bij de Nationale Bank van België.
(h) Spaarkassen, hypotheek- en kapitalisatiemaatschappijen en kredietinstellingen van de overheidssector.
(i) Deze rubriek omvat voornamelijk het saldo van de niet elders ingedeelde activa en passiva van het Muntfonds, het saldo van de niet elders ingedeelde vorderingen en verbintenissen op en tegenover ingezetenen, de salderingsrekeningen, de verschillen tussen de vastleggingen en participaties eensdeels en de eigen middelen anderdeels, en, met ingang van 1970, de tegenpost van de netto cumulatieve toekenning aan België van bijzondere trekkingsrechten op het Internationaal Monetair Fonds.
(j) Voorlopige gegevens.

end geldscheppende instellingen
nken)

Vorderingen op de overheid		Vorderingen op de bedrijven (d) en particulieren			Vorderingen op financiële instellingen andere dan overwegend geldscheppende (f)		
		Discontokredieten, voorschotten en acceptkredieten					
Staat (b)	Andere overheden (c)	Gefinancierd door de overwegend geldscheppende instellingen	*Pro memorie :* bij hun oorsprong verleend door de overwegend geldscheppende instellingen	Obligaties (e)	Rentenfonds (g)	Andere financiële instellingen (h)	Diversen (i)
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
291,0	39,6	305,0	318,4	24,5	8,5	38,6	—51,8
323,6	46,0	345,5	356,7	23,8	5,9	37,3	—54,3
329,8	56,6	364,8	374,4	25,7	9,6	32,4	—53,3
370,7	57,7	373,6	388,1	26,9	10,7	34,3	—48,9
375,8	60,3	379,3	394,1	29,0	22,6	40,6	—50,6
356,9	59,6	387,2	398,0	31,5	17,5	43,5	—51,8
354,6	69,3	399,7	417,5	35,0	10,1	44,3	—45,1
369,7	69,5	393,1	420,1	40,9	6,0	57,2	—47,8
399,1	71,6	419,9	436,2	41,1	5,0	59,9	—55,5
412,5	66,5	432,4	447,8	40,7	6,3	61,1	—61,2
390,7	77,2	466,3	483,9	43,1	9,2	57,1	—50,3
432,8	74,5	487,0	504,3	42,5	13,6	61,2	—57,1
458,5	76,7	515,4	527,9	42,6	17,7	64,7	—58,0
455,8	73,8	543,5	549,8	42,9	40,0	66,2	—76,8
450,8	86,0	554,8	568,4	48,3	13,9	63,8	—58,1

Bron : Nationale Bank van België.

Oorzaken van de veranderingen in de geldhoeveelheid

(miljarden fr

PERIODE	Geld-hoeveelheid	Andere verbintenissen tegenover de bedrijven en particulieren (a)			Totaal	Transacties met het buitenland (lopend saldo + kapitaaltransacties van de bedrijven (b) en particulieren)	Vorderingen op de bedrijven en particulieren
		In Belgische franken		In buitenlandse valuta's (deposito's voor ten hoogste een jaar)			Discontokredieten, voorschotten en acceptkredieten (d)
		Voor ten hoogste een jaar (deposito's)	Voor meer dan een jaar (deposito's, kasbons en obligaties)				
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5) = (1) tot (4) = (6) tot (16)	(6)	(7)
1972	+64,2	+39,3	+10,2	— 0,5	**+113,2**	+22,6	+52,1
1973	+35,9	+68,7	+ 6,1	+ 2,7	**+113,4**	+19,7 (j)	+56,0
1974	+32,5	+41,7	+ 3,2	+ 5,6	**+ 83,0**	— 8,7(m)	+43,1
1975	+87,4	+44,7	+14,8	+ 5,5	**+152,4**	+26,4	+66,3
1976	+43,8	+85,8	+14,2	+ 8,4	**+152,2**	—23,5	+84,8
1973 4e kwartaal	+22,9	+17,2	— 0,6	+ 0,3	**+ 39,8**	+11,5	+17,7
1974 1e kwartaal	+ 5,8	+26,6	+ 1,2	+ 5,8	**+ 39,4**	—16,8	+13,7
2e kwartaal	+25,8	— 1,5	+ 0,4	— 0,4	**+ 24,3**	— 3,4	+ 6,0
3e kwartaal	—15,5	+ 7,5	+ 0,1	+ 0,9	**— 7,0**	+ 5,9	+ 3,9
4e kwartaal	+16,3	+ 9,0	+ 1,5	— 0,6	**+ 26,2**	+ 5,7	+19,5
1975 1e kwartaal	+12,8	+16,7	+ 2,8	+ 0,5	**+ 32,8**	+18,1	+ 2,6
2e kwartaal	+58,5	— 4,4	+ 4,0	+ 1,9	**+ 60,0**	+ 3,3	+16,0
3e kwartaal	—15,9	+19,8	+ 4,7	+ 2,0	**+ 10,6**	— 7,9	+11,6
4e kwartaal	+32,0	+12,6	+ 3,3	+ 1,1	**+ 49,0**	+13,0	+36,1
1976 1e kwartaal	— 5,8	+23,9	+ 5,8	+ 8,7	**+ 32,6**	—29,2	+20,5
2e kwartaal	+57,6	+10,4	+ 3,6	— 3,0	**+ 68,6**	+ 3,6	+23,7
3e kwartaal (o)	—30,9	+33,7	+ 2,8	+ 1,3	**+ 6,9**	—15,4	+21,7
4e kwartaal (o)	+22,9	+17,8	+ 2,0	+ 1,4	**+ 44,1**	+17,5	+18,6

(a) Incl. de « andere verbintenissen » — in de vorm van deposito's, kasbons en obligaties — tegenover de financiële instellingen die geen overwegend geldscheppende instellingen zijn.
(b) Privé-bedrijven andere dan overwegend geldscheppende, financiële instellingen van de overheidssector die geen overwegend geldscheppende instellingen zijn, en overheidsbedrijven.
(c) Privé-bedrijven die geen financiële instellingen zijn, overheidsbedrijven, instellingen voor verzekering op het leven en tegen arbeidsongevallen en pensioenfondsen.
(d) Verandering in het opgenomen bedrag van de discontokredieten, voorschotten en acceptkredieten (excl. de wissels die dienen om commerciële vorderingen op het buitenland te mobiliseren) die oorspronkelijk door de overwegend geldscheppende instellingen verleend werden.
(e) Inclusief de certificaten voor ten hoogste een jaar van de overheidsbedrijven.
(f) Het gaat om een netto herfinanciering : kredieten bij hun oorsprong door de overwegend geldscheppende instellingen verleend en door hen geherfinancierd bij andere financiële instellingen *min* kredieten bij hun oorsprong door laatstgenoemde instellingen verleend en door hen geherfinancierd bij de overwegend geldscheppende instellingen.
(g) Incl. het Wegenfonds, na aftrek van de gewone rekening van de Schatkist bij de Nationale Bank van België.
(h) Incl. de instellingen van de sociale verzekering en na aftrek van de niet-monetaire verbintenissen tegenover de andere overheden.
(i) Na aftrek van de verbintenissen tegenover financiële instellingen die geen overwegend geldscheppende instellingen zijn, in een andere vorm dan deposito's of kasbons en obligaties.

l bij de overwegend geldscheppende instellingen

ken)

en ven (c) eren	Herfinanciering buiten de overwegend geldscheppende instellingen (stijging : -) (f)		Geldschepping ten behoeve van de overheid		Tegeldemaking van overheidspapier		Vorderingen op financiële instellingen andere dan overwegend geldscheppende	Diversen
Obligaties (e)	van commerciële vorderingen op het buitenland	van disconto- en acceptkredieten aan bedrijven en particulieren	Staat (g)	Andere overheden (h)	aankoop op de markt door de overwegend geldscheppende instellingen	door tussenkomst van het Rentenfonds	(i)	
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
+ 7,8	+ 0,8	+ 1,0	+28,2	+ 8,7	— 1,7	+ 0,3	— 2,9	— 3,7
+ 1,5	— 1,0	+ 3,8	+34,9(k)	+16,1	— 4,0	— 1,7	— 5,8	— 6,1(l)
+ 9,7	— 5,9	— 9,0	+27,8	+12,9	— 6,3	— 1,1	+12,4	+ 8,1(n)
+ 9,3	— 0,7	—	+43,4	+ 9,2	—15,0	— 0,3	+13,1	+ 0,7
+ 5,4	— 2,7	+ 4,2	+79,6	+ 9,0	— 8,4	+ 0,7	+ 7,3	— 4,2
+ 2,3	+ 2,4	+ 1,6	+ 9,8	+10,9	— 3,4	— 4,7	— 4,8	— 3,5
+ 1,4	— 3,1	— 4,7	+40,7	+ 1,4	— 1,5	+ 0,8	+ 2,0	+ 5,5
+ 2,2	+ 0,3	— 0,5	+15,4	+ 2,5	— 3,4	+ 3,9	+ 6,7	— 5,4
+ 2,4	— 1,2	+ 4,2	—27,0	— 0,8	+ 0,4	+ 2,2	+ 2,7	+ 0,3
+ 3,6	— 1,9	— 8,1	— 1,2	+ 9,7	— 1,9	— 8,0	+ 1,0	+ 7,8
+ 5,9	— 2,8	— 9,2	+14,5	—	+ 0,7	— 5,0	+12,8	— 4,8
+ 0,3	— 1,0	+ 9,7	+27,3	+ 1,7	— 0,2	— 2,8	+ 2,3	+ 3,4
+ 0,3	—	+ 1,7	+21,0	— 5,0	— 5,3	+ 4,9	+ 1,9	—12,6
+ 2,8	+ 3,1	— 2,2	—18,4	+12,5	—10,2	+ 2,6	— 3,9	+13,6
— 0,6	— 1,8	+ 0,2	+53,7	— 2,4	— 4,3	— 3,1	+ 4,1	— 4,5
+ 0,2	+ 0,7	+ 4,9	+36,0	+ 2,3	— 3,6	— 0,4	+ 4,2	— 3,0
+ 0,3	— 0,8	+ 6,3	+10,7	— 2,8	— 0,1	—	+ 0,9	—13,9
+ 5,5	— 0,8	— 7,2	—20,8	+12,6	— 0,4	+ 4,2	— 2,3	+17,2

Bron : Nationale Bank van België.

(j) Exclusief een louter boekhoudkundige vermindering met 10,7 miljard frank voortvloeiend uit de aanpassing van diverse tegoeden en verplichtingen ten gevolge van de appreciatie van de Belgische frank na de beslissingen van de Monetaire conferentie van Washington van 18 december 1971 en van de devaluatie van de dollar van de Verenigde Staten in 1973.

(k) Exclusief een toeneming van 6,2 miljard frank voortvloeiend uit de overname door de Staat van de nettoverminderingen van activa voortvloeiend uit de appreciatie van de Belgische frank na de beslissingen van de Monetaire conferentie van Washington van 18 december 1971 en uit de devaluatie van de dollar van de Verenigde Staten in 1973.

(l) Exclusief een toeneming met 4,5 miljard frank voortvloeiend, enerzijds, uit de aanpassingen van de te ontvangen en te leveren vreemde valuta's ten gevolge van de appreciatie van de Belgische frank en van de devaluatie van de dollar van de Verenigde Staten waarvan sprake in de noten (j) en (k) hierboven (3,2 miljard frank) en, anderzijds, uit de tegenpost van de afschrijvingen van een deel der nettoverminderingen van activa (1,3 miljard frank).

(m) Vanaf 1974 zijn deze cijfers berekend op basis van de mutatie van de nettotegoeden op het buitenland in buitenlandse valuta's, omgezet in Belgische franken tegen de wisselkoersen van de periode; zij bevatten niet de boekhoudkundige veranderingen die de tegenwaarde in Belgische franken van de aan het begin van de periode bestaande bedragen in buitenlandse valuta's kan hebben ondergaan ten gevolge van wisselkoersveranderingen tijdens de periode.

(n) Vanaf 1974, inclusief de boekhoudkundige veranderingen die de tegenwaarde in Belgische franken van de aan het begin van de periode bestaande bedragen in buitenlandse valuta's kan hebben ondergaan ten gevolge van wisselkoersveranderingen tijdens de periode.

(o) Voorlopige gegevens.

Algemene staat der banken
(miljarden franken)

OMSCHRIJVING	31 december								Einde kwartaal			
	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1e kwartaal 1976	2e kwartaal 1976	3e kwartaal 1976	4e kwartaal 1976
ACTIEF												
Liquide middelen	122,2	182,5	223,5	267,9	348,4	479,4	560,9	625,2	695,2	656,6	703,8	704,5
Kredieten	351,1	393,6	475,6	546,0	626,6	745,5	862,0	1 022,2	1 057,6	1 121,8	1 149,3	1 171,8
aan de overheidssector	*157,8*	*180,8*	*201,9*	*223,8*	*258,6*	*308,2*	*353,9*	*397,7*	*422,0*	*450,0*	*452,3*	*449,1*
aan de partikuliere sector	*193,3*	*212,8*	*273,7*	*322,2*	*368,0*	*437,3*	*508,1*	*624,5*	*635,6*	*671,8*	*697,0*	*722,7*
Diversen	54,5	57,0	77,2	101,1	122,0	152,1	193,8	186,2	180,2	184,1	186,8	187,7
waaronder geaccept. wiss.	*32,0*	*29,3*	*37,2*	*45,5*	*48,3*	*45,9*	*52,2*	*56,3*	*60,8*	*57,0*	*61,2*	*54,9*
Totaal	**527,8**	**633,1**	**776,3**	**915,0**	**1 097,0**	**1 377,0**	**1 616,7**	**1 833,6**	**1 933,0**	**1 962,5**	**2 039,9**	**2 064,0**
PASSIEF												
Deposito's	281,4	322,6	365,8	422,7	501,9	605,1	665,8	783,0	837,9	870,7	891,7	916,0
in Belgische franken :												
— op ten hoogste 1 maand	*130,4*	*137,8*	*161,5*	*186,4*	*215,4*	*241,5*	*270,5*	*318,3*	*328,6*	*346,6*	*340,5*	*355,6*
— depositoboekjes	*69,8*	*71,9*	*74,7*	*96,6*	*116,4*	*150,7*	*170,4*	*221,7*	*237,2*	*242,8*	*247,5*	*255,5*
— op meer dan 1 maand	*57,3*	*78,3*	*94,2*	*106,5*	*132,3*	*157,5*	*165,2*	*163,8*	*167,5*	*177,6*	*199,6*	*197,4*
in deviezen	*23,8*	*34,6*	*35,4*	*33,2*	*37,8*	*55,5*	*59,7*	*79,2*	*104,6*	*103,7*	*104,1*	*107,5*
Eigen middelen	27,5	32,4	34,2	36,1	38,6	44,1	48,2	50,4	52,0	54,0	54,6	55,0
Diversen	218,9	278,1	376,3	456,2	556,5	727,8	902,8	1 000,2	1 043,1	1 037,8	1 093,6	1 093,0
waaronder :												
geaccepteerde wissels	*32,0*	*29,3*	*37,2*	*45,5*	*48,3*	*45,9*	*52,2*	*56,3*	*60,8*	*57,0*	*61,2*	*54,9*
obligaties en kasbons	*16,5*	*18,7*	*23,3*	*28,4*	*33,9*	*40,2*	*47,3*	*54,8*	*59,5*	*63,4*	*66,8*	*70,3*
Totaal	**527,8**	**633,1**	**776,3**	**915,0**	**1 097,0**	**1 377,0**	**1 616,7**	**1 833,6**	**1 933,0**	**1 962,5**	**2 039,9**	**2 064,0**

Bron : Nationale Bank van België.

Discontokredieten, voorschotten en acceptkredieten aan bedrijven en particulieren en commerciële vorderingen op het buitenland oorspronkelijk door de geldscheppende instellingen toegestaan
(miljarden franken)

EINDE MAAND	Kredieten aan bedrijven en particulieren			Commerciële verorderingen op het buitenland			Algemeen totaal
	Gefinancierd door overwegend geldscheppende instellingen	Gefinancierd buiten overwegend geldscheppende instellingen	Totaal	Gefinancierd door overwegend geldscheppende instellingen	Gefinancierd buiten overwegend geldscheppende instellingen	Totaal	
1967 December	156,8	14,1	170,9	27,4	7,1	34,5	205,4
1968 December	181,9	14,4	196,3	42,3	6,2	48,5	244,8
1969 December	195,4	11,1	206,5	44,1	9,0	53,1	259,6
1970 December	217,8	13,4	231,2	72,4	13,9	86,3	317,5
1971 December	251,8	14,5	266,3	94,9	10,8	105,7	372,0
1972 December	304,2	14,2	318,4	105,0	10,1	115,1	433,5
1973 December	364,2	10,2	374,4	123,9	11,0	134,9	509,3
1974 Juni	378,8	15,3	394,1	140,1	13,8	153,9	548,0
September	385,6	12,4	398,0	150,8	14,8	165,6	563,6
December	398,0	19,5	417,5	156,8	16,9	173,7	591,2
1975 Maart	392,6	27,5	420,1	171,9	19,7	191,6	611,7
Juni	418,9	17,3	436,2	180,4	20,7	201,1	637,3
September	432,2	15,6	447,8	195,6	20,7	216,3	664,1
December	465,9	18,0	483,9	207,8	17,6	225,4	709,3
1976 Maart	484,1	20,2	504,3	214,4	19,4	233,8	738,1
Juni	512,8	15,1	527,9	215,4	18,6	234,0	761,9
September	540,4	9,4	549,8	221,0	19,5	240,5	790,3
December	552,3	16,1	568,4	226,6	20,2	246,8	815,2

Bron : Nationale Bank van België.

Kredieten aan bedrijven en particulieren gespijsd door de depositobanken

Toestand einde maand
(miljarden franken)

MAAND	Disconto handelspapier (a)	Voorschotten		Totaal
		Diverse debiteuren	Prolongaties en voorschotten op effecten (b)	
1967 December	77,9	82,7	1,5	162,1
1968 December	81,3	110,3	1,6	193,2
1969 December	95,4	116,0	1,4	212,8
1970 December	115,7	156,2	1,8	273,7
1971 December	122,3	198,1	1,9	322,3
1972 December	132,7	232,7	2,7	368,1
1973 December	137,9	296,9	2,5	437,3
1974 December	151,1	355,7	1,4	508,2
1975 December	169,5	453,2	1,8	624,5
1976 Januari	176,6	453,5	2,1	632,2
Februari	169,3	456,8	2,3	628,4
Maart	165,2	467,6	2,8	635,6
April	164,0	487,9	2,6	654,5
Mei	172,4	479,4	3,0	654,8
Juni	178,8	490,3	2,8	671,9
Juli	182,7	500,9	2,9	686,5
Augustus	179,0	511,0	3,0	693,0
September	184,4	508,2	4,4	697,0
Oktober	183,9	523,2	3,2	710,3
November	187,0	523,6	3,5	714,1
December	185,5	533,7	3,5	722,7

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Exclusief alle herdisconteerde wissels.
(b) Inclusief de speciale mobiliseringsverrichtingen (koninklijk besluit van 22 maart 1952, *Belgisch Staatsblad* van 23 maart 1952).

Herdiscontering van handelswissels door de depositobanken

Toestand einde maand
(miljarden franken)

MAAND	Bij de N.B.B.	Bij het H.W.I.	Bij de andere parastatale instellingen	Gedeeltelijk totaal	Bij andere herdisconterende instellingen (a)	Algemeen Totaal (b)
1967 December	2,8	9,6	11,6	24,0	2,7	26,7
1968 December	6,7	12,9	13,3	32,9	3,7	36,6
1969 December	3,5	10,1	7,5	21,1	3,9	25,0
1970 December	0,4	7,2	11,7	19,3	4,0	23,3
1971 December	0,1	10,1	11,1	21,3	2,3	23,6
1972 December	0,9	14,8	13,1	28,8	4,0	32,8
1973 December	2,7	15,4	13,8	31,9	2,7	34,5
1974 December	0,6	24,0	18,3	42,9	0,9	43,8
1975 December	—	21,5	19,0	40,5	1,4	41,9
1976 Januari	0,1	21,2	19,5	40,8	1,6	42,4
Februari	0,2	30,2	20,3	50,7	1,1	51,8
Maart	0,2	35,9	20,4	56,5	1,3	57,8
April	0,2	32,2	20,3	52,7	1,6	54,3
Mei	0,1	28,2	20,5	48,8	1,4	50,2
Juni	0,1	28,5	21,4	50,0	1,0	51,0
Juli	0,1	33,9	22,9	56,9	1,6	58,5
Augustus	0,1	32,4	22,6	55,1	1,6	56,7
September	—	29,1	24,2	53,3	1,5	54,8
Oktober	0,1	30,5	24,4	55,0	1,4	56,4
November	0,2	27,7	25,3	53,2	1,5	54,7
December	0,1	34,4	25,8	60,3	2,3	62,6

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Alleen in Belgische franken.
(b) Deze bedragen zijn niet opgenomen in de rubriek handelswissels van de algemene staat der banken.

Daggeldmarkt

Daggemiddelden

(miljarden franken)

TIJDVAK (a)	Totaal der kapitalen « on call »	Uitgeleende gelden			Opgenomen gelden			
		Depositobanken	Rentenfonds	Andere organismen (b)	Depositobanken	Rentenfonds	H.W.I. (nettoleningen)	Andere organismen (c)
1968	6,6	2,1	1,5	3,0	2,4	—	3,1	1,1
1969	7,2	3,8	0,1	3,3	1,3	1,8	3,5	0,6
1970	8,6	3,8	1,6	3,2	1,4	0,1	6,7	0,4
1971	8,8	4,4	1,2	3,2	1,9	0,3	6,1	0,5
1972	9,5	5,2	0,8	3,5	2,2	1,2	5,4	0,7
1973	11,5	6,4	0,9	4,2	2,9	3,1	4,8	0,7
1974	11,8	6,2	1,4	4,2	3,1	3,9	4,2	0,6
1975	15,6	6,5	5,7	3,4	4,1	0,1	10,4	1,0
1976	11,2	6,8	0,8	3,6	4,4	1,2	4,6	1,0
1976 Januari	14,6	7,2	3,6	3,8	3,4	0,2	10,0	1,0
Februari	11,4	6,5	0,5	4,4	3,6	0,5	6,3	1,0
Maart	8,0	4,7	0,5	2,8	5,2	0,5	1,4	0,9
April	11,1	7,5	—	3,6	4,4	0,1	6,3	0,3
Mei	14,8	10,0	—	4,8	3,4	0,4	10,4	0,6
Juni	9,8	5,3	1,0	3,5	5,6	—	2,9	1,3
Juli	9,3	6,4	0,2	2,7	4,4	0,2	3,6	1,1
Augustus	7,2	3,6	—	3,6	5,2	0,1	1,1	0,8
September	14,1	10,7	—	3,4	2,4	10,8	0,6	0,3
October	7,7	3,9	—	3,8	5,1	1,9	0,2	0,5
November	10,4	6,8	0,7	2,9	3,9	0,2	4,6	1,7
December	15,5	8,3	3,1	4,1	5,5	—	7,9	2,1

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Sedert de reorganisatie van de geldmarkt, op 17 november 1959, valt het grootste gedeelte van het verhandelde daggeld onder toepassing van het « Protocol opgemaakt met het oog op de deelneming aan de markt van het gewaarborgde daggeld ». Deze tabel vermeldt daarenboven de buiten dit Protocol verhandelde kapitalen.

(b) Sedert 17 november 1959, vermeldt deze rubriek, inzonderheid de A.S.L.K., het Gemeentekrediet, de N.M.B.S. en sedert augustus 1960, diverse geldschieters « buiten Protocol ».

(c) Sedert 17 november 1959, vermeldt deze rubriek inzonderheid de N.D.D., de N.K.B.K., de N.M.K.N.

Voornaamste determinanten van de tendens op de markt van het privaat disconto

Toestand einde maand

(miljarden franken)

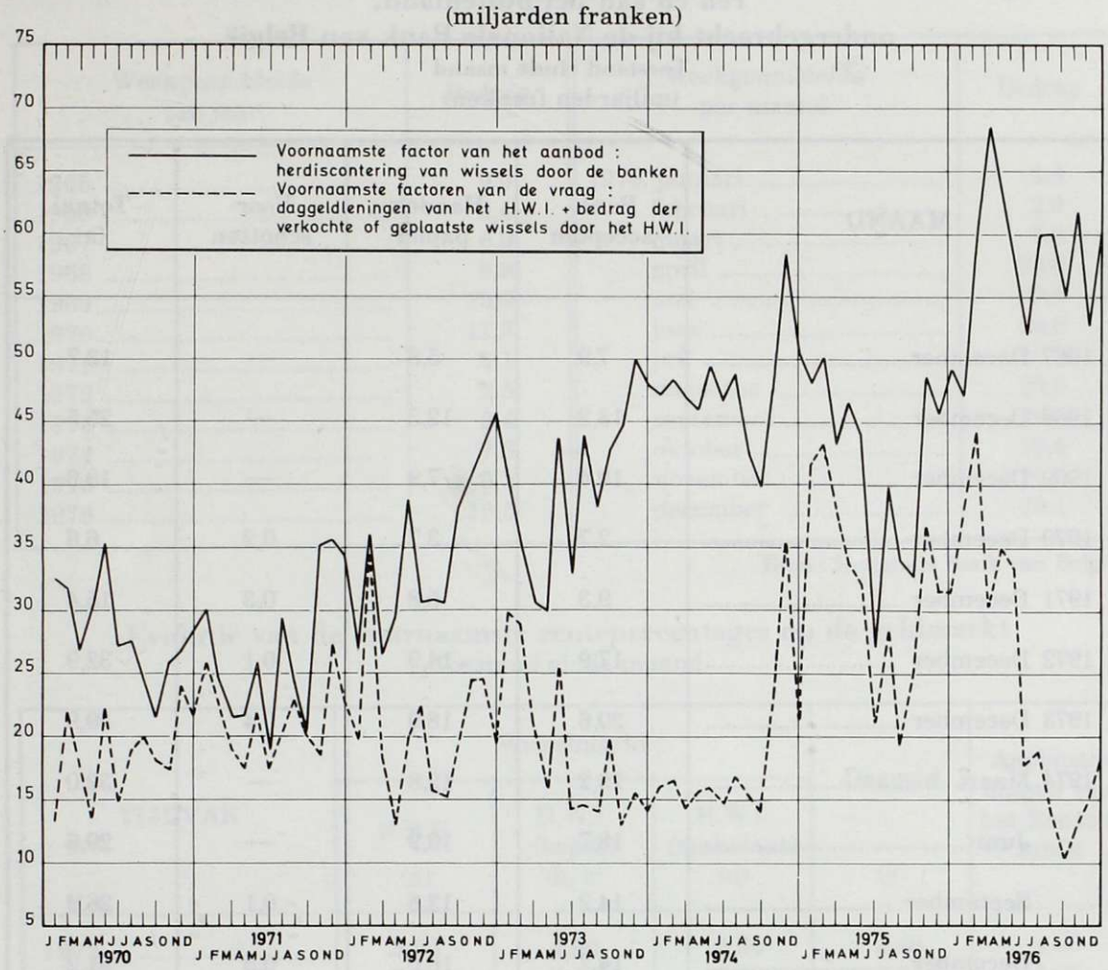

Bronnen : Bankcommissie.
Herdiscontering- en Waarborginstituut.

Bedrijvigheid van het H.W.I.

Daggemiddelden der wissels in omloop

(miljarden franken)

OMSCHRIJVING	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Wisselportefeuille van het H.W.I.	10,2	18,0	11,4	7,5	15,3	21,7	24,8	21,0	44,2
waaronder bij de N.B.B. herdisconteerd	*6,8*	*14,3*	*4,6*	*2,6*	*9,9*	*16,5*	*26,3*	*9,1*	*38,6*
Daggeldleningen van het H.W.I.	*3,3*	*3,6*	*6,7*	*6,1*	*5,5*	*4,8*	*4,2*	*10,4*	*4,6*
Omloop der door het H.W.I. verkochte of geplaatste wissels	17,8	15,0	13,6	17,9	17,8	15,5	14,1	23,3	20,9
Totale omloop der wissels verhandeld door het H.W.I.	28,0	33,0	25,0	25,4	33,1	37,2	38,9	44,3	69,7

Bron : Herdiscontering- en Waarborginstituut.

Discontokredieten, voorschotten en acceptkredieten aan bedrijven en particulieren en aan het buitenland, ondergebracht bij de Nationale Bank van België

Toestand einde maand

(miljarden franken)

MAAND	Bank-accepten	Handels-papier	Voor-schotten	Totaal (a)
1967 December	7,9	5,8	—	13,7
1968 December	13,2	12,3	—	25,5
1969 December	10,4	7,9	—	18,3
1970 December	2,7	3,7	0,2	6,6
1971 December	9,3	5,8	0,3	15,4
1972 December	17,9	14,9	0,1	32,9
1973 December	20,6	18,9	0,4	39,9
1974 Maart	19,2	12,8	—	32,0
Juni	18,7	10,9	—	29,6
September	14,2	12,6	0,1	26,9
December	14,7	16,0	0,5	31,2
1975 Maart	5,8	3,5	—	9,3
Juni	0,6	3,6	—	4,2
September	2,0	1,7	—	3,7
December	9,8	12,0	0,4	22,2
1976 Maart	17,8	26,9	—	44,7
Juni	14,3	23,2	—	37,5
September	17,4	26,1	0,3	43,8
December	14,2	28,1	0,4	43,2

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Hoofdzakelijk het herdisconto van de banken en van het Herdiscontering- en Waarborginstituut.

Kredieten van de Nationale Bank van België aan de Staat

Overeenkomsten van 14 september 1948, 15 april 1952 en 1 februari 1963
(miljarden franken)

Weekgemiddelde per jaar	Bedrag	Weekgemiddelde per maand	Bedrag
1965	9,0	1976 januari	2,6
1966	9,4	februari	2,9
1967	6,9	maart	7,3
1968	8,9	april	20,6
1969	13,8	mei	20,6
1970	11,5	juni	20,6
1971	6,1	juli	20,6
1972	2,5	augustus	20,6
1973	2,4	september	20,6
1974	7,3	oktober	20,6
1975	3,5	november	20,6
1976	16,5	december	20,1

Bron : Nationale Bank van België.

Evolutie van de voornaamste rentepercentages op de geldmarkt

Toestand einde maand

TIJDVAK	Wisselmarkt			Daggeld	Aanbestedingen van het Rentenfonds
	N.B.B. (a)	H.W.I. (koper) (b, c)	H.W.I. (makelaar) (d)	(e)	
1972	5,00	4,90	5,50	2,48	4,85
1973	7,75	7,65	9,50	4,81	7,95
1974	8,75	8,65 | 10,00	10,90	9,25	11,00
1975	6,00	5,25	5,80	4,63	6,20
1976	9,00	8,90	9,65	8,38	10,50
1976 januari	6,00	5,90	6,75	3,99	6,20
februari	6,00	5,90 | 7,10	7,25	5,41	6,55
maart	7,00	6,90 | 9,10	11,25	7,56	9,25
april	7,00	6,90 | 9,10	10,00	7,74	9,50
mei	7,00	6,90 | 8,10	8,85	6,52	10,00
juni	7,00	6,90	8,80	7,16	9,50
juli	8,00	7,90 | 9,60	9,60	7,14	9,50
augustus	9,00	8,90 | 11,10	13,50	10,28	11,75
september	9,00	8,90 | 11,75	13,10	12,18	13,25
oktober	9,00	8,90 | 12,50	14,00	15,52	13,75
november	9,00	8,90 | 10,50	10,75	8,86	11,50
december	9,00	8,90	9,65	7,37	10,50

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Disconto van de N.B.B. voor geaccepteerde in een bank gedomicilieerde wissels en voor bij de invoer geviseerde bankaccepten.
(b) Disconto voor de aankoop door het H.W.I. voor bij de invoer geviseerde bankaccepten, op ten hoogste 120 dagen.
(c) Tot 31 mei 1970 en met ingang van 23 oktober 1973 : 120 dagen looptijd en minder. In de tussenperiode : van 61 tot 120 dagen looptijd. Het betreft het rentepercentage voor de accepten die aangerekend worden op het herdisconto- en visumplafond van de cederende bank bij de Nationale Bank van België; met ingang van 8 juli 1974 verschilt het rentepercentage naargelang de accepten worden aangerekend op het subplafond A (onderste lijn) of op het subplafond B (bovenste lijn).
(d) Disconto voor de niet-geviseerde bankaccepten, op ongeveer 120 dagen, verhandeld door bemiddeling van het H.W.I.
(e) De gemiddelden zijn berekend op grond van het totaal aantal dagen van de periode.

Ontwikkeling van de rentepercentages van enkele beleggingen in Belgische franken die open staan voor het publiek vergeleken met de gemiddelde jaarlijkse procentuele stijging der kleinhandelsprijzen (a)

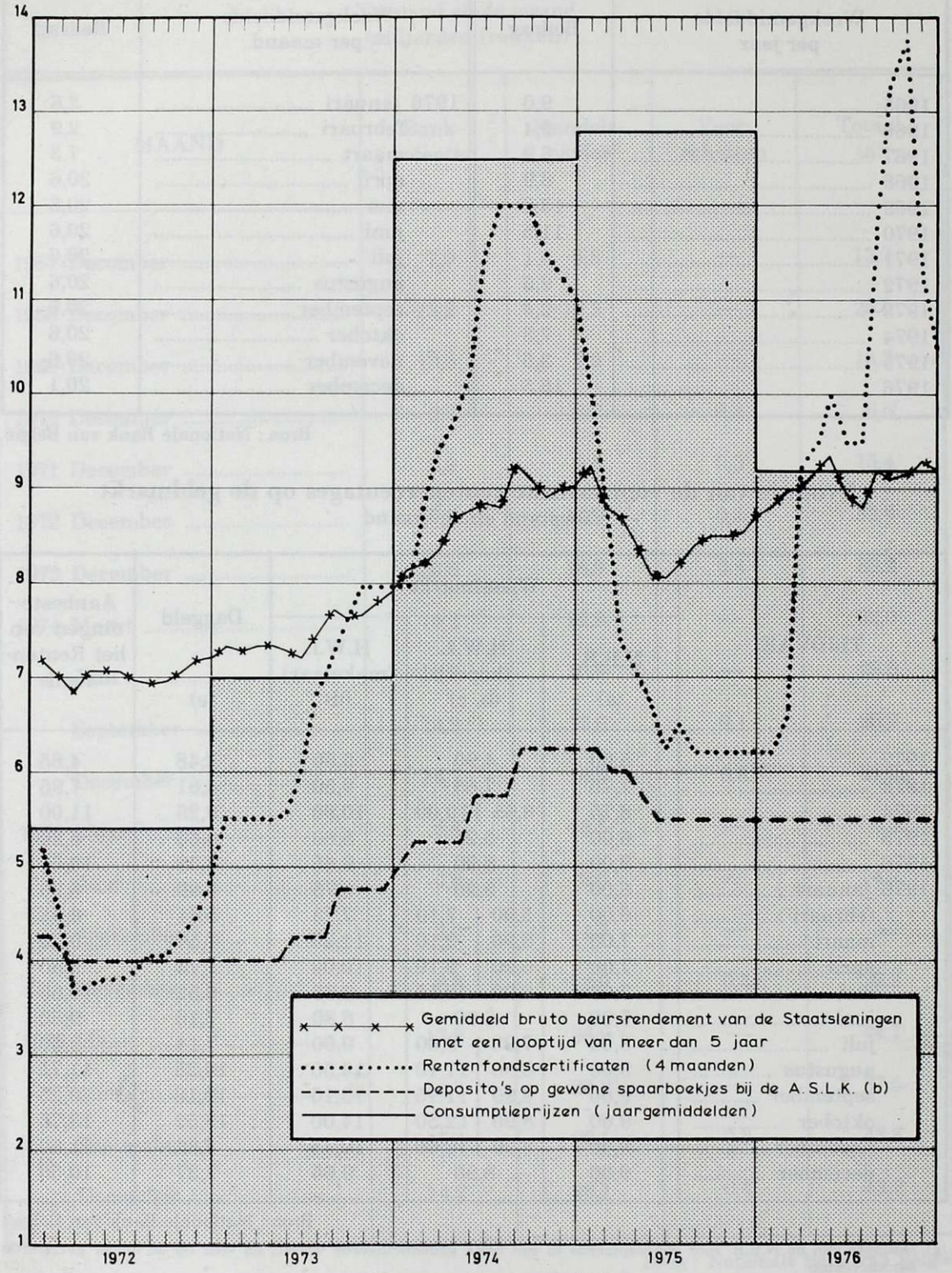

Bronnen : Beurscommissie;
Algemene Spaar- en Lijfrentekas;
Ministerie van Financiën;
Ministerie van Economische Zaken,
Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

(a) Percentages vóór belastingheffingen bij de bron.
(b) Toegekende percentages op de bedragen tot 500.000 F. Zij omvatten de getrouwheidspremie verleend op de bedragen die ingeschreven bleven van 16 januari tot 31 december. Doordat de inkomens uit deposito's op gewone spaarboekjes ten belope van een bepaald bedrag (thans fr. 15.000 per jaar) vrijgesteld zijn van belasting kan hun rentevoet niet worden vergeleken met die welke voorkomen in de andere curven.

AFDELING II. — KAPITAALMARKT

Intense uitgiften kenmerkten de *Belgische obligatiemarkt.* Het bedrag der emissies gebeurde bijna volledig voor rekening van de overheid (Staat, Wegenfonds, parastatale instellingen, steden en gemeenten). Het beroep van de privésector op de obligatiemarkt was minder belangrijk dan in 1975. In totaal werd er door de privésector in 1976 voor 11,8 miljard uitgegeven; hiervan namen Intercom (4,5 miljard), Ebes (3,5 miljard), en Glaverbel-Mecaniver (1,8 miljard) het grootste deel voor hun rekening. Door internationale instellingen werden tijdens het beschouwde jaar geen leningen geplaatst.

Wat de publieke uitgiften van de overheidssector, met een looptijd van meer dan één jaar betreft kan worden opgemerkt dat de Staat (inclusief Wegenfonds) 152,5 miljard (bruto) aan leningen heeft geplaatst op de primaire obligatiemarkt. Indien wordt rekening gehouden met de aflossingen en terugbetalingen van de Rijksschuld (70,2 miljard) dan beloopt het netto beroep van de centrale overheid op de obligatiemarkt naar raming 82,3 miljard, tegen 94,4 miljard in 1975.

Tijdens het beschouwde jaar werden eveneens verschillende openbare leningen uitgegeven door de steden en de gemeenten. De steden Antwerpen en Luik hebben een beroep gedaan op de kapitaalmarkt voor respektievelijk 5 miljard en 2 miljard. Hierbij aansluitend kan de lening van de intercommunale voor de autowegen E3 en E5 ten belope van 14 miljard worden vermeld.

Tenslotte kan eveneens worden opgemerkt dat de N.M.B.S. en de R.T.T. op de Belgische obligatiemarkt een lening hebben geplaatst respectievelijk ten belope van 7 miljard en 16 miljard.

Tijdens de eerste maanden van het jaar vertoonden de rentepercentages op de primaire obligatiemarkt nog een verdere stijging, doch naderhand hebben zij zich op een hoog peil gehandhaafd. Het Wegenfonds en de Staat hebben immers respectievelijk in januari en februari een lening uitgegeven met een nominale rentevoet van 9 %. Doch vanaf de maand maart beliep het faciale rentepercentage op alle openbare uitgiften van de overheidssector met een looptijd van meer dan één jaar, 10 %.

Het verloop van de intrest op de obligatieleningen moet worden beoordeeld o.m. rekening houdend met de aanzienlijke financiële behoeften van de overheidssector. Het totale bedrag der uitgiften, op lange en middellange termijn, van de overheidssector wordt immers (netto) op 159,8 miljard geraamd, tegen 158,5 miljard tijdens het voorgaande jaar. Tevens kan in dit opzicht worden opgemerkt dat het beleggerspubliek veel gevoeliger is geworden voor het peil der uitgekeerde intresten, na correctie voor de prijsstijging.

Het restrictieve monetaire beleid dat gericht was op de verdediging van de BF. heeft eveneens een duidelijke weerslag gehad op het verloop van de rendementen op de secundaire obligatiemarkt. Immers de rentepercentages die op sommige deelmarkten van de geldmarkt op bepaalde ogenblikken werden opgetrokken verheffen zich duidelijk boven die van de kapitaalmarkt. Via de geringere vraag naar

obligaties verklaart deze toestand dan ook de tijdelijk belangrijke rendementsstijgingen op de beschouwde markt.

Het verloop van de koersen op de *Beurs van Brussel* heeft niet de verbetering te zien gegeven die op einde 1976 werd verwacht. Tijdens de eerste maanden van 1976 werd weliswaar een koersherstel waargenomen doch vanaf de maand maart daalde het gemiddeld indexcijfer (1970 = 100) der Belgische waarden, op de contantmarkt, ononderbroken tot juni. Na een kortstondige opflakkering in juli trok de koersafbrokkeling zich verder door en het beschouwde indexcijfer bereikte het dieptepunt in november 1976.

De blokkering van de dividenden en de slechte resultaten die door sommige ondernemingen gepubliceerd werden, hebben het beursklimaat bovendien gedrukt. In juni lag het gemiddeld indexcijfer der Belgische waarden op de contantmarkt dan ook reeds 9,3 % lager dan in de overeenkomstige maand van het voorgaande jaar.

Na het koersherstel tijdens de maand juli, dat kan worden toegeschreven aan de ontspanning op de geldmarkt en na het wegebben van de speculatiegolf tegen de Belgische frank, hebben nieuwe moeilijkheden op de wisselmarkten benevens de weinig bemoedigende vooruitzichten inzake het verloop van de conjunctuur een tweede periode van koersdaling omkaderd. In oktober bereikte het beschouwde indexcijfer dan ook een peil dat 9,7 % lager lag dan in oktober 1975.

Voor 1976 daalde het gemiddeld indexcijfer der Belgische waarden op de contantmarkt met gemiddeld 3,8 %, tegen — 3,6 % in 1975. De kapitalisatie van de representatieve waarden der Belgische ondernemingen die genoteerd worden op de contantmarkt van de Beurs van Brussel verminderde gemiddeld met 3,3 %, tegen + 0,2 % in 1975. In 1976 beliep het totaal van het verhandelde kapitaal op de termijnmarkt en op de contantmarkt samen echter 56,9 miljard, tegen 48,8 miljard in 1975. Opgemerkt wordt dat de belangstelling voor de Belgische aandelen verder verminderde zodat het aandeel van de buitenlandse fondsen nagenoeg twee derden uitmaakt van de verhandelde volumes.

De beschreven ongunstige ontwikkeling trof vooral sommige conjunctuurgevoelige sectoren m.n. de non-ferrometalen, de staalnijverheid, de textiel- en de papiernijverheid. De koersindexcijfers betreffende de rubrieken elektriciteitsbedrijven, de warenhuizen, de glasbedrijven, de plantages, de bouwnijverheid en de voeding gaven daarentegen slechts geringe dalingen of zelfs stijgingen weer. De uitgesproken toeneming van het indexcijfer betreffende de rubriek voeding moet echter vooral worden verklaard door het openbaar bod op General Biscuit.

*
* *

Emissies van de Belgische handels- en nijverheidsvennootschappen (a)

(miljoenen franken)

JAARTAL	Netto-emissies van aandelen			Verhoging van de obligatie-lening der vennoot-schappen (b) (c)	Totaal der netto-emissies
	Oprichting van vennoot-schappen	Kapitaal-verhoging	Totaal		
1957	1 217	3 606	4 823	6 418	11 241
1958	648	3 049	3 697	9 601	13 298
1959	897	2 440	3 337	8 086	11 423
1960	1 510	5 035	6 545	5 907	12 452
1961	1 213	2 918	4 131	8 466	12 597
1962	2 193	4 521	6 715	8 067	14 782
1963	1 092	4 192	5 284	6 511	11 795
1964	1 444	8 331	9 775	4 376	14 151
1965	1 425	5 809	7 234	11 025	18 259
1966	1 343	8 382	9 725	6 997	16 722
1967	1 955	8 160	10 115	13 938	24 053
1968	2 202	15 469	17 671	19 259	36 930
1969	2 853	14 058	16 911	13 289	30 200
1970	2 814	12 923	15 737	26 129	41 866
1971	2 782	11 421	14 203	30 166	44 369
1972	4 166	13 800	17 966	30 421	48 387
1973	4 525	12 485	17 010	22 038	39 048
1974 (d)	4 701	14 799	19 500	..	..

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Met inbegrip van de Belgische ondernemingen waarvan de hoofdactiviteit gelegen is in het buitenland. De gegevens voor 1975 en 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) Exclusief de N.M.K.N. en de Sabena vanaf 1972.
Inclusief de private emissies, d.w.z. die welke niet het voorwerp hebben uitgemaakt van een aanbod op de markt.
(c) Het betreft netto uitgiften.
(d) Voorlopige gegevens.

Netto uitgiften van aandelen en obligat

(duizend

BEDRIJFSTAK	1971			
	Naamloze- en commanditaire vennootschappen op aandelen		Personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid	Totaal (b)
	Aandelen	Obligaties (b, c)		
1. *Primaire sector :*				
Landbouw en visvangst	10 117	14 611	20 446	451
2. *Secundaire sector :*				
Energie (olie, aardgas en andere bronnen)	504 291	4 854 389	—	5 358
Ertsen- en delfstoffenwinning	77 078	..	1 390	
Metaalproduktie	24 145	— 806 127	625	— 781
Kleinijverheid, cement en aanverwante nijverheidstakken en glasnijverheid	26 637	— 93 378	4 985	— 61
Nijverheid der andere niet-metaalhoudende mineralen	11 156	— 4 051	7 036	
Scheikundige nijverheid	316 652	2 953 178	3 507	3 273
Metaalverwerkende nijverheid	1 243 417	— 138 398	81 071	1 186
Voedingsmiddelennijverheid en tabak	545 189	— 16 035	25 180	554
Textielnijverheid	138 208	18 540	18 597	263
Leder- en kledingnijverheid	60 460	..	28 025	
Houtnijverheid	59 054	24 717	26 255	110
Papiernijverheid, drukkerijen en uitgeverijen	93 360	103 071	21 259	217
Rubbernijverheid en verwerking van plastische stoffen	42 981	..	3 393	
Andere nijverheidstakken	9 870	— 1 890	4 504	
Bouwnijverheid en burgerlijke bouwkunde	175 715	81 705	189 173	446
3. *Tertiaire sector :*				
Groothandel	1 831 916	91 414	179 408	2 102
Terugwinning en handelstussenpersonen	23 633	..	20 276	
Kleinhandel	892 213	— 105 047	226 226	1 013
Restaurants en herberging	71 324	..	51 355	
Herstellingen	24 154	..	27 772	
Verkeer en vervoer	264 148	137 660	60 872	462
Banken, financiële instellingen en verzekeringen (d)	5 736 852	11 427 013	500	17 164
Tussenpersonen (diensten aan de ondernemingen)	563 118	..	96 944	
Huur	258 842	..	2 357	
Andere diensten	51 486	..	45 312	
4. Niet elders vermeld	..	—1 511 333		— 123
Algemeen totaal ...	**13 056 016**	**17 030 039**	**1 146 468**	**31 232**

(a) De Belgische vennootschappen waarin de hoofdactiviteit zich in het buitenland bevindt worden in deze rubriek opgenomen. – gegevens voor 1974, 1975 en 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) Gelet op het feit dat deze tabel opgesteld werd overeenkomstig de nieuwe nomenclatuur die vanaf 1971 werd toegepast en de gege betreffende de « obligatieleningen » nog niet in deze indeling werden opgenomen, werden de gegevens voor alle sectoren vergelijking met voorgaande jaren niet mogelijk is opgenomen in de post 4 « niet elders vermeld ».
(c) Het betreft netto uitgiften.
(d) Voor deze sector werd eveneens rekening gehouden met de doorlopende uitgiften (bij de netto uitgiften van obligatieleningen);
(e) Om redenen uiteengezet in (b) kunnen de gegevens in deze rubriek niet worden vergeleken met deze betreffende de voorgaande j
(f) Vanaf 1972, zijn de uitgiften en terugbetalingen van de S.A.B.E.N.A. en van de N.M.K.N. niet meer inbegrepen.

de Belgische vennootschappen (a)

ken)

1972				1973			
Naamloze- en commanditaire vennootschappen op aandelen		Personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid	Totaal (b)	Naamloze- en commanditaire vennootschappen op aandelen		Personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid	Totaal (b)
Aandelen	Obligaties (b, c)			Aandelen	Obligaties (b, c)		
87 015	4 611	26 206	117 832	31 820	— 388	26 947	58 379
634 806	9 644 907	—	14 279 713	3 066 000	5 054 904	—	8 120 904
78 357	..	41 010	..	63 892	..	1 315	..
150 386	— 450 783	1 609	— 298 788	177 000	— 366 495	300	— 189 195
665 975	— 43 639	6 335	2 628 671	159 461	924 105	10 260	1 093 826
12 851	301 742	3 734	..	64 661	285 250	3 359	..
326 522	358 443	5 040	690 005	718 282	981 062	6 967	1 706 311
900 275	2 785 013	72 123	4 757 411	1 168 779	— 114 049	79 210	1 133 940
457 994	— 21 028	42 024	478 990	902 409	— 24 745	32 191	909 855
392 255	— 25 110	26 512	473 670	260 983	— 12 025	20 136	412 795
53 354	..	26 659	(e)	111 398	..	32 303	(e)
58 272	36 033	37 502	131 807	180 982	— 10 039	38 035	208 978
65 114	150 959	29 187	245 260	116 299	895 047	29 581	1 040 927
27 085	..	12 334	..	128 678	..	12 034	..
6 750	— 26 980	6 346	..	21 485	— 2 080	12 674	..
258 683	102 240	236 964	597 887	404 415	25 820	258 740	688 975
052 292	989 523	274 307	2 316 122	1 174 229	3 336	280 962	1 458 527
55 577	..	23 923	..	150 003	..	31 177	..
151 286	119 078	246 707	517 071	221 261	— 95 337	263 429	389 353
276 481	..	69 931	..	113 339	..	73 575	..
26 626	..	37 871	..	155 643	..	30 904	..
480 864	65 979 (f)	74 071	620 914	431 216	— 9 397 (f)	78 368	500 187
116 378	13 368 782 (f)	250	15 485 410	3 526 524	14 117 819 (f)	9 000	17 653 343
004 702	..	119 879	..	1 649 349	..	152 482	..
120 320	..	4 010	..	420 528	..	2 525	..
29 626	..	51 708	..	74 113	..	50 341	..
	3 061 140	..	5 345 023	..	385 327	..	3 890 574
489 846	**30 420 910**	**1 476 242**	**48 386 998**	**15 502 749**	**22 038 115**	**1 536 815**	**39 077 679**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Voornaamste uitgiften van de overheidssector in Belgische franken (a)

(miljoenen franken)

JAARTAL	Bedrag	MAAND	Bedrag
1969	84 795		
		1976	
1970	91 200		
		Januari	23 000
1971	147 000	Februari	41 000
		Maart	—
1972	141 240	April	16 000
		Mei	48 000
1973	151 200	Juni	7 000
		Juli	—
1974	139 500	Augustus	—
		September	40 000
1975	175 100	Oktober	7 000
		November	14 000
1976	196 000	December	—

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Leningen van de Staat, de provinciën en de gemeenten, van de instellingen van algemeen nut, zoals de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen, de Nationale Maatschappij voor Watervoorziening, het Gemeentekrediet, enz. (met uitzondering van de doorlopende uitgiften en leningen van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid).

Beurs van Brussel

Bedrijvigheid

(gemiddelde per zitting)

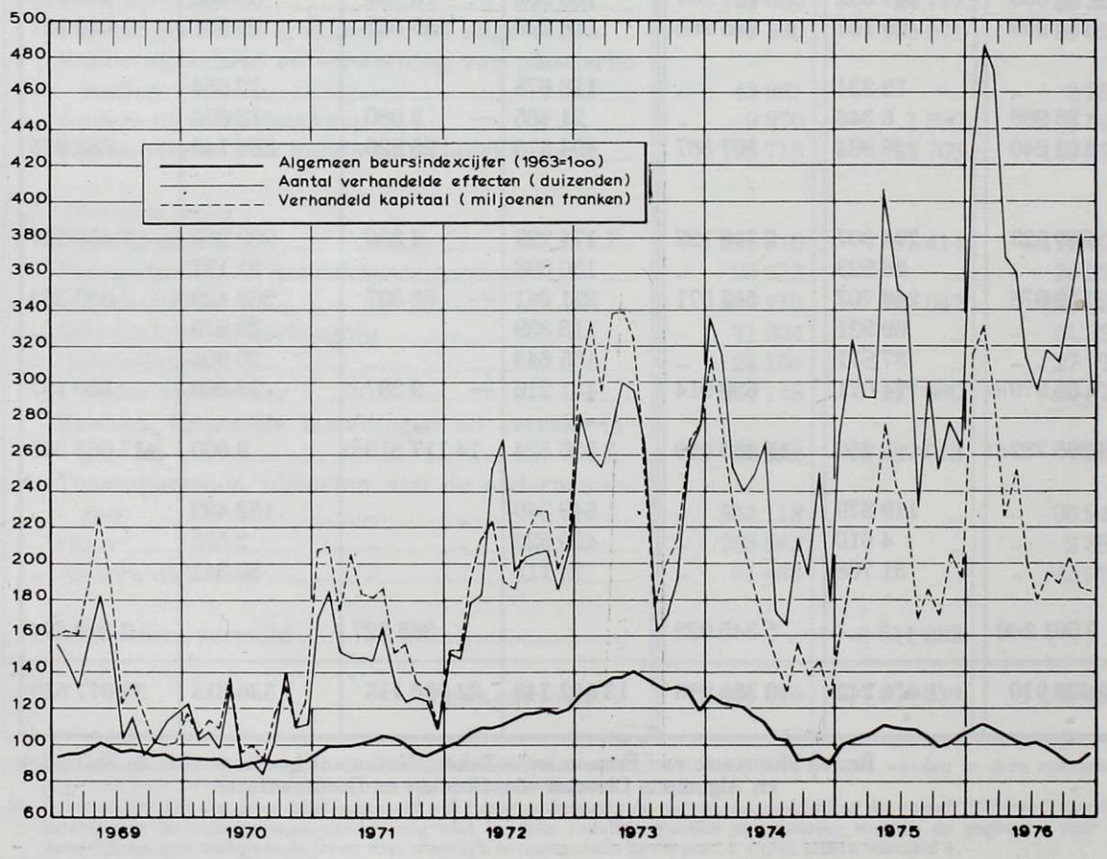

Bron : Beurscommissie te Brussel.

Beurs van Brussel

Omzet van de kontantmarkt

TIJDVAK	Aantal verhandelde effecten			Bedrag der verhandelde kapitalen (duizenden franken)		
	Aandelen	Obligaties	Totaal	Aandelen	Obligaties	Totaal
1969						
Eerste halfjaar	7 301 092	156 819	7 457 911	9 611 781	236 591	9 848 372
Tweede halfjaar ..	4 877 710	128 199	5 005 909	6 511 627	272 022	6 783 649
Totaal ...	**12 178 802**	**285 018**	**12 463 820**	**16 123 408**	**508 613**	**16 632 021**
1970						
Eerste halfjaar	4 648 663	79 765	4 728 428	5 668 490	162 008	5 830 498
Tweede halfjaar ..	4 535 778	118 777	4 654 555	5 310 485	283 148	5 593 633
Totaal ...	**9 184 441**	**198 542**	**9 382 983**	**10 978 975**	**445 156**	**11 424 131**
1971						
Eerste halfjaar	6 634 604	159 236	6 793 840	8 200 511	452 872	8 653 383
Tweede halfjaar ..	5 353 078	97 288	5 450 366	6 256 607	221 559	6 478 166
Totaal ...	**11 987 682**	**256 524**	**12 244 206**	**14 457 118**	**674 431**	**15 131 549**
1972						
Eerste halfjaar	7 862 140	170 376	8 032 516	8 338 470	406 986	8 745 456
Tweede halfjaar ..	9 315 611	256 456	9 572 067	10 722 408	546 367	11 268 775
Totaal ...	**17 177 751**	**426 832**	**17 604 583**	**19 060 878**	**953 353**	**20 014 231**
1973						
Eerste halfjaar	13 719 298	360 505	14 079 803	15 219 314	861 329	16 080 643
Tweede halfjaar ..	11 111 742	306 061	11 417 803	11 025 283	653 910	11 679 193
Totaal ...	**24 831 040**	**666 566**	**25 497 606**	**26 244 597**	**1 515 239**	**27 759 836**
1974						
Eerste halfjaar	13 919 369	353 452	14 272 821	9 445 347	709 558	10 154 905
Tweede halfjaar ..	7 884 777	298 565	8 183 342	5 585 542	545 883	6 131 425
Totaal ...	**21 804 146**	**652 017**	**22 456 163**	**15 030 889**	**1 255 441**	**16 286 330**
1975						
Eerste halfjaar	13 024 356	262 978	13 287 334	7 702 493	557 409	8 259 902
Tweede halfjaar ..	13 259 477	293 078	13 552 555	7 781 577	712 797	8 494 374
Totaal ...	**26 283 833**	**556 056**	**26 839 889**	**15 484 070**	**1 270 206**	**16 754 276**
1976						
Eerste halfjaar	14 932 748	333 000	15 265 748	10 132 913	811 106	10 944 019
Tweede halfjaar ..	15 870 059	314 029	16 184 088	8 388 074	807 973	9 196 047
Totaal ...	**30 802 807**	**647 029**	**31 449 836**	**18 520 987**	**1 619 079**	**20 140 066**

Bron : Beurscommissie te Brussel.

Rendement van effecten met vast rendement op de beurs van Brussel (a)

Leningen uitgegeven na 1 december 1965

BEGIN DER PERIODE	Vervaldag binnen 2 tot 5 jaar		Vervaldag over meer dan 5 jaar		
	Staat	Parastatale instellingen en steden	Staat	Parastatale instellingen en steden	Particuliere vennootschappen
1968	—	—	6,58	6,68	7,62
1969	6,61	6,62	6,65	6,71	7,69
1970	7,37	7,96	7,80	8,20	9,26
1971	6,92	7,37	7,79	7,97	9,32
1972	6,87	6,83	7,17	7,11	7,69
1973	6,76	6,81	7,21	7,11	7,74
1974	7,72	7,61	7,92	7,95	8,56
1975	8,76	9,18	9,03	9,41	10,90
1976 Januari	8,33	8,41	8,72	8,90	10,29
Februari	8,38	8,43	8,80	8,96	10,32
Maart	8,42	8,80	8,96	9,03	10,57
April	8,34	8,89	9,00	9,01	9,21
Mei	8,52	9,13	9,19	9,28	11,47
Juni	9,32	9,25	9,35	9,52	11,77
Juli	8,97	9,16	8,94	9,41	11,65
Augustus	9,00	8,93	8,81	9,00	11,57
September	9,43	9,21	9,21	9,41	11,98
Oktober	9,31	9,25	9,11	9,36	11,99
November	9,43	9,35	9,17	9,50	12,07
December	9,45	9,40	9,30	9,61	11,88

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Tenzij anders vermeld is het gemiddelde rendement het percentage dat, toegepast bij de berekening van de actuele waarde van de gezamenlijke nog te ontvangen termijnen (aflossing, rente, gebeurlijke loten en premies) van de annuïteit, een actuele waarde geeft die gelijk is aan de koopprijs van het uitstaande kapitaal, berekend volgens de dagnoteringen, verhoogd met de courtage en eventueel met de opgelopen rente.

Uitgiften en rendement van de leningen uitgegeven door middel van openbare inschrijving door de openbare besturen en de instellingen van openbaar nut

Leningen in Belgische franken

DATUM VAN UITGIFTE EN EMITTERENDE INSTELLING	Duur (aantal jaren)	Nominale rentevoet (%)	Rendement voor de intekenaars in % (voorheffing niet afgehouden)	Uitgegeven bedrag (miljoenen franken)
15 januari 1975 ..... (Belg. Staat)	6 of 10	10,00 (a) 9,75	9,93	42 000
17 februari 1975 ..... (Stad Antwerpen)	6	10,00	10,00	5 000
17 februari 1975 ..... (Stad Antwerpen)	6	10,00	10,00	3 000
14 april 1975 ..... (Belg. Staat)	8	9,00	9,09	50 000
15 mei 1975 ..... (N.M.B.S.)	9	8,75	8,75	5 000
23 juni 1975 ..... (Wegenfonds)	8	8,25	8,25	29 000
15 september 1975 ..... (Belg. Staat)	7 j. 9 m. of 14	8,50	8,77	41 100
12 januari 1976 ..... (Wegenfonds)	8	9,00	9,00	23 000
12 februari 1976 ..... (Belg. Staat)	8	9,00	9,18	41 000
23 april 1976 ..... (R.T.T.)	8	10,00	10,00	16 000
31 mei 1976 ..... (Belg. Staat)	8	10,00	10,00	48 000
24 juni 1976 ..... (Stad Antwerpen)	8	10,00	10,05	5 000
24 juni 1976 ..... (Stad Luik)	8	10,00	10,05	2 000
6 september 1976 ..... (Belg. Staat)	8 j. 6 m.	10,00	10,02	40 000
13 oktober 1976 ..... (N.M.B.S.)	8	10,00	10,09	7 000
17 november 1976 ..... (Inter. Aut. E3/E5)	8	10,00	10,24	14 000

Bron : Rentenfonds.

(a) De eerste rentevoet wordt toegepast tot op de tussenliggende vervaldag, de tweede rentevoet vanaf deze vervaldag.

Evolutie van de voornaamste balansposten van het Rentenfonds

Toestand einde jaar

OMSCHRIJVING	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Financiering (miljoenen franken) :									
— Opgenomen daggeld	1 256	631	—	2 892	6 539	8 040	—	284	—
— Uitstaande certificaten van het Rentenfonds	8 892	8 377	8 737	9 480	10 892	12 745	18 086	20 084	15 668
— Voorschotten van de N.B.B.	—	—	—	—	2 507	20	—	2 937	3 624
Totaal ...	**8 972**	**9 008**	**8 737**	**12 372**	**19 938**	**20 805**	**18 086**	**23 305**	**18 292**
Effectenportefeuille (miljoenen franken) :									
— Genoteerde effecten (a)	7 959	7 833	6 932	9 079	15 248	15 744	12 154	17 935	14 866
— Schatkistcertificaten : reeks B	5 124	4 654	4 214	6 719	8 294	9 094	9 094	6 000	6 000
— Overige certificaten	—	—	—	—	—	—	—	—	1 350

(a) Nominale waarde.

Bron : Rentenfonds.

Evolutie van het bedrag der hypothecaire inschrijvingen

(miljarden franken)

JAARTAL	Bedrag der inschrijvingen
1968	61,0
1969	71,0
1970	59,0
1971	67,2
1972	88,3
1973	121,7
1974	124,7
1975	116,0
1976	176,0

Bron : Nationale Bank van België.

Financiële activa (a)

(Veranderingen in miljarden franken)

JAARTAL	Activa in Belgische franken			Activa in buitenlandse valuta's			Andere activa (c)	Eindtotaal
	voor ten hoogste een jaar	voor meer dan een jaar	Totaal	Deposito's	Effecten (b)	Totaal		
1971	+113,9	+ 69,0	+182,9	— 2,8	+21,6	+18,8	+ 4,4	+206,1
1972	+168,3	+ 64,3	+232,6	— 2,2	+33,3	+31,1	+18,1	+281,8
1973	+171,5	+ 82,2	+253,7	+ 4,9	+23,0	+27,9	— 0,3	+281,3
1974 (d)	+175,9	+ 93,0	+268,9	+13,1	+15,0	+28,1	+ 4,5	+301,5
1975 (d)	+217,4	+112,0	+329,4	+ 9,3	+31,8	+41,1	+ 7,3	+377,8
1976 (d)	+241,2	+150,1	+391,3	+ 4,6	+12,8	+17,4	+36,0	+444,7

Bron : Nationale Bank van België.

(a) In het bezit van particulieren en bedrijven (exclusief de financiële instellingen), inclusief de overheidsbedrijven en sommige financiële instellingen die in 1976 onmogelijk konden worden uitgeschakeld : instellingen voor verzekering op het leven en tegen arbeidsongevallen, pensioenfondsen.

(b) Nettoaankopen door ingezetenen van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie; het aandeel van de Luxemburgse besparing in deze nettoaankopen is weinig belangrijk.

(c) Activa waarvan de indeling in Belgische franken of in buitenlandse valuta's niet bekend is of geen zin heeft. Het betreft namelijk de netto commerciële vorderingen op het buitenland in handen van de bedrijven en de directe investeringen in het buitenland.

(d) Voorlopige gegevens.

Algemene Spaar- en Lijfrentekas

Algemene staat van de beleggingen

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	Uitstaande einde 1975	Opgenomen in 1976	Terugbetalingen in 1976	Uitstaande einde 1976
A. — Beleggingen op half-lange en lange termijn				
Openbare besturen				
Belgische schuld	66 155,2	11 847,0	2 888,6	75 113,6
Provinciën, steden, gemeenten	3 680,3	303,5	170,1	3 813,7
Overige (a)	16 298,0	5 541,8	917,3	20 922,5
Openbare exploitatiebedrijven				
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen	4 300,6	1 839,1	283,0	5 856,7
Regie van Telegraaf en Telefoon	10 068,0	1 162,6	248,3	10 982,3
Dienst der Scheepvaart	7 405,0	500,0	345,0	7 560,0
Belgische Radio en Televisie	3 426,2	810,0	274,0	3 962,2
Wegenfonds	5 119,1	1 873,3	1 022,2	5 970,2
Autowegen	6 884,1	1 358,1	14,8	8 227,4
Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen	652,0	350,0	28,9	973,1
Overige (b)	447,4	—	65,8	381,6
Nationale Maatschappij voor Waterbedeling	1 792,2	—	104,7	1 687,5
Andere vennootschappen voor waterbedeling	1 081,0	—	49,3	1 031,7
Regie der Gebouwen	520,0	760,0	23,9	1 256,1
Overige openbare diensten	1,5	—	—	1,5
Huisvesting				
Sociale huisvesting	80 793,0	13 586,8	5 868,3	88 511,5
Overige huisvesting	90 371,0	23 300,4	5 942,1	107 729,3
Bedrijven				
Industrie, handel, ambacht :				
[illegible]	32 261,1	11 084,7	2 692,1	40 653,7
Openbare kredietinstellingen :	11 415,4	5 717,9	2 099,6	15 033,7

Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Nationale Kas voor Beroepskrediet	4 726,6	2 700,0	3 179,3(c)	4 247,3
Nationale Investeringsmaatschappij	600,0	490,0	—	1 090,0
Landbouw	10 376,4	2 215,4	1 984,3(c)	10 607,5
Zee- en binnenvaartuitrusting	2 159,5	514,7	165,5	2 508,7
Wetenschappen, Onderwijs, Cultuur				
Universiteiten	16 345,1	2 255,4	243,9	18 356,6
Nationaal Fonds voor de financiering van het wetenschappelijk onderzoek	605,0	—	—	605,0
Studiefonds van de Bond der Grote Gezinnen van België	104,8	16,0	14,6	106,2
Socio-Culturele organisaties	2,2	—	2,2	—
Schoolgebouwen	779,5	213,7	105,3	887,9
Gezondheidszorg				
Universiteitshospitalen	17,6	768,5	2,0	784,1
Medisch-sociale organisaties	1 948,2	768,4	207,2	2 509,4
Overige kredieten (leningen op afbetaling, persoonlijke leningen, leningen met borgtocht, enz.)	1 425,1	1 553,5	1 130,4	1 848,2
Totaal ...	**385 925,9**	**94 593,1**	**30 801,2**	**449 717,8**
B. — **Beleggingen op zicht en op korte termijn**				
Beleggingen op korte termijn (≤ 1 jaar)	4 396,5	13 221,8	9 134,4	8 483,9
Schatkistcertificaten en certificaten van het Rentenfonds, bankaccepten en daggeldleningen	43 071,6	—	—	26 654,5
Totaal ...	**47 468,1**	**13 221,8**	**9 134,4**	**35 138,4**
Algemeen totaal ...	**433 394,0**	**107 814,9**	**39 935,6**	**484 856,2**

Bron : Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

(a) Dotatiefonds voor de financiering van de oorlogspensioenen, financiering van de pensioenen der vrij verzekerden, Belgisch-Zaïrees Fonds voor Delging en Beheer, Zelfstandige Kas voor Oorlogschade 1921-1923, Openbare Kas voor Leningen van de Stad Brussel, Rijksdienst voor Ziekte en Invaliditeit, Compensatiefonds voor bestaanszekerheid voor de dokwerkers van de haven van Antwerpen, Fonds voor bestaanszekerheid van het scheepsherstellingsbedrijf der haven van Antwerpen, Compensatiefonds voor bestaanszekerheid van de haven van Gent, Europese Gemeenschap, Europese Investeringsbank.

(b) Sabena, Zeekanaal, haveninrichtingen van Brussel.

(c) Op 31 december 1975 werden de discontolijnen ten gerieve van de N.K.B.K. (2950 miljoen frank) en van het N.I.L.K. (989 miljoen frank) afgesloten en dus terugbetaalbaar gesteld, op 1 januari 1976 werden ze omgezet in periodiek af te lossen obligatieleningen.

Algemene Spaar- en Lijfrentekas

Evolutie van het particuliere sparen

(duizenden franken)

TIJDVAK	Verschil (a)	Gekapitaliseerde interesten	Globaal tegoed (b)
1968			
Eerste halfjaar	2 644 088		
Tweede halfjaar	4 559 336		
Totaal ...	**7 203 424**	3 957 227 (c)	142 297 199 (c)
1969			
Eerste halfjaar	1 143 843		
Tweede halfjaar	2 367 698		
Totaal ...	**3 511 541**	4 595 831 (c)	150 404 571 (c)
1970			
Eerste halfjaar	747 476		
Tweede halfjaar	2 206 715		
Totaal ...	**2 954 191**	5 308 486 (c)	158 667 248 (c)
1971			
Eerste halfjaar	5 211 480		
Tweede halfjaar	8 589 788		
Totaal ...	**13 801 268**	5 663 897 (c)	178 132 413 (c)
1972			
Eerste halfjaar	7 654 054		
Tweede halfjaar	11 212 804		
Totaal ...	**18 866 858**	5 915 431 (c)	202 914 702 (c)
1973			
Eerste halfjaar	7 056 704		
Tweede halfjaar	8 395 187		
Totaal ...	**15 451 891**	7 077 174 (c)	225 443 767 (c)
1974			
Eerste halfjaar	3 028 037		
Tweede halfjaar	10 029 630		
Totaal ...	**13 057 667**	10 037 066 (c)	248 538 500 (c)
1975			
Eerste halfjaar	11 568 820		
Tweede halfjaar	15 897 685		
Totaal ...	**27 466 505**	11 506 553 (c)	287 511 558 (c)
1976			
Eerste halfjaar	10 036 069		
Tweede halfjaar	9 258 537		
Totaal ...	**19 294 606**	12 684 717 (c)	319 490 881 (c)

Bron : Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

(a) Overschot der stortingen op de terugbetalingen.
(b) Toestand per 31 december van elk jaar, gekapitaliseerde interesten inbegrepen.
(c) Voorheffing afgehouden.

Stortingen en terugbetalingen op particuliere spaarboekjes bij de Spaarkas
(miljarden franken)

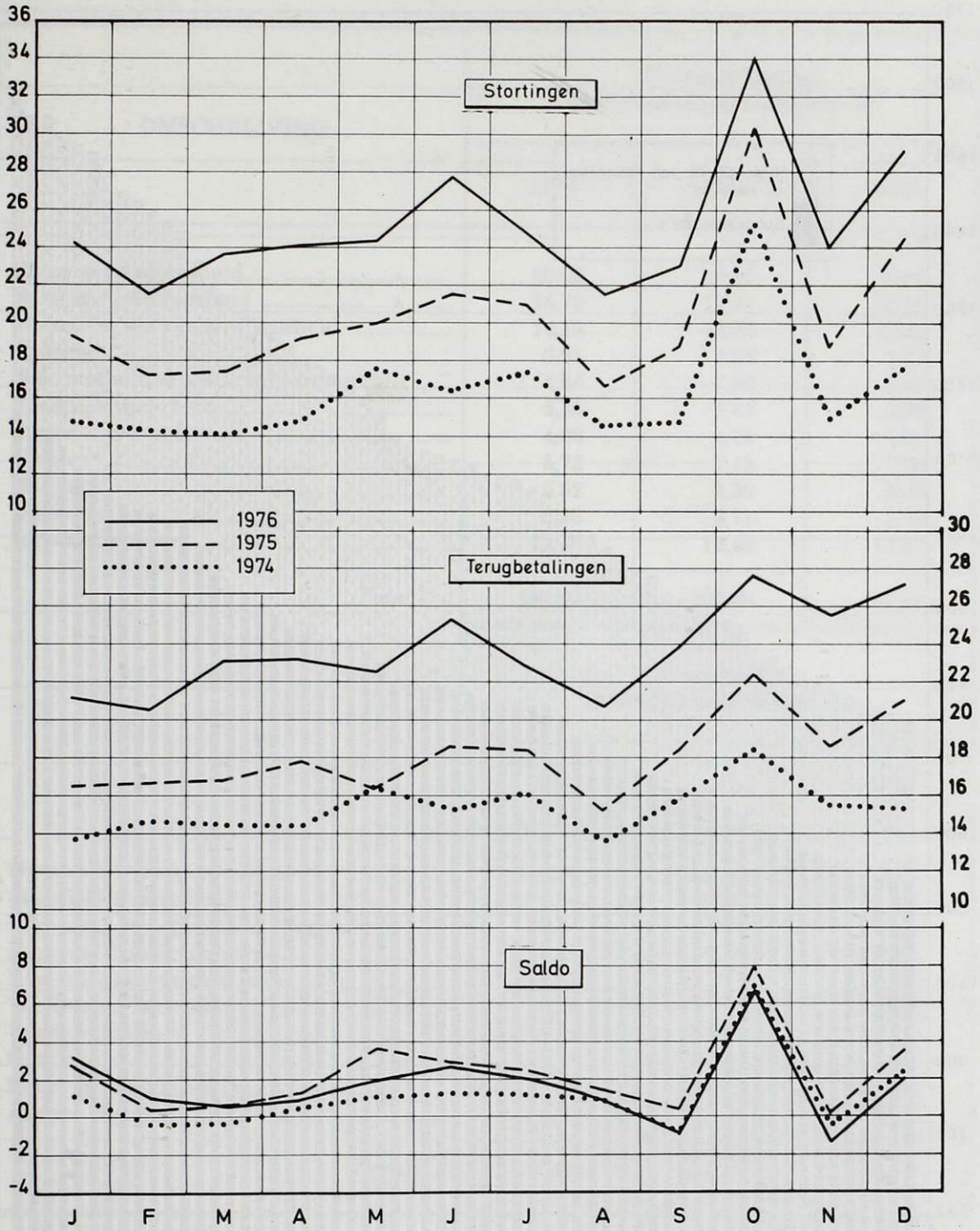

Bron : Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

Evolutie van de spaardeposito's en van de netto-uitgiften van obligaties en kasbons (a)

(miljarden franken)

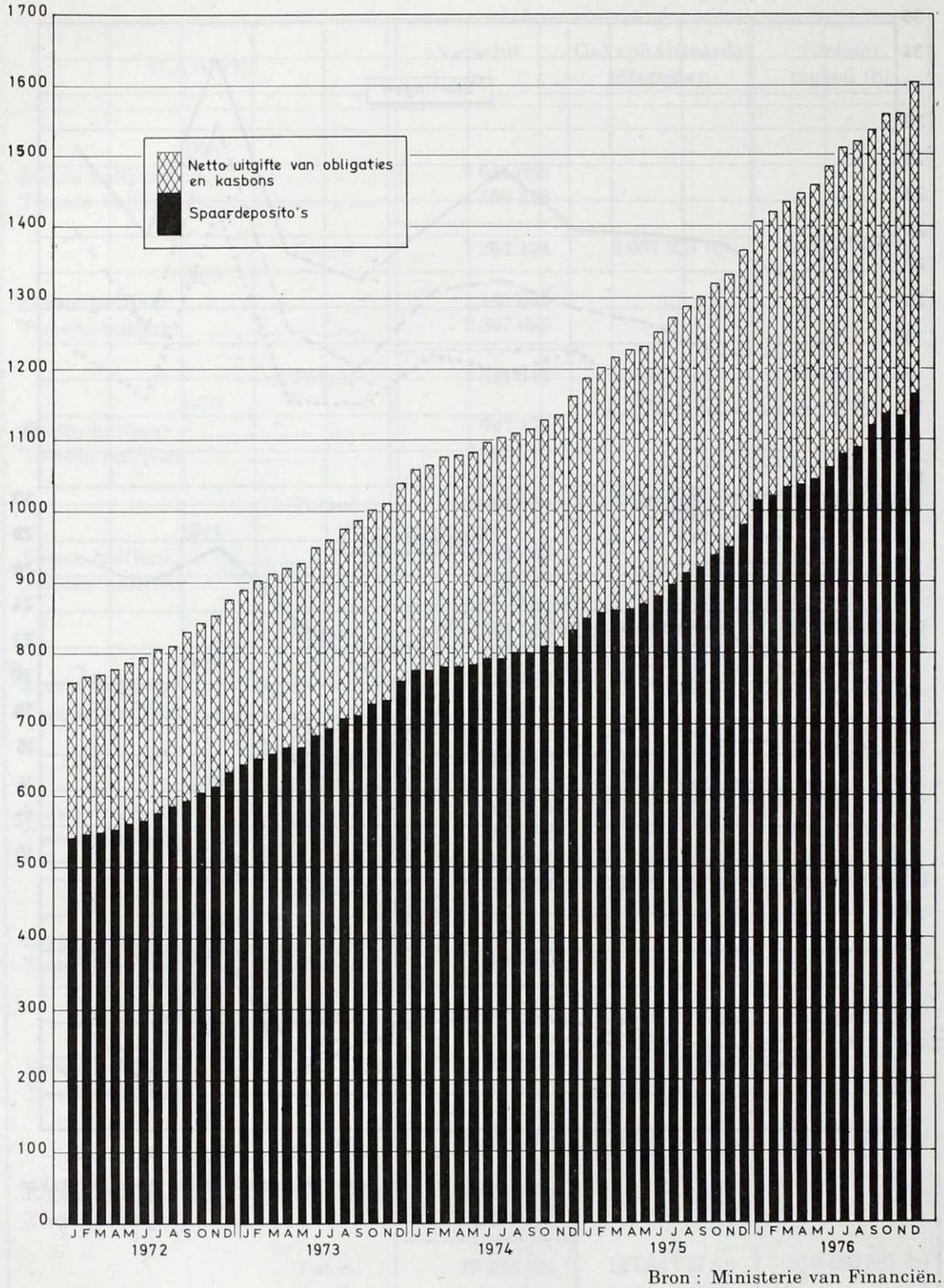

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) — *Spaardeposito's* bij de A.S.L.K., de private spaarkassen, het Gemeentekrediet en bij de Banken.
— *Netto-uitgiften van obligaties en kasbons* bij de A.S.L.K., de private spaarkassen, het Gemeentekrediet en bij de banken.

Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid

Verdeling over de economische sectoren (a)
(ten honderd)

OMSCHRIJVING	Uitstaand bedrag der investeringskredieten (b)		
	1974	1975	1976
Chemische nijverheid	20,06	17,50	16,63
Basismetaalnijverheid	15,79	17,21	20,18
Metaalverwerkende nijverheid	14,15	13,35	12,44
Energie	8,91	8,53	7,37
Niet-metaalhoudende mineralen	4,54	4,86	4,43
Voedingsnijverheid	5,46	5,63	5,69
Textielnijverheid	4,06	4,10	4,65
Vervoer	5,72	7,12	7,96
Handel	5,52	5,50	5,65
Diensten	3,33	3,71	3,43
Andere sectoren	12,46	12,49	11,57
Totaal ...	**100,00**	**100,00**	**100,00**
	Toegekende investeringskredieten (c)		
	1974	1975	1976
Metaalverwerkende nijverheid	16,66	13,30	10,16
Chemische nijverheid	19,20	12,43	34,42
Vervoer, opslagplaatsen, magazijnen	9,44	20,80	7,94
Basismetaalnijverheid	4,89	16,79	19,01
Niet-metaalhoudende mineralen	8,63	2,73	2,09
Voedingsnijverheid	6,58	7,39	3,61
Textielnijverheid	6,52	6,81	5,21
Handel	7,87	5,78	4,57
Hout- en kurknijverheid	2,04	2,06	2,11
Andere sectoren	18,17	11,91	10,88
Totaal ...	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Bron : Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid.

(a) De economische sectoren die het meest hulp hebben genoten van de N.M.K.N.
(b) Toestand op het einde van de periode.
(c) Kredieten toegekend tijdens het jaar.

Nationale Kas voor Beroepskrediet

Verleende kredieten (miljoenen franken)		Verdeling van de verleende kredieten per bedrijfstak (in % van het totaal bedrag)		
JAARTAL	Bedrag	BEDRIJFSTAK (a)	1975	1976
		Groot- en kleinhandel	19,26	20,24
1962	2 811	Voedingsmiddelennijverheid	13,90	13,91
1963	3 391	Textielnijverheid	0,39	0,29
1964	2 738	Confectienijverheid	1,13	1,45
1965	3 075	Houtnijverheid	3,06	3,26
1966	3 546	Bouwnijverheid	13,03	11,61
1967	4 043	Metaalverwerkende nijverheid	5,28	4,42
1968	5 081	Ledernijverheid	0,25	0,21
1969	5 592	Verschillende nijverheden	3,29	3,24
1970	4 901	Transport	9,34	9,30
1971	5 048	Vrije beroepen	11,90	12,04
1972	6 545	Landbouw, kweek en visvangst	2,16	1,63
1973	8 494	Diensten	3,72	3,31
1974	6 107	Toerisme	7,01	7,76
1975	8 750	Andere bedrijfstakken	6,28	7,33
1976	11 903			
		Totaal ...	**100,00**	**100,00**

Bron : Nationale Kas voor Beroepskrediet.

(a) Sinds 1965 werden een aantal nieuwe bedrijfstakken in de statistiek ingelast.

HOOFDSTUK IV

VERZEKERINGEN

Ongetwijfeld ondervond ook de verzekeringssector de weerslag van de ongunstige conjunctuur : een afnemende bedrijfsactiviteit en een hoger werkloosheidspercentage betekenen minder premie-incasso en moeilijker nieuwe produktie bij steeds verder stijgende kosten.

Globale resultaten over het verzekeringswezen zijn voor 1976 nog niet gekend daar de balansen die tijdens dit jaar zijn neergelegd, meestal betrekking hebben op de activiteiten van het jaar voordien, in onderhavig geval op 1975, zoals dit trouwens gebeurt in de vennootschappen van de overige economische sectoren.

Het bedrag van de directe verzekeringspremies die in 1975 in België werden uitgegeven en geboekt door de bij de Beroepsvereniging der Verzekeringsondernemingen aangesloten maatschappijen (de herverzekering niet inbegrepen) wordt geraamd op 84,5 miljard frank. De toeneming t.o.v. het voorgaand jaar bedraagt 16,5 %, dit is iets meer dan de gemiddelde stijging van het indexcijfer van de consumptieprijzen dat t.o.v. 1974 met 12,8 % toenam. Ermee rekening houdend dat een belangrijk deel van de premies thans automatisch geïndexeerd is, vormt de incassoverhoging bij de levensverzekeringen slechts de tegenwaarde van een noodzakelijke aanpassing van de waarborgen terwijl zij bij de autoverzekering vooral een aanpassing vormt aan de loonstijgingen. Van een sterke vooruitgang in de produktie is er dus zeker geen sprake, vooral daar het prospectieterrein van de Belgische verzekeringsmaatschappijen meestal niet verder reikt dan de nationale grenzen. De buitenlandse markt blijft meestal het exclusief jachtgebied voor enkele financieel zeer sterke groepen. Daaruit volgt ook dat in eigen land ongeveer 35 % van het totale premie-incasso verwezenlijkt wordt door vreemde maatschappijen. Dit is enerzijds te wijten aan de liberale politiek die België steeds gevoerd heeft t.o.v. de vestiging van buitenlandse maatschappijen en anderzijds aan de doorgaans zwakkere financiële structuur van de Belgische maatschappijen. Dat deze laatste meestal van bescheidener omvang zijn blijkt o.m. uit het aantal verzekeringsmaatschappijen per miljoen inwoners : in België zou dat 45 bedragen tegen slechts 35 in Nederland, 8 in Frankrijk en 8 in West-Duitsland.

Ondanks dit minder gunstig aspect, stelt het Belgisch verzekeringswezen het niet zo slecht indien zijn resultaten worden vergeleken met die van de overige bedrijfssectoren. In 1973 bedroeg het rendement van onze verzekeringsmaatschappijen gemiddeld 12,6 %; het gemiddeld rendement van alle Belgische vennootschappen op aandelen samen beliep toen 7,6 %.

In het globaal incasso heeft de motorvoertuigverzekering en de bijkomende waarborgen met 35,5 % nog steeds het hoogste aandeel; daarna volgt de levensverzekering met 27,1 %, de brandverzekering met 13,0 % en de arbeidsongevallen met 9,7 %; het saldo (24,7 %) ligt gespreid over enkele minder belangrijke takken. In vergelijking met het jaar tevoren (1974) is het aandeel van de motorvoertuigverzekering licht gedaald terwijl de branches leven en brand met respectievelijk 0,4 % en 0,2 % vooruitgingen.

Bij de analyse van de beschikbare statistieken valt vooral de hardnekkigheid van het tekort in de automobielverzekering op. Zoals ieder jaar treft dit deficit vooral de categorieën « toerismewagens » en « tweewielers ». Volgens de inlichtingen, verzameld door de Controledienst voor de verzekeringen, zou dit deficit voor de eerste categorie meer dan 845 miljoen frank belopen en voor de tweede meer dan 325 miljoen.

Die bedragen wijzen een aanmerkelijke verzwaring aan van het verlies in absolute cijfers en in relatieve waarde ten opzichte van het jaar 1974. Daarentegen bleven de resultaten die werden geboekt voor het vervoer voor eigen rekening en voor rekening van derden positief en milderen enigszins het totale verlies van de branche. In de tak « toerismewagens » steeg het bedrag van de betalingen voor sinisters merkelijk sneller dan het totaal bedrag der uitgegeven premiekwitanties (22,5 % tegen 17,4 %); in de afdeling « vervoer voor eigen rekening » lagen die toenemingspercentages juist andersom en steeg het bedrag der uitgegeven premiekwitanties sterker dan dit van de betalingen voor sinisters (9,4 % tegen 4,2 %). Ook de algemene onkosten namen bij de verzekering van toerismewagens veel sneller toe dan bij het vervoer voor eigen rekening (20,7 % tegen 10,7 %). Hiermede zal men wellicht rekening dienen te houden bij een eventuele herstructurering van het basistarief, herstructurering die zou leiden tot een herverdeling van de premielast over de verschillende categorieën van weggebruikers.

In de tak van de levensverzekeringen steeg het incasso in 1975 met 22 %. De Belgische maatschappijen boekten de sterkste vooruitgang met een stijging van 25 % t.o.v. 1974, de toeneming bij de buitenlandse maatschappijen bedroeg 9,4 %. In 1974 steeg het incasso bij de beide soorten maatschappijen respectievelijk slechts met 12 % en 8,3 %. Die sterkere toeneming in 1975 is vooral het gevolg van de actie die door de maatschappijen bij hun cliënten werd gevoerd voor indexering van de polissen na de buitensporige stijging van de levensduurte in 1974. Op de 109 maatschappijen die levensverzekeringen afsloten, namen er 15 de 2/3 van de portefeuille voor hun rekening, terwijl er 11 slechts een symbolische plaats op de markt bezetten. De groepsverzekering wordt maar door 66 maatschappijen beoefend en de volksverzekering door 27. Ook hier geven de cijfers geen juist beeld van de toestand want in werkelijkheid zijn er slechts een tiental maatschappijen in elke van deze sectoren echt bedrijvig. Die vooruitgang bij deze belangrijke tak is vooral te danken aan de groepsverzekering daar de wet op de algemene controle van de verzekeringen talrijke privé-bedrijven ertoe heeft aangezet, hun privé-pensioenkassen voor bedienden toe te vertrouwen aan verzekeringsmaatschappijen. Uit het globaal verloop van de levensverzekeringsportefeuille kan worden afgeleid dat het aantal contracten slechts met 1,5 % is toegenomen wat weinig is in vergelijking met de stijging die bij de lopende kapitalen optrad en die 15 % bedroeg (tegenover 16 % in 1974). Dit verschil is

in hoofdzaak te wijten aan de indexering van de levensverzekeringscontracten en aan het feit dat de groepscontracten berekend zijn op het reële inkomen. Over het algemeen stelt men bij de individuele levensverzekeringen een zekere stabiliteit vast terwijl de heropflakkering die zich bij de volksverzekeringen in 1974 heeft voorgedaan, in 1975 opnieuw afzwakte.

Over de tak brand (13 % van het incasso) zijn er tot nog toe weinig gegevens beschikbaar daar deze in 1975 nog geen gecontroleerde tak was. Uit bepaalde statistieken, opgemaakt door het Ministerie van Binnenlandse Zaken, blijkt dat het aantal brandgevallen de laatste drie jaar voortdurend afnam. Bij het zoeken naar toereikende en adequate waarborgen voor hun cliënten, werden de brandverzekeraars lange tijd gehinderd door de bestendige en soms snelle stijging der verzekerde waarden. Wat de woonhuizen betreft werd sinds geruime tijd de oplossing gevonden door het inlassen in de contracten van een clausule waarbij de verzekerde bedragen en de daaruit voortvloeiende premie gekoppeld worden aan het verloop van het indexcijfer der bouwprijzen, opgemaakt door de Belgische vereniging van experten (ABEX). Over het algemeen wordt een gelijkaardige clausule in de contracten opgenomen voor alle ondernemingen waarvan het te verzekeren patrimonium niet meer dan 50 miljoen frank beloopt. De jaarlijkse verhogingen die bij de premies voor brandverzekering optreden, zijn uitsluitend het gevolg van de automatische aanpassing van de waarborgen; de premievoeten zelf bleven sinds vele jaren onveranderd.

De wet op de arbeidsongevallen, — hoewel de verzekeringen in functie hiervan genomen, slechts 9,7 % van het totaal incasso vertegenwoordigen — was in 1976 het voorwerp van tamelijk diepgaande wijzigingen die meestal niet met veel geestdrift door de verzekeraars werden begroet. Het ging hier vooral om de wettelijke beschikkingen tot reglementering van het stelsel van premie-inning. De wijziging had vooral de financiering op het oog van het groeiend tekort van het Fonds voor arbeidsongevallen.

Uit een enquête door de B.V.V.O. verricht, blijkt dat de gemiddelde kostenlast voor arbeidsongevallen bij de categorie werklieden veel sterker stijgt dan bij de categorie bedienden en dat hij zodoende de stijging van de bezoldigingen (10 tot 15 %) ver overtreft. In 1975 bedroeg de toeneming van die gemiddelde kostprijs 38,6 % t.o.v. het jaar voordien. Bij de bedienden bedroeg die stijging slechts 9,3 %. Het aantal ongevallen vertoont daarentegen een gunstige ontwikkeling in 1975, niet alleen in absolute gegevens maar ook in relatieve cijfers. Het totaal aantal aangegeven ongevallen daalde in dat jaar met meer dan 14 % t.o.v. 1974. Hoewel bij de interpretatie van deze gegevens dient rekening gehouden met de verzwakte bedrijfsactiviteit ingevolge de conjunctuurinzinking, blijven de verzekeraars toch optimistisch omtrent het toekomstig verloop van de arbeidsongevallenfrekwentie.

Het instellen van de algemene controle op de verzekeringen (1), de oprichting van de Controlediensten voor de Verzekeringen en de Commissie der Verzekeringen hebben tot gevolg dat 1975 voor het Belgisch verzekeringswezen een zeer belangrijk jaar werd. Het koninklijk besluit van 12 maart 1976, verschenen in het « Belgisch

(1) Zie « De Belgische Economie in 1975 » blz. 317.

Staatsblad » van 23 maart 1976, werd van kracht tien dagen na zijn publikatie. Het is dus van 2 april 1976 af dat alle verzekeringstakken moeten beschouwd worden als onder controle gesteld.

Elke onderneming die dus met verzekeringen wil beginnen of die een nieuwe tak wil ontwikkelen, moet vooraf de toelating ervoor bekomen, terwijl de reeds gevestigde maatschappijen op eenvoudig verzoek een voorlopige toelating ontvingen na onderzoek van hun dossier. Vooraleer de definitieve toelatingen te verlenen dient de Controledienst voor de verzekeringen (C.D.V.) alle inlichtingen en documenten door te nemen die zij bij de maatschappijen heeft ingezameld. Dat is een enorme taak die veel problemen schept, zodat op het huidig ogenblik over de toepassing van de veralgemeende controle nog geen resultaten beschikbaar zijn.

*
* *

Levensverzekeringen (a)

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	Geïnde premiën				Wiskundige reserves (b)			
	1972	1973	1974	1975	1972	1973	1974	1975
Belgische vennootschappen	13 453	14 948	16 726	20 947	94 808	103 982	114 611	128 530
Buitenlandse vennootschappen	3 480	3 785	4 099	4 485	24 907	26 292	27 969	30 171

Bron : Controledienst voor de Verzekeringen.

(a) De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) Omvat de reserves voor te regelen sinisters, de reserves voor deelneming in de winsten, de verdelingsfondsen, alsook de reserves voor contracten onderschreven in vreemde munt.

Levensverzekeringen

Dekkingswaarden (a)

(miljoenen franken)

AARD DER WAARDEN	1972	1973	1974	1975
Belgische vennootschappen :				
Belgische overheidseffecten, effecten door de Belgische Staat gewaarborgd, effecten van Kongolese vennootschappen (b) ; Obligaties, Gemeentekrediet, Nijverheidskrediet, N.M.B.S., N.M.K.N., Belgische provincies en gemeenten	24 489,6	26 530,2	28 740,7	32 414,8
Obligaties van Belgische vennootschappen	15 626,7	17 921,8	18 922,9	21 587,1
Aandelen van Belgische vennootschappen	6 130,7	6 487,1	6 880,7	7 379,8
Leningen van vreemde staten		110,0	133,2	129,7
Leningen van internationale instellingen	1 052,1	949,6	606,3	721,5
Leningen van buitenlandse vennootschappen	1 481,6	1 712,0	2 052,7	2 385,6
Aandelen van buitenlandse vennootschappen	1 119,3	1 110,4	1 214,8	1 404,7
Polisbeleningen	3 085,1	3 310,1	3 889,9	4 201,2
Onroerende goederen	13 408,9	15 903,5	16 292,7	18 068,6
Hypothecaire leningen	26 414,8	30,171,0	34 361,6	38 797,8
Speciën en diversen	677,9	933,3	1 431,7	1 574,7
Gemeenschappelijke Beleggingsfondsen	79,0	151,6	123,3	105,9
Buitenlandse vennootschappen :				
Belgische overheidseffecten, effecten door de Belgische Staat gewaarborgd, effecten van Kongolese vennootschappen ; Obligaties, Gemeentekrediet, Nijverheidskrediet, N.M.B.S., N.M.K.N., Belgische provincies en gemeenten	9 238,1	9 342,4	9 919,7	10 720,4
Obligaties van Belgische vennootschappen	2 475,3	2 652,3	2 668,5	2 807,0
Aandelen van Belgische vennootschappen	1 203,7	1 389,7	1 308,8	1 630,3
Leningen van vreemde staten	125,6	99,7	60,7	43,4
Leningen van internationale instellingen	299,7	261,8	300,0	330,4
Leningen van buitenlandse vennootschappen	312,3	326,8	268,3	356,1
Aandelen van buitenlandse vennootschappen	240,6	250,6	192,1	214,5
Polisbeleningen	683,5	680,4	679,6	738,3
Onroerende goederen	3 471,4	3 516,7	3 864,5	4 213,9
Hypothecaire goederen	7 272,3	7 881,7	8 584,3	9 437,3
Speciën en diversen	113,7	228,2	349,2	449,9
Gemeenschappelijke Beleggingsfondsen	16,8	5,4	13,0	17,8

(a) De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) De neergelegde waarborgsommen inbegrepen.

Bron : Controledienst voor de Verzekeringen.

Kapitalisatieverrichtingen (a)

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	1972	1973	1974	1975
Geïnde premiën	**86,7**	**62,4**	**60,9**	**44,8**
Nominale waarde der onderschreven contracten :				
Zuivere kapitalisatie	1 461,5	1 369,5	1 243,3	1 296,3
Bouwkapitalisatie	8,4	7,7	163,6	187,9
Totaal ...	**1 469,9**	**1 377,2**	**1 406,8**	**1 484,2**
Wiskundige reserves :				
Zuivere kapitalisatie	435,5	428,5	341,5	356,5
Bouwkapitalisatie	7,7	7,0	27,0	3,0
Totaal (1) ...	**443,2**	**435,5**	**368,5**	**359,5**
Waarborg (2)	11,6	11,8	12,0	12,3
Totaal (1) *en* (2) ...	**454,8**	**447,3**	**380,5**	**371,8**

(a) De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.

Bron : Controledienst voor de Verzekeringen.

Kapitalisatieverrichtingen (a)

Dekkingswaarden

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	1972	1973	1974	1975
Effecten van vreemde staten en internationale instellingen (b)	0,7	0,3	0,7	0,7
Belgische overheidseffecten en waarden door de Staat gewaarborgd Obligaties parastatale instellingen Obligaties provincies en gemeenten	95,7	100,4	102,1	100,3
Obligaties Belgische vennootschappen	2,0	4,1	4,1	5,7
Aandelen Belgische vennootschappen	2,3	2,5	2,0	1,4
Onroerende goederen	34,6	34,2	33,3	26,1
Hypothecaire leningen	348,8	354,9	282,8	279,8
Polisbeleningen	1,2	1,2	0,7	0,7
Speciën	—	—	—	—
Diversen (c)	—	—	—	—
Totaal ...	**485,3**	**497,6**	**425,7**	**414,7**

Bron : Controledienst voor de Verzekeringen.

(a) De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) De neergelegde waarborgsommen inbegrepen.
(c) De onder de rubriek *Diversen* opgenomen waarden bestaan hoofdzakelijk uit niet-afgeloste aanwervingskosten.

Hypothecaire leningen (a)

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	1972	1973	1974	1975
Hypothecaire leningen met tussenkomst :				
Nominale waarde der leningen	**1 977,4**	**1 915,0**	**1 872,3**	**1 545,6**
Reconstitutiefonds	276,1	297,9	301,1	313,2
Waarborg	4,6	4,7	4,5	6,0
Totaal ...	**280,7**	**302,6**	**305,6**	**319,2**
Hypothecaire leningen zonder tussenkomst :				
Te vereffenen saldo	**153 148,4**	**170 663,2**	**201 185,4**	**226 314,0**

(a) De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.

Bron : Controledienst voor de Verzekeringen.

Hypothecaire leningen met tussenkomst (a)

Dekkingswaarden

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	1972	1973	1974	1975
Belgische overheidseffecten (b)				
Obligaties parastatale instellingen	45,6	48,8	52,6	54,6
Obligaties provincies en gemeenten				
Internationale instellingen	0,2	0,2	0,4	0,1
Obligaties van Belgische vennootschappen	0,5	0,6	0,5	0,4
Aandelen van Belgische vennootschappen	—	—	—	—
Aandelen van buitenlandse vennootschap.	0,4	—	—	—
Onroerende goederen	37,4	31,1	29,9	31,5
Hypothecaire leningen	210,0	242,4	248,6	253,5
Diversen (c)	—	—	—	—
Totaal ...	**294,1**	**323,1**	**332,0**	**340,1**

Bron : Controledienst voor de Verzekeringen.

(a) De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) De neergelegde waarborgsommen inbegrepen.
(c) De onder de rubriek *Diversen* opgenomen waarden bestaan hoofdzakelijk uit niet-afgeloste aanwervingskosten.

Verplichte verzekeringen van de burgerlijke verantwoordelijkheid betreffende de autovoertuigen (a)

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	Openbare autobusdienst., speciale autobusdienst., autocardienst.		Taxi's en huurauto's		Vervoer van zaken voor rekening van derden		Vervoer van zaken voor eigen rekening		Personenwagens (d)		Motor- en bromfietsen (d)		Procentuële toe- of afneming t.o.v. voorg. jaar (e)	
	1974	1975	1974	1975	1974	1975	1974	1975	1974	1975	1974	1975	1974	1975
Rechtstreekse zaken :														
Aantal verzekerde voertuigen (b)	15,7	15,6	8,4	8,0	44,8	41,3	398,9	404,0	2 497,1	2 625,7	570,5	608,6	+ 2,5	+ 4,6
Uitgegeven premiën	338,4	389,7	120,7	138,7	1 331,3	1 356,7	2 948,3	3 217,6	16 908,1	19 852,9	506,2	679,8	+22,0	+16,2
Bedrag der betalingen voor sinisters (c)	146,3	176,7	96,3	123,9	668,1	740,1	1 440,9	1 502,4	7 482,9	9 169,5	277,4	326,2	+ 8,8	+19,6
Raming der nog te regelen sinisters	552,1	595,9	260,8	262,9	1 943,3	2 188,1	3 930,6	4 232,6	23 064,7	27 367,3	1 306,4	1 730,3	+16,3	+17,1
Reserves voor lopende risico's	103,3	122,0	47,1	56,2	549,4	551,8	1 282,2	1 364,8	7 177,3	8 378,1	216,5	278,5	+23,0	+15,2
Betaalde commissielonen	33,9	39,3	11,4	12,7	133,4	140,1	415,1	447,9	2 824,6	3 306,1	85,2	113,5	+14,0	+15,9
Algemene onkosten	77,7	88,1	25,3	29,8	268,4	280,1	596,8	660,7	3 506,1	4 230,4	111,4	154,2	+24,5	+19,2
In herverzekering afgestane zaken :														
Afgestane premiën	95,6	103,2	20,5	21,7	179,3	156,8	403,1	396,4	2 531,3	2 551,2	55,1	69,3	+ 4,5	+ 0,4
Ontvangen commissielonen	26,1	29,8	5,1	4,9	42,6	39,9	78,6	81,9	533,9	553,1	11,0	15,6	+ 7,5	+ 3,7
Aandeel der herverzekeraars in de geregelde sinisters	34,2	42,8	17,8	29,5	118,0	103,1	248,8	237,8	1 323,2	1 607,7	38,1	44,4	— 3,0	+17,4
Aandeel der herverzekeraars in reserve voor nog te regelen sinisters	199,7	242,0	68,4	78,8	381,6	408,2	878,2	866,5	4 884,1	5 399,0	242,7	251,3	+12,5	+ 8,7
Aandeel der herverzekeraars in reserve voor lopende risico's	19,8	24,9	3,5	3,6	46,0	44,8	102,5	100,7	615,4	512,4	12,2	13,6	+ 5,0	—14,6
In herverzekering ontvangen zaken :														
Ontvangen premiën	54,3	63,1	3,3	3,7	48,8	46,6	90,0	110,8	625,6	738,2	10,0	14,3	+ 3,4	+18,6
Betaalde commissielonen	15,1	20,8	0,9	1,2	16,7	18,3	25,9	30,2	179,8	219,9	3,2	5,6	+ 6,4	+21,6
Aandeel in de geregelde sinisters	20,2	26,5	1,3	3,6	15,7	25,6	48,1	48,3	288,2	339,6	5,7	6,3	+15,8	+15,3
Aandeel in reserve voor nog te regelen sinisters	109,1	130,1	10,5	11,1	57,8	65,3	111,7	128,0	812,8	945,0	53,4	65,1	+14,3	+16,1
Aandeel in reserve voor lopende risico's	16,8	22,0	1,1	1,2	22,2	22,6	36,2	47,4	207,2	291,6	3,5	5,9	—10,0	+39,3

(a) De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) Duizend eenheden.
(c) Tijdens het betrokken jaar.
(d) De controle is ingesteld vanaf 1967 (koninklijk besluit van 5 juli 1967, *Belgisch Staatsblad* van 8 juli 1967).
(e) Het betreft het totaal van de kolommen « Vervoer van zaken voor eigen rekening » en de « Personenwagens ».

Bron : Controledienst voor de Verzekeringen.

Verplichte verzekering van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid betreffende motorrijtuigen (a)

Dekkingswaarden

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	1971	1972	1973	1974	1975		
					Belgische vennootschappen	Buitenlandse vennootschappen	Totaal
Belgische overheidseffecten (b)							
Parastatale instellingen	12 731,5	14 009,3	15 199,4	16 436,9	14 247,0	5 028,0	19 275,0
Parastatale kredietinstellingen							
Provinciën en gemeenten							
Buitenlandse waarden	853,9	964,7	1 340,3	1 238,8	1 803,0	184,4	1 987,4
Onroerende goederen	4 251,0	4 673,9	5 301,7	6 548,2	5 050,8	1 867,4	6 918,2
Hypothecaire leningen	1 918,4	2 370,0	3 030,8	3 761,5	4 868,2	205,8	5 074,0
Obligaties van Belgische vennootschappen ..	4 004,2	5 063,3	5 815,9	7 424,3	8 424,9	971,1	9 396,0
Aandelen van Belgische vennootschappen ...	2 355,0	2 621,6	2 837,8	3 677,2	3 593,0	868,3	4 461,3
Speciën	235,8	278,2	342,9	484,7	60,2	6,8	67,0
Diversen	29,0	35,8	37,2	78,5	93,7	213,6	307,3
Gemeenschappelijke Beleggingsfondsen	40,1	51,2	21,9	27,5	8,8	5,6	14,4
Internationale instellingen	265,6	271,1	795,6	408,6	502,4	29,6	532,0
Totaal ..	**26 684,5**	**30 339,1**	**34 723,5**	**40 086,2**	**38 548,1**	**9 172,2**	**47 720,3**

(a) De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) De neergelegde waarborgsommen inbegrepen.

Bron : Controledienst voor de Verzekeringen.

VIERDE DEEL

PRIJZEN EN INKOMENS

HOOFDSTUK EEN

PRIJZEN

Tijdens de eerste maanden van 1976 vertoonden de grondstoffenprijzen op de *wereldmarkt* een stijgende tendens, als gevolg van de voorraadvorming en het conjunctuurherstel. Vanaf eind april 1976 werd het prijsverloop op de internationale grondstoffenmarkten onzeker. De prijsontwikkeling van de non-ferrometalen werd sterk beïnvloed door de conjunctuurverwachtingen : de koper-, zink- en loodprijzen stegen sterk gedurende de eerste vier maanden, daarna kwam een verzwakking, uitgezonderd voor lood waarvan de prijs stabiel bleef. De tinmarkt was gekenmerkt door een duidelijke prijsstijging. De prijs voor ruwe aardolie bleef over 1976 vrijwel ongewijzigd, doch eind december 1976 beslisten de olie-exporterende landen de aardolieprijs met 5 à 10 % te verhogen. De toenemende autoproduktie verklaart de stijging van de rubberprijs.

Als gevolg van de mislukte oogst gingen de koffie- en cacaoprijzen fors omhoog. De suikerprijs bleef stijgen tot omstreeks medio mei, waarna zich een dalende tendens aftekende als gevolg van de goede oogstvooruitzichten. Ook voor de graanoogst waren de ramingen gunstig zodat de prijzen gingen dalen. De textielgrondstoffen (katoen en wol) namen daarentegen in prijs toe.

Onder invloed van de prijsbewegingen van de grondstoffen op de wereldmarkt vertoonden de *Belgische groothandelsprijzen* gedurende het eerste halfjaar van 1976 een sterk stijgende tendens, daarna zwakte het stijgingstempo af en in het vierde kwartaal werd zelfs een lichte daling genoteerd. Het algemeen indexcijfer van de groothandelsprijzen berekend door het I.R.E.S. lag in 1976 gemiddeld 8,1 % hoger dan in 1975. Het indexcijfer van de industriële produkten bereikte deze stijging niet, daarentegen nam het prijsindexcijfer van de voedingsmiddelen en van de landbouwprodukten in sterkere mate toe dan het algemeen indexcijfer.

De opwaartse tendens van de industriële groothandelsprijzen kwam sterker tot uiting bij de grondstoffen en de halffabrikaten dan bij de afgewerkte produkten, hetgeen kan verklaard worden door de ontwikkeling van de vraag. Na de prijsdaling in 1975 bleef de stijging van de deelindexcijfers van de non-ferrometalen en van ijzer en staal in 1976 eerder beperkt. De groothandelsprijzen voor scheikundige produkten, energie en brandstoffen, evenals die van de sector van de metaalverwerking namen slechts in lichte mate toe.

In de bouwnijverheid ging de forse prijsstijging door. De prijzen van de niet-metaalhoudende mineralen stegen volgens het I.R.E.S. in 1976 gemiddeld met 11,1 %. De prijzen van de bouwmaterialen namen volgens de berekening van het Ministerie van Economische Zaken gemiddeld met 9,8 % toe, na een stijging met 8,5 % in 1975.

Het ABEX-indexcijfer, d.i. een semestrieel indexcijfer van de bouwkosten (studiekosten, ruwbouw en afwerking, winst van de aannemer en belasting) nam van 1 november 1975 op 1 november 1976 met 13,3 % toe. Een jaar voordien waren de bouwkosten in mindere mate gestegen, m.n. met 9,3 % van 1 november 1974 op 1 november 1975, doch in 1974 werd een forse toeneming met 27 % vastgesteld.

De stijging van de landbouwprijzen was in 1976 gevoelig hoger dan die van de industriële produkten. De prijzen van de akkerbouwprodukten namen in sterkere mate toe dan de prijzen van de veehouderijprodukten. Deze laatste gaven in de periode april-juli 1976 zelfs een prijsdaling te zien. De prijzen van de voedingsmiddelen en van de akkerbouwprodukten vertoonden een dalende tendens na de hausse die zich als gevolg van de droogte in de zomermaanden had voorgedaan.

De vertraging van het stijgingstempo van de *consumptieprijzen* die reeds in 1975 werd waargenomen, zette zich langzaam verder in 1976, doch werd in de zomermaanden onderbroken door de forse stijging van de groenteprijzen tijdens de droogte. De toeneming van het indexcijfer der consumptieprijzen t.o.v. dezelfde maand van het voorgaande jaar liep in België terug tot 7,6 % in december 1976, tegen 15,7 % in december 1974 en 11,0 % in december 1975. De gemiddelde stijging van het indexcijfer beloopt 9,2 % in 1976, tegen 12,8 % in 1975.

Uit de internationale vergelijking van de consumptieprijzen blijkt dat in 1976 de gemiddelde prijsstijging het geringst was in de Duitse Bondsrepubliek (+ 4,5 %) en de Verenigde Staten (+ 5,7 %). De prijsstijging was ongeveer van dezelfde omvang als deze van België in vier landen van de Europese Gemeenschap, nl. Nederland (+ 8,8 %), Denemarken (+ 9,0 %), Frankrijk (+ 9,7 %) en Luxemburg (+ 9,8 %). In het Verenigd Koninkrijk en Italië bleef de gemiddelde prijsstijging zeer groot, respectievelijk 16,6 en 16,8 %.

Door de invoering van een nieuw indexcijfer van de consumptieprijzen vanaf juni 1976 wordt de vergelijking met de voorgaande periode bemoeilijkt. Het aantal goederen en diensten werd van 149 tot 358 verhoogd. Naast de traditionele indeling in voedingsmiddelen, niet-voedingsmiddelen en diensten, waaraan een vierde groep — de huishuur — werd toegevoegd, wordt het goederenpakket van het nieuwe indexcijfer in acht categorieën ingedeeld. De weging van de verschillende goederen en diensten steunt op de resultaten van het in 1973 en 1974 uitgevoerde gezinsbudgetonderzoek.

Over de groepen gezien kan de vertraging van de prijsstijging in 1976 worden toegeschreven aan de niet-voedingsmiddelen en de diensten. Daarentegen werd voor de groep voedingsmiddelen een sterke toeneming genoteerd w.o. inzonderheid voor de koffie en de aardappelen. De prijzen van verse groenten, die sedert juni 1976 in het indexcijfer zijn opgenomen, vertoonden in juli 1976 een forse stijging als gevolg van de droogte. Voor brood, graanprodukten, vlees evenals voor melk, kaas en eieren wordt een vertraging van de prijsstijging waargenomen, maar de gemiddelde prijsstijging blijft nog betrekkelijk hoog in 1976. De prijzen van de eetbare oliën en vetten namen daarentegen slechts in geringe mate toe.

Voor de kledingartikelen wordt in 1976 slechts een matige prijsstijging genoteerd (ongeveer 6 %). De prijzen van de schoenen bleven sterk stijgen, alhoewel in mindere mate dan in 1975. De kosten voor verwarming en verlichting namen in 1976 slechts in geringe mate toe. Daarentegen werden de tarieven van de waterdistributie sterk verhoogd. De meubelen en de verwarmingstoestellen vertoonden slechts een lichte prijsstijging.

De prijzen van de farmaceutische produkten zijn slechts matig gestegen. De prijsstijging van de diensten van de artsen en van de andere medisch geschoolden vertraagde, doch de verblijfkosten in verpleeginrichtingen stegen nog sterker dan in 1975.

Het openbaar vervoer werd in 1976 een flink stuk duurder : de reizigerstarieven van de spoorwegen werden op 16 mei 1976 met 9 % verhoogd, de bus- en trambiljetten met ingang van 1 juli 1976 met ongeveer 25 %.

*
* *

Indexcijfers van de groothandelsprijzen
(1953=100)

TIJDVAK	Algemeen indexcijfer	Landbouwprodukten			Nijverheidsprodukten					
		Naar herkomst		Globaal	Naar herkomst		Naar de graad van verwerking			Globaal
		Inlandse produkten	Ingevoerde produkten		Inlandse produkten	Ingevoerde produkten	Grondstoffen	Halffabrikaten	Afgewerkte produkten	
1972 Gemiddelde (a)	145,5	166,6	102,0	137,6	155,6	126,5	125,4	151,3	160,8	147,5
1972 Gemiddelde (b)	129,2	157,6	96,8	130,1	135,5	112,4	113,3	129,9	139,4	128,9
1973 Gemiddelde (a)	163,4	182,5	148,3	165,8	166,8	150,0	147,8	173,3	166,2	162,8
1973 Gemiddelde (b)	145,1	172,7	140,7	156,8	145,3	133,0	133,4	148,8	144,1	142,3
1974 Gemiddelde (a)	190,8	171,5	191,2	173,7	200,0	187,3	174,7	217,9	195,0	195,3
1974 Gemiddelde (b)	169,4	162,4	181,7	164,2	174,6	166,5	157,9	187,1	169,0	170,7
1975 Gemiddelde (a)	193,0	195,1	163,8	179,5	209,1	174,4	169,5	207,9	208,0	196,5
1975 Gemiddelde (b)	171,5	184,7	155,4	169,7	182,0	155,8	153,1	178,5	180,7	172,0
1976 Gemiddelde (a)	206,7	222,3	181,5	204,2	219,0	184,9	181,7	221,1	215,9	207,3
1976 Gemiddelde (b)	183,7	210,4	172,2	193,1	190,7	165,1	164,1	189,8	187,6	181,4
1976 (b) Januari	178,2	215,3	156,2	189,5	184,9	159,0	157,0	181,2	184,3	175,4
Februari	179,0	214,6	156,3	189,0	185,1	161,5	158,7	183,0	184,4	176,5
Maart	182,1	219,9	156,8	192,6	187,8	165,5	162,8	185,5	186,9	179,5
April	181,5	207,8	162,8	187,7	187,8	166,4	163,0	187,9	186,5	180,0
Mei	182,2	206,0	171,0	189,7	188,5	165,7	163,3	188,9	186,2	180,3
Juni	184,9	205,4	179,5	192,5	192,0	168,3	166,8	193,9	187,0	183,0
Juli	184,7	198,5	179,7	188,2	192,6	169,4	167,6	194,5	187,9	183,8
Augustus	185,0	203,5	177,1	190,8	192,7	167,6	166,2	193,4	188,8	183,5
September	186,1	204,5	179,4	192,3	194,2	167,6	168,0	193,5	189,8	184,5
Oktober	187,0	220,0	178,0	201,9	193,9	164,1	165,7	191,8	190,0	183,4
November	186,9	217,0	182,4	201,9	194,3	163,5	165,7	191,9	189,7	183,3
December	186,6	211,9	187,5	200,6	194,4	162,2	164,1	192,3	190,2	183,2

(a) B.T.W. inbegrepen.
(b) B.T.W. niet inbegrepen.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Handel.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen
(1953 = 100)

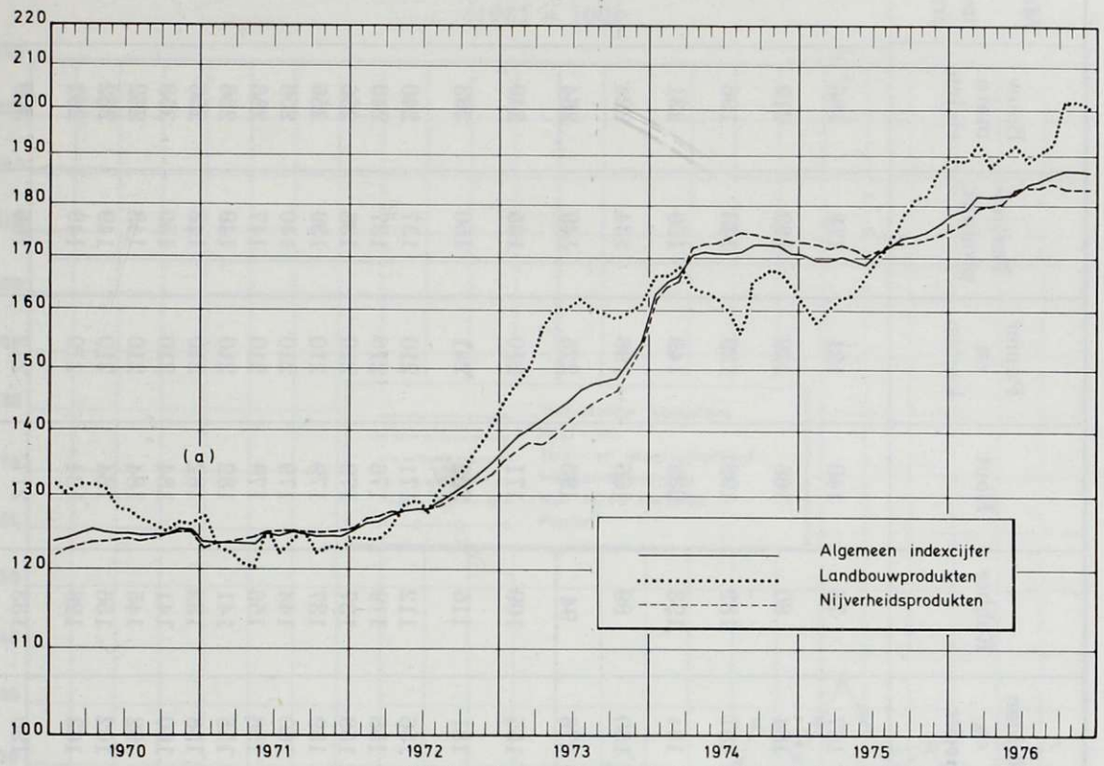

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Handel.

(a) Vanaf 1971 : indexcijfer exclusief B.T.W.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor nijverheidsprodukten
(1953 = 100)

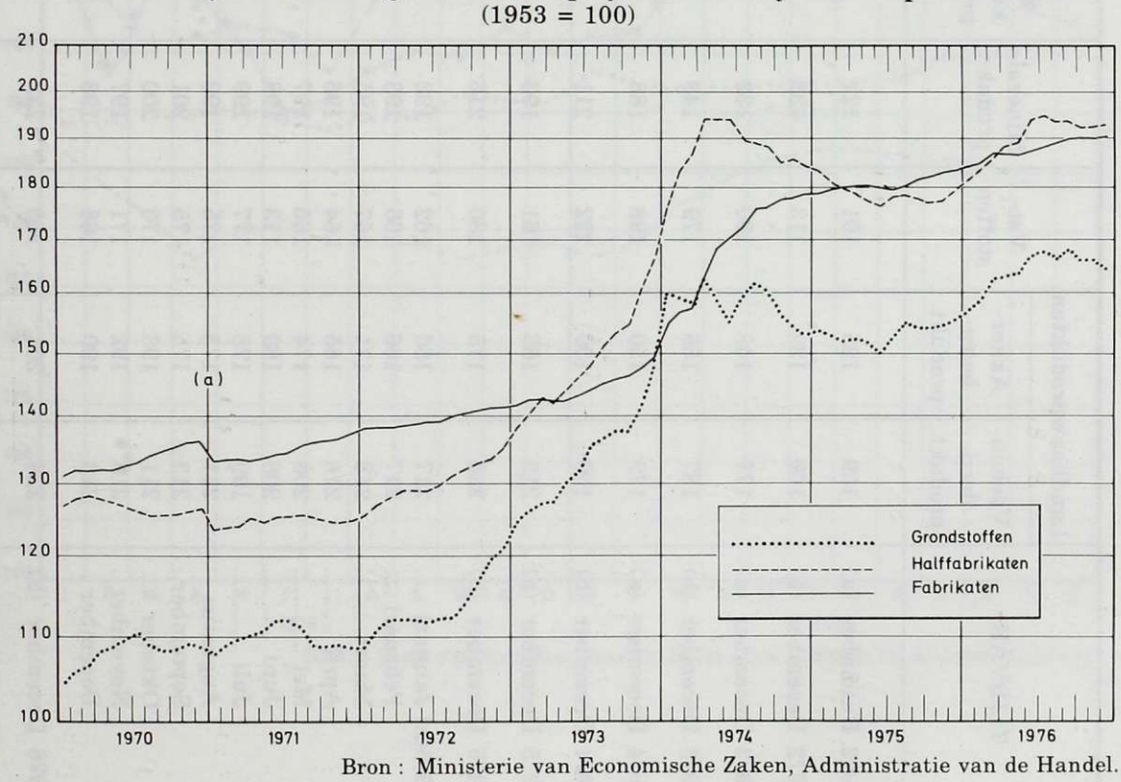

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Handel.

(a) Vanaf 1971 : indexcijfer exclusief B.T.W.

Deelindexcijfers van de groothandelsprijzen

(1953=100)

TIJDVAK	Landbouwprodukten		Vetstoffen	Minerale produkt.	Scheikundige produkt.	Huiden en leder	Rubber	Hout	Papier en karton	Textielprodukt.	Bouwmaterialen	Metalen en metaalprodukt.
	Veehouderij produkt.	Akkerbouwprodukt.										
1972 December (a)	159	125	101	121	120	157	75	140	121	118	186	142
1972 December (b)	169	132	113	136	136	184	80	166	139	132	219	165
1973 December (a)	177	148	160	132	128	157	182	198	129	143	196	165
1973 December (b)	187	156	179	148	145	184	193	233	149	159	231	191
1974 December (a)	179	150	198	188	149	150	89	166	196	134	224	192
1974 December (b)	190	159	222	211	169	176	94	195	225	149	264	223
1975 December (a)	213	166	161	193	157	155	109	171	210	135	240	181
1975 December (b)	226	175	180	216	178	181	115	202	241	150	283	210
1976(a) Januari	217	166	162	193	161	156	112	171	210	137	240	182
Februari	217	166	166	193	161	158	119	176	210	137	240	183
Maart	218	171	167	195	161	159	137	179	210	138	256	186
April	216	165	164	196	160	159	137	179	210	139	256	188
Mei	208	174	165	197	157	160	144	179	210	140	256	188
Juni	206	180	173	198	160	158	156	179	210	147	256	190
Juli	199	178	177	199	158	158	141	182	210	149	256	191
Augustus	211	173	175	199	158	158	132	182	210	148	256	190
September..	213	175	175	201	158	160	141	184	210	150	258	189
Oktober	211	193	173	200	159	162	145	184	210	148	262	185
November ..	213	192	171	197	161	162	156	184	210	149	262	184
December ..	213	190	168	198	161	163	126	184	210	149	262	184
1976 December (b)	224	201	188	222	184	190	133	217	242	166	309	214

(a) B.T.W. niet inbegrepen.
(b) B.T.W. inbegrepen.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Handel.

Ontwikkeling van het indexcijfer van enkele groothandelsprijzen in 1975 en 1976
(1961 = 100)

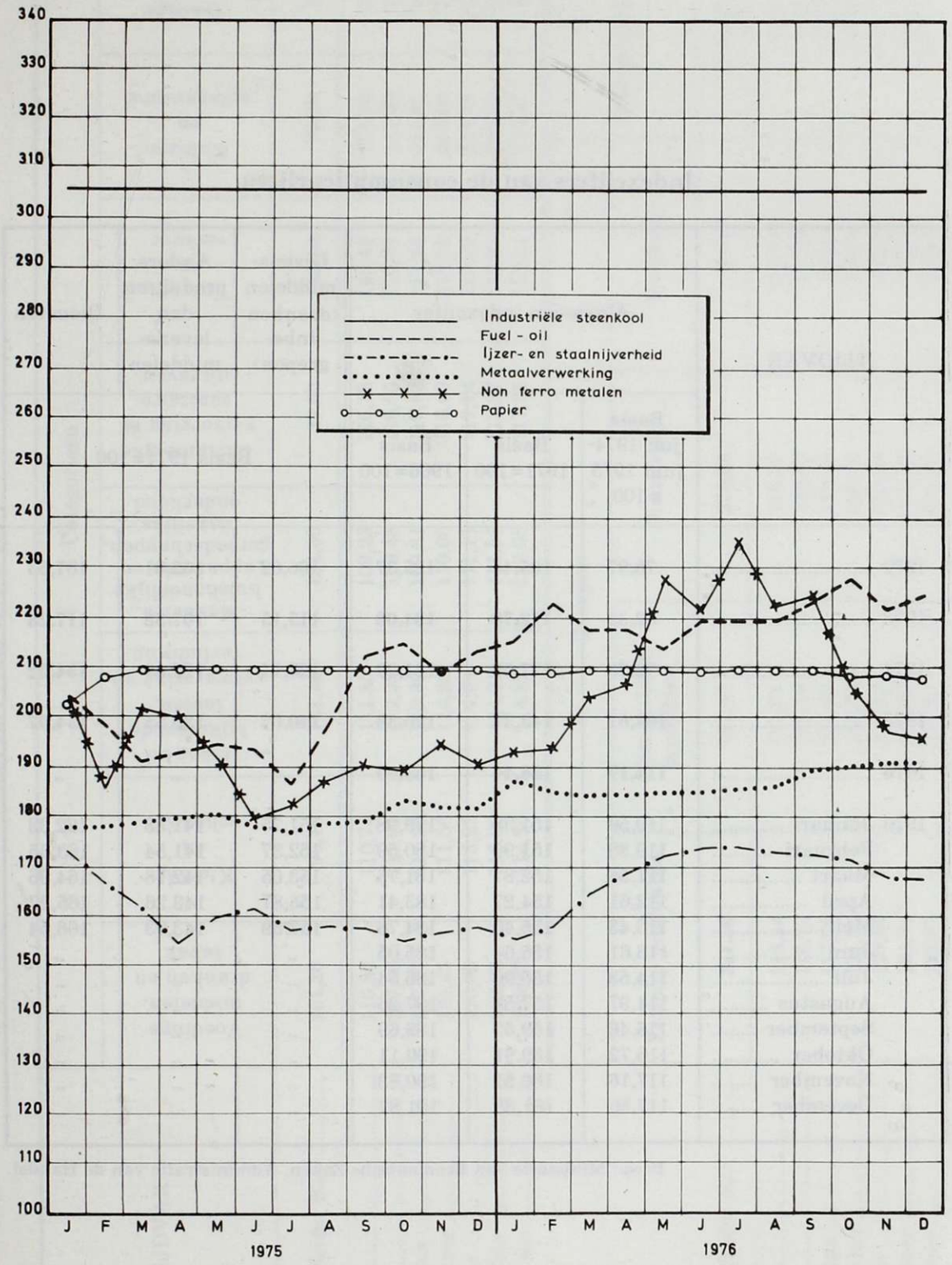

Bron : Instituut voor Economisch, Sociaal en Politiek Onderzoek (Leuven).

Indexcijfers van de consumptieprijzen

TIJDVAK	Algemeen indexcijfer			Levensmiddelen (dranken inbegrepen)	Andere produkten dan levensmiddelen	Diensten
	Basis juli 1974-juni 1975 =100	Basis 1971=100	Basis 1966=100	Basis 1971=100		
1972	76,97	105,45	125,37	106,62	102,81	107,63
1973	82,32	112,78	134,08	115,15	107,58	117,28
1974	92,76	127,08	151,09	125,94	122,69	134,02
1975	104,61	143,31	170,38	140,07	136,55	154,07
1976	114,19	156,44	185,99	..	..	..
1976 Januari	110,50	151,38	179,98	151,75	141,38	162,33
Februari	110,88	151,90	180,59	152,37	141,54	163,55
Maart	111,58	152,87	181,75	153,65	142,18	164,36
April	112,61	154,27	183,41	155,87	143,26	165,27
Mei	113,43	155,40	184,76	157,59	143,93	166,54
Juni	113,61	155,64	185,05	..	..	..
Juli	114,53	156,90	186,54	..	..	..
Augustus	114,97	157,51	187,26	..	..	..
September	116,46	159,55	189,69	..	..	..
Oktober	116,72	159,91	190,11	..	..	..
November	117,16	160,51	190,83	..	..	..
December	117,80	161,38	191,87	..	..	..

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Handel.

Indexcijfers van de consumptieprijzen

(juli 1974 / juni 1975 = 100)

TIJDVAK	Categorieën							
	Voedingsmiddelen, dranken en tabak	Kleding en schoeisel	Huur en bijkomende lasten, verwarming en verlichting	Meubelen, huishoudelijke apparaten en gereedschappen, dagelijks onderhoud	Lichamelijke verzorging en sanitaire uitgaven	Vervoer en verkeer	Kultuur en ontspanning	Overige goederen en diensten
Wegingscoëfficiënt (‰)	**264,20**	**96,10**	**151,40**	**104,60**	**39,80**	**142,10**	**76,10**	**125,70**
1976 Juni	116,83	110,74	111,85	109,23	116,18	115,43	111,12	113,45
Juli	117,06	111,01	112,98	109,48	116,65	116,78	111,30	116,74
Augustus	117,57	111,20	113,32	109,81	116,63	117,43	111,81	117,26
September	121,45	111,56	114,38	110,08	116,60	118,02	113,80	117,35
Oktober	120,95	113,23	114,64	111,11	117,14	118,09	114,36	117,41
November	122,05	113,86	114,21	111,56	117,87	118,37	114,71	117,49
December	123,17	114,36	114,87	112,05	117,96	118,44	114,41	118,73

	Groepen				Officieel indexcijfer
	Eetbare produkten	Niet-eetbare produkten	Diensten	Huishuur	
Wegingscoëfficiënt (‰)	**251,50**	**427,90**	**270,60**	**50,00**	**1 000,00**
1976 Juni	116,54	111,07	116,02	107,60	113,61
Juli	116,73	111,48	118,53	107,98	114,53
Augustus	117,25	116,63	119,33	108,44	114,97
September	121,31	112,07	120,24	109,16	116,46
Oktober	120,65	112,79	120,65	109,34	116,72
November	121,71	112,86	121,12	109,60	117,16
December	122,87	113,12	121,91	110,10	117,80

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Handel.

Indexcijfers van de consumptieprijzen
(1971 = 100)

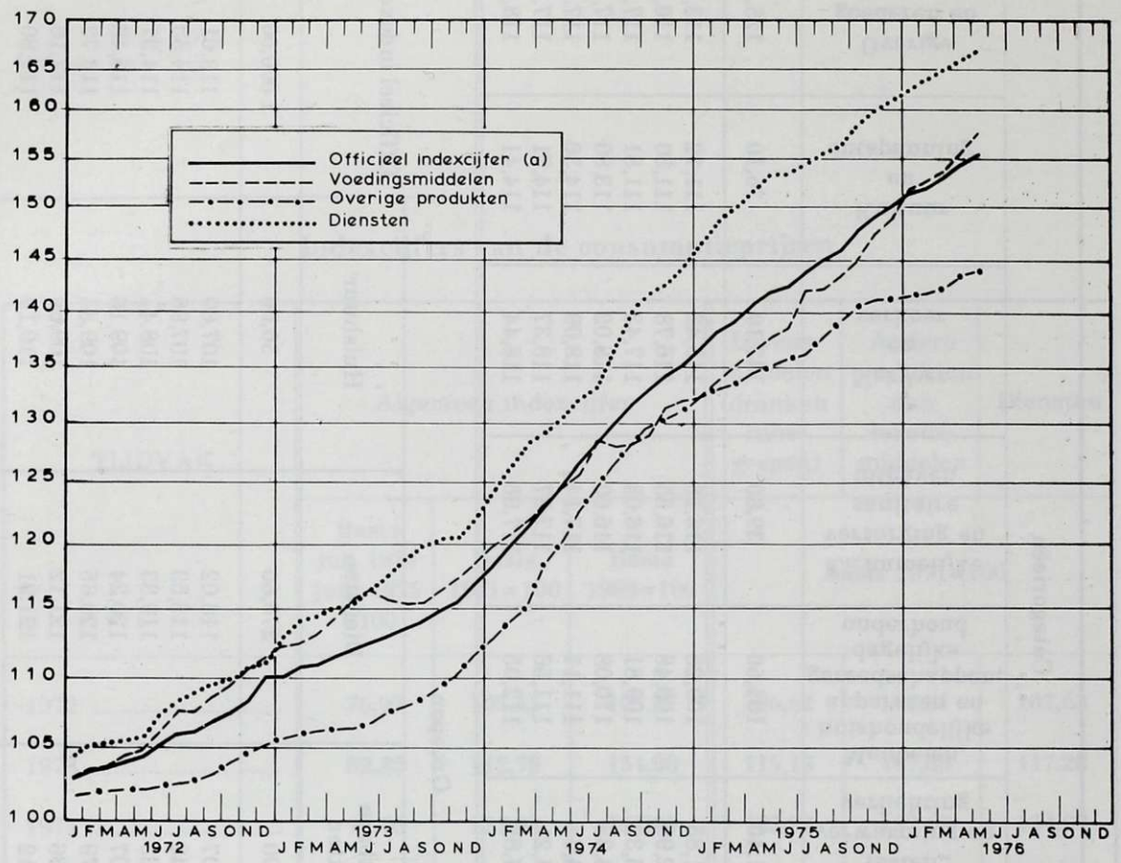

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Handel.

(a) Vóór maart 1972 werd het officieel indexcijfer op basis 1966 = 100, omgerekend op basis 1971 = 100.

Indexcijfers van de consumptieprijzen in 1976
(basis juli 1974 - juni 1975 = 100)

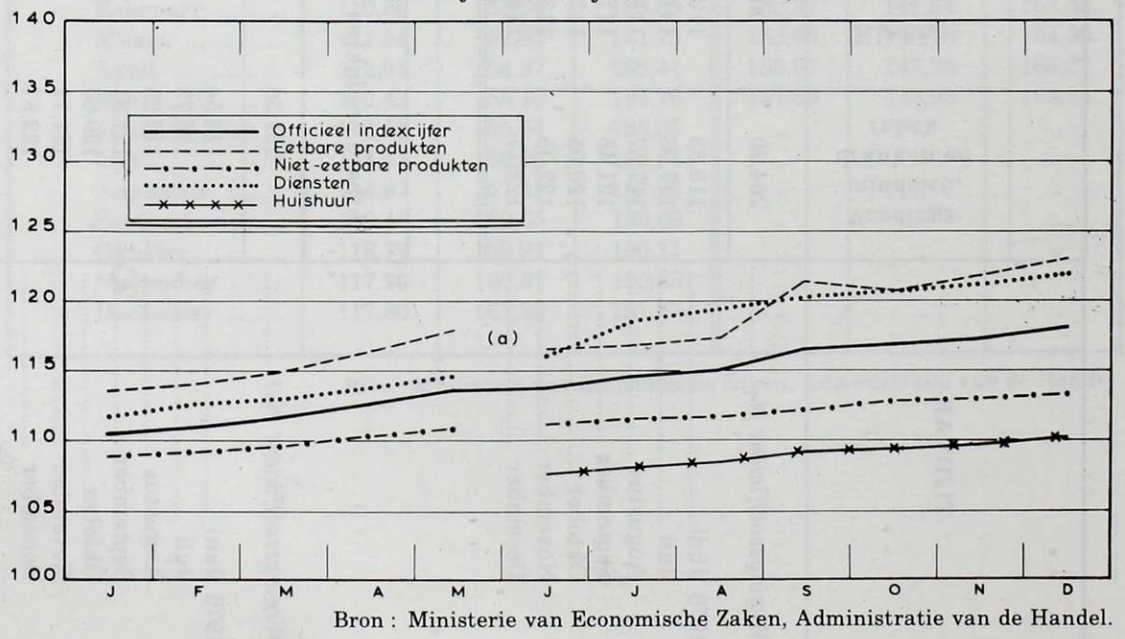

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Handel.

(a) Nieuwe indexcijfers vanaf 1 juni 1976.

Gemiddelde jaarstijging van het prijsindexcijfer in enkele landen

(in %)

LAND	Groothandelsprijzen					Consumptieprijzen				
	1972	1973	1974	1975	1976	1972	1973	1974	1975	1976
België	+ 4,1 (a)	+12,3 (a)	+16,7 (a)	+ 1,2 (a)	+ 7,1 (a)	+ 5,5 (b)	+ 7,0 (b)	+12,7 (b)	+12,8 (b)	+ 9,2
Nederland	+ 4,0	+12,4	+13,6	+ 6,7	+16,1	+ 7,8	+ 8,0	+ 9,6	+10,2	+ 8,8
Duitse Bondsrepubliek	+ 2,6	+ 6,6	+13,4	+ 4,7	+ 3,9	+ 5,5	+ 6,9	+ 7,0	+ 6,0	+ 4,5
Frankrijk	+ 4,6 (c)	+14,7 (c)	+29,1 (c)	— 5,7 (c)	+ 7,4 (c)	+ 5,9	+ 7,6	+13,7	+11,7	+ 9,7
Italië	+ 4,0	+17,9	+40,7	+ 8,6	+22,9	+ 5,7	+10,8	+19,1	+17,0	+16,8
Verenigd Koninkrijk	+ 4,4 (d)	+32,3 (d)	+48,9 (d)	+ 9,3 (d)	+27,2 (d)	+ 7,1	+ 9,2	+16,0	+24,3	+16,6
Denemarken	+ 5,1	+14,8	+22,2	+ 5,8	+ 7,8	+ 6,6	+ 8,8	+15,3	+ 9,6	+ 9,0
Japan	+ 0,8	+15,8	+31,4	+ 3,0	+ 5,5	+ 4,9	+11,7	+23,2	+11,7	+ 9,4
Verenigde Staten	+ 4,6	+13,7	+18,9	+ 8,6	+ 4,6	+ 3,3	+ 6,2	+11,0	+ 9,2	+ 5,7

(a) Zonder B.T.W.
(b) Voor 1976 zonder huurprijzen.
(c) Industriële produkten.
(d) Grondstoffen+halffabrikaten.

Bronnen : Verenigde Naties, voor de groothandelsprijzen.
O.E.S.O., voor de consumptieprijzen.
Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

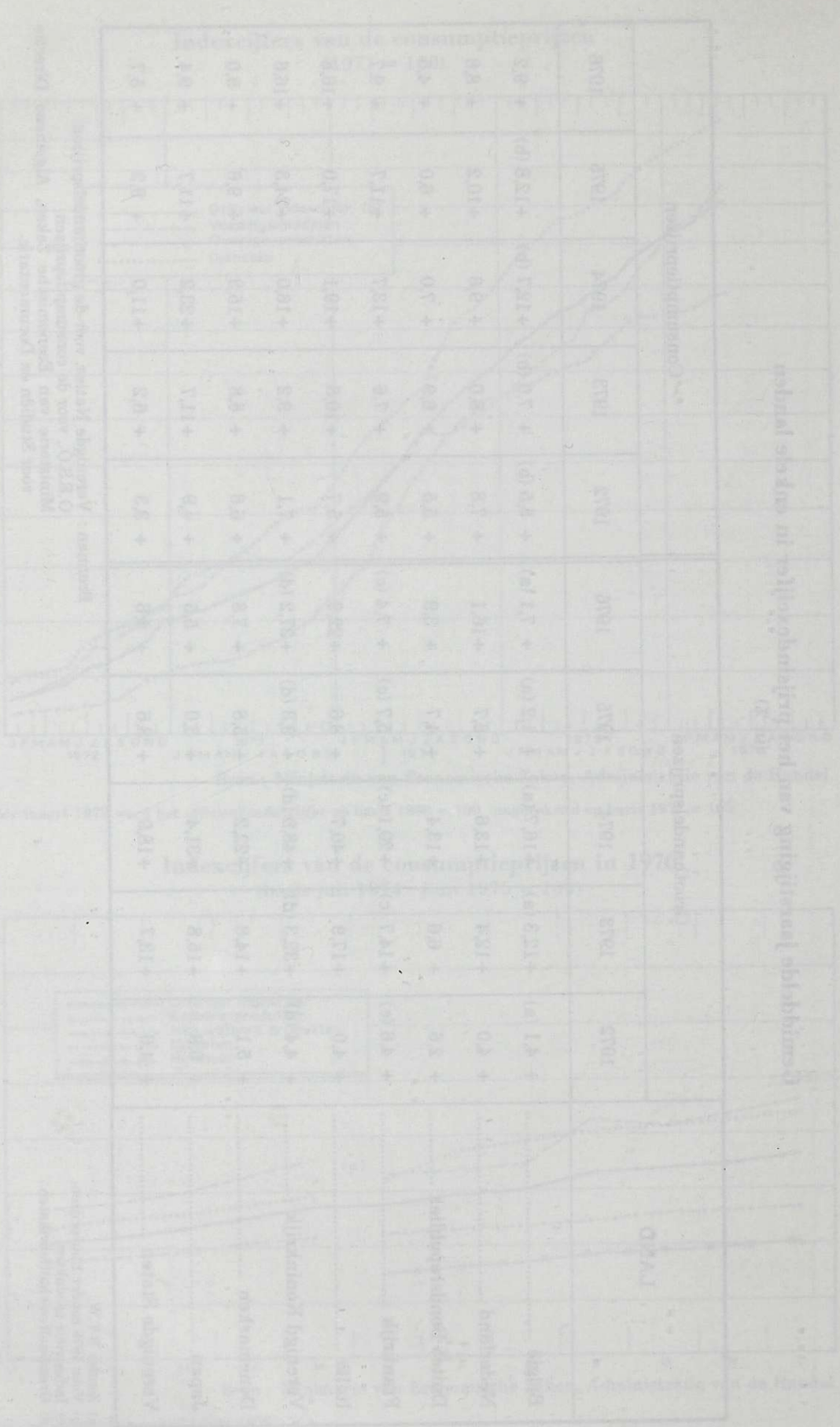

HOOFDSTUK II

INKOMENS

AFDELING I. — INKOMENS UIT ARBEID

De vrij kalme loonontwikkeling in 1976 is, enerzijds, te danken aan de matige looneisen van de vakbonden en, anderzijds, aan bepalingen in de wet van 30 maart 1976 betreffende de economische herstelmaatregelen waarbij de werknemer gedurende een periode van negen maanden na het afsluiten van een nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst (CAO) 50 % van de eventueel nieuw bekomen voordelen dient te storten in een solidariteitsfonds dat bestemd is om het brugpensioen te financieren. De werkgever moet een evenwaardig bedrag aan het fonds storten.

Op grond van de gegevens verstrekt door het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid en die steunen op de CAO's voor de arbeiders, steeg de loonvoet van december 1975 tot december 1976 slechts met 1,6 %, het percentage in 1974 en in 1975 beliep respectievelijk 7,8 en 3,2 %.

Ook de stijging als gevolg van de loonindexering was minder groot dan in het voorgaande jaar : 8,6 % tegen 11,8 % in 1975. Wordt hierbij nog de invloed van de verkorting van de arbeidsduur gevoegd (+0,2 %) dan beloopt de stijging van het regelingsloon van de arbeiders 10,4 % (december 1976/december 1975) tegen 15,9 % gedurende de voorgaande twaalf maanden.

Uit gegevens over de CAO's voor bedienden blijkt dat de wedden minder toenamen dan de arbeiderslonen : 8,7 % (december 1976/december 1975). De invloed van de loonvoet beloopt slechts +0,4 %; de glijdende loonschaal bracht de bezoldigingen 8,3 % hoger.

De vertraging van het stijgingstempo van het gemiddeld bruto uurloon in de nijverheid, vertraging die reeds in het tweede kwartaal van 1975 werd waargenomen, heeft zich in 1976 verder doorgezet. Volgens de gegevens van de Nationale Bank nam van december 1975 tot december 1976 het gemiddeld bruto uurloon met 9,1 % toe tegen 17,4 % tijdens de voorgaande twaalf maanden. De gemiddelde toeneming in 1976 viel aanmerkelijk lager uit dan een jaar voordien, met name 11,1 %, tegen 20,1 % in 1975.

Zowel uit de gegevens van de Nationale Bank betreffende het bruto uurloon in de nijverheid, als uit die van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid betreffende het regelingsloon, blijkt dat de strijd tegen de inflatie, de bezorgdheid omtrent de

werkgelegenheid en de beperking van de looneisen een gevoelige vertraging van de loonstijging tot gevolg hadden.

Daar de loonstijging meer vertraagde dan het inflatietempo steeg het reële loon in 1976 slechts in geringe mate; het nam met 1,8 % toe, tegen een aangroei van 6,5 % in 1975. De toeneming van het reële loon differencieert evenwel naargelang van de omvang van het belastbaar inkomen. Inderdaad, door de indexering van de personenbelasting op het inkomen, in 1976, dat 250 000 F niet overtreft, werden de gevolgen van de inflatie op de kleine inkomens geneutraliseerd. Bij een hoger belastbaar inkomen is dus de aangroei van het reëel beschikbaar gezinsinkomen kleiner. Bovendien begrensde de herstelwet de indexering van lonen en wedden tussen 1 april en 31 december 1976 tot 40 250 F bruto-loon (prijsindexcijfer 142,75, 1971=100).

Alhoewel de sectoriële loonstructuur gedurende de jongste jaren vrij stabiel bleef, kunnen toch enkele verschuivingen worden waargenomen. Dit blijkt uit een vergelijking van de ontwikkeling van de gemiddelde bruto-uurlonen van de arbeiders in enkele specifieke takken van de fabrieksnijverheid gedurende de periode oktober 1972 - april 1976. Volgens de N.I.S.-gegevens nemen de uurlonen in de bouwnijverheid sneller toe dan in de fabrieksnijverheid. Doordat in deze sector bijna uitsluitend mannen tewerkgesteld zijn, is het loonpeil er betrekkelijk hoog. In de kledingnijverheid, waar de gemiddelde loonhoogte ongeveer één derde lager ligt dan het gemiddelde in de industrie, wordt in de beschouwde periode toch een sterkere stijging dan het gemiddelde waargenomen. Het verschil tussen de gemiddelde loonhoogte en de lonen in de schoen- en ledernijverheid wordt daarentegen opnieuw groter. In een aantal bedrijfstakken die traditioneel hoge lonen betalen, o.m. de aardolieraffinaderijen, de basismetaalnijverheid en de chemische industrie, was de toeneming van de bruto-uurlonen van oktober 1972 op april 1976 geringer dan het gemiddelde in de nijverheid. In de basismetaalnijverheid valt een sterke vertraging van de loonstijging vanaf het tweede kwartaal van 1975 op.

De loonkosten per arbeidsuur namen volgens de gegevens van I.R.E.S. gemiddeld met 10,3 % toe in 1976. Enerzijds, werden de sociale lasten verminderd gemiddeld met 10,3 % toe in 1976. Enerzijds, werden de sociale lasten verminderd door de verlaging van de bijdragepercentages inzake kinderbijslagen en beroepsziekten, doch anderzijds werden de loongrenzen voor deze rubrieken afgeschaft. Deze maatregel beoogt een vermindering van de druk van de sociale lasten voor de arbeidsintensieve ondernemingen.

Uit de internationale vergelijking van de loonstatistieken blijkt dat de bruto-uurlonen in 1976 t.o.v. 1975 in geringere mate dan in België toenamen in de Verenigde Staten, de Duitse Bondsrepubliek en Nederland, terwijl een sterkere stijging wordt waargenomen in Italië, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Op grond van de beschikbare gegevens kan, globaal gezien, niet tot een verslechtering van de concurrentiepositie van België in 1976 besloten worden, alhoewel dit t.o.v. enkele landen (o.m. de Duitse Bondsrepubliek en de Verenigde Staten) en voor bepaalde subsectoren wel het geval zou kunnen zijn.

*
* *

Indexcijfers van de regelingslonen

Enkel arbeiders, mannen + vrouwen
(1966=100)

BEDRIJFSTAKKEN	1974	1975				1976			
	Dec.	Maart	Juni	Sept.	Dec.	Maart	Juni	Sept.	Dec.
Land- en bosbouw	218,1	230,1	237,7	244,4	280,9	289,3	296,3	302,1	308,7
Energie en waterhuishouding	286,8	297,0	307,3	316,1	328,7	334,9	342,1	343,8	350,6
Fabrieksnijverheid	255,4	266,7	275,6	282,5	293,9	302,1	308,5	316,2	324,2
waaronder : voedingsmiddelenbedrijven	(266,3)	(278,4)	(289,1)	(296,4)	(310,7)	(328,8)	(334,3)	(343,4)	(348,2)
textielnijverheid	(245,9)	(261,7)	(267,2)	(272,7)	(288,3)	(294,1)	(300,0)	(306,0)	(312,2)
confectiebedrijven, schoennijverheid	(248,0)	(261,0)	(273,6)	(282,0)	(291,0)	(302,3)	(309,1)	(319,2)	(325,0)
chemische industrie	(299,7)	(305,7)	(311,8)	(324,4)	(330,9)	(337,5)	(344,3)	(351,1)	(358,2)
metaalnijverheid	(251,4)	(260,7)	(268,8)	(274,2)	(281,1)	(287,9)	(292,4)	(298,3)	(304,2)
metaalverwerkende industrie	(248,4)	(256,2)	(264,0)	(269,9)	(282,4)	(289,2)	(294,9)	(304,3)	(316,4)
Bouwbedrijf	246,6	267,9	275,5	283,3	296,6	304,8	311,8	327,4	332,4
Handel	240,4	253,2	263,7	272,5	281,3	291,4	297,2	308,7	314,7
Vervoer en verkeer	268,5	281,4	296,6	306,7	316,0	326,8	335,9	339,8	348,2
Diensten	321,9	331,5	340,9	359,6	367,3	378,0	398,1	407,9	414,6
Globaal indexcijfer ...	**256,2**	**268,5**	**278,0**	**285,5**	**297,4**	**306,0**	**312,5**	**321,1**	**328,5**

Bron : Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid.

Loonindexcijfers
(1970=100)

TIJDVAK	Bruto-uurverdienste			Loonkosten				Maandinkomen van de fabrieksarbeiders (b)		
	Gemiddelde bruto-verdienste per arbeidsuur (mannen + vrouwen)	Type-uurloon (a)		Arbeiders		Bedienden		Ongehuwd of gehuwd zonder kinderen	Gehuwd en 2 kinderen	Gehuwd en 4 kinderen
		Geschoolde arbeiders	Ongeschoolde arbeiders	Steenkolen mijnen per dag	Overige bedrijfstakken per uur	Industrie per uur	Handel per uur			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1971	112	112	112	112	113	110	111	110	110	109
1972	128	125	127	131	131	127	127	123	123	121
1973	149	143	145	152	151	146	147	142	140	137
1974	180	173	179	183	182	174	177	170	168	165
1975	216	205	214	225	223	211	216	200	199	195
1976	240	227	239	246	245	..	..	223	221	216
1975 Maart	206	196	205	217	212	191	199	191	190	186
Juni	212	202	211	219	219	203	207	196	195	191
September	216	206	217	226	223	201	212	200	199	196
December	230	216	226	239	236	249	248	213	211	206
1976 Maart	230	220	232	240	234	223	236	213	211	207
Juni (c)	240	225	237	246	245	..	..	222	220	215
September (c)	240	230	242	245	245	..	..	222	221	216
December (c)	252	235	247	252	257	..	..	233	230	225

(a) De vervoerbedrijven niet inbegrepen.
(b) De mijnen niet inbegrepen.
(c) Voorlopige gegevens.

Bronnen : Nationale Bank van België (kol. 2 tot 4).
Instituut voor Economisch, Sociaal en Politiek Onderzoek, Leuven (kol. 5 tot 11).

Gemiddelde bruto verdienste per uur, per bedrijfstak en per gewest van de arbeider in de nijverheid. Enquête oktober 1976 (a)

(franken)

OMSCHRIJVING	Vlaanderen	Wallonië	Brussel-Hoofdstad
Winning van delfstoffen	**204,60**	**197,40**	**(b)**
Elektriciteit en gas	**(b)**	**(b)**	**(b)**
Fabrieksnijverheid	**155,85**	**170,22**	**153,22**
IJzer- en staalnijverheid	(b)	(b)	(b)
Non-ferro metaalnijverheid	191,10	183,95	(b)
Nijverheid der niet-metaalhoudende mineralen	169,17	166,44	(b)
Aardolie-industrie	255,77	—	(b)
Chemische nijverheid	192,46	176,22	141,00
Automobielbouw en -onderdelen	189,88	188,61	178,64
Automobielbouw en -assemblage, en motorenbouw ervan	197,79	(b)	180,50
Scheepswerven	195,45	(b)	(b)
Elektrotechnische industrie	161,35	161,17	153,57
Hout- en meubelnijverheid	147,67	140,14	168,68
Papier- en papierwarenindustrie, grafische nijverheid en uitgeverij	164,53	166,54	180,69
Rubbernijverheid en plasticverwerkende industrie	151,89	156,81	(b)
Ledernijverheid	132,44	153,45	107,47
Textielnijverheid	137,39	131,60	119,36
Kledingnijverheid	107,97	111,08	118,54
Voedingsmiddelennijverheid, dranken en tabak	153,54	152,55	154,50
Bouwbedrijf	**170,96**	**170,66**	**176,59**
De gezamenlijke industrie	**159,54**	**172,11**	**162,04**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Voorlopige gegevens.
(b) De gegevens ontbreken of ze hebben betrekking op minder dan vier ondernemingen.

Gemiddelde verdiende bruto-uurlonen van de arbeiders en gemiddelde maandelijkse brutowedden van de bedienden in de nijverheid vanaf oktober 1972 volgens de zesmaandelijkse geharmoniseerde enquête

(franken)

	Vlaanderen	Wallonië (a)	Brussel-Hoofdstad	HET RIJK		
				Mannen	Vrouwen	Totaal
Arbeiders :						
Oktober 1972	86,08	94,59	87,78	94,81	64,95	88,71
April 1973	94,38	104,19	96,16	104,03	71,43	97,38
Oktober 1973	98,47	107,63	100,50	108,18	74,48	101,33
April 1974	109,89	120,08	111,35	120,49	83,76	112,97
Oktober 1974	123,75	134,87	125,25	135,47	94,20	127,01
April 1975	136,24	146,01	136,74	147,86	104,82	139,05
Oktober 1975	143,89	154,05	144,54	156,07	111,06	146,85
April 1976	154,14	164,34	154,26	166,87	118,91	157,05
Oktober 1976	159,54	172,11	162,04	173,94	121,84	163,28
Bedienden :						
Oktober 1972	23 523	24 239	23 629	26 390	14 958	23 744
April 1973	25 442	25 962	25 367	28 416	16 219	25 593
Oktober 1973	26 641	27 304	26 503	29 758	16 989	26 802
April 1974	29 316	29 497	28 806	32 478	18 760	29 302
Oktober 1974	32 666	33 785	32 246	36 484	21 018	32 903
April 1975	35 431	36 259	34 979	39 338	23 074	35 573
Oktober 1975	37 762	38 964	37 001	41 981	24 597	37 957
April 1976	39 700	40 759	39 117	44 065	26 011	39 886
Oktober 1976	41 219	42 294	40 713	45 728	27 112	41 422

(a) Duits taalgebied inbegrepen.

Bron : Nationaal Instituut van de Statistiek.

Stand, eind december 1976, van het prijsindexcijfer en van het indexcijfer van het gemiddeld bruto uurloon in de nijverheid in enkele landen (a)

(eind december 1973 = 100)

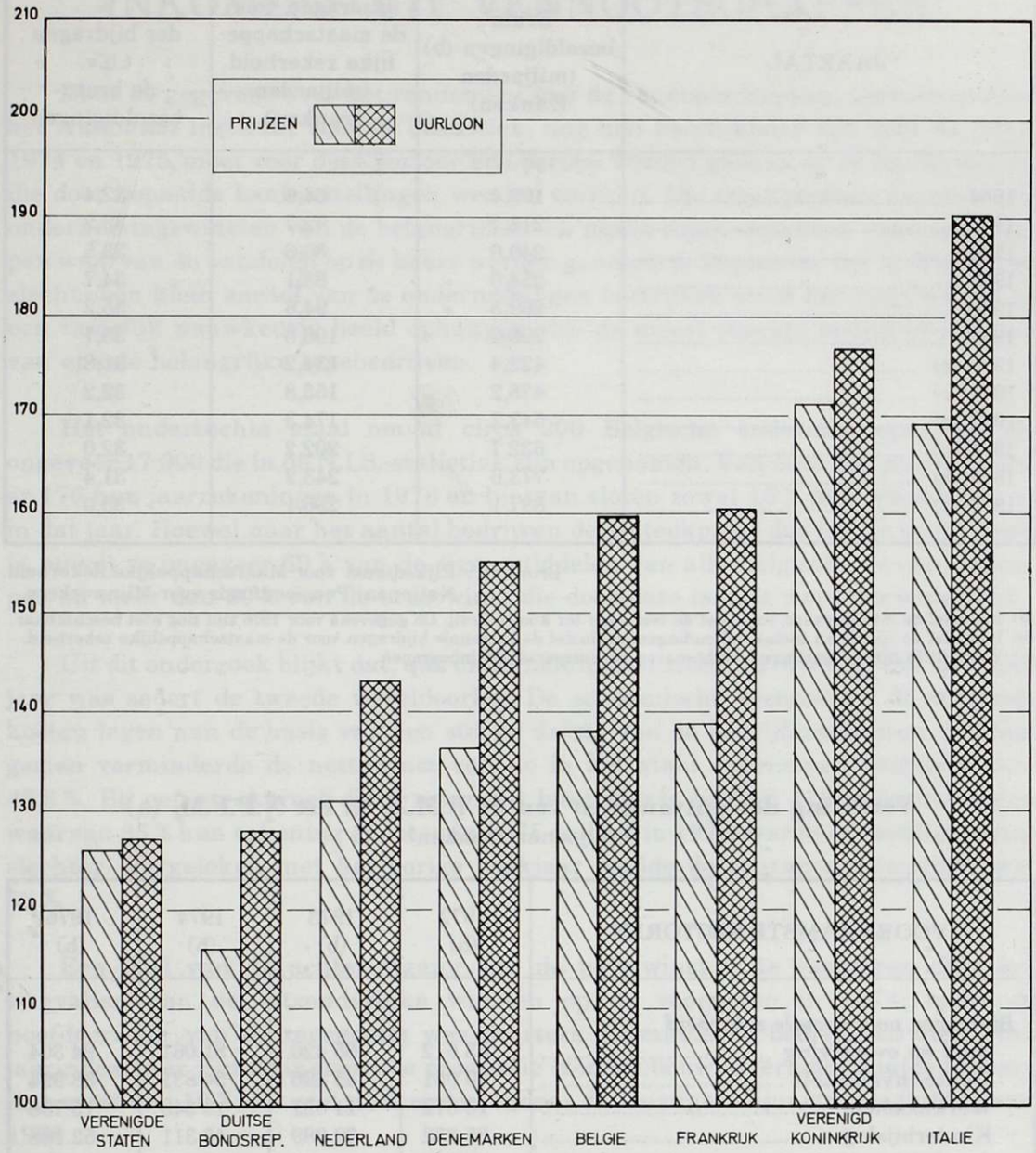

Bronnen : Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling.
Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

(a) Het loonindexcijfer heeft betrekking op het loon betaald in :
— de fabrieksnijverheid : in Frankrijk, de Duitse Bondsrepubliek, in Italië, in het Verenigd Koninkrijk en in de Verenigde Staten;
— de fabrieksnijverheid, de delfstofwinning en het vervoer : in België;
— de fabrieksnijverheid en het bouwbedrijf : in Nederland (enkel het loon van de mannen);
— de fabrieksnijverheid en de delfstofwinning : in Denemarken.

Lonen van de in de maatschappelijke zekerheid opgenomen werknemers (a)

JAARTAL	Brutobezoldigingen (b) (miljarden franken)	Bijdragen voor de maatschappelijke zekerheid (miljarden franken)	% der bijdragen t.o.v. de brutobezoldigingen
1964	199,4	64,6	32,4
1965	218,7	72,7	33,2
1966	240,6	80,6	33,5
1967	254,0	88,1	34,7
1968	269,3	94,6	35,2
1969	299,2	106,8	35,7
1970 (c)	422,4	134,2	31,8
1971 (c)	478,2	153,8	32,2
1972 (c)	543,7	174,3	32,1
1973 (c)	632,7	202,2	32,0
1974 (c)	773,6	243,2	31,4
1975 (c)	897,1	296,1	33,0

Bronnen : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.
Nationaal Pensioenfonds voor Mijnwerkers.

(a) Inclusief de mijnwerkers; exclusief de zeelieden ter koopvaardij. De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) Inclusief de fiscale en sociale afhoudingen; exclusief de patronale bijdragen voor de maatschappelijke zekerheid.
(c) Vanaf 1970 zijn de leerlingen, ambtenaren en huispersoneel inbegrepen.

Verdeling der ontvangsten van de R.M.Z. en het N.P.F.M. (a)

(miljoenen franken)

VOORNAAMSTE SECTOREN	1972 (b)	1973 (b)	1974 (b)	1975 (b)
Bijdragen voor sociale zekerheid :				
Rust en overleving	53 612	65 420	81 061	94 304
Ziekte-invaliditeit	40 051	45 896	54 831	68 994
Werkloosheid	10 372	11 631	13 348	15 796
Kinderbijslag	35 332	39 389	45 311	52 168
Jaarlijkse vakantie	25 729	29 085	34 301	44 654
Beroepsziekten	2 343	2 609	3 254	4 310
Bijzondere bijdragen :				
Bestaanszekerheid in het bouwbedrijf	4 398	4 803	6 192	8 058
Bestaanszekerheid in andere sectoren	806	1 099	1 388	1 679
Sluiting van ondernemingen	218	405	409	1 322
Kredieturen	—	550	1 045	1 038
Totaal	**172 861**	**200 886**	**241 138**	**292 322**

Bronnen : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.
Nationaal Pensioenfonds voor Mijnwerkers.

(a) De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) Exclusief de staatstoelagen.
Inclusief de leerlingen, ambtenaren en huispersoneel.

AFDELING II.

INKOMENS UIT VENNOOTSCHAPPEN

Daar de gegevens over het rendement van de vennootschappen, verzameld door het Nationaal Instituut voor de Statistiek, nog niet beschikbaar zijn voor de jaren 1974 en 1975, moet voor deze periode een beroep worden gedaan op de steekproeven die door bepaalde bankinstellingen werden verricht. Die steekproeven betreffen de ondernemingswinsten van de belangrijkste en meest representatieve vennootschappen waarvan de aandelen op de beurs worden genoteerd. Tegenover het nadeel dat ze slechts een klein aantal van de ondernemingen bestrijken staat het voordeel dat ze een tamelijk nauwkeurig beeld ophangen van de meest recente bedrijfsresultaten van enkele belangrijke typebedrijven.

Het onderzochte staal omvat circa 200 Belgische ondernemingen van de ongeveer 17 000 die in de N.I.S.-statistiek zijn opgenomen. Van deze 200 publiceerden er 176 hun jaarrekeningen in 1976 en hiervan sloten zowat 15 % hun rekeningen af in dat jaar. Hoewel naar het aantal bedrijven deze steekproef dus betrekkelijk klein is, omvat ze ongeveer 60 % van de eigen middelen van alle Belgische vennootschappen en meer dan 50 % van de brutowinst die door deze laatste werd verwezenlijkt.

Uit dit onderzoek blijkt dat, qua ondernemingswinsten, 1975 veruit het slechtste jaar was sedert de tweede wereldoorlog. De economische recessie en de stijgende kosten lagen aan de basis van een sterke daling van de bedrijfsresultaten. Globaal gezien verminderde de nettowinst van de in het staal opgenomen bedrijven met 45,8 %. Bij een steekproef die 6 maanden later plaats had bij 176 ondernemingen waarvan 85 % hun rekening afsloten in 1975 en 15 % in 1976, waren de resultaten nog slechter. Vergeleken met het vorige boekjaar daalde de courante nettowinst met 58 %.

Een deel van de achteruitgang van de nettowinst is te verklaren door het wegvallen van de uitzonderlijke winsten op de voorraden in 1974; maar de hoofdoorzaak van de teruggang was de sterk verminderde bedrijfsactiviteit : het jaarindexcijfer van de industriële produktie (zonder bouwnijverheid) daalde immers met meer dan 10 %, d.i. veel sterker dan tijdens de ernstige conjunctuurinzinking van 1958.

Wegens de geringe reserveaangroei en de onmogelijkheid aandelenkapitaal aan te trekken, namen de eigen middelen van de onderzochte ondernemingen nog amper toe. Die zwakke financiële structuur alsmede de sterk verminderde bedrijfsresultaten hadden vanzelfsprekend een nadelige invloed op de rentabiliteit. Uit het onderzoek in juni 1976 bleek dat de rentabiliteit nog slechts 4,6 % bedroeg, d.i. de laagste die men sedert de jongste tien jaar heeft vastgesteld. De tweede steekproef, zes maanden nadien, wees op een verdere daling van de rentabiliteit, met name tot 3,4 %.

De resultaten per sector tonen aan dat de industriële bedrijven er het slechtst voorstaan; bij de laatste steekproef komen zij, globaal genomen, in de rode cijfers. De

achteruitgang is vooral opmerkelijk bij de traditionele sectoren met de staalnijverheid op kop. In de ranglijst van de verliezers komen vervolgens de sectoren nonferrometalen, chemie, glas en spiegelglas en de papiernijverheid. Van de industriële sectoren had alleen petroleum een behoorlijke rendabiliteit. De petroleumraffinage en -distributie alsook de petrochemie werkten in 1975 met verlies doch de winst op de petroleumproduktie in de Noordzee nam aanzienlijk toe. Aldus behield de oliesector nog de eerste plaats onder de winstgevende sectoren hoewel zijn rendabiliteit daalde van 21 tot 18,6 %; hij werd onmiddellijk gevolgd door de verzekeringsmaatschappijen en door de verdelers van gas, water en elektriciteit; deze laatste stegen qua rendement, van de achtste naar de derde plaats. Hun brutowinst nam toe met 27,4 % ingevolge de ingebruikneming van kerncentrales en de doorberekening in de verkoopprijzen van prijsstijgingen van primaire energie. De nettowinst steeg met 7,4 % t.o.v. het jaar voordien. In haar geheel genomen steeg de gemiddelde bruto-uurverdienste in de industrie met 20 % zodat de loonkost per geproduceerde eenheid aanmerkelijk hoger lag dan in 1974.

In de distributiebedrijven bedroeg de nettowinst nog amper 12 % van wat zij was in 1974. De zwakke omzet ging gepaard met een inkrimping van de winstmarges omdat de kosten — vooral de lonen — nog sterk stegen.

De beste resultaten werden bereikt door de financiële ondernemingen waar de nettowinst toenam met 46,5 %. Dividendverminderingen waren er een uitzondering. In een rentabiliteitsstudie van 15 verschillende sectoren zijn de nutsbedrijven, samen met de verzekeringen en de immobiliënsector de enige drie sectoren die hun rentabiliteit in 1975 nog wisten te verhogen.

Voor het jaar 1976 moet men zich — wat de inkomens der vennootschappen betreft — uiteraard beperken tot een kleinere steekproef. De stijging van het B.N.P. wordt voor dat jaar geraamd op 2,3 % in volume en het indexcijfer van de industriële produktie, seizoengezuiverd en exclusief bouwnijverheid, lag in december 8,5 % hoger dan in december 1975. Deze ontwikkeling heeft aan de onderzochte bedrijven van de industriële sector toegelaten een nogal flinke omzetstijging te boeken. Hoewel de winstmarge toenam, bleef zij toch nog heel wat beneden die van 1974. De loonkosten per geproduceerde eenheid stegen veel minder dan in 1975 terwijl door de hogere capaciteitsbezetting de produktiviteit verbeterde. De brutowinst nam met 50 % toe en bereikte aldus 85 % van het niveau van 1974.

De afschrijvingen kwamen opnieuw op een normaal niveau (ze lagen 20 % hoger dan een jaar voordien) zodat de nettowinst op slechts twee derde van die van 1974 kwam. De nutsbedrijven konden, dank zij een aanmerkelijk gestegen produktie, een verdere winststijging boeken en een verbetering van de winstmarges zorgde voor een hogere nettowinst bij de distributieondernemingen. De holdings ondergingen de weerslag van sterk gedaalde dividendenontvangsten terwijl bij de banken en de verzekeringsmaatschappijen de winsten nog verder toenamen.

In 1976 was de nettowinst van alle onderzochte bedrijven, globaal genomen, ongeveer tweemaal zo groot als in 1975, d.i. 75 % van het winstcijfer voor 1974. Rekening houdend met het inflatiepercentage dat van 1974 tot 1976 ongeveer 20 %

bedroeg, geven bovengenoemde cijfergegevens, die nog gesteund zijn op een traditionele boekhouding, een vals beeld. Het lijdt immers geen twijfel dat het bedrijfsleven het in die omstandigheden vooralsnog zeer lastig heeft om tot de noodzakelijke vernieuwing van kapitaalgoederen over te gaan. Door de snelle stijging van de kostprijs van uitrustingsgoederen, zijn de geboekte afschrijvingen noodzakelijkerwijze ontoereikend om de vernieuwing van het industrieel apparaat te financieren. Dat verklaart ook de voortdurende stijging van de schuldenlast van de bedrijven t.o.v. hun eigen middelen.

*
* *

Vergelijkende evolutie van de rendabiliteit en de schuldenlast

OMSCHRIJVING	1974						1975 (a)					
	Aantal	Eigen middelen (10^6 F)	Langlopende schuld (10^6 F)	% (b)	Herberekende nettowinst (10^6 F)	% (c)	Aantal	Eigen middelen 10^6 F)	Langlopende schuld (10^6 F)	% (b)	Herberekende nettowinst (10^6 F)	% (c)
Verzekeringen	4	5 666	—	—	1 015	17,9	4	5 489	—	—	949,2	17,3
Banken	7	32 332	—	—	4 611	14,26	7	41 867	—	—	4 155,1	9,9
Holdings	40	50 150	6 662	13,28	4 723	9,42	40	49 461	8 117	16,4	4 610,4	9,3
Vast goed (d)	14	2 935	816	27,8	150	5,11	15	4 221	1 529	36,2	292,9	6,9
Transport	5	5 906	2 541	43,02	708	11,99	5	5 969	3 239	54,3	687,3	11,5
Trusts (d)	5	17 566	1 178	6,7	1 388	7,9	5	17 815	2 711	15,2	1 677,9	9,4
Elektriciteit, gas, water	10	48 700	44 936	92,3	5 287	10,86	10	49 516	55 246	111,6	6 350	12,8
Elektronisch materieel	4	3 179	1 193	37,5	- 157	- 4,94	4	3 127	1 027	32,8	177	5,7
Staal	12	32 923	17 927	54,5	4 123	12,52	13	30 890	25 481	82,5	-5 951	-19,3
Metaalverwerking	22	10 187	4 798	47,1	813	7,98	21	10 321	6 188	60	624,2	6,0
Non-ferro's	10	39 443	3 712	9,4	3 281	8,32	10	39 244	6 272	16	463	1,2
Scheikunde	16	53 542	24 353	45,5	7 694	14,37	17	55 795	22 468	40,3	4 217,9	7,6
Koolmijnen	13	4 269	162	3,8	-2 832	-66,34	12	3 633	169	4,7	-2 914,4	-80,4
Glas	6	13 090	2 499	19,1	759	5,80	6	11 264	4 077	36,2	- 942,6	- 8,4
Bouw	20	10 312	3 903	37,85	871	8,45	21	11 552	4 383	37,9	572,5	5,0
Textiel	11	3 465	507	14,63	136	3,92	11	3 551	324	9,1	- 0,7	—
Plantages	11	1 960	—	—	1,7	0,09	12	2 023	—	—	6,2	0,3
Voeding	18	5 071	822	16,21	168	3,31	18	5 690	1 319	23,2	155,1	2,7
Diversen	20	7 839	1 970	25,13	397	5,06	21	7 933	2,248	34,6	256	3,2
Papier	6	3 813	2 843	74,56	187	4,90	6	3 204	3 021	94,3	- 688,2	-21,5
Petroleum	3	31 835	40 616	127,58	6 687	21,0	3	37 259	47 610	127,8	6 929,9	18,6
Warenhuizen	6	7 456	2 885	38,69	1 209	16,21	5	6 255	3 312	52,9	394	6,3
Total (met steenkool) ...	**263**	**391 639**	**164 323**	**41,96**	**41 220**	**10,52**	**266**	**406 079**	**199 235**	**49,06**	**22 021,7**	**5,4**
Totaal (zonder steenkool) ...		**387 370**	**164 161**	**42,38**	**44 052**	**11,37**		**402 445**	**199 066**	**49,46**	**24 936,1**	**6,2**

(a) De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) Langlopende schuld t.o.v. de eigen middelen, in %.
(c) Herberekende netto winst t.o.v. de eigen middelen, in %.
(d) Verbeterde gegevens voor 1974.

Bron : Bank van Parijs en van de Nederlanden.

Ontwikkeling van de ondernemingsresultaten voor het dienstjaar 1975 in enkele sectoren (a)

(wijziging in % t.o.v. het vorige jaar)

OMSCHRIJVING	Bruto winst	Afschrijvingen	Netto winst	Netto dividenden
Banken	+10,8	+ 6,2	+15,6	+ 8,9
Holdings	— 6,5	—44,6	+12,0	— 5,7
Staal	(b)	—72,0	(b)	(c)
Metaalverwerking	—11,2	+ 3,9	—46,2	—31,4
Non-ferrometalen	—23,1	+16,7	—95,6	—72,7
Chemie	—24,9	—	—74,7	— 4,6
Bouw en glas	—13,2	+17,2	—84,4	—48,3
Papier	(b)	—19,7	(b)	—88,8
Petroleum	+ 0,2	+ 7,9	— 7,0	—
Warenhuizen	—21,9	+ 4,0	—76,8	—37,6
Genoteerde ondernemingen ...	**—24,3**	**— 8,5**	**—48,0**	**—13,7**

Bron : Weekberichten van de Kredietbank, nr 27, 2 juli 1976.

(a) Publikatiejaar 1976 : 83 officieel ter beurze genoteerde ondernemingen. De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) = Verlies.
(c) = Geen dividend.

Rendabiliteit in enkele sectoren (a)

OMSCHRIJVING	1974		1975	
	Rendabiliteit	Plaats	Rendabiliteit	Plaats
Oliesektor	21,0	1	18,6	1
Verzekeringen	17,9	2	17,3	2
Elektriciteit, gas, water	10,9	8	12,8	3
Transport	12,9	7	11,5	4
Banken	14,3	5	9,9	5
Trusts	7,9	13	9,4	6
Holdings	9,4	9	9,3	7
Chemie	14,4	4	7,6	8
Vast goed	5,1	15	6,9	9
Distributie	16,2	3	6,3	10
Non-ferrometalen	8,3	11	1,2	16
Glas, spiegelglas	5,8	14	— 8,4	19
Staalnijverheid	12,5	6	—19,3	20
Papier	4,9	17	—21,3	21

Bron : Bank van Parijs en van de Nederlanden.

(a) Gerangschikt volgens de rendabiliteit in 1975. De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.
Rendabiliteit : herberekende netto winst t.o.v. de eigen middelen in %.

Rendement van de Belgisch ver

Vennootschappen die hun voorn amst

(evoluti per

OMSCHRIJVING	Banken (b)	Verzekeringen	Financiële en immobiliënvennootschappen (b)	Kleinhandel	Groothandel en buitenlandse handel	Metaalverwerkende nijverheid	IJzer- en staalvoortbrengende nijverheid	Industrie der non-ferrometalen	Textielnijverheid	Voedingsmiddelenindustrie	Houtnijverheid	Scheikundige nijverheid	Glasnijverheid	Elektriciteit (c)
Aantal getelde vennootschappen (eenheden) :														
1968	51	161	1 893	634	3 465	1 361	90	88	957	717	330	627		
1969	53	161	1 941	646	3 566	1 352	87	89	929	703	325	643		
1970	54	158	1 982	651	3 675	1 336	90	81	919	713	332	631		
1971	48	157	2 078	692	3 743	1 356	88	92	901	699	339	635		
1972	49	156	2 122	790	3 924	1 391	87	92	898	693	363	644		
1973	45	160	2 141	825	4 059	1 425	86	93	915	696	373	653		
Kapitaal en reserves (miljoenen franken) :														
1968	21 130	6 528	76 439	9 157	28 138	45 195	45 453	10 845	25 135	24 967	3 364	60 975	77	33
1969	26 098	7 381	83 377	8 096	30 931	49 001	46 960	11 710	25 117	25 977	3 625	66 378	81	32
1970	30 193	13 020	90 137	10 166	39 000	54 502	44 010	7 289	26 416	29 005	4 271	71 165	87	36
1971	32 467	14 296	94 859	11 096	44 685	60 981	47 178	14 615	26 840	27 751	4 190	77 931	93	38
1972	35 683	15 567	101 367	11 592	51 453	70 713	48 597	14 368	28 109	32 317	4 846	85 783	95	41
1973	33 370	16 675	105 427	12 723	56 171	76 915	49 122	15 087	28 245	35 095	4 921	88 197	136	75
Nettowinstsaldi (miljoenen franken) :														
1968	2 646	1 078	4 511	557	1 596	2 629	396	359	357	2 083	81	3 145	4	
1969	3 108	1 351	5 165	666	2 418	3 506	733	1 036	1 063	1 737	196	4 504	6	
1970	3 438	1 622	5 730	879	2 766	4 336	3 020	356	1 270	2 170	— 78	4 972	7	
1971	4 112	1 769	6 156	661	4 095	5 866	3 151	1 418	325	1 342	104	5 485	7	
1972	4 329	2 010	6 133	—174	3 085	6 331	1 128	561	1 142	2 421	—156	6 371	6	
1973	3 703	2 102	8 161	440	5 442	7 452	869	925	1 442	2 574	383	6 579	18	
Betaalbaar gestelde dividenden (miljoenen franken) (e) :														
1968	1 410	656	2 922	309	634	1 506	250	599	291	930	33	2 216		
1969	1 644	745	3 289	375	825	1 483	403	694	391	838	33	2 684		
1970	1 935	1 047	3 745	390	1 267	1 790	1 472	298	423	904	42	2 752		
1971	2 271	1 102	4 170	508	1 302	1 720	1 793	823	368	714	19	3 350		
1972	2 442	1 237	4 521	217	1 565	1 979	578	348	368	1 080	22	3 960		
1973	2 272	1 323	5 230	269	2 011	2 895	956	548	439	1 427	33	4 367		
Obligatieschuld (miljoenen franken; einde jaar) (f) :														
1968	15 972	199	104 253	1 515	878	2 253	5 096	59	273	773	105	424		
1969	20 321	6 298	112 905	2 196	845	2 095	4 354	55	273	844	103	396		
1970	25 089	7 904	132 173	2 365	990	2 451	3 585	51	267	828	109	1 058		
1971	29 749	7 588	152 921	2 261	1 076	2 313	2 779	47	288	822	134	4 011		
1972	34 895	7 774	167 386	2 380	2 065	5 488	2 328	349	317	847	175	4 370		
1973 (g)	40 424	7 388	64 064	2 285	2 069	5 374	1 962	634	305	824	165	5 351		

ennootschappen op aandelen (a)

ste bedrijfszetel in België hebben
r sector)

Elektriciteit (c)	Gas	Ledernijverheid	Papiernijverheid en grafische bedrijven	Transport (b)	Toerisme	Tussenhandel	Bouwbedrijf	Steenkolenmijnen	Kleinijverheid	Cementnijverheid en aanverw. bedrijven	Groeven	Kalknijverheid	Keramiekнijverheid	Tabaksnijverheid	Uitgeverij, boekhandel, pers	Filmen, theaters	Ambacht	Totaal (d)
17	5	116	342	640	334	860	513	26	88	139	123	47	40	32	223	191	568	15 092
17	5	109	352	655	349	939	526	25	86	141	122	44	39	33	224	188	562	15 325
18	5	108	352	673	355	1 036	543	24	85	143	119	43	34	31	233	181	589	15 605
18	5	111	358	696	369	1 137	558	24	82	149	121	43	32	28	246	172	604	15 992
17	6	107	372	748	397	1 305	570	22	90	152	120	42	32	27	249	173	638	16 696
17	5	102	382	782	427	1 440	573	21	90	152	121	44	27	31	261	177	658	17 205
728	2 412	1 058	8 668	11 232	1 456	2 323	9 092	6 597	2 182	9 493	2 328	1 447	1 092	1 956	3 053	410	2 229	468 017
477	2 525	957	9 472	11 652	1 599	2 481	9 981	5 973	2 301	9 820	2 523	1 521	1 075	2 161	3 453	419	2 357	497 685
144	2 551	1 024	9 817	12 206	1 633	3 062	11 194	5 845	2 349	10 200	2 789	1 638	1 235	2 187	3 891	413	2 597	541 182
891	2 546	1 132	11 205	13 223	1 713	4 007	12 379	5 652	2 395	10 601	2 988	1 791	879	2 204	4 469	438	2 820	588 220
736	3 300	1 113	11 200	15 046	1 940	4 611	13 703	5 309	2 552	10 965	3 189	1 637	1 194	2 233	4 606	487	3 153	641 838
032	3 548	1 074	12 762	15 583	2 310	5 090	15 490	5 209	2 625	11 360	3 434	1 973	951	2 385	5 099	513	3 221	677 221
598	131	—55	295	115	65	88	1 219	—418	90	550	258	130	—21	159	402	5	143	25 722
607	162	—52	430	181	34	79	1 256	—253	17	752	296	127	50	234	553	5	106	32 902
028	143	42	575	206	67	267	1 009	—100	46	721	305	186	—	160	552	9	133	38 747
360	274	—	803	334	45	296	1 463	— 26	102	822	376	203	—29	153	425	24	188	44 206
660	247	47	492	93	33	357	1 583	—246	—5	928	417	129	—80	142	477	39	71	41 270
836	279	80	265	1 011	—23	450	2 144	—368	57	985	356	171	60	155	471	66	220	51 948
308	134	3	130	234	38	61	230	55	40	503	156	46	20	83	134	7	13	16 336
383	132	5	175	291	41	65	252	39	27	492	163	82	30	108	190	5	17	18 316
637	149	6	203	313	39	100	252	162	27	539	176	70	30	112	221	6	34	21 601
015	186	5	191	388	41	117	286	75	28	583	191	81	20	118	219	4	32	24 184
255	213	5	152	407	43	167	344	22	16	636	207	72	33	85	157	8	34	24 632
552	264	13	145	440	34	169	379	10	34	678	203	72	32	108	211	11	46	28 885
183	1 317	15	144	1 042	17	41	495	22	17	594	10	14	43	18	29	4	65	150 477
618	1 284	27	135	892	23	57	477	19	25	867	8	13	43	2	27	4	63	169 817
399	1 638	27	137	1 852	22	53	533	8	24	829	6	12	40	2	47	4	67	198 512
319	2 076	27	250	1 092	48	63	615	4	27	766	21	12	40	2	36	3	65	229 864
029	3 012	27	401	2 158	239	62	717	3	44	729	26	6	40	2	43	3	79	265 408
166	2 931	27	1 296	94	238	135	743	1	43	1 629	25	5	24	—	43	3	81	173 183

(Vervolg op blz. 338)

Rendement van de Belgische venno[illegible]sch
Vennootschappen die hun voorn[illegible]mst
(evoluti[illegible]per

OMSCHRIJVING	Banken (b)	Verzekeringen	Financiële en immobiliënvennootschappen (b)	Kleinhandel	Groothandel en buitenlandse handel	Metaalverwerkende nijverheid	IJzer- en staalvoortbrengende nijverheid	Industrie der non-ferrometalen	Textielnijverheid	Voedingsmiddelenindustrie	Houtnijverheid	Scheikundige nijverheid	Glasnijverheid	Elektriciteit (c)
Nettowinstsaldi ten opzichte van kapitaal en reserves (%) :														
1968	12,52	16,51	5,90	6,08	5,67	5,82	0,87	7,92	1,42	8,34	2,41	5,16	6,[illegible]	[illegible]
1969	11,91	18,30	6,19	8,23	7,82	7,15	1,56	8,85	4,23	6,69	5,41	6,79	8,[illegible]	[illegible]
1970	11,39	12,46	6,36	8,65	7,09	7,96	6,86	4,88	4,81	7,48	—1,83	6,99	8,[illegible]	[illegible]
1971	12,67	12,37	6,49	5,96	9,16	9,62	6,68	9,70	1,21	4,84	2,48	7,04	7,[illegible]	[illegible]
1972	12,11	12,91	6,05	—1,50	6,00	8,95	2,32	3,90	4,06	7,49	—3,22	7,43	6,[illegible]	[illegible]
1973	11,10	12,61	7,74	3,46	9,69	9,69	1,77	6,13	5,11	7,33	7,78	7,35	10,[illegible]	[illegible]
Betaalbaar gestelde dividenden ten opzichte van kapitaal en reserves (%) :														
1968	6,67	10,05	3,82	3,37	2,25	3,33	0,55	5,52	1,16	3,72	0,98	3,63	4,	
1969	6,30	10,09	3,94	4,63	2,67	3,03	0,86	5,93	1,56	3,23	0,91	4,04	4,	
1970	6,40	8,04	4,15	3,04	3,25	3,28	3,34	4,00	1,62	3,12	0,98	3,87	4,	
1971	6,99	7,70	4,39	4,57	2,91	2,82	3,80	5,63	1,37	2,67	0,45	4,29	4,	
1972	6,84	7,95	4,46	1,87	3,04	2,80	1,19	2,42	1,31	3,34	0,45	4,61	3,	
1973	6,81	7,93	4,96	2,11	3,58	3,76	1,95	3,63	1,55	4,07	0,67	4,95	4,	
Betaalbaar gestelde dividenden ten opzichte van de nettowinstsaldi (%) :														
1968	53,3	60,9	64,8	55,5	39,7	57,3	63,1	166,9	81,5	44,6	40,7	70,5	7	
1969	52,9	55,9	63,7	56,3	34,1	42,3	55,0	67,0	36,8	48,2	16,8	59,6	5	
1970	56,3	64,5	65,4	44,4	45,8	41,3	48,7	83,7	33,7	41,7	—	55,3	5	
1971	55,2	62,3	67,7	76,9	31,8	29,3	56,9	58,0	113,2	55,2	18,3	61,1	5	
1972	56,4	61,5	73,7	—	50,7	31,3	51,2	62,0	32,2	44,6	—	73,7	6	
1973	61,4	62,9	64,1	61,1	37,0	38,8	110,0	59,2	30,4	55,4	8,6	66,4	4	

(a) De in deze statistiek opgenomen gegevens hebben betrekking op de dienstjaren waarvan de dividendes in het jaar « t » werden uitgekeerd. Deze dienstjaren zijn dus uitgesplitst over de jaren « t-1 » en « t ». De gegevens voor 1974, 1975 en 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) Sedert 1973 zijn de bedragen betreffende de N.B.B., de N.M.K.N. en de SABENA niet meer in deze statistiek opgenomen.
(c) De rubriek « Elektriciteit » omvat de particuliere ondernemingen voor de produktie, de coördinatie van de produktie en de bedeling van de elektrische energie.
(d) Hoewel niet omstandig in deze tabel opgegeven, zijn de bedragen in verband met de volgende sectoren : Water; Afval en terugwinning; Diamant; Land- en tuinbouw, visvangst en veeteelt en enkele andere niet genoemde evenwel in de totalen opgenomen.
(e) Daar een aantal ondernemingen ook aandelen hebben in andere bedrijven (van dezelfde sector of van andere sectoren) werd een gedeelte van de in deze rubriek opgenomen dividenden twee of zelfs meer keren inberekend.
(f) De gekapitaliseerde interesten van de kapitalisatiebons zijn niet in de lopende obligataire schuld inbegrepen.
(g) Voorlopige gegevens.

ts happen op aandelen (vervolg) (a)
ar te bedrijfszetel in België hebben
r sector)

[illegible]	Gas	Ledernijverheid	Papiernijverheid en grafische bedrijven	Transport (b)	Toerisme	Tussenhandel	Bouwbedrijf	Steenkolenmijnen	Kleinijverheid	Cementnijverheid en aanverw. bedrijven	Groeven	Kalknijverheid	Keramiekindustrie	Tabaksnijverheid	Uitgeverij, boekhandel, pers	Filmen, theaters	Ambacht	Totaal (d)
7,70	5,43	—5,20	3,40	1,02	4,46	3,79	13,41	—6,34	4,12	5,79	11,08	8,98	—1,92	8,13	13,17	1,22	6,42	5,50
3,03	6,42	—5,43	4,54	1,55	2,13	3,18	12,58	—4,24	0,74	7,66	11,73	8,35	4,65	10,83	16,02	1,19	4,50	6,61
3,38	5,61	4,10	5,86	1,69	4,10	8,72	9,01	—1,71	1,95	7,07	10,94	11,36	—	7,32	14,19	2,18	5,12	7,16
3,64	10,76	—	7,17	2,53	2,63	7,39	11,82	—0,46	4,26	7,75	12,58	11,33	—3,30	6,94	9,51	5,48	6,67	7,52
3,77	7,48	4,22	4,39	0,62	1,70	7,74	11,55	—4,63	—0,20	8,46	13,08	7,88	—6,70	6,36	10,36	8,00	2,25	6,43
3,52	7,86	7,44	2,08	6,48	—1,00	8,84	13,84	—7,06	2,17	8,67	10,37	8,67	6,30	6,50	9,24	12,74	6,83	7,67
3,84	5,56	0,28	1,50	2,08	2,61	2,63	2,53	0,83	1,83	5,30	6,70	3,18	1,83	4,24	4,39	1,71	0,58	3,50
7,34	5,23	0,52	1,85	2,50	2,56	2,62	2,52	0,65	1,17	5,01	6,46	5,39	2,79	5,00	5,50	1,19	0,72	3,68
7,30	5,84	0,59	2,07	2,56	2,39	3,27	2,25	2,77	1,15	5,28	6,31	4,27	2,43	5,12	5,63	1,45	1,31	3,99
7,75	7,30	0,44	1,70	2,93	2,39	2,91	2,31	1,32	1,16	5,49	5,89	4,52	2,28	5,35	4,90	0,91	1,13	4,11
7,80	6,45	0,44	1,36	2,70	2,22	3,60	2,51	0,41	0,63	5,80	0,49	4,04	2,76	3,81	3,41	1,64	1,08	3,84
7,89	7,44	1,21	1,14	2,82	1,47	3,32	2,45	0,19	1,30	5,97	5,91	3,65	3,36	4,53	4,14	2,12	1,43	4,27
38,8	102,3	—	44,1	203,5	58,5	69,3	18,9	—	44,4	91,5	60,5	35,4	—	52,2	33,3	140,0	9,1	63,5
91,4	81,5	—	40,7	160,8	120,6	82,3	20,1	—	158,8	65,4	55,1	64,6	60,0	46,2	34,6	100,0	16,0	55,7
87,1	104,2	14,3	35,3	151,9	58,2	37,5	25,0	—	58,7	74,8	57,7	37,6	—	70,0	40,0	66,7	25,6	55,7
89,7	67,9	—	23,0	116,2	91,1	39,5	19,5	—	27,5	70,9	50,8	39,9	—	77,1	51,5	16,7	17,0	54,7
88,9	86,2	10,6	30,9	437,6	130,3	46,8	21,7	—	—	68,5	49,6	55,8	—	59,9	32,9	20,5	47,9	59,7
92,6	94,6	16,3	54,7	43,5	—	37,6	17,7	—	59,6	68,8	57,0	42,1	53,3	69,7	44,8	16,7	20,9	55,6

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

OMSCHRIJVING	In België							
	1968	1969	1970	1971	1972	1973 (b)	1968	1969
Aantal getelde vennootschappen	**15 092**	**15 325**	**15 605**	**15 992**	**16 696**	**17 205**	26	25
w.o. : met winst	10 476	11 068	11 635	11 733	11 980	12 605	16	18
met verlies	4 616	4 257	3 970	4 259	4 716	4 600	9	6
Eigen middelen	**468 017**	**497 686**	**541 182**	**588 826**	**641 838**	**677 221**	**68 9**	**68 9**
w.o. : gestort kapitaal	281 216	313 116	346 018	373 904	397 300	419 511	40 2	41 2
reserves	186 801	184 570	195 164	214 922	244 538	257 710	28 7	27 6
Exploitatie-uitkomsten :								
Nettowinstsaldo	**25 722**	**32 902**	**38 747**	**44 206**	**41 270**	**51 948**	**3 8**	**4 9**
Winst	33 831	40 228	48 404	54 492	54 809	62 555	4 4	5 1
Verlies	8 109	7 326	9 657	10 286	18 539	10 607	6	1
Betaalbaar gestelde brutodividenden (c)	**16 336**	**18 316**	**21 601**	**24 184**	**24 632**	**28 885**	**2 7**	**3 0**
Obligatieschuld (d)	**150 477**	**169 817**	**198 512**	**229 864**	**265 408**	**173 183**(e)	**3 7**	**4 1**
Bruto-interesten op obligaties	**7 857**	**9 246**	**10 385**	**13 060**	**16 004**	**10 349**(e)	1	1
Verhouding $\frac{\text{aantal vennootschappen met verlies}}{\text{aant. getelde vennootschapp.}}$	30,59	27,78	25,44	26,63	28,25	26,74	36,	2
Verhouding $\frac{\text{nettowinstcijfer}}{\text{eigen middelen}}$	5,50	6,61	7,16	7,51	6,43	7,67	5,	7
Verhouding $\frac{\text{uitgekeerde brutodividenden}}{\text{eigen middelen}}$	3,49	3,68	3,99	4,11	3,84	4,27	3,	
Verhouding $\frac{\text{uitgekeerde brutodividenden}}{\text{gerealiseerde winsten}}$	48,29	45,53	44,63	44,38	44,94	46,18	60,	6
Verhouding $\frac{\text{bruto-interest op obligaties}}{\text{bedrag der obligatieschulden}}$	5,22	5,44	5,23	5,68	6,03	5,98(e)	3,	
Verhouding $\frac{\text{bedrag der obligatieschulden}}{\text{eigen middelen}}$	32,15	34,12	36,68	39,04	41,35	25,57(e)	5,	

(a) De gegevens voor 1974, 1975 en 1976 zijn nog niet beschikbaar.
(b) De gegevens betreffende de N.B.B., de N.M.K.N. en de SABENA zijn in deze statistiek niet meer opgenomen.
(c) Daar een aantal ondernemingen ook aandelen hebben in andere bedrijven (van dezelfde sector of van andere sectoren) werd een gedeelte van de in deze rubriek opgenomen dividenden twee of zelfs meer keren inberekend.
(d) De gekapitaliseerde interesten van de kapitalisatiebons zijn niet in de lopende obligatieschuld inbegrepen.
(e) Voorlopige gegevens.

delen volgens de plaats van hun hoofdbedrijf (a)

In het buitenland					Totaal					
19 9	1970	1971	1972	1973 (b)	1968	1969	1970	1971	1972	1973 (b)
Eenheden										
252	241	235	229	212	15 357	15 577	15 846	16 227	16 925	17 417
186	180	184	168	146	10 645	12 254	11 815	11 917	12 148	12 751
66	61	51	61	66	4 712	4 323	4 031	4 310	4 777	4 666
Miljoenen franken										
€ 913	71 143	72 069	78 653	76 815	536 981	566 599	612 325	660 895	720 491	754 036
4 242	41 451	42 971	46 775	44 716	321 473	354 358	387 469	416 875	444 075	464 227
2 671	29 692	29 098	31 878	32 099	215 508	212 241	224 856	244 020	276 416	289 809
978	3 806	6 862	5 094	5 179	29 573	37 880	42 553	51 068	46 364	57 127
139	6 401	7 126	5 297	5 576	38 297	45 367	54 805	61 618	60 106	68 130
161	2 595	264	203	397	8 724	7 487	12 252	10 550	13 742	11 003
012	3 649	3 907	3 757	3 824	19 039	21 328	25 250	28 091	28 389	32 709
170	3 743	2 329	4 903	4 805(e)	154 265	173 987	202 255	232 193	270 311	177 988(e)
185	287	225	148	349(e)	7 979	9 431	10 672	13 285	16 152	10 698(e)
Percentages										
6,19	25,31	21,70	26,64	31,13	30,68	27,75	25,44	26,56	28,22	26,79
7,22	5,35	9,52	6,48	6,74	5,51	6,69	6,95	7,73	6,43	7,58
4,37	5,13	5,42	4,78	4,98	3,55	3,76	4,12	4,25	3,94	4,34
8,61	57,01	54,83	70,93	68,58	49,71	47,01	46,07	45,59	47,23	48,01
4,44	7,67	9,66	3,02	7,26(e)	5,17	5,42	5,28	5,72	5,98	6,01(e)
6,05	5,26	3,23	6,23	6,26(e)	28,73	30,71	33,03	35,13	37,52	23,60(e)

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Winstmakende Belgische vennootschappen op aandelen (a)

Gemiddelde jaarlijkse winstsaldi en dividenden van 1949 tot 1973 der getelde vennootschappen met bedrijfszetel in België

BEDRIJFSTAK	Gemiddelde winst (miljoenen franken)	Gemiddelde betaalbaar gestelde dividenden	
		Miljoenen franken	Percentages van de winst
Elektriciteit	1 995	1 718	86,1
Financiële en immobiliën vennootschappen	3 690	2 324	63,0
Groeven	202	115	56,9
Steenkolenmijnen	486	360	74,1
Glasnijverheid	440	255	58,0
IJzer- en staalvoortbrengende nijverheid	1 445	784	54,3
Cementnijverheid en aanverwante bedrijven	613	374	61,0
Verzekeringsmaatschappijen	862	507	58,8
Banken	1 900	1 003	52,8
Industrie der non-ferrometalen	874	483	55,3
Voedingsmiddelennijverheid	1 466	636	43,4
Metaalverwerkende nijverheid	3 652	1 403	38,4
Scheikundige nijverheid	2 697	1 413	52,4
Keramieknijverheid	55	25	45,5
Kleinhandel	507	229	45,2
Papiernijverheid	450	147	32,7
Kleinijverheid	94	32	34,0
Textielnijverheid	1 170	368	31,5
Groothandel en buitenlandse handel	2 337	537	23,0
Overige bedrijfstakken	2 981	979	32,8
Gemiddeld totaal ...	**27 916**	**13 692**	**49,0**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

(a) De aandacht zij er op gevestigd dat de zonder winst of met verlies werkende vennootschappen niet in de statistiek zijn opgenomen. De gegevens voor 1974, 1975 en 1976 zijn nog niet beschikbaar.

VIJFDE DEEL

INVESTERINGEN EN VERBRUIK

HOOFDSTUK EEN

INVESTERINGEN

Daar een voldoend nauwkeurige en uitgebreide informatie inzake de investeringen slechts na vrij geruime tijd beschikbaar is worden in dit hoofdstuk twee jaren behandeld : vooreerst wordt aan de hand van de nationale rekeningen een analyse gemaakt van de bestedingen aan investeringsgoederen over het jaar 1975, die dan worden doorgetrokken over het jaar 1976 op grond van macro-economische ramingen van de Algemene Directie voor Studiën en Documentatie en van fragmentarische indicatoren die de investeringstendens tijdens dat jaar weergeven.

In 1975 kwam er een kentering in het volume van de in het bedrijfsleven *verrichte investeringsuitgaven :* na twee jaren van sterke groei boekte de binnenlandse bruto vorming van vast kapitaal (d.w.z. zonder de voorraden) in 1975 een teruggang van 3,3 % (in vaste prijzen) (1) t.o.v. het voorgaande jaar; in 1974 bereikte de toeneming 8,0 % en in 1973 7,1 %. Deze vermindering van het investeringsvolume in 1975 moet worden gezien in de ruimere context van de zware economische crisis, die geen enkel onderdeel van 's lands bedrijfsleven spaarde (2). Gezien ten opzichte van een tendens, die via een over de gezamenlijke periode 1960-1975 berekende exponentiële functie benaderd werd, wijken de investeringsuitgaven in 1975 van deze tendens af met 5,6 %, d.i. de grootste negatieve afwijking sedert 1960. Samengaand daarmee liep ook het investeringspercentage in het bedrijfsleven (verhouding van de binnenlandse bruto vorming van vast kapitaal tot het bruto nationaal produkt, in vaste prijzen) enigszins terug, nl. van 21,4 % in 1974 tot 21,1 % in 1975. Het ligt echter nog boven dat van de jaren 1971, 1972 en 1973 : respectievelijk 21,0 %, 20,5 % en 20,6 %.

Nagenoeg geen enkele sector bleef van de teruggang gespaard. Enkel de sectoren « elektriciteit, gas en water » en de openbare diensten (vervoer, verkeer en diensten van de overheid) tonen een groei aan met respectievelijk 20,2 % en 15,1 % t.o.v. 1974 en dit wegens de toeneming van de uitgaven voor overheidsinvesteringen in het raam van een beleid tot gematigde conjunctuursteun.

De gezamenlijke industrie (delfstoffen-, fabrieks- en bouwnijverheid) onderging een daling met 12,3 % (tegen een groei met 16,6 % in 1974). Ten opzichte van de

(1) Behoudens tegengestelde vermelding worden in deze afdeling van het hoofdstuk de geanalyseerde gegevens aangeduid in vaste prijzen (1970=100).

(2) Een analyse daarvan is te vinden in *« De Belgische economie in 1975 »*, 1976, Brussel, Ministerie van Economische Zaken, o.m. in de « Algemene Beschouwingen ».

tendens over de jongste tien jaren (berekend via een exponentiële functie over de periode 1966-1975) beloopt in 1975 het verschil —4,8 %, tegen +11,2 % in 1974, hetgeen neerkomt op de sterkste kentering tijdens de gehele periode. De oprichting van woongebouwen daalde met 5,9 % (1975/1974) na een ononderbroken stijging sedert 1972; toch blijft zij nog 6,7 % boven de tendens van de jongste tien jaren. De particuliere diensten (handel, banken, verzekeringen, onderwijs, diensten aan de gezinnen), verminderden met 4,1 % t.o.v. 1974 (—7,7 % t.o.v. de tendentiële waarde in 1975), terwijl de landbouw, de bosbouw en visserij met 8,2 % achteruitgingen, maar toch een positief verschil behielden van 2,0 % t.o.v. de tendens.

De afnemende bestedingen voor kapitaalgoederen in de verschillende takken van de fabrieksbedrijvigheid mogen hierbij niet vergeten worden. De investeringen in de fabrieksnijverheid verminderden globaal met 10,4 % in 1975 t.o.v. 1974, na een sterke opgang tijdens dat laatstgenoemde jaar, nl. +20,2 %. Daardoor is het verschil in 1975 (—3,1 %) t.o.v. de tendens een van de matigste van het decennium, hetgeen echter niet het geval is voor de bouwnijverheid (—21,9 %), evenmin als voor de delfstoffennijverheid (—32,1 %), waarvan het aandeel in de gehele binnenlandse bruto vorming van vast kapitaal evenwel gering is. De daling van de produktieve bestedingen van de bouwnijverheid kan worden verklaard door de teruggang van zowel de bouw van woon- en bedrijfspanden als van de werken van burgerlijke bouwkunde. Afgezien van de takken van de scheikunde (+22,1 % t.o.v. 1974), de diverse bedrijvigheden (+18,9 %) en, in geringere mate, van het ijzer, het staal en de non-ferrometalen (+2,7 %), werd voor al de andere takken vaak een zeer sterke vermindering van de investeringsuitgaven vastgesteld, waarbij het bij sommige veeleer gaat om de uiting van de structurele moeilijkheden waarmee zij hebben af te rekenen, dan om trendcyclische bewegingen; dat is het geval voor de textiel (—28,2 %), de kleding en het schoeisel (—28,7 %), het papier en de drukkerij (—30,9 %), evenals voor de kleinijverheid, de keramiek, het glas en het cement (—32,4 %).

De investeringsuitgaven van de expansieve sector « hout en meubelen » wijzen een zeer aanzienlijke vermindering aan (—47,5 % t.o.v. 1974), die o.m. kan worden verklaard door de omvang van de tijdens de voorgaande jaren verrichte uitgaven, alsmede door de moeilijkheden van de afzet die, zoals bekend, vooral naar het buitenland gericht is. Dit neemt echter niet weg dat het verschil t.o.v. de tendentiële waarde van 1975 zeer groot is (—38,7 %). In de sector van de voeding, de dranken en de tabak is het verschil eveneens aanmerkelijk, zowel t.o.v. het voorgaande jaar (—17,5 %) als t.o.v. de tendentiële waarde (—10,2 %). De belangrijke sector die de metaalverwerking is (een vijfde van de investeringen van de fabriekssector), ging aanmerkelijk achteruit (—26,2 % t.o.v. 1974, tegen —1,9 % een jaar voordien en +27,4 % in 1973). Ook ten opzichte van de decenale tendens is het verschil aanzienlijk (—15,3 %) en is het grootste na dat van 1968 (—20,8 %); in 1974 en 1973 was het positief (respectievelijk 17,0 % en 22,1 %). Het lijdt geen twijfel dat de speculatieve aard van de vraag in 1974 en de brutale inzinking van de bedrijvigheid in 1975 in ruime mate verantwoordelijk zijn voor deze slinkende investeringen. Daarbij komen dan nog de structurele moeilijkheden waarmee sommige subsectoren van de metaalverwerking reeds hadden te kampen en die nu door de crisis in 1975 duidelijk aan het licht zijn getreden.

Bij een berekening van de tendentiële investeringspercentages (1) van de fabrieksnijverheid sedert 1953 kan een ontwikkeling worden vastgesteld die tot bezorgdheid stemt. De beweging heeft een semi-ellipsoïedevorm : op een regelmatige groei van het percentage tot in 1965 volgt een vermindering ervan die tijdens de jongste jaren versnelde. Moet deze ontwikkeling — en dit ondanks sommige tegengestelde beweringen — niet worden gezien als een tendens naar een industriële onderuitrusting, niettegenstaande de aanzienlijke bedragen die tijdens de jongste jaren werden gewijd aan de rationalisering van het produktieapparaat en aan de ontwikkeling van de door de Staat verleende investeringshulp.

De teruggang van de investeringsuitgaven in de particuliere dienstensector (—4,1 % — 1975/1974) is toe te schrijven aan een daling van deze bestedingen in de belangrijke sector van de banken en de verzekeringen (—9,8 %), in de medische beroepen en andere diensten aan de gezinnen en aan de bedrijven (—15,4 %), terwijl de bestedingen voor infrastructuur en onderwijs verder — en aanzienlijk — oplopen (+15,1 %).

De toeneming van de investeringsuitgaven in de overheidsdiensten heeft een vrijwel identieke invloed op al de vervoermiddelen (afgezien op die van het wegvervoer waar een status quo wordt vastgesteld) en het verkeer.

De omvang van de daling der investeringsuitgaven in 1975 veroorlooft een sceptische houding ten aanzien van de louter conjuncturele aard van deze kentering. Het kan immers moeilijk worden ontkend dat menige achteruitgang in sommige takken van de fabrieksnijverheid slechts de uiting is van een diepgaande structurele kwaal, die aanleiding is van een voor de economie gevaarlijk gebrek aan evenwicht en die een nieuw beleid inzake de industriële en sectoriële ontwikkeling vergt.

*
* *

In 1976 kunnen de *gerealiseerde investeringen* worden gezien in de verlenging van de sedert 1975 vastgestelde daling. Rond het midden van het jaar werd evenwel een stilstand van deze teruggang waargenomen en tegelijkertijd kwamen er de eerste tekenen van een terugkeer naar een gunstiger ontwikkeling te voorschijn. Er moet echter vooraf worden onderstreept dat onder de aldus vastgestelde globale verbetering uiteenlopende sectoriële ontwikkelingen schuil gaan. Volgens de macro-economische ramingen van de Algemene Directie voor Studiën en Documentatie zou de daling van de volume totale investeringen (vaste activa, d.w.z. buiten de voorraden) in 1976 t.o.v. het voorgaande jaar 1,5 % belopen, tegenover een vermindering ad 3,6 % in 1975. Deze geringere daling is het gevolg van een forse stijging van de woningbouw (+15,0 %) evenals van de — hoewel gematigder — overheidsinvesteringen (+5,5 %). Daarentegen wezen de produktieve bedrijfsinvesteringen op een scherpe daling (—11,4 %), die aanzienlijker was voor de outillering (—17,0 %) dan voor de gebouwen (—3,0 %). Zodoende komen, in lopende prijzen en bij

(1) Verhouding tussen de tendentiële waarde van de investeringen in de fabrieksnijverheid en de tendentiële bruto toegevoegde waarde van deze sector (periode 1953-1975).

een bruto nationaal produkt van 2 584,8 miljard frank, de totale investeringen in 1976 op 524,6 miljard, met de volgende spreiding : overheid : 86,0 miljard; huisvesting : 173,9 miljard; produktieve investeringen : 264,7 miljard. De laatstgenoemde kunnen worden uitgesplitst in 120,5 miljard voor gebouwen en 144,2 miljard voor outillering.

De vermindering van de produktieve investeringen kan enigszins nader worden bekeken aan de hand van de in het raam van de B.T.W. opgenomen investeringsstatistieken, van de invoer van investeringsgoederen, van de leveringen van outillering, evenals van de in 1976 aangevatte niet-woongebouwen. Voor een juistere beoordeling van hetgeen volgt dient evenwel te worden opgemerkt dat de analyse van deze statistische reeksen betrekking heeft op waarden in lopende prijzen (behalve wat de statistiek der aangevatte gebouwen betreft). Bij interpretatie van de voor- of achteruitgang dient men rekening te houden met de prijsstijgingen voor investeringsgoederen en doorberekend in de nominale grootheden.

De *in het raam van de B.T.W. opgenomen investeringen* vorderden in 1976 met 5,4 % t.o.v. het voorgaande jaar. Achter deze lichte vooruitgang gaan echter volstrekt uiteenlopende evoluties schuil naargelang van de beschouwde sectoren. Zo wordt een sterke groei vastgesteld in de dienstensector (verzekeringen, krediet, diverse diensten : +22,0 %) en in de groothandel (+14,2 %) tegenover een felle daling in de gezamenlijke fabrieksnijverheid (—6,1 %), waaronder de metaalverwerking het meest getroffen werd. De nutsbedrijven van de Overheid, evenals het verkeer en vervoer, laten een groei van respectievelijk 22,8 % en 7,1 % zien. Dienvolgens kan de ontwikkeling naar volume van de volgens de B.T.W.-statistiek opgenomen investeringen in grote trekken worden geschetst als volgt : een sterke teruggang in de secundaire sector (fabriekssector) tegenover een lichte toeneming in de tertiaire sector (status quo voor de nutsbedrijven, vordering bij de diensten in ruime zin).

De *invoer van investeringsgoederen* nam in 1976 met 2,1 % toe t.o.v. 1975. De stijging was enigszins groter voor de motoren en vaste investeringen, die nagenoeg twee derden van de invoer van dergelijke goederen voor hun rekening nemen (+3,4 %) en duidelijk afgetekend voor de wetenschappelijke toestellen (medische en optische toestellen, wetenschappelijke instrumenten) : +25,8 %. Daarentegen daalde de invoer van vervoermaterieel met 7,5 %; de aanzienlijke toeneming aan de kant van het materieel voor wegvervoer kon geen compensatie geven voor de forse daling bij het spoormaterieel en bij het materieel voor lucht- en scheepvaart.

De leveringen van *nijverheidsoutillage* van de nationale sector metaalverwerking aan de ondernemingen in België gevestigd haalden de in het begin van 1976 opgelopen achterstand in tijdens de laatste maanden van het jaar, zodat ze afsloten met een geringe vordering ad 1,5 %. Rekening houdend met de prijsbeweging lijkt de daling naar volume dus vrij aanzienlijk. Berekend op nominale waarden was de teruggang duidelijk voor de leveringen van bruggen en gebinten (—6,1 %), van de machinebouw (—1,7 %), van heftoestellen (—4,3 %), van diverse toestellen (—10,5 %), evenals van produkten van de ijzergieterijen (—4,2 %). Deze gezamenlijke sectoren nemen ruim 30 % van de leveringen van nijverheidsoutillage voor hun rekening, waarbij de voornaamste die van de bruggen en gebinten zijn (15 %). Onder de overige sectoren dient te worden gewezen op de lichte vooruitgang bij de elektrische

constructie (+3,1 % voor nagenoeg 40 % van de gezamenlijke leveringen), evenals op de meer duidelijke stijging bij de werktuigmachines (+21,9 %), de drijfkrachtmachines (+13,1 %), de textielmachines (+8,1 %), de fijne mechaniek (+7,2 %) en het plaatwerk (+6,9 %).

Ondanks een lichte verbetering t.o.v. 1975 had de *bouw van bedrijfspanden* in 1976 te lijden onder de onzekere en sectorsgewijze tegenstrijdige conjunctuurtoestand, die de economische bedrijvigheid tijdens dat jaar kenmerkte. Daar de N.I.S.-statistiek van de aangevatte gebouwen wegens de wisselvallige tellingsmethode ontoereikende informatie geeft, steunen de hierna volgende overwegingen op de adviezen en bouwvergunningen van de Administratie van de Stedebouw. Het gaat hierbij weliswaar in de eerste plaats om vergunningen die nog in bouwwerken moeten worden omgezet, maar zij zijn veelbetekenend wegens de tendens die er uit blijkt. Zo werd een opleving vastgesteld bij de kleinere bedrijfspanden (werkhuizen, garages, ...), de warenhuizen met een oppervlakte van minder dan 1 500 m^2 en, in een geringere mate, voor de kleinere nijverheidsgebouwen (minder dan 10 000 m^3). Al de andere soorten van gebouwen kwamen op een lager peil dan dat van 1975, toen reeds een aanzienlijke teruggang t.o.v. 1974 werd vastgesteld. Voorts wordt een toeneming van de collectieve dienstgebouwen (scholen, klinieken, sportcentra, enz.) genoteerd.

De *met de voordelen van de economische expansiewetten begunstigde investeringen* (voor de bedragen wordt verwezen naar de tabellen op het einde van dit hoofdstuk) namen in 1976 aanzienlijk toe. Er mag daarbij evenwel niet uit het oog worden verloren dat het gaat om bedragen in lopende prijzen en dat zij betrekking hebben op investeringen binnen variërende termijnen. Hoewel de stijging op nagenoeg al de sectoren betrekking heeft, is zij toch meer afgetekend bij de ijzer- en staalnijverheid, de eigenlijke scheikunde en de metaalverwerking. Deze sectoren vertegenwoordigen trouwens gezamenlijk nagenoeg drie vierden van het totale investeringsbedrag waaromtrent in 1976 tot een staatssteun werd beslist. Er werd echter ook een aanmerkelijke toeneming vastgesteld bij de non-ferrometaalnijverheid, bij de hout-, de textiel- en de confectienijverheid, alsook bij de bouwmaterialen. Het lijdt geen twijfel dat dit een nieuwe ontwikkeling in de investeringstendens in 1977 zal inluiden, terwijl uit de sterke concentratie in enkele traditionele sectoren de noodzaak blijkt van een aanpassing van de uitrusting aan een scherper wordende concurrentie op de internationale markten. Dit laatstgenoemde punt wordt eveneens bevestigd door de verhouding « investering per nieuwe werkgelegenheid », die in 1976 op gemiddeld ca 5 miljoen frank komt, na 3 miljoen in 1975 en 1,8 miljoen in 1974. Daaruit komt duidelijk de rationalisering tot uiting van het produktieapparaat die reeds sedert het begin van dit decennium wordt waargenomen. De totale kosten voor de Staat van de in 1976 genomen beslissingen zullen 7 382 miljoen frank bedragen over 1976, met de volgende spreiding : 5 552 miljoen rentebonificaties en 1 830 miljoen voor premiën en kapitaaltoelagen.

Ondanks de eventuele vrees in dit opzicht, ligt het bedrag der *investeringen van buitenlandse herkomst* (zie tabel op het einde van dit hoofdstuk) in 1976 niet zo ver van dat over het voorgaande jaar, zowel in lopende als in vaste prijzen (in prijzen van 1970). Laatstgenoemde prijzen als basis genomen, bereiken deze investeringen 7 184 miljoen frank in 1976, tegen 7 773 miljoen in 1975. Evenwel kan worden opgemerkt dat, steeds van datzelfde oogpunt uit, de gemiddelde investering per nijverheidspro-

ject in 1976 op 167,1 miljoen frank komt, tegen 132,3 miljoen een jaar voordien. Voorts is het over 1976 vooropgestelde aantal betrekkingen het geringste sedert 1969, zodat voor de fabrieksnijverheid het gemiddeld investeringsbedrag per nieuwe betrekking 3,3 miljoen frank, in vaste prijzen, beloopt tegen 2,7 miljoen in 1975. Daardoor wordt de tendens tot kapitaalintensieve investeringen andermaal bevestigd. Tijdens de jaren 1972 tot 1976, staakten 92 buitenlandse of gemengde (d.w.z. met Belgische participatie) fabrieksondernemingen hun bedrijvigheid, waaronder 25 in 1975 en 25 in 1976. Tijdens dezelfde referentieperiode vestigden zich 307 nieuwe dergelijke bedrijven in België. De verhouding sluiting/vestiging tijdens deze vijf jaren komt dus op nagenoeg 30 %, te vergelijken met de gemiddelde waarde van 12 % tijdens de periode van 1959 tot 1976. De door sluitingen getroffen buitenlandse bedrijven zijn voornamelijk ondernemingen van middelmatige omvang en dus minder goed gewapend om in het buitenland aan de gevolgen van de recessie te kunnen weerstaan of waarvan de marktprospectie niet met de vereiste grondigheid gebeurde (1). Sectorsgewijze gezien worden in de scheikunde de grootste bedragen geïnvesteerd (70 %), wegens twee belangrijke investeringen in Henegouwen. In dalende volgorde komt de sector « andere » (waarbij o.m. de handel) op de tweede plaats, gevolgd door « metaal » en « textiel ». Volgens het land van herkomst komen de Verenigde Staten op de tweede plaats, na de E.E.G. Daarbij moet echter worden opgemerkt dat de Amerikaanse investeringen in 1976 weliswaar opnieuw verminderden wat het aantal projecten betreft, maar dat door het daarbij betrokken bedrag en het aantal nieuwe betrekkingen de verhouding investering/werkgelegenheid gunstiger uitvalt dan een gelijkaardige verhouding t.o.v. de E.E.G.-investeringen. Wat deze landen betreft waren de investeringen uit Nederland, Italië en de Bondsrepubliek overwegend. In dat jaar werd ook een toeneming vastgesteld van de Japanse investeringen, maar deze zijn toch geringer dan die van de andere landen of landengroepen.

Na de daling in 1975 was de *bouw van woningen* uitzonderlijk intens in 1976. Zo werden 49 606 nieuwe gebouwen aangevat, d.i. 31,2 % meer dan in 1975, waarin 76 183 woongelegenheden, of 33,9 % meer dan tijdens het voorgaande jaar. Ook naar volume is de toeneming aanmerkelijk : in kubieke meter komt het volume van 30,3 miljoen m^3 op 41,2 miljoen m^3, d.i. een stijging met 36,4 %. Kenmerkend daarbij was de ontwikkeling van de eengezinswoningen. Dient daarin een afspiegeling te worden gezien van een voorbijgaand conjunctuurverschijnsel, dan wel de inzet van een duurzame kentering in de voorkeur van de consumenten-eigenaars, voor woningen waarop zij hun eigen persoonlijke stempel kunnen zetten en zich vrijmaken van de verplichtingen die aan het wonen in grote flatgebouwen eigen is ? Het is nog te vroeg om zich daarover te kunnen uitspreken, maar de hypothese verdient aandacht, samen met andere verklarende factoren. Tevens kan worden opgemerkt dat de ontwikkeling van de woningbouw in 1976 niet vreemd is aan de actie van de overheid, o.m. door de bevordering van de sociale huisvesting via de parastatale woningbouwmaatschappijen en de verhoging (vooral in het Vlaamse landsgedeelte) van de premies en het aantal gezinnen die er op gerechtigd zijn.

In het raam van een selectieve steun aan de conjunctuur werd in de loop van het jaar het volledige programma der *overheidsinvesteringen* over 1976 voor vastlegging

---

(1) *Buitenlandse investeringen in België*, Deel I en II, Verslag 1976. Brussel, Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Nijverheid, 1977.

vrijgegeven. Op het einde van het jaar was er evenwel een groter verschil dan gewenst tussen de realisaties (werkelijke vastleggingen) en de machtigingen (vrijgegeven programma); dit is echter te wijten aan sommige moeilijkheden in verband met de regionalisering der departementen. Dit heeft evenwel niet belet dat de totale vastleggingen van de budgettaire en gedebudgettiseerde sectoren en van die der instellingen tot openbaar nut 10,9 % hoger lagen in 1976 dan in 1975; hun bedrag kwam op 148,9 miljard frank, d.i. 90,4 % van het globaal gemachtigd programma ad 164,6 miljard. Het verloop verschilt zeer sterk naargelang van de sector : +12,9 % voor de budgettaire, +33,6 % voor de gedebudgettiseerde sectoren en —2,6 % voor de openbare nutsinstellingen. De toeneming van de vastleggingen in 1976 lijkt op zichzelf matig, maar zij volgt op een forse stijging in 1975 (+49,2 % t.o.v. 1974) — jaar van conjunctureel dieptepunt — waarvan 1976 de gunstige weerslag ondervond. De vastleggingen (nationaal en regionaal) van het Ministerie van Openbare Werken, die ruim de helft van de totale budgettaire en gedebudgettiseerde vastleggingen van de overheidsinvesteringen vertegenwoordigen, lagen ongeveer 6 % hoger dan in 1975; zij bedroegen 55,5 miljard frank. De vastleggingen voor wegen en autowegen (Wegenfonds en Intercommunale Maatschappijen) bereiken 29,8 miljard en overschrijden met 9,6 % die over het voorgaande jaar. De aanzienlijkste vastleggingsverhogingen zijn die voor het Fonds der departementen van Verkeerswezen, van Volksgezondheid, van Nationale Opvoeding en van Cultuur. Het is evenwel niet mogelijk deze nauwkeurig in cijfers om te zetten, wegens de moeilijke vergelijking van het ene jaar met het andere als gevolg van de geleidelijke regionalisering van de begrotingen dezer departementen. De vastleggingen van de nutsinstellingen (45,2 miljard) waren in 1976 iets geringer (—2,6 %) dan in 1975.

De totale betalingen (budgettaire en gedebutgettiseerde) van de centrale overheid bedroegen 82,4 miljard frank in 1976, d.i. een stijging met 15,4 % t.o.v. het voorgaande jaar, in verband te brengen met de toeneming in 1975 die 12 % beliep.

Bij wet van 30 maart 1976 (1) wordt de vroegere rol van de Nationale Investeringsmaatschappij (2) bevestigd en wordt haar de nieuwe taak opgedragen het economisch overheidsinitiatief te bevorderen. Het kapitaal werd van 6 op 7 miljard gebracht. Bij de afsluiting van het dienstjaar (30 september 1976) was het kapitaal van de N.I.M. volgestort ten belope van 6,2 miljard frank. Voor de vernieuwing van de middelen werd ingestaan door de gehele of gedeeltelijke overdracht van elf participaties met een boekhoudkundige waarde van 120,3 miljoen frank, waardoor een meerwaarde van 30,6 miljoen wordt bereikt. Aldus beloopt de totale overdracht sedert de oprichting van de maatschappij 967,4 miljoen frank, terwijl de globale meerwaarde 210,2 miljoen frank bedraagt. Bij toepassing van de wet van 30 maart 1976, waarborgt de Staat de goede afloop van een kapitaalsvermeerdering van de N.I.M. ten belope van 3 miljard.

Tijdens het dienstjaar 1975/1976 werd tot 35 interventies besloten voor een totaal bedrag van 2 738,4 miljoen frank, waarvan 2 100,4 miljoen in aandelen en 638 miljoen in converteerbare obligaties. De tegemoetkomingen in aandelen voor rekening van de overheid vertegenwoordigden een bedrag van 1 148,9 miljoen over

---

(1) *Belgisch Staatsblad* van 1 april 1976.

(2) *Nationale Investeringsmaatschappij*. Verslagen 1975-1976, Brussel, februari 1977.

het dienstjaar, tegen 798,8 miljoen over het voorgaande. Tijdens het dienstjaar werden 24 beslissingen uitgevoerd voor een totaal bedrag van 1 491,9 miljoen. Van dit bedrag werden 1 131,9 miljoen gerealiseerd in aandelen en 360 miljoen in converteerbare obligaties. De op het verzoek van de overheid voltrokken beslissingen met voorfinanciering door de N.I.M. strekten per einde dienstjaar over 854,9 miljoen frank. Op 30 september 1976 dienden nog 24 beslissingen, waarvan 3 gedeeltelijk, te worden uitgevoerd voor een totaal bedrag van 2 544,7 miljoen frank (2 037,7 miljoen in aandelen en 507 miljoen in converteerbare obligaties). De op het verzoek van de overheid genomen interventiebeslissingen in aandelen bereikten 449 miljoen van dit totaal.

De eigen portefeuille van de N.I.M. bestaat uit aandelen en converteerbare obligaties van 124 vennootschappen. Onder de in de verschillende sectoren ondergebrachte vennootschappen (zie tabel inzake de sectoriële spreiding van de portefeuille van de N.I.M.) zijn er verschillende die vooral op de export gericht engineeringswerk verrichten. Ruim 39 % van de totale personeelsbezetting van de gefinancierde vennootschappen zijn tewerkgesteld in bedrijven met minder dan 100 personeelsleden en ruim drie vierden in bedrijven met minder dan 300 personeelsleden. Daaruit blijkt de belangrijke rol van de N.I.M. ten aanzien van de kleine en middelgrote ondernemingen. Voorts verhoogde de N.I.M. haar participatie in de bedrijven met een omzetcijfer van meer dan 400 miljoen. Ten slotte streeft de N.I.M. er niet alleen naar de exportvennootschappen te steunen, maar zij wil ook, met de medewerking van de Belgische Investeringsmaatschappij (B.I.M.) de afzet van deze vennootschappen aan het buitenland vergemakkelijken. Zo zijn op 10 door de N.I.M. gefinancierde ondernemingen 8 op de uitvoer gericht.

De globale inkomens over het dienstjaar bereikten 445 miljoen, d.i. een toeneming met 23,8 % t.o.v. het voorgaande dienstjaar.

*
* *

Sectoriële spreiding van de investeringen die de voordelen genoten hebben voorzien door de wetten van 17 en 18 juli 1959, van 14 juli 1966 en van 30 december 1970

(miljoenen franken)

BEDRIJFSTAK	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	Totaal (a)
Steenkolenmijnen en groeven	269	83	903	684	237	42	442	4 750
Energie	34	163	65	27	112	675	104	1 814
Metaalvoortbrengende nijverheid	13 072	8 142	5 380	5 879	2 430	2 002	37 236	147 340
IJzer- en staalnijverheid	*11 108*	*6 201*	*4 838*	*5 015*	*624*	*1 364*	*33 261*	*130 292*
Nijverheid der non-ferrometalen	*1 963*	*1 940*	*542*	*864*	*1 805*	*639*	*3 975*	*17 047*
Metaalverwerkende nijverheid	19 436	9 516	12 940	15 851	11 331	5 571	15 855	148 330
Scheikundige nijverheid	26 814	18 605	4 443	16 455	10 058	15 761	22 576	187 128
Eigenlijke scheikunde	*9 975*	*13 775*	*2 256*	*11 457*	*7 082*	*11 379*	*20 840*	*124 338*
Petroleum	*11 041*	*2 575*	*864*	—	—	—	—	*25 831*
Rubber	*1 142*	*167*	*231*	*269*	*207*	*987*	*220*	*6 839*
Papier en drukkerijen	*4 657*	*2 088*	*1 092*	*4 729*	*2 769*	*3 394*	*1 516*	*30 121*
Textiel- en confectienijverheid	4 216	3 415	2 696	3 748	3 760	1 878	4 045	40 603
Voedingsmiddelennijverheid	2 181	6 339	2 810	7 110	5 285	4 280	4 293	42 338
Houtnijverheid	1 053	952	1 056	2 677	2 275	1 127	2 033	15 300
Bouwstoffennijverheid, enz.	2 695	2 666	2 748	7 604	3 634	1 454	3 360	40 376
Materialen, glas	*1 827*	*1 940*	*2 443*	*6 526*	*3 090*	*746*	*1 765*	*32 497*
Ondernemingen van bouwwerken	*867*	*726*	*305*	*1 078*	*544*	*708*	*1 595*	*7 879*
Diversen	1 599	3 965	2 636	5 557	3 705	3 714	4 062	33 362
w.o. : uitrusting van terreinen door de openbare diensten	*1 067*	*1 155*	*550*	*965*	*1 029*	*923*	*1 100*	*10 683*
Totaal ...	**71 369**	**53 845**	**35 677**	**65 593**	**42 826**	**36 503**	**94 005**	**661 341**

(a) Vanaf 1959.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Nijverheid.

Investeringen ten behoe

Landsverdedigi

(miljoen

OMSCHRIJVING	In prij		
	1971	1972	1973
1. Landbouw, bosbouw en visserij	5 581	7 104	8 520
2. Extractieve nijverheden	2 437	2 601	2 054
a) Steenkoolmijnen en hun elektrische centrales	*363*	*390*	*297*
b) Andere extractieve nijverheden	*2 074*	*2 211*	*1 757*
3. Be- en verwerkende nijverheden	72 131	66 788	71 186
a) Voedingsmiddelen, dranken en tabak	*7 208*	*9 073*	*9 934*
b) Textiel	*3 759*	*4 255*	*5 067*
c) Kleding en schoeisel	*1 468*	*1 705*	*1 364*
d) Hout en meubelen	*2 430*	*2 903*	*3 886*
e) Papier, drukkerij, uitgeverij	*3 791*	*3 967*	*3 535*
f) Chemie en aanverwante activiteiten	*23 362*	*15 280*	*14 093*
g) Klei, ceramiek, glas en cement	*3 253*	*3 222*	*3 875*
h) IJzer, staal en non-ferrometalen	*11 864*	*10 190*	*9 262*
i) Metaalverwerkende nijverheid en scheepsbouw	*13 304*	*14 288*	*18 201*
j) Diverse activiteiten n.e.g.	*1 692*	*1 905*	*1 969*
4. Bouwnijverheid	5 720	5 921	7 560
5. Elektriciteit, gas en water	18 296	21 344	16 623
6. Handel, bank- en verzekeringswezen, woongebouwen	87 467	91 957	111 455
a) Handel, bank- en verzekeringswezen	*31 106*	*32 524*	*36 357*
b) Woongebouwen	*56 361*	*59 433*	*77 098*
7. Vervoer en verkeer	30 264	32 576	37 752
a) Spoorwegvervoer	*9 508*	*11 473*	*12 066*
b) Wegvervoer	*2 511*	*2 537*	*3 189*
c) Zeevervoer, binnenscheepvaart, havens	*8 919*	*8 101*	*10 210*
d) Luchtvervoer	*935*	*918*	*1 730*
e) Post, telegraaf, telefoon, radio en televisie	*8 391*	*9 547*	*10 557*
8. Diensten	60 152	62 534	56 398
a) Overheid (wegen inbegrepen)	*38 024*	*39 811*	*33 078*
b) Onderwijs (officieel en vrij)	*12 092*	*12 486*	*12 228*
c) Andere	*10 036*	*10 237*	*11 092*
Bruto binnenlandse vaste kapitaalvorming (1 tot 8)	**282 048**	**290 825**	**311 548**
9. Veranderingen der voorraden	17 703	8 384	20 614
a) Veestapel	*—1 097*	*1 984*	*3 214*
b) Andere voorraden	*18 800*	*6 400*	*17 400*
Totaal (van 1 tot 9)	**299 751**	**299 209**	**332 162**
Statistische aanpassing	1 578	2 238	5 237
Bruto binnenlandse kapitaalvorming	**301 329**	**301 447**	**337 399**

(a) De gegevens werden aangepast aan de resultaten van de input-outputtabel die onder de auspiciën van de E.E.G. is opgesteld. De gegevens voor 1976 zijn nog niet beschikbaar.

de economie (a)
inbegrepen
ken)

1970		In werkelijke prijzen				
1974	1975	1971	1972	1973	1974	1975
9 038	8 293	6 141	8 272	10 792	12 940	12 740
1 955	1 563	2 588	2 828	2 319	2 467	2 136
176	*327*	*390*	*421*	*330*	*220*	
1 779	*1 236*	*2 198*	*2 407*	*1 989*	*2 503*	
85 564	76 660	76 869	73 096	80 700	110 137	107 376
11 221	*9 258*	*7 670*	*9 920*	*11 202*	*14 387*	*12 950*
5 340	*3 835*	*3 984*	*4 639*	*5 711*	*6 793*	*5 286*
1 214	*865*	*1 564*	*1 865*	*1 543*	*1 575*	*1 238*
3 957	*2 079*	*2 581*	*3 169*	*4 404*	*5 114*	*2 925*
4 098	*2 831*	*4 033*	*4 348*	*4 011*	*5 266*	*3 956*
17 703	*21 619*	*24 975*	*16 738*	*16 090*	*23 196*	*31 079*
5 920	*3 999*	*3 455*	*3 510*	*4 335*	*7 524*	*5 515*
16 688	*17 136*	*12 591*	*11 071*	*10 385*	*21 156*	*23 332*
17 855	*13 173*	*14 226*	*15 746*	*20 779*	*23 096*	*18 545*
1 568	*1 865*	*1 790*	*2 090*	*2 240*	*2 030*	*2 550*
6 662	4 393	6 024	6 352	8 410	8 308	6 023
17 049	20 499	19 561	23 718	19 456	23 351	31 525
122 986	114 287	94 935	104 690	136 636	178 326	188 914
36 474	*32 882*	*33 100*	*35 800*	*42 200*	*48 700*	*48 900*
86 512	*81 405*	*61 835*	*68 890*	*94 436*	*129 626*	*140 014*
36 562	41 895	32 280	35 877	43 388	47 205	57 483
8 862	*10 526*	*10 164*	*12 476*	*13 846*	*11 660*	*14 428*
2 883	*2 312*	*2 541*	*2 648*	*3 382*	*3 471*	*3 185*
10 458	*11 928*	*9 673*	*9 265*	*12 231*	*14 021*	*16 937*
3 020	*4 078*	*980*	*1 012*	*1 923*	*3 569*	*5 124*
11 339	*13 051*	*8 922*	*10 476*	*12 006*	*14 484*	*17 817*
56 568	57 620	67 428	73 959	72 889	85 241	96 433
30 087	*30 927*	*42 856*	*47 369*	*43 369*	*46 165*	*51 437*
12 906	*14 852*	*13 672*	*14 990*	*16 120*	*19 976*	*26 196*
13 575	*11 841*	*10 900*	*11 600*	*13 400*	*19 100*	*18 800*
336 384	**325 210**	**305 826**	**328 792**	**374 590**	**467 975**	**502 630**
33 663	—11 531	18 531	9 523	25 492	45 248	—17 519
— 37	*— 1 031*	*— 1 169*	*2 423*	*4 892*	*48*	*— 1 519*
33 700	*—10 500*	*19 700*	*7 100*	*20 600*	*45 200*	*—16 000*
370 047	**313 679**	**324 357**	**338 315**	**400 082**	**513 223**	**485 711**
1 816	831	1 317	— 499	283	2 487	5 288
371 863	**314 510**	**325 674**	**337 816**	**400 365**	**515 710**	**490 399**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Sectoriële spreiding van de voorziene buitenlandse investeringen

(miljoenen franken)

BEDRIJFSTAK	1972	1973	1974	1975	1976		Totaal van 1959 tot 1976	
					Absolute gegevens	%	Absolute gegevens	%
Metaalvoortbrengende nijverheid	3 075	3 437	6 686	2 184	644	6,1	52 531	27,1
Scheikundige-, petroleum- en papiernijverheid	3 702	4 046	11 023	3 506	7 391	70,0	93 967	48,5
Textielnijverheid	504	599	710	560	616	5,8	9 411	4,9
Andere industrieën	4 058	4 287	5 965	4 640	1 909	18,1	37 672	19,5
Totaal ...	**11 339**	**12 369**	**24 384**	**10 890**	**10 560**	**100,0**	**193 581**	**100,0**
waarvan :								
nijverheid	*9 525*	*9 560*	*22 290*	*8 336*	*8 600*	*81,4*	*169 830*	*87,7*
handel	*510*	*891*	*1 038*	*464*	*759*	*7,2*	*7 968*	*4,1*
diensten	*1 304*	*1 918*	*1 056*	*2 090*	*1 201*	*11,4*	*15 783*	*8,2*

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Nijverheid.

Indeling van de voorziene buitenlandse investeringen volgens land van oorsprong

(miljoenen franken)

LAND	1972	1973	1974	1975	1976		Totaal van 1959 tot 1976	
					Absolute gegevens	%	Absolute gegevens	%
Duitse Bondsrep. ...	1 512	2 328	321	166	1779	16,8	22 971	11,9
Frankrijk ...	2 737	1 201	4 620	3 333	385	3,6	21 174	10,9
Italië ...	8	168	180	525	2 277	21,6	3 424	1,8
Luxemburg ...	2	25	108	86	105	1,0	633	0,3
Nederland ...	1 109	844	4 449	403	2 751	26,1	19 357	10,0
Verenigd Koninkrijk ...	*(1 304)*	740	557	1 292	279	2,6	2 868	1,5
							(7 533)	*(3,9)*
Denemarken ...	*(5)*	23	35	26	8	0,1	92	—
							(35)	—
Ierland ...	—	1	1	—	—	—	2	—
E.E.G. (a) ...	**5 368**	**5 330**	**10 271**	**5 831**	**7 584**	**71,8**	**70 521**	**36,4**
Verenigde Staten ...	1 628	5 109	12 316	2 732	1 783	16,9	92 322	47,7
Japan ...	137	604	555	17	649	6,2	2 919	1,6
Zweden ...	834	173	243	26	109	1,0	2 405	1,2
Zwitserland ...	40	547	414	235	208	2,0	2 870	1,5
Andere landen ...	2 023	606	585	2 049	227	2,1	14 976	7,7
Totaal ...	**11 339**	**12 369**	**24 384**	**10 890**	**10 560**	**100,0**	**193 581**	**100,0**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Nijverheid.

(a) De gegevens tussen haakjes zijn niet begrepen in het totaal.

Regionale indeling van de voorziene buitenlandse investeringen in de fabrieksnijverheid

(miljoenen franken)

PROVINCIE EN STREEK	1972	1973	1974	1975	1976	
					Absolute gegevens	%
Antwerpen ...	3 365	787	5 985	1 376	1 528	17,8
West-Vlaanderen ...	403	315	85	736	—	—
Oost-Vlaanderen ...	749	632	1 772	1 374	1 752	20,4
Limburg ...	1 377	4 069	3 924	189	455	5,3
Vlaams Brabant ...	189	369	120	—	80	0,9
Vlaamse gewesten ...	*6 083*	*6 172*	*11 886*	*3 676*	*3 815*	*44,4*
Henegouwen ...	205	1 077	5 163	1 964	4 254	49,5
Luik ...	534	656	3 622	1 642	24	0,3
Luxemburg ...	—	—	300	—	—	—
Namen ...	342	1 450	125	776	165	1,9
Waals Brabant ...	46	—	267	279	172	2,0
Waalse gewesten ...	*1 127*	*3 183*	*9 477*	*4 661*	*4 615*	*53,7*
Hoofdstad Brussel ...	*2 315*	*205*	*927*	—	*170*	*1,9*
Het Rijk ...	**9 525**	**9 560**	**22 290**	**8 336**	**8 600**	**100,0**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Nijverheid.

Nationale Investeringsmaatschappij

Sectoriële spreiding van de portefeuille tot 30 september 1976 (a)

BEDRIJFSTAK	Bedrag	
	Miljoenen franken	In %
Voedingsmiddelennijverheid	280,2	5,87
Textielnijverheid	246,6	5,17
Glasvezelnijverheid	75,0	1,57
Hout- en plastieknijverheid	87,1	1,83
Papiernijverheid, druk- en uitgeversbedrijf	392,9	8,23
Scheikunde	407,8	8,54
Basis-metaalnijverheid	666,0	13,96
Metaalverwerkende nijverheid	783,1	16,41
Nijverheid van de petroleum- en steenkoolderivaten	4,4	0,09
Bouwnijverheid en bouwmaterialen	162,6	3,41
Energie	427,9	8,97
Vervoer	424,9	8,90
Gespecialiseerde financeringen	522,5	10,95
Andere diensten en nijverheden	291,4	6,10
Totaal ...	**4 772,4**	**100,00**

Bron : Nationale Investeringsmaatschappij.

(a) Op basis van zijn boekhoudkundige waarde (na afschrijvingen); er werd geen rekening gehouden noch met pas beginnende ondernemingen die nog geen produkten of diensten met handelswaarde kunnen aanbieden, noch met ondernemingen waarin de N.I.M. minder dan 2 % van het kapitaal bezit, noch met deze waar de overheid door bemiddeling van de N.I.M. is tussengekomen.

Bruto binnenlandse kapitaalvorming

Exclusief landsverdediging en voorraadvorming

(miljarden franken - in werkelijke prijzen)

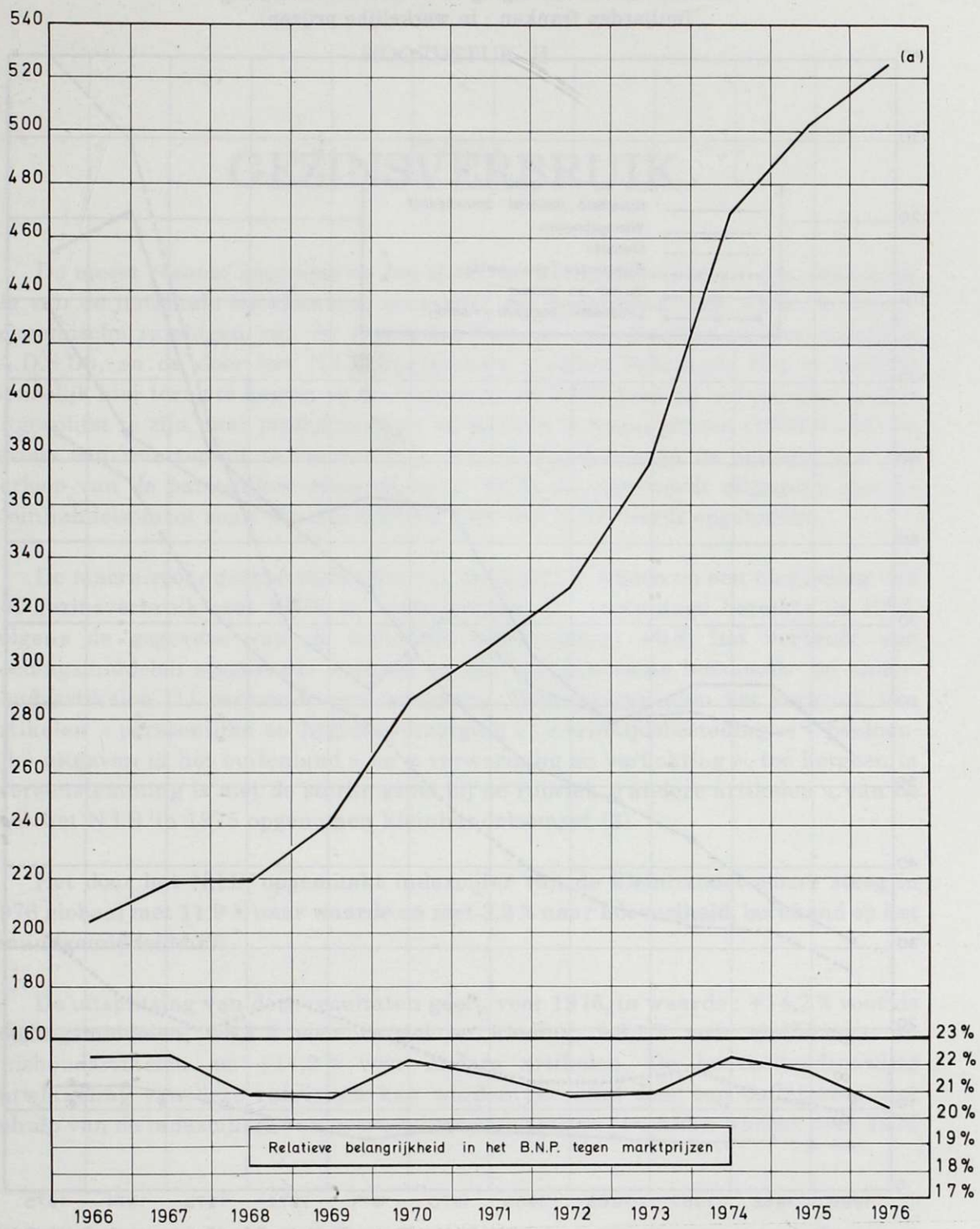

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Voor 1976, raming van het Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Bedrijfstaksgewijze ontwikkeling van de bruto binnenlandse kapitaalvorming (a)

Exclusief landsverdediging en voorraadschommeling
(miljarden franken - in werkelijke prijzen)

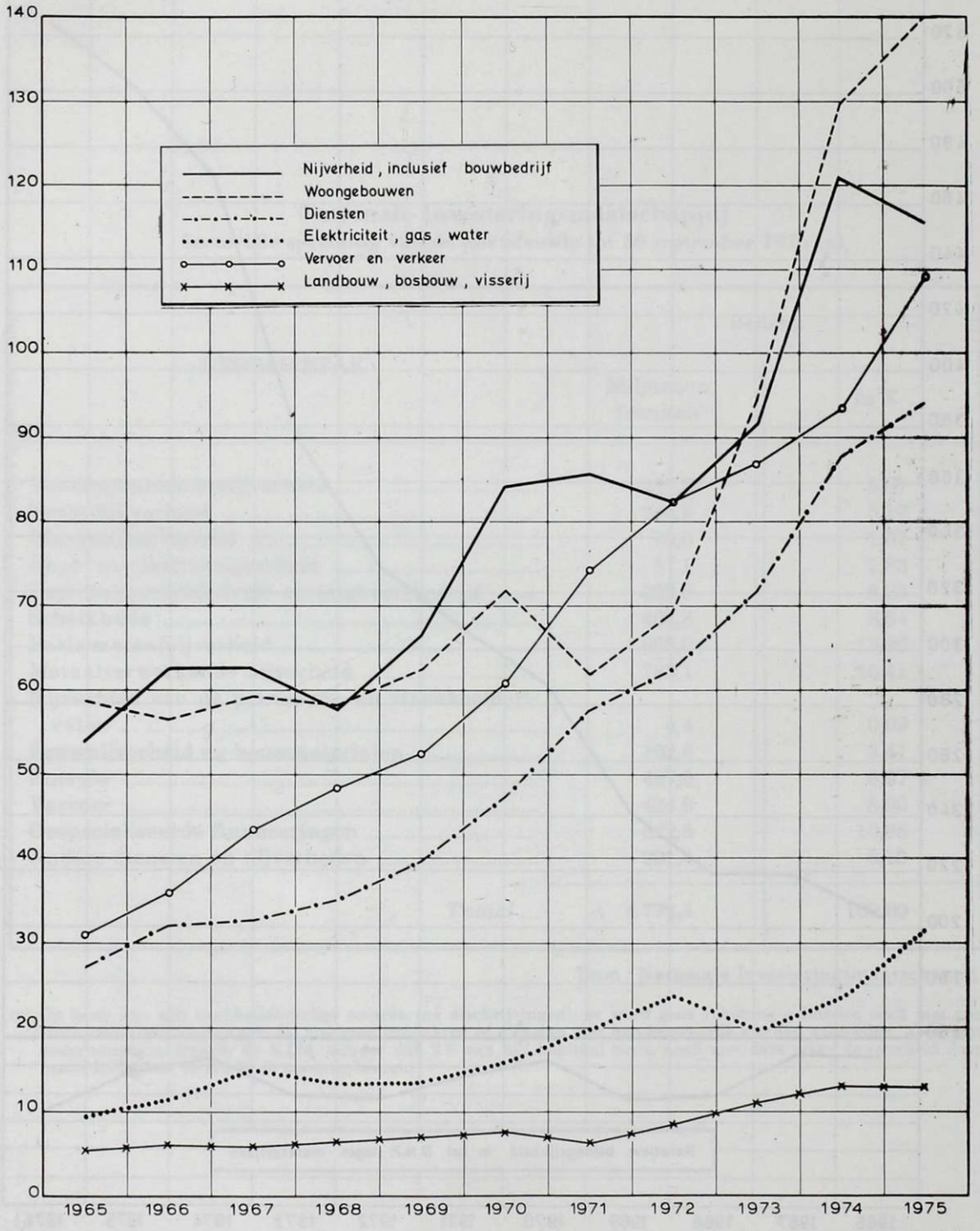

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Alle takken van de nijverheid zijn samengevoegd, inclusief het bouwbedrijf en exclusief de sectoren elektriciteit, gas en water.
De woongebouwen zijn afzonderlijk beschouwd.
De diensten omvatten de rubriek « handel, bank en verzekeringswezen », het onderwijs, de medische beroepen en andere diensten aan gezinnen en bedrijven.
De rubriek Diensten-Overheid die in grote mate op de tak « Vervoer en verkeer » betrekking heeft, is bij deze laatste gevoegd.

HOOFDSTUK II

GEZINSVERBRUIK

De meest recente gegevens op het stuk van het gezinsverbruik zijn, eensdeels, die van de nationale boekhouding over 1975 en, anderdeels, voor 1976, de macro-economische ramingen van de Algemene Directie voor Studiën en Documentatie (A.D.S.D.), en de door het N.I.S. opgenomen kleinhandelsomzet. Het is wellicht wenselijk hier terug te komen op de gegevens over 1975, daar zij het voordeel bieden uitgesplitst te zijn naar produktentype, te bestaan in vaste prijzen (1970 = 100) en tevens een refertepunt te verstrekken voor de betekenis en de omvang van het verloop van de particuliere consumptie in 1976; daartoe wordt uitgegaan van de kleinhandelsomzet zoals die maandelijks door het N.I.S. wordt opgenomen.

De macro-economische ramingen van de A.D.S.D. wijzen op een toeneming van het gezinsverbruik met 2,3 %, in vaste prijzen. Dit percentage bereikte in 1975, volgens de gegevens van de nationale boekhouding, +0,8; het verbruik van voedingsmiddelen stagneerde evenwel en dat van duurzame huishouds- en onderhoudsartikelen (1) vertoonde een teruggang. Daarentegen nam het verbruik van artikelen « persoonlijke en hygiëneverzorging », « vrijetijdsbesteding », « persoonlijke uitgaven in het buitenland » en « verwarming en verlichting », toe hetgeen in overeenstemming is met de sterke groei bij de rubriek « andere artikelen » van de door het N.I.S. in 1975 opgenomen kleinhandelsomzet (2).

Het door het N.I.S. opgemaakt indexcijfer van de kleinhandelsomzet steeg in 1976 globaal met 11,9 % naar waarde en met 3,2 % naar hoeveelheid, berekend op het maandgemiddelde (3).

De uitsplitsing van deze resultaten geeft, voor 1976, in waarde : +14,2 % voor de voedingsmiddelen, +6,1 % voor textiel en kleding, +8,1 % voor stofferings- en huishoudartikelen en +14,2 % voor andere artikelen. De hoeveelheidsgewijze ontwikkeling van deze rubrieken kan worden geraamd door een deflatering met behulp van de indexcijfers van overeenkomstige prijzen (4). Aldus worden over 1976

(1) Gelijkaardige artikelen als die welke in de N.I.S.-rubrieken onder de benaming « stofferings- en huishoudartikelen » zijn opgenomen.

(2) Daar veel van de bovengenoemde artikelen ook in de N.I.S.-rubriek « andere artikelen » voorkomen.

(3) Het gaat hier om voorlopige cijfers, maar zij worden niet fundamenteel gewijzigd door de door het N.I.S. in de loop van het jaar aangebrachte correcties.

(4) Voedingswaren via het indexcijfer van de voedingsmiddelenprijzen; textiel en kleding via het prijsindexcijfer van textiel en schoeisel; stofferings- en huishoudartikelen via het prijsindexcijfer « meubelen, huishoudtoestellen en -uitrusting en gewone onderhoudsprodukten » en de « andere artikelen » via het indexcijfer van de prijzen voor niet-voedingsprodukten.

en naar hoeveelheid de volgende resultaten bereikt : +1,9 % voor de voedingsmiddelen, —0,7 % voor de textielprodukten, +2,8 % voor de stofferings- en huishoudartikelen en +7,2 % voor de andere artikelen.

In 1976 waren dus de twee laatstgenoemde rubrieken de voornaamste steunpunten van de particuliere consumptie (exclusief de diensten) in België. Zoals uit het voorgaande blijkt gingen in 1975 de stofferings- en huishoudartikelen achteruit. Daaruit kan dus worden afgeleid dat er in 1976 voor deze produkten een inhaalvraag ontstond en deze indruk wordt nog versterkt door de hoge groeipercentages van 1967 tot 1974. Vrij logisch lijkt het ook dat sedert verscheidene jaren geen belangrijke bewegingen meer genoteerd worden inzake de voedingswaren. Op dat vlak kan gewaagd worden van een betrekkelijke behoeftenverzadiging. Waarschijnlijk doet zich een gelijkaardig verschijnsel voor bij de textiel- en kledingartikelen, tenzij het zou gaan om een ingekrompen uitgavenpost, wanneer de bestedingen voor duurzame goederen de voorhand hebben.

Uiteindelijk kan ook worden gewezen op de forse groei bij de « andere artikelen », zoals reeds in 1975 werd waargenomen; inzake deze rubriek word in de omzet van de warenhuizen een sterke toeneming vastgesteld bij de boeken, het foto- en het filmmateriaal, evenals bij de sportartikelen, het speelgoed en de reisartikelen; een dergelijke uitsplitsing is er jammer genoeg niet op het vlak van de kleine detailhandel, hoewel dat nuttig zou zijn, gezien daar de voornaamste afzet van dit artikeltype te vinden is. Deze afwezigheid van uitsplitsing geeft dan ook een enigszins onvolledig beeld.

In de loop van het jaar volgde de ontwikkeling van de omzet toch een bepaald patroon. Tijdens het eerste kwartaal was er een alsmaar versnellende groei, vooral bij de rubrieken « stofferings- en huishoudartikelen » en « andere artikelen ». Daarna trad in de zomer een vertraging op in de sterkste groeipieken. Gedurende de herfst en naar het einde van het jaar toe was er vooral een teruggang of een stabilisering (1).

Indien men de toeneming van de kleinhandelsverkopen (+3,2 %) als indicator van het verbruik beschouwt (wat in principe neerkomt op 60 % van wat als « particulier verbruik » door de nationale boekhouding beschouwd wordt) wordt een ander beeld gevormd. Enerzijds, wijst een groeipercentage van 3,2 % op zichzelf genomen ontegensprekelijk op een herstel ten opzichte van 1975. Beschouwd men evenwel het jaar 1974, dit is het jaar dat de recessie onmiddellijk voorafging (het einde van het jaar buiten beschouwing gelaten) dan verkrijgt men een gemiddelde groei over twee jaar van 2,2 %; de uitsplitsing in vier rubrieken toont bovendien aan dat voor drie ervan het gemiddeld groeipercentage voor 1976 reeds na één kwartaal bereikt werd en dat zich nadien schommelingen rond dit niveau voordeden, maar van geen afgetekende expansie sprake is (1).

Ook op grond van de B.T.W.-gegevens kan de ontwikkeling van het gezinsverbruik worden nagegaan, aan de hand van de bedragen der verrichtingen, eensdeels,

(1) Zie tabel op blz. 368, in gecumuleerde gegevens. Uiteraard zijn de gegevens per einde van het jaar betrouwbaarder dan die van het begin welke op een engere basis steunen (een maand, twee maanden, enz...). Dit ontwikkelingspatroon wordt evenwel bevestigd door de indruk van de betrokken vakkringen.

van de maandelijkse aangevers en, anderdeels, van de driemaandelijkse aangevers (1). Wat de maandelijkse aangiften betreft, namen de verrichtingsbedragen in 1976 met 22,6 % toe ten opzichte van 1975, tegen 15,8 % het jaar voordien. Inzake de driemaandelijkse aangiften beloopt dit groeipercentage 11,5, tegen 9,6 in 1975. Gezamenlijk bereikt de stijging 18,1 % in 1976, tegen 13,2 % in 1975. Dit stemt echter niet helemaal overeen met de ontwikkeling van de kleinhandelsomzet, zoals zij uit de N.I.S.-enquête blijkt en volgens welke de aangroei minder groot is (+11,9 %). Daarbij moet evenwel worden opgemerkt dat, enerzijds, de reeksen produkten in beide statistieken opgenomen niet volledig gelijk zijn en, anderzijds, er een aantal ingeschrevenen geen aangifte doen. Daar het hierbij gaat om hetzelfde type van handelaars als de driemaandelijkse aangevers zouden de resultaten in dezelfde richting als deze moeten liggen, waardoor dus het oorspronkelijk bekomen groeipercentage van 18,1 % zou moeten dalen. Hoe het ook zij en zelfs indien de vergelijkingsgeldigheid van de beide statistieken niet duidelijk kan worden beoordeeld, bevestigen de B.T.W.-gegevens in elk geval twee punten : het eerste is het groeiverschil tussen de traditionele kleine detailhandel en de grote en middelgrote distributie (2); het tweede is het afzetpatroon doorheen het jaar, gekenmerkt door een verflauwing tijdens het laatste kwartaal.

De B.T.W.-gegevens verstrekken ook enkele aanwijzingen nopens de ontwikkeling van de dienstenconsumptie. Worden in aanmerking genomen : de recreatieve en culturele diensten, de persoonlijke diensten, de kap- en schoonheidssalons, de wasserijen, ververijen en gelijkaardige diensten.

In 1976 stegen de verrichtingen van de maandelijkse aangevers met ca 18 %, tegen 13,1 % in 1975; bij de driemaandelijkse aangevers belopen deze percentages respectievelijk 11,7 en 11,9. In totaal komt dit neer op een toeneming van de dienstenconsumptie met 14,9 % in 1976, tegen 12,5 % in 1975. Daar de prijsstijging van de diensten over 1976 op 11 % en over 1975 op 15 % wordt geraamd, blijkt dat naar « volume » (« volume » zou wellicht beter door « prestaties » uitgedrukt worden) in 1975 een duidelijke teruggang werd geboekt, die in 1976 gewoon werd ingehaald. Overigens wordt ook in deze sector een stabilisatie van de groei tijdens het laatste kwartaal van het jaar vastgesteld.

De door de E.E.G. ingerichte geharmoniseerde conjunctuurenquête bij de consumenten in de Europese Gemeenschappen verstrekt belangwekkende inlichtingen; de benaming ervan mag evenwel niet tot verwarring leiden : de enquête had tot doel de conjunctuurbeoordeling van de consumenten na te gaan aan de hand van tien vrij algemene vragen. Inzake de vragen omtrent de algemene economische toestand in het verleden en in de toekomst (12 maanden), blijkt uit de antwoordentrent dat volgens de verbruikers tijdens de eerste helft van 1976 de teruggang vertraagde, maar dat naar het einde van het jaar toe het opnieuw slechter ging, hetgeen ook in 1977 nog zou aanhouden; zelfs degenen die aanvankelijk aarzelden bevestigden dat; zij wijzen ook op een toeneming van de werkloosheid, hoewel in de loop van het jaar

---

(1) Voor omstandiger gegevens omtrent deze statistiek wordt verwezen naar het « Statistisch Tijdschrift » van het N.I.S., nr. 6, juni 1976. De maandelijkse aangevers zijn de ingeschrevenen met een omzet ter waarde van meer dan 10 miljoen B.F.; de driemaandelijkse aangevers zijn de anderen.

(2) Dit moet genuanceerd worden bekeken omdat de gegevens globaal en naar waarde worden verstrekt, cf. hoofdstuk « Distributie ».

minder pessimisme omtrent dit laatstgenoemd punt bestond. Op het vlak van de prijzen trad enige verbetering in, maar tijdens het vierde kwartaal kwam daarin een kentering, die aldus uit de antwoorden blijkt : « de prijsstijgingen zullen minder snel worden » tot « de prijzen zullen even snel blijven stijgen als voorheen ». De financiële toestand van de gezinnen wordt beschouwd als enigermate verslechterd in 1976 en er wordt verwacht dat ook 1977 deze weg zal opgaan. De vragen over het sparen en de aankoop van duurzame goederen zijn die waaromtrent de tendens van de antwoorden het moeilijkst kan geïnterpreteerd worden. « Is het tijdstip gunstig voor belangrijke aankopen ? » Doorheen het jaar vonden hoe langer hoe minder antwoorden dat « het tijdstip ongunstig is ».

Is het thans redelijk te sparen ? De duidelijke antwoorden verminderen, de « ja, misschien » nemen toe. Is het mogelijk te kunnen sparen binnen de 12 komende maanden ? De vaste antwoorden, positief of negatief, verminderen en in de plaats komen de onzekere positieve en negatieve antwoorden; het « stellig ja » loopt het meest terug.

De grafiek op blz. 373 geeft de ontwikkeling weer van een synthetische indicator waarbij de gegevens van de viermaandelijkse E.E.G.-enquête bij de consumenten worden uitgesplitst. Het gaat dus om een globale aanwijzing van de conjunctuur zoals deze door de consumenten wordt waargenomen. Zelfs indien deze indicator niet de beweging van de economische realiteit als dusdanig weergeeft (hier de consumptie) maar de indruk die de mensen erover hebben, is hij toch niet van belang ontbloot voor zover de beoordeling van de ondervraagden omtrent het verleden en de toekomst een invloed uitoefent op de consumptiegedragingen. Voorts zou het ook mogelijk zijn de ontwikkeling van deze beoordeling te vergelijken met die van de statistische reeksen inzake het verbruik. Met de thans beschikbare gegevens is deze verhouding nog niet zeer duidelijk, maar het blijkt in elk geval, — en dat hoeft geen verwondering te wekken, — dat de synthetische indicator op de werkelijke consumptie vooruitloopt en dat er klaarblijkelijke wisselwerking tussen de beide bewegingen bestaat.

De inschrijving van nieuwe personenwagens strekten in 1976 over 412 999 eenheden, exclusief de voertuigen in transito, tegen 357 717 in 1975, d.i. een toeneming met 15,4 %, tegen + 8,2 % in 1975, — 1,6 % in 1974 (met 330 995 inschrijvingen), + 1,6 % in 1973 (met 335 763 inschrijvingen en 330 631 in 1972). Van 1967 tot 1972 lag het gemiddeld stijgingspercentage van de inschrijvingen rond 7 %.

In dit opzicht zou het piekaantal van 1976 — toen voor het eerst 400 000 overschreden werd — toe te schrijven zijn aan de inhaalvraag, na de verstoring tijdens de voorgaande jaren en meer bepaald sedert de oliecrisis. De andere hypotheses die kunnen worden vooropgesteld zijn, eensdeels, die van de aanhoudende prijsstijgingen zodat de kopers hun aankoop vervroegen om aldus nog grotere hausses voor te zijn en, anderdeels, die van een bijkomende vraag vanwege de minder door de crisis getroffen sociale lagen. Het autovoertuig is wellicht een « noodzakelijk » bezit geworden en bovendien zou de automobielmarkt een betrekkelijke saturatie hebben bereikt; ze blijkt veeleer een vervangingsmarkt te worden. De ontwikkeling van de binnenlandse afzet zal dus nog meer afhangen van de levensduur van de wagens evenals van hun vervangingstempo.

In de tabellen (blz. 369 en volgende) zijn ook de gegevens betreffende de verkoop op afbetaling en de persoonlijke leningen opgenomen. In 1976 steeg het aantal contracten voor verkoop op afbetaling met 10 % t.o.v. 1975, tegen een stagnatie tijdens dat laatstgenoemde jaar. De verleende kredieten namen ad 39 % toe, tegen 17 % in 1975. Bij de analyse van de uitsplitsing per goederensoort kan in het aantal contracten een gemeenschappelijk ontwikkelingspatroon worden vastgesteld : van 1973 tot 1974 stagnatie of teruggang, daarna teruggang in 1975 en opnieuw toeneming in 1976. De beide niet met dit geheel overeenstemmende patronen zijn belangwekkend omdat het hier juist gaat om personenwagens en huishoudartikelen, waarvoor in 1975 (wellicht op het einde van het jaar) enige opgang werd geboekt gevolgd door een forse stijging in 1976. Naar waarde (bedrag van de toegekende kredieten) worden dezelfde verschijnselen waargenomen, maar dan meer uiteenlopend naargelang van de goederen; dit is te verklaren door de prijsstijgingen in de verschillende sectoren en daardoor wordt het onderzoek bemoeilijkt. Voor de beide voornoemde rubrieken is het verschijnsel evenwel identiek en de groei naar waarde is bijzonder sterk voor de kredieten bij de aankoop van autovoertuigen (+ 62 %) ten aanzien van de toeneming van het aantal contracten (+ 29 %); de gemiddelde waarde per contract reikt van 84 000 tot 106 000 F., d.i. + 26 %; in deze toeneming zouden de prijsstijgingen, de seriewijzigingen en vanaf september 1975 de vermindering van het verplichte minimumvoorschot begrepen zijn.

Bij de verkoop op afbetaling nemen de boeken een niet onaanzienlijke plaats in en, in tegenstelling met andere posten, loopt deze rubriek in 1976 flink omlaag.

Het aantal contracten voor persoonlijke leningen nam in 1976 met 8 % toe, tegen 25 % het jaar voordien; daarentegen steeg het bedrag van de toegekende leningen met 35 %, tegen 14 % in 1975. Er is een aanzienlijke stijging van de leningen van meer dan 35 000 F en een daling bij de andere.

Op het gebied van het consumptiebeleid werd in 1976 een reeks koninklijke besluiten genomen. Zij worden vermeld in de « Belangrijkste feiten ». Zij hebben betrekking op de fysieke bescherming van de verbruiker, via reglementeringen op het stuk van de voedingswaren, het vlees en andere produkten; zij beogen ook de handelspraktijken. Een globale herziening van de wet van 14 juli 1971 op de handelspraktijken ligt ter studie, evenals een fundamentele herwerking van de wet van 9 juli 1957 tot reglementering van de verkoop op afbetaling en de financiering ervan.

Tot hiertoe werden de voornaamste voor het gezinsverbruik representatieve gegevens in beschouwing genomen. Thans is het zaak een blik te werpen op de factoren die het verbruik konden beïnvloeden en de ontwikkeling na te gaan van de inkomens en het spaarwezen, van de werkgelegenheid en van de prijzen in de mate waarin deze invloed uitoefenen op de consumptie (1).

De lonen en wedden kenden in 1976 slechts een zeer geringe stijging, ongeveer 1 %, onder de gezamenlijke uitwerking van de groeiende werkloosheid en van de

(1) Voor omstandiger inlichtingen over ieder van deze onderwerpen wordt verwezen naar de hoofdstukken waarin deze afzonderlijk behandeld worden.

Regeringsmaatregelen. Onder dergelijke omstandigheden zijn althans theoretisch verschillen mogelijk naargelang van de sectoren.

Aldus rijst de vraag of in de sectoren waar werkloosheid het meest dreigt, de loonsverhogingen niet nagenoeg nihil zijn en het aanleggen van een « spaarpot » een voorzorgsmaatregel wordt hetgeen alweer negatief voor het verbruik zou uitvallen. In de meer « veilige » sectoren, zoals het openbaar ambt of de machtige particuliere sectoren, is de vrees voor werkloosheid gering of zelfs niet bestaande en is het niveau van het voorzorgssparen lager, zodat zij veeleer de steunpijlers van een, hoewel matige, positieve groei van het gezinsverbruik vormen.

Wat de inkomens van de zelfstandigen betreft is de situatie minder duidelijk. Wellicht vermindert het inkomen van enkelen, maar op een ander vlak kunnen zij zelf hun inkomenspeil bepalen en de renten van verschillende aard die in een periode van inflatie kunnen worden gevormd zouden hun een overschot moeten waarborgen dat niet zonder invloed op de consumptie blijft.

In 1976 vertraagde het sparen in de vorm van kasbons en obligaties (1) maar het totale sparen zou daarentegen zijn versneld.

De hoge werkloosheid heeft wellicht een geringere weerslag op de consumptie dan zou worden gedacht : dat wordt gedeeltelijk verklaard door het aanzienlijk aandeel van immigranten, vrouwen en jongeren in het totale aantal werklozen. Immers, het gaat hierbij om drie sociale categorieën waarvan de leden niet als volledige « consumptie-eenheden » mogen worden beschouwd : de immigranten hebben zelfs bij gunstige conjunctuur slechts een minimumverbruik en sparen veel (vaak ter bestemming van hun land van herkomst) en hun consumptie wordt minder door de crisis beïnvloed dan dit voor de anderen het geval is. Door de aanvullingsrol van het inkomen van de vrouw in het gezin (en vaak het lage peil ervan) ondergaat het verbruik slechts middelmatig de weerslag van de daling ervan. En, ten slotte, kan de jongere evenmin als een volledige consumptieeenheid worden beschouwd.

Er zou kunnen worden uitgegaan van de hypothese dat er op het vlak van de consumptie een verplaatsing aan de gang is naar de hogergenoemde sociale categorieën die minder door de huidige crisis worden getroffen en waarvan de uitgaven dus het gezinsverbruik zouden ondersteunen.

*
* *

(1) Volgens de statistische gegevens van de banken, het Gemeentekrediet, de A.S.L.K. en de private spaarkassen.

Verkoop van verbruiksgoederen (a)

Indexcijfers per sector en per goederensoort

(maandgemiddelde 1964 = 100)

OMSCHRIJVING	1973	1974	1975	1976
Warenhuizen :				
Algemeen indexcijfer	**205**	**236**	**256**	**284**
Voedingswaren	*212*	*237*	*264*	*298*
Bederfelijke	193	216	242	277
Niet-bederfelijke	250	283	318	353
Restaurant	171	181	184	209
Textiel en kledingsartikelen	*167*	*188*	*190*	*198*
Stoffen per meter	34	34	33	26
Bovenkleding voor heren en jongens	299	326	265	293
Bovenkleding voor dames, jonge dames en meisjes	232	266	237	281
Tricotagewaren, linnengoed, hemden, hoeden	149	167	190	187
Garen, band, patronen	126	137	141	154
Schoenen en pantoffels	213	250	265	257
Diverse opschikartikelen	126	147	143	145
Stoffering	*178*	*213*	*215*	*240*
Textiel	159	186	234	261
Meubelen, luchters, versiering	194	237	197	221
Huishouden	*227*	*272*	*265*	*272*
Huishoudartikelen	198	232	223	233
Elektrische en andere huishoudtoestellen	249	303	296	301
Tabak, rookgerief	*422*	*509*	*555*	*658*
Boek- en papierhandel, fotografie, enz.	*263*	*304*	*300*	*329*
Boekhandel	332	399	469	590
Papierhandel	230	262	238	235
Foto- en kinematografische artikelen	388	456	469	587
Parfumerie, toilet	*284*	*328*	*343*	*387*
Spellen, speelgoed, sport- en reisartikelen	*248*	*286*	*516*	*690*

OMSCHRIJVING	1973	1974	1975	1976
Verkoop in zelfbediening :				
Algemeen indexcijfer	**670**	**799**	**916**	**1 068**
Verkoop in supermarkten	*640*	*775*	*914*	*1 057*
kleine en middelgrote ondernemingen van supermarkten	388	462	544	589
supermarkten van de grote distributieondernemingen	825	1 006	1 187	1 415
bederfelijke voedingswaren	641	771	914	1 059
niet-bederfelijke voedingswaren en diverse produkten	640	778	913	1 056
Andere verkopen in zelfbediening van de grote distributieondernemingen	*803*	*891*	*871*	*1 055*
Verbruikscoöperaties :				
Algemeen indexcijfer	**118**	**117**	**119**	**118**
Bakkerij	*106*	*107*	*107*	*109*
Voedingswaren (exclusief de bakkerijen)	*113*	*107*	*107*	*102*
Kleding	*91*	*96*	*88*	*96*
Meubilering	*70*	*59*	*39*	*39*
Huishoudartikelen	*140*	*125*	*123*	*120*
Tabak	*113*	*103*	*139*	*142*
Boek- en papierhandel	*14*	—	—	—
Parfumerie, weeldeartikelen	*54*	*49*	*51*	*47*
Restaurant, tea-room	*76*	*65*	*51*	*43*
Diversen	*206*	*223*	*238*	*257*
Kettingwinkels :				
Algemeen indexcijfer	**425**	**507**	**596**	**699**
Voedingswaren	*556*	*664*	*798*	*975*
Andere produkten dan voedingswaren	*266*	*317*	*356*	*380*

(a) Berekend op basis van gegevens bezorgd door zekere kleinhandelsondernemingen (zie : Koninklijk besluit van 4 februari 1965, *Belgisch Staatsblad* van 3 maart 1965).

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Verkoop van verbruiksgoederen in 1976 (a)

(1966 = 100)

MAAND	Kleine detail-handel (c)	Waren-huizen	Ver-bruiks-coöpera-ties	Ketting-winkels	Super-markten (b)	Totaal van de klein-handel (c)
Januari	206,0	224	104	503	422	243,0
Februari	200,0	199	98	459	384	231,0
Maart	235,0	225	108	511	421	267,0
April	238,0	241	108	558	452	276,0
Mei	237,0	241	105	535	440	273,0
Juni	247,0	238	109	537	456	281,0
Juli	215,0	255	108	577	500	262,0
Augustus	213,0	223	100	521	444	251,0
September	246,0	246	101	544	441	281,0
Oktober	243,0	257	104	602	474	286,0
NovembER	229,0	264	98	547	449	269,0
December	293,0	354	125	722	566	347,0

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Maandelijks waarde-indexcijfer, gepubliceerd vanaf 1969.
(b) Kleine en middelgrote supermarkten met volledige of gedeeltelijke zelfbediening. De omzetcijfers van de supermarkten met grote verkoopoppervlakte zijn opgenomen in de resultaten van de warenhuizen, de verbruikers-cooperatieven en de kettingwinkels.
(c) Voorlopige gegevens.

Evolutie, in hoeveelheid en op basis van gecumuleerde gegevens, van de gemiddelde aangroei van de kleinhandelsomzet in 1976

MAAND	Voeding	Textiel en kleding	Meubi-lerings- en huishoud-artikelen	Andere artikelen	Totaal van de klein-handels-afzet
Januari	1,1	1,8	2,0	1,4	1,4
Februari	0,0	0,5	2,6	5,2	2,5
Maart	0,7	—1,4	3,1	7,3	3,0
April	2,0	0,0	2,2	6,4	3,0
Mei	1,0	0,3	1,9	6,9	2,5
Juni	1,9	0,5	2,2	7,5	3,0
Juli	2,7	0,4	2,1	7,2	3,7
Augustus	2,0	0,1	3,0	7,6	3,6
September	2,2	0,6	2,9	7,7	3,7
Oktober	1,8	—0,5	2,5	7,2	3,1
November	1,7	—0,6	2,8	7,5	3,2
December	1,9	—0,7	2,8	7,2	3,2

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Verkoop op afbetaling

Aantal contracten en jaarlijks verleend krediet volgens de aard der goederen

AARD DER GOEDEREN	Aantal contracten			Verleend krediet					
				Miljoenen franken			%		
	1974	1975	1976	1974	1975	1976	1974	1975	1976
Vrachtwagens en bestelwagens, autobussen, zwaar vervoermaterieel	10 539	9 732	10 467	3 155	2 982	3 655	12,2	9,8	8,6
Landbouwmaterieel en landbouwtractoren	2 797	2 568	2 071	630	605	594	2,4	2,0	1,4
Personenauto's (exclusief autobussen)	148 545	169 096	217 827	10 603	14 329	23 217	41,1	47,3	55,0
Moto's, scooters, bromfietsen, rijwielen	15 144	14 641	17 083	207	257	419	0,8	0,8	1,0
Textielwaren, bontartikelen, klederen	304 285	291 219	341 294	538	553	548	2,1	1,8	1,3
Boeken	232 017	223 675	162 163	510	715	540	2,0	2,4	1,3
Bedrijfsuitrusting, andere dan de artikelen vermeld in de voorgaande rubrieken (handel, ambacht, nijverheid, vrije beroepen)	12 784	11 739	13 038	3 479	2 797	3 621	13,5	9,2	8,6
Huishoudartikelen en voorwerpen voor persoonlijk gebruik, niet elders genoemd	894 449	902 818	1 024 045	6 606	8 026	9 593	25,6	26,6	22,7
Diensten (reizen, herstellingen van motorvoertuigen	4 116	1 248	2 874	70	43	55	0,3	0,1	0,1
Totaal ...	**1 624 676**	**1 626 736**	**1 790 862**	**25 798**	**30 307**	**42 242**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Verkoop op afbetaling
Jaarlijks verleend krediet

FINANCIERINGS-VORM	1975			1976		
	Aantal	Bedrag		Aantal	Bedrag	
		Miljoenen franken	%		Miljoenen franken	%
Rechtstreekse financiering door de verkopers	992 647	9 031	30	1 017 821	12 335	29
Financiering door tussenkomst in het contract van :						
— banken	104 365	9 457	31	115 214	12 942	31
— financieringsorganismen en particulieren	529 724	11 819	39	657 827	16 966	40
Totaal ...	**1 626 736**	**30 307**	**100**	**1 790 862**	**42 242**	**100**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Verkoop op afbetaling
Achterstallen van drie of meer vervallen termijnen

FINANCIERINGS-VORM	Aantal uitstaande contracten op 30 juni		Schuldenaars welke, in de loop van het 2e halfjaar, in gebreke gebleven zijn tot het betalen van 3 of meer vervallen termijnen (a)			
			1975		1976	
	1975	1976	Aantal	%	Aantal	%
Rechtstreekse financiering door de verkopers	864 269	803 313	40 484	73	34 568	69
Financiering door tussenkomst in het contract van :						
— banken	206 457	209 695	1 810	3	1 465	3
— financieringsorganismen en particulieren	419 629	435 226	13 581	24	14 081	28
Totaal ...	**1 490 355**	**1 448 234**	**55 875**	**100**	**50 114**	**100**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Het betreft hier het totaal van de schuldenaars, begrepen in de toestand op 30 juni, en voor wie in de loop van het volgend halfjaar een achterstal werd vastgesteld van drie of meer vervallen termijnen of voor wie het dossier werd overgemaakt aan de Dienst der Geschillen.

Persoonlijke leningen

Verleende kredieten per semester

FINANCIERINGSVORM	2e halfjaar 1975			1e halfjaar 1976			2e halfjaar 1976		
	Aantal contracten	Bedrag		Aantal contracten	Bedrag		Aantal contracten	Bedrag	
		Miljoenen franken	%		Miljoenen franken	%		Miljoenen franken	%
Banken	111 012	12 198	60,6	88 688	8 145	47,4	119 625	18 325	66,2
Financieringsorganismen en particulieren	111 985	7 929	39,4	112 773	9 047	52,6	108 689	9 345	33,8
Totaal ...	**222 997**	**20 127**	**100,0**	**201 461**	**17 192**	**100,0**	**228 314**	**27 670**	**100,0**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Persoonlijke leningen gefinancierd door banken, financieringsorganismen en particulieren

Indeling volgens het aantal contracten, hun waarde en hun termijn

TERMIJN	Aantal contracten									
	tot 5 000 F		van 5 001 tot 10 000 F		van 10 001 tot 35 000 F		van 35 001 tot 150 000 F		van 150 001 F en meer (a)	
	1975	1976	1975	1976	1975	1976	1975	1976	1975	1976
tot 12 maanden	863	360	9 817	6 206	75 699	49 012	54 319	73 051	11 404	22 705
van 13 tot 24 maanden	51	10	270	211	61 976	54 227	123 899	101 326	3 564	5 024
25 maanden en meer	—	6	29	4	657	120	27 754	76 357	28 019	41 156
Totaal ...	**914**	**376**	**10 116**	**6 421**	**138 332**	**103 359**	**205 972**	**250 734**	**42 987**	**68 885**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Vanaf het eerste halfjaar 1973 werd de vroegere grens van de persoonlijke leningen tot 150 000 F afgeschaft, zodanig dat vanaf deze periode alle leningen ongeacht het bedrag in de statistiek opgenomen worden.

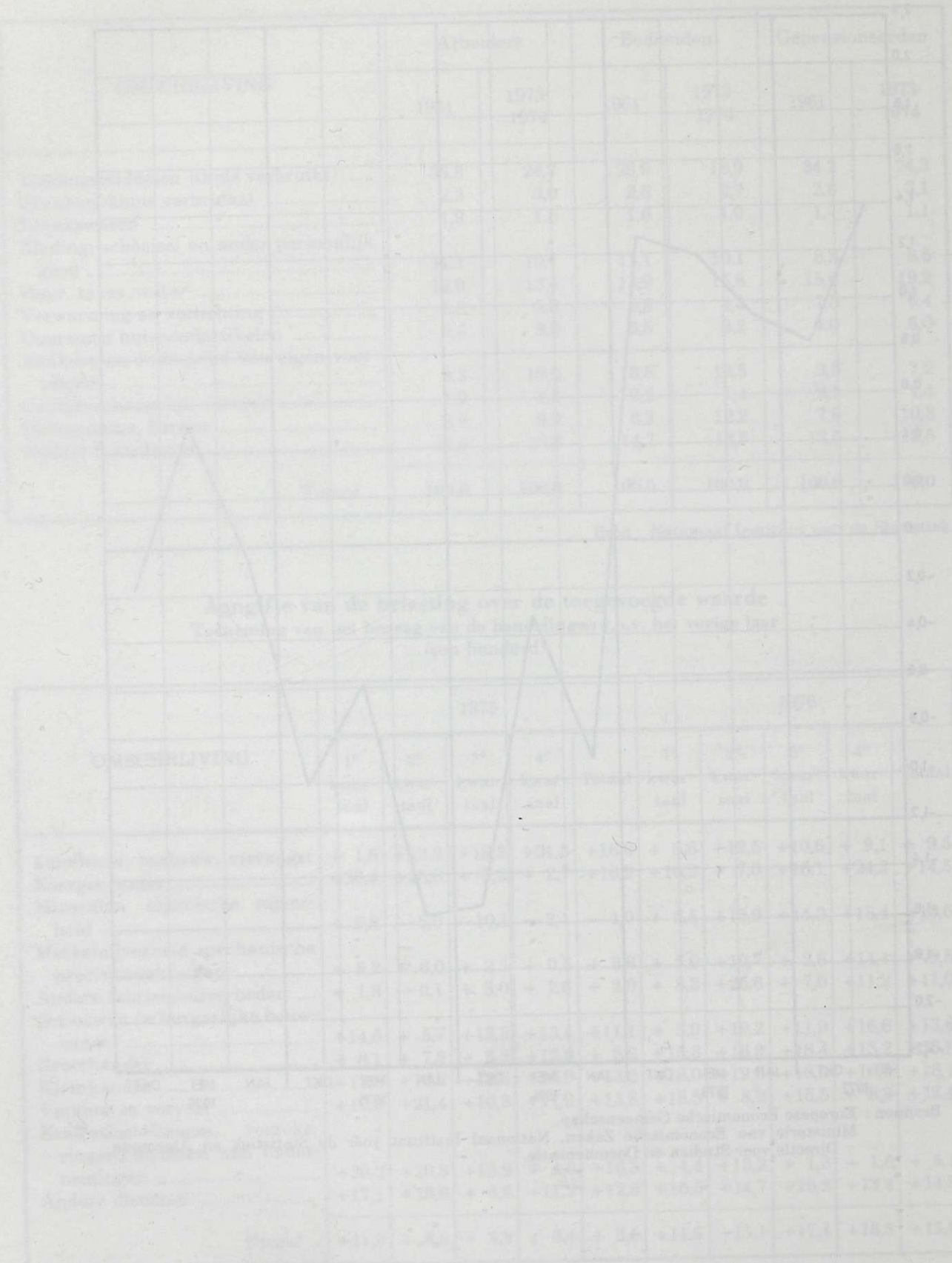

ZESDE DEEL

OVERZICHT VAN DE ECONOMISCHE ONTWIKKELING DER GEWESTEN

ECONOMISCHE ONTWIKKELING DER GEWESTEN (1)

Daar de structuur bepalend is voor de wijze waarop de conjunctuur zich voordoet, bleek het wenselijk vooraf de structurele componenten die de regio's typeren in een afzonderlijke afdeling op te nemen. Dat is trouwens noodzakelijk omdat de structurele hoofdfactoren als gevolg van de bijzondere aard van de economische crisis die de hele wereld en dientengevolge ook België in haar greep had, hetzij een verbetering, hetzij een verzwakking van de conjuncturele beweging kunnen veroorzaken.

AFDELING I. — STRUCTURELE GEGEVENS VAN DE REGIO'S

Bij gebrek aan een specifieke en definitieve afbakening van de regio's binnen artikel 107*quater* van de Grondwet, stemmen de in de statistiek opgenomen regio's overeen met die welke op 1 augustus 1974 (2) bij wet bepaald werden.

Naast het gebrek aan een goede afbakening van de regio's ontbreekt het de structurele analyse der gewesten aan regionale « inkomsten-uitgaven »-matrixen, die een min of meer nauwkeurige en volledige informatie kunnen verstrekken over de regionale economische structuren en over het handelsverkeer tussen 's lands verschillende regio's. Het komt er op aan om, met een nog beperkt geheel van versnipperde gegevens er de beduidende constanten van elk der regio's uit af te leiden, zonder daarom steeds een verband tussen die constanten te kunnen leggen — hetgeen nochtans de essentie van de structuuranalyse uitmaakt — en aldus een globaal structureel beeld van de regionale economieën te bekomen. Bovendien betekent de aanzienlijke achterstand bij de publikatie van de regionale macro-economische gegevens een ernstige handicap voor elk onderzoek, zodat het gevaar van een verschuiving ten opzichte van de werkelijkheid niet denkbeeldig is.

Dank zij de thans traditionele omschrijving van de structuur van een ruimtelijk homogeen of als dusdanig beschouwd economisch geheel door het bepalen van de relatieve belangrijkheid van de drie grote kwalitatief verschillende bedrijfssectoren, met name de primaire, secundaire en tertiaire sector, zoals die indeling uitgedacht werd door Colin Clark, is het mogelijk, ook al is deze vrij oppervlakkig en voor kritiek vatbaar, de economische karakteristieken van de Belgische regio's in een eerste

---

(1) In de andere hoofdstukken van dit rapport worden talrijke gegevens van gewestelijke economische aard opgenomen. Onderhavig gedeelte is een poging om een synthese te maken en een globaal beeld te geven van de conjuncturele ontwikkeling van elke regio.

(2) *Belgisch Staatsblad* van 22 augustus 1974.

benadering te omschrijven. De in de volgende tabel vermelde percentages werden berekend aan de hand van de gegevens over de bruto regionale toegevoegde waarde tegen factorkosten.

Sectoriële structuur van de regio's op grond van de bruto toegevoegde waarde

SECTOREN	1955-1958			
	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Het Rijk
Primaire	11,8	18,5	2,0	11,9
Secundaire	37,2	39,0	33,0	36,9
Tertiaire	51,0	42,5	65,0	51,2
Totaal ...	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
SECTOREN	1971-1974			
	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Het Rijk
Primaire	5,6	7,0	0,0	5,1
Secundaire	45,3	44,6	27,0	42,1
Tertiaire	49,1	48,4	73,0	52,8
Totaal ...	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Uit deze gegevens komen drie grote bewegingen naar voren die tot de huidige regionale economische structuur leiden. Met uitzondering van Brussel, waar de primaire sector steeds marginaal was, is de primaire sector sterk verminderd vanaf de periode onmiddellijk na de oorlog, zowel in Vlaanderen als in Wallonië, maar meer nog in Wallonië, dat desondanks de eerste plaats als landbouwgewest blijft bekleden, hoewel minder uitgesproken dan voorheen. De secundaire sector die in de drie regio's gelijk vertegenwoordigd was — maar licht overwegend in Wallonië — nam in Vlaanderen sterk toe terwijl hij in Brussel een aanzienlijke daling vertoonde. Vlaanderen heeft Wallonië verdrongen van de eerste plaats qua industrialisatie en het verschil tussen, enerzijds, deze twee regio's en, anderzijds, Brussel is groter geworden. Deze industriële teruggang van Brussel werd gecompenseerd door de belangrijke ontwikkeling van de tertiaire sector; het aandeel van deze sector in de twee andere regio's is nagenoeg hetzelfde.

Deze ruwe schets kan enigszins bijgewerkt worden door de localisatiequotiënten (1) en de groeipercentages (2) van elke bedrijfstak te berekenen, daarbij

(1) De localisatiequotiënt is gelijk aan de verhouding tussen het aandeel van een bedrijvigheid in een regio en het deel van de gehele bedrijvigheid in het geheel door de regio's gevormd.

(2) De gemiddelde procentuele verandering, de ideale coëfficiënt van Pesek genaamd, gepubliceerd in *« De gemiddelde procentuele verandering van een tijdreeks voor een bepaald tijdsinterval. Ideale coëfficiënt van Pesek. Toepassing op de economische groei en op de industriële investeringen van de taalstreken en van het Rijk van 1970 tot 1974 »*, Statistisch Tijdschrift 1976, n^{r} 11-12, Brussel, Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek.

uitgaande van de bruto toegevoegde waarde. Een en ander wordt in de tabellen op het einde van het hoofdstuk vermeld. Daaruit blijkt dat Vlaanderen vooruitgegaan is in de sectoren met een sterke groei, met name de metaalverwerkende nijverheid, de scheikundige nijverheid, de hout- en meubelindustrie en de voedingsmiddelennijverheid, evenals de diverse industriën. Bovendien werden voor tal van bedrijfstakken die van minder regionaal belang zijn, hoge groeipercentages genoteerd, zelfs percentages die hoger liggen dan in gelijkaardige bedrijfstakken in andere regio's waar de inplanting beter blijkt te zijn. Dit geldt onder meer voor de metaalnijverheid, de papierindustrie, de drukkerijen en uitgeverijen en de diensten. In Wallonië is de bedrijvigheid ongetwijfeld sterk op de metaalnijverheid geconcentreerd terwijl de matige produktiegroei in deze sector de moeilijkheden weerspiegelt die het gevolg zijn van verouderde installaties en de hindernissen waarop de vernieuwing van die installaties stuit. De klei- en keramieknijverheid, de glasnijverheid en de cementnijverheid alsook de bouwsector zijn er tevens sterk vertegenwoordigd, maar de groeipercentages, hoewel vrij hoog, zijn weinig stabiel. In Brussel is de industriële bedrijvigheid gering wanneer de drukkerijen en uitgeverijen waarvan de relatieve belangrijkheid afneemt, en de bouwsector die een middelmatige groei vertoont, buiten beschouwing worden gelaten. Het zijn natuurlijk de diensten en meer bepaald de financiële diensten en de verzekeringen die de activiteit in de hoofdstad monopoliseren en betrekkelijk hoge groeipercentages kennen. De handel, die toch overwegend in de hoofdstad gevestigd is, boekt er ook minder goede resultaten dan in Vlaanderen en in Wallonië.

Tenslotte lijkt de economische structuur in Vlaanderen verscheidener en vandaar ook evenwichtiger dan in de andere twee regio's van het land. Dit blijkt uit het gebruik van indicatoren zoals de graad van betrekkelijke entropie en het industrieel specialisatiepercentage. Entropie, een begrip dat aan de fysica en informatieleer ontleend is, komt neer op de storingsgraad in een bestaand systeem. In deze betekenis meet ze de concentratie van de regionale economieën. In een gewest waar de relatieve entropie de nul zou benaderen, heeft één enkele bedrijfstak het overwicht; wanneer daarentegen de waarde van de relatieve entropie 1 benadert, dragen tal van bedrijvigheden in gelijke mate bij tot het regionaal produkt. Berekend naar de gemiddelde waarde over de periode 1970-1974, is de relatieve entropie in Vlaanderen (0,881) groter dan in Wallonië (0,861) en in Brussel (0,766). Ter vergelijking zij erop gewezen dat de relatieve entropie voor het Rijk 0,863 bedraagt. De coëfficiënt van regionale industriële specialisatie is een gelijkaardige maatstaf die erop gericht is de homogeniteitsgraad of integendeel de heterogeniteitsgraad van de bestaande industrieën in een streek in het daglicht te stellen. Hij schommelt eveneens tussen 0 en 1 naargelang van het stijgend overwicht van een beperkt aantal sectoren. Hij bedraagt 0,083 voor Vlaanderen, 0,149 voor Wallonië en 0,211 voor Brussel. Vanzelfsprekend is de industriële bedrijvigheid van de hoofdstad op enkele industrieën geconcentreerd. De industriële structuur van Wallonië berust eveneens op een beperkt aantal sectoren, terwijl Vlaanderen een hele waaier industrieën heeft. Dit heeft ongetwijfeld gevolgen op conjunctureel vlak. De mogelijkheid een conjuncturele teruggang tegen te gaan is groter in Vlaanderen dan in Wallonië waar de recessie, vooral wanneer deze een vitale sector treft, zoals de ijzer- en staalnijverheid, sterker toeslaat.

Tevens zijn er structurele verschillen tussen de drie regio's wat de mogelijkheid voor export betreft. Aldus bedroeg het aandeel in de industriële leveringen van het

Rijk aan het buitenland in 1973 (recentste beschikbare gegevens) voor Vlaanderen 65,2 %, tegen 29,5 % voor Wallonië en 5,3 % voor Brussel. De ontwikkeling vanaf 1966 is veelbetekenend : de specialisatie op de uitvoermarkt werd in Vlaanderen doorgedreven; ze daalde iets in Wallonië en vertoonde een grotere daling in Brussel. Deze tendens werd onderbroken in 1973 dat een uitzonderlijk jaar was, voor de ijzer- en staalnijverheid, die hoofdzakelijk in Wallonië gevestigd is en 38 % van de buitenlandse leveringen vertegenwoordigde. Niettemin werd vastgesteld dat, wanneer het aandeel in de industriële leveringen van het Rijk aan het buitenland in 1966 voor Wallonië 33,3 %, voor Vlaanderen 59,8 % en voor Brussel 6,9 % bedroeg, het aandeel in 1972 (beter referentiejaar dan 1973 om hoger aangegeven reden) van Wallonië gedaald is (29,7 %) evenals dat van Brussel (5,6 %); Vlaanderen daarentegen versterkte zijn overwichtspositie met 65,3 %. Bovendien is het percentage in de totale voor de uitvoer bestemde industriële leveringen iets hoger in Vlaanderen dan in Wallonië en dan voor het Rijk, terwijl voor Brussel een duidelijke achterstand genoteerd wordt. In 1973 waren 49,4 % van de totale industriële leveringen van het Rijk voor het buitenland bestemd; dit percentage bedroeg 50,5 % voor Vlaanderen, 50,2 % voor Wallonië en 36,9 % voor Brussel. De gemiddelde jaarlijkse groeipercentages (berekend door aanpassing van een exponentiële curve aan de gegevens tegen lopende prijzen over de periode 1966-1973) bevestigen dat de industriële leveringen van Vlaanderen aan het buitenland sneller ontwikkelden dan die van de andere regio's : Vlaanderen +16,4 %, Wallonië +12,8 %, Brussel +11,4 %, Rijk +15,0 %.

Uit deze verschillende aanwijzingen blijkt dat Vlaanderen hoe langer hoe meer op de buitenlandse markten gericht is. Daardoor werd tot nog toe voor Vlaanderen een vrijwel ononderbroken groei van de industriële bedrijvigheid gewaarborgd, rekening houdend met de in de geschiedenis nimmer vastgestelde expansie van de wereldhandel vanaf de tweede wereldoorlog. Deze oriëntering naar het buitenland kan evenwel in geval van een aanzienlijke teruggang zoals dat in 1975 en 1976 het geval was, een zwakheid worden. Dit is evenwel voor nuancering vatbaar; immers de sectoriële structuur van de industriële uitvoer van de regio's moet worden in acht genomen. De verscheidenheid in de structuur van de industriële leveringen aan het buitenland betekent voor Vlaanderen een uitgesproken voordeel gezien de meer gelijkmatige spreiding van die leveringen over de bedrijvigheidssectoren; in Wallonië en in Brussel is de export geconcentreerd op één of andere nijverheidstak. In 1973 bestonden de industriële leveringen van Wallonië aan het buitenland voor 37,7 % uit produkten van de ijzer- en staalnijverheid en voor 25 % uit produkten van de metaalverwerkende nijverheid. In Vlaanderen bedroeg het aandeel van de metaalverwerkende nijverheid, waarvan de verscheidenheid bekend is, 39,9 %, gevolgd door dat van de chemische en rubbernijverheid (17,6 %). In Brussel is het overwicht van deze sectoren eveneens duidelijk : metaalverwerkende nijverheid 48,0 %, chemische- en rubbernijverheid 11,8 %.

Van 1970 tot 1974 steeg het aandeel van Vlaanderen in de totale *nationale investeringen van de fabrieksnijverheid* van 56,4 % tot 59,9 % terwijl het in Wallonië terugliep van 36,1 % tot 34,9 % en in Brussel-Hoofdstad van 6,2 % tot 5,2 %. Over dezelfde periode was het gemiddeld jaarlijks groeipercentage (ideaal percentage van Pesek (1)) van de industriële investeringen in de fabrieksnijverheid groter in

(1) *Op. cit.*, blz. 378.

Vlaanderen (+3,31 %) dan in Wallonië (+1,54 %) en in het Rijk (+2,41 %); in Brussel werd daarentegen een teruggang genoteerd van 1,7 %. Vanaf 1970 waren de industriële investeringen in Vlaanderen op twee bedrijfstakken gericht : de metaalnijverheid (ongeveer 30 % van de investeringen in de fabrieksnijverheid van het gewest) en de scheikundige nijverheid (25 à 35 %); zij zijn gevolgd door de voedingsmiddelennijverheid (*tussen* 10 en 15 %) en de textielnijverheid (tussen 7 en 10 %). In Wallonië wordt er nog maar één sector in het brandpunt gesteld : de ijzer- en staalnijverheid, de non-ferrometalen en de metaalverwerkende nijverheid (47,7 % in 1970 tot 56,5 % in 1974). Het relatief aandeel van de scheikundige nijverheid in dezelfde periode daalde van 31,4 % in 1971 tot 13,6 % in 1974, terwijl de sector der voedingsmiddelen veld wint wat de relatief belangrijke teruggang van de kleinijverheid, de keramiek, de glasnijverheid en de cementnijverheid (relatieve belangrijkheid van deze industrieën over de gehele periode : tussen 7 en 10 %) compenseert. De metaalverwerkende nijverheid, de voedingsmiddelennijverheid, de papiernijverheid, de drukkerijen en uitgeverijen alsook de chemische nijverheid nemen vrijwel 90 % op van de investeringen in Brussel; de relatieve belangrijkheid van de papier- en voedingsmiddelennijverheid neemt evenwel toe (22 à 24 % in 1974 tegen 15 % in 1970).

Na dit kort overzicht van enkele structurele gegevens van de economieën der regio's, blijkt Vlaanderen in velerlei opzicht meer verscheidenheid aan de dag te leggen wat de economische bedrijvigheid betreft dan de andere regio's. Het dynamisme van de economie in het Vlaams landsgedeelte, gesteund op het vrij jong karakter van de industrialisatie, blijkt duidelijk uit de opgenomen groeipercentages. Deze twee essentiële kenmerken geven ongetwijfeld vorm aan het uiteenlopend beeld van de conjunctuur in de verschillende regio's.

AFDELING II. — ONTWIKKELING VAN DE CONJUNCTUUR IN DE REGIO'S

§ 1. — NIJVERHEIDSPRODUKTIE

Van meet af aan waren de regionale indexcijfers van de industriële produktie van betekenis voor de uiteenlopende industriële ontwikkeling van de regio's. Inderdaad, ondanks dezelfde vertrekbasis (1970=100) voor de drie regio's tekende zich vlug een verschil af tussen de regionale indexcijfers, verschil dat steeds groter wordt. In december 1976, dit is het midden van de eerste fase van conjunctureel herstel (na de voorraadvorming die volgde op de versnelde voorraadafbouw welke tot het dieptepunt van de crisis in het tweede kwartaal van 1975 leidde), bedroegen de gemiddelde maandelijkse gecumuleerde indexcijfers van de industriële produktie (zonder de bouwnijverheid en verbeterd voor de ongelijke maandsamenstelling) 130,1 in Vlaanderen, 106,4 in Wallonië en 105,4 in Brussel-Hoofdstad. Het verloop in de regio's in deze eerste herstelfase was eveneens sprekend. In Vlaanderen steeg het van seizoeninvloeden gezuiverd en geëffend indexcijfer gestadig en vertoonde in december 1976 een stijging van 13,0 % ten opzichte van december 1975. In Wallonië en Brussel was de vooruitgang heel wat geringer en bedroeg respectievelijk 3,9 % en

3,5 %. Het ontwikkelingsbeeld van die indexcijfers loopt bovendien uiteen. Het indexcijfer van Vlaanderen steeg uniform vanaf het dieptepunt van de recessie in het midden van 1975. In Wallonië benaderde de toeneming die van Vlaanderen tot op het einde van het eerste halfjaar van 1976, maar toen sloeg de tendens om en begon het indexcijfer te dalen waardoor het verschil tussen de twee regio's groter werd. In Brussel steeg het indexcijfer tegen hetzelfde tempo als in de andere regio's tot op het einde van het eerste kwartaal. Daarna volgt een periode van stagnatie die uitloopt op een trage teruggang naar het jaareinde toe. De posities van de regio's ten opzichte van het hoogtepunt van de hoogconjunctuur van 1974 zijn eveneens uitermate verschillend. Waar Vlaanderen in december 1976 de teruggang als gevolg van de recessie ongedaan had gemaakt, hebben Wallonië en Brussel de gevolgen van de recessie nog maar half geneutraliseerd.

Aldus overschreed het van seizoeninvloeden gezuiverd en afgevlakt indexcijfer in Vlaanderen in december 1976 de piek van maart 1974 met 5,1 %. In Wallonië daarentegen bleef het indexcijfer in december met 9,6 % onder het hoogtepunt van mei 1974. In Brussel was die achterstand wel iets geringer (—8,9 %) maar daarom niet minder belangrijk. Vanzelfsprekend lopen de verschillen tussen de respectieve regionale indexcijfers, enerzijds, tijdens het dieptepunt van de recessie en, anderzijds, tijdens het conjunctureel hoogtepunt vrij sterk uiteen (Vlaanderen : — 10,8 %; Wallonië : —17,8; Brussel : —14,5) zodat de in te halen achterstand in Wallonië en in Brussel belangrijker is dan in Vlaanderen. Tenslotte lijkt het recuperatievermogen van de economie in het noorden van het land heel wat beter dan dat in het centrum of het zuiden. Dit houdt ongetwijfeld verband met de industriële structuur die eigen is aan elk der regio's zoals ze in de vorige afdeling beschreven werd. Tevens kan worden gewezen, enerzijds, op de sterk geconcentreerde aard der industriële bedrijvigheid in Brussel en Wallonië en, voor laatstgenoemd gewest, op het overwicht van de ijzer- en staalnijverheid, die in 1976 een dramatisch verloop kende en, anderzijds, op de industriële verscheidenheid in Vlaanderen. In deze omstandigheden hebben de crisis zowel als het beginnend herstel deze bestaande verschillen tussen de regio's op industrieel vlak verscherpt. Vanuit een algemeen regionaal economisch oogpunt gezien is deze toestand voor Wallonië des te erger daar dit landsgedeelte niet zoals Brussel beschikt over een tertiaire sector die de gevolgen van een industriële teruggang voor de economie van een streek ten dele kan opvangen.

§ 2. — HANDEL EN DIENSTEN

Dank zij de statistiek betreffende de verrichtingen door de B.T.W.-diensten genoteerd, kan de ontwikkeling van enkele hoofdactiviteiten van de tertiaire sector in de regio's worden beoordeeld, zij het dan op summiere wijze. De aldus verworven kennis is geenszins afdoend en heeft meer weg van een peiling. De hierna vermelde percentages werden berekend aan de hand van gegevens tegen werkelijke prijzen die aldus zowel de prijsbewegingen als de kwantiteitsvariaties omvatten en enkel de ontwikkeling in 1976 ten opzichte van 1975 kenmerken.

De omzet van de kleinhandel is in Vlaanderen (+23,1 %) sterker toegenomen dan in Wallonië (+19,8 %) en in Brussel (+15,4 %). De reparatie van gebruiksgoederen vertonen een teruggang van 13,3 % in Wallonië en 1,1 % in Vlaanderen, terwijl ze in Brussel een matige groei aanduiden (+4,8 %).

De groothandel vertoonde een sterkere expansie in Vlaanderen (+16,6 %) dan in Wallonië (+12,1 %) of in Brussel (+11,7 %). Het vervoer te land (de spoorwegen uitgezonderd) nam in Vlaanderen met 35,4 % toe en in Brussel met 13,1 %, terwijl Wallonië slechts een geringe vordering boekte (+4,1 %). De diensten verleend aan ondernemingen vertonen een vooruitgang van 5,1 % in Brussel en 1,8 % in Vlaanderen en een teruggang van 4,3 % in Wallonië.

Uit deze fragmentarische gegevens blijkt eens te meer dat Vlaanderen beter bestand is tegen de recessie dan Brussel en Wallonië. Enkel voor de horecasector werd een grotere groei genoteerd voor laatst genoemde regio's dan voor Vlaanderen : Brussel (+17,2 %), Wallonië (+14,4 %), Vlaanderen (+10,8 %).

§ 3. — ARBEIDSMARKT

Zoals in het voorgaande jaar heeft ook in 1976 de stijging van de volledige werkloosheid, in relatieve cijfers, Brussel-Hoofdstad erger getroffen dan de andere gewesten. Van einde 1975 tot einde 1976 nam de volledige werkloosheid met 41 % toe in Brussel-Hoofdstad, met 28 % in het Vlaamse gewest en met 26 % in het Waalse gewest. Uit deze percentages blijkt dat Wallonië de laagste aangroei had; hierbij dient evenwel te worden opgemerkt dat de volledige werkloosheid er reeds vroeger een hoger peil had bereikt. Niettemin blijft, zoals ook in 1975, de werkloosheidsgraad (1) het hoogst in Wallonië : 11,1 % tegen 8,7 % in Brussel-Hoofdstad en 8,5 % in Vlaanderen.

Uitkeringtrekkende volledig werklozen

GEWESTEN	Eind dec. 1975	Stijging t.o.v. eind dec. 1974 (%)	Eind dec. 1976	Stijging t.o.v. eind dec. 1975 (%)
Vlaanderen	94 168	+82,9	120 898	+28,4
Wallonië	65 334	+48,8	82 450	+26,2
Brussel-Hoofdstad	17 865	+91,8	25 189	+41,0
Het Rijk ...	**177 367**	**+69,4**	**228 537**	**+28,8**

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.

Naar het geslacht ingedeeld, blijkt ook in Wallonië de werkloosheidsgraad bij de vrouwen hoger dan in de andere gewesten : 19,5 % tegen 15,8 % in Vlaanderen en 10,9 % in het arrondissement Brussel. Bij de mannen ligt de werkloosheidsgraad minder hoog in elk der drie gewesten : voor Vlaanderen, Wallonië en Brussel-Hoofdstad bedraagt hij respectievelijk : 5,1, 7,2 en 7,2 %. Hieruit blijkt wel duidelijk de grotere struktuurgebondenheid van de vrouwenwerkloosheid.

§ 4. — WEERSLAG VAN DE RECESSIE OP DE ONDERNEMINGEN

Faillissementen zijn in een markteconomie een vorm van natuurlijke selectie en daarbij heeft de recessie gewerkt als een stroomversnelling. Toch wijst het snel

(1) Verhouding tussen het aantal arbeidsgeschikte volledig werklozen en het aantal tegen werkloosheid verzekerden. Men dient nochtans in acht te nemen dat de werkloosheid wordt geregistreerd in de woonplaats en niet waar men tewerkgesteld is.

toenemend aantal faillissementen sinds enkele jaren op de ongeschiktheid en de onvoorbereidheid van velen die hun kans menen te mogen wagen in handel en industrie. Tijdens de expansie van de « zestiger-jaren » is het aantal ondernemingen te snel toegenomen : in een opgaande conjunctuur is er immers plaats genoeg voor nieuwelingen. Nu komen echter de gevolgen van ontoereikende technische bekwaamheid en financiële ruggesteun aan het licht. Bovendien komt een kettingreaktie tot uiting, waarin talrijke ondernemingen meegesleurd worden in de moeilijkheden van hun debiteuren.

Faillissementen per gewest

GEWESTEN	Aantal			Betrekkelijke belangrijkheid (%)		
	1974	1975	1976	1974	1975	1976
Vlaanderen	720	885	974	38,3	39,5	39,7
Wallonië	517	623	712	27,5	27,8	28,9
Brussel (gerecht. arrond.) .	644	734	773	34,2	32,7	31,4
Het Rijk ...	**1 881**	**2 242**	**2 459**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bronnen : Eurinform.
Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Het aantal falingen voor 1976 van handelsfirma's en eenmanszaken bedraagt 2 459, d.i. bijna 10 % meer dan in 1975 (2 242). Voor het Vlaamse landsgedeelte werden in het voorbije jaar 974 faillissementen bekend gemaakt d.i. ongeveer 40 % van het totaal.

Het arrondissement Brussel neemt meer dan 30 % (773) van de falingen voor zijn rekening. Deze stelselmatige achteruitgang kan worden toegeschreven aan het hoge aantal kleine middenstandszaken.

In het Waalse landsgedeelte deden zich minder dan een derde der falingen voor met name 712, d.i. minder dan in het gerechtelijk arrondissement Brussel.

Spreiding van de faillissementen per provincie

PROVINCIE	1975	1976	Toeneming in % in 1976 t.o.v. het voorgaande jaar
Antwerpen	351	367	+ 4,6
Brabant	829	879	+ 6,0
West-Vlaanderen	157	224	+42,6
Oost-Vlaanderen	168	196	+16,7
Henegouwen	210	266	+26,7
Luik	277	295	+ 6,5
Limburg	175	143	+18,3
Luxemburg	27	33	+ 1,2
Namen	48	56	+ 1,2
Het Rijk ...	**2 242**	**2 459**	**+ 9,5**

Bronnen : Eurinform.
Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Uit de uitsplitsing naar provincie van het aantal faillissementen blijkt dat het grootste aantal in Brabant werd geboekt doch percentsgewijze was de stijging het hoogst in West-Vlaanderen.

Zoals in het voorgaande jaar is in 1976 opnieuw de bouwnijverheid en aanverwante takken het sterkst getroffen, namelijk 616 falingen (ca. één vierde van alle faillissementen). Op de tweede plaats komt de horecasector, die het vooral aan de kust hard te verduren kreeg, met 301 falingen. Andere zwakke sectoren waren textiel en leder (209 falingen), algemene voedingswaren (135); daarbij moesten 97 garagehouders hun poorten sluiten, verdwenen 74 immobiliënkantoren van het toneel en moesten 63 makelaars en technische raadgevers hun bedrijvigheid stilleggen.

Naar de juridische vorm ingedeeld, vielen er tijdens het afgelopen jaar 351 naamloze vennootschappen weg, 674 personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, alsook 19 samenwerkende vennootschappen. Vergeleken met 1975 steeg het aantal falende N.V.'s met 70 en dat der personenvennootschappen met 51. Het kapitaal van de falende N.V.'s schommelde tussen 50 000 en 300 miljoen frank. De oudste werd opgericht in 1879 en had een kapitaal van 80 miljoen. Niet minder dan 13 personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid werden reeds in de loop van het stichtingsjaar 1976 in staat van faillissement verklaard.

Tegelijk met deze falingen ging een bedrag van 2 311 miljoen frank aan kapitaal verloren in falende N.V.'s en 492 miljoen in P.V.B.A.'s, respectievelijk in totaal 804 miljoen en 121 miljoen meer dan in 1975.

§ 5. — INVESTERING EN WONINGBOUW

De door de wetten inzake de expansie begunstigde investeringen (zie tabel op het einde van dit hoofdstuk) namen in 1976 sterk toe in heel het Rijk ten opzichte van 1975, toen ze uiterst gering waren. Indien deze stijging in Wallonië (+320 %) aanzienlijker is dan in Vlaanderen (+111,8 %) dient erop gewezen te worden dat het bedrag van de investeringen in Wallonië zeer gering was in 1975. In Brussel-Hoofdstad daarentegen werd in het raam van genoemde expansiewetten veel minder geïnvesteerd dan een jaar voordien (—58 %) toen het investeringsniveau eveneens laag was. Wallonië herstelt bijgevolg zijn positie door 42,8 % van het totaal bedrag van de investeringen in 1976 op te nemen tegen 26,3 % in 1975. Daarentegen daalt het relatief aandeel van Vlaanderen gaande van 68,4 % in 1975 tot 56,2 % in 1976. De twee regio's benaderen in 1976 aldus de percentages over een lange termijn : gecumuleerd over de periode 1959-1976 belopen ze voor Vlaanderen 58 % en voor Wallonië 39,8 %. Voor Brussel-Hoofdstad daarentegen werd een vrij belangrijke vermindering genoteerd : 0,9 % in 1976 tegen 2,2 % voor de periode 1959-1976.

Per provincie beschouwd, werd de grootste stijging in het Vlaamse landsgedeelte vastgesteld in Oost-Vlaanderen (+137,4 %), gevolgd door Limburg (+126,6 %), Vlaams Brabant (+125,4 %) en de provincie Antwerpen (+119,2 %). In West-Vlaanderen was de groei eerder gering (+45,0 %) in vergelijking met de overige provincies van het Vlaamse landsgedeelte. In Wallonië werd een sterke vooruitgang

geboekt voor Henegouwen (+473,8 %) en Namen (+493,1 %), maar er dient op gewezen te worden dat in 1975 de bedragen in deze provincies uitermate laag waren. Nadien komen Luik (296,1 %) en het arrondissement Nijvel (+118,9 %), terwijl de provincie Luxemburg die nochtans tot nog toe weinig begunstigd werd, een teruggang boekte van 16,2 %.

De in 1976 genomen beslissingen inzake het toekennen van rentetoelagen vertegenwoordigen voor de Staat een verbintenis die tot 3 257 miljoen frank kan oplopen voor Vlaanderen (58,7 %), 2 231 miljoen voor Wallonië (40,2 %) en 64 miljoen voor Brussel (1,1 %). De totale kosten voor de Staat (de kapitaalpremies inbegrepen) bedragen 4 092 miljoen in Vlaanderen, 3 226 miljoen in Wallonië en 64 miljoen in Brussel. Te rekenen vanaf 1962 bedroeg het gecumuleerd bedrag van de rentetoelagen, kapitaalpremies en kapitaaltoelagen 27 076 miljoen voor Vlaanderen (51,0 % van het totaal) 25 564 miljoen voor Wallonië (48,2 %) en 448 miljoen (0,8 %) voor Brussel-Hoofdstad.

In 1976 onderging de regionale spreiding van de buitenlandse of gemengde investeringen (1) geen wijziging ten opzichte van het voorgaande jaar. De weinige veranderingen hebben betrekking op de sectoriële uitsplitsing binnen elke regio. Het regionale aandeel van de buitenlandse of gemengde investeringen schommelde immers zeer weinig naar boven toe in het Vlaamse landsgedeelte (41,4 % van het nationaal totaal der buitenlandse investeringen in 1976, tegen 40,2 % in 1975) en in Wallonië (44,4 % in 1976 en 43,8 % in 1975) en naar omlaag bij de investeringen te Brussel (14,2 % in 1976, maar 16,0 % in 1975), waarvan het grootste gedeelte naar de handel en de dienstensector ging.

Binnen elk gewest vertoont de sectoriële uitsplitsing van de investeringen wel wijzigingen, waarvan de belangrijkste betrekking hebben op de sectoren metaal en chemie. Zowel in Wallonië als in Vlaanderen werd een teruggang bij de metaalsector vastgesteld en een toeneming bij de chemische industrie, die vooral spectaculair is in Wallonië. In het Brusselse gewest is er een vooruitgang in de sectoren metaal en chemie ten nadele van de andere bedrijfstakken.

De niet-residentiële woningbouw heeft in de drie regio's geleden onder de geringe investeringsgeneigdheid. De statistiek inzake de aangevatte woningen maakt een vergelijking ten opzichte van 1975 niet mogelijk gezien de wijze waarop de gegevens verzameld werden. Volgens deze statistiek zou in 1976 een aanvang gemaakt zijn met de bouw van 3 535 niet-residentiële woningen in Vlaanderen tegen 1 851 in Wallonië en 92 in Brussel-Hoofdstad. Deze gegevens wijzen wellicht op een verbetering ten opzichte van het voorgaande jaar en op grond van de statistiek betreffende de gunstige adviezen en beslissingen van het Bestuur voor de Stedebouw, lijkt deze vooruitgang licht in het voordeel van Wallonië uit te vallen, in Vlaanderen werd een stijging van 15 à 20 % vastgesteld terwijl zich in Brussel een teruggang van 40 % voordeed, waarschijnlijk als gevolg van de verminderde bouw van kantoorpanden. Bovendien zou de vordering zowel in Vlaanderen als in Wallonië de kleine en middelgrote gebouwen toekomen.

---

(1) *Buitenlandse investeringen in België, deel I en deel II, Verslag 1976*, Brussel, Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Nijverheid, 1977. Zie ook de tabel op het einde van dit hoofdstuk.

De woningbouw daarentegen vertoonde in 1976 zowel in Vlaanderen als in Wallonië een sterke groei. In Vlaanderen werd de bouw van 34 561 nieuwe woningen begonnen, in Wallonië 14 576 en in Brussel 469. Om de hiervoren vermelde redenen, kan de stijging t.o.v. 1975 bezwaarlijk in cijfers worden omgezet. In Wallonië zou zich de grootste vooruitgang hebben voorgedaan (iets meer dan 25 %); in Vlaanderen zou de vordering eveneens aanzienlijk zijn (ongeveer 20 %), terwijl voor Brussel een *status quo* genoteerd werd.

Wat er ook van weze, het is in ieder geval duidelijk dat de toeneming aanzienlijk was in de twee grote regio's van het land met een lichte voorsprong in Wallonië en, indien er zich geen beduidende vordering voordeed in Brussel, is er toch aan de in 1975 vastgestelde verslechtering een eind gekomen. Kenschetsend voor de drie regio's is de voorkeur die de kandidaat-eigenaars aan de dag leggen voor ééngezinswoningen.

*
* *

Bruto regionaal produkt tegen factorkosten in prijzen van 1970

PROVINCIE OF STREEK	Absolute gegevens (miljoenen franken)				
	1970	1971	1972	1973	1974 (a)
Antwerpen	207 185	216 088	229 243	245 656	257 366
Brabant	302 858	311 471	324 170	342 148	353 532
Henegouwen	133 687	135 678	140 876	149 114	153 851
Luik	117 102	121 253	131 656	135 179	141 389
Limburg	59 568	67 697	71 328	77 020	81 432
Luxemburg	18 662	19 759	20 841	22 305	23 188
Namen	38 044	40 125	40 878	43 969	45 539
Oost-Vlaanderen	135 148	139 822	151 125	162 041	170 518
West-Vlaanderen	120 429	125 226	132 808	142 213	148 727
Het Rijk ...	**1 132 683**	**1 177 119**	**1 242 925**	**1 319 645**	**1 375 542**
Vlaamse streek, inclusief Halle-Vilvoorde en Brussel-randgemeenten	609 352	638 338	679 104	727 695	763 389
Waalse streek	330 103	340 530	358 703	377 635	392 797
Brussel-Hoofdstad	193 228	198 251	205 118	214 315	219 356

(a) De gegevens voor 1975 en 1976 zijn nog niet beschikbaar. Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Produkt per inwoner tegen factorkosten in prijzen van 1970 (a)

PROVINCIE OF STREEK	Absolute gegevens (duizenden franken)				
	1970	1971	1972	1973	1974 (b)
Antwerpen	135,4	140,6	148,5	158,6	165,7
Brabant	139,5	142,7	147,7	155,4	160,1
Henegouwen	101,4	102,9	106,7	112,9	116,4
Luik	116,0	120,0	130,0	133,2	138,9
Limburg	91,7	103,1	107,5	115,1	120,6
Luxemburg	85,8	90,9	95,8	102,3	106,1
Namen	100,0	105,2	106,7	114,2	117,6
Oost-Vlaanderen	103,3	106,5	114,8	122,9	129,0
West-Vlaanderen	114,5	118,5	125,2	133,6	139,2
Het Rijk ...	**117,5**	**121,7**	**128,0**	**135,5**	**140,8**
Vlaamse streek, inclusief Halle-Vilvoorde en Brussel-randgemeenten	112,8	117,5	124,3	132,6	138,4
Waalse streek	104,5	107,6	113,0	118,5	122,8
Brussel-Hoofdstad	179,6	184,4	191,4	201,0	207,1

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) De cijfers in deze tabel zijn niet te interpreteren als het inkomen waarover iedere persoon, woonachtig in de vermelde geografische gebieden, beschikt. Zij zijn een maatstaf voor het inkomen dat in deze gebieden ontstaat en dat na aftrek van de depreciatie kan betaald worden hetzij aan onderhorigen van de streek zelf, hetzij, gelet op o.a. de pendelbeweging, aan onderhorigen van andere streken.
(b) De gegevens voor 1975 en 1976 zijn nog niet beschikbaar.

Localisatiequotient en gemiddeld jaarlijks groeipercentage van de toegevoegde waarde per bedrijfstak en per gewest

OMSCHRIJVING	VLAANDEREN			WALLONIE			BRUSSEL-HOOFDSTAD		
	Localisatie-quotient		1974/1970 in % (a)	Localisatie-quotient		1974/1970 in % (a)	Localisatie-quotient		1974/1970 in % (a)
	1970	1974		1970	1974		1970	1974	
Landbouw	1,00	1,18	3,09	1,24	1,20	0,56	0,01	0,01	0,97
Extractieve nijverheid	0,71	0,75	—3,42	2,12	2,02	—6,65	0,01	0,01	3,50
Voeding, dranken, tabak	1,16	1,15	5,29	0,90	0,88	3,69	0,68	0,67	1,94
Textiel	1,43	1,43	1,82	0,67	0,63	—0,18	0,21	0,18	—6,06
Kleding, schoeisel	1,26	1,20	2,18	0,46	0,47	2,81	1,09	1,24	4,60
Hout, meubelen	1,42	1,41	13,75	0,53	0,53	12,82	0,50	0,39	4,48
Papier, drukkerij	0,77	0,84	6,55	0,92	0,98	5,45	1,85	1,62	—1,45
Scheikunde	1,39	1,40	10,84	0,58	0,62	9,65	0,50	0,28	—5,61
Klei, keramiek, glas, cement	0,84	0,80	5,21	1,80	1,87	5,15	0,14	0,13	—1,58
Staal, non-ferro	0,51	0,52	9,25	2,48	2,47	5,91	0,02	0,03	7,16
Metaalverwerking	1,09	1,15	9,36	1,01	0,94	4,37	0,69	0,60	1,21
Diverse nijverheden	1,33	1,29	11,54	0,69	0,78	14,17	0,47	0,39	4,90
Garages	1,00	0,99	5,57	1,11	1,12	4,75	0,81	0,82	3,30
Bouw	1,00	0,94	2,88	1,02	1,10	5,03	0,96	1,04	3,35
Water, gas, elektriciteit	1,08	1,05	13,07	1,02	1,06	13,0	0,70	0,72	11,13
Handel	0,94	0,93	5,65	0,80	0,85	5,98	1,53	1,50	2,62
Financiële diensten	0,60	0,63	11,42	0,49	0,53	11,03	3,07	3,14	8,09
Woningen	0,91	0,90	3,19	1,02	1,02	2,29	1,24	1,31	2,21
Vervoer, verkeer	1,15	1,19	6,19	0,77	0,71	1,82	0,92	0,87	1,29
Diensten	0,91	0,89	5,17	1,03	1,06	5,08	1,21	1,27	4,29

(a) Gemiddeld jaarlijks groeipercentage (coëfficiënt van Peseck) berekend op basis van de bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten in prijzen van 1970 - Statistisch Tijdschrift, nr 11-12/1976.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Uitkeringtrekkende volledig werklozen
(maandgemiddelden)

GEWESTEN	1975			1976					
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	In % t.o.v. 1975	Vrouwen	In % t.o.v. 1975	Totaal	In % t.o.v. 1975
Vlaams	45 060	49 108	94 168	48 974	+ 9	71 924	+46	120 898	+28
Waals	30 726	34 608	65 334	36 705	+19	45 746	+32	82 450	+26
Brussel-Hoofdstad ..	9 372	8 494	17 865	12 625	+35	12 563	+48	25 189	+41
Het Rijk ...	**85 158**	**92 209**	**177 367**	**98 304**	**+15**	**130 233**	**+41**	**228 537**	**+29**

Bronnen : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.
Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Verloop van de werkloosheidsgraad per regio (a)

JAARTAL	GEWESTEN								
	VLAAMS			WAALS			BRUSSEL-HOOFDSTAD		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
1970	2,4	3,3	2,6	3,6	9,0	5,0	1,5	2,2	1,8
1971	2,4	3,2	2,6	3,3	7,9	4,6	1,6	2,2	1,8
1972	2,9	4,0	3,2	4,0	8,2	5,2	2,1	2,8	2,4
1973	2,6	4,9	3,3	3,9	9,3	5,5	2,2	3,6	2,7
1974	2,7	6,1	3,7	3,9	11,1	6,0	2,4	4,3	3,1
1975	4,7	11,2	6,7	6,0	15,3	8,8	5,3	7,4	6,2
1976	5,1	15,8	8,5	7,2	19,5	11,1	7,2	10,9	8,7

Bronnen : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.
Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

(a) Verhouding tussen het aantal uitkeringtrekkende volledig werklozen en het aantal verzekerden tegen werkloosheid (R.I.Z.I.V.).

Uitkeringtrekkende volledig werklozen

MAAND	VLAANDEREN						WALLONIE						BRUSSEL-HOOFDSTAD						HET RIJK	
	Mannen	Verschil in % t.o.v. vorige mnd	Vrouwen	Verschil in % t.o.v. vorige mnd	Totaal	Verschil in % t.o.v. vorige mnd	Mannen	Verschil in % t.o.v. vorige mnd	Vrouwen	Verschil in % t.o.v. vorige mnd	Totaal	Verschil in % t.o.v. vorige mnd	Mannen	Verschil in % t.o.v. vorige mnd	Vrouwen	Verschil in % t.o.v. vorige mnd	Totaal	Verschil in % t.o.v. vorige mnd	Totaal mannen + vrouwen	Verschil in % t.o.v. vorige mnd
1975 Januari	39 076	6,9	38 425	3,0	77 501	4,9	26 607	8,6	29 747	2,3	56 354	5,2	7 034	14,1	6 910	6,3	13 944	10,1	147 799	5,5
Februari	40 585	3,9	40 030	4,2	80 615	4,0	27 327	2,7	30 620	2,9	57 947	2,8	7 621	8,3	7 162	3,6	14 783	6,0	153 345	3,8
Maart	41 037	1,1	40 725	1,7	81 762	1,4	27 706	1,4	31 006	1,3	58 712	1,3	8 077	6,0	7 458	4,1	15 535	5,1	156 009	1,7
April	41 671	1,5	42 003	3,1	83 674	2,3	28 693	3,6	31 617	2,9	60 310	2,7	8 597	6,4	7 755	4,0	16 352	5,3	160 336	2,8
Mei	41 001	—1,6	42 476	1,1	83 477	—0,2	28 840	0,5	31 902	0,9	60 742	0,7	8 968	4,3	7 926	2,2	16 894	3,3	161 113	0,5
Juni	40 294	—1,7	43 882	3,3	84 176	0,8	28 755	—0,3	32 229	1,0	60 984	0,4	8 912	—0,6	7 928	0,0	16 840	—0,3	162 000	0,6
Juli	42 825	6,3	47 920	9,2	90 745	7,8	29 595	2,9	34 389	6,7	63 984	4,9	9 353	4,9	8 225	3,7	17 578	4,4	172 307	6,4
Augustus	43 091	0,6	49 204	2,7	92 295	1,7	29 739	0,5	34 787	1,2	64 526	0,8	9 240	—1,2	8 352	1,5	17 592	0,1	174 413	1,2
September	45 763	6,2	52 722	7,1	98 485	6,7	31 590	6,2	36 947	6,2	68 537	6,2	9 924	7,4	9 012	7,9	18 936	7,6	185 958	6,6
Oktober	52 986	15,8	61 356	16,4	114 342	16,1	34 645	9,7	39 347	6,5	73 992	8,0	10 797	8,8	9 745	8,1	20 542	8,5	208 876	12,3
November	54 406	2,7	63 460	3,4	117 866	3,1	36 602	5,6	40 524	3,0	77 126	4,2	11 786	9,2	10 442	7,2	22 228	8,2	217 220	4,0
December	57 986	6,6	67 089	5,7	125 075	6,1	38 617	5,5	42 175	4,1	80 792	4,8	12 154	3,1	11 004	5,4	23 158	4,2	229 025	5,4
1976 Januari	56 375	—2,8	67 014	—0,1	123 389	—1,3	38 996	1,0	42 804	1,5	81 800	1,2	12 697	4,5	11 350	3,1	24 047	3,8	229 236	0,1
Februari	54 300	—3,7	66 670	—0,5	120 970	—2,0	38 481	—1,3	42 425	—0,9	80 906	—1,1	12 862	1,3	11 508	1,4	24 370	1,3	226 246	—1,3
Maart	50 840	—6,4	67 187	0,8	118 027	—2,4	36 538	—5,0	42 385	—0,1	78 923	—2,5	12 814	—0,4	11 605	0,8	24 419	0,2	221 369	—2,2
April	48 115	—5,4	67 884	1,0	115 999	—1,7	36 511	—0,1	43 106	1,7	79 617	0,9	12 617	—1,5	11 932	2,8	24 549	0,5	220 165	—0,5
Mei	45 731	—5,0	67 197	—1,0	112 928	—2,6	35 920	—1,6	43 486	0,9	79 506	—0,1	12 506	—0,9	11 998	0,6	24 504	—0,2	216 938	—1,5
Juni	44 272	—3,2	66 918	—0,4	111 190	—1,5	35 158	—2,1	44 116	1,4	79 274	—0,3	12 386	—1,0	12 299	2,5	24 685	0,7	215 149	—0,8
Juli	46 011	3,9	71 107	6,3	117 118	5,3	35 733	1,6	46 403	5,2	82 136	3,6	12 636	2,0	12 634	2,7	25 270	2,4	224 524	4,4
Augustus	44 919	—2,4	71 670	0,8	116 589	—0,5	35 147	—1,6	46 447	0,1	81 594	—0,7	12 297	—2,7	12 661	0,2	24 958	—1,2	223 141	—0,6
September	44 127	—1,8	72 318	0,9	116 445	—0,1	34 612	—1,5	47 075	1,4	81 687	0,1	11 820	—3,9	13 033	2,9	24 853	—0,4	222 985	—0,1
October	45 885	4,0	76 069	5,2	121 954	4,7	35 138	1,5	47 920	1,8	83 058	1,7	12 295	4,0	13 444	3,2	25 739	3,6	230 751	3,5
November	52 061	13,5	83 204	9,4	135 265	10,9	38 186	8,7	50 704	5,8	88 890	7,0	13 144	6,9	14 047	4,5	27 191	5,6	251 346	8,9
December	55 052	5,7	85 854	3,2	140 906	4,2	40 033	4,8	51 973	2,5	92 006	3,5	13 428	2,2	14 250	1,4	27 678	1,8	260 590	3,7

Bronnen : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.
Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Gewestelijke spreiding van de investeringen die de voordelen genoten hebben voorzien door de wetten van 17 en 18 juli 1959, van 14 juli 1966 en van 30 december 1970

(miljoenen franken)

PROVINCIE, ARRONDISSEMENT EN GEWEST	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976		Totaal (a)	
							Absolute gegevens	%	Absolute gegevens	%
Antwerpen	15 930	12 206	5 339	7 925	6 828	9 187	20 138	21,4	132 418	20,0
West-Vlaanderen	3 513	5 414	2 567	4 978	3 346	4 517	6 550	7,0	46 512	7,0
Oost-Vlaanderen	12 893	9 932	5 484	9 171	5 756	6 515	15 467	16,4	113 414	17,2
Limburg	8 650	4 223	1 761	6 232	7 600	3 393	7 685	8,2	64 256	9,7
Vlaams Brabant	2 533	6 303	2 054	3 397	2 068	1 342	3 025	3,2	27 262	4,1
Vlaamse gewesten	*43 519*	*38 079*	*17 205*	*31 703*	*25 598*	*24 954*	*52 865*	*56,2*	*383 861*	*58,0*
Henegouwen	14 944	8 302	10 963	8 449	6 407	3 292	18 888	20,1	117 966	17,9
Luik	5 860	4 354	4 026	14 280	4 937	4 238	16 786	17,9	96 995	14,7
Luxemburg	1 090	165	272	1 236	415	955	800	0,8	7 478	1,1
Namen	388	1 075	490	5 264	2 727	377	2 236	2,4	19 283	2,9
Nijvel (arrond.)	3 967	670	2 412	1 802	1 788	737	1 613	1,7	21 253	3,2
Waalse gewesten	*26 247*	*14 566*	*18 163*	*31 031*	*16 274*	*9 598*	*40 323*	*42,9*	*262 975*	*39,8*
Hoofdstad Brussel	*1 602*	*1 201*	*309*	*2 858*	*954*	*1 951*	*817*	*0,9*	*14 505*	*2,2*
Het Rijk ...	**71 369**	**53 845**	**35 677**	**65 593**	**42 826**	**36 503**	**94 005**	**100,0**	**661 341**	**100,0**

(a) Vanaf 1959.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Nijverheid.

Voorziene buitenlandse investeringen

Regionale en sectoriële spreiding (a)
(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	1975			1976			1972-1976		
	Vlaanderen	Wallonië	Brussel-Hoofdstad	Vlaanderen	Wallonië	Brussel-Hoofdstad	Vlaanderen	Wallonië	Brussel-Hoofdstad
Metaal en aanverwanten	470	1 644	61	297	86	261	6 695	8 139	1 192
Scheikunde	2 040	1 279	26	2 836	4 366	148	20 726	8 031	560
Petroleum	—	—	1	—	—	1	101	—	19
Papier	2	155	2	37	—	2	62	155	12
Textiel	550	—	10	589	12	16	2 286	602	102
Andere	1 307	1 689	1 645	598	237	1 074	5 278	6 631	8 951
Totaal ...	**4 378**	**4 767**	**1 745**	**4 357**	**4 701**	**1 502**	**35 148**	**23 558**	**10 836**

(a) Volgens de exploitatieplaats.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Nijverheid.

ZEVENDE DEEL

ECONOMISCHE BETREKKINGEN MET HET BUITENLAND

HOOFDSTUK EEN

BUITENLANDSE HANDEL VAN DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE

AFDELING I. — HANDELSPOLITIEK

In de zestiger jaren liep de export van de B.L.E.U. natuurlijkerwijze in het spoor van de explosieve ontwikkeling van de internationale handel. Dank zij zijn voortdurende toeneming kwam de B.L.E.U.-export, naar absolute waarde, per inwoner op de eerste plaats en op de negende in rangorde van de industrielanden. Sedert het begin van de jaren zeventig traden op het vlak van de internationale economische betrekkingen tal van belangrijke gebeurtenissen op, waarvan de draagwijdte nog steeds niet duidelijk is en die tot een fundamentele herziening van de positie van de B.L.E.U., en meer bepaald van België, hebben geleid. Tot voor korte tijd kon België, steunend op een sedert eeuwen door enkele grote traditionele sectoren verworven opening naar buitenuit, zonder grote moeite inzake verkoopsbevordering en originaliteit van zijn produkten, in ruime mate profiteren van de aanloop van de wereldhandel, inzonderheid binnen de E.E.G.; voortaan zal die kans hoe langer hoe meer afnemen. De overheid ziet in dat een nieuw uitvoerbeleid volstrekt noodzakelijk is en niet langer een strategie mag zijn die bestellingen beantwoordt, eigen aan een tot uitvoer bekwame economie, maar veeleer een initiatiefstrategie die leidt tot een herstructurering van het produktieapparaat overeenkomstig de nieuwe buitenlandse vraag die tot uiting komt in de geleidelijke herverdeling van de taken op het internationaal vlak. De uitvoer dient niet meer een tweederangs afzetgebied te zijn, hoewel hij van het grootste belang is in relatieve waarde van de totale produktie; hij moet, integendeel in het land zelf de sectoriële herstructurering van de economie bepalen. Bovendien zal de buitenlandse positie van de B.L.E.U. niet als vanzelfsprekend behouden blijven, wel zal zij het resultaat zijn van een stelselmatig beleid tot bevordering van kwaliteitshalve aangepaste Belgische produkten en tot prospectie van nieuwe markten. Weliswaar kan België tot nog toe aan het buitenland verkopen wat het produceerde, maar voortaan zal het moeten produceren wat het zal kunnen verkopen.

Het is van dat oogpunt uit dat de overheid sedert de jongste jaren haar actie voerde; deze steunt voornamelijk op instellingen zoals de Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel (B.D.B.H.), de Nationale Delcrederedienst (N.D.D.) en sedert

kort de Belgische Internationale Investeringsmaatschappij (B.I.I.M.). Daarbij komen nog de officiële economische zendingen in het buitenland, de stoffering van de commerciële kaders bij de Belgische diplomatieke vertegenwoordigingen, evenals de ontwikkeling van Belgische Kamers van Koophandel in het buitenland.

De door de B.D.B.H. verleende diensten werden op het binnenlands vlak bevorderd door de oprichting van regionale afdelingen (inzonderheid in de provinciehoofdplaatsen) en door een bewustmaking, via de representatieve beroepsverenigingen van de ondernemingen, van de vaak ongekende mogelijkheden die deze instelling biedt en meer bepaald voor de K.M.O.'s. De benadering van de K.M.O.'s is absoluut onontbeerlijk omdat betrekkelijk weinige ervan bij de B.D.B.H. zijn ingeschreven en voorts omdat wegens de originaliteit en de kwaliteit van de door hen vervaardigde produkten zij een weinig ontsloten potentieel tot kwalitatieve ontwikkeling van de Belgische export vormen. Voortaan kunnen zij voor een financiële steun terecht bij de dienst die 50 % ten laste neemt van de kosten die zij zouden kunnen aangaan om te starten met de werkzaamheden in verband met het exportprobleem, o.m. door de uitvoering van voorafgaande werken waarvoor een beroep op zelfstandige deskundigen moet worden gedaan. Overigens werd de dotatie van de N.D.D. in 1976 met 4 000 miljoen frank verhoogd, met de mogelijkheid van een bijkomend nominaal kapitaal van 5 000 miljoen in opeenvolgende tranches van 1 000 miljoen frank (wet van 30 maart 1976 betreffende de maatregelen inzake economisch herstel). De B.I.I.M. draagt bij tot de financiering op lange termijn van ondernemingen in het buitenland, o.m. door participaties in aandelen en converteerbare langlopende leningen. Bovendien kan zij aan de Belgische ondernemingen een gedeelte verstrekken van de permanente fondsen die deze nodig hebben om zelf in het buitenland te investeren.

Daarenboven vervult zij uit hoofde van haar specialisatie de taak van adviseur inzake investeringsprojecten in het buitenland. Door haar afzet is zij dus meer gericht op hetgeen in de wandel de grote uitvoer wordt genoemd, o.m. door de steun aan « ensembliers » (1). De per 30 september 1976 aangegane investeringen hebben betrekking op een zoetstoffenfabriek in Iran, een suikerfabriek in Marokko, een papierverwerkingsfabriek in Frankrijk, de bouw van schepen en de bevrachting ervan in België voor de handel met Groot-Brittannië, een industriële kampernoeliekwekerij in Spanje, een verffabriek in Griekenland, de distributie van heelkundig- en ziekenhuismaterieel in Brazilië, de fabricage van onderdelen van schoenen in Tunesië, evenals de vervaardiging van sponsweefsels en huislinnen in Senegal.

Tenslotte kan worden gewezen op de tentoonstelling van Belgische produkten die in mei 1976 te Singapoer werd gehouden en waarmee de verkenning van de Zuidoost-Aziatische markten werd beoogd. De in 1975 met Iran aangeknoopte contacten werden voortgezet en leidden tot een contract voor de bouw van viadukten voor de stad Teheran. Andere mogelijkheden liggen nog ter studie. Ook wordt door Belgische kantoren de mogelijkheid onderzocht inzake de prestatie van studie en van engineering voor Algerië, Egypte en Marokko. Talrijke nationale sectoren kunnen worden betrokken bij de komende realisaties van die landen (woning- en fabriekbouw, spoor- en stadsvervoeruitrusting, elektrische uitrusting, textielnijver-

(1) Zij die een multidisciplinair complex coördineren tot een industrieel ensemble.

heid, enz.). Wat de landen met staatshandel betreft, bezocht een ministerdelegatie in juni 1976 Cuba, waarna enkele zendingen van Belgische zakenlui zich naar dat land begaven. Contracten werden gesloten voor de levering van textielmachines en van verschillende sleutelklare fabrieken; het geheel vertegenwoordigt verscheidene miljarden BF. Verschillende, door geregelde contacten en door de studie van projecten gevolgde zendingen gingen naar Tchekoslowakije (scheikunde, machinebouw, automatisering en elektronica), Hongarije (deelname aan uitbreidings- en moderniseringsprojecten voor bestaande installaties), Duitse Volksrepubliek (ijzer- en staalnijverheid, bouw, samenwerking op derde markten, o.m. op het gebied van de cement), Polen en China (zending van de suikernijverheid van de Volksrepubliek China in België).

AFDELING II. — ALGEMENE ONTWIKKELING VAN DE BIJZONDERE HANDEL

Na een periode van diepe recessie, vervolgde de buitenlandse handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (B.L.E.U.) in 1976 de sedert enige jaren ingezette opwaartse beweging, die evenwel duidelijker afgetekend was tijdens de eerste helft van het verstreken jaar.

Uit de van seizoeninvloeden ontdane en afgevlakte gegevens blijkt immers dat de neergaande tendens van de invoer van de B.L.E.U., in april 1975 een kentering naar boven toe onderging en naderhand, vanaf augustus 1976, opnieuw stabiliseerde. De uitvoer verbeterde slechts vanaf het derde kwartaal van 1975 en vertraagde aanmerkelijk tijdens het laatste kwartaal van 1976.

Dit herstel van de buitenlandse handel is te danken aan het aanleggen van nieuwe voorraden, zowel in het binnen- als in het buitenland, en, in geringere mate, aan de opleving van de consumptievraag. De toeneming van de invoer van grondstoffen liep enkele maanden vooruit op de stijging van de uitvoer, maar het einde van de nieuwe voorraadvorming betekende tevens voorlopig het einde van de importgroei. Over het algemeen genomen is de vertraging van de toeneming van de import die, na verwerking, een groot bestanddeel van de uitvoer vormt, een gevolg van de conjunctuurtoestand in de landen waarmee de B.L.E.U. handelsbetrekkingen onderhoudt, toestand die de groei van de invoer in deze landen belemmert, hetgeen een weerslag heeft op de Belgische uitvoer.

De handelsbalans van de B.L.E.U. sluit af met een tekort van 98,7 miljard frank, d.i. een veel groter deficit dan in 1975.

Volgens de Nationale Bank verliep de ruilvoet in 1976 zeer ongunstig; de hausse van de invoerprijzen, zo voor grondstoffen als voor sommige verbruiksgoederen, was veel hoger dan de stijging van de uitvoerprijzen, die o.m. werd afgeremd door de zwakke internationale staalmarkt. De G.A.T.T. (Algemene Overeenkomst inzake de Handel en de Tarieven) stelt in haar voorlopige ramingen omtrent de wereldhandel in 1976 vast dat deze teruggang algemeen was in de meeste industrielanden.

Dit organisme meent dat de werelduitvoer in 1976 980 miljard dollar bedroeg, hetgeen neerkomt op een stijging met 12 % naar waarde en met 11 % naar volume, waarbij het geringe verschil tussen deze beide waarden moet worden toegeschreven aan de opwaardering van de dollar tijdens het afgelopen jaar en die op een gemiddeld peil komt dat 5 % lager was dan in 1975.

§ 1. — UITVOER

De uitvoer van de B.L.E.U. groeide met 19,7 % in lopende prijzen tijdens het voorgaande jaar. Deze groei lijkt evenwel tamelijk gering, in zoverre de naar prijzen en hoeveelheden uitgesplitste gegevens van de Nationale Bank de toeneming van de buitenlandse afzet van de B.L.E.U. van goederen en diensten op 8,8 % raamt, terwijl de prijshausse 5,8 % bereikte. De aangepaste wereldhandel — die wordt bekomen door weging van de invoer in de koperslanden door middel van de uit de Belgische export afgeleide coëfficiënten — steeg met 10,9 %, hetgeen een teruggang impliceert van het Belgisch aandeel in de markt.

Deze ontwikkeling kan worden verklaard door de kostenstijging tijdens de voorbije jaren, waardoor voor sommige bedrijven van de belangrijke takken (scheikunde, ijzer- en staal, textiel) moeilijkheden ontstonden. Het ziet er evenwel naar uit dat het verlies van concurrentievermogen van de Belgische uitvoer — hoewel aanzienlijk in 1974 en 1975 — zich in 1976 stabiliseerde en er zelfs een gunstigere tendens merkbaar werd naarmate de kostenstijgingen in andere belangrijke landen optraden. Per sector boekt enkel de ijzer- en staalnijverheid een aanzienlijk verlies van haar concurrentievermogen; de sectoren van de scheikunde, de metaalverwerking en de textiel handhaven hun positie.

1. — *Sectoriële spreiding.*

De toeneming van de afzet aan het buitenland is voornamelijk te danken aan de uitvoer van vervoermaterieel en meer bepaald van motorvoertuigen (vooral autovoertuigen); deze sector staat in voor de gestegen afzet in de metaalverwerking. De uitvoer van machines (o.m. voor de textiel en de metaalverwerking) en van elektrische toestellen boekt slechts een zeer geringe vordering.

Boven het gemiddelde uitlopende toenemingen werden genoteerd in andere, hoewel minder belangrijke sectoren dan die van de metaalverwerking, nl. in de scheikundige nijverheid, de diamantindustrie en de non-ferrometalen.

Wat de scheikundige nijverheid betreft wordt deze toestand teweeggebracht door de uitvoer van organische en diverse produkten. De andere afdelingen van deze rubriek kennen een normale groei, behalve de meststoffen in de fabriek behandeld, die sedert enkele jaren reeds minder opgaan, evenals de anorganische produkten.

De uitvoer van verf-, looi- en kleurstoffen boeken eveneens een aanmerkelijke vooruitgang, maar zij vertegenwoordigen slechts een vrij klein aandeel van deze sector. Op te merken valt echter dat de afzet van de scheikundige nijverheid slechts met zeer weinig het in 1974 bereikte peil overschrijdt, hetgeen erop wijst dat deze sector met sommige moeilijkheden heeft af te rekenen.

De aanmerkelijke toeneming van de buitenlandse afzetwaarde van de diamantnijverheid komt grotendeels voort uit de prijsstijgingen voor deze produkten.

Samen met de uitvoer van machines, waarvan reeds hiervoren sprake, stagneert de buitenlandse afzet van de ijzer- en staalnijverheid. Aldus bleef een dubbele belangrijke steun voor de buitenlandse handel van de B.L.E.U. dit jaar in gebreke. De uitvoer van de ijzer- en staalnijverheid lag nauwelijks hoger dan het in 1973 bereikte peil en een derde lager dan in 1974. Deze toestand is inzonderheid het gevolg van de buitenlandse concurrentie inzake de half-afgewerkte produkten. Het verval in deze sector is dus volslagen.

In de textielnijverheid stagneert de uitvoer, voornamelijk wegens de geringe stijging voor de weefsels en het touwwerk. Bij de vezels en de garens is de toestand echter beter.

De exportstructuur bleef vrijwel ongewijzigd per produktencategorie en t.o.v. het voorgaande jaar. De zeer geringe omvang van de waargenomen schommelingen veroorlooft geen gevolgtrekkingen, tenzij dat de door de grondstoffen en halfafgewerkte produkten ingenomen plaats die, weliswaar iets minder goed is, toch nog te belangrijk blijft.

Het lijdt geen twijfel dat tal van door België uitgevoerde produkten steeds meer concurrentie ondervinden van gelijkaardige produkten, die niet enkel in de ontwikkelde landen worden vervaardigd, maar ook in de ontwikkelingslanden. Hoewel het concurrentievermogen van een sector op de internationale markten in een bepaalde mate afhankelijk is van de kost- en van de verkoopprijs van het vervaardigde produkt, staat het toch vast dat de kwaliteit en de aanpassing van dat produkt aan de behoeften van de koper toch een grotere rol spelen; het komt er dus op aan de produktie op soepele wijze aan de wereldvraag aan te passen.

Deze ontwikkeling van de factoren van het concurrentievermogen is het gevolg van de internationalisering van het produktieproces, die via een verder doorgedreven wederzijdse aanvulling van de verschillende economieën, niet alleen een intrasector, maar ook een intratak- en zelfs intraproduktspecialisering teweegbrengt. Het blijkt dat de landen die het best in hun specialisering op het internationaal vlak slaagden precies die zijn welke, enerzijds, hun produktie in de « progressieve » categorieën inschakelden, d.w.z. de categorieën waarvan de groei op wereldvlak snel verloopt — voornamelijk de industrieën van de produktiegoederen, de mechanische en de elektrische nijverheid — en, anderzijds, hun produktie in de andere categorieën verlaagden. Bovendien gebeurt deze specialisering veeleer op het vlak van de produkten dan van de bedrijfstakken. Deze werkwijze is dynamisch en verplicht het economische bestel tot soepelheid en tot voortdurende aanpassing (1).

2. — *Geografische spreiding.*

Tijdens het verstreken jaar was de uitvoer van de B.L.E.U. vooral gericht op de ontwikkelde landen en meer bepaald op die van de Europese Gemeenschap, hoewel

(1) Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties. Economische adviseurs van de regeringen van de E.E.G.-landen. Seminarie over de groeifactoren en het investeringsbeleid : een internationale benadering. Boedapest, van 13 tot 18 december 1976.

tijdens de voorgaande jaren de intensiteit wel enigszins verflauwde. Een dergelijke ontwikkeling is ongetwijfeld verbonden aan de opleving die zich in tal van buurlanden in het begin van het jaar voordeed.

Het grootste aandeel van de export van de B.L.E.U. ter bestemming van de E.E.G. ging naar Italië, Denemarken en Frankrijk. Wat Frankrijk betreft ging het vooral om industriële produkten, zowel grondstoffen als halffabrikaten, duurzame consumptiegoederen, brandstoffen en energie en kapitaalgoederen, waaronder voornamelijk vervoermaterieel, motoren en afgewerkte investeringsgoederen. De afzet aan Italië betrof hoofdzakelijk grondstoffen, duurzame en niet-duurzame consumptiegoederen. Aan Denemarken werden vooral vervoermaterieel en voedingsprodukten geleverd.

De Bondsrepubliek kocht vooral van de Economische Unie wetenschappelijke toestellen, materialen, brandstoffen, energie en landbouwprodukten. De leveringen aan Nederland die minder sterk toenamen, liepen vooral over landbouwprodukten en industriële produkten (grondstoffen).

Op het vlak van de E.E.G. betreft de vraag naar Belgische produkten vooral de categorieën « vervoermaterieel », « duurzame consumptiegoederen » en « brandstoffen en energie ». Over het algemeen vertegenwoordigen deze diverse categorieën evenwel niet die met de grootste toegevoegde waarde.

De uitvoer naar de andere delen van de wereld stagneert of vermindert. De afzet aan de landen met staatshandel neemt af; deze landen hebben vooral belangstelling voor duurzame en niet-duurzame consumptiegoederen en voor industriële goederen (grondstoffen), maar schenken geen aandacht aan de investeringsgoederen. De uitvoer naar Noord- en Zuid-Amerika samen daalt eveneens, terwijl die ter bestemming van de Verenigde Staten nagenoeg gelijk blijft.

De afzet aan Afrika en Azië boekt slechts een geringe vooruitgang, waaruit dus blijkt dat er weinig belangstelling is voor deze markten, die echter toch in volle expansie zijn en waar veel concurrerende landen afzetgebieden zoeken als tegenprestatie voor de levering van grondstoffen, waarvan de prijs van jaar tot jaar stijgt.

§ 2. — INVOER

De invoer steeg met 20,7 % naar waarde tijdens het voorbije jaar. Volgens de ramingen van de Nationale Bank ging de buitenlandse afzet van goederen en diensten in België omhoog met 11,1 % naar volume en met 7,0 % in prijs.

1. — *Sectoriële spreiding.*

Bekeken vanuit de gezichtshoek der nijverheidssectoren kwam er in 1976 weinig verandering in de structuur van de invoer. Dat is o.m. het geval voor de ijzer- en staalnijverheid, de textielindustrie, de aardolienijverheid en de sector van de diverse nijverheidstakken (glasindustrie, papiernijverheid, enz.). Wat de eerstgenoemde van deze sectoren betreft waren de aankopen nauwelijks hoger dan die in 1974.

De aankopen van de metaalverwerkende sector stegen minder snel dan de totale invoer, maar lopen uiteen naar gelang van de sector. De invoer van niet-elektrische machines stagneert duidelijk; de oorzaak daarvan schuilt wellicht in de geringe investeringen; het wekt wel enige verbazing dat deze sector geen ruimer beroep heeft gedaan op rationaliseringsinvesteringen. Daarentegen gaat de invoer in de subsector van het transportmaterieel een flinke stap vooruit, dank zij de aankopen van motorvoertuigen.

Bij de industrie van de non-ferrometalen steeg de invoer in aanzienlijke mate, maar komt toch niet boven het niveau van 1973. De verbetering is dus op verre na niet volledig. Hetzelfde geldt voor de nijverheid van de chemische produkten, waarvan de import slechts licht het hoge in 1974 bereikte niveau overschrijdt. Deze toestand vindt zijn oorzaak in de produktie van deze sector die beneden het peil van 1974 bleef.

De lichte produktieverbetering in de voedingsmiddelen- en dranknijverheid heeft wellicht enigszins bijgedragen tot de aanmerkelijke toeneming van de invoer van deze produkten t.o.v. 1975.

De structuur van de invoer, naar produktencategorieën, vertoont enkele schommelingen die van een grotere omvang zijn dan bij de uitvoer. De aankopen van grondstoffen en halffabrikaten stegen aanzienlijk, onder impuls van de intermediaire nijverheidsprodukten. De invoer van consumptiegoederen, zowel duurzame als niet-duurzame, neemt eveneens een groter aandeel in de totale import op.

2. — *Geografische spreiding.*

De geografische stabiliteit van de invoer is beter dan die van de uitvoer. Het aandeel van de ontwikkelingslanden in de totale import groeit sneller aan dan bij de export : deze ontwikkeling dient te worden toegeschreven aan de aankoop van grondstoffen, waarvan de prijzen grotere — en vaak naar de hausse gerichte — schommelingen ondergaan. Met uitzondering voor de landen van de Europese Gemeenschap daalt het aandeel in de invoer uit de industrielanden alsmede uit de landen met staatshandel verhoudingsgewijs.

De aankopen van de B.L.E.U. bij de E.E.G.-landen zijn het aanzienlijkst voor de grondstoffen en de halfafgewerkte produkten (voornamelijk uit de Bondsrepubliek en uit het Verenigd Koninkrijk), de brandstoffen en energie (uit Nederland) en de consumptiegoederen; de niet-duurzame goederen komen vooral uit Nederland en het Verenigd Koninkrijk, terwijl ook de duurzame goederen uit die landen, alsmede uit de Bondsrepubliek herkomstig zijn. De invoer van investeringsgoederen op het E.E.G.-vlak stagneert en loopt voor sommige landen zelfs terug (Frankrijk).

3. — HANDELSBALANS

Voor de derde opeenvolgende keer sluit de handelsbalans met een tekort af. Het deficit neemt van jaar tot jaar toe en bereikte ca 100 miljard in 1976.

Het saldo is positief inzake de verrichtingen met de landen met staatshandel; het ligt evenwel lager dan dat over het voorgaande jaar.

Het handelsverkeer met de ontwikkelde landen is deficitair; de oorzaak daarvan ligt bij de transacties met de landen van Noord Amerika, met Oceanië en met Japan. De handelsbalans met de E.E.G.-landen is immers opnieuw positief — na een tekort in 1975 — zoals dat ook het geval is voor die met de gezamenlijke Westeuropese landen.

Inzake de ontwikkelingslanden vertoont de balans een aanzienlijk tekort, dat grotendeels te wijten is aan de invoer van de aardolieprodukten, waarvan de huishoudconsumptie nauwelijks daalde ondanks de aanbevolen bezuinigingen, maar ook aan de aankoop van tal van grondstoffen, waarvan de prijzen tijdens het voorbije jaar voortdurend stegen.

Vanuit de gezichtshoek der secties en afdelingen van de type-classificering van de internationale handel, is de handelsbalans negatief voor de voedingsmiddelen, de dranken en de tabak, de grondstoffen met inbegrip van de minerale brandstoffen, de machines en de diverse fabrieksartikelen. Dit geldt evenwel niet voor de scheikundige produkten en sommige verwerkte artikelen, zoals die van leder en huiden, van hout, van textiel, van minerale stoffen en van metaal.

*
* *

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Bijzondere handel

MAAND	Gewicht (duizenden tonnen)		Waarde (miljoenen franken)		Saldo (miljoenen franken)	Dekkingscoëfficiënt (percentage)
	Invoer	Uitvoer	Invoer (c.i.f)	Uitvoer (f.o.b.)		
1967 Maandgemiddelde	**7 740**	**4 027**	**30 361**	**29 511**	**— 850**	**97,2**
1968 Maandgemiddelde	**9 016**	**4 611**	**34 980**	**34 047**	**— 933**	**97,3**
1969 Maandgemiddelde	**10 187**	**5 229**	**41 754**	**42 039**	**+ 285**	**100,7**
1970 Maandgemiddelde	**10 969**	**5 606**	**47 554**	**48 332**	**+ 178**	**101,6**
1971 Maandgemiddelde	**11 103**	**5 406**	**52 422**	**51 687**	**— 735**	**98,6**
1972 Maandgemiddelde	**11 971**	**6 342**	**56 814**	**59 248**	**+ 2 434**	**104,3**
1973 Maandgemiddelde	**12 954**	**6 982**	**71 344**	**72 510**	**+ 1 166**	**101,6**
1974 Maandgemiddelde	**13 371**	**6 798**	**96 724**	**91 652**	**— 5 072**	**94,8**
1975 Maandgemiddelde	**11 488**	**6 328**	**94 245**	**88 073**	**— 6 172**	**93,5**
1976 Maandgemiddelde (a)	**12 586**	**6 682**	**113 623**	**105 401**	**— 8 222**	**92,8**
1975 Januari	12 424	6 637	90 191	91 218	+ 1 027	101,1
Februari	11 763	6 134	88 710	87 375	— 1 336	98,5
Maart	11 915	6 114	92 256	89 449	— 2 807	97,0
April	12 959	6 804	98 769	91 009	— 7 760	92,1
Mei	10 658	6 213	88 488	83 078	— 5 410	93,9
Juni	12 815	6 475	97 081	89 718	— 7 363	92,4
Juli	10 677	6 511	85 571	82 724	— 2 847	96,7
Augustus	9 146	5 250	77 464	63 302	—14 162	81,7
September	10 663	5 240	99 753	86 795	—12 959	87,0
Oktober	11 060	6 834	111 109	99 216	—11 892	89,3
November	11 954	6 678	97 443	93 573	— 3 870	96,0
December	11 816	7 045	104 110	99 423	— 4 687	95,5
Totaal ...	**137 850**	**75 936**	**1 130 945**	**1 056 879**	**—74 066**	**93,5**
1976 Januari	11 543	5 763	104 339	90 217	—14 122	86,5
(a) Februari	10 785	5 420	102 139	95 684	— 6 455	93,7
Maart	12 509	6 424	119 216	112 577	— 6 639	94,4
April	13 664	6 257	119 514	104 942	—14 572	87,8
Mei	13 550	6 060	112 386	102 411	— 9 975	91,1
Juni	14 299	7 977	122 427	115 350	— 7 077	94,2
Juli	11 790	5 926	102 020	92 434	— 9 586	90,6
Augustus	12 159	6 545	107 174	85 649	—21 525	79,9
September	13 680	8 044	121 905	118 152	— 3 753	96,9
October	13 456	8 012	121 829	122 792	+ 963	100,8
November	12 101	6 070	117 300	103 280	—14 020	88,0
December	11 494	7 687	113 220	121 327	+ 8 107	107,2
Totaal ...	**151 032**	**80 185**	**1 363 470**	**1 264 814**	**—98 656**	**92,8**

(a) Voorlopige gegevens.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Speciale handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Waarde

(maandgemiddelden per kwartaal - miljoenen franken)

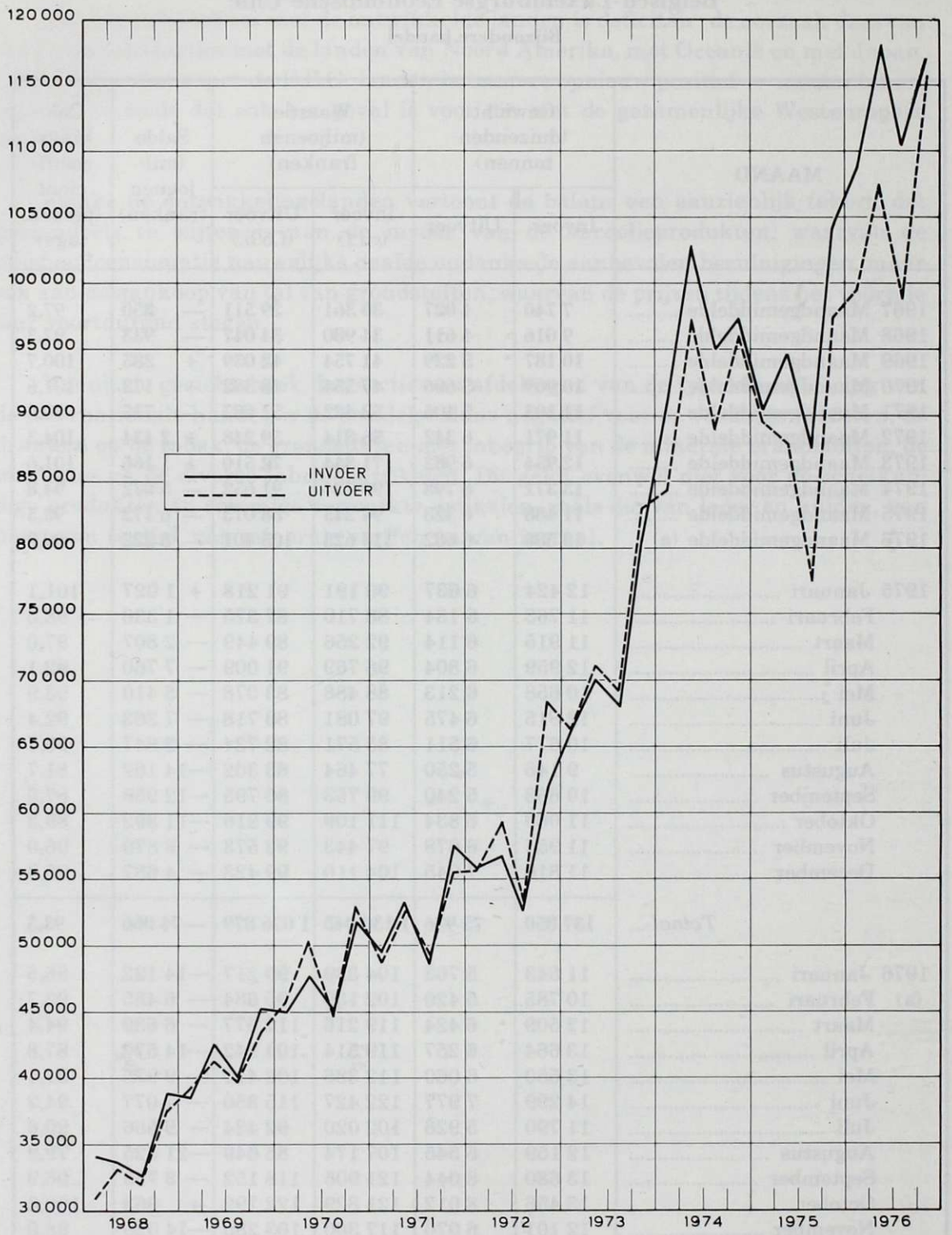

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Speciale handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Waarde

(maandgemiddelden per jaar - miljoenen franken)

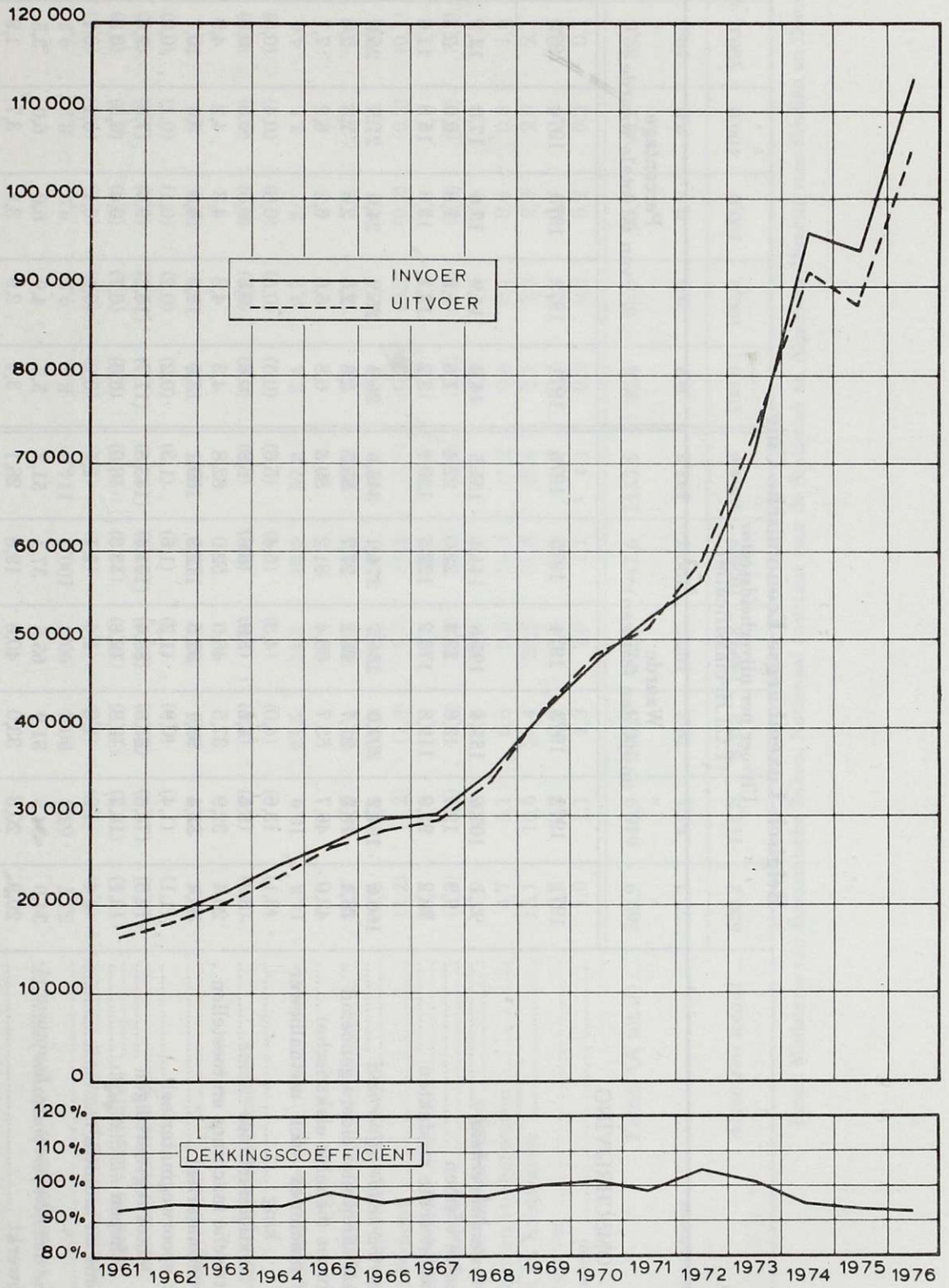

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Uitvoer per nijverheidssector
(T.C.I.H.-classificatie)

OMSCHRIJVING	Waarde (miljarden franken)						Percentage van de totale waarde					
	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1971	1972	1973	1974	1975	1976
A. *IJzer- en staalnijverheid*	**92,1**	**105,6**	**135,4**	**195,6**	**144,4**	**151,5**	**14,8**	**14,9**	**15,6**	**17,8**	**13,7**	**12,0**
1. Primaire vormen	9,9	12,7	15,6	22,4	22,0	22,4	1,6	1,8	1,8	2,0	2,1	1,8
2. Halfafgewerkte produkten	82,2	92,9	119,8	173,2	122,4	129,1	13,2	13,1	13,8	15,8	11,6	10,2
B. *Metaalverwerkende nijverheid*	**166,6**	**184,2**	**209,0**	**236,5**	**274,9**	**345,6**	**26,9**	**25,9**	**24,0**	**21,5**	**26,0**	**27,3**
1. Metaalwaren niet elders genoemd	16,4	18,0	21,7	28,2	27,7	33,3	2,6	2,5	2,5	2,6	2,6	2,6
2. Machines (behalve elektrische)	42,0	46,7	53,7	68,4	81,2	89,3	6,8	6,6	6,2	6,2	7,7	7,1
w.o. : machines voor metaalbewerking	(3,1)	(3,6)	(4,0)	(4,3)	(5,4)	(5,6)	(0,5)	(0,5)	(0,6)	(0,4)	(0,5)	(0,4)
textielmachines	(3,9)	(3,5)	(4,5)	(5,9)	(6,6)	(6,9)	(0,6)	(0,5)	(0,5)	(0,5)	(0,6)	(0,5)
3. Elektrische machines en toestellen	26,4	32,9	37,5	46,0	52,0	62,8	4,3	4,6	4,3	4,2	4,9	5,0
4. Vervoermaterieel	80,4	85,4	95,1	92,5	112,9	159,1	13,0	12,0	10,8	8,4	10,7	12,6
w.o. : spoorwegmaterieel	(1,1)	(1,4)	(0,9)	(1,2)	(1,6)	(1,3)	(0,2)	(0,2)	(0,1)	(0,1)	(0,2)	(0,1)
motorwegvoertuigen	(72,5)	(74,6)	(85,9)	(83,4)	(101,4)	(143,8)	(11,7)	(10,5)	(9,9)	(7,6)	(9,6)	(11,4)
schepen	(2,1)	(4,7)	(3,8)	(2,8)	(3,3)	(6,0)	(0,3)	(0,7)	(0,4)	(0,3)	(0,3)	(0,5)
5. Wapens en munitie	1,4	1,2	1,0	1,4	1,1	1,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
C. *Industrie der non-ferrometalen*	**34,0**	**34,5**	**51,9**	**65,5**	**37,3**	**51,3**	**5,5**	**4,9**	**6,0**	**6,0**	**3,5**	**4,1**
1. Onbewerkt	20,9	20,3	33,0	40,6	19,8	26,1	3,4	2,9	3,8	3,7	1,9	2,1
2. Bewerkt	13,1	14,2	18,9	24,9	17,5	25,2	2,1	2,0	2,2	2,3	1,7	2,0
D. *Textielnijverheid*	**73,6**	**84,2**	**98,9**	**111,9**	**102,9**	**121,0**	**11,9**	**11,8**	**11,4**	**10,2**	**9,7**	**9,6**
1. Vezels	6,5	8,4	11,3	11,2	8,9	12,1	1,0	1,2	1,3	1,0	0,8	1,0
2. Garens	13,1	13,8	15,8	17,3	15,6	19,8	2,1	1,9	1,8	1,6	1,5	1,6
4. Andere afgewerkte produkten	37,0	43,3	49,6	57,8	55,7	62,7	6,0	5,9	5,7	5,3	5,3	5,0

E. Scheikundige nijverheid	57,5	69,2	90,0	142,2	127,0	155,0	9,2	9,7	10,3	12,9	12,0	12,2
1. Anorganische produkten	7,8	8,8	11,2	16,2	13,7	15,7	1,3	1,2	1,3	1,5	1,3	1,2
2. Organische produkten	14,5	17,1	21,3	38,9	32,3	41,5	2,3	2,4	2,4	3,5	3,1	3,3
3. Verf-, looi- en kleurstoffen	2,3	2,9	3,7	5,3	4,4	6,2	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,5
4. Farmaceutische produkten	5,1	6,6	7,8	11,0	11,5	12,7	0,8	0,9	0,9	1,0	1,1	1,0
5. Kunstmeststoffen	7,8	8,5	10,3	16,8	16,8	15,2	1,3	1,2	1,2	1,5	1,6	1,2
6. Diversen	20,0	25,3	35,7	54,1	48,3	63,7	3,2	3,6	4,1	4,9	4,6	5,0
F. *Bereide voedingswaren en genotmiddelen*	**53,7**	**65,3**	**80,2**	**90,5**	**100,5**	**114,2**	**8,6**	**9,2**	**9,2**	**8,2**	**9,5**	**9,0**
w.o. : suiker en suikerwaren	(3,4)	(4,8)	(4,3)	(5,3)	(5,2)	(6,8)	(0,5)	(0,7)	(0,5)	(0,5)	(0,5)	(0,5)
vlees en vleeswaren	(12,5)	(15,2)	(20,5)	(20,5)	(21,4)	(23,5)	(2,0)	(2,1)	(2,4)	(1,9)	(2,0)	(1,9)
zuivelprodukten	(8,2)	(8,7)	(12,0)	(14,0)	(12,5)	(13,7)	(1,3)	(1,2)	(1,4)	(1,3)	(1,2)	(1,1)
G. *Diamantnijverheid*	**20,8**	**27,3**	**32,6**	**33,1**	**35,7**	**48,5**	**3,3**	**3,8**	**3,7**	**3,0**	**3,4**	**3,8**
H. *Steenkolenmijnen en cokesovens*	**1,6**	**1,4**	**1,4**	**1,9**	**2,0**	**1,8**	**0,3**	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0,1**
I. *Petroleumindustrie*	**14,8**	**18,9**	**23,5**	**34,3**	**48,4**	**57,2**	**2,4**	**2,7**	**2,7**	**3,1**	**4,6**	**4,5**
J. *Diverse industrieën*	**48,2**	**56,3**	**67,9**	**80,5**	**74,5**	**87,5**	**7,8**	**7,9**	**7,8**	**7,3**	**7,0**	**6,9**
1. Bouwmaterialen	4,5	5,0	5,9	6,5	6,1	7,1	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6
w.o. : cement	(1,2)	(1,2)	(1,3)	(1,7)	(1,3)	(1,7)	(0,2)	(0,2)	(0,2)	(0,2)	(0,1)	(0,1)
2. Glasnijverheid	10,8	12,8	14,0	14,5	12,0	15,4	1,7	1,8	1,6	1,3	1,1	1,2
w.o. : plaatglas	(4,1)	(4,8)	(5,3)	(5,3)	(3,6)	(5,3)	(0,7)	(0,7)	(0,6)	(0,5)	(0,3)	(0,4)
3. Papier en papierwaren	11,9	13,6	16,6	20,5	17,2	21,1	1,9	1,9	1,9	1,9	1,6	1,7
4. Rubber en rubberwaren	4,7	5,1	6,8	9,3	10,8	11,2	0,8	0,7	0,8	0,8	1,0	0,9
5. Hout en houtwaren	13,1	16,5	20,4	22,2	21,8	26,4	2,1	2,3	2,3	2,0	2,1	2,1
6. Olie en vet	2,2	2,2	2,9	5,9	5,5	5,2	0,4	0,3	0,3	0,5	0,5	0,4
7. Schoeisel	1,0	1,1	1,3	1,6	1,1	1,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Totaal (A tot J)	**562,9**	**646,9**	**790,8**	**992,1**	**947,6**	**1133,6**	**90,8**	**91,0**	**90,9**	**90,2**	**89,6**	**89,6**
K. *Overige sectoren*	**57,3**	**64,1**	**79,3**	**107,7**	**109,3**	**131,2**	**9,2**	**9,0**	**9,1**	**9,8**	**10,4**	**10,4**
Algemeen totaal	**620,2**	**711,0**	**870,1**	**1099,8**	**1056,9**	**1264,8**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Relatieve belangrijkheid van de uitvoer per goederengroep

(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Grondstoffen en halffabrikaten	**285 457**	**327 751**	**328 148**	**372 751**	**466 604**	**616 210**	**518 608**	**615 515**
Landbouwprodukten	10 945	11 444	11 726	12 905	16 149	23 682	23 401	24 408
Industriële produkten	274 512	316 307	316 422	359 846	450 455	592 528	495 207	591 107
w.o. : Grondstoffen	*27 555*	*30 288*	*27 342*	*33 830*	*39 708*	*45 111*	*48 563*	*57 736*
Halffabrikaten	*246 957*	*286 019*	*289 080*	*326 016*	*410 747*	*547 417*	*446 644*	*533 371*
Brandstoffen en energie	**16 638**	**16 441**	**16 690**	**20 537**	**24 773**	**36 686**	**51 150**	**60 578**
Consumptiegoederen	**135 078**	**153 135**	**185 646**	**211 133**	**252 457**	**275 559**	**290 689**	**352 495**
Duurzame produkten	90 243	99 967	123 885	139 357	162 351	167 182	179 864	227 380
Niet duurzame produkten	44 835	53 168	61 761	71 776	90 106	108 377	110 825	125 115
w.o. : Voedingsprodukten	*29 072*	*34 959*	*41 642*	*49 391*	*63 340*	*73 853*	*75 445*	*83 459*
Andere	*15 763*	*18 209*	*20 119*	*22 385*	*26 766*	*34 524*	*35 380*	*41 656*
Investeringsgoederen	**58 981**	**71 464**	**79 665**	**93 446**	**108 521**	**142 020**	**163 738**	**193 074**
Motoren en vaste investeringen	33 528	40 953	45 806	53 549	61 837	74 456	91 349	104 741
Vervoermaterieel	14 627	16 839	17 988	21 882	23 731	28 274	32 253	43 085
Wetenschappelijke en medische apparaten	1 299	1 653	2 051	2 476	2 906	3 875	5 083	5 957
Andere	9 527	12 019	13 820	15 539	20 047	35 414	35 053	39 291
Overige produkten	**8 312**	**11 190**	**10 089**	**13 113**	**17 764**	**29 350**	**32 694**	**43 152**
Algemeen totaal ...	**504 466**	**579 981**	**620 238**	**710 980**	**870 119**	**1 099 825**	**1 056 879**	**1 264 814**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Relatieve belangrijkheid van de uitvoer per goederengroep

(ten honderd)

OMSCHRIJVING	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Grondstoffen en halffabrikaten	**56,6**	**56,5**	**52,9**	**52,4**	**53,6**	**56,0**	**49,1**	**48,7**
Landbouwprodukten	2,2	2,0	1,9	1,8	1,8	2,1	2,2	1,9
Industriële produkten	54,4	54,5	51,0	50,6	51,8	53,9	46,9	46,8
w.o. : Grondstoffen	*5,4*	*5,2*	*4,4*	*4,8*	*4,6*	*4,1*	*4,6*	*4,6*
Halffabrikaten	*49,0*	*49,3*	*46,6*	*45,8*	*47,2*	*49,8*	*42,3*	*42,2*
Brandstoffen en energie	**3,3**	**2,9**	**2,7**	**2,9**	**2,9**	**3,3**	**4,8**	**4,8**
Consumptiegoederen	**26,8**	**26,4**	**29,9**	**29,7**	**29,0**	**25,1**	**27,5**	**27,9**
Duurzame produkten	17,9	17,2	20,0	19,6	18,6	15,2	17,0	18,0
Niet duurzame produkten	8,9	9,2	9,9	10,1	10,4	9,9	10,5	9,9
w.o. : Voedingsprodukten	*5,8*	*6,0*	*6,7*	*7,0*	*7,3*	*6,7*	*7,1*	*6,6*
Andere	*3,1*	*3,2*	*3,2*	*3,1*	*3,1*	*3,2*	*3,4*	*3,3*
Investeringsgoederen	**11,7**	**12,3**	**12,8**	**13,1**	**12,5**	**12,9**	**15,5**	**15,3**
Motoren en vaste investeringen	6,6	7,1	7,4	7,5	7,2	6,8	8,6	8,3
Vervoermaterieel	2,9	2,9	2,9	3,1	2,7	2,6	3,1	3,4
Wetenschappelijke en medische apparaten	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5
Andere	1,9	2,0	2,2	2,2	2,3	3,2	3,3	3,1
Overige produkten	**1,6**	**1,9**	**1,7**	**1,9**	**2,0**	**2,7**	**3,1**	**3,3**
Algemeen totaal ...	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron ; Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Belgisch-Luxemburg Eco
Geografische indeling van uitv
(miljoen fran

OMSCHRIJVING	Frankrijk	Nederland	West-Duitsland	Italië	Verenigd Koninkrijk	Denemarken	E.E.G.	Landen met Staatshandel	Andere landen van Europa	Europ	Za
Grondstoffen en halffabrikaten	**142 418**	**89 277**	**143 139**	**29 642**	**42 209**	**6 385**	**455 163**	**21 021**	**15 836**	**522 0**	1
Landbouwprodukten	9 731	3 780	4 438	403	812	221	19 633	158	1 386	21 1	
Industriële produkten	132 687	85 497	138 701	29 239	41 397	6 164	435 530	20 863	44 450	500 8	1
w.o. : Grondstoffen	*13 844*	*9 399*	*12 858*	*4 444*	*4 764*	*151*	*45 840*	*2 130*	*2 475*	*50 4*	
Halffabrikaten	*118 843*	*76 098*	*125 843*	*24 795*	*36 633*	*6 013*	*389 690*	*18 733*	*41 975*	*450 3*	1
Brandstoffen en energie	**3 714**	**8 545**	**14 731**	**1 588**	**6 496**	**5 705**	**40 872**	**108**	**7 977**	**48 9**	
Consumptiegoederen	**74 433**	**86 239**	**103 079**	**17 589**	**14 687**	**2 946**	**299 602**	**2 180**	**24 677**	**326 4**	
Duurzame produkten	46 730	55 543	72 470	10 652	9 147	2 090	197 070	726	18 111	215 9	
Niet duurzame produkten	27 703	30 696	30 609	6 937	5 540	856	102 532	1 454	6 566	110 5	
w.o. : Voedingsprodukten	*18 929*	*21 310*	*23 639*	*5 652*	*3 649*	*327*	*73 612*	*677*	*1 992*	*76 2*	
Andere	*8 774*	*9 386*	*6 970*	*1 285*	*1 891*	*529*	*28 920*	*777*	*4 574*	*34 2*	
Investeringsgoederen	**40 630**	**27 970**	**27 582**	**8 452**	**10 346**	**2 666**	**118 269**	**6 229**	**21 377**	**145 8**	
Motoren en vaste investeringen	20 577	14 627	14 752	3 935	5 609	1 007	60 712	3 452	11 069	75 2	
Vervoermateriaal	11 563	5 370	4 386	2 662	2 621	1 345	28 273	260	6 983	35 5	
Wetenschappelijke en medische apparaten	1 573	794	927	259	438	33	4 036	134	578	4 7	
Andere	6 917	7 179	7 517	1 596	1 678	281	25 248	2 383	2 747	30 3	
Overige produkten	**4 625**	**2 381**	**5 514**	**2 648**	**2 590**	**444**	**18 275**	**1 000**	**5 992**	**25 2**	
Algemeen totaal	**265 820**	**214 412**	**294 045**	**59 919**	**76 328**	**18 146**	**932 181**	**30 538**	**105 859**	**1 068**	

Economische Unie
uvoer per goederengroep in 1976
franken)

ıïre	Republiek van Zuid-Afrika	Andere landen van Afrika	Afrika	Verenigde Staten van Amerika	Canada	Andere landen van Amerika	Amerika	Japan	Andere landen van Azië	Azië	Oceanië en andere	Algemeen totaal
l 833	**2 040**	**13 200**	**17 073**	**29 144**	**2 616**	**10 541**	**42 301**	**4 106**	**28 172**	**32 278**	**1 843**	**615 515**
22	65	859	946	349	36	975	1 360	150	741	891	34	24 408
l 811	1 975	12 341	16 127	28 795	2 580	9 566	40 941	3 956	27 431	31 387	1 809	591 107
501	*162*	*2 272*	*2 935*	*804*	*18*	*1 128*	*1 950*	*555*	*1 824*	*2 379*	*27*	*57 736*
l 310	*1 813*	*10 069*	*13 192*	*27 991*	*2 562*	*8 438*	*38 991*	*3 401*	*25 607*	*29 008*	*1 782*	*533 371*
17	**27**	**1 222**	**1 266**	**739**	**2**	**94**	**835**	**296**	**393**	**689**	**8 831**	**60 578**
l 449	**464**	**5 921**	**7 834**	**6 948**	**1 050**	**1 513**	**9 511**	**676**	**7 191**	**7 867**	**824**	**352 495**
528	121	1 921	2 570	4 325	430	356	5 111	273	3 162	3 435	357	227 380
921	343	4 000	5 264	2 623	620	1 157	4 400	403	4 029	4 432	467	125 115
745	*316*	*3 081*	*3 852*	*385*	*124*	*512*	*1 021*	*112*	*2 057*	*2 169*	*136*	*83 459*
176	*27*	*919*	*1 412*	*2 238*	*496*	*645*	*3 379*	*291*	*1 972*	*2 263*	*331*	*41 656*
l 745	**1 684**	**11 185**	**14 614**	**5 761**	**816**	**5 861**	**12 438**	**669**	**17 756**	**18 425**	**1 722**	**193 074**
924	1 128	7 959	10 011	2 143	267	3 384	5 794	293	12 631	12 924	779	104 741
47	347	1 606	2 000	642	37	1 677	2 356	27	2 449	2 476	737	43 085
35	22	110	167	438	12	62	512	203	311	514	16	5 957
739	187	1 510	2 436	2 538	500	737	3 776	146	2 365	2 511	190	39 291
22	**191**	**6 161**	**6 374**	**2 324**	**144**	**1 681**	**4 149**	**1 132**	**5 443**	**6 575**	**787**	**43 152**
5 066	**4 406**	**37 689**	**47 161**	**44 916**	**4 628**	**19 690**	**69 234**	**6 879**	**58 955**	**65 834**	**14 007**	**1 264 814**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Verschil van de uitvoer in 1976 t.o.v. 1975

(ten honderd)

OMSCHRIJVING	Frankrijk	Nederland	Bondsr. Duitsland	Italië	Verenigd Koninkrijk	Denemarken	E.E.G.	Landen met Staatshandel	Europa	V.S.A.	Amerika	Afrika	Azië	Algemeen totaal
Grondstoffen en halffabrikaten	+ 27,3	+ 22,3	+ 28,3	+ 55,7	+ 6,6	+ 21,3	+ 25,7	+ 4,0	+ 22,9	+ 16,5	+ 0,2	— 5,7	+ 2,1	+ 18,7
Landbouwprodukten	+ 3,8	+ 55,7	+ 35,8	+ 43,9	— 6,1	— 42,1	+ 15,8	— 38,3	+ 13,6	+ 25,5	— 10,6	— 32,6	— 50,5	+ 4,3
Industriële produkten	+ 29,5	+ 21,2	+ 28,1	+ 55,9	+ 6,9	+ 26,3	+ 26,2	+ 4,5	+ 23,3	+ 16,4	+ 0,6	— 3,4	+ 5,3	+ 19,4
w.o. : Grondstoffen	+ *33,1*	+ *45,1*	+ *30,7*	+ *60,9*	— *25,6*	+ *7,1*	+ *26,0*	+ *71,9*	+ *27,5*	— *6,5*	— *0,3*	— *12,5*	— *34,6*	+ *18,9*
Halffabrikaten	+ *29,1*	+ *18,7*	+ *27,8*	+ *55,0*	+ *13,3*	+ *26,8*	+ *26,3*	+ *0,1*	+ *22,8*	+ *17,2*	+ *0,6*	— *1,1*	+ *10,8*	+ *19,4*
Brandstoffen en energie	+ 68,1	+ 24,2	+ 42,8	+ 17,5	+ 10,9	+ 36,4	+ 32,5	— 22,3	+ 23,8	— 44,9	— 47,2	— 10,8	+ 93,5	+ 18,4
Consumptiegoederen	+ 32,5	+ 15,8	+ 21,1	+ 41,5	+ 13,9	+ 38,9	+ 23,0	+ 27,1	+ 23,5	— 31,4	— 26,4	+ 20,5	+ 27,1	+ 21,3
Duurzame produkten	+ 45,5	+ 12,9	+ 28,2	+ 49,1	+ 62,8	+ 43,5	+ 29,5	+ 28,5	+ 29,8	— 46,3	— 41,8	+ 42,9	+ 31,3	+ 26,4
Niet duurzame produkten	+ 15,2	+ 21,4	+ 7,1	+ 31,3	— 23,9	+ 28,7	+ 12,1	+ 26,4	+ 12,8	+ 26,3	+ 6,2	+ 11,9	+ 24,0	+ 12,9
w.o. : Voedingsprodukten	+ *11,6*	+ *21,6*	+ *7,4*	+ *37,2*	— *38,3*	+ *66,0*	+ *9,9*	+ *68,8*	+ *10,6*	+ *17,7*	— *19,2*	+ *22,4*	+ *15,1*	+ *10,6*
Andere	+ *23,9*	+ *21,0*	+ *6,0*	+ *10,4*	+ *38,9*	+ *13,0*	+ *18,1*	+ *3,7*	+ *18,1*	+ *28,0*	+ *17,4*	— *9,3*	+ *34,0*	+ *17,7*
Investeringsgoederen	+ 42,9	+ 11,9	+ 18,2	+ 7,8	+ 30,4	+ 59,9	+ 24,9	— 27,3	+ 21,0	+ 3,5	— 7,4	+ 12,0	+ 22,2	+ 17,9
Motoren en vaste investeringen	+ 47,1	+ 5,0	+ 12,2	— 7,3	+ 19,5	+ 23,3	+ 18,7	— 16,8	+ 13,2	— 5,7	— 13,6	+ 30,6	+ 38,4	+ 14,7
Vervoermaterieel	+ 58,7	+ 26,5	+ 24,8	+ 27,6	+ 96,6	+132,3	+ 47,9	— 66,6	+ 54,4	— 39,7	— 25,2	— 25,9	— 20,8	+ 33,6
Wetenschappelijke en medische apparaten	+ 29,5	+ 26,8	+ 33,6	— 1,9	+ 37,3	+ 13,8	+ 27,9	+ 5,5	+ 25,2	+ 28,1	+ 22,8	— 31,6	— 5,5	+ 17,2
Andere	+ 16,5	+ 15,7	+ 25,9	+ 28,1	+ 5,6	+ 16,1	+ 18,7	— 32,1	+ 11,8	+ 34,4	+ 19,7	— 0,1	+ 21,5	+ 12,1
Overige produkten	+ 35,0	+ 31,3	+ 9,1	+ 40,2	+ 23,0	+ 11,6	+ 24,1	— 15,0	+ 18,4	+120,5	+ 20,4	+115,3	+ 54,4	+ 32,0
Algemeen totaal	+ 31,5	+ 18,4	+ 24,9	+ 40,8	+ 11,6	+ 33,1	+ 25,0	— 4,0	+ 22,7	+ 4,2	— 5,9	+ 12,2	+ 14,5	+ 19,7

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Verschil van de invoer in 1976 t.o.v. 1975

(ten honderd)

OMSCHRIJVING	Frankrijk	Nederland	Bondsr. Duitsland	Italië	Verenigd Koninkrijk	Denemarken	E.E.G.	Landen met Staatshandel	Europa	V.S.A.	Amerika	Afrika	Azië	Algemeen totaal
Grondstoffen en halffabrikaten	+ 18,0	+ 14,1	+ 36,2	+ 23,9	+ 42,8	— 13,7	+ 26,1	+ 14,2	+ 25,3	+ 22,1	+ 26,4	+ 29,6	+ 55,4	+ 27,2
Landbouwprodukten	— 1,2	+ 39,0	+ 2,5	+ 98,7	+103,4	+ 5,9	+ 17,0	— 19,4	+ 19,4	+ 32,7	+ 40,9	— 25,4	+ 72,9	+ 15,5
Industriële produkten	+ 18,9	+ 12,7	+ 36,9	+ 23,4	+ 42,6	— 17,0	+ 26,4	+ 17,8	+ 25,5	+ 21,7	+ 25,5	+ 38,5	+ 54,8	+ 27,7
w.o. : Grondstoffen	*+ 12,3*	*+ 1,6*	*+ 28,9*	*+ 20,3*	*— 12,2*	*+ 73,1*	*+ 9,2*	*+ 34,3*	*+ 10,2*	*+ 23,4*	*+ 23,3*	*+ 14,8*	*+ 46,7*	*+ 17,8*
Halffabrikaten	*+ 21,9*	*+ 15,5*	*+ 37,5*	*+ 23,6*	*+ 49,3*	*+ 1,7*	*+ 30,0*	*+ 10,1*	*+ 29,0*	*+ 20,4*	*+ 28,1*	*+ 49,4*	*+ 58,8*	*+ 30,9*
Brandstoffen en energie	+ 10,8	+ 47,9	+ 4,7	— 2,1	+ 27,4	+142,9	+ 28,5	— 31,0	+ 19,9	+139,2	+ 96,5	— 2,8	+ 21,5	+ 20,7
Consumptiegoederen	+ 15,3	+ 27,7	+ 28,6	+ 16,1	+ 39,8	+ 22,4	+ 23,8	+ 9,0	+ 23,2	+ 30,2	+ 32,3	+ 55,4	+ 41,7	+ 24,8
Duurzame produkten	+ 15,9	+ 25,3	+ 31,1	+ 18,5	+ 40,5	+ 26,5	+ 24,2	+ 23,9	+ 23,9	+ 33,4	+ 34,8	+ 65,6	+ 45,4	+ 25,9
Niet duurzame produkten	+ 14,4	+ 29,5	+ 20,7	+ 8,1	+ 38,7	+ 20,8	+ 23,3	— 17,0	+ 22,2	+ 27,8	+ 31,4	+ 53,1	+ 24,6	+ 23,3
w.o. : Voedingsprodukten	*+ 18,1*	*+ 34,3*	*+ 27,5*	*+ 6,6*	*+ 58,6*	*+ 23,8*	*+ 28,6*	*— 20,2*	*+ 26,4*	*+ 20,5*	*+ 30,0*	*+ 53,1*	*+ 20,0*	*+ 26,9*
Andere	*+ 5,8*	*+ 14,1*	*+ 14,1*	*+ 13,1*	*+ 13,9*	*— 2,5*	*+ 11,2*	*+ 26,4*	*+ 12,4*	*+ 39,4*	*+ 37,7*	*+ 37,5*	*+ 64,6*	*+ 14,2*
Investeringsgoederen	— 7,4	+ 8,1	+ 2,5	+ 16,8	+ 4,2	+ 35,1	+ 2,5	— 5,0	+ 2,9	— 16,1	— 14,7	+ 57,1	+ 17,2	+ 1,5
Motoren en vaste investeringen	— 2,1	+ 12,6	+ 0,0	+ 14,9	— 8,3	+ 35,6	+ 2,3	— 5,9	+ 2,6	+ 4,4	+ 6,5	+ 32,7	+ 19,1	+ 3,3
Vervoermaterieel	— 32,7	+ 27,5	+ 19,2	+ 68,2	+ 45,0	+ 58,3	+ 10,9	— 32,8	+ 11,7	— 76,0	— 76,0	+ 71,4	+ 26,1	— 7,8
Wetenschappelijke en medische apparaten	+ 18,3	+ 21,0	+ 29,4	+ 27,9	+ 8,4	+ 30,1	+ 23,8	+ 26,9	+ 23,4	+ 41,7	+ 42,6	+250,0	+ 23,5	+ 25,8
Andere	— 9,1	— 14,7	— 4,2	— 12,2	+ 7,3	+ 17,4	— 7,2	+ 13,0	— 6,3	+ 19,3	+ 18,7	—	+ 7,3	— 3,7
Overige produkten	+ 48,6	+ 24,1	+ 21,3	+198,1	— 65,0	+200,0	— 7,2	+ 34,0	— 36,3	— 13,9	+ 16,4	+ 5,4	+ 4,2	— 25,3
Algemeen totaal	+ 12,9	+ 22,4	+ 23,7	+ 18,4	+ 31,2	+ 11,8	+ 21,1	— 0,8	+ 18,9	+ 16,5	+ 22,5	+ 20,9	+ 29,2	+ 20,6

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Invoer per nijverheidssector

(T.C.I.H.-classificatie)

OMSCHRIJVING	Waarde (miljarden franken)						Percentage van de totale waarde					
	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1971	1972	1973	1974	1975	1976
A. *IJzer- en staalnijverheid*	**22,6**	**22,8**	**30,3**	**45,2**	**38,3**	**46,0**	**3,6**	**3,3**	**3,5**	**3,9**	**3,4**	**3,4**
1. Primaire vormen	6,9	7,4	10,0	15,4	11,6	14,6	1,1	1,1	1,2	1,3	1,0	1,1
2. Halfafgewerkte produkten	15,7	15,4	20,3	29,8	26,7	31,4	2,5	2,2	2,3	2,6	2,4	2,3
B. *Metaalverwerkende nijverheid*	**189,1**	**209,1**	**252,0**	**288,0**	**315,8**	**374,9**	**30,1**	**30,7**	**29,4**	**24,8**	**28,0**	**27,5**
1. Metaalwaren niet elders genoemd	17,0	16,0	19,1	25,9	26,7	29,2	2,7	2,3	2,2	2,2	2,4	2,1
2. Machines (behalve elektrische)	65,7	67,8	81,3	99,9	103,9	110,9	10,4	10,0	9,5	8,6	9,2	8,1
w.o.: machines voor metaalbewerking	(4,3)	(4,3)	(5,1)	(6,9)	(7,4)	(6,1)	(0,7)	(0,6)	(0,6)	(0,6)	(0,7)	(0,4)
textielmachines	(3,6)	(3,9)	(4,5)	(5,8)	(4,6)	(5,2)	(0,6)	(0,6)	(0,5)	(0,5)	(0,4)	(0,4)
3. Elektrische machines en toestellen	34,9	37,4	46,4	58,5	61,1	69,0	5,6	5,5	5,4	5,0	5,4	5,1
4. Vervoermaterieel	71,3	87,7	104,9	103,2	123,5	165,2	11,4	12,9	12,3	8,9	10,9	12,1
w.o.: spoorwegmaterieel	(1,6)	(2,2)	(1,4)	(1,8)	(2,0)	(1,3)	(0,3)	(0,3)	(0,2)	(0,2)	(0,2)	(0,1)
motorwegvoertuigen	(62,2)	(77,0)	(92,8)	(89,7)	(105,8)	(151,7)	(9,9)	(11,1)	(10,8)	(7,7)	(9,4)	(11,1)
schepen	(0,5)	(0,6)	(1,4)	(0,8)	(1,5)	(1,0)	(0,1)	(0,1)	(0,2)	(0,1)	(0,1)	(0,1)
5. Wapens en munitie	0,2	0,2	0,3	0,5	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	—
C. *Industrie der non-ferrometalen*	**28,9**	**28,6**	**44,2**	**58,9**	**35,0**	**49,9**	**4,6**	**4,2**	**5,2**	**5,2**	**3,1**	**3,7**
1. Onbewerkt	25,0	24,4	38,5	50,2	28,2	40,7	4,0	3,6	4,5	4,3	2,5	3,0
2. Bewerkt	3,9	4,2	5,7	8,7	6,8	9,2	0,6	0,6	0,7	0,9	0,6	0,7
D. *Textielnijverheid*	**57,5**	**65,0**	**81,5**	**95,4**	**89,9**	**109,9**	**9,1**	**9,5**	**9,5**	**8,2**	**7,9**	**8,1**
1. Vezels	14,3	15,9	20,5	20,6	14,8	20,3	2,3	2,3	2,4	1,8	1,3	1,5
2. Garens	11,9	12,7	15,5	18,5	17,0	21,7	1,9	1,9	1,8	1,6	1,5	1,6
[illegible]	17,4	19,1	22,7	30,6	27,4	30,8	2,7	2,8	2,8	2,5	2,4	2,3
[illegible]	17,9	59,5	65,3	108,2	98,6	116,0	7,6	7,9	7,6	9,3	8,2	8,3
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	0,8	0,8	0,7	0,8	0,7	0,8

E. *Scheikundige nijverheid*	47,9	55,5	65,3	106,2	93,6	116,0	7,6	7,9	7,6	9,3	8,2	8,5
1. Anorganische produkten	4,9	5,6	5,9	9,0	8,1	10,5	0,8	0,8	0,7	0,8	0,7	0,8
2. Organische produkten	10,3	12,2	15,6	37,8	27,7	34,4	1,6	1,8	1,8	3,2	2,4	2,5
3. Verf-, looi- en kleurstoffen	3,5	3,8	4,9	5,9	4,9	6,7	0,5	0,6	0,6	0,5	0,4	0,5
4. Farmaceutische produkten	7,4	8,5	9,7	12,8	12,8	14,6	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1
5. Kunstmeststoffen	2,4	2,5	3,2	4,4	4,8	5,1	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
6. Diversen	19,4	20,9	26,0	38,3	34,7	44,9	3,1	3,1	3,0	3,3	3,1	3,3
F. *Bereide voedingswaren en genotmiddelen*	**75,7**	**83,9**	**103,6**	**115,4**	**130,6**	**185,5**	**12,0**	**12,3**	**12,1**	**10,0**	**11,5**	**13,6**
w.o. : suiker en suikerwaren	(1,1)	(1,0)	(1,4)	(1,5)	(2,5)	(3,5)	(0,2)	(0,1)	(0,2)	(0,1)	(0,2)	(0,3)
vlees en vleeswaren	(5,5)	(6,8)	(8,6)	(8,6)	(10,4)	(12,6)	(0,9)	(1,0)	(1,0)	(0,8)	(0,9)	(0,9)
zuivelprodukten	(7,1)	(7,1)	(10,2)	(11,6)	(12,7)	(16,9)	(1,1)	(1,0)	(1,2)	(1,0)	(1,1)	(1,2)
G. *Diamantnijverheid*	**22,4**	**25,7**	**37,4**	**37,9**	**34,4**	**50,2**	**3,6**	**3,8**	**4,4**	**3,3**	**3,1**	**3,7**
H. *Steenkolenmijnen en cokesovens*	**13,4**	**14,2**	**17,8**	**29,4**	**25,9**	**26,8**	**2,1**	**2,1**	**2,1**	**2,5**	**2,3**	**2,0**
I. *Petroleumindustrie*	**43,5**	**43,1**	**51,0**	**126,6**	**117,8**	**143,6**	**6,9**	**6,3**	**6,0**	**10,9**	**10,4**	**10,5**
1. Ruw of gedeeltelijk geraffineerd produkt	32,7	33,6	36,9	89,2	83,6	102,6	5,2	4,9	4,3	7,7	7,4	7,5
2. Petroleumprodukten	10,8	9,5	14,1	37,4	34,2	41,0	1,7	1,4	1,7	3,1	3,0	3,0
J. *Diverse industrieën*	**48,3**	**52,1**	**66,8**	**92,9**	**84,7**	**102,8**	**7,7**	**7,6**	**7,8**	**8,0**	**7,5**	**7,5**
1. Bouwmaterialen	1,2	1,4	1,7	3,0	2,9	3,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2
2. Glasnijverheid	3,2	3,5	4,2	4,9	5,5	6,2	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5	0,5
3. Papier en papierwaren	15,4	16,4	20,7	30,1	24,3	30,6	2,5	2,4	2,4	2,6	2,2	2,2
4. Rubber en rubberwaren	7,6	7,6	9,2	12,7	12,9	14,2	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0
5. Hout en houtwaren	12,3	14,1	20,4	26,2	24,0	32,2	2,0	2,1	2,4	2,3	2,1	2,4
6. Olie en vet	4,5	4,4	5,3	9,1	7,1	7,1	0,7	0,6	0,6	0,8	0,6	0,5
7. Schoeisel	4,1	4,7	5,3	6,9	8,0	9,3	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
Totaal (A tot J)	549,3	598,0	749,9	997,9	965,4	1205,6	87,3	87,7	87,6	86,1	85,4	88,4
K. *Overige sectoren*	**79,8**	**83,8**	**106,2**	**162,8**	**165,5**	**157,9**	**12,7**	**12,3**	**12,4**	**13,9**	**14,6**	**11,6**
Algemeen totaal	**629,1**	**681,8**	**856,1**	**1160,7**	**1130,9**	**1363,5**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Relatieve belangrijkheid van de invoer per goederengroep
(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Grondstoffen en halffabrikaten	**284 787**	**312 463**	**328 601**	**356 603**	**455 164**	**582 179**	**518 855**	**659 737**
Landbouwprodukten	10 013	11 518	12 339	13 242	17 797	21 878	21 827	25 212
Industriële produkten	274 774	300 945	916 262	343 361	437 367	560 301	497 028	634 525
w.o. : Grondstoffen	*74 428*	*84 568*	*78 954*	*84 810*	*107 261*	*139 141*	*123 125*	*145 073*
Halffabrikaten	*200 346*	*216 377*	*237 308*	*258 551*	*330 106*	*421 160*	*373 903*	*489 452*
Brandstoffen en energie	**45 007**	**52 095**	**61 079**	**62 368**	**75 327**	**166 388**	**159 423**	**192 428**
Consumptiegoederen	**104 694**	**116 847**	**137 935**	**156 911**	**193 947**	**234 892**	**254 863**	**318 147**
Duurzame produkten	60 121	65 830	77 430	90 312	112 333	139 309	149 444	188 126
Niet duurzame produkten	44 573	51 017	60 505	66 599	81 614	95 583	105 419	130 021
w.o. : Voedingsprodukten	*32 182*	*36 674*	*43 998*	*48 114*	*59 609*	*67 356*	*75 966*	*96 394*
Andere	*12 391*	*14 343*	*16 507*	*18 485*	*22 005*	*28 227*	*29 453*	*33 627*
Investeringsgoederen	**65 807**	**88 432**	**100 692**	**104 315**	**126 153**	**160 341**	**169 391**	**171 922**
Motoren en vaste investeringen	40 461	54 350	63 302	66 041	80 759	101 772	106 021	109 565
Vervoermaterieel	9 962	12 724	11 825	14 046	17 382	21 153	23 666	21 810
Wetenschappelijke en medische apparaten	3 721	4 555	5 313	5 075	5 808	7 529	7 797	9 806
Andere	11 663	16 803	20 252	19 153	22 204	29 887	31 907	30 741
Overige produkten	**758**	**810**	**756**	**1 576**	**5 538**	**16 885**	**28 413**	**21 336**
Algemeen totaal ...	**501 053**	**570 647**	**629 063**	**681 773**	**856 129**	**1 160 685**	**1 130 945**	**1 363 470**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Relatieve belangrijkheid van de invoer per goederengroep

(ten honderd)

OMSCHRIJVING	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Grondstoffen en halffabrikaten	**56,8**	**54,8**	**52,3**	**52,3**	**53,2**	**50,2**	**45,9**	**48,4**
Landbouwprodukten	2,0	2,0	2,0	1,9	2,1	1,9	1,9	1,9
Industriële produkten	54,8	52,8	50,3	50,4	51,1	48,3	44,0	46,5
w.o. : Grondstoffen	*14,8*	*14,8*	*12,6*	*12,5*	*12,6*	*12,0*	*10,9*	*10,6*
Halffabrikaten	*40,0*	*38,0*	*37,7*	*37,9*	*38,5*	*36,3*	*33,1*	*35,9*
Brandstoffen en energie	**9,0**	**9,1**	**9,7**	**9,2**	**8,8**	**14,3**	**14,1**	**14,1**
Consumptiegoederen	**20,9**	**20,5**	**21,9**	**23,0**	**22,7**	**20,2**	**22,5**	**23,3**
Duurzame produkten	12,0	11,5	12,3	13,2	13,1	12,0	13,2	13,8
Niet duurzame produkten	8,9	9,0	9,6	9,8	9,6	8,2	9,3	9,5
w.o. : Voedingsprodukten	*6,4*	*6,5*	*7,0*	*7,1*	*7,0*	*5,8*	*6,7*	*7,1*
Andere	*2,5*	*2,5*	*2,6*	*2,7*	*2,6*	*2,4*	*2,6*	*2,4*
Investeringsgoederen	**13,1**	**15,5**	**16,0**	**15,3**	**14,7**	**13,8**	**15,0**	**12,6**
Motoren en vaste investeringen	8,1	9,5	10,1	9,7	9,4	8,8	9,4	8,0
Vervoermaterieel	2,0	2,2	1,9	2,1	2,0	1,8	2,1	1,6
Wetenschappelijke en medische apparaten	0,7	0,8	0,8	0,7	0,7	0,6	0,7	0,7
Andere	2,3	3,0	3,2	2,8	2,6	2,6	2,8	2,3
Overige produkten	**0,2**	**0,1**	**0,1**	**0,2**	**0,6**	**1,5**	**2,5**	**1,6**
Algemeen totaal ...	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Belgisch-Luxemburg
Geografische indeling van de inv
(miljoen

OMSCHRIJVING	Frankrijk	Nederland	West-Duitsland	Italië	Verenigd Koninkrijk	Denemarken	E.E.G.	Landen met Staatshandel	Andere landen van Europa	Euro
Grondstoffen en halffabrikaten	**113 617**	**94 483**	**152 275**	**15 350**	**62 319**	**1 732**	**442 511**	**12 348**	**43 088**	**497 9**
Landbouwprodukten	4 385	6 195	2 485	151	297	306	13 842	831	1 022	15 6
Industriële produkten	109 232	88 288	149 791	15 199	62 022	1 426	428 669	11 517	42 066	482 2
w.o. : Grondstoffen	*32 429*	*15 728*	*9 691*	*1 062*	*4 177*	*424*	*64 593*	*4 185*	*8 571*	*77 3*
Halffabrikaten	*76 803*	*72 560*	*140 100*	*14 137*	*57 845*	*1 002*	*364 076*	*7 333*	*33 494*	*404 9*
Brandstoffen en energie	**4 569**	**44 654**	**20 985**	**1 094**	**2 909**	**17**	**74 229**	**4 608**	**1 862**	**80 6**
Consumptiegoederen	**74 095**	**66 427**	**70 002**	**26 468**	**14 310**	**3 024**	**256 653**	**4 534**	**16 377**	**277 5**
Duurzame produkten	43 289	27 710	53 782	20 710	8 307	883	154 784	3 271	8 602	166 6
Niet duurzame produkten	30 806	38 717	16 220	5 758	6 003	2 141	101 869	1 263	7 775	110 9
w.o. : Voedingsprodukten	*22 096*	*30 725*	*8 531*	*4 352*	*3 812*	*1 944*	*73 665*	*1 129*	*5 138*	*79 9*
Andere	*8 710*	*7 992*	*7 689*	*1 406*	*2 191*	*197*	*28 204*	*134*	*2 637*	*30 9*
Investeringsgoederen	**29 347**	**27 915**	**60 812**	**8 866**	**11 514**	**1 355**	**140 149**	**1 049**	**11 519**	**152 7**
Motoren en vaste investeringen	18 525	16 518	41 097	5 769	6 307	1 078	89 509	620	7 680	97 8
Vervoermaterieel	3 485	4 522	6 888	1 440	2 445	95	18 886	119	1 320	20 3
Wetenschappelijke en medische apparaten	1 569	1 308	3 348	486	491	81	7 348	66	732	8 1
Andere	5 768	5 567	9 479	1 171	2 191	101	24 406	244	1 787	26 4
Overige produkten	**535**	**1 861**	**3 359**	**322**	**1 024**	**9**	**7 114**	**142**	**6 498**	**13 7**
Algemeen totaal	**222 163**	**235 340**	**307 433**	**52 100**	**92 976**	**6 137**	**920 656**	**22 681**	**79 344**	**1 022**

nomische Unie
goederengroep in 1976
ıken)

aïre	Republiek van Zuid-Afrika	Andere landen van Afrika	Afrika	Verenigde Staten van Amerika	Canada	Andere landen van Amerika	Amerika	Japan	Andere landen van Azië	Azië	Oceanië en andere	Algemeen totaal
8 702	7 660	13 374	39 736	54 241	12 756	19 112	86 109	6 977	19 494	26 471	9 474	659 737
84	264	2 861	3 209	2 149	110	2 950	5 209	1	1 069	1 070	29	25 212
8 618	7 396	10 513	36 527	52 092	12 646	16 162	80 900	6 976	18 425	25 401	9 445	634 525
1 137	*1 355*	*7 042*	*9 534*	*22 964*	*8 748*	*10 914*	*42 626*	*445*	*7 537*	*7 982*	*7 582*	*145 073*
7 481	*6 041*	*3 471*	*26 993*	*29 128*	*3 898*	*5 248*	*38 274*	*6 531*	*10 888*	*17 419*	*1 863*	*489 452*
—	602	11 683	12 285	4 940	27	2 524	7 491	5	91 404	91 409	544	192 428
197	1 289	3 219	4 705	9 043	855	6 088	15 986	11 362	7 641	19 003	889	318 147
11	25	868	904	4 022	175	126	4 323	10 720	5 305	16 025	217	188 126
186	1 264	2 351	3 801	5 021	680	5 962	11 663	642	2 336	2 978	672	130 021
185	*1 257*	*2 348*	*3 790*	*2 923*	*631*	*5 878*	*9 432*	*496*	*2 082*	*2 578*	*662*	*96 394*
1	*7*	*3*	*11*	*2 098*	*49*	*84*	*2 231*	*146*	*254*	*400*	*10*	*33 627*
10	46	43	99	14 439	336	208	14 983	3 170	631	3 801	322	171 922
6	33	34	73	8 607	249	151	9 007	2 137	329	2 466	208	109 565
1	10	1	12	1 270	6	1	1 277	150	19	169	26	21 810
2	3	2	7	1 200	23	3	1 226	355	44	399	27	9 806
1	—	6	7	3 362	58	53	3 473	528	239	767	61	30 741
4 771	13	81	4 865	955	155	1 408	2 518	2	72	74	25	21 236
3 680	9 610	28 400	61 690	83 618	14 129	29 340	127 087	21 516	119 242	140 758	11 255	1 363 470

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Structuur van de in- en uitvoer in 1966 en 1976
(per goederengroep - in %)

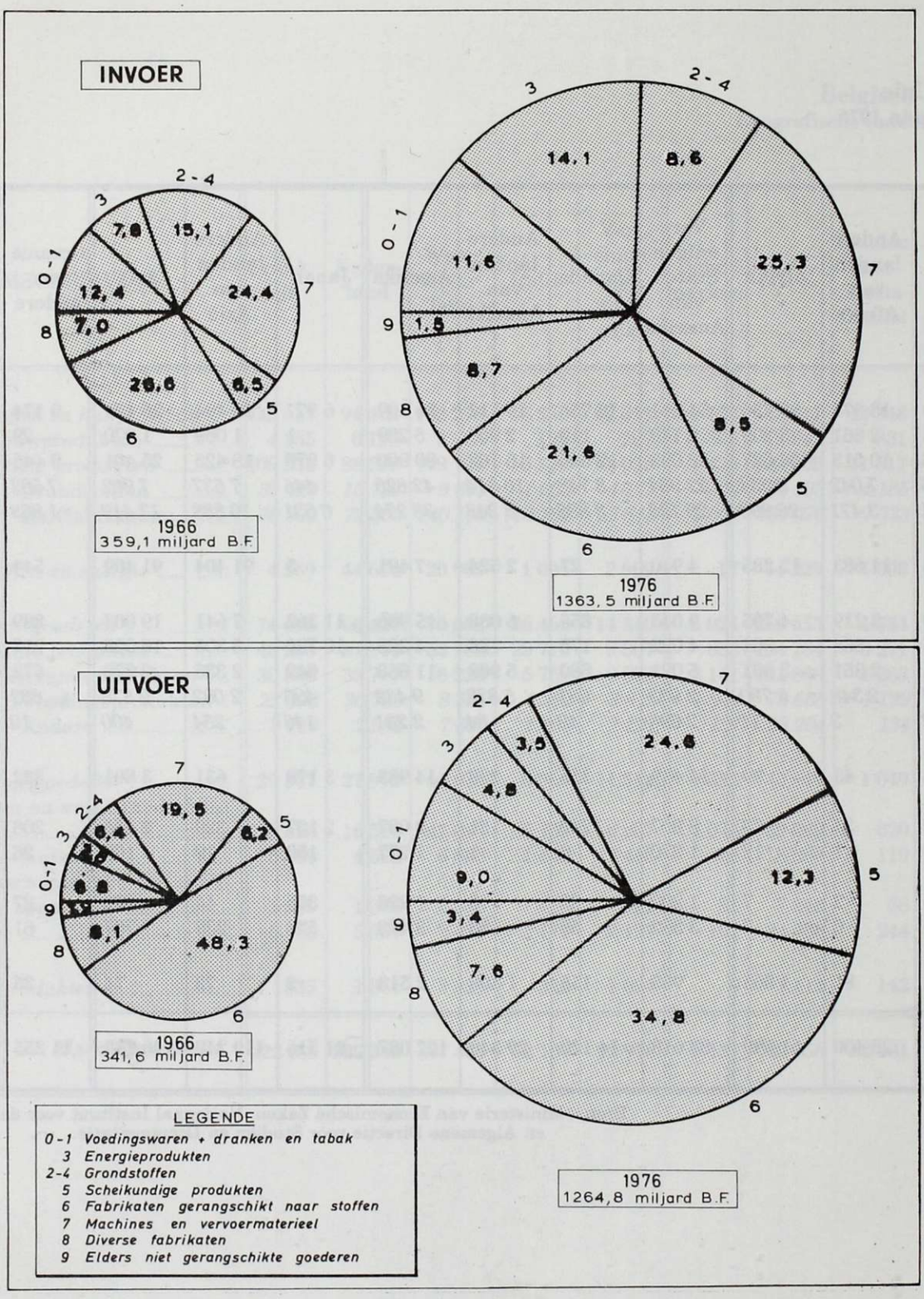

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Hoeveelheidsindexcijfers en indexcijfers van de gemiddelde waarde bij de invoer en bij de uitvoer

(1970 = 100)

OMSCHRIJVING	Hoeveelheidsindexcijfers							Indexcijfers van de gemiddelde waarde						
	1969	1971	1972	1973	1974	1975 (a)	1976	1969	1971	1972	1973	1974	1975 (a)	1976
A. *Invoer*	91,3	108,7	119,2	138,1	141,4	133,2	150,9	96,3	101,6	100,7	109,0	143,3	147,4	158,4
Grond- en hulpstoffen	94,1	106,4	115,9	133,3	136,0	124,7	148,8	97,5	95,9	93,8	106,5	140,6	131,4	137,9
Uitrustingsgoederen	85,1	111,9	121,8	144,7	149,9	149,0	155,9	95,4	104,9	105,0	104,7	115,1	126,5	139,3
Duurzame verbruiksgoederen	92,6	112,7	121,6	147,1	162,8	160,5	187,3	95,0	102,2	111,8	117,8	128,8	141,0	154,6
Niet-duurzame verbruiksgoederen	90,3	117,9	131,2	154,2	163,5	164,3	188,3	97,4	113,2	105,5	110,0	124,2	139,0	146,4
B. *Uitvoer*	91,0	110,0	126,2	141,6	142,6	133,1	151,9	96,1	97,6	99,3	108,3	135,6	139,8	146,9
Grond- en hulpstoffen	94,0	105,6	122,1	136,9	137,2	117,8	137,7	93,7	92,1	92,9	105,6	141,6	134,3	137,5
Uitrustingsgoederen	83,5	106,1	131,2	146,9	162,7	165,6	183,9	96,1	104,2	104,7	106,4	117,5	134,5	144,8
Duurzame verbruiksgoederen	90,5	130,7	132,7	148,6	138,1	141,6	172,6	100,2	103,2	107,9	113,2	127,4	138,7	149,2
Niet-duurzame verbruiksgoederen	88,4	114,1	128,7	145,0	156,7	147,7	158,9	100,7	102,3	105,6	113,0	126,1	138,4	145,1
C. *Ruilvoet* ($=\frac{B}{A}$)								99,8	96,1	98,7	99,4	94,7	94,8	92,8

(a) Verbeterde gegevens.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Speciale handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Hoeveelheidsindexcijfers

(maandgemiddelden per kwartaal - 1970 = 100)

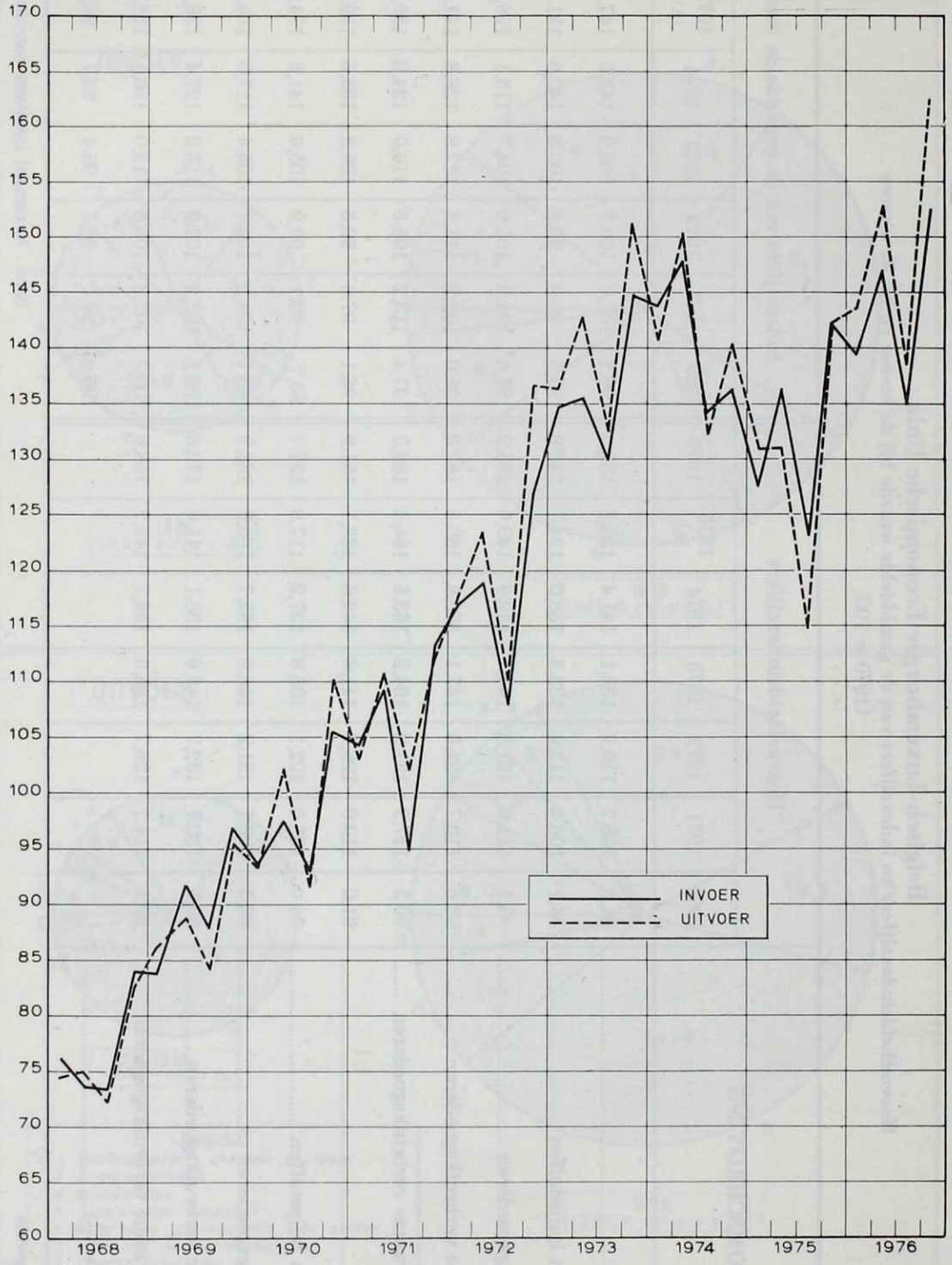

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Speciale handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Hoeveelheidsindexcijfers

(maandgemiddelden per jaar - 1970 = 100)

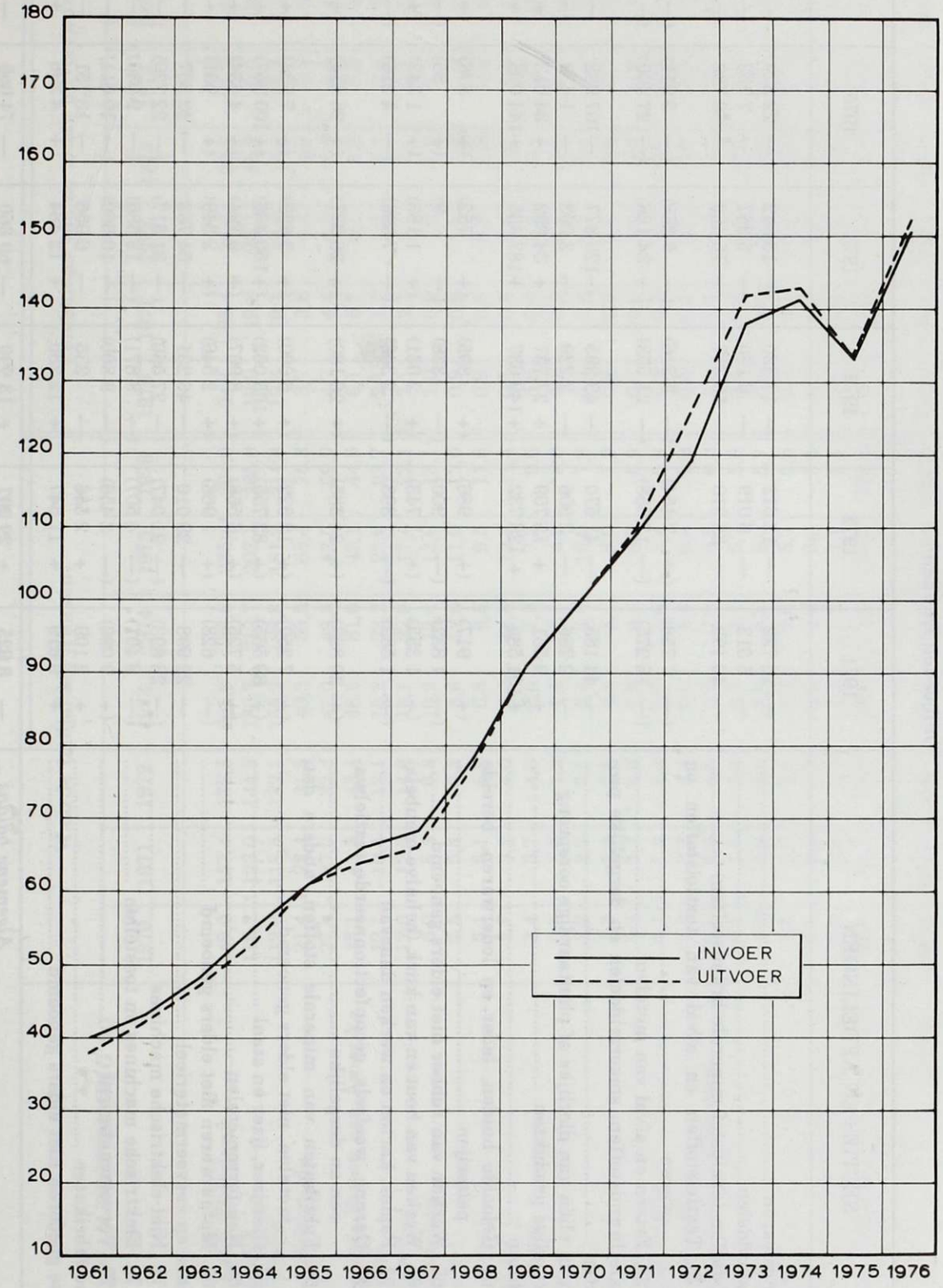

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Analyse van de handelsbalans
volgens de secties en afdelingen van de Type-Classificatie voor de Internationale Handel
(miljoenen franken)

SECTIES EN AFDELINGEN	1971	1972	1973	1974	1975	1976
0. Voedingswaren	— 16 722	— 12 613	— 17 330	— 18 642	— 22 329	— 35 696
1. Genotsmiddelen	— 5 313	— 6 019	— 6 190	— 6 367	— 7 753	— 8 757
2. Grondstoffen (exclusief minerale brandstoffen)	— 40 199	— 38 910	— 50 317	— 76 463	— 60 782	— 71 004
w.o.: 26. Textielstoffen en afval van textielstoffen en -waren	(— 7 758)	(— 7 454)	(— 9 216)	(— 9 368)	(— 5 911)	(— 8 203)
28. Ertsen en afval van metalen	(— 18 275)	(— 17 358)	(— 21 553)	(— 34 186)	(— 27 400)	(— 30 907)
3. Minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke produkten	— 44 185	— 41 570	— 49 985	—129 377	—107 982	—131 522
4. Vetten en oliën van dierlijke of plantaardige oorsprong	— 2 286	— 2 206	— 2 229	— 3 203	— 1 439	— 1 878
5. Scheikundige produkten	+ 9 561	+ 15 709	+ 27 737	+ 34 092	+ 34 013	+ 39 041
6. Fabrikaten	+101 589	+ 128 732	+149 637	+187 435	+144 028	+145 258
61. Gelooide huiden, leder en lederwaren, bereide pelterijen	(+ 917)	(+ 986)	(+ 895)	(+ 752)	(+ 876)	(+ 1 211)
62. Werken van rubber niet elders genoemd	(— 1 832)	(— 900)	(— 338)	(— 9)	(+ 85)	(— 162)
63. Werken van hout en van kurk (behalve meubels)	(+ 1 353)	(+ 1 743)	(+ 2 031)	(+ 1 183)	(+ 1 343)	(+ 1 207)
64. Papier, karton en werken daarvan	(— 1 589)	(— 1 393)	(— 2 306)	(— 7 696)	(— 4 216)	(— 6 639)
65. Garens, weefsels, geconfectionneerde textielwaren en dergelijke	(+ 20 828)	(+ 24 385)	(+ 26 180)	(+ 26 937)	(+ 26 874)	(+ 30 024)
66. Fabrikaten van minerale stoffen, andere dan metalen, niet elders genoemd	(+ 7 250)	(+ 12 622)	(+ 6 600)	(+ 3 659)	(+ 7 534)	(+ 6 838)
67. Gietijzer, ijzer en staal	(+ 69 565)	(+ 82 755)	(+105 062)	(+150 466)	(+105 967)	(+105 467)
68. Non-ferrometalen	(+ 5 725)	(+ 6 568)	(+ 8 967)	(+ 9 794)	(+ 4 634)	(+ 3 194)
69. Metaalwaren niet elders genoemd	(— 628)	(+ 1 966)	(+ 2 546)	(+ 2 349)	(+ 931)	(+ 4 118)
7. Machines en vervoermaterieel	— 22 998	— 28 010	— 46 231	— 54 763	— 42 367	— 33 928
71. Niet-elektrische machines	(— 23 693)	(— 21 047)	(— 27 560)	(— 31 517)	(— 22 720)	(— 21 669)
72. Elektrische machines en toestellen	(— 8 401)	(— 4 507)	(— 8 871)	(— 12 586)	(— 9 036)	(— 6 203)
73. Vervoermaterieel	(+ 9 096)	(— 2 456)	(— 9 800)	(— 10 660)	(— 10 611)	(— 6 056)
8. Diverse fabrikaten	+ 2 109	+ 2 546	— 335	— 6 056	— 13 751	— 22 231
9. Diverse goederen niet elders genoemd	+ 9 619	+ 11 547	+ 12 233	+ 12 484	+ 4 296	+ 22 061
Algemene balans ...	**— 8 825**	**+ 29 207**	**+ 13 990**	**— 60 860**	**— 74 066**	**— 98 656**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Uitvoer per land van bestemming

LAND VAN BESTEMMING (a)	Waarde (miljarden franken)							Percentage van de totale uitvoerwaarde						
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
1. Bondsrep. Duitsland	140,0	157,4	176,5	205,9	236,5	235,4	294,0	24,1	25,4	24,8	23,6	21,5	22,3	23,3
2. Frankrijk	115,2	123,0	144,3	180,7	219,7	202,1	265,8	19,9	19,8	20,3	20,8	20,0	19,1	21,0
3. Nederland	112,6	118,5	132,1	155,2	188,8	181,2	214,4	19,4	19,1	18,6	17,8	17,2	17,1	17,0
4. Groot-Brittannië	21,4	22,4	31,5	40,3	59,3	68,4	76,3	3,7	3,6	4,4	4,6	5,4	6,5	6,0
5. Italië	27,4	27,0	32,4	42,0	49,3	42,5	59,9	4,7	4,4	4,6	4,8	4,5	4,0	4,7
6. Verenigde Staten van Amerika	35,1	41,3	43,4	48,8	61,6	43,1	44,9	6,1	6,7	6,1	5,6	5,6	4,1	3,6
7. Zweden	12,1	10,4	12,1	15,2	22,2	22,6	23,7	2,1	1,7	1,7	1,7	2,0	2,1	1,9
8. Zwitserland	12,0	12,9	14,8	18,1	22,8	17,4	22,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	1,6	1,7
9. Denemarken	6,0	5,5	6,8	10,2	12,4	13,6	18,1	1,0	0,9	1,0	1,2	1,1	1,3	1,4
10. Spanje	5,5	5,4	7,3	8,6	12,6	11,9	13,0	0,9	0,9	1,0	1,0	1,2	1,1	1,0
11. Noorwegen	5,1	5,1	5,6	6,6	8,5	9,5	11,6	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9
12. U.S.S.R.	2,7	3,2	4,0	8,2	14,3	12,8	11,4	0,5	0,5	0,6	0,9	1,3	1,2	0,9
13. Oostenrijk	3,4	3,7	4,6	6,0	7,8	7,3	9,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,8
14. Nigeria	0,8	1,0	1,2	1,5	2,1	4,6	8,0	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,4	0,6
15. Iran	2,2	2,2	2,1	3,4	4,5	10,0	7,9	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4	0,9	0,6
16. Polen	1,3	1,4	2,5	4,8	8,1	8,0	7,9	0,2	0,2	0,4	0,6	0,7	0,8	0,6
17. Japan	4,3	3,7	4,8	7,8	8,5	5,6	6,9	0,7	0,6	0,7	0,9	0,8	0,5	0,5
18. Saoudi-Arabië	1,1	1,3	1,2	1,7	3,6	4,4	6,9	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4	0,5
19. Griekenland	3,2	3,3	4,4	6,0	5,5	6,9	6,8	0,6	0,5	0,6	0,7	0,5	0,7	0,5
20. Zaïre, Rwanda en Burundi	6,0	6,6	5,6	5,9	7,8	6,5	6,0	1,0	1,1	0,8	0,7	0,7	0,6	0,5
21. India	2,1	1,7	2,4	2,3	3,7	5,7	5,8	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5
22. Israël	3,2	3,8	4,6	5,6	6,3	6,0	5,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5
23. Algerië	1,3	1,7	3,1	4,2	5,0	5,7	5,5	0,2	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4
24. Libië	0,3	0,4	1,0	1,6	3,4	3,8	5,4	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	0,4	0,4
25. Brazilië	2,3	2,6	3,2	4,4	11,9	7,1	5,1	0,4	0,4	0,5	0,5	1,1	0,7	0,4
Overige landen	53,4	54,7	59,5	75,1	113,6	111,8	122,1	9,1	8,6	8,3	8,6	10,2	11,0	9,8
Totaal ...	**580,0**	**620,2**	**711,0**	**870,1**	**1 099,8**	**1 056,9**	**1 264,8**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

(a) Gerangschikt naar het bedrag van de uitvoer in 1976.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Invoer per land van herkomst

LAND VAN HERKOMST (a)	Waarde (miljarden franken)							Percentage van de totale invoerwaarde						
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
1. Bondsrep. Duitsland	133,5	158,1	166,4	212,4	257,3	248,4	307,4	23,4	25,1	24,4	24,8	22,2	22,0	22,5
2. Nederland	83,3	103,4	109,0	137,8	191,7	192,3	235,3	14,6	16,4	16,0	16,1	16,5	17,0	17,3
3. Frankrijk	97,6	111,5	133,0	160,6	199,9	196,8	222,2	17,1	17,7	19,5	18,8	17,2	17,4	16,3
4. Groot-Brittannië	33,2	38,9	43,6	55,9	66,8	70,2	92,1	5,8	6,2	6,4	6,5	5,8	6,2	6,8
5. Verenigde Staten van Amerika	50,2	40,2	38,4	48,4	75,5	71,7	83,6	8,8	6,4	5,6	5,6	6,5	6,3	6,1
6. Saoedi-Arabië	4,7	5,7	12,4	14,3	48,2	38,7	53,9	0,8	0,9	1,8	1,7	4,2	3,4	4,0
7. Italië	21,4	24,7	28,4	32,2	43,4	44,0	52,1	3,8	3,9	4,2	3,8	3,7	3,9	3,8
8. Zaïre, Rwanda en Burundi	23,2	13,9	13,2	23,0	29,6	16,7	24,1	4,1	2,2	1,9	2,7	2,6	1,5	1,8
9. Japan	5,8	6,9	8,6	10,5	13,3	15,5	21,5	1,0	1,1	1,3	1,2	1,1	1,4	1,6
10. Zweden	12,1	13,1	13,8	16,2	22,0	19,9	21,4	2,1	2,1	2,0	1,9	1,9	1,8	1,6
11. Zwitserland	6,4	7,6	8,4	11,0	18,9	25,5	21,3	1,1	1,2	1,2	1,3	1,6	2,3	1,6
12. Iran	3,8	3,7	5,2	7,1	13,0	17,7	18,2	0,7	0,6	0,8	0,8	1,1	1,6	1,3
13. Canada	7,6	6,7	6,4	8,2	10,5	11,7	14,1	1,3	1,1	0,9	1,0	0,9	1,0	1,0
14. U.S.S.R.	3,9	5,0	4,6	6,9	10,5	11,0	11,6	0,7	0,8	0,7	0,8	0,9	1,0	0,9
15. Spanje	3,2	3,6	4,7	6,1	8,8	9,7	11,4	0,6	0,6	0,7	0,7	0,8	0,9	0,8
16. Republiek van Zuid-Afrika	4,1	6,4	5,8	7,6	9,8	8,2	9,6	0,7	1,0	0,9	0,9	0,8	0,7	0,7
17. Australië	2,7	2,4	2,9	4,1	5,5	5,6	8,1	0,5	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,6
18. Brazilië	3,9	3,6	3,8	6,2	6,7	6,0	7,2	0,7	0,6	0,6	0,7	0,6	0,5	0,5
19. Noorwegen	3,1	3,4	3,2	4,2	5,3	6,2	6,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
20. Denemarken	2,1	2,3	2,7	3,6	5,5	5,5	6,1	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4
21. Nigeria	1,1	1,4	1,3	1,6	3,8	4,1	6,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4	0,4
22. Argentinië	4,7	4,2	3,7	4,4	4,6	3,3	5,0	0,8	0,7	0,5	0,5	0,4	0,3	0,4
Overige landen	59,0	62,3	62,3	73,8	110,1	102,2	125,0	10,3	9,9	9,1	8,6	9,4	8,9	9,1
Totaal ...	**570,6**	**629,0**	**681,8**	**856,1**	**1160,7**	**1130,9**	**1363,5**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

(a) Gerangschikt naar het bedrag van de invoer in 1976.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Invoer, uitvoer en zichtbare handelsbalans per landengroep
(miljoenen franken)

LANDENGROEP	1975			1976		
	Invoer (c.i.f.)	Uitvoer (f.o.b.)	Saldo	Invoer (c.i.f.)	Uitvoer (f.o.b.)	Saldo
I. *West-Europa*	837 180	839263	2 083	1 000 000	1 038 040	38 040
II. *Oost-Europa*	22 726	31 283	8 557	22 681	30 538	7 857
III. *Afrika*	51 010	42 031	— 8 979	61 690	47 161	—14 529
1. Zaïre	(16 212)	(5 410)	(—10 802)	(23 680)	(5 066)	(—18 614)
2. Zuid-Afrika	(8 154)	(5 409)	(— 2 745)	(9 610)	(4 406)	(— 5 204)
IV. a) *Noord-Amerika*	83 403	47 719	—35 684	97 747	49 544	—48 203
1. U.S.A.	*71 748*	*43 106*	*—28 642*	*83 618*	*44 916*	*—38 702*
2. Canada	*11 655*	*4 613*	*— 7 042*	*14 129*	*4 628*	*— 9 501*
b) *Latijns Amerika*	20 363	25 893	5 530	29 340	19 690	— 9 650
1. Argentinië	(3 299)	(3 033)	(— 266)	(4 994)	(1 027)	(— 3 967)
2. Brazilië	(5 964)	(7 065)	(1 101)	(7 248)	(5 112)	(— 2 136)
3. Venezuela	(1 509)	(5 269)	(3 760)	(1 995)	(4 516)	(— 2 521)
V. *Azië*	108 940	57 501	—51 439	140 758	65 834	—74 924
1. Iran	(17 652)	(9 981)	(— 7 671)	(18 220)	(7 946)	(—10 274)
2. Saoudi-Arabië	(38 682)	(4 386)	(—34 296)	(53897)	(6 873)	(—47 024)
3. Japan	(15 511)	(5 605)	(— 9 906)	(21 516)	(6 879)	(—14 637)
VI. *Oceanië*	6 869	3 808	— 3 061	10 539	4 663	— 5 876
VII. *Andere landen* (a)	454	9 381	8 927	716	9 345	8 629
Algemeen totaal ...	**1 130 945**	**1 056 879**	**—74 066**	**1 363 470**	**1 264 814**	**—98 656**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

(a) Inclusief het boordproviand der vreemde schepen en vliegtuigen.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

In- en uitvoer per landengroep

(miljoenen franken)

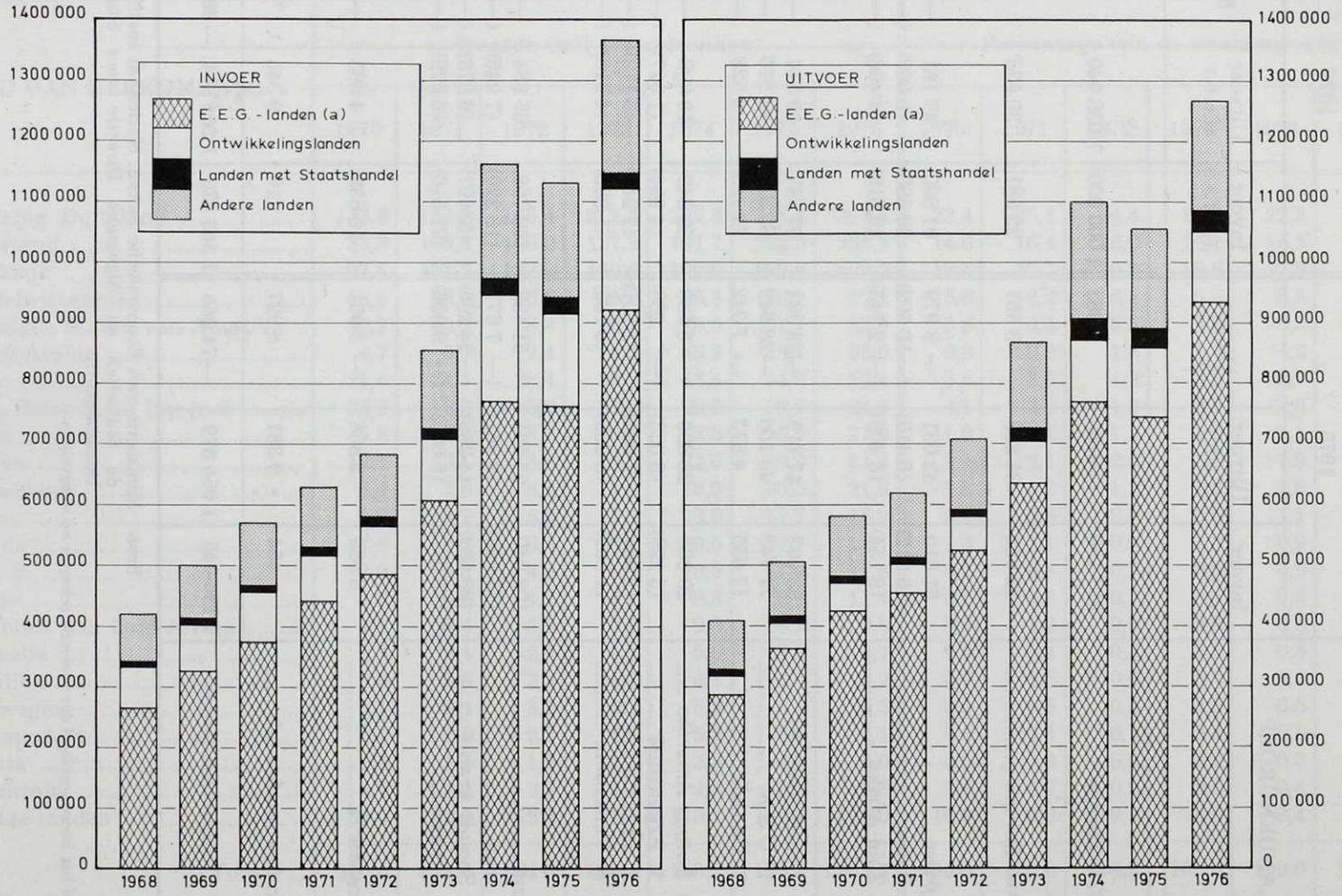

(a) Leden van de E.E.G. op 1 januari 1973.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Evolutie van de in- en uitvoer met de landen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling

(miljoenen franken)

LAND	1975			1976		
	Invoer (c.i.f.)	Uitvoer (f.o.b.)	Saldo	Invoer (c.i.f.)	Uitvoer (f.o.b.)	Saldo
1. *Europese Economische Gemeenschap*	**760 439**	**745 863**	**—14 576**	**920 656**	**932 181**	**11 525**
Frankrijk	196 759	202 073	5 314	222 163	265 820	43 657
Nederland	192 307	181 157	—11 150	235 340	214 412	—20 928
Bondsrep. Duitsland	248 443	235 402	—13 041	307 433	294 045	—13 388
Italië	44 004	42 549	— 1 455	52 100	59 919	7 819
Verenigd Koninkrijk	70 155	68 395	— 1 760	92 076	76 328	—15 748
Ierland	3 279	2 654	— 625	5 407	3 510	— 1 897
Denemarken	5 491	13 633	8 142	6 137	18 146	12 009
2. *Europese Vrijhandelsassociatie*	**61 920**	**65 835**	**3 915**	**60 713**	**76 825**	**16 112**
IJsland	120	449	329	172	554	382
Noorwegen	6 230	9 449	3 219	6 305	11 630	5 325
Zweden	19 862	22 638	2 776	21 354	23 708	2 354
Finland	3 508	5 124	1 616	4 234	5 012	778
Zwitserland	25 496	17 364	— 8 132	21 319	22 058	739
Oostenrijk	4.284	7 323	3 039	4 886	9 596	4 710
Portugal	2 420	3.488	1 068	2 443	4 267	1 824
3. *Andere landen van de O.E.S.O.*	**120 246**	**83 862**	**—36 384**	**147 912**	**89 097**	**—58 815**
— in Noord-Amerika :						
V.S. van Amerika	71 748	43 106	—28 642	83 618	44 916	—38 702
Canada	11 655	4 613	— 7 042	14 129	4 628	— 9 501
— in Azië :						
Japan	15 511	5 605	— 9 906	21 516	6 879	—14 637
— in Europa :						
Spanje	9 747	11 852	2 105	11 444	12 994	1 550
Griekenland	2 041	6 8'0	4 819	2 530	6 777	4 247
Turkije	1 213	3 984	2 771	2 393	4 348	1 955
Yougoslavië (a)	1 686	4 333	2 647	2 040	4 192	2 152
— in Oceanië :						
Australië	5 554	2 907	— 2 647	8 074	3 652	— 4 422
Nieuw-Zeeland	1 091	602	— 489	2 168	711	— 1 457
Totaal O.E.S.O.	**942 605**	**895 560**	**—47 045**	**1 129 281**	**1 098 103**	**—31 178**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

(a) Particulier statuut bij de O.E.S.O.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Saldo van de handelsbalans per landengroep

(percentage van de totale invoer)

LANDENGROEP	1971	1972	1973	1974	1975	1976
I. *West-Europa*	4,4	8,6	4,8	2,5	0,2	2,8
1. Nederland	(2,4)	(3,4)	(1,5)	(—0,3)	(—1,0)	(—1,5)
2. Frankrijk	(1,8)	(1,7)	(1,7)	(1,7)	(0,5)	(3,2)
3. Bondsrep. Duitsland	(—0,1)	(1,5)	(—0,6)	(—1,8)	(—1,2)	(—1,0)
4. Italië	(0,4)	(0,6)	(0,9)	(0,5)	(—0,1)	(0,6)
5. Verenigd Koninkrijk	(—2,6)	(—1,8)	(—1,4)	(—0,6)	(—0,2)	(—1,2)
II. *Oost-Europa*	—0,2	—	0,4	0,9	0,8	0,6
III. *Afrika*	—2,6	—1,7	—1,9	—2,8	—0,8	—1,1
1. Zaïre	(—1,2)	(—1,1)	(—1,5)	(—1,9)	(—1,0)	(—1,4)
2. Zuid-Afrika	(—0,3)	(—0,5)	(—0,4)	(—0,3)	(—0,2)	(—0,4)
IV. a) *Noord-Amerika*	—0,4	0,3	—0,3	—1,6	—3,2	—3,5
1. U.S.A.	*0,2*	*0,7*	*0,1*	*—1,2*	*—2,6*	*—2,8*
2. Canada	*—0,6*	*—0,4*	*—0,4*	*—0,4*	*—0,6*	*—0,7*
b) *Latijns Amerika*	—0,7	—	—0,2	0,6	0,5	—0,7
1. Argentinië	(—0,5)	(—0,3)	(—0,3)	(—0,2	(—	(—0,3)
2. Brazilië	(—0,2)	(—0,1)	(—0,2)	(0,5)	(0,1)	(—0,2)
3. Venezuela	(—0,1)	(0,2)	(0,1)	(0,1)	(0,3)	(—0,2)
V. *Azië*	—2,0	—3,0	—1,6	—5,2	—4,5	—5,5
1. Iran	(—0,2)	(—0,5)	(—0,4)	(—0,7)	(—0,7)	(—0,8)
2. Saoudi-Arabië	(—0,7)	(—1,6)	(—1,5)	(—3,9)	(—3,0)	(—3,4)
3. Japan	(—0,5)	(—0,6)	(—0,3)	(—0,4)	(—0,9)	(—1,1)
VI. *Oceanië*	—0,3	—0,4	—0,3	—0,2	—0,3	—0,4
VII. *Andere landen* (a)	0,4	0,5	0,3	0,6	0,8	0,6
Algemeen totaal .	**—1,4**	**+4,3**	**+1,2**	**—5,2**	**—6,5**	**—7,2**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek en Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

(a) Inclusief het boordproviand der vreemde schepen en vliegtuigen.

Saldo van de handelsbalans der B.L.E.U. per geografische zone
(miljoenen franken)

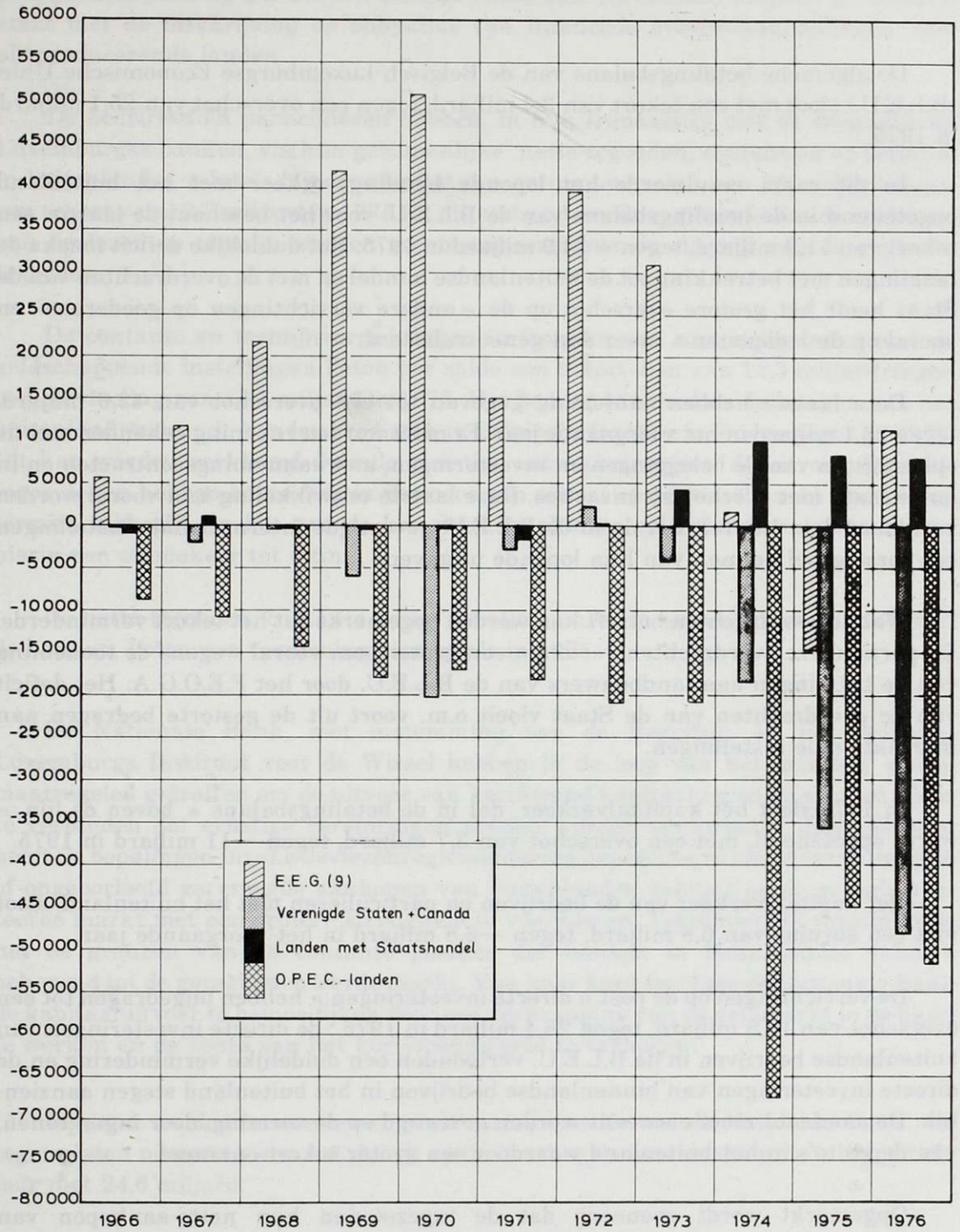

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie voor Studiën en Documentatie.

AFDELING III. — BETALINGSBALANS

De algemene betalingsbalans van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (B.L.E.U.) sloot met een tekort van 3,4 miljard, tegen een overschot van 25,1 miljard in 1975.

In dit raam resulteerde het lopende betalingsverkeer met het buitenland opgetekend in de betalingsbalans van de B.L.E.U. voor het beschouwde jaar in een tekort van 11,9 miljard, tegen + 24,9 miljard in 1975. Het duidelijke deficit inzake de betalingen met betrekking tot de buitenlandse handel en met de overdrachten van de Staat heeft het grotere overschot op de « andere verrichtingen op goederen » en vooral op de « diensten » meer dan geneutraliseerd.

Deze laatste hebben aanleiding gegeven tot een overschot van 43,6 miljard, tegen 28,1 miljard in het voorgaande jaar. Er moet worden rekening gehouden met de opbrengsten van de beleggingen en investeringen, met aannemingscontracten en in enige mate met overheidstransacties. Deze laatste ontwikkeling kan vooral worden verklaard door het feit dat de in de B.L.E.U. gevestigde internationale instellingen een forse groei kennen van hun lopende uitgaven.

Wat de overdrachten betreft kan worden opgemerkt dat het tekort verminderde. De particuliere overdrachten vertonen een groter boni vooral wegens de toeneming van de betalingen aan landbouwers van de B.L.E.U. door het F.E.O.G.A. Het deficit van de overdrachten van de Staat vloeit o.m. voort uit de gestorte bedragen aan internationale instellingen.

In 1976 sloot het kapitaalverkeer, dat in de betalingsbalans « boven de lijn » wordt opgetekend, met een overschot van 3,7 miljard, tegen —11 miljard in 1975.

Het kapitaalverkeer van de bedrijven en particulieren met het buitenland, sloot met een surplus van 6,8 miljard, tegen —6,8 miljard in het voorgaande jaar.

De verrichtingen op de post « directe investeringen » hebben bijgedragen tot een overschot van 18,5 miljard, tegen 28,4 miljard in 1975 : de directe investeringen van buitenlandse bedrijven in de B.L.E.U. vertoonden een duidelijke vermindering en de directe investeringen van binnenlandse bedrijven in het buitenland stegen aanzienlijk. De aandacht moet eveneens worden gevestigd op de vorming, door ingezetenen, van deposito's in het buitenland waardoor een groter tekort ontstond.

Opgemerkt wordt eveneens dat de ingezetenen hun netto-aankopen van buitenlandse effecten aanzienlijk hebben verminderd. Dit kan o.m. worden verklaard door de ongunstige houding van de buitenlandse beurzen. Ook de belangstelling voor buitenlandse obligaties is duidelijk afgenomen. In dit opzicht moet rekening gehouden worden met het gestegen rendement van de nationale uitgiften. Het is tevens niet uitgesloten dat fiscale redenen de aankopen in buitenlandse effecten hebben afgezwakt. Immers door de aanbevelingen van de voogdijoverheid aan de financiële instellingen zijn sommige schakels waardoor die aankopen werden vergemakkelijkt, weggevallen.

Er moet eveneens worden opgemerkt dat het kapitaalverkeer van de overheidsbedrijven aanleiding gaf tot een positief saldo van 7,1 miljard hetgeen in verband staat met de inschrijving op obligaties van financiële overheidsinstellingen door olieproducerende landen.

De bedrijven en particulieren hebben, in hun transacties met de Belgische en Luxemburgse banken, via hun gezamenlijke netto-tegoeden, contant en op termijn, in buitenlandse valuta's bijgedragen tot een gering overschot van 0,2 miljard tegen een tekort van 12,7 miljard in 1975. In dit verband wordt opgemerkt dat de verkopen van deviezen op termijn werden gecompenseerd door de stijging van de contante tegoeden.

De contante en termijnverrichtingen in franken van niet-ingezetenen met de geldscheppende instellingen lieten per saldo een tekort zien van 13,3 miljard, tegen een toevloeiing van 15,1 miljard in 1975. Het bedrag van de door de banken aan het buitenland verleende handelskredieten in Belgische franken is fors gestegen in 1976. Dit kan worden verklaard door de gunstige ontwikkeling van de uitvoer. De niet-ingezetenen hebben bovendien in periodes van onrust op de wisselmarkt franken op termijn verkocht. In het tweede kwartaal, in oktober en november, kwam echter hierin een ommekeer tot uiting.

De netto-tegoeden, contante en op termijn samen, in buitenlandse valuta's van de banken, lieten een toeneming zien, zoals in 1975.

De Nationale Bank, met instemming van de Regering, en het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel hebben in de loop van het jaar een aantal maatregelen getroffen om de uitvoer van kortlopend kapitaal tegen te gaan en aldus te vermijden dat ernstige verstoringen zouden worden veroorzaakt. Het Instituut heeft de bepalingen inzake deviezenreglementering gepreciseerd om onverantwoorde of ongeoorloofd vervroegde aankopen van buitenlandse valuta's op de gereglementeerde markt met een grotere strengheid te voorkomen. Terzelfdertijd verminderde het de grenzen van de contante posities der banken in buitenlandse valuta's behorend tot de gereglementeerde markt. Van haar kant trachtte de Nationale Bank de kapitaaluitvoer te bemoeilijken door een verkrapping van de geldmarkt in de hand te werken en de rente van het kortlopende geld te verhogen.

De goud- en deviezenreserves en de termijnpositie van de Nationale Bank, die tegenposten uitmaken van het deficit op de betalingsbalans daalden voor het gehele jaar met 24,6 miljard.

De vermindering van de contante tegoeden in buitenlandse valuta's (26,2 miljard) moet vooral in verband worden gebracht met het afstaan van deviezen op de markt en bij buitenlandse centrale banken ten einde de B.F. te steunen in het raam van de « slang ». Daarnaast moet rekening gehouden worden met omzettingen in dollars van de Belgische franken die aan het Internationaal Monetair Fonds werden geleend uit hoofde van de « oliefaciliteiten ». Bovendien kocht de Federal Reserve Bank of New York dollars terug met Belgische franken ter aanzuivering van haar trekkingen in de met de Nationale Bank gesloten swapovereenkomst.

De schulden die de Nationale Bank in het eerste en derde kwartaal tegenover het Europese Fonds voor Monetaire Samenwerking aanging uit hoofde van de toepassing van het reeds vermelde slangakkoord, werden nadien volledig afgelost.

De tegoeden bij het Internationaal Monetair Fonds stegen met 1,2 miljard. Enerzijds vermeerderde de vordering van de Nationale Bank op het Fonds uit hoofde van haar deelneming aan de « oliefaciliteiten » en van nettotrekkingen in Belgische franken door verscheidene landen, maar anderzijds sprak de Nationale Bank haar tegoed bijzondere trekkingsrechten aan voor de aflossing van schulden tegenover het Europese Fonds voor Monetaire Samenwerking.

*
* *

Balans van de internationale betalingen van de B.L.E.U. in 1975 en 1976

(miljarden franken)

OMSCHRIJVING	Ontvangsten		Uitgaven		Saldo	
	1975	1976 (a)	1975	1976 (a)	1975	1976 (a)
A. *Goederen- en dienstentransacties :*						
1. Goederentransacties	932,3	1 053,8	914,0	1 089,6	+18,3	—35,8
a) Uitvoer en invoer	*872,5*	*990,7*	*887,8*	*1 066,2*	*—15,3*	*—75,5*
b) Loonwerk	*26,3*	*31,7*	*10,5*	*10,3*	*+15,8*	*+21,4*
c) Arbitrageverrichtingen	*16,8*	*21,5*	—	—	*+16,8*	*+21,5*
d) Niet-monetair goud	*16,7*	*9,9*	*15,7*	*13,1*	*+ 1,0*	*— 3,2*
2. Vrachtkosten	48,9	53,4	42,2	45,5	+ 6,7	+ 7,9
3. Verzekeringskosten voor goederenvervoer	1,2	1,3	1,7	1,7	— 0,5	— 0,4
4. Andere vervoerkosten	17,7	20,2	17,0	20,1	+ 0,7	+ 0,1
5. Verplaatsingen in het buitenland	31,8	35,3	51,9	59,2	—20,1	—23,9
6. Inkomsten uit investeringen	150,2	155,3	133,8	131,8	+16,4	+23,5
7. Overheidstransacties niet elders vermeld	24,5	29,0	9,4	10,5	+15,1	+18,5
8. Andere diensten	90,8	106,7	81,0	88,8	+ 9,8	+17,9
a) Royalties voor speelfilms, voor patent- en auteursrechten	*12,1*	*13,7*	*14,3*	*15,2*	*— 2,2*	*— 1,5*
b) Makelaars- en commissielonen	*44,8*	*53,6*	*36,0*	*40,0*	*+ 8,8*	*+13,6*
c) Grensarbeiders	*13,8*	*15,3*	*8,3*	*9,4*	*+ 5,5*	*+ 5,9*
d) Verzekeringspremiën en -uitkeringen	*8,2*	*10,1*	*9,1*	*9,7*	*— 0,9*	*+ 0,4*
e) Diversen	*11,9*	*14,0*	*13,3*	*14,5*	*— 1,4*	*— 0,5*
Totaal van de transacties op goederen en diensten (b)	**1 297,4**	**1 455,0**	**1 251,0**	**1 447,2**	**+46,4**	**+ 7,8**
(w.o. : diensten = 2 tot 8)	**(365,1)**	**(401,2)**	**(337,0)**	**(357,6)**	**(+28,1)**	**(+43,6)**
B. *Overdrachten :*						
9. Particulieren	25,3	31,4	18,2	21,5	+ 7,1	+ 9,9
10. Staat	3,4	3,5	32,0	33,1	—28,6	—29,6
Totaal overdrachten	**28,7**	**34,9**	**50,2**	**54,6**	**—21,5**	**—19,7**

(vervolg op blz. 438)

Balans van de internationale betalingen van de B.L.E.U. in 1975 en 1976 (vervolg)

(miljarden franken)

OMSCHRIJVING	Ontvangsten		Uitgaven		Saldo	
	1975	1976 (a)	1975	1976 (a)	1975	1976 (a)
C. *Kapitaalverkeer van de overheid :*						
11. Staat	1,7	1,8	5,9	4,9	— 4,2	— 3,1
a) Lange termijn	*0,1*	*1,1*	*4,9*	*4,7*	— *4,8*	— *3,6*
— Aandelen	(—)	(—)	(2,0)	(0,9)	(— 2,0)	(— 0,9)
— Leningen	(0,1)	(1,1)	(1,4)	(2,6)	(— 1,3)	(— 1,5)
— Contractuele aflossingen	(—)	(—)	(1,5)	(1,2)	(— 1,5)	(— 1,2)
b) Korte termijn	*1,6*	*0,7*	*1,0*	*0,2*	+ *0,6*	+ *0,5*
12. Andere overheidsorganen	—	—	—	—	—	—
Totaal van het kapitaalverkeer van de overheid ...	**1,7**	**1,8**	**5,9**	**4,9**	**— 4,2**	**— 3,1**
D. *Kapitaalverkeer van de bedrijven en particulieren :*						
13. Overheidsbedrijven	1,8	1,6	0,3	1,4	+ 1,5	+ 0,2
14. Financiële bemiddelingsinstellingen van de overheidssector	0,1	7,7	1,8	0,6	— 1,7	+ 7,1
15. Particuliere sector (netto gegevens)	55,3	50,8	61,9	51,3	— 6,6	— 0,5
a) Gekende effectentransacties	*1,6*	*0,6*	*36,1*	*11,4*	—*34,5*	—*10,8*
— Belgische	(1,6)	(0,6)	(—)	(—)	(+ 1,6)	(+ 0,6)
— Buitenlandse	(—)	(—)	(36,1)	(11,4)	(—36,1)	(—11,4)
b) Overige	*53,7*	*50,2*	*25,8*	*39,9*	+ *27,9*	+ *10,3*
Totaal van het kapitaalverkeer van de bedrijven en particulieren ...	**57,2**	**60,1**	**64,0**	**53,3**	**— 6,8**	**+ 6,8**

(vervolg op blz. 439)

Balans van de internationale betalingen van de B.L.E.U. in 1975 en 1976 *(vervolg)*

(miljarden franken)

OMSCHRIJVING	Ontvangsten		Uitgaven		Saldo	
	1975	1976	1975	1976	1975	1976
E. *Vergissingen en weglatingen*	**11,2**	**4,8**	**—**	**—**	**+11,2**	**+ 4,8**
Algemeen totaal ...	**1 396,2**	**1 556,6**	**1 371,1**	**1 560,0**	**+25,1**	**— 3,4**
F. *Financiering van het totaal :*						
1. Herfinanciering buiten de geldscheppende instellingen van commerciële vorderingen op het buitenland (stijging : —)					+ 0,7	+ 2,6
2. Mutaties van de goudvoorraad en de netto-deviezenpositie van de geldscheppende instellingen :						
— Nationale Bank van België					+18,2	—22,7
— Belgische en Luxemburgse banken :						
Belgische en Luxemburgse franken					— 6,2	+ 3,7
Buitenlandse geldsoorten					+12,0	+13,5
— Diverse geldscheppende instellingen					+ 0,4	— 0,5

(a) Voorlopige gegevens.
(b) In de ontvangsten is het positif saldo van de arbitrageverrichtingen.

Bron : Nationale Bank van België.

Verrichtingen met het buitenland, verrichtingen in buitenlandse valuta's van de ingezetenen met de Belgische en Luxemburgse geldscheppende instellingen en termijnvalutatransacties (a)

(miljarden franken)

	1973	1974	1975	1976 (h)
1. — *Goederen- en dienstenverkeer* (rubriek A van de algemene betalingsbalans)	+57,1	+50,4	+46,4	+ 7,8
2. — *Overdrachten* (rubriek B van de algemene betalingsbalans)	—12,1	—14,6	—21,5	—19,7
3. — *Kapitaalverkeer van de overheid :*				
Rubriek C van de algemene betalingsbalans	— 4,4	— 3,9	— 4,2	— 3,1
Vermeerdering (+) of vermindering (—) van de schuld in buitenlandse valuta's tegenover de Belgische en Luxemburgse banken	— 0,3	+ 0,1	+ 0,3	+ 0,6
Vermeerdering (—) of vermindering (+) van het bedrag van de op termijn van de N.B.B. te ontvangen buitenlandse valuta's	..	..	..	..
4. — *Kapitaalverkeer van de bedrijven en particulieren* (b) :				
Rubriek D van de algemene betalingsbalans	—13,1	— 5,1	— 6,8	+ 6,8
Mutatie in de tegoeden en verplichtingen in buitenlandse valuta's van de ingezetenen tegenover de Belgische en Luxemburgse banken :				
Vermeerdering (—) of vermindering (+) van tegoeden :				
Vorderingen in buitenlandse valuta's	—10,8	—21,7	—57,0	—23,0
Bedrag van de op termijn te ontvangen buitenlandse valuta's	—53,2	—13,9	— 3,2	—15,8
Vermeerdering (+) of vermindering (—) van verplichtingen :				
Schulden in buitenlandse valuta's	+11,8	+14,1	+52,5	+15,0
Bedrag van de op termijn te leveren buitenlandse valuta's	+46,7	+12,5	— 5,0	+24,0
5. — *Mutatie van de tegoeden en verplichtingen in Belgische en Luxemburgse franken van de niet-ingezetenen tegenover de Belgische en Luxemburgse banken en tegenover diverse geldscheppende instellingen :*				
Vermeerdering (—) of vermindering (+) van de verplichtingen in de vorm van commerciële kredieten bij hun oorsprong gefinancierd door de Belgische banken	— 5,7	—10,7	— 4,8	—11,7
Vermeerdering (+) of vermindering (—) van het overschot van de tegoeden op de overige contante verplichtingen	+18,3	+ 6,5	+10,1	+ 4,0
Vermeerdering (+) of vermindering (—) van het overschot van het bedrag der op termijn te ontvangen Belgische en Luxemburgse franken t.o.v. het bedrag van de op termijn te				

6. — *Buitenlandse valutapositie van de Belgische en Luxemburgse banken* (c) :				
Vermeerdering (—) of vermindering (+) van de positie à contant (d)	— 9,1	— 7,9	— 6,9	— 7,3
Vermeerdering (—) of vermindering (+) van de positie op termijn	+ 5,4	+12,4	— 1,2	— 2,6
7. — *Vergissingen en weglatingen :*				
Rubriek E van de algemene betalingsbalans	+ 6,8	+ 3,7	+11,2	+ 4,8
Afwijkingen in de statistieken van de contante verrichtingen met de ingezetenen en in die van de termijnverrichtingen	— 2,7	+ 1,5	— 0,9	+ 1,2
Totaal 1 *tot* 7 ...	**+34,4**	**+13,4**	**+18,8**	**—24,6**
8. — *Tegenposten van het totaal in de balans van de N.B.B.* [vermeerdering (+); vermindering (—)] :				
Goudvoorraad	— 1,6	..	..	..
Tegoeden bij het I.M.F. (e)	+ 3,9	— 1,3	+ 5,1	+ 1,2
Netto tegoeden op het Europees Fonds voor Monetaire Samenwerking	+ 3,5	— 3,5	..	..
Netto buitenlandse valutapositie :				
Contante tegoeden (f)	+30,8	+17,7	+13,9	—26,2
Overschot van het bedrag der op termijn te ontvangen buitenlandse valuta's op het bedrag van de op termijn te leveren buitenlandse valuta's	— 8,3	+15,3	+ 1,2	+12,0
Netto tegoeden in Belgische franken op niet-ingezetenen :				
Contante tegoeden (g)	— 0,6	—0,5	—0,6	+ 0,4
Overschot van het bedrag van de op termijn te ontvangen Belgische franken op het bedrag van de op termijn te leveren Belgische franken	+ 6,7	—14,3	— 0,8	—12,0

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Wat de deviezentransacties op termijn betreft, excl. de aankopen en verkopen door ingezetenen en buitenlanders van buitenlandse valuta's tegen buitenlandse valuta's. Vanaf januari 1974 zijn de mutaties van de tegoeden en van de verplichtingen, à contant en op termijn, in buitenlandse geldsoorten van de Belgische en Luxemburgse banken en van de Nationale Bank van België omgezet in Belgische franken tegen de wisselkoersen van de periode; zij houden geen rekening met de boekhoudkundige veranderingen die de tegenwaarde in Belgische franken van de aan het begin van de periode bestaande bedragen in buitenlandse geldsoorten kan hebben ondergaan ten gevolge van wisselkoersveranderingen tijdens de periode.
(b) Andere dan de geldscheppende instellingen.
(c) Overschot van de tegoeden in buitenlandse valuta's op de verplichtingen in buitenlandse valuta's.
(d) Exclusief de vastliggende activa (in hoofdzaak de deelnemingen van de banken in hun buitenlandse dochtermaatschappijen) die reeds zijn opgetekend onder rubriek 4.1 van de bovenstaande tabel aangezien zij in de betalingsbalans beschouwd worden als een directe investering.
(e) Exclusief de mutatie van de speciale trekkingsrechten ten gevolge van toewijzingen.
(f) Incl. de financiële bijstand op middellange termijn E.E.G.
(g) Met uitzondering van de uitvoeraccepten die in deze tabel opgenomen zijn onder rubriek 5.1.
(h) Voorlopige gegevens.

HOOFDSTUK II

INTERNATIONALE ECONOMISCHE SAMENWERKING

AFDELING I. — ALGEMENE OVEREENKOMST VOOR HANDEL EN TARIEVEN (G.A.T.T.) (1)

Volgens een in maart door de G.A.T.T. gepubliceerde studie, « De internationale handel en de huidige vooruitzichten », daalde in 1975 de wereldhandel met ca 6 % t.o.v. 1974. Deze teruggang is de tweede sedert de jongste wereldoorlog : in 1958 liep de wereldhandel immers met 1 % terug. De recente vermindering van de internationale handel ging gepaard met een inkrimping van de wereldproduktie ad 2 %, waarbij die van de industrielanden 8 % bereikte. De stijging van de wereldexportprijzen (10 % in 1975, tegen 40 % in 1974) is toe te schrijven aan de sector van de fabrieksprodukten. De primaire produkten, behalve de aardolie, lagen in 1975 op een geringer peil dan in 1974.

De Europese Economische Commissie (E.E.G.) deed op 7 april 1976 te Geneve ten gunste van de ontwikkelingslanden het aanbod van handelsconcessies voor tropische produkten dat op 1 januari 1977 ingaat. Dit aanbod werd gedaan ter gelegenheid van de multilaterale handelsbesprekingen die in het raam van de G.A.T.T. plaats vinden. Het heeft betrekking op 180 produkten en volgens de E.E.G. strekken de aangeboden concessies over een invoervolume in de E.E.G. ter waarde van 1,8 miljard rekeneenheden.

De Europese Gemeenschap diende op 15 juni bij de G.A.T.T.-raad een fel protest in tegen de beperkingen die de Verenigde Staten aan de invoer van speciale staalsoorten oplegden. De vertegenwoordiger van de E.E.G. beklemtoonde dat, in tegenstelling met de Amerikaanse beweringen, de moeilijkheden waarmee de Amerikaanse producenten van speciale staalsoorten te kampen hebben, niet te wijten zijn aan een overdreven invoer, maar wel aan de wereldcrisis. De beslissing van de Verenigde Staten is strijdig met art. 19 van de G.A.T.T. en de E.E.G. maakt voorbehoud voor haar rechten.

Het protest van de E.E.G. werd door verschillende delegaties gesteund, o.m. die van Zweden, Canada en Oostenrijk. Zijnerzijds voerde de vertegenwoordiger van de

(1) De bronnen van deze afdeling zijn excerpten uit G.A.T.T.-documenten en uit « Le monde diplomatique ».

Verenigde Staten aan dat de Amerikaanse commissie van de buitenlandse handel had vastgesteld dat de invoer van speciale staalsoorten een ernstig nadeel aan de nijverheid berokkende. Hij voegde er aan toe dat de beperkingen slechts drie jaar zullen lopen — i.p.v. vijf jaar, zoals aanvankelijk voorzien — en dat het om een « zeer bijzonder geval » gaat dat slechts op 2 % van de staalimport van de Verenigde Staten betrekking heeft.

De G.A.T.T.-raad besloot op 15 juli een reeks klachten van de Verenigde Staten tegen het handelsbeleid van de Europese Economische Gemeenschap ter studie te nemen. Zo werd op het voorstel van de vertegenwoordiger van de Verenigde Staten een groep van deskundigen opgericht, die ermee belast werd een onderzoek te wijden aan het stelsel van de minimumprijzen, van de vergunningen en van het door de E.E.G. aan de invoer van sommige fruit- en groentenconserven opgelegde borgsysteem. De oprichting van een deskundigengroep is bij de G.A.T.T. een betrekkelijk zeldzaam feit. Het bekendste precedent is dat ten tijde van de « kippenoorlog ». De groep bestaat uit specialisten die tot geen van de betrokken partijen behoren en heeft tot taak de mening van de tegenstanders te vernemen en een onpartijdig standpunt te geven. De Raad heeft tevens besloten tot de oprichting van een werkgroep die verslag moet uitbrengen over het systeem van verzekering tegen inflatie dat sommige staten aan de exporteurs toekennen; ook dit is op het verzoek van de Verenigde Staten.

De Commissie van de Europese Gemeenschappen diende op 7 juli haar schema inzake verlaging van douanetarieven in bij de werkgroep « tarieven » van de multilaterale handelsbesprekingen die onder de bescherming van de G.A.T.T. plaats grijpen. De Europese Commissie stelt voor het geldende douanetarief voor nijverheidsprodukten te verlagen met een aan hun huidig peil gelijk percentage (het voorstel heeft geen betrekking op de landbouwprodukten); deze vermindering zou in vier keren gebeuren : zo zou een aanvankelijk op 20 % bepaald recht achtereenvolgens verminderd worden met 20 %, daarna met 16 %, 13,44 % en 11,63 % en dan op 10,28 % komen. Volgens de vertegenwoordiger van de Commissie zou de goedkeuring van het communautair schema resulteren in « een aanzienlijke en geharmoniseerde verlaging van de door de ontwikkelde landen voor de nijverheidsprodukten opgelegde rechten ». De Verenigde Staten verklaarden zich niet voldaan met deze voorstellen; de Amerikaanse vertegenwoordiger deed opmerken dat de gevolgen van deze formule « minimaal » zouden zijn en tot geringere verlagingen zouden leiden dan die welke tijdens de besprekingen van de Kennedy Round bewerkstelligd werden.

De tijdens de eerste helft van het decennium op wereldvlak ingetreden ernstige gebeurtenissen maakten een omvorming van de produktiestructuren noodzakelijk en dat zal wellicht het voortduren van een vrij aanzienlijke werkloosheid gedurende verschillende jaren meebrengen, aldus het in september door de G.A.T.T. gepubliceerd jaarverslag over de vooruitzichten van de internationale handel. Volgens de G.A.T.T. zijn deze ernstige gebeurtenissen de ineenstorting van het internationaal muntsysteem, de inflatie, het duurder worden van de aardolie en de recessie. De structurele omvorming van de vraag en van de produktie die zich thans op de gehele

wereld in verschillende mate voordoet, onderstelt een herverdeling van de arbeidskrachten en van het kapitaal onder de verschillende sectoren van de economie, aldus het verslag. Dienvolgens is het waarschijnlijk dat zeer vaak de gebeurlijke aanwending van de arbeidskrachten of van het kapitaal niet dezelfde zal zijn als vóór de recessie. Derhalve is het mogelijk dat in sommige sectoren van het bedrijfsleven een schaarste van aanbod zal bestaan, terwijl andere verder zullen af te rekenen hebben met overschot-capaciteiten. De inflatie, het gebrek aan evenwicht op de betalingsbalansen, de omvorming van de produktiestrukturen zijn de fundamentele factoren die verder invloed zullen uitoefenen op de wereldeconomie tot minstens het einde van dit decennium, zo meent de G.A.T.T.

De goedkeuring van beperkingsmaatregelen voor de prijzen, om de inflatie te bestrijden, dreigt de met de herstrukturering verbonden werkloosheid nog te verergeren, zo zegt nog het verslag, maar het ontbreken van dergelijke maatregelen kan aanleiding geven tot een algemeen inflatoir processus.

Volgens de conclusies van de met gesloten deuren op 12 november te Geneve vergaderde G.A.T.T.-raad is het Amerikaanse stelsel D.I.S.C. (Domestic International Sail Corporation), waarmee de Amerikaanse vennootschappen die aan het buitenland verkopen sedert 1 januari 1972 begunstigd zijn, strijdig met de door de Verenigde Staten bij de Algemene Overeenkomst onderschreven verplichtingen. In een door de G.A.T.T.-deskundigen, als gevolg van een klacht van de Europese Economische Gemeenschap, verrichte studie wordt toegelicht dat aldus 75 % van de Amerikaanse uitvoer gebeurt in strijd met de regels van de internationale handel.

Na het onderzoek van drie andere, naar aanleiding van Amerikaanse klachten uitgewerkte verslagen, stelde de Raad vast dat sommige in België, Frankrijk en Nederland geldende fiscale maatregelen ter begunstiging van de uitvoer, evenzeer als de Amerikaanse praktijken, een verkapte steun aan de export vormen en eveneens strijdig zijn met de bepalingen van de G.A.T.T. De Raad nam geen maatregelen, omdat zijn leden om termijnen verzochten om de inhoud van de verslagen te kunnen onderzoeken.

Op het van 29 november tot 10 december te Geneve bijeengekomen G.A.T.T.-Textielcomité waren de vertegenwoordigers aanwezig van de 39 landen, die in december 1973 een overeenkomst tot reglementering van de internationale handel in textielprodukten (multivezelovereenkomst) ondertekenden. De deelnemers maakten de balans op van de toepassing van deze overeenkomst, die op het einde van 1977 verstrijkt. Eenstemmigheid werd bereikt over de noodzakelijkheid tot vernieuwing, maar de meningen liepen uiteen wat de modaliteiten daarvan betreft. De Verenigde Staten, Zweden en de meeste ontwikkelingslanden wensen een verlenging zonder meer; de Europese Gemeenschap daarentegen, gesteund door Canada en Oostenrijk, verzocht om de wijziging van de overeenkomst, omdat de gestelde oogmerken niet werden bereikt (regularisering van de invoer uit de ontwikkelingslanden).

AFDELING II.
ORGANISATIE VOOR ECONOMISCHE SAMENWERKING EN ONTWIKKELING (O.E.S.O.)[1]

§ 1. — RAAD VAN MINISTERS VAN DE O.E.S.O.

Tijdens de 15e zitting van de Ministerraad van de O.E.S.O. te Parijs op 21 en 22 juni 1976 werd een gemeenschappelijke economische strategie uitgewerkt. Daarmee wordt beoogd de lidstaten van de Organisatie er toe aan te zetten het tempo van het economisch herstel te matigen, om een terugkeer naar een inflatoir verloop te verhinderen, daar dit onvermijdelijk tot in 1977-1978 tot een nieuwe periode van wereldrecessie zou leiden.

Dienvolgens moeten de beleidsmaatregelen van de regeringen streven naar vaste prijzen en volledige tewerkstelling, dank zij een gematigde maar duurzame economische groei, hetgeen erop neerkomt dat het herstel van de volledige tewerkstelling en de terugkeer naar normale rata van capaciteitenaanwending in de O.E.S.O.-zone geleidelijk zullen gebeuren en over verschillende jaren zullen gespreid zijn.

Tussen 1976 en 1980 is een gemiddelde jaarlijkse groei van 5 % wenselijk, evenals een jaarlijkse toeneming van de wereldhandel met 8 %; de in aanmerking genomen beleidsmaatregelen zullen eerder de investeringen dan de consumptie ten goede komen. Voorts is het inkomensbeleid weliswaar noodzakelijk, maar kon toch niet in de plaats treden van een gezond beleid tot regeling van de vraag. Tenslotte hernieuwde de O.E.S.O.-Raad voor één jaar de in mei 1974 aangegane verbintenis, geen beroep te doen op beperkende handelspraktijken (2).

De Ministerraad werkte een « gedragscode » uit inzake de transnationale vennootschappen; deze vennootschappen worden verzocht geen praktijken meer toe te passen zoals de steekpenningen, de prijzen van interne cessie, het misbruik van machtsposities en het publiek betere informatie te verstrekken (3). Daarentegen verbinden de regeringen van de O.E.S.O.-landen zich ertoe deze vennootschappen o.m. op het fiscaal vlak, op dezelfde wijze te behandelen als de eigen ondernemingen.

Tijdens dezelfde zitting oordeelden de ministers van buitenlandse zaken dat sterke economische opleving in talrijke ontwikkelde landen de toestand van de ontwikkelingslanden, evenals de evolutie van de betalingsbalansen zal ten goede komen. Bovendien beklemtoonden zij dat het door de verbetering van de wereldeconomie noodzakelijk is evenwichtiger en billijker economische betrekkingen voor de ontwikkelingslanden te bewerkstelligen, maar de voortzetting van de dialoog met de landen vergt een nauwe samenwerking en een hechtere coördinatie onder de industrielanden. Deze cohesie zou tot uiting moeten komen in de Noord-Zuid-dialoog op het gebied van de energie en in de handelsbetrekkingen met de Oostbloklanden.

---

(1) De bronnen van deze afdeling zijn excerpten van O.E.S.O.-documenten en van « Le Monde diplomatique ».

(2) Portugal ondertekende niet deze verbintenis, waartegen Groot-Brittannië, Australië en Nieuw-Zeeland voorbehoud maakten.

(3) In de tekst zijn geen juridische sancties voor niet-eerbiediging van de code opgenomen.

§ 2. — INTERNATIONAAL ENERGIEAGENTSCHAP

Het Internationaal Energieagentschap werd in 1974 opgericht en publiceerde op 24 september zijn eerste verslag waarin in 1976 het door de 19 lidstaten toegepaste beleid tot bewaring van de energie werd onder de loep genomen. De voornaamste conclusie is dat aanzienlijke resultaten op het stuk van de energiebezuiniging werden bereikt, maar dat de vraag nog aanmerkelijk kan worden verminderd. Het Agentschap wenst dus daadkrachtiger behoudsprogramma's : een indicatieve lijst van daartoe nodige maatregelen is opgenomen in het verslag dat trouwens sectorsgewijze de reeds bereikte energiebesparingen ontleedt en de resultaten en de doeltreffendheid van de beleidsvoering en programma's van elke lidstaat nagaat.

De op 29 en 30 januari te Parijs bijeengekomen Directieraad van het Internationaal Energieagentschap sloot een overeenkomst over een samenwerkingsprogramma op lange termijn. De lidstaten van het Agentschap legden de doelstellingen op middellange en lange termijn vast met het oog op het bereiken van een verminderde afhankelijkheid van de groep ten aanzien van de ingevoerde aardolie en een periodiek overzicht van de bereikte vooruitgang bij de verwezenlijking van deze doelstellingen; de bedoeling ervan is de inspanningen tot behoud van de energie te versterken en geleidelijk de hinderpalen op te ruimen die in de weg zouden staan van een versnelde valorisering der eigen energiebronnen. Voorts werden maatregelen genomen tot aanmoediging van de energie-ontwikkeling, waaronder de goedkeuring van de « drempelprijs » (vrijwarende minimumprijs) van 7 dollar per barrel ingevoerde aardolie en een strategie voor het onderzoek en de ontwikkeling zal worden toegepast.

Eind mei werden te Parijs twee nieuwe samenwerkingsovereenkomsten inzake de veiligheid van kernreactoren en de ontwikkeling van de kernenergie ondertekend.

De lidstaten van het Internationaal Energieagentschap bevestigden op 9 november te Parijs hun politieke wil individueel of multilateraal maatregelen te nemen om in te staan voor een beter evenwicht tussen vraag en aanbod van aardolie. Zij kwamen overeen de beperkingen allerhande waarmee zij af te rekenen hebben te identificeren en te overbruggen om hun programma's uit te maken op het gebied van de rationele aanwending van energie, evenals hun beleid inzake de ontwikkeling van al de energiebronnen : aardolie, kolen, aardgas, kernenergie en hydro-elektriciteit.

Een nieuwe onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst inzake energie werd op 20 december ondertekend. Zij voorziet in een samenwerkingsprogramma op het gebied van de systemen tot verwarming en klimatisering van gebouwen door zonnewarmte.

Op 20 mei werd Griekenland lid van het Agentschap.

§ 3. — O.E.S.O.-AGENTSCHAP VOOR DE KERNENERGIE

Volgens het op 2 september gepubliceerd jaarverslag van het O.E.S.O.-Agentschap voor de kernenergie werd in het jaar 1975 de sedert het begin van de energiecrisis merkbare tendens ten gunste van de kernenergie bevestigd. De kernenergie blijkt de enige nieuwe energiebron te zijn die rond de eeuwwisseling in voldoende hoeveelheid

kan worden bekomen om de traditionele bevoorradingsbronnen aan te vullen en tegemoet te komen aan de stijgende vraag naar elektrische energie in de O.E.S.O.-zone.

In 1975 gaf dit agentschap de voorrang aan de vraagstukken inzake kernveiligheid, het beheer van radioactieve afval en de economische en technische studiën in verband met de cyclus van de kernbrandstof; er kwam een samenwerking met het Internationaal Energieagentschap tot stand op het gebied van het onderzoek en de nucleaire ontwikkeling.

In juni en juli organiseerde zij een actie tot verwijdering in de Atlantische Oceaan van in beton of bitumen gesolidifieerde, in containers verpakte radioactieve afval, afkomstig van kerninstellingen in België, Nederland, Groot-Brittannië en Zwitserland.

Op 12 oktober kondigden de Verenigde Staten hun besluit aan, toe te treden tot het Agentschap als volwaardig lid; voordien waren zij geassocieerd lid.

§ 4. — COMITE VOOR ONTWIKKELINGSHULP

De overheidssteun van de industrielanden aan de ontwikkelingslanden nam in 1975 toe met 20 % in waarde (10 % in volume); hij beliep 13,6 miljard dollar, tegen 11,3 miljard een jaar voordien. Dit zijn de voornaamste conclusies uit een begin juli door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling bekendgemaakt verslag.

Het door de lidstaten van het Comité voor ontwikkelingshulp (C.O.H.) aan de ontwikkelingssteun gewijde aandeel van het bruto nationaal produkt liep van 0,33 % op tot 0,36 % (voorlopige cijfers), hetgeen neerkomt op een ommekeer in de sedert de jongste jaren waargenomen dalende tendens. Dit aandeel is evenwel nog lager dan de helft van het streefrata van 0,7 % van het B.N.P. waartoe dertien van de zeventien C.O.H.-lidstaten onderschreven. Slechts twee landen, Nederland (voor het eerst) en Zweden (voor de tweede maal) overschreden het oogmerk van 0,7 % met respectievelijk 0,75 % en 0,82 %).

Wat de totale aanbreng aan de ontwikkelingslanden (waarbij, naast de overheidssteun, de exportkredieten, de rechtstreekse investeringen en de portefeuille-investeringen merendeels uit de particuliere sector) betreft, bedroeg dit in 1975 38,8 miljard, hetgeen overeenstemt met 1,02 % van het globaal B.N.P. van de C.O.H.-leden; aldus wordt voor het eerst het oogmerk van 1 % voor de totale aanbreng bewerkstelligd.

Tot in 1973, brachten de C.O.H-lidstaten ruim 90 % van het totale financiële steun aan de ontwikkelingslanden aan; in 1975 daalde dit rata tot 84 %, rekening houdend met de aanwending, door de olie-uitvoerende landen, van hun muntoverschotten ten gunste van de ontwikkelingslanden : 5,5 miljard in 1975, tegen 4,6 miljard in 1974.

De 15e vergadering op hoog niveau van het Comité voor Ontwikkelingshulp werd op 27 en 28 oktober te Parijs gehouden om o.m. na te gaan welke de doeltreffendste

middelen zijn om tegemoet te komen aan de behoeften van de diverse groepen ontwikkelingslanden en hun bevolking, inzonderheid de armsten ervan.

§ 5. — SOCIALE ZAKEN

De ministers van arbeid en sociale zaken van de 24 lidstaten van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling hielden voor het eerst sedert de oprichting van de organisatie een gemeenschappelijke vergadering te Parijs op 4 en 5 maart en verstrekten een aanbeveling waarin een globale beleidsvoering inzake de werkgelegenheid en de arbeidskrachten worden vooropgesteld. Onder de aanbevolen maatregelen kunnen worden vermeld : de toekenning van tijdelijke en selectieve subventies aan ondernemingen, de verlichting van de loonlasten, het scheppen van werkgelegenheid in de particuliere en in de overheidssector en op het vlak van de plaatselijke collectiviteiten.

Een groot gedeelte van de debatten ging over een gebeurlijke terugkeer naar de vrijheid van de migratiebewegingen. De ministervergadering besloot de O.E.S.O.-deskundigen en een werkgroep te belasten met een studie waarin over een jaar de leidende principes worden vastgelegd voor een gemakkelijker oriëntering van het migratiebeleid en de oprichting van een speciaal steunfonds voor de wederinschakeling van geïmmigreerde werknemers.

§ 6. — DIVERSE WERKZAAMHEDEN

De deskundigen van de werkgroep nr 3 van de O.E.S.O. hadden op 16 en 17 februari te Parijs een gedachtenwisseling over de internationale conjunctuur en over de ontwikkeling van de betalingsbalansen van de lidstaten. Ondanks een gunstige ontwikkeling van de economische opleving verwacht de O.E.S.O. een toenemend tekort op de betalingsbalansen (o.m. voor de Europese landen) wegens de stijging van de invoer als gevolg van het herstel van de economische bedrijvigheid vóór de uitvoer weer op gang komt.

De O.E.S.O. vatte in januari een onderzoeksprogramma aan inzake de toekomstige ontwikkeling van de gevorderde industriële vennootschappen, in harmonie met die van de ontwikkelingslanden. Het onderzoek heeft tot doel aan de regeringen, een analyse van de verschillende mogelijke ontwikkelingsstramienen van de gevorderde industriële vennootschappen te verstrekken voor de uitwerking van hun beleidsvoering op korte en middellange termijn.

De wereldvooruitzichten inzake de landbouw voor de 10 tot 15 komende jaren waren het onderwerp van een op het einde van oktober door de secretaris-generaal van de O.E.S.O. gepubliceerde studie van de tendensen van de wereldvraag en -aanbod voor de voornaamste landbouwprodukten. Uit dit document blijkt dat tijdens deze periode de industrielanden verder de hoofdbron van de landbouwprodukten bij de uitvoer blijven, terwijl de toestand van de ontwikkelingslanden steeds kritiek zal zijn; in die omstandigheden zullen de invoerbehoeften van de Oostbloklanden een kritische factor van het marktevenwicht vormen.

AFDELING III.
EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

§ 1. — EUROPESE ECONOMISCHE GEMEENSCHAP (E.E.G.)

Ten aanzien van de economische crisis bevestigden de regeringsleiders dat de lidstaten vastbesloten waren hun toevlucht niet te nemen tot protectionisme; ze wezen tevens op de noodzaak van een betere afstemming van de nationale economische en monetaire beleidsvoering.

De vooruitzichten op een tweede verruiming van de Gemeenschap werden geopend door de inzet, op 27 juli, van de onderhandelingen betreffende de toetreding van Griekenland; de Raad had zich reeds op 9 februari ten gunste van het toetredingsverzoek uitgesproken.

De Raad hechtte zijn goedkeuring aan de teksten inzake de rechtstreekse verkiezing van het parlement; de eerste verkiezing zal in mei of juni 1978 worden gehouden. Het gekozen parlement zal bestaan uit 410 leden, waarvan 24 voor België.

Bij de voortzetting van de werkzaamheden inzake de voorbereiding van de Europese Unie, aan de hand van het door de H. TINDEMANS neergelegd verslag, werd door de Europese Raad verklaard dat hij streeft naar een integraal, samenhangend politiek concept. De regeringsleiders bevestigden eens te meer dat zij het gezag en de doeltreffendheid van de communautaire instellingen verder willen ontplooien en deze nader tot de volkeren brengen; tevens bevestigden zij de leidende rol van de Europese Raad.

1. — *Interne markt.*

Op het gebied van de *douane* dient te worden opgemerkt dat het stelsel van de preferentietarieven thans het grootste gedeelte van de invoer van de Gemeenschap uit andere landen bestrijkt.

Onder de talrijke uitzonderingen op het gemeenschappelijk douanetarief werden door de Raad 9 communautaire tariefcontingenten geopend, in uitvoering van de verbintenis tot samenwerking met de G.A.T.T. en 124 bij toepassing van preferentie-overeenkomsten.

In het raam van de autonome maatregelen tot vrijwaring van de bevoorrading, tegen voordelige voorwaarden, in goederen waarvan de produktie in de Gemeenschap ontoereikend is, schorste de Raad tijdelijk de rechten voor 292 produkten of groepen van produkten, meer in het bijzonder in de sectoren van de visserij en de scheikunde.

Het streven naar vereenvoudiging, waarmee een begin was gemaakt door de harmonisering van de basisregels, werd voortgezet in het raam van een nieuw protocol inzake de oorsprong voor de preferentiële regeling E.E.G.-Malta. Deze harmonisering werd tevens uitgebreid tot de Maghreblanden.

In het kader van haar actie ten gunste van de ontwikkelingslanden liet de Gemeenschap nogmaals blijken dat zij belang stelt in verdere pogingen tot regionale integratie, door de handhaving van het principe van de regionale oorsprong als vastgesteld ten gunste van de Associatie van Zuidoost-Aziatische landen, van de Andesgroep en van de gemeenschappelijke markt van Centraal-Amerika. Dienovereenkomstig werd de regionale oorsprong eveneens aan de Maghreblanden toegekend.

De nog steeds aanwezige ernstige verschillen in de economische ontwikkeling van de lidstaten verstoorden verder het evenwicht, met als gevolg dat de eenheid en de homogeniteit van de interne gemeenschappelijke markt in gevaar kwam. Wegens deze toestand werd aan verschillende lidstaten toestemming verleend om tijdelijk een aantal voorlopige *vrijwaringsmaatregelen* te nemen om het evenwicht te herstellen, o.m. de machtiging die door de Commissie werd verleend, eerst aan Italië, op 5 mei 1976, om krachtens artikel 108 van het E.E.G.-verdrag ter gelegenheid van elke aankoop van deviezen of voor de bevoorrading van buitenlandse rekeningen met lires een deposito bij de Banca d'Italia te eisen, nadien aan Ierland om, krachtens art. 135 van het toetredingsverdrag, een heffing in te stellen op de invoer van schoenen, zowel uit het Verenigd Koninkrijk als uit de andere lidstaten en uit derde landen.

Bij de *opheffing van de handelsbelemmeringen* werd enig succes geboekt. De Raad hechtte zijn goedkeuring aan 24 richtlijnen. Zij hebben vooral betrekking op de motorvoertuigen en houden verband met zeer uiteenlopende onderwerpen zoals remen verlichtingsinrichtingen, bevestiging van veiligheidsgordels, geluidshinder, luchtvervuiling. De uitschakeling van de belemmeringen op dit gebied is van groot belang, aangezien in de landen van de Gemeenschap één voertuig op drie afkomstig is uit een andere lidstaat.

Een reeks van 7 richtlijnen werd goedgekeurd in verband met de metrologische sector : de meeteenheden, de meetinstrumenten en de metrologische eigenschappen van voorverpakte produkten, en de thermometers, evenals een kader-richtlijn betreffende de druktoestellen en een richtlijn inzake de cosmetica.

In december keurde de Raad een richtlijn goed betreffende de *coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor leveringen,* volgens welke de centrale, regionale en plaatselijke overheden van de lidstaten die aanbestedingen voor leveringen met een waarde van meer dan 200 000 E.R.E. willen plaatsen, een aankondiging in het Publikatieblad moeten doen opnemen.

De instanties die aanbestedingen uitschrijven moeten alle kandidaten op voet van gelijkheid en volgens gelijke criteria behandelen. Sommige aankopen vallen niet onder de toepassing van deze richtlijn, nl. die voor de vervoerdiensten, de telecommunicaties en de water-, gas- en elektriciteitsbedeling, wegens de zeer uiteenlopende juridische status van deze instellingen in de verschillende lidstaten. De Raad droeg de Commissie echter op de lopende werkzaamheden inzake de harmonisering van de normen in het kader van de Europese Conferentie over telecommunicatie te volgen en binnen een termijn van 2 jaar een tijdschema op te stellen voor de daadwerkelijke totstandbrenging van de concurrentie met betrekking tot leveringen aan de instellingen die in de lidstaten met de telecommunicatie zijn belast.

De Raad betuigde zijn instemming met de tweede richtlijn inzake het vennootschapsrecht betreffende de oprichting van naamloze vennootschappen en de instandhouding of de wijziging van hun kapitaal.

Wat de gedragingen der ondernemingen op het stuk van *verstandhoudingen en machtsposities* betreft, trad de Commissie op, — ter voortzetting van haar thans degelijk gevestigde en door het Hof van Justitie bekrachtigde houding, — tegen de horizontale en vertikale kartels tot compartimentering der markten. Tevens ontwikkelde zij verder haar actie tegen ondernemingen die misbruik maken van hun machtspositie in de E.E.G.

De Commissie zette ook haar actie voort tegen exportverbodsbepalingen en maatregelen met gelijkaardige uitwerking, zoals b.v. de opneming van uitvoerverbod in de algemene verkoopvoorwaarden en het gebruik van het merkenrecht en, daarmee samengaand, uitvoerverbod om een absolute gebiedsbescherming in stand te houden.

De Commissie bevestigde met name het reeds eerder vastgelegde en door het Hof van Justitie bekrachtigde beginsel, dat een getrouwheidskorting, die verleend wordt door een onderneming die een machtspositie inneemt, onverenigbaar is met de gemeenschappelijke markt.

Op grond van de beginselen voor de coördinatie van de *nationale steunregelingen* met regionale strekking onderzocht de Commissie, aan de hand van art. 92, de hervorming van het Franse stelsel van steunmaatregelen ten behoeve van de regionale ontwikkeling waartoe de Franse regering in 1976 was overgegaan. Zij verzette zich niet tegen de inwerkingtreding van deze nieuwe regeling, maar verbond aan dit standpunt voorwaarden die ervoor moeten instaan dat de voornoemde beginselen worden nageleefd. Daarnaast verzocht zij de Franse regering haar de belangrijkste gevallen van toekenning van deze steunmaatregelen mede te delen wanneer zij andere dan de bedoelde gebieden betreffen.

Op het gebied van *steunverlening aan de scheepsbouw* zag de Commissie zich genoopt verzet aan te tekenen tegen bepaalde aspecten van een project van de Italiaanse regering, die er mee instemde geen steun te verlenen voor investeringen waardoor de produktiecapaciteit wordt uitgebreid. Zij zag voorts af van de invoering van een steunregeling voor de financiering van de aankoop van grondstoffen en materieel door scheepswerven, terwijl de steun aan de scheepsbouw slechts met 1 jaar werd verlengd.

De Commissie heeft zich eveneens uitgesproken over een Brits ontwerp tot invoering van een garantiesysteem tegen kostenstijging. Deze garantie werd door de Britse regering van essentieel belang geacht voor de handhaving van de werkgelegenheid op de binnenlandse werven, in afwachting van de nationalisering en herinrichting ervan. De Britse ontwerpregeling werd dusdanig gewijzigd dat bij de garantieverlening niet kon worden gediscrimineerd ten aanzien van uit andere lidstaten afkomstige produkten die aangebracht zijn in schepen welke in het Verenigd Koninkrijk werden gebouwd.

Ten aanzien van de textielindustrie bleef de Commissie de door haar in 1971 vastgestelde beginselen betreffende een communautaire omgrenzing toepassen.

De Commissie maakte geen bezwaar tegen een wetsontwerp van de Belgische regering om steun te verlenen aan de confectiesector, omdat deze selectief werd verleend aan levensvatbare bedrijven die betrokken zijn bij de herstructurering van de industrie. De zienswijze van de Commissie is, dat zij de toekenning van steun bij de uitvoer in het handelsverkeer onder lidstaten onverenigbaar acht met de algemene beginselen van de gemeenschappelijke markt; aldus verbood zij de toepassing in Italië van de steun die door het Instituut voor buitenlandse handel (I.B.H.) werd verleend ter bevordering van de verkoop van produkten van bepaalde industrietakken in de overige lidstaten in de vorm van deelneming aan de financiering van collectieve publiciteitscampagnes.

2. — *Gemeenschappelijke beleidsvoering.*

Met de *coördinatie van de economische beleidsvoering* werd nauwelijks vooruitgang gemaakt. De verschillen in ontwikkeling binnen de Gemeenschap bleven zeer groot. Van het ene jaar op het andere schommelde de omvang van de gemiddelde stijging der consumptieprijzen in de Gemeenschap tussen 4,5 % in de Duitse Bondsrepubliek tot 18 % in Ierland en Italië.

Tevens is het tekort op de balans der lopende betalingen van de Gemeenschap — dat over 1976 op ongeveer 10 miljard US-dollar wordt geraamd, tegen een overschot van 0,5 miljard in 1975, — bijna uitsluitend toe te schrijven aan een positieverslechtering bij de deficitaire lidstaten.

Daarentegen getuigt de ontwikkeling van de loonkosten in de industrie van de Gemeenschap in het eerste halfjaar van 1976 van een grotere convergentie. Hoewel het in de bedoeling van de lidstaten ligt de inflatie te bestrijden en die lidstaten welke de grootste moeilijkheden ondervinden hun inspanningen hebben vergroot, namen de doelstelling-conflicten bij de uitwerking van het economisch beleid toe. Niettemin gaf de driepartijenconferentie van juni 1976 uitzicht op een betere sociale consensus. Deze conferentie werd op 24 juni 1976 te Luxemburg gehouden. Zij formuleerde een communautaire strategie voor het herstel van de volledige werkgelegenheid en van de stabiliteit en was van uit twee oogpunten veelbetekenend. Eensdeels leidde zij tot een akkoord tussen sociale partners en regeringen over deze doelstellingen en algemene beleidslijnen en, anderdeels, werd besloten de tussen de deelnemers aangevatte dialoog voort te zetten en te intensifiëren.

Om gevolg te geven aan de bereikte akkoorden besloot de driepartijenconferentie het Permanent Comité voor arbeidsmarktvraagstukken te verzoeken specifieke maatregelen op het gebied van de werkgelegenheid te bestuderen. Tevens werd het Comité voor economische politiek verzocht de sociale partners te raadplegen over het economisch beleid op korte en middellange termijn.

Op *monetair gebied* gaf de opleving van de onrust op de wisselmarkten, — als gevolg van uiteenlopende economische ontwikkelingen, — aanleiding tot maatregelen van communautaire solidariteit : emissie van communautaire leningen ten

behoeve van de partnerlanden die met betalingsbalansmoeilijkheden te kampen hebben en de toepassing van de artikelen 108 en 109 op Italië en het Verenigd Koninkrijk.

Op 15 maart schortte de Franse overheid haar deelneming op aan het communautair wisselkoersstelsel waarin de FF op 10 juli 1975 weer was opgenomen. Omstreeks dezelfde tijd bracht de druk op de BF de centrale banken van België en Nederland ertoe een einde te maken aan de overeenkomst om de nog kleinere fluctuatiemarge van 1,50 % tussen hun munteenheden aan te houden.

In augustus en september werden alle valuta's die de « slang » vormen getroffen door nieuwe sterke spanningen. Op 18 oktober werden de spilkoersen van sommige munteenheden tenslotte aangepast. Deze aanpassing kwam tot uiting in een opwaardering van de DM met 2 % ten opzichte van de ERE. Alleen de spilkoersen van de Belgische en Luxemburgse frank en de Nederlandse gulden bleven ongewijzigd, hetgeen voor deze valuta's een devaluatie met 2 % t.o.v. de DM betekent.

In mei 1976 stelde de Commissie vast dat de reeds verleende financiële bijstand op korte en middellange termijn onvoldoende was om de depreciatie van de lire tegen te houden; zij machtigde *Italië* vrijwaringsmaatregelen te nemen op basis van art. 108, 3e lid van het E.E.G.-Verdrag. Deze kwamen erop neer dat bij iedere aankoop van deviezen en iedere aanvulling van buitenlandse rekeningen in lire een renteloos kasdeposito ad 50 % van het bedrag der verrichting diende te worden gestort. Deze depositoverplichting zou geleidelijk worden verlaagd zodat zij op 15 april 1977 geheel zou zijn afgeschaft.

In oktober werd machtiging verleend tot aanvullende maatregelen om het hoofd te kunnen bieden aan een nieuwe depreciatie van de lire. Het ging daarbij om de heffing van een bijzondere belasting van 10 % op alle deviezenaankopen, met een looptijd van 4 maanden.

Op 27 juli verlengde de Commissie tot 30 juni 1977, de op 23 juli 1975 aan het Verenigd Koninkrijk verleende machtiging tot handhaving van de bestaande beperkingen op directe investeringen en bepaalde categorieën van kapitaalverkeer van persoonlijke aard.

In 1976 werden de onderhandelingen over een tweede algehele herziening van de statuten van het Internationaal Monetair Fonds voltooid. Voor de Gemeenschap zijn de daaruit resulterende nieuwe elementen de volgende :

— een zesde algemene herziening van de quota vond plaats, waardoor die van de landen-leden van het IMF in 1977 met ongeveer 10 miljard speciale trekkingsrechten (STR) konden worden verhoogd tot een totaal van 39 miljard STR; het aandeel van de Gemeenschap zal dan ongeveer 10,6 miljard bedragen;

— er werd een beginselakkoord bereikt over het belangrijke vraagstuk van de wisselkoersen; de voorgestelde wijzigingen openen de mogelijkheid tot invoering van een algemeen stelsel van wisselkoersvoorzieningen gebaseerd op « vaste doch aanpasbare pariteiten », doch alleen bij goedkeuring door een stemmenmeerderheid van ten minste 85 %. Zwevende wisselkoersen zijn voortaan geoorloofd en kunnen door elk land dat dit wenst worden gehandhaafd, zelfs na

een eventueel besluit tot terugkeer naar het pariteitenstelsel. Via deze nieuwe voorschriften vindt de « communautaire slang » aansluiting bij het internationaal monetair stelsel;

— de kenmerken en gebruiksmogelijkheden van de STR werden nader omschreven, teneinde deze rechten tot het belangrijkste reservewerktuig te maken.

Op het *sociaal gebied* ging het economisch herstel, dat zich in 1976 in uiteenlopende mate in de lidstaten voordeed, niet gepaard met een soortgelijke ontwikkeling op de arbeidsmarkt. Het werkloosheidscijfer bleef hoog; de moeilijkheden bij het economisch herstel tijdens de laatste maanden van het jaar en vooral de toeneming van het aanbod op de arbeidsmarkt van een eerste werkkring zoekende jongeren, zijn weinig hoopvol voor een daling van dit cijfer. De economische en de sociale doelstellingen groeien uit elkaar, hetgeen een groot gevaar voor de samenhang van de Gemeenschap behelst. Om dit gevaar te bezweren diende een beroep te worden gedaan op diegenen welke op sociaal en economisch gebied de eerste verantwoordelijkheid dragen. Daarom vond te Luxemburg een tweede drieledige conferentie plaats, waarvan het streven gericht was op een herstel van de volledige werkgelegenheid en op de stabiliteit in de Gemeenschap.

Bij de voortzetting van het sociaal actieprogramma 1974-1976 werden nieuwe besluiten genomen, waaronder de start van actieprogramma's ten behoeve van de migrerende werknemers, voorstellen tot maatregelen ter bestrijding van de illegale immigratie, verordeningen met betrekking tot de statistieken over buitenlandse werknemers en de verruiming van de vakbondsrechten van migrerende werknemers, het programma tot verbetering van de arbeidsmarktstatistieken, de goedkeuring van de Raad voor een tweede « Europees sociaal budget », d.w.z. een overzicht van de sociale uitgaven in de lidstaten, en de goedkeuring van een voorstel tot richtlijn betreffende het behoud van de rechten der werknemers bij fusies van vennootschappen en overdrachten van bedrijven.

Op de begroting 1974 werd voor het Europees Sociaal Fonds een bedrag van 441 miljoen RE uitgetrokken. Deze kredieten waren als volgt verdeeld :

— projecten uit hoofde van art. 4 van besluit 71/66/EEG : 170 miljoen RE, waarvan 66,1 voor personen die de landbouw verlaten en voor de werknemers in de textielindustrie; 66,1 voor jongeren; 17,0 voor gehandicapten en 20,8 voor migrerende werknemers;

— projecten uit hoofde van art. 5 van besluit 71/66/EEG voor regio's, sectoren en groepen ondernemingen met ernstige werkgelegenheidsproblemen : 241,1 miljoen RE, waarbij nog 28,9 miljoen moet geteld worden voor de revalidatie van gehandicapten;

— studies en modelexperimenten uit hoofde van art. 7 van verordening EEG/2396/71 : 1 miljoen RE.

Op 9 februari hechtte de Raad zijn goedkeuring aan het besluit betreffende de bijstand van het Fonds ten behoeve van personen die tewerkgesteld zijn in de textiel- en kledingsector (76/206/EEG). Dit besluit is van toepassing op de activiteiten waarvan het project door de Commissie werd goedgekeurd, gedurende een tijdvak dat aanvangt op 2 januari 1976 en eindigt 18 maanden na de inwerkingtreding van het besluit.

In het raam van het *landbouwbeleid* werd de uiteenlopende economische ontwikkeling tussen de lidstaten met een opgewaardeerde munt en die met een gedevalueerde valuta nog sterker in 1976 en kwam tot uiting in een divergerend verloop van de wisselkoersen, waardoor opnieuw de toepassing van monetaire compensatiebedragen noodzakelijk werd.

Als gevolg van de moeilijkheden met de Italiaanse lire werden voor deze munt deze compensatiebedragen weer ingesteld, naast de bestaande voor Duitsland, de Beneluxlanden en het Verenigd Koninkrijk.

Bij de vaststelling van de prijzen op 6 maart werden de compensatiebedragen verlaagd door middel van een opwaardering van de groene valuta's voor de Bondsrepubliek en de Benelux en een devaluatie voor Italië en Ierland. Toen de FF op 15 maart uit de « monetaire slang » ging en later devalueerde op de wisselmarkt werden voor Frankrijk de monetaire compensatiebedragen weer ingesteld. Door de voortdurende waardevermindering van de lire liepen de compensatiebedragen voor deze munt op tot ca 25 %. Om daaraan perk en paal te stellen besloot de Raad uiteindelijk, op het einde van april, tot een nieuwe ontwaarding van de groene lire. Tijdens de periode van september tot november daalden het Engelse en het Ierse pond opnieuw; voor Ierland werd deze daling gedeeltelijk gecompenseerd door de devaluatie van het Ierse groene pond. Eind oktober werd ten aanzien van het Verenigd Koninkrijk een percentage van ruim 40 toegepast. De verschillen tussen de zwevende en de slangvaluta's werden bovendien nog groter door de lichte verhoging van de spilkoers van de DM vanaf 18 oktober. Op dezelfde datum werd de Deense kroon gedevalueerd, naar aanleiding waarvan de groene koers van de kroon met ingang van 28 oktober door de Raad werd verlaagd.

Deze maatregelen leidden tot een aanmerkelijke toeneming van de begrotingslast.

De *landbouwprijzen* werden op 6 maart door de Raad vastgesteld, waarbij de gemiddelde verhoging op 7,7 % werd bepaald. Voor de plantaardige produkten was de verhoging iets groter (8 à 9 %, behalve voor harde tarwe, rogge, wijn en tabak) dan voor de dierlijke produkten (8 % voor runds- en varkensvlees, 4,5 % voor melk bij het begin van het melkprijsjaar, en 7,5 % met ingang van 16 september 1976).

Met het oog op een althans gedeeltelijk herstel van de eenheidsmarkt besloot de Raad de compensatiebedragen te verlagen in de Bondsrepubliek, de Beneluxlanden, Italië en Ierland. Het totale effect van de prijsverhoging ad 7,7 % alsmede de monetaire aanpassingen, op de kosten voor levensonderhoud in de Gemeenschap wordt op ruim 0,8 % geraamd.

In 1976 lagen de producentenprijzen in de Gemeenschap over het algemeen veel hoger dan de wereldmarktprijzen. Voor de meeste produkten was dit overigens reeds zo in 1975, terwijl in 1974, o.m. voor enkele plantaardige produkten, de wereldmarktprijzen hoger lagen dan die in de Gemeenschap.

Door de nieuwe basisverordeningen werden wijzigingen en aanpassingen in sommige marktregelingen gebracht, o.m. in de sector van de granen, waar de hervorming gekenmerkt is door een gelijke behandeling van de voornaamste

graansoorten en bestaat in de vaststelling van een eenvormige gemeenschappelijke interventieprijs, op het vlak van de voedergranen, voor zachte tarwe, gerst en maïs.

Door deze nieuwe prijsverhouding kunnen de verschillende granen meer door de markteconomie worden beïnvloed, met als gevolg minder interventie- en regulerende maatregelen. Daardoor zou het moeten mogelijk zijn de overschotten zachte tarwe af te schuiven naar de veevoedersector, zonder een beroep op een denatureringspremie.

Inzake de wijnsector beogen de maatregelen een betere doeltreffendheid van de interventieregeling, de handhaving van het producenteninkomen, het bewerkstelligen van een groter evenwicht tussen vraag en aanbod, de verbetering van de kwaliteit der wijngaarden en wijnbouwprodukten, meer waarborgen voor de consumenten en een betere aanpassing van het handelsverkeer aan de ontwikkeling op de communautaire en internationale markten. De interventiewerktuigen werden verruimd via de mogelijkheid om tot preventieve distillatie over te gaan en de mogelijkheid om, op het einde van de particuliere opslag op lange termijn, te besluiten tot distillatie tegen de interventie-toepassingsprijs.

In 1976 werd ook aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de geleidelijke harmonisering van de landbouw- en voedingsmiddelenwetgeving.

De lijst van kleurstoffen werd herzien en de communautaire bepalingen betreffende de conserveermiddelen werden aangevuld.

Ten aanzien van de dierenvoeding keurde de Raad een richtlijn goed betreffende het in de handel brengen van enkelvoudige diervoeders (omschrijving, etikettering, enz.), die bestemd zijn voor direct gebruik op het landbouwbedrijf.

Op het fytosanitair gebied hechtte de Raad zijn goedkeuring aan een belangrijke richtlijn waarin het gehele vraagstuk van het in de handel brengen van plantaardige produkten van het fytosanitair oogpunt uit wordt geregeld; het in de handel brengen van die produkten wordt niet alleen eenvoudiger door de invoering van een eenheidscertificaat, maar door deze tekst zal ook een einde worden gesteld aan de in verschillende landen voor bepaalde produkten bestaande invoerverbodsbepalingen.

Verder aanvaardde de Raad een richtlijn betreffende de vaststelling van de maximumhoeveelheid residu van bestrijdingsmiddelen in en op groenten en fruit; tevens werd een permanent planteziektenkundig comité opgericht, dat de Commissie op dezelfde wijze van advies moet dienen als het permanent veterinair comité. Daardoor moet in de gehele Gemeenschap een afdoende bescherming van de gezondheid worden gewaarborgd.

Op het vlak van het *industriebeleid* lijdt het geen twijfel dat de opheffing van de technische handelsbelemmeringen, de geleidelijke openstelling van de openbare aanbestedingen en de harmonisering van de juridische, financiële en fiscale grondslagen rechtstreeks bijdragen tot de versteviging van de communautaire nijverheid.

De Commissie is er evenwel ook mee begaan om de initiatieven te bevorderen die worden genomen tot oriëntering, coördinatie en eventuele aanvulling van beleidsvoeringen op nationaal vlak.

In dat opzicht werd het jaar 1976 gekenmerkt door een beslissing van de Raad van 22 juli tot vastlegging van verschillende gemeenschappelijke acties op het stuk van de informatica.

Inzake het *energiebeleid* werd op sommige gebieden van essentieel belang, zoals de ontwikkeling en de bescherming van de energiehulpbronnen nog geen vooruitgang geboekt, terwijl de situatie en de vooruitzichten op de markt zorgwekkend blijven en het steeds moeilijker blijkt de doelstellingen betreffende de vermindering van de afhankelijkheid van energiebronnen uit derde landen, die de Gemeenschap voor 1985 had vooropgesteld, te bewerkstelligen.

Niettemin nam de Raad in de loop van het jaar sommige maatregelen die niet zonder belang zijn. Tijdens zijn zitting van 25 maart 1976 keurde hij een richtlijn goed, die een betere doorzichtigheid van de prijzen op de communautaire aardoliemarkt moet waarborgen, evenals vijf aanbevelingen voor de concrete opzet van een programma inzake rationeel energiegebruik dat de Commissie in samenwerking met deskundigen uit de lidstaten ontwikkelt. In zitting van 21 december 1976 hechtte hij zijn goedkeuring aan een regeling inzake het intracommunautair handelsverkeer in geval van moeilijkheden bij de voorziening in aardolie en olieprodukten, welke regeling een eerste onderdeel vormt van het door de Commissie voorgestelde apparaat om eensgezind het hoofd te bieden aan de gevolgen van een gebeurlijke crisis in de olievoorziening.

De Commissie was ook betrokken bij de werkzaamheden van het Internationaal Energieagentschap op dezelfde wijze als bij de andere activiteiten van de O.E.S.O.

De Gemeenschap als dusdanig nam actief deel aan de werkzaamheden van de commissie « Energie » van de conferentie inzake de internationale economische samenwerking (C.C.E.I.), die hebben geleid tot de bestudering van de vooruitzichten van vraag naar en aanbod van energie, de prijzen en de samenwerking, zonder dat tussen de acht industrielanden en de negentien ontwikkelingslanden gemeenschappelijke standpunten of teksten uit de bus zijn gekomen. De vergadering op ministerieel niveau die in december 1976 de werkzaamheden had moeten besluiten, werd uitgesteld. De coördinatie van de werkzaamheden op het niveau van de negen landen van de Gemeenschap gebeurde in het kader van de Raad, zowel te Parijs tijdens de zittingen als te Brussel.

In november besprak de Raad voor het eerst de algemene problemen van de *zeescheepvaart* en erkende dat het wenselijk is tot gemeenschappelijke standpunten te komen ten aanzien van de gedragscode voor lijnvaartconferenties en van de eventueel op het niveau van de Gemeenschap te ondernemen acties.

Hij besloot een overlegprocedure in te stellen ten aanzien van de betrekkingen met derde landen en de beraadslagingen in de internationale organisaties die de problemen van de zeescheepvaart behandelen. De situatie die door de concurrentie

van de rederijen van derde landen, met name die van Oost-Europa, en door vlagdiscriminatie is ontstaan, maakt immers een optreden van de Gemeenschap noodzakelijker.

In zijn zittingen van november en december 1976 nam de Raad tevens verschillende besluiten in verband met het *vervoer over land* en betreffend :
— het minimum scholingspeil van de bestuurders van wegtransporten;
— het stelsel van het communautair contingent;
— het tariefstelsel voor het wegvervoer;
— het stelsel van vorktarieven voor het wegvervoer tussen de lidstaten;
— de technische controle op de motorvoertuigen en hun aanhangwagens.

3. — *Buitenlandse betrekkingen.*

a) *Multilaterale betrekkingen.*

De Conferentie voor internationale economische samenwerking (C.I.E.S.) leidde officieel haar werkzaamheden in met een ministerconferentie in december 1975. De werkzaamheden werden vanaf januari 1976 voortgezet en waren verdeeld over vier commissies (energie, grondstoffen, ontwikkeling, financiële aangelegenheden).

In het raam van de G.A.T.T. en van de door het Comité der handelsbesprekingen ingestelde groepen en subgroepen deed de Gemeenschap, overeenkomstig de richtlijnen van de Raad, onderhandelingsvoorstellen om multilaterale regelingen te bereiken.

In de groep der « tarieven » diende de Gemeenschap een algemene becijferde formule voor de harmonisering van de tariefverlagingen in; in het begin van het jaar hadden de Verenigde Staten een bijna lineaire verlagingsformule voorgesteld.

In de groep « tropische produkten » deden de E.E.G. en alle andere industrielanden als antwoord op het verzoek van de ontwikkelingslanden, aanbiedingen voor tarifaire en non-tarifaire concessies. Uit het overleg en de besprekingen die nadien plaats vonden, blijkt dat deze aanbiedingen van de E.E.G. gunstig afsteken bij die van de andere industrielanden, ook al reageerden in het algemeen een vrij groot aantal ontwikkelingslanden daarop gereserveerd. De Gemeenschap zal haar aanbiedingen met ingang van 1 januari 1977 in werking stellen, zowel in de vorm van tariefschorsingen van het type « meest begunstigde natie », als van de preferentiële concessies krachtens haar stelsel van algemene preferenties.

De G.A.T.T.-Raad hechtte zijn goedkeuring aan de verslagen van de werkgroepen die tot taak hadden de overeenkomsten E.E.G.-Israël en de Overeenkomst van Lomé te bestuderen in het licht van de bepalingen van de *algemene overeenkomst.*

Overigens erkende de werkgroep bij de voltooiing van zijn verslag dat de doelstellingen van de overeenkomst in ruime mate overeenstemmen met die van de algemene overeenkomst, met inbegrip van deel IV.

De Raad van de Gemeenschappen keurde op 31 mei 1976 het voorstel van de Commissie goed tot verlenging met 2 jaar van de internationale *tarweovereenkomst,* die op 30 juni 1976 verstreek.

Op 29 april 1976 ondertekende de Gemeenschap als dusdanig de *5e internationale tinovereenkomst,* die reeds door elke lidstaat was ondertekend.

In het raam van de tenuitvoerlegging van de resolutie 93/IV van de 4e Unctad betreffende een geïntegreerd programma voor de basisprodukten nam de Gemeenschap deel aan de eerste voorbereidende vergaderingen die vanaf september 1976 werden belegd over de volgende produkten : koper, jute, juteprodukten en aanverwante vezels, harde vezels.

De Raad van ministers van buitenlandse zaken besliste op 3 november dat de lidstaten bij een gemeenschappelijke maatregel, de grenzen van hun *visserijzones* langs de kusten van de Noordzee en de noordelijke Atlantische Oceaan tot 200 mijl zullen uitbreiden.

De Commissie werd gemachtigd onderhandelingen te openen over de algemene voorwaarden, waaraan in de toekomst moet worden voldaan om toegang te verkrijgen tot de bronnen, zowel in de visserijzones van derde landen als in die van de lidstaten, om aldus het hoofd te bieden aan de overexploitatie van de visgronden en tevens door een reeks overeenkomsten de gewettigde belangen van de vissers uit de Gemeenschap te beschermen.

Naar aanleiding van deze beslissing werden onderhandelingen opgenomen met de Verenigde Staten, Canada, Noorwegen, de Faeroëreilanden, IJsland, Zweden, Finland en Spanje met het oog op de afsluiting van kaderovereenkomsten.

Met Portugal, Senegal en Guinee-Bissau zullen voorbereidende besprekingen voor onderhandelingen worden aangevat.

Wat Spanje, Portugal, Zweden, Finland, de U.S.S.R., de D.D.R. en Polen betreft stelde de Raad de quota vast, evenals de maatregelen tot kennisgeving en controle die tijdens de eerste drie maanden van 1977 gelden. Gedurende die periode wordt in overleg met de lidstaten, een controlestelsel voor de schepen van derde landen ingesteld in afwachting van een oplossing op lange termijn.

De Raad besloot de Bulgaarse, Roemeense, Cubaanse en Japanse vissers de toegang tot de communautaire 200-mijlzone te ontzeggen. De U.S.S.R. en de overige Comecon-landen dienen tijdens de voor hun ingestelde voorlopige regeling van 3 maanden, tot onderhandelingen over te gaan, daar zij anders uit deze zone worden gesloten.

Bovendien stemden de lidstaten, naar aanleiding van het Raadsbesluit van 3 november 1976, op initiatief van de Commissie, ermee in geen onderhandelingen aan te gaan, in het raam van de overeenkomst inzake de commissie voor de visserij in de noord-oostelijke Atlantische Oceaan (N.E.A.F.C.), over de verdeling van de quota's in de 200-mijlzone, daar deze onderhandelingen onder de uitsluitende bevoegdheid van de Gemeenschap vallen.

Op de 3e Conferentie van de Verenigde Naties over het zeerecht diende de Commissie een aantal voorstellen in. Behalve de instelling van een exclusieve visserijzone van 200 mijl stelde zij ook voor het principe van de uitbreiding van het continentale plat tot meer dan 200 mijl te aanvaarden, evenals de samenstelling van een internationale overheid voor controle van de exploitatie van de natuurlijke rijkdommen in de zeebodem.

b) *Ontwikkelingsbeleid.*

Het jaar 1976 was gekenmerkt door intensieve bedrijvigheid op het stuk van de onderhandelingen tussen de industrielanden en de *ontwikkelingslanden.* Het gehele jaar door en in allerlei bijeenkomsten stonden de betrekkingen tussen Noord en Zuid centraal.

Deze ontwikkelingen waren voor de Gemeenschap aanleiding om nog meer aandacht te besteden aan de coördinatie en de harmonisering van het samenwerkingsbeleid van de lidstaten en van de Gemeenschap als dusdanig.

Zij werd daartoe aangespoord omdat haar invloed in de internationale debatten inzake de betrekkingen tussen industrielanden en ontwikkelingslanden steeds meer gebonden is aan het gemeenschappelijk standpunt van de lidstaten, maar ook omdat zij verplicht is zich met een enkele stem te uiten in de C.I.E.S., waar het voorzitterschap van de Raad en van de Commissie gezamenlijk als enige woordvoerders van de lidstaten optreden, ongeacht of het al dan niet om communautaire of andere aangelegenheden gaat.

De Raad aanvaardde een nieuwe resolutie over de coördinatie van het ontwikkelingsbeleid. Deze opent nieuwe perspectieven door een nadere omschrijving van de doelstellingen, de methodes en de procedures die bij het streven naar coördinatie en harmonisering van het ontwikkelingsbeleid in de Gemeenschap worden gevolgd, zowel ten aanzien van de algemene beginselen als bij de tenuitvoerlegging.

Tegelijkertijd voegde de Gemeenschap nieuwe elementen toe aan haar algemeen beleid voor ontwikkelingssamenwerking.

Na de ondertekening van de overeenkomst van Lomé in 1975 kwam dit beleid verder tot uiting in overeenkomsten met drie Maghreblanden (Algerië, Marokko en Tunesië) en de voltooiing van de onderhandelingen met Egypte, Jordanië en Syrië.

De universele gerichtheid van het ontwikkelingsbeleid, dat tot nog toe tot uiting kwam in het handelsbeleid ten opzichte van de ontwikkelingslanden en in de voedselhulpacties, werd met ingang van dit jaar verrijkt met een, hoewel bescheiden, mogelijkheid tot financiële bijstand, daar een krediet van 20 miljoen RE voor steun aan niet-geassocieerde ontwikkelingslanden op de begroting van de Gemeenschap werd uitgetrokken. Bovendien wordt zij aangevuld met een krediet ad 2,5 miljoen RE voor een communautaire bijdrage tot de financiering van projecten vanwege Europese niet-gouvernementele organisaties (N.G.O.).

Op 13 december hechtte de Raad zijn goedkeuring aan de verschillende verordeningen en beslissingen betreffende het schema 1977 van de *algemene tariefpreferenties* van de Gemeenschap.

Het schema 1977 behelst aanzienlijke verbeteringen ten opzichte van 1976. Het volume van de preferentiële invoermogelijkheden zou immers kunnen oplopen van 4,6 tot 6,2 miljard RE, d.i. een toeneming in waarde van 35 %.

Wat de landbouwprodukten betreft wordt in het schema het door de Gemeenschap gedane aanbod opgenomen inzake de tropische produkten in het raam van de Tokioround. De toegestane invoer van landbouwprodukten onder het preferentiestelsel zou daardoor met 24 %, in volume, stijgen.

Voor de industrieprodukten, exclusief textiel, werd het refertejaar voor de berekening van de maximumgrens gewijzigd. Daardoor zouden de mogelijkheden tot preferentiële invoer met 43 % stijgen, naargelang van de produktencategorie.

De globale volumegrens voor de textielprodukten steeg daardoor met 5 %. Behalve deze kwantitatieve verbetering omvat het schema 1977 nog de afschaffing van het onderscheid tussen textielprodukten van katoen en andere stoffen, de invoering van twee regelingen voor bijzonder gevoelige produkten teneinde de mogelijkheden voor de armste landen te verruimen en tenslotte, de uitsluiting van de begunstigde landen, o.m. de afhankelijke landen en gebieden uit de lijst van de niet als gevoelig aangemerkte produkten. Voor de artikelen jute en cocosvezels blijft de bestaande regeling gehandhaafd, hoewel met verlaging van de rechten overeenkomstig de akkoorden met de exporterende ontwikkelingslanden.

Voorts besloot de Raad ertoe, in het raam van het algemeen preferentiestelsel 1977, de toepassing van buffers voor quasi gevoelige en niet gevoelige produkten ten gunste van de minst gevorderde ontwikkelingslanden te schorsen.

Dit jaar is de Gemeenschap voor haar voedselhulp nieuwe wegen ingeslagen. In het kader van de voorbereiding van de bijeenkomst van de Wereldvoedselraad besloot de Gemeenschap immers in beginsel tot programmering van haar voedselhulp. Het gaat hierbij om :

— een algemene programmering, met het doel de gezamenlijke ontwikkelingslanden indicaties te verstrekken nopens de mate waarin de Gemeenschap bereid is over een periode van drie jaar in hun behoeften te voorzien;

— een specifieke programmering, d.w.z. een voorafgaande indicatie (drie jaar) omtrent de hulp die de Gemeenschap bereid is te bieden aan internationale organisaties die werken op gebied van de voedselhulp of voor specifieke meerjarenprojecten van ontwikkelingslanden die met een structureel voedseltekort af te rekenen hebben.

De spoedacties ten gunste van door hongersnood, gevolg van natuurrampen of conflicten, geteisterde bevolkingsgroepen strekken over ca 50 000 t graan, 5 000 t magere melkpoeder en 3 400 t butteroil, ten behoeve van de volgende landen : Chili, Cyprus, Libanon, Mozambique, Niger, Portugal (vluchtelingen uit Angola), Vietnam, Zaïre (vluchtelingen uit Angola).

c) *Handelsbeleid.*

In de loop van 1976 vaardigde de Commissie 55 beschikkingen uit betreffende de opening of de verhoging van contingenten voor de invoer in de lidstaten ten aanzien van verschillende landen met staatshandel.

Voorts diende een aantal vrijwaringsmaatregelen of maatregelen tot het instellen van toezicht te worden genomen om het gevaar voor ontwrichting van de markt in sommige welbepaalde sectoren te voorkomen, zoals bv. bij de invoer van bepaalde katoengarens uit Mexico in de Beneluxlanden.

Een aantal andere vrijwaringsmaatregelen ten aanzien van de handel in textielprodukten konden, na de ondertekening van bilaterale overeenkomsten met de betrokken landen, worden opgeheven.

Op 13 december 1976 stelde de Raad de autonome regeling vast inzake contingenten die in 1977 in de lidstaten op de invoer van verschillende landen met staatshandel moet worden toegepast.

Wat de bijzondere maatregelen betreft leidden het merendeel van de onderhandelingen die begin 1976 in het kader van het « multivezelakkoord » werden gevoerd, tot de sluiting van overeenkomsten. De overeenkomst met Brazilië werd op 1 april geparafeerd. In deze overeenkomst, die betrekking heeft op de bilaterale handel in textiel over 1976 en 1977, werd een communautair maximum voor garens, gebleekte weefsels, afgewerkte weefsels en huishoudlinnen van katoen vastgesteld. Op 29 april 1976 werd met Columbia een gelijkaardige overeenkomst geparafeerd. De op 13 mei met Egypte geparafeerde overeenkomst behelst geen maximum, maar wel een algemene vrijwaringsclausule. In de met Joegoslavië ondertekende overeenkomst werd een communautair maximum voor weefsels en linnengoed van katoen vastgesteld. Op 10 oktober werd een overeenkomst met Roemenië geparafeerd. Deze betreft de vrijwillige beperking van de invoer voor een aantal produkten en behelst bijzondere bepalingen inzake de prijzen van door Roemenië uitgevoerde produkten. Onderhandelingen met het oog op het sluiten van een textielovereenkomst met Mexico zijn aan de gang en met Polen en Hongarije worden besprekingen aangevat.

Met India werden in 1976 twee overeenkomsten betreffende harde vezels geparafeerd. Een daarvan heeft betrekking op de handel in cocosprodukten, de andere op de juteprodukten. Deze overeenkomsten met een looptijd van 4 jaar, sluiten aan bij twee soortgelijke overeenkomsten die op 31 december 1975 waren verstreken.

Met Bangla Desh werd een gelijkaardige overeenkomst betreffende de handel in juteprodukten ondertekend.

d) *Landen in Afrika, het Caraïbische gebied en de Stille Oceaan.*

De overeenkomst van Lomé trad op 1 april 1976 in werking.

De Gemeenschap en de landen in Afrika, het Caraïbisch gebied en de Stille Oceaan waren overeengekomen dat het systeem tot stabilisering van de exportop-

brengsten (STABEX) voor het eerst in werking zou treden over het kalenderjaar 1975.

De Commissie en 17 A.C.S.-staten ondertekenden 25 transferovereenkomsten ter compensering van de gedaalde inkomsten dezer landen uit de uitvoer van een of meer basisprodukten : hiermee was een bedrag van 72 miljoen RE gemoeid.

Deze bescherming heeft zowel betrekking op exportverliezen door conjunctuuroorzaak, — hier teruggang van de vraag, — als op produktieverliezen door natuurlijke oorzaken.

Drie voormalige landen en gebieden overzee (LGO) die inmiddels onafhankelijk werden, nl. de republiek Suriname, de republiek der Seychellen en de Comoren traden tot de Overeenkomst toe.

Parallel met de Overeenkomst van Lomé zette de Gemeenschap haar samenwerking voort met de tot enkele lidstaten behorende landen en gebieden overzee. In dat verband werd door de Raad op 29 juni een nieuwe beslissing genomen. Vergeleken met het samenwerkingssysteem dat in het verleden tussen de Gemeenschap en de L.G.O. gold, brengt dit besluit aanzienlijke vernieuwingen, in die zin dat de voornaamste nieuwe elementen die aan de Overeenkomst van Lomé ten grondslag liggen, ook hier gelden (STABEX, regionale samenwerking, principe van programmatie). Het bedrag van financiële hulp dat in dezelfde periode als die van de Overeenkomst voor de L.G.O. beschikbaar is, beloopt 150 miljoen RE; daarbij komt een bedrag van 10 miljoen RE van de Europese Investeringsbank.

e) *Derde landen.*

Tussen *Canada* en de Europese Gemeenschap werd op 1 oktober 1976 de kaderovereenkomst voor economische en commerciële samenwerking van kracht. Zij is van evolutionele aard en opgevat als een instrument voor de ontwikkelling van de samenwerking op alle gebieden die de economie van beide industrielanden kenmerken.

Aan deze overeenkomst is een protocol toegevoegd betreffende de economische en commerciële samenwerking tussen de E.G.K.S. en Canada; het werd op 26 juli te Brussel ondertekend.

De bij de overeenkomsten tussen de Gemeenschap en de landen van de *Europese Vrijhandelsassociatie* ingestelde gemengde comités kwamen geregeld bijeen. Als specifieke problemen kunnen worden aangehaald :

— met Zweden werd het probleem van de door dit land in 1975 ingestelde contingentering van de invoer van schoeisel uit de Gemeenschap, besproken. De Gemeenschap bevestigde andermaal dat deze beperkingen een schending van de overeenkomst E.E.G.-Zweden vormen, daar art. 21 met betrekking tot de veiligheid in tijd van oorlog ernstige internationale spanning geen deugdelijke juridische grondslag is.

— Wat IJsland betreft deelde de Gemeenschap aan de delegatie van dit land mede dat de visserijproblemen tussen IJsland en de lidstaten thans een bevredigende

oplossing hebben gekregen door de overeenkomst inzake de visserijrechten, welke op 1 juni tussen het Verenigd Koninkrijk en IJsland werd gesloten, alsmede door de overeenkomsten met België en Duitsland in 1975. Aldus werden de voor de toepassing van protocol nr 6 van de overeenkomst E.E.G.-IJsland, — waarin voor bepaalde visserijprodukten uit dit land tariefverlagingen werden vastgesteld, — vermeld. De Raad stelde op 18 juni 1976 een verordening vast volgens welke het protocol met ingang van 1 juli 1976 wordt toegepast.

De betrekkingen tussen de Gemeenschap en *Japan* zijn nog steeds gekenmerkt door een toenemend tekort van de Gemeenschap op de handelsbalans; dit probleem werd tijdens de ontmoetingen tussen de instanties van de Gemeenschap en van Japan grondig onderzocht.

Ter gelegenheid van een overleg op hoog niveau werd overeengekomen een systematisch onderzoek in te stellen naar de sectoren, waar Japan, door opheffing van non-tarifaire belemmeringen, de voorwaarden voor de toegang van Europese produkten tot zijn markt zou kunnen verbeteren.

De Raad hechtte zijn goedkeuring aan een verordening betreffende de verlenging van de afwijkende regeling voor invoer, in het Verenigd Koninkrijk, van boter uit *Nieuw-Zeeland* na 1977. In geval deze invoer meer dan 25 % van het rechtstreeks boterverbruik van het Verenigd Koninkrijk zou bereiken, kan worden bepaald dat de hoeveelheden boven deze drempel voor andere doeleinden dan voor rechtstreeks verbruik wordt verkocht.

De samenwerkingsovereenkomsten E.E.G.-Pakistan werd op 1 juni 1976 ondertekend en werd op 1 juli van kracht. Zij is gelijkaardig met die welke reeds door de E.E.G. met India en Sri Lanka werd gesloten.

Met *Bangla Desh* werd op 23 juli 1976 de overeenkomst betreffende de handel in juteprodukten geparafeerd en de overeenkomst voor commerciële samenwerking werd op 19 oktober gesloten.

In het kader van de regeling betreffende de internationale textielhandel werd op 10 november tussen de Gemeenschap en *Roemenië* een akkoord over de textielhandel geparafeerd.

§ 2. — EUROPESE GEMEENSCHAP VOOR KOLEN EN STAAL (E.G.K.S.)

De situatie in de Gemeenschap van de *ijzer- en staalnijverheid* bleef in 1976 zorgwekkend, ondanks een toeneming van de ruwstaalproduktie van 125 miljoen ton in 1975 tot 135 miljoen ton in 1976. Deze produktiestijging was grotendeels het gevolg van een vergroting der voorraden bij de producenten en de handelaars.

De bezetting van de produktiecapaciteit, 86 % in 1974 en 65 % in 1975, beliep slechts 67 % in 1976.

De gepubliceerde staalprijzen bleven onder het niveau van 1974, terwijl de produktiekosten sedertdien zeer aanzienlijk opliepen.

De sociale weerslag van de crisis is zeer ernstig : van juli 1975 tot juli 1976 is de personeelsbezetting met 25 000 personen ingekrompen. De gedeeltelijke werkloosheid verbeterde echter in de loop van het jaar, maar nam opnieuw toe tijdens de laatste maanden.

De Commissie van de Gemeenschappen is niet doorgegaan met de op het einde van 1975 ingezette procedure inzake de gebeurlijke invoering van minimumprijzen. Zij bleef evenwel de marktontwikkeling op de voet volgen en stelde een document inzake het ijzer- en staalbeleid op dat, naast permanente maatregelen, specifieke maatregelen voor kritieke situaties omvat en voorts handelt over de betrekkingen met derde landen, alsmede over sociale en regionale aspecten.

De algemene doelstellingen staal 1980-1985 werden gepubliceerd in het Publikatieblad nr. C 232 van 4 oktober 1976. Voor het eerst hebben zij betrekking op de verruimde Gemeenschap.

Tijdens het jaar 1976 verslechterde geleidelijk de toestand van de *kolennijverheid.* De gemeenschappelijke produktie daalde tot 228 miljoen t.k.e. (250 miljoen t.k.e. in 1973). De kolenmarkt wordt gekenmerkt door aanzienlijk produktievoorraden in een kontinu stijging van de invoer sedert 1973.

De Commissie hechtte op 25 februari 1976 haar goedkeuring aan een beschikking betreffende een communautaire regeling voor de steunmaatregelen van de lidstaten ten behoeve van de kolenmijnindustrie (« Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen » nr. L 63 van 11 maart 1976). Deze beschikking is van toepassing voor een periode van 10 jaar. Zij heeft ten doel de stabilisering van de ontginning op lange termijn te vergemakkelijken.

De *investeringsuitgaven* van de kolennijverheid bereikten 562 miljoen RE in 1975 en zouden in 1976 631 miljoen RE bedragen. Ondanks deze investeringen zouden de globale winningsmogelijkheden van de Gemeenschap teruglopen van 259 miljoen ton in 1975 tot 250 miljoen ton in 1979, d.i. iets minder dan het voor 1985 vastgelegde oogmerk.

In de ijzer- en staalnijverheid — rekening gehouden met de afwerking van de reeds aangevatte programma's — bleven de investeringsuitgaven op hetzelfde hoge peil (3,1 miljard RE) als in 1975. Volgens de jongste enquête naar de investeringen, zouden de produktiemogelijkheden inzake ruwstaal tussen 1975 en 1979 toenemen van 190 miljoen ton tot 217 miljoen ton. In het algemeen zijn de projecten veeleer op de modernisering en rationalisering, dan wel op de uitbreiding gericht.

Voor de *financiering* van deze investeringen ging de Commissie 33 leringen voor een totaal bedrag van 1 030, 4 miljoen RE aan. Het totaal bedrag van de verstrekte leningen beliep 1 068,2 miljoen RE, gespreid als volgt :

986,9 miljoen voor industriële projecten;
66,7 miljoen voor omschakelingsprogramma's;
14,6 miljoen voor de bouw van sociale woningen.

Op verzoek van het Raadgevend E.G.K.S.-Comité stelde de Commissie voor, regionale *omschakelings*programma's uit te werken die als uitgangspunt voor

communautaire financiering zouden kunnen dienen. Inmiddels hadden de omschakelingsleningen in 1976 betrekking op investeringen ten belope van 61,64 miljoen RE met het oog op het creëren van 5 977 betrekkingen.

De steun bij de herscholing van door bedrijfssluitingen getroffen werknemers van de E.G.K.S.-nijverheidssectoren gaf aanleiding tot kredieten van 25,12 miljoen RE (20,07 miljoen in 1975) voor de wederaanpassing van 21 237 werknemers (16 635 in 1975), waarvan 15 717 uit de kolennijverheid. Deze toeneming is vooral toe te schrijven aan de sluiting van belangrijke steenkoolmijnen in Duitsland.

Op het gebied van de *arbeidshygiëne* werd steun verleend voor 44 projecten opgenomen in de programma's voor de hygiëne en veiligheid in de kolenmijnen, de bestrijding van de verontreiniging in de ijzer- en staalnijverheid en de ergonomie. De verstrekte kredieten hebben 9 miljoen bereikt.

Op het stuk van het *technisch onderzoek* werd in 1976 een nieuw programma voor de ijzer- en staalnijverheid goedgekeurd; het betreft 54 projecten en een totale financiële bijstand van 17,7 miljoen RE. De belangrijkste thema's van het programma zijn het gebruik van energie voor de staalproduktie, de evaluatie en de kwalitatieve controle van ijzer- en staalprodukten, de aanwending van staal voor nieuwe bouwvormen en het fundamenteel onderzoek tot inzameling van basisgegevens die de weg openen voor technische vernieuwingen op lange termijn, die noodzakelijk zijn voor de verbetering van het concurrentievermogen van de ijzer- en staalnijverheid.

Inzake het technisch onderzoek in de kolenmijnnijverheid besloot de Commissie tot de toekenning van 14,3 miljoen RE voor de tenuitvoerlegging van 35 projecten.

§ 3. — EUROPESE GEMEENSCHAP VOOR ATOOMENERGIE (EURATOM)

In 1976 maakte de Commissie haar standpunt bekend omtrent *investeringsprojecten op het gebied van de kernenergie* die betrekking hebben op :

a) negen kernenergiecentrales met drukwaterreactor met een totaal elektrisch vermogen van 10757 MW;

b) de inbedrijfstelling van een uraniummijn en de bouw van een fabriek voor de ertsverwerking te Novazza (Italië) met een produktiecapaciteit van 150 t uranium per jaar;

c) de uitbreiding van de ultracentrifuge-verrijkingsinstallaties te Almelo (Nederland) en te Copenhurst (Groot-Brittannië).

De afwerking van de kernenergieprogramma's onderging evenwel een vertraging als gevolg van technische en ecologische factoren. Terwijl voor 1974 een vermogen van 176 GWe in het vooruitzicht werd gesteld voor de elektriciteit op kernbasis van 1985, strekten de ramingen thans over 125 GWe.

Verschillende meerjarenprogramma's voor onderzoek inzake gecontroleerde thermonucleaire kernversmelting (met uitzondering van JET), stralingsbescherming, milieu en referentiemateriaal en -methodes werden goedgekeurd.

Ondanks de inspanningen van de Commissie nam de Raad geen definitief besluit over het vraagstuk van de vestiging van de JET-installatie, waarvan de bouw onontbeerlijk is voor het onderzoek op grote schaal inzake de kernversmelting.

Het gemeenschappelijk centrum voor onderzoek voltooide het meerjarenprogramma 1972-1976. Een nieuw programma voor het tijdvak 1977-1980 werd voorgesteld maar nog niet goedgekeurd door de Raad.

De werkzaamheden van de Commissie inzake reactoren werden voortgezet in verband met de drie voornaamste reactorreeksen (licht-water, gasgekoelde en snelle reactoren) en met de herwinning van plutonium in licht-waterreactoren. In de sector van de hoge temperatuurreactoren werd het Dragonproject op 31 maart 1976 stopgezet, ondanks de pogingen van de Commissie om het voort te zetten.

De *bevoorrading* in kernbrandstoffen van de Gemeenschap werd gekenmerkt door enige vertraging in de prijshausses voor natuurlijk uranium. Tijdens het jaar sloot het bevoorradingsagentschap 26 contracten voor ca 11 000 t. De markt van het verrijkt uranium was weinig bedrijvig, daar de behoeften van de verbruikers nagenoeg gedekt zijn tot na 1982. Wat het plutonium betreft, werden acht contracten gesloten voor ongeveer 245 kg, die voor 99 % in de Gemeenschap werden geproduceerd.

AFDELING IV. — BELGISCH-NEDERLANDS-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE (BENELUX)

§ 1. — VERLOOP VAN DE ECONOMISCHE UNIE

De Economische Unie, waarvan het verdrag in 1958 de consolidatie betekende van een reeds voordien bestaande Benelux-samenwerking, heeft zich tijdens de laatste twee decennia nog verder uitgebouwd. De jongste jaren echter wordt een toenemende lusteloosheid vastgesteld in de Benelux-activiteit.

Dat neemt niet weg dat Benelux toch wel op een aantal interessante resultaten kan bogen die mede konden verwezenlijkt worden dank zij de plaats die de drie lidstaten innemen op economisch vlak. Met een totaal aantal inwoners van 23 miljoen bereiken zij de helft van de bevolking van West-Duitsland, van Frankrijk of van het Verenigd Koninkrijk. Het bruto nationaal produkt per hoofd van de bevolking ligt 50 % boven dat van het Verenigd Koninkrijk en is gelijk aan dat van Frankrijk. Het Benelux-gebied vormt de vierde handelsmogendheid na de Verenigde Staten, West-Duitsland en Japan.

De Benelux-landen moeten ernaar streven een bilaterale samenwerking tot stand te brengen op gebieden waarop nog geen internationale samenwerking bestaat, zoals bijvoorbeeld de ruimtelijke ordening en de infrastructuur.

In 1976 hebben een reeks contacten plaats gehad naar aanleiding waarvan bepaalde gemeenschappelijke beslissingen konden worden genomen. Aldus vergaderde op 20 januari de Ministeriële Werkgroep van Middenstand; tijdens deze bijeenkomst werd het actieprogramma van de Bijzondere Commissie voor de Middenstand goedgekeurd en werd een bespreking gewijd aan de E.E.G.-richtlijnen inzake vrijheid van vestiging en dienstverlening.

Op 10 februari heeft de Ministeriële Werkgroep van Justitie van gedachten gewisseld over de eenmaking van het recht in Benelux en werden richtlijnen gegeven voor een nieuwe werkwijze.

De Regeringen geven uiting aan hun gemeenschappelijke wil om in het Beneluxgebied rond het midden van de tachtiger jaren een milieu te bereiken waarin de levensomstandigheden zo optimaal mogelijk zijn. Daartoe beslisten zij overleg te plegen over de uitvoering van de internationale overeenkomsten waaraan de Benelux-landen deelnemen. Er werd overeengekomen hun optreden in ruimer internationaal verband, met name in het kader van de O.E.S.O. en van de E.G., nauwer te coördineren. Met betrekking tot de werking van de Benelux-organen werd besloten tot een versterking van de beleidsbepalende en coördinerende rol van het Comité van Ministers.

Op 10 februari heeft de Ministeriële Werkgroep van Justitie van gedachten gewisseld over de eenmaking van het recht in Benelux en werden richtlijnen gegeven voor een nieuwe werkwijze.

De ministers hebben zich onderhouden over het ontwerpverdrag inzake de werking van de strafwet naar tijd en plaats. Gelet op het feit, dat de aanpassing der nationale wetgevingen aan de gemeenschappelijke regels van dit ontwerp gevolgen heeft voor het strafrecht in het algemeen, hebben zij besloten dat over het ontwerp op nationaal vlak overleg moet worden gepleegd alvorens tot indiening bij de Interparlementaire Raad wordt overgegaan.

Eind maart zijn de bewindslieden van Financiën op het Secretariaat-generaal van de Benelux Economische Unie te Brussel bijeengekomen om de laatste hand te leggen aan de unificatie van de accijnzen in Benelux. Er kon voor sigaretten een gelijk accijnspercentage te weten 60,5 % voor de drie partnerlanden worden vastgesteld.

Ook werd overeenstemming bereikt over het accijnstarief voor bier.

De drie Benelux-landen hebben zich voorts verbonden om in afwachting van de inwerkingtreding van de Accijnsovereenkomst een « standstill » beginsel in acht te nemen m.b.t. de accijnstarieven.

Een nieuwe bijeenkomst van het Comité van Ministers van de Benelux Economische Unie had plaats op 24 mei. Een ontwerpprotocol tot wijziging van de Benelux-overeenkomst tot unificatie van de accijnzen, werd door het Comité goedgekeurd. Het ontwerp werd aan de Interparlementaire Benelux-raad ter advies aangeboden.

Vervolgens werd de werking van de Benelux-organen aan een beschouwing onderworpen. Het Comité van Ministers besloot een Ministeriële Werkgroep en een Bijzondere Commissie voor het Leefmilieu in te stellen ter coördinatie van de werkzaamheden betreffende de milieuhygiëne, het natuurbehoud, de landschapsbescherming en de ruimtelijke ordening vanuit het oogpunt van milieuhygiëne.

In november zijn de bewindslieden van Financiën van de drie Benelux-landen bijeengekomen ter bespreking van de mogelijkheid tot opheffing van de resterende grensformaliteiten op het gebied van de B.T.W.

De Ministers hebben het principe van de uiteindelijke grensopenstelling opnieuw bevestigd. Zij kwamen tot de conclusie dat de grootste knelpunten gelegen zijn in de problematiek van de fraudebestrijding.

Nog in november kwamen de leden van het Comité van Ministers opnieuw bijeen en namen kennis van de resultaten van het ministerieel overleg op het gebied van het sociaal, economisch en fiscaal beleid. Zij kwamen tot de vaststelling dat de Ministers van Sociale Zaken een belangrijke bijdrage hebben geleverd in de coördinatie van de sociaal-economische politiek, die in de verschillende lidstaten in de eerste plaats gericht is op de bestrijding van de werkloosheid.

Het Comité van Ministers bevestigde de afspraken gemaakt door de Ministers van Financiën op het gebied van de opheffing van de resterende B.T.W.-intra-grensformaliteiten en de ratificatie van de accijnsovereenkomst.

Ten aanzien van de buitenlandse economische betrekkingen werd besloten tot onderlinge samenwerking op het gebied van de financiering van de export en van de kredietverzekering ervan.

Tenslotte werd overgegaan tot de ondertekening van een aantal beschikkingen en aanbevelingen, op het gebied van het verkeer en de veterinaire sector.

§ 2. — HANDELSVERKEER TUSSEN DE B.L.E.U. EN NEDERLAND

Zo het handelsverkeer van de B.L.E.U. met Nederland in 1975 stagneerde als gevolg van de teruggang van de economische bedrijvigheid, dan kende het daarentegen in 1976 een nieuwe groei. De import uit Nederland steeg met 22 % terwijl de export naar dat land met 18 % toenam t.o.v. het jaar voordien. Vergeleken met de buitenlandse handel tussen de B.L.E.U. en de E.E.G. in haar geheel, is dat resultaat normaal voor wat de invoer betreft, maar het stijgingspercentage van de uitvoer (18 %), ligt aanmerkelijk lager dan dat voor de E.E.G. dat 25 % bedraagt.

De B.L.E.U.-import uit Nederland steeg in 1976 tot 235,3 miljard frank terwijl de export naar de noorderburen slechts 214,4 miljard frank bedroeg. Hiermede bereikt het dekkingspercentage van de invoer door de export 91,1, tegen 94,2 in 1975 en 98,5 in 1974. De ruilvoet van het handelsverkeer met Nederland verslechtert dus van jaar tot jaar.

De kentering in de handelsstroom begon in het jaar 1974 na een lange periode tijdens dewelke onze handelsbalans met Nederland steeds een groot overschot vertoonde.

Die kentering is vooral te wijten aan het feit dat de invoer van afgewerkte produkten uit Nederland veel sneller steeg dan de gelijkaardige uitvoer naar dat land. In acht jaar tijd nam de waarde van de invoer met 350 % toe en die van de uitvoer met 230 %. Hierbij weze nog opgemerkt dat in het totaal der transacties in 1976, de fabrikaten 68 % bedragen, terwijl de twee overige rubrieken (voedingsmiddelen enerzijds en grond- plus hulpstoffen anderzijds) samen maar 32 % van het totaal der transacties voor hun rekening nemen.

Bij de belangrijke rubriek der fabrikaten vormen de produkten van de metaalverwerkende nijverheid de voornaamste post met een uitvoerwaarde van bijna 60 miljard frank en 41,6 miljard frank invoerwaarde. Die handelstransacties hebben vooral betrekking op machines, elektrotechnisch materieel en vervoermaterieel. De tweede belangrijkste post bij die rubriek zijn de produkten van de chemische nijverheid waarvan voor 27,6 miljard frank werd ingevoerd en voor 22,5 miljard frank werd uitgevoerd door de B.L.E.U. Op de derde plaats komen de produkten van de textiel- en de kledingnijverheid ofwel de petroleumderivaten, naargelang men de post beschouwt volgens de waarde bij uitvoer of bij invoer. Dat wordt verklaard door de buitengewoon sterke toeneming die de invoer van petroleumderivaten kende; t.o.v. 1975 steeg de invoerwaarde van die produkten met 59,6 %, d.i. van alle beschouwde sectoren de sterkste toeneming. De produkten van de steenkoolnijverheid nemen de laatste plaats in; hoewel de uitvoer in 1974 en 1975 nog steeg, daalde hij opnieuw het jaar daarop, terwijl de invoer van jaar tot jaar verder afneemt. Bij de overige rubrieken zoals de voedings- en genotmiddelen, de papier- en kartonnijverheid, de glasnijverheid en de bouwmaterialen, nam het handelsverkeer in 1976 verder toe. Voor deze fabrikaten steeg de invoer gemiddeld met 15,6 % en de uitvoer met 19,5 %.

*

* *

Groothertogdom Luxemburg

Verbeterd indexcijfer van de industriële produktie
(1970 = 100)

BEDRIJFSTAK	1973	1974	1975	1976
Extractieve bedrijven	**84,5**	**70,0**	**63,8**	**55,6**
IJzerertsgroeven	66,6	47,3	40,5	36,3
Steengroeven	155,8	160,9	156,4	128,6
Be- en verwerkende bedrijven	**116,6**	**121,4**	**94,6**	**100,9**
Voedingsmiddelenindustrie	110,7	112,9	118,4	126,2
Genotmiddelennijverheid	122,6	123,7	133,5	133,4
Textiel-, kleding- en beddegoednijverheid	148,2	145,2	122,1	112,9
Houtnijverheid	128,6	119,8	113,1	125,0
Meubel- en meubileringsnijverheid				
Drukkerij en uitgeverij	111,5	110,2	105,3	105,6
Chemische nijverheid en aanverwante bedrijven	124,1	125,6	112,2	136,4
Industrie der niet-metaalhoudende mineralen	129,1	138,5	126,6	122,1
IJzer- en staalnijverheid	111,1	117,0	81,0	83,6
Metaalverwerkende nijverheid	130,8	134,6	121,1	129,3
Elektriciteit, gas	**100,6**	**98,2**	**75,4**	**80,9**
Elektrische energie	..	..	..	..
Gasproduktie en -distributie	..	..	..	..
Algemeen indexcijfer	**115,1**	**119,1**	**93,0**	**98,9**

Bron : Service central de la Statistique et des Etudes économiques du Grand-Duché de Luxembourg.

Groothertogdom Luxemburg

IJzer- en staalproduktie

Maandgegevens

TIJDVAK	Aantal hoogovens in werking	Hoeveelheid (duizenden tonnen)		
		Gietijzer	Staal	Gewalste produkten en half-fabrikaten
1970	**25**	**401,2**	**455,2**	**354,4**
1971	**22**	**382,4**	**436,8**	**339,1**
1972	**20**	**389,2**	**454,8**	**356,7**
1973	**20**	**424,3**	**493,7**	**391,4**
1974	**18**	**455,7**	**537,4**	**414,7**
1975	**15**	**324,1**	**385,4**	**289,3**
1976	**12**	**313,0**	**380,5**	**299,3**
1976 Januari	12	316,4	383,3	301,5
Februari	12	313,2	376,5	286,7
Maart	12	335,4	414,5	324,1
April	12	333,5	411,4	316,2
Mei	12	343,2	406,5	317,2
Juni	12	328,2	401,1	313,3
Juli	11	314,6	379,7	288,1
Augustus	11	266,3	306,1	229,8
September	12	338,9	421,8	359,0
Oktober	12	326,1	400,4	314,3
November	11	285,9	351,8	290,1
December	10	254,3	312,8	251,7

Bronnen : Groupement des Industries sidérurgiques luxembourgeoises.
Service central de la Statistique et des Etudes économiques du Grand-Duché de Luxembourg.

Groothertogdom Luxemburg
Landbouwproduktie

PRODUKT	Eenheid	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Broodgranen	10^3m.k.	445,5	400,3	378,2	372,3	231,9	..
Andere graangewassen	»	973,6	967,1	1 014,3	943,0	812,2	..
Peulgewassen	»	8,2	4,3	4,9	3,9	2,5	..
Aardappelen	»	644,7	612,3	573,9	581,8	279,6	..
Andere knolgewassen	»	378,4	328,2	229,5	232,8	156,2	..
Voedergewassen (inclusief hooi)	»	2 096,2	2 322,5	2 500,2	2 408,9	2 088,4	..
Maïs	»	..	..	1 672,5	1 780,6	1 652,0	..
Melk	10^6 kg	218,8	232,1	238,8	250,6	248,2	..

Bron : Service central de la Statistique et des Etudes économiques du Grand-Duché de Luxembourg.

Groothertogdom Luxemburg
Gewogen indexcijfer der consumptieprijzen
(1965 = 100)

MAAND	1972	1973	1974	1975	1976
Januari	124,66	131,79	140,71	156,14	174,58
Februari	125,04	132,40	143,35	158,43	175,41
Maart	125,25	132,89	144,30	159,48	175,84
April	125,50	134,14	146,17	161,45	178,32
Mei	125,98	135,79	147,49	162,44	179,41
Juni	127,39	135,96	147,84	163,61	179,63
Juli	128,45	135,81	149,51	165,05	181,02
Augustus	128,88	135,99	149,80	165,73	181,41
September	129,45	136,29	150,68	166,98	182,60
Oktober	130,07	137,24	152,12	169,59	184,03
November	130,78	138,10	153,85	170,93	185,20
December	131,32	139,38	155,05	171,93	186,49
Jaargemiddelde	**127,73**	**135,48**	**148,41**	**164,31**	**180,33**

Bron : Service central de la Statistique et des Etudes économiques du Grand-Duché de Luxembourg.

Nederland

Middelen en bestedingen in de volkshuishouding (a)

(miljarden guldens)

OMSCHRIJVING	1971	1972	1973 (c)	1974 (c)	1975 (c)	1976
Middelen :						
Produktie in bedrijven	88,7	99,8	115,6	127,6	136,8	156,4
Produktie van de Overheid	15,8	18,3	20,9	24,4	28,1	31,4
Netto-inkomsten uit het buitenland	0,2	0,5	1,1	1,0	—1,1	—
Nationaal inkomen (tegen factorkosten)	**104,7**	**118,6**	**137,6**	**153,0**	**163,8**	**187,8**
Indirecte belastingen minus subsidies	13,8	15,8	17,0	18,1	20,7	23,0
Nationaal produkt (tegen marktprijzen)	**118,5**	**134,4**	**154,6**	**171,1**	**184,5**	**210,8**
Uitvoersaldo (b)	0,2	—4,8	—6,7	—6,4	—5,6	—7,1
Totaal beschikbare middelen ...	**118,7**	**129,6**	**147,9**	**164,7**	**178,9**	**203,7**
Bestedingen :						
Consumptie door verbruikers	73,2	82,2	93,3	104,9	119,5	135,8
Overheidsbestedingen	21,7	24,5	27,5	32,2	37,0	42,1
Netto-investeringen in bedrijven	16,5	16,4	18,8	18,6	17,5	16,7
Netto-investeringen van de Overheid	5,5	5,4	5,3	5,5	6,4	7,3
Voorraadvorming en toeneming onderhanden werk	1,8	1,1	3,0	3,5	—1,5	1,8
Totaal nationale bestedingen ...	**118,7**	**129,6**	**147,9**	**164,7**	**178,9**	**203,7**

(a) Werkelijke prijzen.
(b) — overschot; + tekort.
(c) Verbeterde gegevens.

Bronnen : Centraal Bureau voor de Statistiek.
Centraal Planbureau.

Nederland

Aantal werklozen

JAARTAL	Totaal	Werklozen (excl. A.W.-arbeiders)	Geregistreerde A.W.-arbeiders (a)	Mannen	Vrouwen
1970	55 900	54 300	1 600	45 100	10 800
1971	68 900	67 200	1 700	56 900	12 000
1972	114 700	112 400	2 300	96 900	17 800
1973	117 000	114 600	2 400	95 000	22 000
1974	143 200	140 200	3 000	114 400	28 800
1975	205 700	201 400	4 300	162 500	43 200
1976	223 900	218 300	5 600	171 300	52 600

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

(a) De A.W. (aanvullende werken) -arbeiders zijn de door de overheidsdiensten tewerkgestelde werklozen. In deze statistiek zijn bovendien opgenomen de vorstwerklozen, de zieken, de arbeiders die ongevallenuitkering ontvingen, benevens een aantal personen die werk vonden zonder dat die arbeidsbureaus hiervan tijdig bericht ontvingen.

Nederland

Indexcijfers van de produktie en van de personeelsbezetting in de industrie (a)
(1970 = 100)

TIJDVAK	Produktie	Personeels-bezetting (b)	Produktie per werknemer
1968	81	99	82
1969	91	99	91
1970	100	100	100
1971	106	99	107
1972	111	95	116
1973	119	93	128
1974	123	92	134
1975	117	89	131
1976	125	86	145
1976 : 1e kwartaal	126	86	146
2e kwartaal	124	86	145
3e kwartaal	113	86	132
4e kwartaal	135	85	159

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

(a) Exclusief het bouwbedrijf.
(b) De kwartaalindexcijfers geven het gemiddelde van de stand bij het begin en bij het einde van het kwartaal; het jaarindexcijfer is berekend op grond van de kwartaalindexcijfers.

Nederland

Produktie-indexcijfers per bedrijfstak
(1970 = 100)

BEDRIJFSTAK	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Bouwmaterialen en aardewerk	109	108	107	106	104	107
Chemische nijverheid	105	118	135	139	125	147
Ledernijverheid	84	78	72	69	60	57
Rubbernijverheid	101	107	112	123	112	112
Mijnbouw	115	143	168	191	200	213
Metaalnijverheid	101	105	110	115	110	115
Papierindustrie	100	105	114	118	98	106
Textielnijverheid	101	102	96	93	78	78
Gas, elektriciteit en water	108	128	140	148	154	167
Voedings- en genotmiddelenindustrie	105	109	113	115	119	122
Algemeen indexcijfer van de nijverheid	**107**	**110**	**118**	**121**	**117**	**125**

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

Nederland

Buitenlandse handel (a)

(miljoenen guldens)

TIJDVAK	1971	1972	1973	1974	1975	1976
	INVOER					
1e kwartaal	11 048	11 230	13 966	17 623	19 002	20 977
2e kwartaal	11 272	11 488	13 618	19 314	18 787	22 552
3e kwartaal	11 157	10 942	14 220	19 642	17 826	22 078
4e kwartaal	11 482	12 477	14 993	19 576	20 885	25 483
Jaar ...	**44 959**	**46 137**	**56 797**	**76 155**	**76 500**	**91 090**
	UITVOER					
1e kwartaal	10 045	11 025	14 449	17 554	18 549	21 559
2e kwartaal	10 354	11 620	14 327	19 369	19 416	21 845
3e kwartaal	10 338	10 934	13 347	19 119	17 271	21 964
4e kwartaal	11 078	12 190	15 062	19 589	21 139	24 855
Jaar ...	**41 815**	**45 769**	**57 185**	**75 631**	**76 375**	**90 223**
	SALDO					
1e kwartaal	—1 003	— 205	+ 483	— 69	— 453	+ 582
2e kwartaal	— 918	+ 132	+ 709	+ 55	+ 629	— 707
3e kwartaal	— 819	— 8	— 873	— 523	— 555	— 114
4e kwartaal	— 404	— 287	+ 69	+ 13	+ 254	— 628
Jaar ...	**—3 144**	**— 368**	**+ 388**	**— 524**	**— 125**	**— 867**

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

(a) Exclusief de gegevens van en naar de B.L.E.U. De gegevens van de B.L.E.U. zijn niet beschikbaar per kwartaal.

Nederland

Invoerwaarde per land van herkomst

LAND	1972	1973	1974	1975	1975 (a)	1976 (a)
	Miljoenen guldens					
B.L.E.U.	8 584	9 763	11 665	11 500	..	..
Bondsrep. Duitsland	15 021	18 542	23 235	22 354	22 354	25 178
Frankrijk	4 413	5 376	6 369	6 774	6 774	7 336
Italië	2 353	2 346	2 977	3 093	3 093	3 518
Verenigd Koninkrijk	2 874	3 439	4 790	5 097	5 097	6 473
Verenigde Staten	4 520	5 937	7 944	8 771	8 771	9 585
	Percentages van het totaal					
B.L.E.U.	15,7	14,7	13,3	13,1	..	..
Bondsrep. Duitsland	27,5	27,9	26,5	25,4	29,2	27,6
Frankrijk	8,1	8,1	7,3	7,7	8,9	8,1
Italië	4,3	3,5	3,4	3,5	4,0	3,9
Verenigd Koninkrijk	5,3	5,2	5,5	5,8	6,7	7,1
Verenigde Staten	8,3	8,9	9,0	10,0	11,5	10,5

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

(a) Voor 1976 zijn de gegevens van de B.L.E.U. nog niet beschikbaar. De percentages zijn berekend op het totaal van de invoer, deze van de B.L.E.U. uitgezonderd.

Nederland

Uitvoerwaarde per land van bestemming

LAND	1972	1973	1974	1975	1975 (a)	1976 (a)
	Miljoenen guldens					
B.L.E.U.	8 130	9 694	12 362	12 280	..	..
Bondsrep. Duitsland	18 273	21 812	26 515	26 941	26 941	32 762
Frankrijk	5 637	6 763	8 694	9 127	9 127	11 274
Italië	2 909	3 708	4 661	4 482	4 482	5 476
Verenigd Koninkrijk	3 962	5 278	8 018	8 121	8 121	8 800
Verenigde Staten	2 019	2 373	3 509	2 440	2 440	3 011
	Percentages van het totaal					
B.L.E.U.	15,1	14,5	14,1	14,0	..	..
Bondsrep. Duitsland	33,9	32,6	30,2	30,6	35,2	36,3
Frankrijk	10,5	10,1	9,9	10,4	11,9	12,5
Italië	5,4	5,5	5,3	5,1	5,9	6,1
Verenigd Koninkrijk	7,4	7,9	9,1	9,2	10,6	9,8
Verenigde Staten	3,7	3,5	4,0	2,8	3,2	3,3

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

(a) Voor 1976 zijn de gegevens van de B.L.E.U. nog niet beschikbaar. De percentages zijn berekend op het totaal van de uitvoer, deze van de B.L.E.U. uitgezonderd.

Nederland

Goud- en deviezenreserves

(miljoenen guldens)

JAARTAL	Goud	Valuta	Totaal
1970	6 437	4 727	11 164
1971	6 875	3 629	10 504
1972	6 830	6 514	13 344
1973	6 849	10 377	17 226
1974	6 849	10 263	17 112
1975	6 849	11 510	18 359
1976	6 849	11 240	18 089

Bron : « Nederlandsche Bank », N.V.

Nederland

Prijzen en lonen

(1970 = 100)

TIJDVAK	Groothandels-prijzen	Kosten van levensonderhoud	Regelings-lonen (a)
1970	100	100	100
1971	101	108	111
1972	105	116	125
1973	118	125	140
1974	134	137	161
1975	143	151	183
1976	166 (b)	164	197 (b)
1976 : 1e kwartaal	161	162	194
2e kwartaal	169	165	195
3e kwartaal	166	164	198 (b)
4e kwartaal	166 (b)	166	200 (b)

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

(a) Volwassen werknemers, werkzaam in particuliere bedrijven (exclus. spaarloon).
(b) Voorlopige gegevens.

Nederland

Particulier verbruik

(1970 = 100)

JAARTAL	Waarde	Hoeveelheid	Hoeveelheid per hoofd van de bevolking
1970	100	100	100
1971	112	103	102
1972	125	107	105
1973	142	111	108
1974	160	114	110
1975	182	117	112
1976	205	121	114

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

Ontwikkeling van de buitenlandse handel der B.L.E.U.

Waarde

JAARTAL	Invoer			Uitvoer		
	Totaal (miljarden franken)	Uit Nederland		Totaal (miljarden franken)	Naar Nederland	
		Miljarden franken	% van het totaal		Miljarden franken	% van het totaal
1965	325,1	48,3	14,9	319,7	70,5	22,1
1966	359,1	52,5	14,6	341,5	76,0	22,3
1967	364,3	54,2	14,9	354,1	75,8	21,4
1968	419,8	60,8	14,5	408,6	85,9	21,0
1969	501,1	71,3	14,2	504,5	97,5	19,3
1970	570,6	83,3	14,6	580,0	112,6	19,4
1971	629,1	103,4	16,4	620,2	118,5	19,1
1972	681,8	109,0	16,0	711,0	132,1	18,6
1973	856,1	137,8	16,1	870,1	155,2	17,8
1974	1 160,7	191,7	16,5	1 099,8	188,8	17,2
1975	1 130,9	189,1	16,7	1 056,9	181,0	17,1
1976	1 363,5	235,3	17,3	1 264,8	214,4	17,0

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Ontwikkeling van de buitenlandse handel van Nederland

Waarde

JAARTAL	Invoer			Uitvoer		
	Totaal (miljoenen guldens)	Uit de B.L.E.U.		Totaal (miljoenen guldens)	Naar de B.L.E.U.	
		Miljoenen guldens	% van het totaal		Miljoenen guldens	% van het totaal
1966	29 024	5 508	19,0	24 443	3 685	15,1
1967	30 181	5 567	18,4	26 380	3 886	14,7
1968	33 638	6 046	18,0	30 197	4 319	14,3
1969	39 797	7 045	17,7	36 074	5 030	13,9
1970	48 603	8 187	16,8	42 622	5 942	13,9
1971	52 294	7 334	14,0	48 775	6 960	14,3
1972	54 721	8 584	15,7	53 899	8 130	15,1
1973	66 560	9 763	14,7	66 879	9 694	14,5
1974	87 821	11 665	13,3	87 993	12 362	14,0
1975	88 010	11 500	13,1	88 655	12 280	13,9
1975 (a)	76 500	..	..	76 375	..	..
1976 (a)	91 090	..	..	90 223	..	..

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

(a) Exclusief de gegevens van en naar de B.L.E.U. Voor 1975 en 1976 zijn de gegevens van de B.L.E.U. nog niet beschikbaar.

Handelsverkeer van de B.L.E.U. met Nederland

Indeling naar de graad van bewerking

JAARTAL	Voedings- en genotmiddelen		Grond- en hulpstoffen		Fabrikaten		Totaal
	Miljarden franken	% van de totale waarde	Miljarden franken	% van de totale waarde	Miljarden franken	% van de totale waarde	Miljarden franken
	INVOER						
1969	12,1	17,0	13,0	18,2	46,2	64,8	71,3
1970	14,1	16,9	14,6	17,6	54,6	65,5	83,3
1971	15,7	15,2	20,9	20,2	66,8	64,6	103,4
1972	18,1	16,6	19,6	18,0	71,3	65,4	109,0
1973	24,0	17,4	24,9	18,1	88,9	64,5	137,8
1974	26,7	13,9	41,3	21,6	123,7	64,5	191,7
1975	31,8	16,5	42,5	22,1	118,0	61,4	192,3
1976	42,1	17,9	57,1	24,3	136,1	57,8	235,3
	UITVOER						
1969	8,7	8,9	6,8	7,0	82,0	84,1	97,5
1970	9,0	8,0	6,3	5,6	97,3	86,4	112,6
1971	10,2	8,6	5,9	5,0	102,4	86,4	118,5
1972	15,1	11,4	6,9	5,2	110,1	83,4	132,1
1973	18,1	11,7	8,9	5,7	128,2	82,6	155,2
1974	20,7	11,0	12,3	6,5	155,8	82,5	188,8
1975	20,9	11,6	13,8	7,6	146,5	80,8	181,2
1976	27,7	12,9	16,1	7,5	170,6	79,6	214,4

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Handelsverkeer van de B.L.E.U. met Nederland

Belangrijkste fabrikaten ingedeeld per nijverheidssector
(miljoenen franken)

OMSCHRIJVING	Invoer				Uitvoer			
	1973	1974	1975	1976	1973	1974	1975	1976
Metaalvoortbrengende nijverheid	**11 121**	**15 571**	**12 269**	**15 109**	**21 691**	**28 595**	**19 176**	**22 558**
IJzer en staal	6 094	8 978	6 932	7 565	14 878	19 694	13 238	16 143
Non-ferrometalen	5 027	6 593	5 337	7 544	6 813	8 901	5 938	6 415
Metaalverwerkende nijverheid	**27 454**	**31 367**	**36 511**	**41 608**	**38 300**	**45 767**	**50 351**	**59 899**
Machines	7 627	9 344	9 391	9 589	5 279	7 021	7 080	8 504
Elektrotechniek	9 740	9 462	15 209	16 964	11 540	14 454	15 484	16 621
Vervoermaterieel	6 188	7 509	6 703	8 991	16 430	17 650	21 179	27 823
Overige metaalwaren	3 899	5 052	5 208	6 064	5 051	6 442	6 608	6 951
Textiel- en kledingnijverheid	**14 820**	**19 412**	**16 691**	**19 708**	**24 293**	**26 292**	**24 616**	**25 961**
Garens	3 102	3 371	2 708	3 296	3 612	3 955	3 445	4 557
Weefsels	4 632	5 406	5 430	6 402	7 380	7 432	6 760	7 220
Overige textielprodukten	1 116	3 802	1 190	1 490	2 126	2 332	2 079	2 127
Kleding	5 970	6 833	7 363	8 520	11 175	12 573	12 332	12 057
Chemische nijverheid	**15 342**	**28 109**	**22 934**	**27 659**	**14 391**	**20 092**	**17 760**	**22 516**
Eigenlijke chemische produkten	5 659	14 207	10 796	13 201	4 022	6 403	5 192	6 125
Kunstmeststoffen	220	598	620	582	659	651	659	1 043
Fotografische produkten	164	217	266	365	450	574	559	689
Overige chemische produkten	9 299	13 087	11 252	13 511	9 260	12 464	11 350	14 659
Steenkolennijverheid	**1 508**	**1 636**	**864**	**764**	**91**	**205**	**273**	**147**
Petroleumderivaten	**4 550**	**14 965**	**14 323**	**22 856**	**3 003**	**4 078**	**6 715**	**8 037**
Voedings- en genotmiddelen	**11 193**	**12 834**	**13 791**	**17 384**	**9 346**	**11 401**	**11 506**	**13 731**
Bouwmaterialen	**475**	**796**	**846**	**1 075**	**2 510**	**2 549**	**2 570**	**3 261**
Glasnijverheid	**1 303**	**1 411**	**1 591**	**1 840**	**3 057**	**2 961**	**3 121**	**3 823**
Papier- en kartonnijverheid	**5 148**	**6 631**	**5 092**	**6 273**	**4 246**	**6 291**	**5 808**	**6 672**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

ACHTSTE DEEL

BELANGRIJKSTE FEITEN

BELANGRIJKSTE FEITEN

Algemene overeenkomst voor handel en tarieven (G.A.T.T.)

De Europese Economische Commissie deed op 7 april 1976 te Genève een aanbod voor handelsconcessies ten gunste van de ontwikkelingslanden en met betrekking op de tropische produkten. Op 15 juni uitte zij voor de G.A.T.T.-Raad een heftig protest t.o.v. de door de Verenigde Staten ingestelde invoerbeperkingen inzake speciale staalsoorten. De G.A.T.T.-Raad besloot er op 15 juli toe een klachtenpakket van de Verenigde Staten in verband met het handelsbeleid van de Europese Economische Gemeenschap in overweging te nemen.

Op 7 juli diende de Commissie van de Europese Gemeenschappen haar schema voor de vermindering van de douanerechten in bij de werkgroep « tarieven » van de multilaterale handelsbesprekingen die onder het toezicht van de G.A.T.T. worden gehouden.

Volgens de conclusies van de G.A.T.T.-Raad, die te Genève op 12 november met gesloten deuren vergaderde, is het Amerikaanse DISC-systeem (Domestic International Sail Corporation) strijdig met de door de Verenigde Staten onderschreven verplichtingen van de Algemene Overeenkomst. Na het onderzoek van andere drie verslagen die werden samengesteld naar aanleiding van Amerikaanse klachten, stelde de Raad vast dat bepaalde in België, Frankrijk en Nederland van kracht zijnde fiscale modaliteiten tot bevordering van de uitvoer, verdoken subsidies aan de uitvoer behelzen en bijgevolg tevens strijdig zijn met de G.A.T.T.-beschikkingen.

Het Textielcomité van de G.A.T.T. vergaderde te Genève van 29 november tot 10 december. Er werd een balans opgemaakt van de toepassing van de « Multivezels » overeenkomst die op het einde van 1977 verstrijkt. Er werd eenstemmig verklaard dat een vernieuwing noodzakelijk is, hoewel de meningen uiteenliepen wat de voorwaarden van die vernieuwing betreft.

Arbeid (Zie ook Lonen en Sociale Voorzorg)

ALGEMEEN

De wet van 30 maart 1976 betreffende de economische herstelmaatregelen verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 1 april 1976.

De koninklijke besluiten van 14 mei 1976 (2 ×), 16 juni 1976, 19 juli 1976, 8 augustus 1976 (2 ×) en 18 november 1976 hebben betrekking op de uitvoering van bepaalde artikelen van de wet van 30 maart 1976 betreffende de economische herstelmaatregelen (« Belgisch Staatsblad » van 21 mei 1976, van 2 oktober 1976, van 27 juli 1976, van 2 september 1976 en van 30 november 1976).

Het koninklijk besluit van 23 juli 1976 tot erkenning van een vakorganisatie van werkgevers als representatief in de bedrijfssector van het marokijnwerk, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 5 oktober 1976.

Het koninklijk besluit van 8 augustus 1976 tot wijziging van het koninklijk besluit van 14 november 1975 tot erkenning van een vakorganisatie van werkgevers als representatief in de bedrijfstak binnenscheepvaart, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 8 oktober 1976.

Het koninklijk besluit van 8 juli 1976 verklaart algemeen verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst van 30 september 1975, gesloten in het Aanvullend Nationaal Paritair Comité voor de bedienden betreffende de organisatie van de arbeid op zaterdag bij de groothandelaars-verdelers van geneesmiddelen (« Belgisch Staatsblad » van 24 juli 1976).

Het koninklijk besluit van 16 juli 1976 verklaart algemeen verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst van 3 mei 1976, gesloten in het Aanvullend Nationaal Paritair Comité

voor de bedienden, betreffende de waarborg van tewerkstelling bij de groothandelaarsverdelers van geneesmiddelen (« Belgisch Staatsblad » van 5 oktober 1976).

Het koninklijk besluit van 31 december 1975 verklaart algemeen verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst van 30 mei 1975, gesloten in het Paritair Comité voor de voedingsnijverheid, betreffende het collectief contract voor de werklieden en werksters tewerkgesteld in de maalderijen en ondernemingen van roggebloem (« Belgisch Staatsblad » van 31 januari 1976).

Het koninklijk besluit van 31 december 1975 verklaart algemeen verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst van 30 mei 1975, gesloten in het Paritair Comité voor de voedingsnijverheid, betreffende het collectief contract voor de werklieden en werksters tewerkgesteld in de ondernemingen waar veevoeder wordt vervaardigd (« Belgisch Staatsblad » van 29 januari 1976).

Het koninklijk besluit van 13 augustus 1975 verklaart algemeen verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst van 3 december 1974, gesloten in het Paritair Comité voor het huiden- en lederbedrijf en vervangingsprodukten, tot wijziging van de collectieve arbeidsovereenkomst van 29 januari 1969 betreffende de bestaanszekerheid van de werklieden en werksters tewerkgesteld in de ondernemingen waar schoenen en pantoffels en de gedeelten in leder ervan worden vervaardigd (« Belgisch Staatsblad » van 27 januari 1976).

Het koninklijk besluit van 23 januari 1976 stelt de toekenningsmodaliteiten van arbeidsplaatspremies aan bepaalde kleine en middelgrote ondernemingen vast (« Belgisch Staatsblad » van 27 maart 1976).

Het koninklijk besluit van 24 oktober 1975 wijzigt het koninklijk besluit van 16 februari 1970 tot oprichting van een Nationale Adviserende Raad en van provinciale comités voor de bevordering van de arbeid (« Belgisch Staatsblad » van 8 januari 1976).

Het koninklijk besluit van 28 november 1975 betreffende de exploitatie van bureaus voor arbeidsbemiddeling tegen betaling, alsmede het ministerieel besluit van 1 december 1975 tot uitvoering van genoemd koninklijk besluit van 28 november 1975 verschenen in het « Belgisch Staatsblad » van 22 januari 1976.

Het koninklijk besluit van 31 december 1975 wijzigt het koninklijk besluit van 23 juli 1969 tot oprichting van een Dienst van de collectieve arbeidsbetrekkingen en tot vaststelling van het statuut van het personeel van deze dienst (« Belgisch Staatsblad » van 17 april 1976).

Het koninklijk besluit van 31 december 1975 stelt de opzeggingstermijnen voor de ondernemingen die onder de bevoegdheid ressorteren van het Paritair Comité voor het garagebedrijf vast (« Belgisch Staatsblad » van 3 maart 1976).

Het koninklijk besluit van 2 februari 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 2 december 1974 houdende oprichting van de Commissie Vrouwenarbeid (« Belgisch Staatsblad » van 24 december 1976).

Het koninklijk besluit van 9 februari 1976 stelt de opzeggingstermijnen vast voor de koetswerkondernemingen die onder de bevoegdheid vallen van het Nationaal Paritair Comité voor de sectoren welke aan de metaal-, machine- en elektrische bouw verwant zijn (« Belgisch Staatsblad » van 13 maart 1976).

Het koninklijk besluit van 17 februari 1976 stelt de opzeggingstermijnen en -modaliteiten vast in de ondernemingen die onder het Paritair Comité voor het hotelbedrijf ressorteren (« Belgisch Staatsblad » van 12 maart 1976).

Het koninklijk besluit van 9 februari 1976 stelt een afwijkende regeling betreffende de inhaalrust voor tewerkstelling op een feestdag vast, voor het personeel van de ondernemingen die onder het Paritair Comité voor de casinobedienden ressorteren (« Belgisch Staatsblad » van 3 april 1976).

Een ministerieel besluit van 10 februari 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 6 maart 1976) en een ministerieel besluit van 1 juni 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 11 juni 1976) wijzigen het ministerieel besluit van 27 april 1960 houdende bepaling van het bedrag en van de toepassingsmodaliteiten van de financiële tussenkomst van de Staat voorzien door het koninklijk besluit van 13 april 1959 betreffende de beroepsopleiding en de beroepsvolmaking in de ambachten en neringen, gewijzigd bij de ministeriële besluiten van 31 juli 1962, 11 juli 1963, 8 maart 1965, 20 mei 1965, 21 mei 1965, 2 mei 1968, 16 april 1969, 23 december 1969, 18 maart 1971, 23 februari 1973 en 8 juli 1975.

Het koninklijk besluit van 17 februari 1976 verklaart algemeen verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst nr 27, gesloten op 27 november 1975, in de Nationale Arbeidsraad, betreffende de verplichting voor de werkgever vertragingen in de betalingen te melden (« Belgisch Staatsblad » van 23 maart 1976).

Het koninklijk besluit van 20 april 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 27 juli 1950 houdende bepaling van de te bevredigen levensbehoeften voor de uitvoering van de wet van 19 augustus 1948 betreffende de prestaties van algemeen belang in vredestijd (« Belgisch Staatsblad » van 2 oktober 1976).

Het koninklijk besluit van 14 juni 1976 verklaart algemeen verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst van 14 mei 1976, gesloten in het Paritair Comité voor het gas- en elektriciteitsbedrijf en het Paritair Comité voor de bedienden uit het gas- en elektriciteitsbedrijf, betreffende de toepassingsmodaliteiten van het eenheidsstatuut voor de agenten van het gas- en elektriciteitsbedrijf (« Belgisch Staatsblad » van 29 juni 1976).

De wet van 28 juni 1976 houdende voorlopige regeling van de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 22 september 1976.

Het koninklijk besluit van 29 oktober 1976 wijst de ambtenaren en beambten aan, belast met het toezicht op de uitvoering van de wet van 28 juni 1976 houdende voorlopige regeling van de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers en van de uitvoeringsbesluiten ervan en met het verlenen van de machtigingen bedoeld in deze wet (« Belgisch Staatsblad » van 25 november 1976).

De wet van 2 juli 1976 houdende vermindering van het vereiste aantal dienstjaren in de ondergrond van de mijnen en van de steengroeven verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 15 juli 1976.

De wet van 22 juli 1976 wijzigt het koninklijk besluit nr 34 van 20 juli 1967 betreffende de tewerkstelling van werknemers van vreemde nationaliteit en van de wet van 30 juni 1971 betreffende de administratieve geldboeten toepasselijk in geval van inbreuk op sommige sociale wetten. (« Belgisch Staatsblad » van 3 december 1976).

Het koninklijk besluit van 8 augustus 1976 verklaart algemeen verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst van 14 november 1975, gesloten in het Paritair Comité voor het verzekeringswezen en betreffende de vastheid van betrekking (« Belgisch Staatsblad » van 21 oktober 1976).

De wet van 30 augustus 1976 betreft de bijkomende taken van de medisch-psychotechnische centra van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (« Belgisch Staatsblad » van 18 november 1976).

Het koninklijk besluit van 15 september 1976 verklaart algemeen verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst van 2 juni 1976, gesloten in het Paritair Comité voor de grote kleinhandelszaken, betreffende de beroepenclassificatie van de werknemers (« Belgisch Staatsblad » van 30 oktober 1976).

Het koninklijk besluit van 24 september 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 13 augustus 1975 betreffende het bevorderen van stages in de ondernemingen voor werkzoekende afgestudeerden (« Belgisch Staatsblad » van 19 oktober 1976).

Het koninklijk besluit van 12 oktober 1976 betreft de tewerkstelling, door de regionale en lokale besturen, van werklozen als stagiaire (« Belgisch Staatsblad » van 29 oktober 1976).

Het koninklijk besluit van 29 oktober 1976 betreft de zondagsrust van sommige categorieën werklieden tewerkgesteld in de ondernemingen die onder het Nationaal Paritair Comité voor de petroleumnijverheid en -handel ressorteren (« Belgisch Staatsblad » van 19 november 1976).

Het koninklijk besluit van 18 november 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 10 september 1962 tot oprichting van een Adviserende Raad voor de werkgelegenheid en de arbeidskrachten (« Belgisch Staatsblad » van 22 december 1976).

Het koninklijk besluit van 15 december 1976 betreft het toepassingsgebied van de wet van 19 juli 1976 tot instelling van een verlof voor de uitoefening van een politiek mandaat (« Belgisch Staatsblad » van 25 december 1976).

Het koninklijk besluit van 28 december 1976 betreft de duur en de voorwaarden van gebruikmaking van het verlof, verleend bij de wet van 19 juli 1976 tot instelling van een verlof voor de uitoefening van een politiek mandaat (« Belgisch Staatsblad » van 31 december 1976).

De wet van 24 december 1976 heeft betrekking op het behoud van de tewerkstelling, de koopkracht en het concurrentievermogen van de economie (« Belgisch Staatsblad » van 30 december 1976).

ARBEIDSBESCHERMING

In het « Belgisch Staatsblad » van 30 januari 1976, van 8 juli 1976 en van 1 oktober 1976 wordt melding gemaakt van de erkenning van deskundigen van klasse III en van klasse II, inzake ioniserende stralingen, in toepassing van artikel 73 van het koninklijk besluit van 28 februari 1963 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking en van de werknemers tegen het gevaar van de ioniserende stralingen.

Het koninklijk besluit van 9 januari 1976 betreft de veiligheidsvoorschriften voor houtbewerkingsmachines, (« Belgisch Staatsblad » van 3 februari 1976).

De koninklijke besluiten van 2 februari 1976, 8 maart 1976, 9 maart 1976, 12 maart 1976 en 17 september 1976 wijzigen het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming (« Belgisch Staatsblad » van 22 april 1976, van 28 april 1976, van 25 maart 1976, van 12 mei 1976 en van 19 oktober 1976).

Twee ministeriële besluiten van 9 december 1975 wijzigen het ministerieel besluit van 11 september 1961 tot vaststelling van de aannemingsvoorwaarden van de ademhalingstoestellen waarvan het gebruik is voorgeschreven door het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming, gewijzigd bij de ministeriële besluiten van 20 juni 1963, 29 juli 1963, 13 februari 1964, 4 maart 1966 en 9 april 1974 (« Belgisch Staatsblad » van 28 februari 1976 en van 5 maart 1976).

Het ministerieel besluit van 8 juli 1976 verleent aan de ondernemingen voor verzekeringsmakelarij vrijstelling van de verplichting een verslag op te stellen betreffende de toestanden inzake veiligheid en hygiëne in de onderneming (« Belgisch Staatsblad » van 24 september 1976).

ARBEIDSDUUR

In het « Belgisch Staatsblad » van 22 april 1976 wordt het koninklijk besluit van 11 februari 1976 gepubliceerd betreffende de arbeidsduur van het rijdend personeel tewerkgesteld in de ondernemingen welke een autocar- en pendeldienst uitbaten.

Het koninklijk besluit van 8 augustus 1976 heeft betrekking op de arbeidsduur in de dierentuinen (« Belgisch Staatsblad » van 8 oktober 1976).

Volgende koninklijke besluiten verklaren verbindend de collectieve arbeidsovereenkomsten gesloten in de Nationale Paritaire Comités in verband met de arbeidsduur.

Sector	*Datum van het koninklijk besluit*	*Datum van het « Belgisch Staatsblad »*
Banken	7 oktober 1976	20 november 1976
Levensmiddelenbedrijven	30 april 1976	22 september 1976
Naai- en snijwerk	31 december 1975	26 februari 1976
Textiel en breiwerk	12 april 1976	15 mei 1976
Vervoer :		
— taxi-ondernemingen	7 juli 1976	7 oktober 1976
Petroleumnijverheid en -handel	31 december 1975	28 februari 1976
	31 december 1975	28 februari 1976
	9 februari 1976	6 april 1976
	29 oktober 1976	19 november 1976
Voedingsnijverheid :	19 december 1975	27 februari 1976
— drankwaters en limonades	30 augustus 1976	9 oktober 1976
— gistfabrieken en distilleerderijen	30 augustus 1976	14 oktober 1976
— koekjesfabrieken, beschuitfabrieken	12 maart 1976	8 mei 1976

— maalderijen	30 augustus 1976	14 oktober 1976
— veevoederondernemingen	30 augustus 1976	9 oktober 1976
— vleesconserven, worsten	30 augustus 1976	22 september 1976

ARBEIDSPREMIES

Volgende koninklijke besluiten verklaren verbindend de collectieve arbeidsovereenkomsten, gesloten in de Paritaire Comités betreffende de vaststelling en de toekenning van eindejaarspremies, van premies voor ploeg- en nachtarbeid en van sociale premies.

Sector	*Datum van het koninklijk besluit*	*Datum van het « Belgisch Staatsblad »*
Bewakingsdiensten :		
— militaire basissen	31 december 1975	26 februari 1976
Bosbouwbedrijf	20 april 1976	4 juni 1976
Groefbedrijf :		
— marmergroeven en -zagerijen	22 november 1976	16 december 1976
Handel in voedingswaren	31 december 1975	9 maart 1976
	31 december 1975	9 maart 1976
Levensmiddelenbedrijven	14 mei 1976	3 september 1976
Metaal-, machine- en elektrische bouw :		
— uurwerkmakerij, juwelen	8 maart 1976	19 mei 1976
— koetswerkondernemingen	8 maart 1976	19 mei 1976
Tabaksbedrijf :		
— rook-, pruim- en snuiftabak	28 november 1975	13 januari 1976
Terugwinning van lompen	5 april 1976	17 juni 1976
	5 april 1976	24 juni 1976
Terugwinning van metalen	5 april 1976	23 juni 1976
	13 september 1976	20 oktober 1976
Tuinbouwbedrijf :		
— fruitteelt	5 april 1976	7 juli 1976
Vervoer :		
— ondernemingen van openbare autobusdiensten	24 oktober 1975	3 januari 1976
— verhuisondernemingen	15 december 1975	21 februari 1976
Voedingsnijverheid :		
— kandijfabrieken	23 februari 1976	14 mei 1976
— ondernemingen waar dieetvoedingsmiddelen en dergelijke worden vervaardigd	11 juli 1975	20 januari 1976
	13 september 1976	9 oktober 1976
— ondernemingen waar bouillonblokjes en soepen worden vervaardigd	29 juli 1975	1 januari 1976
	13 september 1976	13 oktober 1976
Warenhuizen	18 juni 1976	19 oktober 1976

ARBEIDSVOORWAARDEN

Volgende koninklijke besluiten verklaren verbindend de collectieve arbeidsovereenkomsten in de Paritaire Comités tot vaststelling van de arbeidsvoorwaarden.

Sector	*Datum van het koninklijk besluit*	*Datum van het « Belgisch Staatsblad »*
Banken	5 april 1976	25 mei 1976
Bedienden :	29 oktober 1976	16 december 1976
— handel in voedingswaren	15 december 1975	16 maart 1976
— kleding en confectie	19 maart 1976	5 juni 1976
	30 augustus 1976	21 oktober 1976
— petroleumnijverheid en -handel	3 december 1975	30 maart 1976
Bewakingsdiensten :		
— bedienden	2 februari 1976	14 april 1976
— militaire basissen	31 december 1975	6 maart 1976
— werklieden	9 februari 1976	12 maart 1976
	5 april 1976	25 juni 1976

Bouwbedrijf	19 februari 1976	29 april 1976
Cementbedrijf :		
— cementagglomeraten	15 oktober 1975	22 januari 1976
Keramiekbedrijf :		
— faïence en porselein	22 juli 1975	1 januari 1976
— vuurvaste produkten	10 juli 1975	17 januari 1976
Keramiekbekledingonderneming	17 februari 1976	5 mei 1976
Diamantnijverheid en -handel	23 juli 1976	1 oktober 1976
Drukkerij, grafische kunst en dagbladbedrijf	9 december 1975	21 april 1976
	6 oktober 1976	18 november 1976
Garagebedrijf	8 maart 1976	19 mei 1976
Gewoon pottengoed in potaarde	18 juni 1976	2 oktober 1976
Glasbedrijf :	13 september 1976	17 december 1976
— spiegelbedrijf en kunstramen	30 oktober 1975	28 januari 1976
Groefbedrijf :		
— Porseleinaarde- en zandgroeven	5 april 1976	27 juli 1976
— marmergroeven en -zagerijen	1 december 1975	6 februari 1976
	10 november 1976	16 december 1976
	22 november 1976	22 december 1976
Handel in brandstoffen	29 juli 1975	12 februari 1976
Houtbedrijf :	19 december 1975	24 januari 1976
	23 juli 1976	6 oktober 1976
	30 november 1976	24 december 1976
— houthandelsondernemingen	19 december 1975	24 januari 1976
	15 september 1976	11 november 1976
Huiden- en lederbedrijf :		
— schoenen en pantoffels	9 september 1975	27 januari 1976
Import, export, doorvoer	13 september 1976	14 oktober 1976
Kappersbedrijf	3 december 1975	28 januari 1976
Kleding- en confectiebedrijf	8 augustus 1976	7 oktober 1976
	8 augustus 1976	7 oktober 1976
Metaal-, machine- en elektrische bouw :		
— ambachtelijke metaalbewerkingsondernemingen	30 april 1976	31 december 1976
Petroleumnijverheid en -handel	12 januari 1976	25 maart 1976
Scheikundige nijverheid :		
— plastieknijverheid	18 november 1975	30 januari 1976
Schoonmaak- en ontsmettingsondernemingen	10 oktober 1975	13 januari 1976
	20 mei 1976	10 december 1976
Steenbakkerij	9 februari 1976	9 juni 1976
Stoffering en houtbewerking	19 februari 1976	11 mei 1976
Tabaksbedrijf :		
— sigaren en cigarillos	9 februari 1976	2 juni 1976
— sigaretten	31 december 1975	24 maart 1976
Technische land- en tuinbouwwerken	29 maart 1976	5 juni 1976
Terugwinning van lompen	5 april 1976	6 juli 1976
Terugwinning van metalen	19 maart 1976	21 mei 1976
	15 september 1976	6 november 1976
Terugwinning van papier	24 mei 1976	26 juni 1976
Tuinbouwbedrijf :		
— boomkwekerijen	5 april 1976	2 juni 1976
	28 september 1976	22 oktober 1976
— fruitteelt	23 februari 1976	14 april 1976
— inplanten en onderhouden van parken en tuinen	28 september 1976	19 oktober 1976
Vervoer :		
— autocar- en pendeldienst	11 februari 1976	22 april 1976
— goederenvervoer	1 december 1975	6 januari 1976
	3 december 1975	20 januari 1976
	23 juli 1976	6 oktober 1976
	22 november 1976	22 december 1976
— openbare en speciale autobusdiensten	20 januari 1976	13 februari 1976
— openbare autobusdiensten	31 december 1975	17 maart 1976

— speciale autobusdiensten	3 december 1975	21 januari 1976
	13 september 1976	18 december 1976
— verhuisondernemingen	24 oktober 1975	3 januari 1976
	23 februari 1976	27 april 1976
	23 juli 1976	1 oktober 1976
Verzekeringswezen	23 juli 1976	2 oktober 1976
	23 juli 1976	20 oktober 1976
	8 augustus 1976	23 december 1976
Vlasbereiding	7 juli 1976	11 november 1976

FONDSEN VOOR BESTAANSZEKERHEID

Het koninklijk besluit van 27 april 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 21 november 1960 tot vaststelling van de statuten van het Sociaal Fonds voor de diamantarbeiders (« Belgisch Staatsblad » van 10 juni 1976).

Volgende koninklijke besluiten verklaren verbindend de collectieve arbeidsovereenkomsten gesloten in de Paritaire Comités tot oprichting van fondsen voor bestaanszekerheid, van compensatiefondsen, van sociale en waarborgfondsen en tot vaststelling of wijziging van de statuten ervan.

Sector	*Datum van het koninklijk besluit*	*Datum van het « Belgisch Staatsblad »*
Bedienden	19 december 1975	1 januari 1976
Bewakingsdiensten	19 december 1975	12 maart 1976
	5 april 1976	25 juni 1976
	30 april 1976	15 oktober 1976
Binnenscheepvaart	15 april 1976	7 mei 1976
	10 juni 1976	25 juni 1976
	8 augustus 1976	7 oktober 1976
Bouwbedrijf	7 oktober 1976	4 november 1976
	20 september 1976	6 november 1976
	20 september 1976	25 november 1976
	22 oktober 1976	25 november 1976
Handel in brandstoffen	17 februari 1976	23 april 1976
Handel in voedingswaren	17 februari 1976	18 maart 1976
Haven van Gent	5 april 1976	9 november 1976
	26 april 1976	9 november 1976
	7 oktober 1976	9 november 1976
Haven van Antwerpen	4 oktober 1976	29 oktober 1976
Houtnijverheid	15 december 1975	24 januari 1976
	19 december 1975	24 januari 1976
	19 december 1975	24 januari 1976
	19 december 1975	24 januari 1976
	30 april 1976	3 juni 1976
Huiden- en lederbedrijf	31 december 1975	24 februari 1976
Metaal-, machine- en elektrische bouw	5 april 1976	11 mei 1976
	14 juni 1976	24 september 1976
	20 september 1976	5 november 1976
	20 september 1976	20 november 1976
Papier- en kartonbewerking	13 september 1976	13 oktober 1976
Porseleinaarde- en zandgroeven	5 april 1976	17 juni 1976
Scheepsherstellingsbedrijf	26 januari 1976	31 augustus 1976
	20 mei 1976	21 september 1976
	23 juli 1976	2 oktober 1976
	23 juli 1976	6 oktober 1976
	23 juli 1976	6 oktober 1976
	28 september 1976	5 november 1976
	3 november 1976	18 december 1976
Schoonmaak- en ontsmettingsondernemingen	7 oktober 1976	23 oktober 1976
Steenbakkerij	31 december 1975	5 maart 1976
	31 december 1975	17 maart 1976
Stoffering en houtbewerking	19 december 1975	27 januari 1976
	2 februari 1976	29 april 1976
	19 maart 1976	22 mei 1976

Technische land- en tuinbouwwerken	4 oktober 1976	30 oktober 1976
Terugwinning van grondstoffen	19 maart 1976	22 mei 1976
	23 juli 1976	6 oktober 1976
Terugwinning van lompen	15 september 1976	12 oktober 1976
Textielnijverheid en breiwerk	31 december 1975	2 maart 1976
	31 december 1975	2 maart 1976
	23 juli 1976	28 augustus 1976
Tuinbouwbedrijf	7 oktober 1976	22 oktober 1976
Vervoer	17 februari 1976	24 april 1976
	17 februari 1976	24 april 1976
	19 februari 1976	24 april 1976
	12 maart 1976	22 mei 1976
Vlasbereiding	12 juli 1976	6 oktober 1976
Voedingsnijverheid	29 juli 1975	1 januari 1976
	12 maart 1976	15 april 1976
	7 oktober 1976	23 oktober 1976
Warenhuizen	18 juni 1976	30 september 1976
Zeevisserij	23 februari 1976	22 april 1976
	8 augustus 1976	7 oktober 1976

JAARLIJKSE VAKANTIES

Het koninklijk besluit van 10 mei 1976 verklaart algemeen verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst n^{r} 20 gesloten op 29 januari 1976 in de Nationale Arbeidsraad, betreffende de toekenning van een dubbel vakantiegeld voor een gedeelte van de vierde vakantieweek (« Belgisch Staatsblad » van 5 juni 1976).

Volgende koninklijke besluiten verklaren verbindend de collectieve arbeidsovereenkomsten, gesloten in de Nationale Paritaire Comités, die betrekking hebben op de jaarlijkse vakanties en het vakantiegeld.

Sector	*Datum van het koninklijk besluit*	*Datum van het « Belgisch Staatsblad »*
Banken	7 oktober 1976	18 november 1976
Bedienden van het kleding- en confectiebedrijf	13 september 1976	21 oktober 1976
Bouwbedrijf	30 augustus 1976	4 november 1976
Binnenscheepvaart	30 april 1976	2 juni 1976
Textielnijverheid en breiwerk	20 mei 1976	12 juni 1976
Verzekeringswezen	15 september 1976	26 oktober 1976
Warenhuizen	3 december 1975	30 januari 1976

PARITAIRE COMITES

Volgende koninklijke besluiten richten sommige Paritaire Comités op en stellen de benaming en bevoegdheid ervan vast.

Sector	*Datum van het koninklijk besluit*	*Datum van het « Belgisch Staatsblad »*
Bedienden uit de petroleumnijverheid en -handel	12 januari 1976	24 maart 1976
	15 april 1976	15 september 1976
Cementbedrijf	22 oktober 1976	7 december 1976
Groothandelaars-verdelers in geneesmiddelen	8 juni 1976	21 september 1976
Uitzendarbeid	22 oktober 1976	17 november 1976

SLUITINGEN VAN BEDRIJVEN - WERKLOOSHEID - SCHORSING - AFDANKING

Volgende koninklijke besluiten wijzigen het koninklijk besluit van 20 december 1963 betreffende de arbeidsvoorziening en de werkloosheid.

Datum van het koninklijk besluit	*Datum van het « Belgisch Staatsblad »*
23 februari 1976	16 maart 1976
23 februari 1976	23 maart 1976

26 april 1976	13 mei 1976
30 april 1976	11 juni 1976
16 juni 1976	15 september 1976
25 juni 1976	17 augustus 1976
22 oktober 1976	19 november 1976
22 november 1976	17 december 1976

De ministeriële besluiten van 16 april, 17 november en 15 december 1976 wijzigen het ministerieel besluit van 4 juni 1964 inzake werkloosheid (« Belgisch Staatsblad » van 13 mei, van 17 december en van 23 december 1976).

Het koninklijk besluit van 22 augustus 1975, wijzigt het koninklijk besluit van 22 juli 1966, tot toekenning van een herplaatsingspremie aan de werknemers die worden ontslagen ten gevolge van de gehele of gedeeltelijke sluiting of van de vermindering van de activiteit in de steenkolenmijnen (« Belgisch Staatsblad » van 10 januari 1976).

De koninklijke besluiten van 15 april 1976 en 3 december 1976 hebben betrekking op de schadeloosstelling van de werknemers die ontslagen worden bij de sluiting van ondernemingen (« Belgisch Staatsblad » van 22 mei 1976 en 15 december 1976).

Het koninklijk besluit van 10 mei 1976 verklaart algemeen verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst n^{r} 17*bis* gesloten op 29 januari 1976 in de Nationale Arbeidsraad tot uitvoering en aanvulling van de collectieve arbeidsovereenkomst n^{r} 17 van 19 december 1974 tot invoering van een regeling voor aanvullende vergoeding ten gunste van sommige bejaarde werknemers indien deze worden ontslagen (« Belgisch Staatsblad » van 3 juni 1976).

Volgende koninklijke besluiten verklaren verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst gesloten in de Paritaire Comités, betreffende de regeling van een aanvullende vergoeding ten gunste van sommige werknemers indien deze worden ontslagen.

Sector	*Datum van het koninklijk besluit*	*Datum van het « Belgisch Staatsblad »*
Banken	7 oktober 1976	18 november 1976
Bedienden :		
— ijzernijverheid	25 juni 1976	7 oktober 1976
— suikernijverheid	19 februari 1976	20 maart 1976
— voedingsnijverheid	23 februari 1976	20 maart 1976
Havenbedrijf	8 maart	22 april 1976
Voedingsnijverheid	10 mei 1976	4 september 1976
	10 november 1976	17 december 1976
Warenhuizen	16 juli 1976	19 oktober 1976
	23 juli 1976	19 oktober 1976

De koninklijke besluiten van 1 december 1975, 21 januari 1976, 24 mei 1976 en 30 augustus 1976 hebben betrekking op het collectief ontslag (« Belgisch Staatsblad » van 31 januari 1976, 17 februari 1976, 17 september 1976 en 8 oktober 1976).

Het koninklijk besluit van 30 juni 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 12 december 1974 tot vaststelling, voor sommige ondernemingen die onder het Paritair Comité voor de diamantnijverheid en -handel ressorteren, van de voorwaarden waaronder het gebrek aan werk wegens economische oorzaken, de uitvoering van de arbeidsovereenkomst voor werklieden schorst (« Belgisch Staatsblad » van 24 september 1976).

Twee koninklijke besluiten van 13 september 1976 wijzigen het koninklijk besluit van 20 november 1963 tot vaststelling, voor zekere ondernemingen die onder het Paritair Comité voor de textielnijverheid en het breiwerk ressorteren, van de voorwaarden waaronder het gebrek aan werk wegens economische oorzaken de uitvoering van de arbeidsovereenkomst schorst (« Belgisch Staatsblad » van 13 oktober en 15 december 1976).

Twee koninklijke besluiten hebben betrekking op het kort verzuim in de bosuitbatingsbedrijven en in de scheikundige nijverheid : het koninklijk besluit van 19 december 1975 (« Belgisch Staatsblad » van 24 januari 1976) en het koninklijk besluit van 13 september 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 23 oktober 1976).

Het koninklijk besluit van 19 december 1975 verklaart algemeen verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst van 6 augustus 1975 gesloten in het Paritair Comité voor het groefbedrijf, tot toekenning van een uitkering in geval van werkloosheid wegens vorst, sneeuw of ijzel, aan de

werklieden en werksters tewerkgesteld in de marmergroeven en -zagerijen (« Belgisch Staatsblad » van 14 februari 1976).

Het koninklijk besluit van 27 april 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 30 oktober 1975 betreffende de toekenning van een omschakelingsuitkering aan sommige uitkeringsgerechtigde werklozen die een beroepsopleiding ontvangen (« Belgisch Staatsblad » van 11 mei 1976).

Het koninklijk besluit van 23 juli 1976 verklaart algemeen verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst van 14 november 1975, gesloten in het Paritair Comité voor het verzekeringswezen, betreffende de opschorting van de arbeid om persoonlijke redenen (« Belgisch Staatsblad » van 20 oktober 1976).

SYNDIKALE DELEGATIES - SOCIALE VORMING - SYNDIKALE VORMING

Volgende koninklijke besluiten verklaren verbindend de collectieve arbeidsovereenkomsten, gesloten in de Paritaire Comités en betreffen het statuut van de syndikale delegaties en de sociale en syndikale vorming.

Sector	*Datum van het koninklijk besluit*	*Datum van het « Belgisch Staatsblad »*
Bedienden	10 juni 1976	21 september 1976
Bewakingsdiensten	19 maart 1976	26 mei 1976
Keramiekbedrijf	3 december 1975	17 januari 1976
Drukkerijbedrijf	23 februari 1976	9 april 1976
Grint- en zandgroeven	24 mei 1976	15 september 1976
Grote kleinhandelszaken	30 april 1976	30 oktober 1976
Handel in voedingswaren	23 februari 1976	20 mei 1976
Handelsluchtvaart	20 april 1976	22 september 1976
Levensmiddelenbedrijven	30 april 1976	22 september 1976
Papier- en kartonbewerking	13 september 1976	26 oktober 1976
Stoffering en houtbewerking	9 februari 1976	13 april 1976
Terugwinning van lompen	15 september 1976	29 oktober 1976
Verzekeringswezen	8 augustus 1976	21 oktober 1976
Warenhuizen	14 mei 1976	31 augustus 1976

VERVOERKOSTEN

Volgende koninklijke besluiten verklaren verbindend de collectieve arbeidsovereenkomsten gesloten in de Paritaire Comités tot vaststelling van de bijdrage van de werkgevers in de vervoerkosten van de werknemers.

Sector	*Datum van het koninklijk besluit*	*Datum van het « Belgisch Staatsblad »*
Banken	7 oktober 1976	20 november 1976
Bewakingsdiensten	9 februari 1976	14 april 1976
	9 februari 1976	17 april 1976
Bosbouwbedrijf	19 maart 1976	4 juni 1976
Houtnijverheid	15 december 1975	24 januari 1976
Levensmiddelenbedrijven	30 april 1976	30 september 1976
Papier- en kartonbewerking	30 november 1976	22 december 1976
Porseleinaarde- en zandgroeven	10 mei 1976	15 december 1976
Terugwinning van metalen	13 september 1976	20 oktober 1976
Vervoer	28 november 1975	6 januari 1976
	17 februari 1976	24 april 1976
Verzekeringswezen	8 augustus 1976	21 oktober 1976
Warenhuizen	3 december 1975	17 januari 1976

Benelux

In de loop van het jaar 1976 werden door de Voorzitter van de Ministerraad talrijke beslissingen ondertekend, welke voornamelijk betrekking hebben op het handelsbeleid :

— Protocol tot wijziging van art. 80, lid 2, van het Unie-Verdrag (1);
— Protocol bij het Verdrag tot Unificatie van de Accijnzen en het Waarborgrecht (1);
— Protocol van 19 juli 1976 tot wijziging van de Beneluxovereenkomst tot Unificatie van de Accijnzen;
— Beslissing betreffende de toepassing van Benelux-referentiemethoden van onderzoek inzake zout bestemd voor menselijke consumptie, mosterd, vleesextracten en vleesbouillon, soepen, in water en in vet oplosbare synthetische kleurstoffen (2);
— Beslissing tot harmonisatie van de wetgevingen inzake consumptieijs, poeders voor bereiding van pudding, bestrijding van pluimveeziekten, slachtinrichtingen en uitsnijderijen, wering en bestrijding van dierziekten, pluimvee, eendagskuikens en broedeieren (2);
— Beslissing betreffende Beneluxtarieven inzake het goederenvervoer (2).

Buitenlandse handel

ECONOMISCHE EN HANDELSAKKOORDEN

Art. 113 van het Verdrag van Rome bepaalt dat na afloop van de overgangsperiode (d.w.z. met ingang van 1970) de gemeenschappelijke handelspolitiek gegrond wordt op eenvormige beginselen, met name wat betreft het sluiten van tarief- en handelsakkoorden. Bij art. 114 van hetzelfde Verdrag wordt de Raad gemachtigd dergelijke akkoorden te sluiten namens de Gemeenschap.

Van juridisch oogpunt uit zijn de lidstaten vanaf 1970 niet meer gemachtigd onderhandelingen te voeren over handelsakkoorden. Bij beslissing van de Raad werd deze termijn evenwel verlengd tot 31 december 1972. Verlenging of stilzwijgende voortzetting van bestaande akkoorden worden bij beslissing van de Raad toegestaan, zolang de Gemeenschap niet zelf nieuwe akkoorden met de betrokken derde landen heeft gesloten.

De Gemeenschap sloot niet alleen akkoorden met derde landen, maar neemt tevens deel aan een reeks multilaterale akkoorden (zie rubriek « Europese Economische Gemeenschap » deel gewijd aan de buitenlandse betrekkingen van de Gemeenschap).

AKKOORDEN INZAKE ECONOMISCHE SAMENWERKING

Deze akkoorden mogen geen enkele handelsbeschikking bevatten. Op 26 mei 1976 ondertekende de B.L.E.U. te Bukarest een akkoord op lange termijn (10 jaar) inzake economische, industriële en technische samenwerking met Roemenië.

INVOERRECHTEN

Per 1 januari 1976 worden er een paar wijzigingen aangebracht zowel aan het eigenlijke douanetarief als aan de nomenclatuur en statistiek inzake douane. Deze wijzigingen kunnen als volgt samengevat worden :
— een nieuwe verlaging van de invoerrechten naar rata van 20 % ten gunste van de drie nieuwe lidstaten van de E.E.G.;
— een nieuwe verlaging met 20 % van de invoerrechten op industriële produkten ten gunste van de landen van de E.V.A. bij de E.E.G. aangesloten en de Fär Oër eilanden;
— een vrijstelling of verlaging van de invoerrechten voor bepaalde landbouwprodukten afkomstig uit Turkije;
— een nieuwe verlaging met 20 % van de invoerrechten voor nijverheidsprodukten afkomstig uit Israël;
— aanpassingen aan het stelsel van staking van betaling en van tariefcontingenten;
— een omwerking van het stelsel van veralgemeende voorkeurtarieven;
— aanpassingen aan de nomenclatuur inzake douane en statistieken o.m. de afschaffing van alle onderafdelingen qua tarief eigen aan de Benelux.

In de loop van het jaar werden de volgende beschikkingen in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd :

(1) Protocol ondertekend op 26 januari 1976.
(2) Beslissing ondertekend op 26 januari 1976.

Wet van 22 juni 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 21 juli 1976) inzake douane en accijnzen.

Koninklijk besluit van 29 december 1975, tot regeling inzake actieve veredeling, van de vrijstelling van de rechten (« Belgisch Staatsblad » van 31 januari 1976).

Beschikking van het Comité van Ministers van de Benelux Economische Unie tot wijziging van het Benelux-tarief van invoerrechten, en Bijlage, ondertekend te Brussel op 21 oktober 1975 (« Belgisch Staatsblad » van 31 maart 1976).

Koninklijke besluiten van 16 februari 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 24 februari 1976), 17 februari 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 28 februari 1976), 6 april 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 1 mei 1976), 12 oktober 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 19 november 1976 — erratum « Belgisch Staatsblad » van 9 december 1976) en 29 november 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 22 december 1976) betreffende het tarief van invoerrechten.

Ministerieel besluit van 9 juni 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 30 juli 1976) houdende wijziging van het ministerieel besluit van 17 februari 1960 tot regeling van de vrijstellingen inzake invoerrecht.

Ministerieel besluit van 25 november 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 1 december 1976) betreffende de invoer van goederen vallende onder de Verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen.

IN-, UIT- EN DOORVOERVERGUNNINGEN

De volgende besluiten werden, in 1976, bekendgemaakt betreffende :

a) *de invoervergunningen :*

de ministeriële besluiten van 17 februari 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 2 maart 1976 en van 9 juni 1976), van 21 mei 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 13 juli 1976), van 25 juni 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 30 juni 1976), van 13 augustus 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 20 en 21 augustus 1976) en van 19 november 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 21 december 1976) tot wijziging van het ministerieel besluit van 20 maart 1973 waarbij de invoer van sommige goederen aan vergunning onderworpen wordt.

b) *de uitvoervergunningen :*

de ministeriële besluiten van 17 februari 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 2 maart 1976 en van 9 juni 1976), van 25 juni 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 30 juni 1976) en van 13 augustus 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 21 augustus 1976) tot wijziging van het ministerieel besluit van 20 maart 1973 waarbij de uitvoer van sommige goederen aan vergunning onderworpen wordt.

c) *de in- en uitvoervergunningen :*

het koninklijk besluit van 29 juni 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 30 juni 1976) tot wijziging van het koninklijk besluit van 25 oktober 1971 betreffende de toepassing van de akten uitgaande van de bevoegde instellingen der Europese Gemeenschappen in verband met de landbouw;

het ministerieel besluit van 29 juni 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 30 juni 1976) tot instelling van de vergunning bij in- en uitvoer van sommige goederen in het verkeer met niet-lidstaten van de Europese Economische Gemeenschap, wanneer op deze in- of uitvoer, krachtens een verordening van de bevoegde instellingen van de Europese Gemeenschappen, compenserende bedragen worden toegepast naar aanleiding van muntfluctuaties en tot opheffing van het ministerieel besluit van 10 april 1972.

Economische coördinatie (Zie Reglementering van de produktie en van de handel)

Economische expansie

Bij koninklijk besluit van 11 februari 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 14 februari 1976) wordt bij het Ministerie van Economische Zaken een Secretariaat voor sectorieel overleg ingesteld in het kader van de organisatie van het sectorieel beleid.

De wet van 30 maart 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 1 april 1976) houdende organisatie van het economisch overheidsinitiatief wijzigt het wettelijk kader tot omschakeling van de

Nationale Investeringsmaatschappij tot Overheidsholding. Bij koninklijk besluit van 6 mei 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 19 mei 1976), wordt de N.I.M. gemachtigd een kapitaalsverhoging door te voeren ten belope van twee schijven van elk 500 miljoen frank ten einde dit kapitaal van 6 op 7 miljard te brengen.

De wet van 30 maart 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 1 april 1976) betreffende de economische herstelmaatregelen, bevat een geheel van maatregelen in verband met de wet van 30 december 1970 op de economische expansie en met de wet van 29 juni 1975 betreffende de aanvullende investeringen. De regelen volgens welke de vrijstelling wordt afgetrokken, in verband met de aanvullende investeringen, worden bepaald in het koninklijk besluit van 1 juni 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 30 juni 1976).

De wet van 5 maart 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 10 april 1976) wijzigt het artikel 41 van de wet van 30 december 1970 op de economische expansie, in verband met de vermindering der rentevoeten.

Bij koninklijk besluit van 23 juli 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 17 september 1976), tot uitvoering van artikel 21, § 1, van de wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie, wordt het bedrag gewijzigd waarop de krachtens deze wet verleende waarborgen worden aangerekend.

Het koninklijk besluit van 17 februari 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 6 maart 1976) en van 15 oktober 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 10 december 1976) wijzigen het koninklijk besluit van 22 maart 1961 tot uitvoering van artikel 4 van de wet van 14 februari 1961 voor economische expansie en betreffende bepaalde verplichtingen opgelegd aan diegenen die genieten van staatswaarborg in verband met kredieten bestemd voor rechtstreekse financiering van investeringen en voor het vormen of de wederaanlegging van bedrijfskapitalen.

Het koninklijk besluit van 28 april 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 18 augustus 1976) bepaalt het belastingsbedrag aan te wenden tot stijving van het Fonds voor de economische expansie en de regionale reconversie, voor het begrotingsjaar 1976.

Het « Belgisch Staatsblad » van 26 augustus 1976 publiceert de wet van 11 juni 1976 houdende goedkeuring van de « Beleidskeuzen van het Plan 1976-1980 ».

Het koninklijk besluit n^{r} 34 van 30 december 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 31 december 1976) heeft betrekking op de aftrek van de B.T.W. geheven op de bedrijfsmiddelen tijdens de periode van 1 oktober 1976 tot 31 december 1977 in gevolg van het artikel 13 van de wet van 24 december 1976 houdende de budgettaire voorstellen 1976-1977 (« Belgisch Staatsblad » van 28 december 1976).

Energie [Zie Reglementering van de produktie en van de handel (Reglementering van de energie)]

Europese Economische Gemeenschap

WERKING VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE MARKT

Algemene vraagstukken

Het Groothertogdom Luxemburg nam gedurende het eerste halfjaar het voorzitterschap van de Raad der Europese Gemeenschappen waar. Op 1 juli was het voor zes maand de beurt aan Nederland.

Met ingang van 1 januari 1976 maakt de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal gebruik van de Europese Rekeneenheid. Dit gebruik maakt een gemeenschappelijke raming van de acties en beleidsvoeringen met Europese dimensie mogelijk.

De Belgische Eerste Minister, de heer Tindemans, heeft op 6 juni 1976 zijn rapport over de Europese Unie officieel bekend gemaakt. De Eerste Minister werd in december 1974, ter gelegenheid van de conferentie der staats- en regeringshoofden van de lidstaten der E.G., belast met de definitie van het concept « Europese Unie ».

De Europese Raad heeft zijn instemming betuigd met het aantal en de verdeling van de zetels voor het Europese Parlement dat in 1978 via rechtstreekse algemene verkiezingen zal worden aangeduid.

December 1976 zal de maand blijven waarin een einde kwam aan het mandaat van de « uitgebreide » Commissie waarvan de leden in december 1972 werden benoemd. Vanaf januari 1977 zal de Commissie bijeenkomen in haar nieuwe samenstelling.

Concurrentiebeleid

De Commissie heeft haar vijfde verslag over het mededingingsbeleid gepubliceerd. Het geeft een overzicht van de politiek die in 1975 op het gebied van de mededinging door de Gemeenschap is gevoerd.

Douane-Unie

Op 1 januari 1976 ging de vierde en voorlaatste onderlinge verlaging van de douanerechten tussen de zes lidstaten van de oorspronkelijke Gemeenschap en de drie nieuwe leden in. Deze verlaging beloopt 20 % van de basisrechten, waardoor het totaal verlagingspeil op 80 % komt. De volledige afschaffing van de rechten moet op 1 juli 1977 gebeuren. De drie nieuwe lidstaten gingen terzelfder tijd over tot een nieuwe harmonisering van hun op derde landen van toepassing zijnde rechten met de rechten van het gemeenschappelijk douanetarief(G.D.T.)

Economisch, monetair en financieel beleid

Op 14 maart 1976 verlaat de Franse frank het communautair wisselkoersstelsel.

Op 18 oktober 1976 werd door de deelnemende landen aan het communautaire wisselkoersstelsel (de « slang ») overeengekomen nieuwe interventiepunten vast te stellen voor de aan- en verkoop van de valuta's van de partners. Deze aanpassing kreeg de vorm van een opwaardering van de Duitse valuta met 2 % t.o.v. ERE; de spilkoersen van de andere in het communautair wisselkoersstelsel opgenomen munten bleven ongewijzigd.

Energiebeleid

Toen de Commissie in januari 1976 inging op de oriënteringen van de Europese Raad te Rome en haar eerder aan de Raad voorgelegde voorstellen aanvulde, gaf zij daarmede een nieuwe impuls aan het energiebeleid van de Gemeenschap.

Industrieel en technologisch beleid

De Commissie heeft op 6 oktober haar goedkeuring gehecht aan een document getiteld « communautair ijzer en staalbeleid ».

Het communautair beleid in de ijzer- en staalsector omvat een aantal permanente maatregelen, een specifieke regeling voor tenuitvoerlegging bij 'n crisissituatie, een deel betreffende de betrekkingen tussen de Gemeenschap en de derde landen, alsmede sociale en regionale aspecten.

Interne gemeenschappelijke markt

Met de goedkeuring van een « pakket » van 19 richtlijnen die betrekking hebben op de opheffing van technische handelsbelemmeringen voor industriële produkten, heeft de Raad in zijn zitting van 29 en 30 juni 1976 een betekenisvolle stap gezet op de weg naar de verwezenlijking van een gemeenschappelijke Europese markt. Deze richtlijnen komen bij de 64 reeds vroeger door de Raad vastgesteld. Na jaren van inspanning is de interne markt van de Gemeenschap, en derhalve zijn interne samenhang, hierdoor aanzienlijk versterkt.

De Raad heeft een tweede richtlijn inzake het vennootschapsrecht vastgesteld die de oprichting van naamloze vennootschappen en de instandhouding en wijziging van hun kapitaal betreft. De richtlijn voegt een nieuwe bouwsteen toe aan het juridische kader voor de activiteiten van vennootschappen in de gehele Gemeenschap.

In december keurde de Raad een richtlijn goed betreffende de overheidsopdrachten voor leveringen; dit is een belangrijke mijlpaal op de weg naar een verdere uitbouw van de gemeenschappelijke markt.

Landbouwbeleid

Een gemiddelde verhoging van de landbouwprijzen met 7,7 %, het einde van de Frans-Italiaanse wijnoorlog en de vaststelling van maatregelen om de structurele overschotten in de

sectoren zuivel en wijn te verminderen, waren de belangrijkste elementen van het algemene compromis dat tot stand kwam met betrekking tot de landbouwprijzen voor 1976-77.

Op 30 oktober 1976 hebben de Negen een belangrijke stap vooruit gezet op de weg naar de Europese eenmaking door overeenstemming te bereiken over het op buitenlands vlak te volgen beleid in de visserijsector.

Om te voorkomen dat de monetaire schommelingen en de daaruit voortvloeiende regelingen om de prijsverschillen in nationale munt te compenseren het gemeenschappelijk landbouwbeleid ernstig in gevaar brengen, heeft de Commissie op 21 oktober 1976 aan de Raad een belangrijke aanpassing van de thans geldende regeling voorgesteld.

Sociaal beleid

De Raad heeft in zijn resolutie van 9 februari 1976 nota genomen van het door de Commissie voorgelegde actieprogramma ten behoeve van de migrerende werknemers en hun gezinnen.

De Raad wijst op de noodzaak tot een grotere humanisering van het vrije verkeer van de uit de Lidstaten afkomstige werknemers en tot verwezenlijking van de gelijke behandeling van de werknemers die uit derde landen afkomstig zijn.

Op 24 juni 1976 werd de « Drieledige conferentie », waarin regeringen en de sociale partners zitting hebben met de medewerking van de communautaire instellingen, beëindigd met de goedkeuring van een gemeenschappelijke verklaring :

— noodzakelijkheid van een snel en gelijktijdig herstel van de volledige tewerkstelling;

— de Gemeenschap moet een gemiddeld jaarlijks groeipercentage van 5 % hebben tijdens de periode 1976-1980;

— de inflatie moet in al de lidstaten verminderd worden tot een peil tussen 4 en 5 % tot uiterlijk 1980;

Vervoerbeleid

De Commissie heeft op 30 juni 1976 haar goedkeuring gehecht aan belangrijke voorstellen op het gebied van de vervoerinfrastructuur, die mogen worden beschouwd als een eerste stap op de weg naar een beter infrastructuurbeleid en die tegelijk een nieuwe kans betekenen voor het gemeenschappelijk vervoerbeleid.

Wetenschap en onderzoek

Op 6 februari werd de eerste vergadering gehouden van het consortium dat in de installatie van het Europees net voor de transmissie van gegevens moet voorzien (Euronet). Het is een belangrijke stap naar de realisatie van het actieplan inzake de wetenschappelijke en technologische informatie.

Een nieuw en beslissend initiatief voor het gemeenschappelijk beleid op het gebied van de informatica werd in oktober 1976 genomen toen de Commissie de voorstellen voor de Raad aanvaardde voor de goedkeuring van een vierjarenprogramma voor de ontwikkeling in deze sector.

BUITENLANDSE BETREKKINGEN VAN DE GEMEENSCHAP

Derde landen

De Gemeenschap heeft voor de eerste maal met een geïndustrialiseerd land, in dit geval Canada, onderhandeld over een kaderovereenkomst voor economische en commerciële samenwerking. De raamovereenkomst werd op 6 juli 1976 ondertekend en is op 1 oktober in werking getreden.

Landen in Afrika, caraïbische gebied en de Stille Oceaan

De A.C.S./E.E.G. overeenkomst of de overeenkomst van Lomé is na bekrachtiging op 1 april 1976 in werking kunnen treden. Het vormt een nieuwe en belangrijke etappe in de betrekkingen tussen de Gemeenschap en de 46 Afrikaanse, Caraibische en Stille-Zuidzeelanden.

Middellandse-zeelanden

Ongeveer acht maanden nadat Griekenland op 12 juni 1975 een verzoek om toetreding had ingediend, heeft de Raad van de E.G. zich op 9 februari 1976 duidelijk voor dit verzoek uitgesproken; de onderhandelingen over de toetreding zijn op 27 juli 1976 formeel geopend.

De samenwerkingsovereenkomsten tussen de E.E.G. enerzijds en Algerije, Marokko en Tunesië anderzijds, zijn in de hoofdsteden van de drie Maghreb-landen ondertekend.

Op 13 februari 1976 werden tussen de E.E.G. en Portugal onderhandelingen geopend.

Op 20 september 1976 werden een aanvullend protocol bij de overeenkomst tussen de Gemeenschap en Portugal, een financieel protocol en een interimovereenkomst betreffende de commerciële bepalingen van het aanvullend protocol ondertekend.

Eerste onderhandelingen met Egypte, Libanon, Jordanië en Syrië. Deze Machrek-onderhandelingen vallen in het kader van de « globale benadering voor het Middellandse-Zeebeleid ».

Ontwikkeling en samenwerking

De Commissie heeft een nieuw initiatief genomen om de commerciële samenwerking tussen de Gemeenschap en de ontwikkelingslanden te verbeteren en te versterken. Volgens een voorstel dat zij op 12 januari 1976 bij de Raad heeft ingediend zou een Europees agentschap voor commerciële samenwerking met deze landen moeten worden opgericht.

De Commissie heeft op 30 juni 1976 de voorstellen betreffende het schema van algemene tariefpreferenties voor ontwikkelingslanden voor 1977 goedgekeurd. Zij passen in de gedragslijn die de E.G. sedert 1971 steeds heeft gevolgd; sindsdien zijn deze preferenties geleidelijk verbeterd en uitgebreid. Op 13 december 1976 heeft de Raad de verschillende verordeningen desbetreffend vastgelegd.

In het kader van haar beleid voor het verlenen van voedselhulp aan ontwikkelingslanden heeft de Commissie op 15 september 1976 in een mededeling aan de Raad een indicatief driejarenprogramma voor het tijdvak 1977-1979 voorgesteld.

Ontwikkelingslanden van Azië en Latijns-Amerika

Op 1 juli 1976 is de overeenkomst ondertekend inzake commerciële samenwerking tussen de E.E.G. en de Islamitische Republiek Pakistan.

De overeenkomst inzake samenwerking op handelsgebied tussen de E.E.G. en Bangla-Desh werd op 19 oktober 1976 ondertekend;

Financiën

FISCALITEIT

Belastingen op het inkomen en daarmee gelijkgestelde belastingen

Een koninklijk besluit van 10 december 1975 betreft de wijziging van het koninklijk besluit van 4 maart 1965 tot uitvoering van het Wetboek van de inkomstenbelastingen (« Belgisch Staatsblad » van 9 januari 1976).

Een ministerieel besluit van 15 december 1975 getroffen in uitvoering van artikel 79 van het Wetboek van de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen betreft de oprichting, de samenstelling en de werking van een Commissie belast met het verstrekken van advies nopens het rangschikken van de verschillende types van automatische ontspanningstoestellen in één van de categorieën bedoeld in voornoemd artikel (« Belgisch Staatsblad » van 24 januari 1976).

Een koninklijk besluit van 25 februari 1976 betreft de wijziging van het koninklijk besluit van 4 maart 1965 tot uitvoering van het Wetboek van de inkomstenbelastingen (« Belgisch Staatsblad » van 10 maart 1976).

Een koninklijk besluit van 3 februari 1976 betreft de voorwaarden onder dewelke de prijzen en subsidies, toegekend aan geleerden, schrijvers of kunstenaars, van inkomstenbelastingen kunnen worden vrijgesteld en betreft erkenning van de instellingen die dergelijke prijzen en subsidies betalen of toekennen (« Belgisch Staatsblad » van 16 maart 1976).

Met betrekking tot de voorafbetalingen werd op 23 maart 1976 de regeling voor het aanslagjaar 1977 gepubliceerd inzake de vermeerdering van belasting ingeval geen of ontoereikende voorafbetalingen zijn gedaan (« Belgisch Staatsblad » van 23 maart 1976).

Een koninklijk besluit van 4 maart 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 8 juli 1970 houdende de algemene verordening betreffende de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen (« Belgisch Staatsblad » van 18 mei 1976).

Een koninklijk besluit van 16 januari 1976 betreft de erkenning van culturele instellingen inzake belastingvrijstelling van bepaalde giften (« Belgisch Staatsblad » van 26 mei en van 11 juni 1976).

De overeenkomst van 19 oktober 1970 tussen België en Italië betreft het vermijden van dubbele belasting (« Belgisch Staatsblad » van 29 mei 1976).

Een ministerieel besluit van 12 maart 1976 betreft de vaststelling van het model van het dagboek en van het ontvangstbewijsboekje te gebruiken door personen die een vrij beroep, een ambt, of een post uitoefenen, die geen belastingplichtigen inzake belasting over de toegevoegde waarde zijn en voor wie geen specifieke besluiten werden getroffen ter uitvoering van artikel 226 van het Wetboek der inkomstenbelastingen (« Belgisch Staatsblad » van 2 juni 1976).

Een koninklijk besluit van 2 juli 1976 wijzigt voor bepaalde groepen belastingplichtigen de basisrentevoet omschreven in artikel 89 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen (« Belgisch Staatsblad » van 3 juli 1976).

Een wet van 2 juli 1976 betreft de wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen op het stuk van de belastingvermeerderingen ingeval geen of ontoereikende voorafbetalingen zijn gedaan (« Belgisch Staatsblad » van 3 juli 1976).

Een koninklijk besluit van 30 juni 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 4 maart 1965 tot uitvoering van het Wetboek van de inkomstenbelastingen (« Belgisch Staatsblad » van 29 juli 1976).

Een overeenkomst van 13 juli 1972 tussen België en Israël betreft het vermijden van dubbele belasting (« Belgisch Staatsblad » van 2 oktober 1976).

Een koninklijk besluit van 24 september 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 4 maart 1965 tot uitvoering van het Wetboek van de inkomstenbelastingen met betrekking tot de belastingvrijstelling van sommige giften (« Belgisch Staatsblad » van 16 oktober 1976).

Een wet van 3 november 1976 betreft de wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen (« Belgisch Staatsblad » van 9 december 1976).

Een koninklijk besluit van 26 oktober 1976 betreft de erkenning van culturele instellingen inzake belastingvrijstelling op bepaalde giften (« Belgisch Staatsblad » van 18 december 1976).

Een koninklijk besluit van 30 november 1976 betreft de rangschikking van de gemeenten inzake onroerende voorheffing (« Belgisch Staatsblad » van 22 december 1976).

Belasting over de toegevoegde waarde

Een koninklijk besluit van 4 mei 1976 wijzigt het koninklijk besluit n^{r} 26, van 2 december 1970, met betrekking tot het onderwerpen van de openbare instellingen aan de belasting over de toegevoegde waarde (« Belgisch Staatsblad » van 13 mei 1976).

Een koninklijk besluit van 14 mei 1976 wijzigt het koninklijk besluit n^{r} 1, van 23 juli 1969, met betrekking tot de regeling voor de voldoening van de belasting over de toegevoegde waarde (« Belgisch Staatsblad » van 23 juni 1976).

Een koninklijk besluit n^{r} 34 van 30 december 1976, heeft betrekking op de aftrek van de belasting over de toegevoegde waarde geheven op bedrijfsmiddelen tijdens de periode van 1 oktober 1976 tot 31 december 1977 (« Belgisch Staatsblad » van 31 december 1976).

Bij koninklijk besluit van 14 januari 1976 worden de artikelen 59 tot 70 van de wet van 5 januari 1976 betreffende de budgettaire voorstellen 1975-1976 in werking gesteld en wordt de heffing geregeld van de bijzondere accijnzen op de voorraden gegiste dranken, bij toepassing van artikel 70, § 1, van die wet (« Belgisch Staatsblad » van 15 januari 1976).

Een ministerieel besluit van 14 januari 1976 betreft de heffing van de bijzondere accijnzen op de voorraden gegiste dranken welke op 17 januari 1976 voorhanden zijn onder verbruiksstelsel (« Belgisch Staatsblad » van 15 januari 1976).

Een ministerieel besluit van 15 januari 1976 betreft de wijziging van het reglement gevoegd bij het ministerieel besluit van 5 juni 1939 waarbij de heffing van de accijns op gegiste vruchtendrank en op sommige alcoholhoudende vloeistoffen gereglementeerd wordt (« Belgisch Staatsblad » van 23 januari 1976).

Een ministerieel besluit van 16 januari 1976 betreft de wijziging van het ministerieel besluit van 13 maart 1937 tot het regelen der heffing van het bijzondere accijnsrecht op gegiste inlandse schuimdranken (« Belgisch Staatsblad » van 23 januari 1976).

Een ministerieel besluit van 17 januari 1976 betreft de regeling van de heffing van de accijnzen bij de invoer op al dan niet mousserende vruchtendranken en daarmede gelijkgestelde dranken (« Belgisch Staatsblad » van 23 januari 1976).

Een koninklijk besluit van 10 februari 1976 betreft de wijziging van het accijnsstelsel van tabak (« Belgisch Staatsblad » van 14 januari 1976).

De ministeriële besluiten van 12 februari, 9 maart, 31 maart en 7 mei 1976, betreffen het fiscaal stelsel van gefabriceerde tabak (« Belgisch Staatsblad » van 14 februari, 11 maart, 1 april en 8 mei 1976).

Een ministerieel besluit van 8 april 1976 wijzigt het ministerieel besluit van 17 december 1975 tot wijziging van het ministerieel besluit van 6 december 1934 betreffende het fiscaal regime van alcohol en geestrijke dranken (« Belgisch Staatsblad » van 13 april 1976).

Een ministerieel besluit van 10 juni 1976 wijzigt het ministerieel besluit van 21 september 1964 waarbij uitstel wordt verleend voor de betaling van de accijzen (« Belgisch Staatsblad » van 17 juni 1976).

Ministeriële besluiten van 10 juni en 22 juni 1976 wijzigen de tabel der fiscale bandjes voor tabak (« Belgisch Staatsblad » van 15 en van 30 juni 1976).

Een wet van 26 januari 1976 wijzigt het accijnsstelsel van vloeibaar aardgas en van andere vloeibare koolwaterstofgassen evenals van benzol en van soortgelijke produkten (« Belgisch Staatsblad » van 13 augustus 1976).

Een koninklijk besluit van 10 september en van 20 december 1976 en een ministerieel besluit van 23 december 1976 wijzigen het accijnsstelsel van tabak (« Belgisch Staatsblad » van 15 september 1976, van 28 en 29 december 1976).

De ministeriële besluiten van 14 en van 15 september 1976 wijzigen het fiscaal stelsel van gefabriceerde tabak (« Belgisch Staatsblad » van 15 en van 18 september 1976).

INVOERRECHTEN [Zie Buitenlandse handel (Invoerrechten)]

LENINGEN

LIJST DER MACHTIGINGSBESLUITEN

Een koninklijk besluit van 2 januari en een ministerieel besluit van 3 januari 1976 betreffen de uitgifte van een 9 %-lening 1976-1984 van het Wegenfonds (« Belgisch Staatsblad » van 6 en van 8 januari 1976).

Bij koninklijk besluit van 3 december 1975, wordt de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting gemachtigd onder staatswaarborg, een bijkomende lening aan te gaan van 500 miljoen frank, met het oog op de verwezenlijking van de bouw van 518 sociale woningen te Tubize bestemd voor het personeel van N.V. Forges de Clabecq (« Belgisch Staatsblad » van 27 januari 1976).

Een koninklijk en een ministerieel besluit van 3 februari 1976 en een ministerieel besluit van 5 februari 1976 betreffen de uitgifte van een 9 %-lening 1976-1984 (« Belgisch Staatsblad » van 5 en van 7 februari 1976).

Bij koninklijk besluit van 30 januari 1976 wordt de staatswaarborg gehecht aan de betaling van de intresten en aan de afschrijving van het kapitaal van de leningen aan te gaan voor een globaal bedrag van 902 miljoen frank door de maatschappijen voor het intercommunaal vervoer te Brussel, Antwerpen, Luik, Gent en Charleroi, alsmede door de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen (« Belgisch Staatsblad » van 20 februari 1976).

Bij de wet van 25 februari 1976 wordt de Regie van Telegrafie en Telefonie gemachtigd in België of in het buitenland, onder waarborg van de Staat, één of meer leningen tot een totaal bedrag van 25 miljard Belgische frank uit te schrijven (« Belgisch Staatsblad » van 11 maart en van 31 maart 1976).

Bij koninklijk besluit van 23 februari 1976 wordt de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting gemachtigd wordt, onder staatswaarborg, een lening van 4 miljard frank uit te geven (« Belgisch Staatsblad » van 23 maart 1976).

Bij de wet van 9 maart 1976 wordt de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen gemachtigd, onder waarborg van de Staat, leningen uit te schrijven ten belope van een som van 1.848 miljoen frank tot dekking van de kosten voor eerste aanleg (« Belgisch Staatsblad » van 3 april 1976).

Bij de wet van 9 maart 1976 wordt de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen gemachtigd, onder waarborg van de Staat, leningen uit te schrijven voor een bedrag van 8.090 miljoen frank, bestemd voor de vernieuwing van rijdend spoorwegmaterieel en van sporen (« Belgisch Staatsblad » van 3 april 1976).

Het ministerieel besluit van 7 en 10 april 1976 betreffen de 10 %-lening 1976-1984, met staatswaarborg aan te gaan door de Regie van Telegrafie en Telefonie (« Belgisch Staatsblad » van 21 en van 22 april 1976).

Bij koninklijk besluit van 2 maart 1976 wordt de coöperative vennootschap « Woningfonds van de Bond der Kroostrijke Gezinnen van België » gemachtigd, onder staatswaarborg, een lening aan te gaan voor een effectief bedrag van 2 miljard frank (« Belgisch Staatsblad » van 4 mei 1976).

Het koninklijk besluit van 21 mei 1976 en de ministeriële besluiten van 21 en 25 mei 1976 betreffen de uitgifte van de 10 %-lening 1976-1984 (« Belgisch Staatsblad » van 25 en van 26 mei 1976).

Een koninklijk besluit van 24 mei 1976 betreft de terugbetaling van de obligaties van de 3 % schuld, eerste, tweede en derde reeks (« Belgisch Staatsblad » van 9 juni 1976).

Een koninklijk besluit van 11 mei 1976 betreft het Fonds en de leningen tot consolidatie van de tekorten van de samengevoegde gemeenten (« Belgisch Staatsblad » van 9 juni 1976).

Een koninklijk besluit van 18 maart 1976 machtigt de Nationale Landmaatschappij, onder staatswaarborg, een lening uit te geven van 2 miljard frank (« Belgisch Staatsblad » van 18 juni 1976).

Een wet van 30 juni 1976 wijzigt de wet van 19 november 1974 waarbij de Minister van Financiën gemachtigd wordt de staatswaarborg te verlenen aan de leningen van het Fonds voor de Ontwikkeling van de Vrije Universiteiten (« Belgisch Staatsblad » van 5 augustus 1976).

Bij wet van 9 juli 1976 wordt de Staat gemachtigd zijn waarborg te hechten aan leningen aan te gaan door de maatschappijen voor intercommunaal vervoer (« Belgisch Staatsblad » van 5 augustus 1976).

Bij de wet van 10 juni 1976 wordt het Instituut van Gemeenschappelijke Diensten van de Belgische Radio en Televisie gemachtigd onder staatswaarborg een of meerdere leningen aan te gaan voor een totaal bedrag van 4.950 miljoen frank (« Belgisch Staatsblad » van 10 augustus 1976).

Een koninklijk en een ministerieel besluit van 27 augustus en een ministerieel besluit van 31 augustus 1976 betreffen de uitgifte van de 10 %-lening 1976-1985 (« Belgisch Staatsblad » van 31 augustus 1976 en van 2 september 1976).

Bij ministerieel besluit van 13 september 1976 wordt het Fonds voor de Ontwikkeling van de Vrije Universiteiten gemachtigd met staatswaarborg, een lening uit te geven nominaal groot vijfhonderd miljoen frank (« Belgisch Staatsblad » van 18 september 1976).

Bij koninklijk besluit van 23 augustus 1976, wordt de staatswaarborg gehecht aan de betaling van de intresten en aan de afschrijving van het kapitaal van leningen aan te gaan door de Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer te Brussel en door de Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer te Gent (« Belgisch Staatsblad » van 21 september 1976).

Een koninklijk besluit van 5 oktober 1976 betreft de 10 %-lening 1976-1984, met staatswaarborg aan te gaan door de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (« Belgisch Staatsblad » van 8 oktober 1976).

Een ministerieel besluit van 7 oktober 1976 betreft de uitgifteprijs van de 10 %-lening 1976-1984 van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (« Belgisch Staatsblad » van 12 oktober 1976).

Bij koninklijk besluit van 23 augustus 1976 wordt de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting gemachtigd, onder staatswaarborg, een lening van 4 miljard uit te geven (« Belgisch Staatsblad » van 16 oktober 1976).

G.A.T.T. (Zie Algemene overeenkomst voor Handel en Tarieven)

Geld en Krediet

Bij koninklijk besluit van 29 december 1975 wordt het plafond der obligo's van het Herdiscontering- en Waarborginstituut, waaronder om het even welke endossementen van effecten, kasbons en andere waarborgen van 42,5 miljard op 45 miljard gebracht door vrijgeving van een tweede schijf van 2,5 miljard frank (« Belgisch Staatsblad » van 22 januari 1976).

Bij ministerieel besluit van 19 januari 1976 werd de rentevoet van de in 1976 uit te keren intresten voor de bij de Deposito- en Consignatiekas in bewaring gegeven consignaties, vrijwillige deposito's en borgtochten van alle categorieën vastgesteld op 5 % (« Belgisch Staatsblad » van 24 januari 1976).

Een ministerieel besluit van 19 januari 1976 betreft een wijziging van het ministerieel besluit van 23 januari 1936 houdende toelating tot globale borgstellingen bij de Deposito- en Consignatiekas (« Belgisch Staatsblad » van 24 januari 1976).

Een ministerieel besluit van 19 januari 1976 betreft een wijziging van het ministerieel besluit van 2 april 1936 betreffende het beheersloon toe te passen op de bij de Deposito- en Consignatiekas in bewaring gegeven waarden (« Belgisch Staatsblad » van 24 januari 1976).

Bij koninklijk besluit van 23 januari 1976 wordt het Centraal Bureau voor de Kleine Spaarders ontbonden op 30 april 1976 en op die datum worden zijn bevoegdheden, zoals die voortvloeien uit de bepalingen betreffende de controle op de private spaarkassen gecoördineerd op 23 juni 1967, overgedragen aan de Bankcommissie. Artikel 51, 1°, van de wet van 30 juni 1975 betreffende het statuut van de banken, de private spaarkassen en bepaalde andere financiële instellingen, treedt op 31 januari 1976 in werking (« Belgisch Staatsblad » van 31 januari 1976).

Een koninklijk besluit van 20 januari 1976 betreft de wijziging van het koninklijk besluit van 22 juni 1935 tot vaststelling van de statuten van het Herdiscontering- en Waarborginstituut (« Belgisch Staatsblad » van 11 februari 1976).

Een koninklijk besluit van 26 januari 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 10 augustus 1967 betreffende het toekennen van de staatswaarborg voor goede afloop op de terugbetaling van hypothecaire leningen die toegestaan worden voor het aankopen of voor het bouwen van volkswoningen, kleine landeigendommen of daarmede gelijkgestelde woningen (« Belgisch Staatsblad » van 17 februari 1976).

Een ministerieel besluit van 27 januari 1976 betreft de goedkeuring van wijzigingen in het reglement van de leningen toe te staan door het Woningsfonds van de Bond der Kroostrijke

Gezinnen van België door middel van de kapitalen die voortkomen van het Fonds B2 (« Belgisch Staatsblad » van 17 februari 1976).

Een koninklijk besluit van 4 december 1975 brengt het globaal bedrag ten belope waarvan de waarborg van het Landbouwinvesteringsfonds mag verleend worden van 11 op 12 miljard frank (« Belgisch Staatsblad » van 27 februari 1976).

Per 1 maart 1976 werden de reglementen van het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel gewijzigd. Het betreft wijzigingen aan de lijst der erkende banken en wijzigingen aan reglement « F » betreffende de betalingen ten gunste van buitenlanders (« Belgisch Staatsblad » van 27 februari 1976).

Een koninklijk besluit van 27 februari 1976 heeft betrekking op het totaal van de door de Nationale Delcrederedienst verleende waarborgen (« Belgisch Staatsblad » van 24 maart 1976).

Een koninklijk besluit van 16 maart 1976 betreft het slaan van zilveren muntstukken van 250 frank, ter herdenking van de XXVe verjaardag van de eedaflegging van Z.M. Koning Boudewijn (« Belgisch Staatsblad » van 25 maart 1976).

Een wet van 15 maart 1976 wijzigt de wet van 15 februari 1961 houdende oprichting van een Landbouwinvesteringsfonds (« Belgisch Staatsblad » van 30 maart 1976).

Bij koninklijk besluit van 26 januari 1976 wordt het besluit goedgekeurd van de Algemene Raad van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas van 13 november 1975 tot wijziging van het administratief reglement en van de algemene voorwaarden der contracten van de Verzekeringskas (« Belgisch Staatsblad » van 31 maart 1976).

Bij koninklijk besluit van 10 maart 1976, dat in werking treedt op dezelfde dag, wordt het plafond der obligo's van het Herdiscontering- en Waarborginstituut, waaronder om het even welke endossementen van effecten, avalering en andere waarborgen van 45 miljard frank op 50 miljard frank gebracht door vrijgeving van een derde en vierde schijf van 2,5 miljard frank elk (« Belgisch Staatsblad » van 31 maart 1976).

Een beslissing van de Raad van Beheer van het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel van 30 maart 1976 betreft de invoerbetalingen, de transitoverrichtingen en de wisselverrichtingen op termijn (« Belgisch Staatsblad » van 3 april 1976).

Een wet van 5 maart 1976 wijzigt het artikel 19 b van de wet van 24 mei 1959 tot verruiming van de mogelijkheden inzake de beroeps- en ambachtskredietverlening aan de middenstand, gewijzigd bij het koninklijk besluit n^{r} 31 van 5 juli 1967 (« Belgisch Staatsblad » van 10 april 1976).

Een wet van 5 maart 1976 betreft de toekenning van een moratorium van één jaar voor de terugbetaling van de lopende leningen aangegaan door personen die het slachtoffer zijn van de overstromingen van 2 en 3 januari 1976, alsmede van de verlenging met één jaar van de staatswaarborg die sommige van deze leningen genieten (« Belgisch Staatsblad » van 10 april 1976).

Bij koninklijk besluit van 20 februari 1976 wordt de grens van de omloop van de verbintenissen van het bij de Nationale Kas voor Beroepskrediet ingesteld Waarborgfonds op acht miljard vijfhonderd miljoen frank gebracht (« Belgisch Staatsblad » van 14 april 1976).

Een koninklijk besluit van 10 maart 1976 betreft de verhoging van het nominaal bedrag dat de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid aan kasbons en obligaties mag uitgeven en aan deposito's mag opnemen (« Belgisch Staatsblad » van 5 mei 1976).

Een ministerieel besluit van 30 april 1976 wijzigt het ministerieel besluit van 19 januari 1976 tot vaststelling van de rentevoet van de in 1976 uit te keren intresten voor de bij de Deposito- en Consignatiekas in bewaring gegeven consignaties, vrijwillige deposito's en borgtochten (« Belgisch Staatsblad » van 7 mei 1976).

Een koninklijk besluit van 8 april 1976 wijzigt de verordening van het Noteringscomité van de Openbare Fondsenbeurs te Antwerpen (« Belgisch Staatsblad » van 12 mei 1976).

Bij koninklijk besluit van 6 mei 1976 wordt de Nationale Investeringsmaatschappij gemachtigd een kapitaalverhoging door te voeren ten belope van twee schijven van 500 miljoen frank elk; de modaliteiten worden vastgesteld voor het verlenen van de staatswaarborg aan deze schijven (« Belgisch Staatsblad » van 19 mei 1976).

Een koninklijk besluit van 12 februari 1976 betreft de aanvulling van het koninklijk besluit van 23 december 1957 houdende bepaalde uitvoeringsmaatregelen van de wet van 9 juli 1957 tot regeling van de verkoop op afbetaling en van zijn financiering (tabel betreffende de vermindering van de lasten voor de berekening van het saldo dat verschuldigd blijft) (« Belgisch Staatsblad » van 22 mei 1976).

Een koninklijk besluit van 20 mei 1976 betreft de beperking van het bedrag der hypothecaire inschrijvingen met betrekking tot de verkoopwaarde van de belaste onroerende goederen (« Belgisch Staatsblad » van 29 mei 1976).

Een wet van 2 april 1976 betreft de verruiming van de kredietmogelijkheden ten gunste van de kleinhandelaars die een veel kleinere omzet hebben gehad ten gevolge van de uitvoering van werken van openbaar nut (« Belgisch Staatsblad » van 2 juni 1976).

Een wet van 6 april 1976 betreft de wijziging van het statuut van het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet (« Belgisch Staatsblad » van 3 juni 1976).

Een wet van 6 april 1976 betreft de goedkeuring van het Akkoord houdende oprichting van een Fonds voor Financiële Steun van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, alsmede van de bijlage, ondertekend te Parijs op 9 april 1975 en de wijziging van de besluitwet n^{r} 5 van 1 mei 1944 (« Belgisch Staatsblad » van 11 juni 1976).

Een koninklijk besluit van 10 mei 1976 wijzigt het reglement van het Noteringscomité bij de Openbare Fondsen- en Wisselbeurs te Brussel (« Belgisch Staatsblad » van 11 juni 1976).

Een koninklijk besluit van 29 maart 1976 betreft de intrest- en delgingslasten te dragen door de Nationale Landmaatschappij op de gedurende het jaar 1976 te lichten tranches van haar leningen (« Belgisch Staatsblad » van 11 juni 1976).

Een koninklijk besluit van 29 maart 1976 betreft de intrest- en delgingslasten te dragen door de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting, op de gedurende het jaar 1976 te lichten tranches van haar leningen (« Belgisch Staatsblad » van 18 juni 1976).

Een ministerieel besluit van 28 juni 1976 betreft de uitgifte van de spaarbons van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas (« Belgisch Staatsblad » van 1 juli 1976).

Een wet van 13 april 1976 betreft de wijziging van het statuut van de Nationale Kas voor Beroepskrediet (« Belgisch Staatsblad » van 6 juli 1976).

Bij koninklijk besluit van 29 maart 1976 worden de Belgische Vereniging der Banken en de Vereniging Privéspaarkassen gelast met de voordracht van de dubbele lijst bedoeld in het tweede lid van artikel 37 van het koninklijk besluit n^{r} 185 van 9 juli 1935 op de bankcontrole en het uitgifteregime voor titels en effecten (« Belgisch Staatsblad » van 13 juli 1976).

Een koninklijk besluit van 8 juli 1976 betreft de wijziging van het koninklijk besluit van 15 juni 1959 houdende uitvoering van de wet van 24 mei 1959 tot verruiming van de mogelijkheden inzake de beroeps- en ambachtskredietverlening (« Belgisch Staatsblad » van 21 juli 1976).

Een koninklijk besluit van 6 juli 1976 betreft de vaststelling van de voorwaarden en de regelen waarbij aan kredietinstellingen toelagen worden verleend om hun in staat te stellen leningen toe te staan tegen verlaagde rentevoet, in uitvoering van artikel 5, § 1, van de wet van 2 april 1976, tot verruiming van de kredietmogelijkheden ten gunste van de kleinhandelaars die een veel kleinere omzet hebben gehad ten gevolge van de uitvoering van werken van openbaar nut (« Belgisch Staatsblad » van 21 juli 1976).

Een koninklijk besluit van 21 juni 1976 betreft de goedkeuring van een wijziging aan de statuten van de Nationale Investeringsmaatschappij (« Belgisch Staatsblad » van 28 juli 1976).

Een koninklijk besluit van 30 juni 1976 betreft de erkenning van zekere financiële organismen in toepassing van de koninklijke besluiten van 17 augustus 1959 en 6 januari 1971 (« Belgisch Staatsblad » van 28 juli 1976).

Een koninklijk besluit van 30 juni 1976 betreft de verlenging van de erkenning van sommige financiële organismen met het oog op de toekenning en het beheer van kredieten bij toepassing van de koninklijke besluiten van 17 augustus 1959 en 6 januari 1971 (« Belgisch Staatsblad » van 28 juli 1976).

Een koninklijk besluit van 6 juli 1976 betreft de aflossing van de preferente aandelen van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (« Belgisch Staatsblad » van 29 juli 1976).

Een koninklijk besluit van 6 juli 1976 betreft de betalingsmodaliteiten van de deelneming van België in de Interamerikaanse Ontwikkelingsbank (« Belgisch Staatsblad » van 31 juli 1976).

Een wet van 6 juli 1976 betreft de goedkeuring van de overeenkomst tot oprichting van de Interamerikaanse Ontwikkelingsbank van de bijlagen A en B, opgemaakt te Washington op 8 april 1959, en van de daaropvolgende akten (« Belgisch Staatsblad » van 31 juli 1976).

Een koninklijk besluit van 13 juli 1976 betreft de wijziging van het koninklijk besluit van 23 december 1957 houdende bepaalde uitvoeringsmaatregelen van de wet van 9 juli 1957 tot regeling van de verkoop op afbetaling en van zijn financiering (« Belgisch Staatsblad » van 17 augustus 1976).

Bij koninklijk besluit van 11 juni 1976 wordt het bedrag van de grens der verbintenissen van de Nationale Kas voor Beroepskrediet door vrijgeving van een eerste schijf van 3 miljard frank op 51 miljard frank gebracht (« Belgisch Staatsblad » van 24 augustus 1976).

Een koninklijk besluit van 25 augustus 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 20 mei 1976 houdende beperking van het bedrag der hypothecaire inschrijvingen met betrekking tot de verkoopwaarde van de belaste onroerende goederen (« Belgisch Staatsblad » van 28 augustus en van 3 september 1976).

Een koninklijk besluit van 3 november 1969 en een van 25 juni 1976 regelen het probleem van de afschrijvingen en de rechtzettingen in de vermogenscomptabiliteit van de Staat (« Belgisch Staatsblad » van 15 september 1976).

Een ministerieel besluit van 31 augustus 1976 wijzigt de ministeriële besluiten van 19 januari en 30 april 1976 tot vaststelling van de rentevoet van de in 1976 uit te keren intresten voor de bij de Deposito- en Consignatiekas in bewaring gegeven consignaties, vrijwillige deposito's en borgtochten (« Belgisch Staatsblad » van 15 september 1976).

Een koninklijk besluit van 24 september 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 20 mei 1976 houdende beperking van het bedrag der hypothecaire inschrijvingen met betrekking tot de verkoopwaarde van de belaste onroerende goederen (« Belgisch Staatsblad » van 30 september 1976).

Een ministerieel besluit van 29 september 1976 wijzigt de ministeriële besluiten van 19 januari, 30 april en 31 augustus 1976 tot vaststelling van de rentevoet van de in 1976 uit te keren intresten voor de bij de Deposito- en Consignatiekas in bewaring gegeven consignaties, vrijwillige deposito's en borgtochten (« Belgisch Staatsblad » van 9 oktober 1976).

Een koninklijk besluit van 24 september 1976 betreft de goedkeuring van de wijzigingen aan de statuten van de Nationale Investeringsmaatschappij (« Belgisch Staatsblad » van 13 oktober 1976).

Een koninklijk besluit van 24 september 1976 betreft de verhoging van het nominaal bedrag dat de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid aan kasbons en obligaties mag uitgeven en aan deposito's mag opnemen (« Belgisch Staatsblad » van 16 oktober 1976).

Bij koninklijk besluit van 12 oktober 1976, wordt het bedrag voor de grens der verbintenissen van de Nationale Kas voor Beroepskrediet door vrijgeving van een tweede schijf van 3 miljard frank op 54 miljard frank gebracht (« Belgisch Staatsblad » van 11 december 1976).

Een koninklijk besluit van 10 december 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 20 mei 1964 tot vaststelling van de zetel, alsmede van het ambtsgebied en de bevoegdheden van de hypotheekkantoren en tot aanvulling van het koninklijk besluit van 11 augustus 1887 betreffende de uitvoering van de wet van 4 juli 1887 op de bewaring van de archieven van de hypotheekkantoren (« Belgisch Staatsblad » van 31 december 1976).

Een koninklijk besluit van 16 november 1976 heeft betrekking op het totaal van de door de Nationale Delcrederedienst verleende waarborgen (« Belgisch Staatsblad » van 31 december 1976).

Handelswetgeving [Zie Reglementering van de produktie en van de handel (Handelswetgeving)]

Internationale economische samenwerking (1)

Op 31 mei 1976 werd de vierde conferentie van de Verenigde Naties voor handel en ontwikkeling beëindigd. De voornaamste goedgekeurde bepalingen zijn de volgende :

— een « geïntegreerd programma » waarin het onderzoek en daarmee aansluitend de bespreking van individuele overeenkomsten inzake grondstoffen zijn opgenomen (vóór einde 1978), evenals het onderzoek, gevolgd van onderhandelingen vanaf maart 1977 inzake een gemeenschappelijk fonds, belast met de coördinatie van de financiering der buffervoorraden;

— uiterlijk einde 1976 zal een vergadering een onderzoek wijden aan de toestand van de minder ontwikkelde landen;

— toezicht op de multinationale bedrijvigheid;

— uitwerking van een gedragscode voor de technologie-overdrachten;

— de toepassing van maatregelen waarbij aan de ontwikkelingslanden een betere behandeling wordt verleend. De industrielanden zouden maatregelen moeten nemen om de beperkende handelspraktijken uit te schakelen;

— de socialistische landen van Europa worden verzocht hun steun op te voeren.

Op 10 en 11 juni 1976 kwam de intergouvernementele Raad van de koperexporterende landen (CIPEC) bijeen. De overeenkomst tot beperking van de produktie (waarbij een daling met 15 % werd vooropgesteld en die op 30 juni 1976 verstreek) kon niet worden verlengd. De koperproduktie wordt dus niet meer door een internationale regel beheerst en de te verwachten produktiestijging zou opnieuw op de prijzen kunnen doorwegen. De lidstaten van de Raad zijn : Chili, Indonesië, Peru, Zaïre, Zambië, Australië, Nieuw-Guinea en Mauretanië.

Op 14 juni kwam een akkoord tot stand nopens de oprichting van het Internationaal Fonds voor de Landbouwontwikkeling (IFLO), een gespecialiseerd UNO-agentschap, dat tot taak heeft de ontwikkelingslanden te helpen bij de opvoering en de ontwikkeling van hun eigen voedsel- en levensmiddelenproduktie.

Het IFLO zal zijn werkzaamheden verrichten via regionale en internationale organismen. De OPEC-lidstaten verstrekten een bijdrage van 400 miljoen dollar. Het is voor het eerst dat zij met de industrielanden zullen samenwerken aan een dergelijk omvangrijk project. Het Fonds zal over een totale dotatie van een miljard dollar beschikken.

Op 12 juli 1976 werd de 61e zitting van de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties (ECOSOC) gehouden, waarvan de afvaardigingen van 54 UNO-lidstaten deelnamen. De leden van de ECOSOC wijdden hun werkzaamheden aan een algemene bespreking, waarbij steeds weer het thema van het nieuw internationaal bestel aan de orde kwam. Talrijke delegaties, o.m. Afrikaanse, drongen er op aan dat vooruitgang zou worden geboekt op het gebied van de internationale samenwerking; ook gaven zij uiting aan hun teleurstelling over de traagheid waarmee de industrielanden deze samenwerking bevorderen.

Op 1 oktober 1976 trad de Tweede Internationale Overeenkomst inzake de Cacao officieel voor een tijdsbestek van 3 jaar in werking. Deze overeenkomst werd in november 1975 te Genève besproken en droeg de goedkeuring weg van de Afrikaanse lidstaten van de Alliantie; zij beoogt de te sterke prijsschommelingen te vermijden en de uitvoerinkomsten van de producerende landen te verbeteren.

Op 1 oktober 1976 trad de derde internationale overeenkomst inzake de koffie officieel in werking; zij werd op 3 augustus jl. te Londen ondertekend. Deze in december 1975 besproken overeenkomst droeg de goedkeuring weg van 42 koffieproducerende en 22 verbruikende landen, waaronder de V.S. Zij behelst geen prijzenvork, maar bepaalt enkel de contingenten in functie van de prijzenstand op de markt in 1976 en t.o.v. sommige beoordelingscriteria van de in de overeenkomst aangehaalde prijzen.

Op 8 oktober 1976 besloot te Manilla de jaarlijkse vergadering van het Internationaal Muntfonds (I.M.F.) en van de Wereldbank. Vijfduizend afgevaardigden vertegenwoordigden

---

(1) De Algemene Directie voor Studiën en Documentatie van het Ministerie van Economische Zaken publiceert sedert het begin van 1976 geregeld een brochure, genoemd : « Voornaamste Economische Feiten op het Internationaal gebied » waarin de inlichtingen die in deze rubriek vervat liggen meer uitgediept worden.

127 van de 129 lidstaten. Voor het I.M.F. betuigden de afgevaardigden hun instemming met de uitschakeling van de inflatoire psychologie en met een terugkeer naar een redelijke graad van prijsstabiliteit, om een duurzame economische groei en een vermindering van de werkloosheid te kunnen bereiken. Voorts werden twee belangrijke beslissingen genomen :

— acht afvaardigingen van de OPEC-landen : Iran, Irak, Koeweit, Lybië, Qatar, Saoedi Arabië, de Verenigde Arabische Emiraten en Venezuela besloten ertoe aan hun regering aan te bevelen dat hun aandeel in de winst van de goudverkoop van het I.M.F. zou worden afgestaan aan de derde wereld;

— de Italiaanse regering zal eerlang met het I.M.F. onderhandelen over een lening van een miljard dollar.

Op 17 december 1976 kwamen elf lidstaten van de Organisatie van petroleum exporterende landen (Algerië, Gabon, Equator, Iran, Irak, Venezuela, Qatar, Koeweit, Indonesië, Libië en Nigeria) bijeen en besloten de verkoopprijs van petroleum per 1 januari 1977 met 10 % en per 1 juli 1977 met 5 % te verhogen. Overigens hebben Saoedi Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten besloten hun prijs slechts met 5 % te verhogen.

Saoedi Arabië heeft bovendien verklaard voortaan elke produktiebeperking af te schaffen.

Op 22 december 1976 kwam een akkoord tot stand in de groep der tien belangrijkste industrielanden en Zwitserland in verband met de financiële hulp aan Groot-Brittannië : er werd met name besloten een lening toe te staan van 3,9 miljard dollar tegen de voorwaarden van het I.M.F.

Investeringen (Zie Economische expansie)

Landbouw

ALGEMENE REGLEMENTERING

Het koninklijk besluit van 30 oktober 1975 wijzigt het koninklijk besluit van 23 augustus 1974 betreffende de scholing van de personen die in de landbouw werkzaam zijn (« Belgisch Staatsblad » van 16 januari 1976).

Het koninklijk besluit van 7 januari 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 15 september 1924 tot inrichting van de officiële vertegenwoordiging van de landbouw (« Belgisch Staatsblad » van 16 maart 1976).

Het ministerieel besluit van 3 februari 1976 betreft het bewaren, het verkopen en het gebruiken van bestrijdingsmiddelen en fytofarmaceutische produkten (« Belgisch Staatsblad » van 7 februari 1976).

De wet van 15 maart 1976 wijzigt de wet van 15 februari 1961 houdende oprichting van een Landbouwinvesteringsfonds (« Belgisch Staatsblad » van 30 maart 1976). Deze wet wordt toegepast door de koninklijke besluiten van 22 april 1976 en 16 augustus 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 30 april 1976 en van 24 augustus 1976).

De koninklijke besluiten van 1 april 1976 en van 22 oktober 1976 wijzigen het koninklijk besluit van 5 juni 1975 betreffende het bewaren, het verkopen en het gebruiken van bestrijdingsmiddelen en fytofarmaceutische produkten (« Belgisch Staatsblad » van 22 april en van 28 oktober 1976).

Het ministerieel besluit van 7 april 1976 betreft de inrichting en de werking van de commissies van advies bij de Nationale Dienst voor de afzet van land- en tuinbouwprodukten (« Belgisch Staatsblad » van 16 juni 1976).

Het koninklijk besluit van 3 mei 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 21 juni 1974 betreffende de modernisering van de landbouwbedrijven (« Belgisch Staatsblad » van 20 juli 1976).

Het koninklijk besluit van 18 juni 1976 regelt, inzake passieve verdeling, het handelsverkeer met de nieuwe Lid-Staten van de Europese Gemeenschappen. Een tweede koninklijk besluit van 18 juni 1976 regelt, inzake passieve verdeling, de gehele of gedeeltelijke vrijstelling van de rechten bij invoer (« Belgisch Staatsblad » van 30 juni 1976).

Het koninklijk besluit van 29 juni 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 25 oktober 1971 betreffende de toepassing van de akten uitgaande van de bevoegde instellingen der Europese Gemeenschappen in verband met de landbouw (« Belgisch Staatsblad » van 30 juni 1976).

Het ministerieel besluit van 1 juli 1976 strekt tot het vrijwaren van de bevoorrading van de landbouw (« Belgisch Staatsblad » van 3 juli 1976). Het wordt gewijzigd door het ministerieel besluit van 23 september 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 1 oktober 1976).

Een wet van 12 juli 1976 voegt een artikel 36*bis* in het Veldwetboek (« Belgisch Staatsblad » van 22 augustus 1976).

Een tweede wet van 12 juli 1976 betreft het herstel van zekere schade veroorzaakt aan private goederen door natuurrampen (« Belgisch Staatsblad » van 13 augustus 1976).

Een derde wet van 12 juli 1976 houdt bijzondere maatregelen inzake ruilverkaveling van landeigendommen uit kracht van de wet bij de uitvoering van grote infrastructuurwerken (« Belgisch Staatsblad » van 15 oktober 1976).

Het koninklijk besluit van 19 juli 1976 betreft de modernisering van landbouwbedrijven in probleemgebieden (« Belgisch Staatsblad » van 23 september 1976).

Het koninklijk besluit van 25 augustus 1976 betreft veterinair-rechtelijke voorschriften voor het intra-Beneluxverkeer en de invoer van beenderen (« Belgisch Staatsblad » van 25 december 1976).

LANDBOUWTELLING [Zie Statistieken (Landbouw)]

REGLEMENTERING VAN DE AKKERBOUW

Het koninklijk besluit van 19 februari 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 8 december 1969 houdende reglementering van de handel in pootaardappelen (« Belgisch Staatsblad » van 28 februari 1976).

Het ministerieel besluit van 29 september 1976 stelt de nationale rassencatalogus vast van de landbouwgewassen, in uitvoering van het koninklijk besluit van 12 mei 1972 (« Belgisch Staatsblad » van 22 december 1976).

REGLEMENTERING VAN DE VEETEELT

De ministeriële besluiten van 31 december 1975, 22 januari, 13 en 26 februari 1976 houden tijdelijke maatregelen ter bestrijding van mond- en klauwzeer (« Belgisch Staatsblad » van 6 en van 28 januari, alsmede van 17 en van 28 februari 1976).

Een koninklijk besluit van 19 januari 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 7 mei 1963 houdende inrichting van de bestrijding van veeziekten. Een tweede koninklijk besluit van 19 januari 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 20 juni 1955 betreffende het afmaken op bevel van door klinische tuberculose aangetaste runderen. Een derde koninklijk besluit van 19 januari 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 8 september 1969 betreffende de bestrijding van de runderbrucellose (« Belgisch Staatsblad » van 12 februari 1976). Een vierde koninklijk besluit van 19 januari 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 13 juli 1962 betreffende de bestrijding van de varkensbrucellose. Een vijfde koninklijk besluit van 19 januari 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 10 mei 1963 houdende maatregelen tot bestrijding van de rundertuberculose (« Belgisch Staatsblad » van 17 februari 1976).

Het ministerieel besluit van 25 februari 1976 betreft de verbetering van het varkensras (« Belgisch Staatsblad » van 17 april 1976).

Het koninklijk besluit van 4 maart 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 10 februari 1967 houdende reglement van de diergeneeskundige politie op de hondsdolheid (« Belgisch Staatsblad » van 10 maart 1976) en het ministerieel besluit van 5 maart 1976 wijzigt het ministerieel besluit van 23 februari 1967 houdende maatregelen inzake diergeneeskundige politie op de hondsdolheid (« Belgisch Staatsblad » van 13 maart 1976).

Het koninklijk besluit van 4 maart 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 12 juli 1972 betreffende de handel en het gebruik van stoffen bestemd voor dierenvoeding (« Belgisch Staatsblad » van 24 juni 1976).

Het ministerieel besluit van 5 maart 1976 stelt de maximumgehalten vast aan ongewenste stoffen en produkten en aan residuen van pesticiden in de stoffen bestemd voor dierenvoeding (« Belgisch Staatsblad » van 24 juli 1976).

Het ministerieel besluit van 29 maart 1976 betreft de verbetering van het rundveeras (« Belgisch Staatsblad » van 27 juli 1976).

De wet van 1 april 1976 betreft de verticale integratie in de sector van de dierlijke produktie (« Belgisch Staatsblad » van 1 mei 1976).

Het koninklijk besluit van 22 april 1976 en het ministerieel besluit van 24 april 1976 betreffen veterinairrechtelijke voorschriften voor het intra-Beneluxverkeer en de invoer van melen van dierlijke oorsprong (« Belgisch Staatsblad » van 2 september 1976).

Het ministerieel besluit van 6 mei 1976 staat afwijking toe van het ministerieel besluit van 23 februari 1967 houdende maatregelen inzake diergeneeskundige politie op de hondsdolheid (« Belgisch Staatsblad » van 22 juni 1976).

De koninklijke besluiten van 26 mei 1976 wijzigen het koninklijk besluit van 31 mei 1958 betreffende de verbetering der pluimvee- en konijnenrassen (« Belgisch Staatsblad » van 10 augustus en van 15 oktober 1976).

Het koninklijk besluit van 2 juni 1976 richt een officiële klassificatie in van de kwaliteit van melk en van room geleverd aan de zuivelfabrieken (« Belgisch Staatsblad » van 3 juli 1976).

Het koninklijk besluit van 1 juli 1976 wijzigt het besluit van de Regent van 24 januari 1946 betreffende het opruimen van voor het gebruik ongeschikte dierenlijken (« Belgisch Staatsblad » van 24 september 1976).

Het ministerieel besluit van 13 juli 1976 betreft de erkenning van de fokbedrijven gespecialiseerd in de produktie van hybride fokvarkens (« Belgisch Staatsblad » van 8 oktober 1976).

Het koninklijk besluit van 16 juli 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 18 maart 1971 betreffende de verbetering van het paarderas en het ministerieel besluit van 30 juli 1976 wijzigt het ministerieel besluit van 20 april 1971 houdende uitvoering van het koninklijk besluit van 18 maart 1971 betreffende de verbetering van het paarderas (« Belgisch Staatsblad » van 4 september 1976).

Het koninklijk besluit van 2 augustus 1976 en het ministerieel besluit van 3 augustus 1976 betreffen de bestrijding van de runderbrucellose (« Belgisch Staatsblad » van 31 augustus 1976).

Het koninklijk besluit van 22 oktober 1976 betreft boter en botermengsels en de oprichting van een officiële controle van de boter (« Belgisch Staatsblad » van 22 december 1976).

REGLEMENTERING VAN DE TUINBOUW

Het ministerieel besluit van 5 april 1976 wijzigt het ministerieel besluit van 19 november 1975 betreffende tijdelijke maatregelen om het inbrengen en het verspreiden van perevuur (Erwinia amylovora (Burr) Winsl. et Al) te voorkomen (« Belgisch Staatsblad » van 9 april 1976).

Het ministerieel besluit van 10 juni 1976 wijzigt het ministerieel besluit van 30 januari 1975 betreffende de uitvoeringsmodaliteiten van het koninklijk besluit van 30 januari 1975 tot inrichting van de keuring der fruitgewassen (« Belgisch Staatsblad » van 25 augustus 1976).

Het ministerieel besluit van 10 juni 1976 stelt de rassenlijst vast van de fruitgewassen en aardbeien die aan de keuring van de Nationale Dienst voor de afzet van land- en tuinbouwprodukten kunnen onderworpen worden (« Belgisch Staatsblad » van 15 oktober 1976).

REGLEMENTERING VAN DE ZEEVISSERIJ

De koninklijke besluiten van 30 oktober 1975 en van 26 mei 1976 reglementeren de vangst van zekere vissoorten in het zeegebied bepaald in het verdrag inzake de visserij in het

noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan (« Belgisch Staatsblad » van 24 februari en van 22 juni 1976).

Het koninklijk besluit van 30 oktober 1975 wijzigt het koninklijk besluit van 13 januari 1970, gewijzigd bij koninklijk besluit van 14 december 1970, houdende maatregelen om de visstand en de schaaldieren- en weekdierenstand in zee te beschermen (« Belgisch Staatsblad » van 27 februari 1976).

De ministeriële besluiten van 5 april 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 10 april 1976), van 28 mei 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 2 juni 1976) en van 30 juni 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 2 juli 1976) betreffen de reglementering van de visserij op tong; het eerste in het Kanaal, het tweede in het Bristol-Kanaal en het derde in de Ierse Zee en de Noordzee.

Het koninklijk besluit van 14 oktober 1976 heft het koninklijk besluit op van 28 september 1965, gewijzigd door het koninklijk besluit van 18 februari 1969, tot vaststelling van de maximum trekkracht voor de garnalenvisserij (« Belgisch Staatsblad » van 4 december 1976).

VERGOEDINGEN EN PREMIËN

Het koninklijk besluit van 15 december 1975 betreft de erkenning en de subsidiëring van tuinbouwproeftuinen en -centra (« Belgisch Staatsblad » van 13 januari 1976).

De ministeriële besluiten van 16 januari 1976 en van 20 september 1976 wijzigen het ministerieel besluit van 25 juli 1974 met betrekking tot de steun aan de producenten in de sector hop (« Belgisch Staatsblad » van 2 april en van 12 oktober 1976).

Het ministerieel besluit van 26 januari 1976 vult het ministerieel besluit van 29 april 1975 aan tot instelling van een premieregeling ten voordele van de producenten van runderen (« Belgisch Staatsblad » van 12 februari 1976).

Het koninklijk besluit van 9 februari 1976 betreft het toekennen van toelagen aan de erkende organismen voor de bepaling van de kwaliteit van de melk en de room (« Belgisch Staatsblad » van 12 maart 1976).

Het ministerieel besluit van 18 maart 1976 wijzigt het ministerieel besluit van 20 oktober 1975 betreffende het verlenen van een toelage aan tuinders als gedeeltelijke compensatie voor de verhoging der accijnsrechten op de zware gasolie (lichte fuel-oil) en ter volledige terugbetaling van de accijnsrechten op zware en extra zware stookolie (« Belgisch Staatsblad » van 1 april 1976).

Het ministerieel besluit van 19 maart 1976 stelt het bedrag vast van de jaarlijkse compenserende vergoeding voor de permanente natuurlijke handicaps en toegekend aan de landbouwers van probleemgebieden (« Belgisch Staatsblad » van 28 april 1976).

De ministeriële besluiten van 5 april 1976 en van 6 oktober 1976 wijzigen het ministerieel besluit van 6 november 1975 tot toekenning van een jaarlijkse compenserende vergoeding voor de permanente natuurlijke handicaps aan de landbouwers van probleemgebieden (« Belgisch Staatsblad » van 28 april en van 18 november 1976).

De ministeriële besluiten van 9 juni 1976 wijzigen het ministerieel besluit van 21 maart 1973 betreffende de toekenning van een steun bij de produktie van zaaizaad van sommige plantensoorten (« Belgisch Staatsblad » van 17 augustus en van 15 oktober 1976).

Het ministerieel besluit van 17 juni 1976 kent investeringssteun toe aan groeperingen ter bevordering van de rationele groenvoederprodukten en weide-uitbating (« Belgisch Staatsblad » van 14 juli 1976). Het wordt gewijzigd door het ministerieel besluit van 1 oktober 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 4 november 1976).

Het ministerieel besluit van 12 juli 1976 betreft de rooipremie voor appelbomen en perebomen van bepaalde variëteiten (« Belgisch Staatsblad » van 6 augustus 1976).

Het koninklijk besluit van 18 augustus 1976 stelt de vorm en de termijn vast van indiening der aanvragen tot financiële tegemoetkoming wegens schade aan private goederen veroorzaakt door natuurrampen (algemene rampen of landbouwrampen) (« Belgisch Staatsblad » van 9 september 1976).

Het koninklijk besluit van 4 oktober 1976 betreft de toekenning van toelagen voor het houden van bedrijfseconomische boekhoudingen en de medewerking van correspondenten

behorend tot land- en tuinbouwverenigingen en erkende inrichtingen, aan de voorlichting van de doelmatige bedrijfsleiding van land- en tuinbouwbedrijven (« Belgisch Staatsblad » van 18 november 1976).

Het ministerieel besluit van 12 november 1976 houdt bepalingen inzake het verlenen van rentetoelagen op overbruggingskredieten en het toekennen van tegemoetkomingen aan landbouwers, rundveehouders, geteisterd door de droogte in 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 19 november 1976).

Lonen (Zie ook Arbeid en Sociale voorzorg)

COLLECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMSTEN

Loonvaststellingen en beloningS- en arbeidsvoorwaarden

Volgende koninklijke besluiten verklaren bindend de collectieve arbeidsovereenkomsten van de Nationale Paritaire Comités :

Sector	*Datum van het koninklijk besluit*	*Datum van het « Belgisch Staatsblad »*
Banken	5 april 1976	25 mei 1976
Bewakingsdiensten	31 december 1975	26 februari 1976
	31 december 1975	6 maart 1976
	9 februari 1976	12 maart 1976
	5 april 1976	25 juni 1976
Binnenscheepvaart	15 april 1976	7 mei 1976
Bosondernemingen	19 februari 1976	28 april 1976
Bouwbedrijf	19 februari 1976	29 april 1976
Brandstoffen (handel in)	29 juli 1976	12 februari 1976
Cementbedrijf	15 oktober 1975	22 januari 1976
Ceramiekbedrijf	22 juli 1975	1 januari 1976
	10 juli 1975	17 januari 1976
	17 februari 1976	5 mei 1976
Diamantnijverheid en -handel	23 juli 1976	1 oktober 1976
Drukkerij	9 december 1975	21 april 1976
	6 oktober 1976	18 november 1976
Garagebedrijf	8 maart 1976	8 mei 1976
	8 maart 1976	19 mei 1976
Glasbedrijf	30 oktober 1975	28 januari 1976
	13 september 1976	17 december 1976
Groefbedrijf	1 december 1975	6 februari 1976
	10 november 1976	16 december 1976
	22 november 1976	22 december 1976
Handwapensmederij	15 december 1975	12 maart 1976
Houtnijverheid	19 december 1975	24 januari 1976
	23 juli 1976	6 oktober 1976
	30 november 1976	24 december 1976
Houthandelsondernemingen	19 december 1975	24 januari 1976
	15 september 1976	11 november 1976
Huiden- en lederbedrijf	9 september 1975	27 januari 1976
Import, export, doorvoer en maritieme expeditiekantoren	13 september 1976	14 oktober 1976
Kappersbedrijf	3 december 1975	28 januari 1976
Kleinhandel :		
— grote kleinhandelszaken	30 april 1976	14 december 1976
Metaalbouw :		
— ambachtelijke metaalbewerkingsondernemingen	5 april 1976	27 april 1976
— bruggen en gebinten	5 april 1976	4 mei 1976
— handelsondernemingen	13 september 1976	9 december 1976
— koetswerkondernemingen	8 maart 1976	19 mei 1976
Petroleumnijverheid en -handel	12 januari 1976	25 maart 1976
Porseleinaarde- en zandgroeven	5 april 1976	27 juli 1976
Scheikundige nijverheid :		
— plastieknijverheid	18 november 1975	30 januari 1976

Schoonmaak- en ontsmettingsondernemingen	10 oktober 1975	13 januari 1976
	20 mei 1976	10 december 1976
Steenbakkerij	9 februari 1976	9 juni 1976
Stoffering en houtbewerking	19 februari 1976	11 mei 1976
Tabaksbedrijf	31 december 1975	24 maart 1976
	9 februari 1976	2 juni 1976
Technische land- en tuinbouwwerken	29 maart 1976	5 juni 1976
Terugwinning van lompen	5 april 1976	6 juli 1976
Terugwinning van metalen	19 maart 1976	21 mei 1976
	15 september 1976	6 november 1976
Terugwinning van papier	24 mei 1976	26 juni 1976
Tuinbouw (ondernemingen) :	2 april 1976	9 juli 1976
— boomkwekerij	5 april 1976	2 juni 1976
	28 september 1976	22 oktober 1976
— fruitteelt	23 februari 1976	14 april 1976
— parken en tuinen	28 september 1976	19 oktober 1976
Vervoer :		
— autocarondernemingen	20 september 1976	22 oktober 1976
— ondernemingen van goederenvervoer	3 december 1975	20 januari 1976
	23 juli 1976	6 oktober 1976
	22 november 1976	22 december 1976
— verhuizingsondernemingen	24 oktober 1975	3 januari 1976
	15 september 1976	27 oktober 1976
Verzekeringswezen	8 augustus 1976	23 december 1976
Vlasbereiding	7 juli 1976	11 november 1976
Voedingsmiddelen (handel in)	31 december 1975	9 maart 1976

KOPPELING VAN DE LONEN AAN HET INDEXCIJFER VAN DE CONSUMPTIEPRIJZEN

Bij koninklijk besluit van 24 september 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 14 oktober 1976) wordt algemeen bindend verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst n^{r} 28 gesloten op 26 mei 1976, in de Nationale Arbeidsraad, betreffende de overschakelingstechniek van het indexcijfer der consumptieprijzen in de collectieve arbeidsovereenkomsten.

Volgende koninklijke besluiten verklaren bindend de collectieve arbeidsovereenkomsten van de Nationale Paritaire Comités in verband met de loonkoppeling aan het indexcijfer van de consumptieprijzen voor werklieden en werksters :

Sector	*Datum van het koninklijk besluit*	*Datum van het « Belgisch Staatsblad »*
Bakkerijen (industriële en ambachtelijke)	29 juli 1976	14 januari 1976
Bosondernemingen	19 februari 1976	22 april 1976
Glasbedrijf	13 september 1976	26 oktober 1976
Houtnijverheid	15 december 1975	14 februari 1976
	8 augustus 1976	4 november 1976
Vervoer :		
— garages van vervoerondernemingen	28 november 1975	20 januari 1976
— goederenvervoer en vervoer van bestelgoederen	3 december 1975	21 januari 1976
— verhuizingsondernemingen	23 februari 1976	27 april 1976
	7 juli 1976	1 oktober 1976
	23 juli 1976	1 oktober 1976
Vlasbereiding	8 augustus 1976	24 september 1976
	3 november 1976	18 december 1976
Voedingsmiddelen (handel in) :		
— bewerken van vlees	7 mei 1975	9 maart 1976
Voedingsmiddelennijverheid	3 november 1976	3 december 1976

MINIMUMLONEN

Volgende koninklijke besluiten verklaren bindend de collectieve arbeidsovereenkomsten van de Nationale Paritaire Comités in verband met de minimumlonen van werklieden en werksters :

Sector	*Datum van het koninklijk besluit*	*Datum van het « Belgisch Staatsblad »*
Diamantnijverheid en -handel	23 juli 1976	1 oktober 1976
Handelsluchtvaart	23 juli 1976	21 oktober 1976
Houtnijverheid	8 augustus 1976	4 november 1976
Huiden- en lederbedrijf	21 januari 1976	15 april 1976
Keramiekbedrijf	3 december 1975	17 januari 1976
Tuinbouw	5 april 1976	20 juli 1976
Vervoer :		
— garages van de verhuizingsondernemingen	1 december 1975	6 januari 1976
— garages van de vervoerondernemingen	1 december 1975	13 februari 1976
	24 september 1976	27 oktober 1976
— goederenvervoer en vervoer van bestelgoederen	3 december 1975	21 januari 1976
— openbare autobusdiensten	31 december 1975	17 maart 1976
— speciale autobusdiensten	3 december 1975	21 januari 1976
	13 september 1976	18 december 1976
— verhuizingsondernemingen	23 februari 1976	27 april 1976
	7 juli 1976	1 oktober 1976
	23 juli 1976	1 oktober 1976
— taxi's en taxibestelauto's	11 februari 1976	24 april 1976
— ondernemingen van taxi's	7 oktober 1976	17 november 1976
Voedingsnijverheid :		
— bakkerijen (industriële)	29 juli 1975	29 januari 1976
	12 maart 1976	14 mei 1976
— banketbakkerijen, roomijsfabrikanten (ambachtelijke)	29 juli 1975	1 januari 1976
	23 februari 1976	23 april 1976
— beschuitfabrieken	23 februari 1976	23 april 1976
— bijprodukten van graangewassen, deegwaren en rijstpelterijen	3 december 1975	29 januari 1976
— brouwerijen	19 december 1975	2 maart 1976
— chocoladefabriek, suikerbakkerijen, broodsmeerselfabricage	23 februari 1976	23 april 1976
— dieetvoeding	11 juli 1975	20 januari 1976
	13 september 1976	9 oktober 1976
— dranknijverheid	19 december 1975	9 maart 1976
	12 maart 1976	20 mei 1976
— gevogelte (slachten van)	19 december 1975	24 maart 1976
	19 december 1975	8 mei 1976
— gistfabrieken en distilleerbedrijven	19 december 1975	6 april 1976
— koffiebranderijen	23 februari 1976	23 april 1976
— kandijfabrieken	23 februari 1976	23 april 1976
— koekjesfabriek, jodenpaasbrood, speculoos en peperkoek	5 april 1976	20 mei 1976
— koelnijverheid	13 september 1976	13 oktober 1976
— mouterijen	31 december 1975	27 februari 1976
— rijst- en maïsstijfselfabrieken; glucose-, maïsmeel- en aardappelmeelfabrieken	19 maart 1976	14 mei 1976
— roomijsondernemingen	23 februari 1976	23 april 1976
— slachthuizen	13 september 1976	9 oktober 1976
— soepen en bouillonblokjes	29 juli 1975	1 januari 1976
	13 september 1976	13 oktober 1976
— vetsmelterijen	13 september 1976	9 oktober 1976
	13 september 1976	4 december 1976
— visnijverheid	13 september 1976	13 oktober 1976
— vleesconserven, worsten, pekelvlees, gerookt vlees en vleesderivaten	23 februari 1976	14 mei 1976
— vruchtennijverheid	11 juli 1975	1 januari 1976
	13 september 1976	28 september 1976

— zoutziederijen, mostaardfabrieken, azijnfabrieken en ondernemingen van bereide kruiden	13 september 1976	13 oktober 1976
Voedingswaren (handel in) :		
— bewerken van vlees	7 mei 1975	9 maart 1976
Zeevisserij	27 juni 1975	7 januari 1976
	30 april 1976	3 juni 1976
Zelfstandige kleinhandel	31 december 1975	11 maart 1976

BEDIENDENLONEN

Het koninklijk besluit van 3 december 1975 (« Belgisch Staatsblad » van 15 januari 1976) verklaart algemeen bindend de collectieve arbeidsovereenkomst van 30 juni 1975, gesloten in het Aanvullend Nationaal Paritair Comité voor de bedienden betreffende de waarborg van een gemiddeld minimum maandinkomen.

Het koninklijk besluit van 30 augustus 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 7 oktober 1976) verklaart algemeen bindend de collectieve arbeidsovereenkomst van 29 maart 1976, gesloten in het Aanvullend Nationaal Paritair Comité voor de bedienden betreffende de waarborg van een gemiddeld minimum maandinkomen.

Het koninklijk besluit van 29 oktober 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 16 december 1976) verklaart algemeen bindend de collectieve arbeidsovereenkomst van 29 maart 1976, gesloten in het Aanvullend Nationaal Paritair Comité voor de bedienden, tot vaststelling van de arbeids- en beloningsvoorwaarden.

Volgende koninklijke besluiten verklaren bindend een reeks van collectieve arbeidsovereenkomsten :

Sector	*Datum van het koninklijk besluit*	*Datum van het « Belgisch Staatsblad »*
Bewakingsdiensten	2 februari 1976	14 april 1976
Binnenscheepvaart	18 november 1975	15 januari 1976
Kleding- en confectiebedrijf	19 maart 1976	5 juni 1976
	30 augustus 1976	21 oktober 1976
Petroleumnijverheid en -handel	3 december 1975	30 maart 1976
Voedingswaren (handel in)	15 december 1975	16 maart 1976

Nijverheid (Zie Economische expansie en Reglementering van de produktie en van de handel)

Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling (O.E.S.O.)

Tijdens de 15de zitting van de Raad van Ministers van de O.E.S.O. te Parijs op 21 en 22 juni, werd er een gemeenschappelijke economische strategie uitgewerkt die tot doel heeft de lidstaten van de Organisatie aan te zetten het tempo van het economisch herstel te matigen, om aldus niet opnieuw in een inflatoir verloop te vervallen, hetgeen ongetwijfeld andermaal zou leiden tot een periode van teruggang op wereldvlak in 1977-1978.

Voor de transnationale maatschappijen werd door de Raad van Ministers een « gedragscode » uitgewerkt. Tijdens diezelfde raad beklemtoonden de Ministers van Buitenlandse Zaken dat de verbetering van de economie op wereldvlak de aanmoediging vereist van het aanknopen van evenwichtiger en billijker economische betrekkingen met de ontwikkelingslanden.

Het Internationaal Energie-Agentschap publiceerde op 24 september zijn eerste verslag over het in 1976 in de negentien lidstaten gevolgde beleid met het oog op het behoud van energie.

Tijdens de bijeenkomst van het Directiecomité van het Internationaal Energie-Agentschap te Parijs op 29 en 30 januari werd een overeenkomst gesloten over een programma van samenwerking op lange termijn.

Op 20 mei werd Griekenland lid van het Agentschap.

Volgens het jaarverslag van het O.E.S.O.-Agentschap voor kernenergie dat op 2 september gepubliceerd werd, werd in het jaar 1975 de aanzienlijke tendens ten gunste van de kernenergie die sedert het begin van de energiecrisis waargenomen werd, nog geaccentueerd.

Op 12 oktober verklaarden de Verenigde Staten werkend lid te worden van het Agentschap; vroeger waren ze aangesloten lid.

De overheidshulp van de geïndustrialiseerde landen aan de ontwikkelingslanden groeide in 1975 met ca 20 % naar waarde aan en 10 % naar volume (13,6 miljard dollar in 1975, tegen 11,3 miljard het voorgaande jaar). Het aandeel van het bruto nationaal produkt van de lidstaten van het Comité voor Ontwikkelingshulp van de Organisatie (COH) dat naar de ontwikkelingslanden gaat, steeg van 0,33 % tot 0,36 % (voorlopige gegevens). Dit is half zoveel als werd vooropgesteld door 13 van de 17 leden van de COH, met name 0,7 % van het B.N.P.

De 15de topbijeenkomst van het Comité voor Ontwikkelingshulp van de O.E.S.O. werd gehouden te Parijs op 27 en 28 oktober, onder meer om te onderzoeken welke de meest doeltreffende middelen zijn om te voldoen aan de behoeften van verschillende groepen ontwikkelingslanden en hun bevolking, meer bepaald van de armste onder hen.

De Ministers van Tewerkstelling en Sociale Zaken van de vierentwintig lidstaten van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling hebben op 4 en 5 maart een aanbeveling goedgekeurd in verband met een globaal tewerkstellingsbeleid.

De O.E.S.O. lanceerde in januari een onderzoeksprogramma betreffende het toekomstig verloop van de industrielanden in harmonie met die van de ontwikkelingslanden.

Prijzen

INDEXCIJFER VAN DE CONSUMPTIEPRIJZEN

Het koninklijk besluit van 29 maart 1976 verplicht de maandelijkse mededeling van de gegevens voor de berekening van het indexcijfer van de consumptieprijzen (« Belgisch Staatsblad » van 9 april 1976).

In de maand juni 1976 wordt het nieuwe indexcijfer van de consumptieprijzen, basis juli 1974-juni 1975, gepubliceerd.

PRIJS- EN HOEVEELHEIDSAANDUIDING

Het koninklijk besluit van 22 januari 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 5 februari 1976) reglementeert de meervoudige prijsaanduiding van te koop aangeboden produkten. In geval op de produkten verschillende prijzen worden aangeduid, is de door de verbruiker te betalen prijs, de laagste prijs. Wanneer in eenzelfde verkooppunt gelijke produkten tegen verschillende prijzen verkocht worden, moet op het rek waar in dat geval de duurste produkten tentoongesteld zijn, een zichtbare en leesbare affiche de aandacht voor de verbruikers vestigen op het bestaan van een verschillend aanbod en de plaats aanduiden waar dit aanbod gedaan wordt.

Het koninklijk besluit van 26 januari 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 5 februari 1976) bepaalt sommige modaliteiten van de aanduiding der hoeveelheid. Voor bepaalde produkten dient het « netto uitgelekt gewicht » aangeduid te worden.

PRIJSINDEXERING

De wet van 30 maart 1976 betreffende de economische herstelmaatregelen (« Belgisch Staatsblad » van 1 april 1976) verbiedt elke koppeling van industriële en commerciële prijzen aan het indexcijfer van de consumptieprijzen of aan een ander indexcijfer. Deze bepaling is niet van toepassing op de huurprijzen, wedden, lonen, sociale bijdragen en alle vergoedingen, honoraria, tarieven en commissielonen die betrekking hebben op prestaties geleverd door de beoefenaars van vrije beroepen.

Een herzieningsclausule voor contracten is slechts toegelaten tot een bedrag van 80 % van de eindprijs; de herziening van deze prijzen kan maar gebeuren in functie van parameters die betrekking hebben op reële kosten die als elementen van de eindprijs gelden (vb. lonen of energie) doch slechts voor het gedeelte dat deze kosten in de eindprijs vertegenwoordigen. De Minister van Economische Zaken kan nochtans per sector afwijkingen toestaan op grond van de wet van 30 juli 1971 betreffende de economische reglementering en de prijzen.

REGLEMENTERING PER PRODUKT

Aardappelen

Bij ministerieel besluit van 12 januari 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 13 januari 1976) wordt de maximumverkoopprijs voor aardappelen bepaald op 8 F per kg, belasting over de toegevoegde waarde niet inbegrepen, bij verkoop aan kleinhandelaar en op 10 F per kg, belasting over de toegevoegde waarde inbegrepen, bij verkoop aan verbruiker. Teneinde de bevoorrading tegen de maximumprijs te waarborgen wordt bij ministerieel besluit van 19 januari 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 21 januari 1976) het verbod opgelegd de aardappelen aan de omloop te onttrekken.

Bij ministerieel besluit van 26 januari 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 27 januari 1976) wordt de maximumverkoopprijs voor aardappelen bepaald op 12 F per kg (B.T.W. inbegrepen) bij verkoop aan verbruiker en 10 F per kg (B.T.W. niet inbegrepen) bij verkoop aan kleinhandelaar van aardappelen met een diameter van 5 tot 6 centimeter; voor aardappelen vanaf 3,5 cm en minder dan 5 cm blijft de prijs geblokkeerd op 10 F aan de verbruiker en op 8 F aan de winkelier. Het ministerieel besluit van 12 januari houdende bepaling van de verkoopprijs van aardappelen wordt opgeheven.

Het ministerieel besluit van 29 maart 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 31 maart 1976) vult het ministerieel besluit van 26 januari houdende bepaling van de verkoopprijs der aardappelen aan. Voor aardappelen waarvan het kaliber gelijk is aan 6 cm of meer wordt de verkoopprijs geblokkeerd op 12 F aan kleinhandelaar en op 14 F aan verbruiker.

Bij ministerieel besluit van 29 april 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 1 mei 1976) wordt de verkoopprijs der aardappelen waarvan het kaliber gelijk is aan 5 cm of meer geblokkeerd op 12 F aan kleinhandelaar en op 14 F aan verbruiker.

Deegwaren

Het ministerieel besluit van 29 oktober 1976 wijzigt het ministerieel besluit van 9 juli 1974 houdende reglementering van de prijzen van deegwaren (« Belgisch Staatsblad » van 5 november 1976).

Farmaceutische specialiteiten

Het ministerieel besluit van 10 februari 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 12 februari 1976) reglementeert de prijzen van farmaceutische specialiteiten en andere geneesmiddelen. De prijzen ervan mogen niet hoger liggen dan die welke op 11 augustus 1975 toegepast werden. De distributiemarge van de groothandelaars en de apothekers bedraagt respectievelijk 13,1 % en 31 % zonder evenwel meer te mogen bedragen dan 73 F per prestatie bij de groothandelaars en 250 F per prestatie bij de apothekers.

Het arrest nr. 17470 van de Raad van State, IIIe kamer, van 27 februari 1976, vernietigt het koninklijk besluit van 28 februari 1974 tot vaststelling der prijzen van farmaceutische specialiteiten (« Belgisch Staatsblad » van 6 juli 1976).

Gloeilampen

Het ministerieel besluit van 26 mei 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 17 juni 1976) bepaalt maximumprijzen voor gloeilampen. Het ministerieel besluit van 7 augustus 1975 tot blokkering van de prijzen der gloeilampen wordt opgeheven.

Groenten en fruit

De ministeriële besluiten van 9 en 28 september 1976 (« Belgische Staatsbladen » van 11 en 30 september 1976) bepalen maximumdistributiemarges voor groenten en fruit. De marge bedraagt voor de kleinhandel, B.T.W. inbegrepen, 40 % van de aan de groothandelaar betaalde aankoopprijs en 13 %, B.T.W. niet inbegrepen, per commercialiseringsniveau voor de groothandelaars, met een maximum van 30 % voor het geheel van de groothandel. De kleinhandelaar die rechtstreeks van de producent koopt, mag een totale marge van 53 %, B.T.W. inbegrepen, toepassen. Bij het Ministerie van Economische Zaken wordt een Commissie opgericht om advies te verstrekken over de prijzen die als normale verkoopprijzen voor groenten en fruit worden aanbevolen. Bovendien wordt voorzien in de mogelijkheid de normale prijs in bepaalde gevallen als maximumprijs op te leggen, indien mocht blijken dat er in de praktijk te grote afwijkingen zijn.

HUURPRIJZEN

De wet van 30 maart 1976 betreffende de economische herstelmaatregelen (« Belgisch Staatsblad » van 1 april 1976) bepaalt dat alle huurprijzen, welke ook hun aard weze, geblokkeerd worden van 1 april 1976 tot 31 december 1976, met uitzondering van de kleine en middelgrote woningen, waarvan de huurprijs van 1 december 1974 tot 1 december 1975 geblokkeerd werd. Bij koninklijk besluit van 31 maart 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 1 april 1976) kunnen de huurprijzen van de kleine en middelgrote woningen, waarvan de huurovereenkomsten afgesloten werden voor 1 december 1974 verhoogd worden met 7,5 % vanaf 1 april 1976.

De wet van 24 december 1976 betreffende het behoud van de tewerkstelling, de koopkracht en het concurrentievermogen van de economie (« Belgisch Staatsblad » van 30 december 1976) bepaalt dat de huur bedongen bij de overeenkomst, ingegaan vóór 1 april 1976, in de periode van 1 januari tot 31 december 1977 niet hoger mag zijn dan het bedrag per 30 november 1976, verhoogd met 8,5 %.

MELK

Bij ministerieel besluit van 22 maart 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 25 maart 1976) wordt een nieuwe maximumverkoopprijs voor consumptiemelk vastgesteld : per liter 14 F in de winkel en 14,75 F aan huis afgeleverd.

Het ministerieel besluit van 21 april 1976 bepaalt dat de maximumverkoopprijs voor consumptiemelk niet meer mag bedragen dan 14,50 F en 15,25 F per liter, naargelang het de verkoop in kleinhandelszaken of de levering aan huis betreft (« Belgisch Staatsblad » van 24 april 1976).

Bij ministerieel besluit van 16 september 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 18 september 1976) wordt een nieuwe maximumverkoopprijs voor consumptiemelk vastgesteld : per liter 14,75 F in de winkel en 15,50 F aan huis besteld.

MESTSTOFFEN

Bij ministerieel besluit van 23 januari 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 7 februari 1976) mogen de maximumverkoopprijzen van de producenten en de invoerders van enkelvoudige stikstofhoudende meststoffen en van de samengestelde meststoffen met 14 % verhoogd worden t.o.v. de prijsschalen van het seizoen 1974-1975. De globale maximale handelsmarge van de verdelers is vastgesteld op 12 F per kg voor de enkelvoudige meststoffen en op 20 F per kg voor de samengestelde meststoffen.

NIET-ALCOHOLHOUDENDE DRANKEN

De ministeriële besluiten van 1 maart en 14 september 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 4 maart en van 1 oktober 1976) reglementeren de prijzen van de limonade, het mineraalwater, het gemineraliseerd water, het bronwater en het tafelwater.

PETROLEUMPRODUKTEN

Het Ministerie van Economische Zaken heeft met de Belgische Petroleumfederatie een programmacontract voor een periode van 3 jaar afgesloten. Het doel van het nieuwe programmacontract bestaat in het uitvoeren van een conventioneel regime inzake de ontwikkeling van de prijzen, gebaseerd op de werkelijke kosten.

TAXI

De ministeriële besluiten van 29 oktober en van 12 november 1976 bepalen nieuwe maximumprijzen voor het vervoer met taxi's (« Belgische Staatsbladen » van 4 en 17 november 1976).

VLEES

Bij ministerieel besluit van 31 januari 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 3 februari 1976) worden voor de bepaling van de verkoopprijzen van de fabrikanten in gezouten, gekookt of gerookt varkensvlees de verwerkingscoëfficiënten, waarmee de gemiddelde aankoopprijs vermenigvuldigd dient te worden, evenals de fabricage- en de commercialiseringsmarges vastgesteld.

Bij ministerieel besluit van 5 februari 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 10 februari 1976) worden per categorie nieuwe verbruikersprijzen vastgesteld voor het rund- en varkensvlees.

Bij ministerieel besluit van 10 mei 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 13 mei 1976) worden per categorie nieuwe verbruikersprijzen vastgesteld voor het rund- en varkensvlees.

Het ministerieel besluit van 14 juli 1976 tot reglementering van de prijzen van rund- en varkensvlees wijzigt de prijzen per categorie voor rundvlees (« Belgisch Staatsblad » van 24 juli 1976).

Het ministerieel besluit van 24 december 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 31 december 1976) bepaalt nieuwe maximumprijzen voor rund- en varkensvlees.

Reglementering van de produktie en van de handel

HANDELSWETGEVING

Het koninklijk besluit van 20 februari 1976 verhoogt de grens van de omloop der verbintenissen van het bij de Nationale Kas voor Beroepskrediet ingesteld Waarborgfonds (« Belgisch Staatsblad » van 14 april 1976).

De wet van 13 april 1976 wijzigt het statuut van de Nationale Kas voor Beroepskrediet (« Belgisch Staatsblad » van 6 juli 1976).

Het koninklijk besluit van 11 juni 1976 en 12 oktober 1976 verhoogt de grens der verbintenissen van de Nationale Kas voor Beroepskrediet (« Belgisch Staatsblad » van 24 augustus en 11 december 1976).

Het koninklijk besluit van 9 juli 1976 verhoogt het bedrag ten belope waarvan de Staat zijn waarborg verleent ten gunste van de ambachtsbewerktuiging (« Belgisch Staatsblad » van 1 oktober 1976).

De wet van 3 april 1976 verruimt de kredietmogelijkheden ten gunste van de kleinhandelszaken waarvan de omzet sterk ingekrompen was ten gevolge van de uitvoering van werken van openbaar nut (« Belgisch Staatsblad » van 2 juni 1976). In het « Belgisch Staatsblad » van 21 juli 1976 verschenen vier koninklijke besluiten van 6 juli 1976 tot uitvoering van de wet van 2 april 1976.

Het koninklijk besluit van 27 oktober 1975 wijzigt het artikel 6 van het koninklijk besluit van 12 september 1959 houdende uitvoering van artikel 11 van de wet van 24 mei 1959 tot verruiming van de mogelijkheden inzake de beroeps- en ambachtskredietverlening aan de middenstand (« Belgisch Staatsblad » van 7 januari 1976).

Het koninklijk besluit van 25 augustus 1976 wijzigt § 1 van artikel 2 van het koninklijk besluit van 12 september 1959, gewijzigd bij koninklijk besluit van 6 januari 1966, houdende uitvoering van artikel 11 van de wet van 24 mei 1959 tot verruiming van de mogelijkheden inzake beroeps-en ambachtskredietverlening aan de middenstand (« Belgisch Staatsblad » van 11 november 1976).

De wet van 5 maart 1976 wijzigt het artikel 19*b* van de wet van 24 mei 1959 tot verruiming van de mogelijkheden inzake de beroeps-en ambachtskredietverlening aan de middenstand, gewijzigd bij het koninklijk besluit nr. 31 van 5 juli 1967 (« Belgisch Staatsblad » van 10 april 1976).

Het ministerieel besluit van 7 mei 1976 houdt wijziging van het ministerieel besluit van 23 september 1959 tot goedkeuring van het reglement waarbij de regelen en richtlijnen betreffende de tussenkomst van het Fonds vastgesteld worden; deze werden uitgevaardigd in toepassing van de artikelen 7 en 8 van de wet van 24 mei 1959 (« Belgisch Staatsblad » van 20 juli 1976).

Het ministerieel besluit van 14 juli 1976 wijzigt de artikelen 3 en 4 van het ministerieel besluit van 4 september 1959, gewijzigd bij ministerieel besluit van 6 januari 1966, waarbij de bedragen en de modaliteiten bepaald worden voor het innen van de bijdragen, te storten bij het Fonds in uitvoering van de wet van 24 mei 1959 (« Belgisch Staatsblad » van 11 november 1976).

Het ministerieel besluit van 14 juli 1976 wijzigt het ministerieel besluit van 23 september 1959, gewijzigd bij de ministeriële besluiten van 21 februari 1969 en 10 juli 1975, tot goedkeuring van het reglement waarbij de regelen en richtlijnen betreffende de tussenkomst van het Fonds vastgesteld worden, uitgevaardigd in toepassing van de artikelen 7 en 8 van de wet van 24 mei 1959 (« Belgisch Staatsblad » van 11 november 1976).

De wet van 2 april 1976 wijzigt de wet van 6 maart 1964 tot organisatie van de middenstand, gewijzigd bij de wet van 21 december 1970 (« Belgisch Staatsblad » van 2 juni 1976).

Het koninklijk besluit van 4 oktober 1976 betreft de voortdurende vorming in de middenstand (« Belgisch Staatsblad » van 11 november 1976).

In het « Belgisch Staatsblad » dd. 22 mei, 17 augustus en 30 december 1976 verschijnen de koninklijke besluiten van 12 februari, 13 juli en 17 december 1976 tot aanvulling en wijziging van het koninklijk besluit van 23 december 1957, houdende bepaalde uitvoeringsmaatregelen van de wet van 9 juli 1957 tot regeling van de verkoop op afbetaling en van zijn financiering.

De wet van 14 juli 1976 betreft de wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvermogensstelsels (« Belgisch Staatsblad » van 18 september 1976).

Het artikel 58 van de wet van 30 maart 1976 over de economische herstelmaatregelen betreft de boekhouding van de ondernemingen (« Belgisch Staatsblad » van 1 april 1976).

Het koninklijk besluit van 12 juli 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 23 december 1975 tot uitvoering van de wet van 17 juli 1975 met betrekking tot de boekhouding en de jaarrekeningen van de ondernemingen (« Belgisch Staatsblad » van 6 augustus 1976).

Het koninklijk besluit van 8 oktober 1976 betreft de jaarrekeningen van de ondernemingen (« Belgisch Staatsblad » van 19 oktober 1976 en van 20 november 1976).

Het koninklijk besluit van 8 juli 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 15 juni 1959 houdende uitvoering van de wet van 24 mei 1959 tot verruiming van de mogelijkheden inzake de beroeps- en ambachtskredietverlening (« Belgisch Staatsblad » van 21 juli 1976).

De wet van 9 juli 1976 houdt wijziging van de wet van 29 juni 1975 betreffende de handelsvestigingen (« Belgisch Staatsblad » van 3 augustus 1976).

Het koninklijk besluit van 25 juni 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 8 augustus 1975 houdende vaststelling van de werkingsmodaliteiten van de Nationale Commissie voor de distributie (« Belgisch Staatsblad » van 2 september 1976).

Het koninklijk besluit van 27 februari 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 24 oktober 1975 houdende vaststelling van de organisatie en de werkingsmodaliteiten van de provinciale commissies voor de distributie (« Belgisch Staatsblad » van 13 maart 1976).

Het koninklijk besluit van 28 januari 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 9 september 1975 tot vaststelling van de samenstelling van het interministerieel comité, bedoeld bij artikel 12, tweede lid van de wet van 29 juni 1975 betreffende de handelsvestigingen (« Belgisch Staatsblad » van 29 januari 1975).

Het koninklijk besluit van 1 oktober 1976 houdt wijziging van artikel 4 van de wet van 24 juli 1973 tot instelling van een verplichte avondsluiting in handel, ambacht en dienstverlening (« Belgisch Staatsblad » van 10 november 1976).

In het « Belgisch Staatsblad » van 5 februari 1976 verschenen het koninklijk besluit van 22 januari 1976 betreffende de meervoudige prijsaanduiding van te koop aangeboden produkten, het koninklijk besluit van 26 januari 1976 betreffende sommige modaliteiten van de aanduiding der hoeveelheid en het ministerieel besluit van 19 januari 1976 tot wijziging van het ministerieel besluit van 12 februari 1975 tot gedeeltelijke inwerkingtreding van het koninklijk besluit van 30 januari 1975 betreffende de prijs- en de hoeveelheidsaanduiding.

Het « Belgisch Staatsblad » van 20 juli 1976 publiceert de wet van 6 juli 1976 tot beteugeling van het sluikwerk met handels-of ambachtskarakter.

In het « Belgisch Staatsblad » van 21 januari 1976 verschijnt het ministerieel besluit van 19 januari 1976 waarbij het verbod wordt opgelegd de aardappelen aan de omloop te onttrekken.

Het koninklijk besluit van 19 februari 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 8 december 1969 houdende reglementering van de handel in pootaardappelen (« Belgisch Staatsblad » van 28 februari 1976).

In het « Belgisch Staatsblad » van 27 mei, van 24 juli en van 5 oktober 1976 verschijnen de koninklijke besluiten van 17 februari en 25 juni 1976 tot vaststelling van de geldige referentiemethode voor ontleding van thee, specerijen, mosterd, zout en blauwe antillenkaviaar.

In het « Belgisch Staatsblad » van 26 mei en van 29 december 1976 verschijnen de koninklijke besluiten van 30 april, 29 november en 3 december 1976 betreffende de keuring van en de handel in vis.

De ministeriële besluiten van 13 januari en 3 februari 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 3 en 7 februari 1976), en de koninklijke besluiten van 1 april en 22 oktober 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 22 april en 28 oktober 1976) houden maatregelen betreffende het bewaren en het verkopen van bestrijdingsmiddelen.

Het koninklijk besluit van 12 januari 1976 betreft de tapmaatflessen (« Belgisch Staatsblad » van 31 maart 1976).

Het koninklijk besluit van 11 juni 1976 betreft de inhoudsbepaling van scheepstanks (« Belgisch Staatsblad » van 3 september 1976).

In het « Belgisch Staatsblad » van 27 januari, van 13 april en 13 mei 1976 verschijnen de ministeriële besluiten van 22 januari, 12 februari en 5 mei 1976 tot aanvulling van het ministerieel besluit van 25 juni 1975 tot vaststelling der perimeters voor het vervoer met taxi's.

Het ministerieel besluit van 21 december 1976 wijzigt het ministerieel besluit van 1 april 1976 tot reglementering van het verhuren van films bestemd voor commerciële vertoning (« Belgisch Staatsblad » van 30 december 1976).

In het « Belgisch Staatsblad » van 5 mei 1976, verschijnt de opzegging door België, van het Europees verdrag betreffende de voor octrooi-aanvragen voorgeschreven formaliteiten, ondertekend te Parijs op 11 december 1953.

In het « Belgisch Staatsblad » van 22 september 1976 verschijnt een mededeling betreffende het verplicht onderzoek naar eerdere inschrijvingen, in het raam van het Beneluxverdrag inzake de warenmerken alsmede de bijlage, ondertekend te Brussel op 19 maart 1962.

REGLEMENTERING VAN DE ENERGIE

Het koninklijk besluit van 27 november 1975 wijzigt het koninklijk besluit van 26 oktober 1967 betreffende de inrichting en de werking van het Vast Elektrotechnisch Comité en van de vaste afdelingen van dit comité (« Belgisch Staatsblad » van 12 mei 1976).

Het koninklijk besluit van 29 december 1975 regelt de uitvoering van artikel 10, eerste lid, van de wet van 18 juli 1975 betreffende het opsporen en exploiteren van ondergrondse bergruimten *in situ* bestemd voor het opslaan van gas. Een tweede koninklijk besluit van 29 december 1975 betreft de verklaring van openbaar nut voor het oprichten van gebouwen en bovengrondse installaties die nodig zijn voor het opsporen of exploiteren van ondergrondse bergruimten *in situ* bestemd voor het opslaan van gas. Een derde koninklijk besluit van 29 december 1975 bepaalt de voorschriften en de wijze waarop een vergunning voor het opsporen en exploiteren van ondergrondse bergruimten *in situ* bestemd voor het opslaan van gas wordt verleend. Een vierde koninklijk besluit van 29 december 1975 betreft de vergoedingen die verschuldigd zijn aan particulieren voor de bezetting van hun eigendom door ondergrondse opslagplaatsen van gas en daartoe behorende installaties (« Belgisch Staatsblad » van 16 januari 1976).

Het koninklijk besluit van 1 juni 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 11 oktober 1971 houdende verplichtingen inzake opslagmiddelen en opslag van aardolieprodukten (« Belgisch Staatsblad » van 9 juni 1976).

In het « Belgisch Staatsblad » van 28 augustus 1976 wordt het akkoord gepubliceerd tussen de Regering van het Koninkrijk België en de Regering van de Franse Republiek met betrekking tot het opslaan op Frans grondgebied van voorraden aardolie en/of afgewerkte aardolieprodukten voor rekening van ondernemingen gevestigd in België, ondertekend te Tihange op 10 juli 1976.

De wet van 13 juli 1976 houdt goedkeuring van de Overeenkomst inzake een internationaal energieprogramma en van de Bijlage, opgemaakt te Parijs op 18 november 1974 (« Belgisch Staatsblad » van 26 augustus 1976).

REGLEMENTERING VAN DE PRODUKTEN

Het ministerieel besluit van 19 december 1975 stelt de lijst vast van technologische toevoegsels omvattende de in plantaardige voedingsmiddelen toegelaten residu's van werkzame stoffen van bestrijdingsmiddelen (« Belgisch Staatsblad » van 8 april 1976).

Het koninklijk besluit van 9 februari 1976 legt het algemeen reglement vast op de giftige afval (« Belgisch Staatsblad » van 14 februari 1976).

Het ministerieel besluit van 24 februari 1976 wijzigt het ministerieel besluit van 11 maart 1953, genomen in uitvoering van het koninklijk besluit van 9 maart 1953, betreffende de handel in slachtvlees en houdende reglementering van de keuring der in het land geslachte dieren (« Belgisch Staatsblad » van 17 maart 1976).

Het ministerieel besluit van 25 februari 1976 stelt de lijst vast van de in zuivelprodukten toegelaten residu's van gechloreerde koolwaterstoffen (« Belgisch Staatsblad » van 2 april 1976).

Het koninklijk besluit van 26 februari 1976 stelt het maximale gehalte vast aan erucazuur in eetbare oliën en vetten en in van deze waren afgeleide produkten (« Belgisch Staatsblad » van 28 februari 1976).

Het koninklijk besluit van 8 maart 1976 regelt de beperking van het zoutgehalte in het brood (« Belgisch Staatsblad » van 20 maart 1976).

Het koninklijk besluit van 7 april 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 4 februari 1974 tot erkenning van de benaming van oorsprong « Ardeense ham » en tot vaststelling van de voorwaarden waaraan dit produkt moet voldoen om te worden vervaardigd, te koop aangeboden of verkocht onder deze benaming (« Belgisch Staatsblad » van 15 mei 1976).

Het koninklijk besluit van 24 mei 1976 betreft poeders en andere samengestelde produkten bestemd voor de bereiding van pudding en soortgelijke waren (« Belgisch Staatsblad » van 26 juni 1976).

Het koninklijk besluit van 2 juni 1976 richt een officiële classificatie in van de kwaliteit van melk en van room geleverd aan de zuivelfabrieken (« Belgisch Staatsblad » van 3 juli 1976).

Het koninklijk besluit van 17 juni 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 3 juli 1969 betreffende de registratie van geneesmiddelen (« Belgisch Staatsblad » van 26 juni 1976).

Het koninklijk besluit van 17 juni 1976 vult het koninklijk besluit aan van 9 maart 1953 betreffende de handel in slachtvlees en houdende reglementering van de keuring der in het land geslachte dieren (« Belgisch Staatsblad » van 16 juli 1976).

Het ministerieel besluit van 18 juni 1976 vult het ministerieel besluit aan van 11 maart 1953 genomen in uitvoering van het koninklijk besluit van 9 maart 1953 betreffende de handel in slachtvlees en houdende reglementering van de keuring der in het land geslachte dieren (« Belgisch Staatsblad » van 16 juli 1976).

Het koninklijk besluit van 25 juni 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 9 maart 1953 betreffende de handel in slachtvlees en houdende reglementering van de keuring der in het land geslachte dieren (« Belgisch Staatsblad » van 9 oktober 1976).

Het koninklijk besluit van 25 juni 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 27 juli 1974 houdende vaststelling van de geldige referentiemethoden voor ontleding van vleesextract, vleesbouillons en soepen (« Belgisch Staatsblad » van 10 augustus 1976).

De wet van 1 juli 1976 verbetert de wet van 9 juli 1975 tot wijziging van de wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, ontsmettingsstoffen of antiseptica (« Belgisch Staatsblad » van 10 augustus 1976).

Het koninklijk besluit van 26 juli 1976 betreft de hygiëne bij de fabricage, de bereiding, de verpakking, het vervoer, de verkoop en het slijten van voedingswaren (« Belgisch Staatsblad » van 8 september 1976).

Het ministerieel besluit van 26 juli 1976 betreft de voorwaarden en modaliteiten tot erkenning van de laboratoria voor ontleding van en controle op de geneesmiddelen (« Belgisch Staatsblad » van 9 oktober 1976).

Het ministerieel besluit van 29 juli 1976 wijzigt het ministerieel besluit van 18 februari 1974 tot erkenning van de koelhuizen bestemd voor de behandeling van gortig vlees van varkens, schapen en runderen, gewijzigd door de ministeriële besluiten van 24 september 1974 en 23 oktober 1975 (« Belgisch Staatsblad » van 4 november en van 1 december 1976).

Het koninklijk besluit van 19 augustus 1976 betreft vruchtesappen, vruchtennectars, groentesappen en bepaalde soortgelijke waren (« Belgisch Staatsblad » van 2 oktober 1976).

Het koninklijk besluit van 25 augustus 1976 vult het koninklijk besluit aan van 12 september 1972 betreffende de fabricage, de handel en het gebruik van voorwerpen bestemd om in aanraking te worden gebracht met voedingswaren of -stoffen (« Belgisch Staatsblad » van 24 september 1976).

Het koninklijk besluit van 31 augustus 1976 betreft brood en andere produkten van de broodbakkerij (« Belgisch Staatsblad » van 17 september 1976).

Het koninklijk besluit van 22 oktober 1976 betreft boter en botermengsels en houdt de oprichting van een officiële kontrole van de boter (« Belgisch Staatsblad » van 11 december 1976).

Het koninklijk besluit van 28 oktober 1976 betreft consumptie-ijs, mengsels en basispreparaten voor consumptie-ijs (« Belgisch Staatsblad » van 30 oktober 1976).

VESTIGINGSWET

De kaderwet van 1 maart 1976 reglementeert de bescherming van de beroepstitel en van de uitoefening van de dienstverlenende intellectuele beroepen (« Belgisch Staatsblad » van 27 maart 1976).

De wet van 2 april 1976 wijzigt het artikel 5 van de wet van 20 februari 1939 betreffende de bescherming van de titel en het beroep van architect, gewijzigd door de wet van 12 juni 1969 (« Belgisch Staatsblad » van 2 juni 1976).

Sociale voorzorg

ALGEMEEN

Het koninklijk besluit van 30 december 1975 wijzigt het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders (« Belgisch Staatsblad » van 7 januari 1976).

Twee koninklijke besluiten van 25 november 1975 en het koninklijk besluit van 22 november 1976 wijzigen het koninklijk besluit van 7 januari 1960, ter uitvoering van artikel 2*bis* van de besluitwet van 10 januari 1945, betreffende de maatschappelijke zekerheid van de mijnwerkers en ermee gelijkgestelden (« Belgisch Staatsblad » van 15 januari 1976, 2 april 1976 en 15 december 1976).

De koninklijke besluiten van 18 juni 1976 en van 7 juli 1976 tot uitvoering van artikel 46 van de wet van 30 maart 1976 betreffende de economische herstelmaatregelen, verschenen in het « Belgisch Staatsblad » van 29 juni 1976 en van 13 juli 1976.

De ministeriële besluiten van 18 november 1975 en van 19 december 1975 wijzigen het ministerieel besluit van 18 november 1974 houdende bepaling van het model der formulieren en stukken nodig voor de toepassing van de reglementering betreffende het recht op een bestaansminimum (« Belgisch Staatsblad » van 2 maart 1976 en 15 januari 1976).

Het koninklijk besluit van 10 december 1975 wijzigt het koninklijk besluit van 30 oktober 1974 houdende algemeen reglement betreffende het bestaansminimum (« Belgisch Staatsblad » van 8 januari 1976).

Bij koninklijk besluit van 13 september 1976 worden de bedragen van het bestaansminimum verhoogd (« Belgisch Staatsblad » van 23 september 1976).

Het ministerieel besluit van 9 december 1975 wijzigt het ministerieel besluit van 22 februari 1968 houdende vaststelling van de criteria van toekenning der toelagen voor het onderhoud van centra of diensten voor revalidatie (« Belgisch Staatsblad » van 18 februari 1976).

Het koninklijk besluit van 21 mei 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 17 januari 1964 tot uitvoering van de wet houdende vergoeding ten behoeve van de gezinnen van soldijtrekkende militairen (« Belgisch Staatsblad » van 10 juni 1976).

Het koninklijk besluit van 3 december 1975 verklaart algemeen verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst van 11 december 1974, gesloten in het Paritair Comité voor de stoffering en de houtbewerking, tot vaststelling van een toeslag ingeval een betaalde feestdag in een periode van gedeeltelijke werkloosheid of van ziekte valt (« Belgisch Staatsblad » van 15 januari 1976).

Het koninklijk besluit van 8 oktober 1976 stelt de nieuwe enige bedragen van de uitkeringen, pensioenen en vergoedingen van de burgerlijke invaliden van de oorlogen 1914-1918 en 1940-1945 en hun rechthebbenden, vast (« Belgisch Staatsblad » van 24 november 1976).

Het koninklijk besluit van 23 juli 1976 verklaart algemeen verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst van 14 november 1975, gesloten in het Paritair Comité voor het verzekeringswezen, betreffende de toekenning van gewestelijke feestdagen (« Belgisch Staatsblad » van 20 oktober 1976).

Het koninklijk besluit van 23 juli 1976 verklaart algemeen verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst van 14 november 1975, gesloten in het Paritair Comité voor het verzekeringswezen, betreffende de toekenning van een conventioneel postnataal verlof (« Belgisch Staatsblad » van 20 oktober 1976).

Het koninklijk besluit van 8 augustus 1976 richt een Nationale Commissie van advies op voor de toekenning van wederaanpassingshulp (« Belgisch Staatsblad » van 8 oktober 1976).

De ministeriële besluiten van 26 maart, 26 juni en 27 september 1976 wijzigen het ministerieel besluit van 16 september 1971 tot vaststelling van de forfaitaire daglonen voor de berekening van de bijdragen voor sociale zekerheid verschuldigd voor de handarbeiders wier loon geheel of gedeeltelijk uit fooien of bedieningsgeld bestaat evenals voor de werknemers die door een aanwervingsovereenkomst voor de zeevisserij zijn verbonden (« Belgisch Staatsblad » van 3 april, van 2 juli en van 1 oktober 1976).

De wet van 22 juli 1976 wijzigt het koninklijk besluit n^{r} 34 van 20 juli 1967 betreffende de tewerkstelling van werknemers van vreemde nationaliteit en de wet van 30 juni 1971 betreffende de administratieve geldboeten toepasselijk in geval van inbreuk op sommige sociale wetten (« Belgisch Staatsblad » van 29 september 1976).

Het koninklijk besluit van 5 mei 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 18 maart 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige apothekers (« Belgisch Staatsblad » van 14 mei 1976).

Het koninklijk besluit van 5 mei 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 18 januari 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren en tot vaststelling van de jaarlijkse bijdrage welke voor 1976 door de Dienst voor geneeskundige verzorging van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering moet worden gestort (« Belgisch Staatsblad » van 14 mei 1976).

Het koninklijk besluit van 5 mei 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 18 januari 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige tandheelkundigen en tot vaststelling van de jaarlijkse bijdrage welke voor 1976 door de Dienst voor geneeskundige verzorging van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering moet worden gestort (« Belgisch Staatsblad » van 14 mei 1976).

Het koninklijk besluit van 2 april 1975 tot voorlopige vaststelling van de voorwaarden waaraan de organisaties van het geneesherenkorps moeten beantwoorden om als representatief te worden beschouwd, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 28 september 1976.

Het koninklijk besluit van 12 juli 1976 voert de gelijkstelling in van gewettigde afwezigheidsdagen, om dwingende familiale redenen, met arbeidsdagen voor de toepassing der sociale zekerheidswetgeving (« Belgisch Staatsblad » van 17 juli 1976).

Het koninklijk besluit van 30 juni 1976 bepaalt voor de arbeiders onderworpen aan de besluitwet van 7 februari 1945 betreffende de maatschappelijke veiligheid van de zeelieden ter koopvaardij, het fictieve loon voor de inactiviteitsdagen welke met werkelijke arbeidsdagen worden gelijkgesteld door de wetgeving betreffende de jaarlijkse vakantie van de werknemers (« Belgisch Staatsblad » van 8 juli 1976).

Twee ministeriële besluiten van 20 mei 1976 stellen de formaliteiten en de maandbijdragen ten laste van de schatkist vast voor het missionaire personeel dat erkend is om samenwerkingsfuncties te volbrengen in de ontwikkelingslanden en deel te nemen aan de overzeese sociale zekerheid (« Belgisch Staatsblad » van 18 september 1976).

Het koninklijk besluit van 20 september 1976 wijzigt de artikelen 3, 13 en 32 van het koninklijk besluit van 9 april 1965 betreffende de Pool van de zeelieden ter koopvaardij (« Belgisch Staatsblad » van 12 oktober 1976).

De wet van 4 augustus 1976 keurt het Algemeen Verdrag goed betreffende de sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en de Republiek Tunesië en van het Protocol, ondertekend te Tunis op 29 januari 1975 (« Belgisch Staatsblad » van 23 oktober 1976).

Het akkoord tussen de bevoegde autoriteiten van het Koninkrijk België en van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en van Noord-Ierland, betreffende de geneeskundige en administratieve controle van de arbeidsongeschiktheid en het administratief onderling hulpbetoon, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 14 december 1976.

Het koninklijk besluit van 29 december 1975 wijzigt de besluitwet van 7 februari 1945 betreffende de maatschappelijke veiligheid van de zeelieden ter koopvaardij (« Belgisch Staatsblad » van 6 januari 1976).

Het koninklijk besluit van 6 april 1976 handelt over een tegemoetkoming van de Schatkist in de sociale zekerheid van het zendelingenpersoneel, aangenomen voor het uitoefenen van samenwerkingsfuncties in de ontwikkelingslanden (« Belgisch Staatsblad » van 1 juni 1976).

Het akkoord tot herziening van het akkoord van 4 november 1957 inzake ziekengeld, moederschaps- en overlijdensverzekering (begrafenisvergoeding), verzekering voor geneeskundige verzorging en invaliditeitsverzekering, ter uitvoering van het Verdrag van 29 augustus 1947 tussen België en Nederland, betreffende de toepassing der wederzijdse wetgeving op het punt der sociale verzekering, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 28 januari 1976.

De wet van 11 februari 1976 wijzigt de wetten van 16 juni 1960 en 17 juli 1963, betreffende de overzeese sociale zekerheid (« Belgisch Staatsblad » van 14 februari 1976).

Het koninklijk besluit van 20 mei 1976 richt de sociale dienst in voor de aangeslotenen bij de Hulp- en Voorzorgskas voor zeevarenden onder Belgische vlag (« Belgisch Staatsblad » van 25 mei 1976).

LOON- EN WEDDETREKKENDEN

Arbeidsongevallen en beroepsziekten

De koninklijke besluiten van 19 januari 1976 en 20 mei 1976 wijzigen het koninklijk besluit van 28 december 1971 tot vaststelling van de bijzondere regelen inzake toepassing van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 op de zeelieden (« Belgisch Staatsblad » van 23 maart 1976 en 5 juni 1976).

Het koninklijk besluit van 13 mei 1976 verhoogt de bijdragevoet bepaald bij artikel 59, 1°, van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 (« Belgisch Staatsblad » van 18 mei 1976).

Het koninklijk besluit van 17 november 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 30 maart 1973 tot vaststelling van het bedrag en de wijze van inning van de bijdrage bedoeld bij artikel 59, 7°, van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 (« Belgisch Staatsblad » van 24 november 1976).

Het koninklijk besluit van 15 april 1976 tot uitbreiding van het toepassingsgebied van de wetten betreffende de schadeloosstelling voor beroepsziekten, gecoördineerd op 3 juni 1970, tot

de personen tewerkgesteld door de Wapenproefbank, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 21 april 1976.

Het ministerieel besluit van 23 maart 1976 tot vaststelling voor 1974 van het percentage van omslag der kosten van toezicht en controle van de wetgeving betreffende de arbeidsongevallen en van het opmaken van de statistiek der arbeidsongevallen, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 8 september 1976.

Het koninklijk besluit van 19 juli 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 28 december 1971 tot vaststelling van het model van aangifte van een arbeidsongeval (« Belgisch Staatsblad » van 26 augustus 1976).

Het koninklijk besluit van 15 oktober 1976 wijzigt de bijlage I gevoegd bij het koninklijk besluit van 28 december 1971 tot vaststelling van het model van aangifte van een arbeidsongeval (« Belgisch Staatsblad » van 26 oktober 1976).

JAARLIJKSE VAKANTIE

De wet van 13 mei 1976 wijzigt de wetten betreffende de jaarlijkse vakantie van de werknemers, gecoördineerd op 28 juni 1971 (« Belgisch Staatsblad » van 22 mei 1976).

Het koninklijk besluit van 17 februari 1976 wijzigt enerzijds, het koninklijk besluit van 27 juni 1967 tot vaststelling, inzake de jaarlijkse vakantie van de mijnwerkers en gelijkgestelden, van de met werkelijke arbeid gelijk te stellen inactiviteitsdagen en van de voorwaarden waaronder deze in aanmerking mogen worden genomen, en anderzijds, het koninklijk besluit van 28 juni 1967 tot bepaling van de speciale modaliteiten om op de mijnwerkers en gelijkgestelden de wetgeving betreffende de jaarlijkse vakantie van de loonarbeiders toe te passen (« Belgisch Staatsblad » van 30 maart 1976).

In het « Belgisch Staatsblad » van 2 maart 1976 werd het koninklijk besluit van 19 februari 1976 gepubliceerd tot bepaling voor de handarbeiders, onderworpen aan de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, van het fictieve loon voor de inactiviteitsdagen welke met werkelijke arbeidsdagen worden gelijkgesteld door de wetgeving betreffende de jaarlijkse vakantie van de werknemers.

Het koninklijk besluit van 15 september 1976 verklaart algemeen verbindend de collectieve arbeidsovereenkomst van 14 november 1975, gesloten in het Paritair Comité voor het verzekeringswezen, betreffende het toekennen van de eerste jaarlijkse vakantie aan de werknemers van minder dan 25 jaar (« Belgisch Staatsblad » van 26 oktober 1976).

De wet van 19 juli 1976 stelt een verlof in voor de uitoefening van een politiek mandaat (« Belgisch Staatsblad » van 24 augustus 1976).

De wet van 23 juni 1976 tot invoering van een vakantiegeld voor bepaalde groepen van personen, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 9 juni 1976.

KINDERBIJSLAG

De koninklijke besluiten van 17 februari 1976, 13 mei 1976, 17 augustus 1976, 29 oktober 1976 en 29 december 1976 bepalen het bedrag der bijdragen te betalen door de werkgevers aangesloten bij het Bijzonder Kinderbijslagfonds voor de gemeenten voor de door hen te werk gestelde werknemers die niet sociaal verzekeringsplichtig zijn (« Belgisch Staatsblad » van 22 april 1976, van 22 juni 1976, van 1 oktober 1976, van 13 november 1976 en van 13 januari 1977).

De koninklijke besluiten van 15 december 1975, 29 december 1975, 5 april 1976, 30 juni 1976, 15 oktober 1976 en de wet van 27 februari 1976 brengen wijzigingen aan de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders (« Belgisch Staatsblad » van 13 januari 1976, van 18 februari 1976, van 5 mei 1976, van 16 juli 1976, van 29 oktober 1976 en van 9 maart 1976).

Koninklijk besluit van 17 augustus 1976 wijzigt de koninklijke besluiten van 30 december 1975 tot vaststelling van de voorwaarden waaronder kinderbijslag wordt verleend ten behoeve van het kind dat onderwijs volgt (« Belgisch Staatsblad » van 25 augustus 1976).

Het koninklijk besluit van 17 september 1975 wijzigt het koninklijk besluit van 26 maart 1965 betreffende de kinderbijslag voor bepaalde categorieën van het door de Staat bezoldigd personeel (« Belgisch Staatsblad » van 6 april 1976).

Het koninklijk besluit van 23 december 1975 wijzigt het koninklijk besluit van 21 mei 1973 tot vaststelling van de berekeningswijze van de toelage tot dekking van de administratiekosten van de kinderbijslagfondsen (« Belgisch Staatsblad » van 31 januari 1976).

Het koninklijk besluit van 29 december 1975 wijzigt het koninklijk besluit van 21 juni 1974 houdende vaststelling van de taalkaders van de Bijzondere Compensatiekas voor kinderbijslag voor de gemeenten, de openbare instellingen die ervan afhangen en de verenigingen van gemeenten (« Belgisch Staatsblad » van 5 maart 1976).

PENSIOENEN

Het koninklijk besluit van 3 februari 1976 wijzigt sommige bepalingen inzake de herziening van werknemerspensioenen (« Belgisch Staatsblad » van 27 februari 1976).

De wet van 27 februari 1976 tot wijziging van het koninklijk besluit n^{r} 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 9 maart 1976.

De koninklijke besluiten van 10 maart 1976, 5 april 1976 en 10 mei 1976 wijzigen het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers (« Belgisch Staatsblad » van 13 maart 1976, van 8 april 1976 en van 15 mei 1976).

Het koninklijk besluit van 28 mei 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 3 november 1969 houdende vaststelling voor het vliegend personeel van de burgerlijke luchtvaart, van de bijzondere regelen betreffende het ingaan van het pensioenrecht en van de bijzondere toepassingsmodaliteiten van het koninklijk besluit n^{r} 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers (« Belgisch Staatsblad » van 2 juni 1976).

De wet van 2 juli 1976 wijzigt de wetten betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, bedienden en werknemers (« Belgisch Staatsblad » van 15 juli 1976).

Het koninklijk besluit van 28 mei 1976 stelt de voorwaarden vast waarin sommige begunstigden met een statuut van nationale erkentelijkheid kunnen aanspraak maken op een vervroegd rustpensioen als arbeider, bediende of werknemer (« Belgisch Staatsblad » van 3 juni 1976).

Het koninklijk besluit van 5 juli 1976 stelt de voorwaarden vast waarin sommige burgerlijke oorlogsinvaliden kunnen aanspraak maken op een vervroegd rustpensioen als arbeider, bediende of werknemer (« Belgisch Staatsblad » van 15 juli 1976).

Het koninklijk besluit van 17 september 1976 houdende verhoging van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 1 oktober 1976.

Het koninklijk besluit van 14 oktober 1976 tot uitvoering van artikel 20*bis*, § 2, van de wet van 1 april 1969 tot instelling van een gewaarborgd inkomen voor bejaarden, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 30 december 1976.

Het koninklijk besluit van 9 januari 1976 wijzigt de reglementering betreffende het gewaarborgd inkomen voor bejaarden (« Belgisch Staatsblad » van 15 januari 1976).

Het koninklijk besluit van 25 juni 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 19 november 1970 betreffende het invaliditeitspensioenstelsel voor mijnwerkers (« Belgisch Staatsblad » van 3 juli 1976).

Het koninklijk besluit van 14 juni 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 20 november 1970 tot vaststelling van de inrichting en werking van het Nationaal Pensioenfonds voor mijnwerkers (« Belgisch Staatsblad » van 18 juni 1976).

De wet van 15 juli 1976 tot wijziging en aanvulling van de wetgeving betreffende de pensioenen en renten voor burgerlijke slachtoffers van beide oorlogen en hun rechthebbenden, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 14 augustus 1976.

Het koninklijk besluit van 26 april 1976 tot uitvoering van artikel 3 van de wet van 27 maart 1975 tot wijziging van de koninklijke besluiten n^{rs} 254 en 255 van 12 maart 1936 waarbij eenheid wordt gebracht in de regimes van de pensioenen der weduwen en wezen van het burgerlijk staatspersoneel en der leden van het leger en van de rijkswacht, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 21 juli 1976.

De wet van 11 juni 1976 wijzigt het koninklijk besluit n^{r} 254 van 12 maart 1936 waarbij eenheid wordt gebracht in het regime van de pensioenen der weduwen en wezen van het burgerlijk staatspersoneel en het daarmede gelijkgesteld personeel alsmede van het koninklijk besluit n^{r} 255 van 12 maart 1936 tot eenmaking van het pensioenregime voor de weduwen en wezen der leden van het leger en van de rijkswacht (« Belgisch Staatsblad » van 13 augustus 1976).

Het koninklijk besluit van 5 juli 1976 dat, voor de berekening van het ouderdoms- en overlevingspensioen van de personeelsleden van de Dienst voor de overzeese sociale zekerheid en van hun rechthebbenden, sommige tewerkstellingen vóór 1 januari 1950 in aanmerking neemt, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 7 oktober 1976 en van 13 oktober 1976.

Het koninklijk besluit van 26 november 1976 tot vaststelling van de dagelijkse forfaitaire en fictieve bezoldiging met betrekking tot het jaar 1975, in aanmerking te nemen voor de berekening van het rustpensioen van de grens- en seizoenwerknemers en van het overlevingspensioen van hun weduwe, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 1 december 1976.

De wet van 6 april 1976 verhoogt sommige rust- en overlevingspensioenen van het overheidspersoneel (« Belgisch Staatsblad » van 13 mei 1976).

Koninklijke besluiten van 5 mei 1976 en 13 december 1976 tot vaststelling van de lijst der afgeschafte instellingen van openbaar nut, bedoeld in artikel 13*bis* van de wet van 10 januari 1974 tot regeling van de inaanmerkingneming van bepaalde diensten en van met dienstactiviteit gelijkgestelde perioden voor het toekennen en berekenen van pensioenen ten laste van de Staatskas, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 26 augustus 1976, van 18 september 1976 en van 28 december 1976.

Het « Belgisch Staatsblad » van 11 mei 1976 publiceerde het koninklijk besluit van 29 april 1976 tot uitvoering van artikel 41 van de wet van 30 maart 1976 betreffende de economische herstelmaatregelen, ten aanzien van sommige pensioenen.

Het koninklijk besluit van 30 april 1976 betreft het recht op brugpensioen, bedoeld bij de wet van 30 maart 1976 betreffende de economische herstelmaatregelen (« Belgisch Staatsblad » van 21 mei 1976).

Ziekte en invaliditeit

Het koninklijk besluit van 4 november 1963 tot uitvoering van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering wordt gewijzigd door de koninklijke besluiten van 13 januari 1976, 2 juni 1976, 27 juni 1976, 30 juli 1976, 30 september 1976, 25 november 1976 en 8 december 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 20 januari 1976, van 23 juni 1976, van 21 augustus 1976, van 10 september 1976, van 9 oktober 1976, van 30 november 1976, van 17 december 1976 en van 22 december 1976).

De koninklijke besluiten van 5 januari 1976 en 30 september 1976 wijzigen het koninklijk besluit van 7 maart 1972 tot vaststelling van het aandeel van de rechthebbenden of van de tegemoetkoming van de verzekering voor geneeskundige verzorging in het honorarium voor bepaalde verstrekkingen (« Belgisch Staatsblad » van 8 januari 1976 en van 1 oktober 1976).

De koninklijke besluiten van 1 maart 1976 en 12 november 1976 wijzigen het koninklijk besluit van 24 december 1963 tot vaststelling van de voorwaarden waaronder de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering tegemoetkomt in de kosten van farmaceutische verstrekkingen (« Belgisch Staatsblad » van 11 maart 1976 en van 19 november 1976).

In het « Belgisch Staatsblad » van 23 januari 1976 verscheen het koninklijk besluit van 15 januari 1976 tot vaststelling van de formaliteiten die door de tandheelkundigen moeten vervuld worden, met het oog op het inwerkingtreden van de akkoorden bedoeld in artikel 34 van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, gewijzigd bij de wet van 26 maart 1970.

Het koninklijk besluit van 20 mei 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 3 februari 1975 tot uitvoering van artikel 121, 11° van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering (« Belgisch Staatsblad » van 22 mei 1976).

Het koninklijk besluit van 6 februari 1976 tot vaststelling van de formaliteiten die door de geneesheren moeten vervuld worden, met het oog op de inwerkingtreding van de akkoorden

bedoeld in artikel 34 van de wet van 9 augustus 1963, tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, gewijzigd bij de wet van 26 maart 1970, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 12 februari 1976.

De wet van 7 juli 1976 wijzigt de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering (« Belgisch Staatsblad » van 15 juli 1976.

Het koninklijk besluit van 30 september 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 16 november 1973 tot vaststelling van de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen inzake verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering (« Belgisch Staatsblad » van 1 oktober 1976).

In het « Belgisch Staatsblad » van 8 januari 1976 verscheen het koninklijk besluit van 5 januari 1976 tot vaststelling van de grondslag voor de berekening van de verzekeringstegemoetkomingen voor de geneeskundige verstrekkingen van de geneesheren, de tandartsen en kinesitherapeuten.

Het koninklijk besluit van 13 januari 1976 regelt de financiële en statistische bepalingen met betrekking tot de uitgaven ingevolge herfacturering van de ligdagprijs in het raam van de wet van 23 december 1963 op de ziekenhuizen (« Belgisch Staatsblad » van 20 januari 1976).

Het koninklijk besluit van 12 maart 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 13 april 1965 tot regeling van de toekenning van de rijkstoelagen ten voordele van de diensten van vrijwillige ziekenfondsverzekering (« Belgisch Staatsblad » van 17 maart 1976).

MINDER-VALIDEN

De ministeriële besluiten van 13 december 1975, 31 maart 1976, 3 mei 1976 en 9 september 1976 wijzigen het ministerieel besluit van 24 april 1973 tot bepaling, wat betreft het Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin, van de te volgen bijzondere regels voor de vaststelling van de toelagen per dag toegekend voor het onderhoud en de behandeling van de gehandicapten, geplaatst ten laste van de openbare besturen (« Belgisch Staatsblad » van 28 januari 1976, van 21 april 1976, van 27 mei 1976 en van 1 oktober 1976).

Het koninklijk besluit van 12 december 1975 stelt de voorwaarden vast voor de erkenning van de centra voor observatie, oriëntering en medische, psychologische en pedagogische behandeling van gehandicapten, evenals van de te volgen bijzondere regels voor de vaststelling van de toelagen per dag, toegekend voor het onderhoud, de opvoeding en de behandeling van de gehandicapten die er geplaatst zijn ten laste van de openbare besturen (« Belgisch Staatsblad » van 15 januari 1976).

De koninklijke besluiten van 17 augustus 1976 en 26 oktober 1976 wijzigen het koninklijk besluit van 30 maart 1973 tot bepaling van de te volgen gemeenschappelijke regels voor de vaststelling van de toelagen per dag toegekend voor onderhoud, opvoeding en behandeling van minderjarigen en van gehandicapten, geplaatst ten laste van de openbare besturen (« Belgisch Staatsblad » van 15 september 1976 en van 4 december 1976).

Het ministerieel besluit van 30 april 1976 wijzigt het ministerieel besluit van 18 juni 1975 tot bepaling van de te volgen regels voor de vaststelling van het bedrag van de tegemoetkomingen uit het Fonds voor medische, sociale en pedagogische zorg van gehandicapten in de kosten van onderhoud, opvoeding en behandeling van gehandicapten die geplaatst zijn in inrichtingen die onder het stelsel van het semi-internaat werken (« Belgisch Staatsblad » van 18 mei 1976).

Het koninklijk besluit van 11 februari 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 5 juli 1963 betreffende de sociale reclassering van de minder-validen (« Belgisch Staatsblad » van 3 april 1976).

Het koninklijk besluit van 5 januari 1976 waarbij de wet van 16 april 1963 betreffende de sociale reclassering van minder-validen alsmede het koninklijk besluit van 11 augustus 1972 ter bevordering van de tewerkstelling van minder-validen in de rijksbesturen, op sommige instellingen van openbaar nut toepasselijk worden verklaard, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 3 maart 1976.

Het koninklijk besluit van 11 februari 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 17 november 1969 houdende algemeen reglement betreffende het toekennen van tegemoetkomingen aan de minder-validen (« Belgisch Staatsblad » van 17 februari 1976).

De ministeriële besluiten van 19 december 1975 en 23 januari 1976 stellen de maximumprijs per bed vast voor het subsidiëren van de bouw, de aanpassing en de uitrusting van speciale inrichtingen voor intellectueel of fysisch gehandicapten (« Belgisch Staatsblad » van 6 januari 1976 en van 11 februari 1976).

Het ministerieel besluit van 23 januari 1976 houdende vaststelling van de maximumprijs per bed voor het subsidiëren van de bouw, de aanpassing en de uitrusting van tehuizen voor volwassen gehandicapten verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 11 februari 1976.

Het ministerieel besluit van 23 januari 1976 houdende vaststelling van de maximum kostprijs voor het subsidiëren van de bouw, de aanpassing en de uitrusting van tehuizen voor kort verblijf van mentaal of fysisch gehandicapten verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 11 februari 1976.

Het ministerieel besluit van 23 oktober 1975 wijzigt het ministerieel besluit van 23 maart 1970 tot vaststelling van de voorwaarden waaronder het Rijksfonds voor sociale reclassering van de minder-validen een tegemoetkoming verleent in het loon en de sociale lasten die door de beschermde werkplaatsen worden gedragen (« Belgisch Staatsblad » van 23 januari 1976).

Het koninklijk besluit van 20 november 1975 tot uitbreiding van de toepassing van de bepalingen van de wet van 16 april 1963 betreffende de sociale reclassering van de minder-validen tot de personen van vreemde nationaliteit verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 1 januari 1976.

Het ministerieel besluit van 13 oktober 1976 betreft het toekennen, door het Rijksfonds voor sociale reclassering van de minder-validen, van tijdelijke tegemoetkomingen, genaamd tegemoetkomingen wegens economische recessie, aan de beschutte werkplaatsen (« Belgisch Staatsblad » van 26 november 1976).

Het koninklijk besluit van 21 september 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 24 december 1974 betreffende de gewone en de bijzondere tegemoetkomingen aan de minder-validen (« Belgisch Staatsblad » van 1 oktober 1976).

ZELFSTANDIGEN

De wet van 6 februari 1976 wijzigt sommige bepalingen inzake het sociaal statuut der zelfstandigen (« Belgisch Staatsblad » van 11 februari 1976).

De koninklijke besluiten van 5 april 1976 en 15 oktober 1976 wijzigen het koninklijk besluit van 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het koninklijk besluit n^{r} 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen (« Belgisch Staatsblad » van 30 april 1976 en 6 november 1976).

Het koninklijk besluit van 6 februari 1976 wijzigt het organiek koninklijk besluit van 22 december 1938 voorzien bij wet dd. 10 juni 1937 houdende uitbreiding van de kindertoeslag tot de werkgevers en de niet-loontrekkende arbeiders (« Belgisch Staatsblad » van 26 maart 1976).

Het ministerieel besluit van 1 juli 1976 genomen in uitvoering van het koninklijk besluit van 8 april 1976 houdende regeling van de gezinsbijslag ten voordele van de zelfstandigen (« Belgisch Staatsblad » van 23 november 1976).

De koninklijke besluiten van 22 maart 1976 en 30 juni 1976 wijzigen het koninklijk besluit van 20 juli 1971 houdende instelling van een verzekering tegen arbeidsongeschiktheid ten voordele van de zelfstandigen (« Belgisch Staatsblad » van 26 maart 1976 en van 3 juli 1976).

De wet van 1 juli 1976 wijzigt het koninklijk besluit n^{r} 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen (« Belgisch Staatsblad » van 24 juli 1976).

Het koninklijk besluit van 2 juli 1976 houdende vaststelling van de voorwaarden waarin de burgerlijke oorlogsinvaliden die niet begunstigd zijn met een statuut van nationale erkentelijkheid aanspraak kunnen maken op een vervroegd rustpensioen als zelfstandige, verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 24 juli 1976.

Het koninklijk besluit van 26 mei 1976 stelt de voorwaarden vast waarin de niet-invalide begunstigden van een statuut van nationale erkentelijkheid aanspraak kunnen maken op een vervroegd rustpensioen als zelfstandige (« Belgisch Staatsblad » van 19 juni 1976).

Koninklijk besluit van 19 februari 1976 en de wet van 17 december 1976 wijzigen het koninklijk besluit n^{r} 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen (« Belgisch Staatsblad » van 3 maart 1976 en van 25 december 1976).

De wet van 18 december 1976 houdende aanvulling van artikel 3, § 2, van het koninklijk besluit n^{r} 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen verscheen in het « Belgisch Staatsblad » van 25 december 1976.

Twee koninklijke besluiten van 20 december 1976 stellen de voorwaarden vast waaronder de binnenschippers aanspraak kunnen maken op een vervroegd rustpensioen als zelfstandige (« Belgisch Staatsblad » van 25 december 1976).

Het koninklijk besluit van 20 februari 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen (« Belgisch Staatsblad » van 3 maart 1976).

Het koninklijk besluit van 13 februari 1976 wijzigt het koninklijk besluit van 29 december 1967 betreffende de rechten van de gewezen kolonisten binnen het raam van het stelsel voor rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen (« Belgisch Staatsblad » van 9 maart 1976).

Statistiek

ALGEMEEN

In het « Belgisch Staatsblad » van 10 januari 1976 verscheen het koninklijk besluit van 2 januari 1976 tot verlenging van het koninklijk besluit dd. 27 januari 1970 tot verplichte aangifte van de voorraden niet-geslepen diamant, alsmede van de bewerking dezer goederen.

In het « Belgisch Staatsblad » van 3 maart 1976 verscheen het koninklijk besluit van 8 december 1975 tot wijziging van het koninklijk besluit van 24 mei 1954 houdende samenschakeling en wijziging der besluiten betreffende de jaarlijkse statistieken der voortbrenging in de nijverheid.

In het « Belgisch Staatsblad » van 24 maart 1976 verscheen het koninklijk besluit van 31 december 1975 tot instandhouding van zekere besluiten waarbij statistieken van de voortbrenging, de bedrijvigheid en de voorraden voorgeschreven worden.

In het « Belgisch Staatsblad » van 30 maart 1976 verscheen het koninklijk besluit van 8 december 1975 tot wijziging van het koninklijk besluit van 11 december 1967 waarbij een jaarstatistiek van de voortbrenging in de bouwnijverheid wordt voorgeschreven.

In het « Belgisch Staatsblad » van 16 april 1976 verscheen het koninklijk besluit van 19 december 1975 waarbij met betrekking tot het jaar 1975 een statistisch onderzoek bij steekproef wordt voorgeschreven naar bepaalde gegevens over de motorvoertuigen van de wegvervoerondernemingen van personen en/of goederen voor rekening van derden.

In het « Belgisch Staatsblad » van 27 april 1976 verscheen het koninklijk besluit van 15 maart 1976 waarbij een onderzoek per steekproef naar de omvang van de varkensstapel op 1 april 1976 wordt voorgeschreven.

In het « Belgisch Staatsblad » van 1 mei 1976 verscheen het koninklijk besluit van 26 januari 1976 tot wijziging van het koninklijk besluit van 17 april 1962 waarbij een halfjaarlijkse statistiek van de persoonlijke leningen of leningen onder handtekening wordt voorgeschreven.

In het « Belgisch Staatsblad van 22 juni 1976 verscheen het koninklijk besluit van 11 mei 1976 tot wijziging van het koninklijk besluit van 1 juli 1971 waarbij een jaarlijkse land- en tuinbouwtelling op 15 mei wordt voorgeschreven.

In het « Belgisch Staatsblad » van 4 november 1976 verscheen het koninklijk besluit van 9 september 1976 tot wijziging van het ministerieel besluit van 13 februari 1951 waarbij een maandelijkse statistiek wordt voorgeschreven van de activiteit in de papier- en kartonvoortbrengende en -verwerkende nijverheid.

In 1976 werden officiële statistieken in de verschillende tijdschriften van het N.I.S. gepubliceerd

BEVOLKING EN HUISVESTING

Betreffende de bevolking en de huisvesting verschenen in het « Statistisch Tijdschrift » statistieken over :

— bevolkingsramingen 1976-1985 voor het Rijk en zijn regio's (n^r 6);

— de loop van de bevolking in 1975 (n^{rs} 7 en 8);

— sterftetafels volgens huwelijksstaat 1968-1973 (n^r 9).

FINANCIËN

De nummers 1, 7 en 8 van het « Statistisch Tijdschrift » verschenen in 1976 analyseerden :

— de nationale rekeningen van België 1966-1975.

Iedere maand publiceerde het Ministerie van Verkeerswezen en van Posterijen, Telegrafie en Telefonie een kort verslag in het « Belgisch Staatsblad » van de verrichtingen in het Bestuur der Postchecks.

Beschouwde maanden	*Datum van publikatie in het « Belgisch Staatsblad »*
januari	28 februari 1976
februari	1 april 1976
maart	1 mei 1976
april	10 juni 1976
mei	3 juli 1976
juni	6 augustus 1976
juli	3 september 1976
augustus	30 september 1976
september	6 november 1976
oktober	9 december 1976
november	30 december 1976
december	9 februari 1977

De Nationale Bank van België publiceerde iedere maand het verloop van de algemene staat der Belgische Banken.

Beschouwde maanden	*Datum van publikatie in het « Belgisch Staatsblad »*
januari	19 maart 1976
februari	17 april 1976
maart	20 mei 1976
april	19 juni 1976
mei	24 juli 1976
juni	27 augustus 1976
juli	18 september 1976
augustus	15 oktober 1976
september	24 november 1976
oktober	14 december 1976
november	15 januari 1977
december	25 februari 1977

HANDEL

In de « handelsstatistieken », naast de maandelijkse en driemaandelijkse gegevens betreffende de buitenlandse- en binnenlandse handel en toerisme verschenen volgende halfjaarlijkse en jaarlijkse statistieken betreffende :

— de voorraden wijn in het bezit van de handelaars op 31 augustus 1975 (n^{rs} 1, 2, 3 en 4);

— de verkooppunten van brandstoffen voor motorvoertuigen 1973-1974-1975 (n^{rs} 1, 2, 3 en 4);

— de verkopen en leningen op afbetalingen en de persoonlijke leningen of leningen onder handtekening (2^e halfjaar 1975) (n^{rs} 5, 6, 7 en 8);

— het toerisme en het hotelwezen, seizoen 1975 (n^{rs} 5, 6, 7 en 8);

— halfjaarlijkse statistiek over de voorraden huiskolen in het bezit van de handelaars die over een opslagvermogen van 200 ton en meer beschikken — toestand op 31 december 1975 (n^{rs} 5, 6, 7 en 8);

— de beroepskaarten voor vreemdelingen — toestand op 1 januari 1975-1976 (n^{rs} 5, 6, 7 en 8);

— de activiteiten der verkoops-, herstellings- en onderhoudsondernemingen van motorvoertuigen — 1974 (n^{rs} 5, 6, 7 en 8);

— de exploitatie van bioscoopzalen — 1974 en 1975 (n^{rs} 9 en 10);

— het omzetcijfer (exclusief B.T.W.), de B.T.W. op de omzet, het bedrag der aankopen (exclusief B.T.W.) en de waarde van de voorraden (exclusief B.T.W.) voor zekere handelsondernemingen in 1975 (n^{rs} 9 en 10);

— de leurhandel op 1 januari 1976 (n^{rs} 9 en 10);

LANDBOUW

Naast de maandelijkse en driemaandelijkse gegevens werden in de « landbouwstatistieken » in 1976 eveneens halfjaarlijkse en jaarlijkse statistieken gepubliceerd :

— de opgave van het aantal visverloven van 1963 tot 1974 (n^{rs} 1 en 2);

— de indeling van de slachthuizen volgens het geslacht gewicht in ton — jaren 1970 tot 1975 (n^{rs} 1 en 2);

— de land- en tuinbouwtelling op 15 mei 1975 en op 1 december 1975 (n^{rs} 1, 2, 3, 4, 5 en 6);

— de lonen en pachten in de landbouw (n^{rs} 3, 4, 9 en 10);

— de raming van de landbouwproduktie — teeltjaar 1974-1975 (n^{rs} 3 en 4) en (n^{rs} 9 en 10);

— de tuberculosebestrijding — perioden 1951-1952 tot 1974-1975 (n^{rs} 5 en 6);

— de zeevisserij in het jaar 1975 (n^{rs} 5 en 6);

— de houtvoorraden op 31 december 1975 (n^{rs} 9 en 10).

NIJVERHEID

Jaarlijkse statistieken inzake de produktie werden gepubliceerd in de reeks « Industriële Statistieken »; ze hebben betrekking op de volgende bedrijven en jaren :

— 1971 : Vlas- en hennepspinnerijen (n^{rs} 3, 4, 5 en 6).

— 1972 : Vlas- en hennepspinnerijen (n^{rs} 3, 4, 5 en 6). Montage van metaalconstructies (n^{rs} 3, 4, 5 en 6). Kleinijverheid (n^{rs} 7, 8 en 9).

— 1973 : Jam- en stroopfabrieken; fabrieken van fruitconserven en aanverwante industrieën; groenteconserven; deegwarennijverheid; cichoreifabrieken; telling van de koelinrichtingen en de koelvervoermiddelen op 15 oktober 1973; ijs-, sorbet- en roomijsnijverheid; tabaksnijverheid; nijverheid der plantaardige en dierlijke oliën; margarinenijverheid; nijverheid voor farmaceutische produkten; rubbernijverheid; fabricage van papier en karton; leerlooierijnijverheid; kaardwolspinnerijen en spinnerijen van wol voor dekens; kamwolspinnerijen; fabricage van vilt; valorisatienijverheid van oud ijzer en oude metalen (n^{rs} 1 en 2). Nijverheid van de bereiding en van de conserven van vis, week- en schaaldieren; graanverwerkende nijverheid; bakkerijen; bakkerijen-banketbakkerijen; banketbakkerijen; koekjes-, beschuit- en peperkoeknijverheid; fabricage van diverse dranken; nijverheid van de houtzagerij, van het vervaardigen van houtvezels en houtwol, het afrollen en het snijden van hout; handschoen- en marokijnnijverheid en fabricage van andere lederen artikelen; wolkammerij; vlas- en hennepspinnerij; weefnijverheid; fabricage van band, vlechten, passementwerk, bastband en soortgelijke artikelen; wattenfabricage; breigoednijverheid; glasnijverheid; ijzer- en staalnijverheid; nijverheid der non-ferrometalen; montage van metaalconstructies (n^{rs} 3, 4, 5 en 6). Fabricage van vleespreparaten en -conserven; alcoholstokerijen en gistfabrieken; zeepnijverheid en nijverheid der synthetische wasmiddelen, onderhoudsprodukten, parfumerieën en schoonheidsprodukten; drukkerijen : drukkers, brocheerders en inbindersbedrijf; nijverheid van het drukken van dag- en weekbladen; jaarstatistiek van de produktie, het vervoer en de distributie van elektriciteit; petroleumraffinaderijen; plastiekverwerkende nijverheid; bouwnijverheid (n^{rs} 7, 8 en 9).

— 1974 : Nijverheid der produkten in asbestcement (n^{rs} 1 en 2). Telling van de koelinrichtingen en de koelvervoermiddelen op 15 oktober 1974; jutespinnerijen; wattenfabricage (n^{rs} 3, 4, 5 en 6). Fabricage van vleespreparaten en -conserven; cichoreifabrieken; alcoholstokerijen en gistfabrieken; fabricage van papier en karton; katoenspinnerijen; spinnerijen van harde vezels; watergebruik in de nijverheid (n^{rs} 7 en 8).

— 1975 : Cementnijverheid (n^{rs} 7, 8 en 9).

In volgende nummers van de « Industriële Statistieken » verscheen in 1976 een overzicht van de toegestane en begonnen gebouwen : n^{rs} 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 en 9.

REGIONALE STATISTIEK EN STATISTISCHE METHODE

In het « Statistisch Tijdschrift » verscheen hierover het volgende :

— economische groei van de provincies en taalstreken van 1970 tot 1974 — toegevoegde waarde en totaal produkt per bedrijfstak en geografisch gebied (n^{rs} 2 en 3);

— exportgewicht van de verschillende provincies en taalstreken in 1972 en van 1970 tot 1974 — industriële leveringen aan het buitenland per bedrijfstak en geografisch gebied (n^{rs} 2 en 3);

— regionale verdeling van de bedrijvigheid in de metaalverwerkende nijverheid — jaren 1970 - 1973 - 1974 - 1975 (n^{r} 10);

— de gemiddelde procentuele verandering van een tijdreeks voor een bepaald tijdsinterval. Ideale coëfficiënt van Pesek. Toepassing op de economische groei en op de industriële investeringen van de taalstreken en van het Rijk van 1970 tot 1974 (n^{rs} 11 en 12).

TEWERKSTELLING, LONEN EN PRIJZEN

In het « Statistisch Tijdschrift » verschenen volgende reeksen over :

— het gezinsbudgetonderzoek 1973 - 1974 (n^{r} 1);

— de belastbare inkomens van de natuurlijke personen en hun regionale verdeling volgens het niveau van het inkomen — 1974 (n^{rs} 7 en 8).

VERVOER EN VERKEER

In de « vervoerstatistieken » verschenen volgende halfjaarlijkse en jaarlijkse gegevens betreffende :

— de luchtvaart 1974 (n^{rs} 1, 2, 3 en 4);

— de binnenscheepvaart 1974 (n^{rs} 1, 2, 3 en 4);

— de nieuwe tot het verkeer toegelaten motorvoertuigen 1975 (n^{rs} 1, 2, 3 en 4);

— de tot het verkeer toegelaten tweedehandsvoertuigen 1975 (n^{rs} 1, 2, 3 en 4);

— de motorvoertuigen op 1 augustus 1975 (n^{rs} 5, 6, 7 en 8);

— de wijze van vervoer bij in-, uit- en doorvoer van goederen in de B.L.E.U. — 1973 en 1974 (n^{rs} 5, 6, 7, 8, 9 en 10);

— de investeringen van de ondernemingen voor personen- en/of goederenvervoer voor rekening van derden — 1971 - 1972 - 1973 en 1974 (n^{rs} 5, 6, 7 en 8).

— het postverkeer 1974 en 1975 (n^{rs} 5, 6, 7 en 8);

— het aantal houders van radio- en T.V.-toestellen 1975 (n^{rs} 5, 6, 7 en 8);

— de fietsen, bromfietsen en de lichte moto's 1975 (n^{rs} 5, 6, 7 en 8);

— het goederenvervoer over de weg door Belgische voertuigen met minstens 1 ton laadvermogen in 1974 (n^{rs} 9 en 10).

Toerisme

In het « Belgisch Staatsblad » van 7 augustus 1976 verscheen de wet van 10 juni 1976 tot bekrachtiging, door België, van de statuten van de Wereldorganisatie voor Toerisme, alsmede van de Bijlage opgemaakt te Mexico op 27 september 1970.

In het « Belgisch Staatsblad » van 14 september 1976 verscheen het Decreet van 20 juli 1976 van de Cultuurraad van de Franse Cultuurgemeenschap tot regeling van het hoevekamperen in Wallonië.

In het « Belgisch Staatsblad » van 16 oktober 1976 werd de tekst opgenomen van het akkoord tussen, enerzijds, de Regering van het Koninkrijk België en, anderzijds, de Regering van de Unie der Socialistische Sovjetrepublieken, tot samenwerking op het gebied van toerisme, ondertekend te Moskou op 25 juni 1975.

Het koninklijk besluit van 7 juli 1976 (« Belgisch Staatsblad » van 12 oktober 1976), legt aan de reisorganisatoren en de reisbemiddelaars de verplichting op een verzekering af te sluiten tot dekking van hun burgerlijke aansprakelijkheid zoals zij werd bepaald door de Internationale Overeenkomst betreffende het reiscontract, opgemaakt te Brussel op 23 april 1970.

In het « Belgisch Staatsblad » van 17 augustus 1976 werd het koninklijk besluit van 19 juli 1976 opgenomen waarbij de voorwaarden worden vastgesteld voor de oprichting van vakantiedorpen in het Waalse gewest.

Verkeer en vervoer

BINNENVAART

In het « Belgisch Staatsblad » van 17 januari 1976 verscheen het koninklijk besluit van 17 december 1975 houdende wijziging wat de scheepvaartrechten betreft, van het reglement van politie en scheepvaart voor het kanaal van Brussel naar de Rupel en van de haven van Brussel.

In het « Belgisch Staatsblad » van 17 januari 1976, van 2 juli 1976 en van 20 juli 1976 verschenen de koninklijke besluiten van 23 december 1975, 26 mei 1976 en 14 november 1975 tot wijziging van het koninklijk besluit van 7 september 1950 houdende bijzondere reglementen van sommige scheepvaartwegen (Dijle en Demer), (Maas en Ourthe).

In het « Belgisch Staatsblad » van 27 januari 1976 en van 10 februari 1976 verschenen de ministeriële besluiten van 10 november 1975 en van 31 december 1975 houdende vaststelling van de vrachtprijzen voor het vervoer per binnenschip met vertrek uit laadplaatsen in België en met bestemming naar losplaatsen in Frankrijk, via de Belgisch-Franse grens.

In het « Belgisch Staatsblad » van 16 juni 1976 verscheen het koninklijk besluit van 18 mei 1976 houdende vaststelling van de voorwaarden tot sloopremies voor binnenvaartuigen.

In het « Belgisch Staatsblad » van 30 juni 1976 en van 26 augustus 1976 worden de wet van 17 mei 1976 en het koninklijk besluit van 27 juli 1976 gepubliceerd tot oprichting van een « Dienst van de Scheepvaart » en een « Office de la Navigation », en tot de vestiging van de zetels.

In het « Belgisch Staatsblad » van 15 september 1976 verscheen de wet van 8 juli 1976 betreffende de vergunning voor de exploitatie van binnenvaartuigen en betreffende de financiering van het Instituut voor het transport langs de binnenwateren, alsmede het koninklijk besluit van 19 augustus 1976 ter uitvoering van bovengenoemde wet.

In het « Belgisch Staatsblad » van 30 september 1976 verscheen het ministerieel besluit van 23 september 1976 betreffende de vrachten en huurprijzen voor elk door bemiddeling van de Dienst voor Regeling der Binnenvaart gesloten bevrachtings- of huurcontracten.

In het « Belgisch Staatsblad » van 18 november 1976 verscheen het ministerieel besluit van 23 september 1976 tot wijziging van het ministerieel besluit van 23 juni 1975 betreffende aanvullende brandbeveiligingsvoorschriften voor tankschepen.

LUCHTVAART

In het « Belgisch Staatsblad » van 5 maart 1976 verscheen het ministerieel besluit van 25 februari 1976 tot regeling van het vliegen boven sommige sportwedstrijden.

In het « Belgisch Staatsblad » van 5 juni 1976 verscheen het koninklijk besluit van 3 mei 1976 tot wijziging van het koninklijk besluit van 15 maart 1954 waarbij de luchtvaart wordt gereglementeerd.

In het « Belgisch Staatsblad » van 1 september 1976 verscheen de wet van 20 juli 1976 houdende goedkeuring van het Verdrag tot bestrijding van wederrechterlijke gedragingen tegen de veiligheid van de burgerluchtvaart.

OPENBAAR VERVOER

In het « Belgisch Staatsblad » van 18 september 1976 verscheen het koninklijk besluit van 15 september 1976 houdende reglement op de politie van personenvervoer per tram, pre-metro, metro, autobus en autocar.

RIJNVAART

In het « Belgisch Staatsblad » van 10 januari 1976 en van 14 januari 1976 verschenen de koninklijke besluiten van 9 december 1975 en van 12 december 1975 met betrekking op de toepassing van artikel I*bis* van het Reglement betreffende het onderzoek van vaartuigen en vlotten die de Rijn bevaren.

In het « Belgisch Staatsblad » van 15 juni 1976 en van 7 december 1976 verscheen het koninklijk besluit van 3 juni 1976 houdende goedkeuring van de nieuwe tekst van het reglement betreffende het verlenen van Rijnschipperspatenten.

TAXI'S

In het « Belgisch Staatsblad » van 27 januari, van 13 april en van 13 mei 1976 verschenen de ministeriële besluiten van 22 januari, 12 februari en 5 mei 1976 ter aanvulling van het ministerieel besluit van 25 juni 1975, tot vaststelling der perimeters voor het vervoer met taxi's.

WEGEN EN SPOORWEGEN

In het « Belgisch Staatsblad » van 16 januari 1976 verscheen het ministerieel besluit van 30 december 1975 tot wijziging van het ministerieel besluit van 10 augustus 1947 betreffende de inrichting van de technische controle der autovoertuigen.

In het « Belgisch Staatsblad » van 16 januari 1976, van 27 maart 1976, van 3 april 1976 en van 24 augustus 1976 verschenen de ministeriële besluiten van 2 januari, van 10 maart, van 19 februari en van 11 augustus 1976 ter uitvoering en tot wijziging van artikel 28 van het koninklijk besluit van 15 maart 1968 houdende algemeen reglement op de technische eisen waaraan de auto's en hun aanhangwagens moeten voldoen.

In het « Belgisch Staatsblad » van 10 februari 1976 verscheen het rentetarief voor het vervoer over de weg van stortgoederen met kipwagen tegen vergoeding.

In het « Belgisch Staatsblad » van 18 maart 1976 verscheen het koninklijk besluit van 19 februari 1976 ter uitvoering van artikel 21 van het E.E.G.-reglement van 20 juli 1970 betreffende de invoering van een controle-apparaat bij het wegvervoer; dit apparaat dient tot vaststelling van de datums van het plaatsen en het gebruiken van de tachograaf, alsmede de controleprocedure en de toegepaste sancties bij overtreding.

In het « Belgisch Staatsblad » van 27 maart 1976 verscheen het koninklijk besluit van 5 maart 1976 tot wijziging van het koninklijk besluit van 6 maart 1975 betreffende de eisen waaraan de achtermistlichten voor de motorvoertuigen en hun aanhangwagens moeten voldoen om goedgekeurd te worden.

In het « Belgisch Staatsblad » van 30 maart 1976 verscheen het ministerieel besluit van 3 februari 1976 waarbij vergunning wordt verleend voor het vervoer over de weg, in tankwagens, van warme geconcentreerde oplossingen van ammoniumnitraat.

In het « Belgisch Staatsblad » van 3 april 1976 verschenen de wetten van 9 maart 1976 waarbij de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen gemachtigd wordt, onder waarborg van de Staat, leningen uit te schrijven voor 8.090 en 1.848 miljoen frank, bestemd voor de vernieuwing van rijdend spoorwegmaterieel en van sporen, en tot dekking van de kosten voor eerste aanleg.

In het « Belgisch Staatsblad » van 8 april 1976 verscheen het koninklijk besluit van 1 maart 1976, houdende wijziging van het koninklijk besluit van 7 mei 1971 houdende vaststelling van het gemeenschappelijk tarief voor het vervoer van goederen over de weg tegen vergoeding tussen de Benelux-landen, ook indien het vervoer gedeeltelijk over het grondgebied van een derde land plaatsvindt.

In het « Belgisch Staatsblad » van 8 april 1976 verscheen het koninklijk besluit van 1 maart 1976 tot wijziging van het koninklijk besluit van 9 september 1967 houdende algemeen reglement betreffende het vervoer van zaken met motorvoertuigen tegen vergoeding.

In het « Belgisch Staatsblad » van 10 april 1976 verscheen het koninklijk besluit van 26 februari 1976 tot wijziging van het algemeen kohier van lasten en voorwaarden betreffende het aanleggen en exploiteren van de vergunde spoorwegen in België, goedgekeurd op 20 februari 1866.

In het « Belgisch Staatsblad » van 15 april 1976 en van 21 augustus 1976 verscheen de tekst van het Europees Verdrag betreffende het internationaal vervoer van gevaarlijke goederen over de weg (A.D.R.), dat op 21 april 1976 in werking treedt, en wijzigingen aan bijlage B van dit Verdrag.

In het « Belgisch Staatsblad » van 1 mei 1976 verscheen het koninklijk besluit van 27 april 1976 houdende inwerkingtreding en wijziging van het koninklijk besluit van 10 oktober 1974 houdende algemeen reglement op de technische eisen waaraan de bromfietsen, de motorfietsen en hun aanhangwagens moeten voldoen.

In het « Belgisch Staatsblad » van 21 mei 1976 verscheen het koninklijk besluit van 15 april 1976 houdende wijziging van het koninklijk besluit van 15 juni 1966 betreffende de prijzen en voorwaarden van het vervoer met motorvoertuigen tegen vergoedingen van produkten waarop het Verdrag tot oprichting van de E.G.K.S. toepasselijk is.

In het « Belgisch Staatsblad » van 12 juni 1976 verschenen het koninklijk besluit van 15 maart 1976 en het ministerieel besluit van 12 mei 1976 betreffende, enerzijds, het vervoer en, anderzijds, de erkenning van controleorganismen voor de proefnemingen en de controles betreffende het vervoer van gevaarlijke stoffen over de weg, met uitzondering van ontplofbare en radio-actieve stoffen.

In het « Belgisch Staatsblad » van 6 juli 1976 verscheen het ministerieel besluit van 15 juni 1976 tot wijziging van het ministerieel besluit van 7 maart 1967 houdende bepaling van de inzake vakbekwaamheid gestelde eisen voor de afgifte van een algemene vergunning voor internationaal vervoer.

Het « Belgisch Staatsblad » van 17 juli 1976 publiceert het Internationaal Verdrag betreffende het vervoer van reizigers, bagages en goederen per spoorweg (C.I.V. en C.I.M.) alsmede van de aanvullende protocols.

In het « Belgisch Staatsblad » van 27 november 1976 verscheen de wet van 9 juli 1976 tot wijziging van de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd op 16 maart 1968.

In het « Belgisch Staatsblad » van 24 december 1976 verscheen het koninklijk besluit van 3 december 1976 houdende een pakket nieuwe maatregelen in verband met de nieuwe wegcode.

In het « Belgisch Staatsblad » van 28 december 1976 verscheen het koninklijk besluit van 19 december 1976 houdende oprichting van raadgevende commissies voor het bevorderen en coördineren van het stedelijk en interstedelijk gemeenschappelijk vervoer.

ZEEVAART

In het « Belgisch Staatsblad » van 29 januari 1976 verscheen de wet van 18 juli 1973 houdende goedkeuring van de volgende internationale akten :

a) Internationaal Verdrag nopens de beperking van de aansprakelijkheid van eigenaars van zeeschepen en het Protocol van ondertekening;

b) Internationaal Verdrag nopens de verstekelingen;

beide opgemaakt te Brussel op 10 oktober 1957.

In het « Belgisch Staatsblad » van 30 januari 1976 verscheen het koninklijk besluit van 19 december 1975 tot vaststelling van de loodsrechten voor het in- of uitvaren van de kusthavens en in de Belgische kustwateren.

In het « Belgisch Staatsblad » van 7 mei 1976 verscheen het ministerieel besluit van 17 maart 1976 in uitvoering van artikel 18, § 2*b* van het koninklijk besluit van 20 juli 1973 waarbij het zeevaartinspectiereglement wordt vastgesteld.

In het « Belgisch Staatsblad » van 12 juni 1976 verscheen de wet van 24 november 1975 houdende goedkeuring en uitvoering van het verdrag inzake de internationale bepalingen van 1972 ter voorkoming van aanvaringen op zee.

In het « Belgisch Staatsblad » van 4 augustus 1976 verscheen de wet van 7 april 1976 houdende goedkeuring van het Internationaal Verdrag van 1969 betreffende de meting van schepen.

In het « Belgisch Staatsblad » van 14 augustus 1976 verscheen de wet van 18 juni 1976 tot wijziging van de wet van 23 augustus 1948 over het in stand houden en het uitbreiden van de

koopvaardij- en vissersvloot en van de scheepsbouw en houdende instelling, te dien einde, van een Fonds van het uitreden en aanbouwen van zeeschepen.

In het « Belgisch Staatsblad » van 20 augustus 1976 verscheen de wet van 21 juni 1976 tot wijziging van de wet van 27 maart 1969 betreffende de reglementering van het zeetransport.

In het « Belgisch Staatsblad » van 1 september 1976 verscheen het koninklijk besluit van 28 juli 1976 tot wijziging van het koninklijk besluit van 10 september 1929 houdende inrichtingsreglement van de zeevaartpolitie.

Verzekeringen

In het « Belgisch Staatsblad » van 23 maart 1976 verscheen het koninklijk besluit van 12 maart 1976 tot vaststelling van de datum waarop sommige artikelen van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen in werking treden en houdende algemeen reglement betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen.

In de wet van 24 december 1976 betreffende de budgettaire voorstellen (« Belgisch Staatsblad » van 28 december 1976) zijn in hoofdstuk III, afdeling 6, verschillende artikels opgenomen tot wijziging van de wet op de arbeidsongevallen van 10 april 1971. Verschillende uitvoeringsbesluiten werden genomen waarvan de inhoud kan worden teruggevonden onder de rubriek « Sociale Voorzorg ». Deze koninklijke besluiten werden opgenomen in het « Belgisch Staatsblad » van 15 januari 1977.

In het « Belgisch Staatsblad » van 21 mei 1976 verscheen de wet van 19 februari 1976 houdende goedkeuring van de Benelux-overeenkomst betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorvoertuigen, de gemeenschappelijke bepalingen behorende bij deze overeenkomst en het Protocol van ondertekening; ondertekend te Luxemburg op 24 mei 1966.

Werkgelegenheid (Zie Arbeid)

Werkloosheid [Zie Arbeid (Werkloosheid)]

Wetenschappelijk Onderzoek

In het « Belgisch Staatsblad » van 1 januari 1976 verscheen het koninklijk besluit van 19 december 1975 houdende financiering van de behoudsmaatregelen betreffende het tijdelijk in functie houden van het mathematisch model van de Noordzee, opgemaakt in het raam van het zee-project van het nationaal onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma inzake leefmilieu.

In het « Belgisch Staatsblad » van 7 januari 1976 verscheen het koninklijk besluit van 19 augustus 1975 houdende goedkeuring van een wijziging aan de statuten van het Centrum voor Wetenschappelijk en Technisch Onderzoek van de Metaalverwerkende Nijverheid.

In het « Belgisch Staatsblad » van 9 januari 1976 verscheen het koninklijk besluit van 30 december 1975 waarbij geconcerteerde programma's voor fundamenteel onderzoek gefinancierd worden.

In het « Belgisch Staatsblad » van 9 april 1976 verscheen het koninklijk besluit van 17 januari 1976 houdende financiering van de schijf 1976 van sommige onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten.

In het « Belgisch Staatsblad » van 29 juni 1976 verscheen het koninklijk besluit van 20 mei 1976 betreffende de Belgische bijdrage in de financiering van de voorbereidingsfase van de wetenschappelijke en technische samenwerking van de 19 Europese landen van de groep COST.

In het « Belgisch Staatsblad » van 29 juni 1976 verscheen het koninklijk besluit van 31 mei 1976 betreffende de Belgische bijdrage in de financiering van het onderzoeksproject van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling inzake « the future development of advanced industrial societies in harmony with that of developing countries ».

LIJST DER STATISTISCHE TABELLEN[1]

BENELUX. Blz.

Ontwikkeling van de buitenlandse handel der B.L.E.U. Waarde 480
Ontwikkeling van de buitenlandse handel van Nederland. Waarde 480
Handelsverkeer van de B.L.E.U. met Nederland. Indeling naar de graad van bewerking 481
Handelsverkeer van de B.L.E.U. met Nederland. Belangrijkste fabrikaten ingedeeld per nijverheidssector 482

BEVOLKING.

Geboorten, sterfgevallen, bevolkingsaangroei en totale bevolking 7
Loop van de bevolking in 1976 8-9

BEZOLDIGINGEN.

Indexcijfers van de regelingslonen 325
Loonindexcijfers 326
Gemiddelde bruto verdienste per uur, per bedrijfstak en per gewest van de arbeider in de nijverheid. Enquête oktober 1976 327
Gemiddelde verdiende bruto-uurlonen van de arbeiders en gemiddelde maandelijkse brutowedden van de bedienden in de nijverheid vanaf oktober 1972 volgens de zesmaandelijkse geharmoniseerde enquête 328
Lonen van de in de maatschappelijke zekerheid opgenomen werknemers 330
Verdeling der ontvangsten van de R.M.Z. en het N.P.F.M. 330

BUITENLANDSE HANDEL VAN DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE.

Bijzondere handel (naar gewicht en waarde) 405
Uitvoer per nijverheidssector 408-409
Relatieve belangrijkheid van de uitvoer per goederengroep. Miljoenen franken 410
Relatieve belangrijkheid van de uitvoer per goederengroep. Ten honderd 411
Geografische indeling van de uitvoer per goederengroep in 1976 412-413
Verschil van de uitvoer in 1976 t.o.v. 1975 414
Verschil van de invoer in 1976 t.o.v. 1975 415
Invoer per nijverheidssector 416-417
Relatieve belangrijkheid van de invoer per goederengroep. Miljoenen franken 418
Relatieve belangrijkheid van de invoer per goederengroep. Ten honderd 419
Geografische indeling van de invoer per goederengroep in 1976 420-421
Hoeveelheidsindexcijfers en indexcijfers van de gemiddelde waarde bij de invoer en bij de uitvoer 423

---

(1) — Volgens alfabetische rangschikking der hoofdtrefwoorden.
— Betekenis der in de tabellen gebruikte tekens :
.. niet beschikbaar;
— nul of onbeduidend;
/ gemiddelde.
— Wanneer de in de statistische tabellen opgenomen getallen werden afgerond, stemmen de totalen niet altijd overeen met de optelling van de partiële gegevens.

Blz.

Analyse van de handelsbalans volgens de secties en afdelingen van de Type-Classificatie voor de Internationale Handel 426
In-en uitvoersaldi van vlees 51
Boter (netto-invoer uit de B.L.E.U.) 51
In- en uitvoer van landbouwprodukten 52
In- en uitvoer van tuinbouwprodukten 53
In- en uitvoer van vis, schelp- en weekdieren 54
Balans van alle gassoorten 84
Samengevatte energiebalans naar vorm van energie 97
Balans van de totale energie 98-99
Buitenlandse handel van de B.L.E.U. betreffende de voornaamste vormen van energie 100-101
Buitenlandse handel in ijzer- en staalprodukten 111
Buitenlandse handel in non-ferrometalen. Waarde 112
Buitenlandse handel in non-ferrometalen. Gewicht 113
Buitenlandse handel van nieuwe auto's en rijwielen met of zonder motor 121
Buitenlandse handel in de voornaamste metaalwaren. Waarde 122-123-126
Buitenladnse handel in de voornaamste metaalwaren. Gewicht 124-125-127
Invoer van de voornaamste voor de chemische nijverheid bestemde grondstoffen 131
Buitenlandse handel in scheikundige produkten. Waarde 132
Buitenlandse handel in scheikundige produkten. Gewicht 133
Buitenlandse handel in textielstoffen. Waarde 138
Buitenlandse handel in textielstoffen. Gewicht 139
Buitenlandse handel in textielwaren. Waarde 140-141
Buitenlandse handel in textielwaren. Gewicht 142-143
Buitenlandse handel in voedingswaren en aanverwante produkten. Waarde 149
Buitenlandse handel in voedingswaren en aanverwante produkten. Gewicht 150
Buitenlandse handel in bouwstoffen en andere aanverwante fabrikaten van niet-metaalhoudende mineralen. Waarde 158
Buitenlandse handel in bouwstoffen en andere aanverwante fabrikaten van niet-metaalhoudende mineralen. Gewicht 159
Buitenlandse handel van de papiernijverheid 164
Buitenlandse handel in huiden, leder en lederwaren 166
Buitenlandse handel in hout, kurk en andere stoffen gebruikt in de borstel- en mandenmakerij en dgl., evenals de afgewerkte produkten hiervan 168
Buitenlandse handel in tabak en tabakswaren 169
Invoer en uitvoer van diamant 170
Ontwikkeling van de buitenlandse handel der B.L.E.U. (met Nederland). Waarde 480
Ontwikkeling van de buitenlandse handel van Nederland (met de B.L.E.U.). Waarde 480
Handelsverkeer van de B.L.E.U. met Nederland. Indeling naar de graad van bewerking 481
Handelsverkeer van de B.L.E.U. met Nederland. Belangrijkste fabrikaten ingedeeld per nijverheidssector 482
Uitvoer per land van bestemming 427
Invoer per land van herkomst 428
Invoer, uitvoer en zichtbare handelsbalans per landengroep 429
Evolutie van de in- en uitvoer met de landen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling 431
Saldo van de handelsbalans per landengroep 432
Balans van de internationale betalingen van de B.L.E.U. in 1975 en 1976 437-438-439

Verrichtingen met het buitenland, verrichtingen in buitenlandse valuta's van de ingezetenen met de Belgische en Luxemburgse geldscheppende instellingen en termijnvalutatransacties 440-441

Blz.

DISTRIBUTIE.

Leurhandel. Indeling van de leurhandelaars volgens de aard van de handel .. 200
Belgische handelsvennootschappen met hoofdbedrijf in België 201
Inschrijvingen en schrappingen in het Handelsregister 202
Faillietverklaring en aanvragen om gerechtelijke akkoorden 202
Verkoop van verbruiksgoederen 203
Balans inzake toepassing van de wet van 29 juni 1975 betreffende de handelsvestigingen 203
Nationale Kas voor Beroepskrediet. Verstrekte kredieten 204
Faillissementen per gewest 384
Spreiding van de faillissementen per provincie 384

FINANCIEN (Zie Overheidsfinanciën, Geld en krediet, Inkomens uit vennootschappen).

GELD EN KREDIET.

Totale geldhoeveelheid 264
Geldhoeveelheid bij de overwegend geldscheppende instellingen 265
Goud- en nettodeviezenvoorraad van de Nationale Bank van België 267
Gezamelijke balansen van de overwegend geldscheppende instellingen 268-269
Oorzaken van de veranderingen in de geldhoeveelheid bij de overwegend geldscheppende instellingen 270-271
Algemene staat der banken 272
Discontokredieten, voorschotten en acceptkredieten aan bedrijven en particulieren en commerciële vorderingen op het buitenland oorspronkelijk door de geldscheppende instellingen toegestaan 273
Kredieten aan bedrijven en particulieren gespijsd door de depositobanken 274
Herdiscontering van handelswissels door de depositobanken 275
Daggeldmarkt. Daggemiddelden 276
Bedrijvigheid van het H.W.I. Daggemiddelden der wissels in omloop 277
Discontokredieten, voorschotten en acceptkredieten aan bedrijven en particulieren en aan het buitenland, ondergebracht bij de Nationale Bank van België 278
Kredieten van de Nationale Bank van België aan de Staat 279
Evolutie van de voornaamste rentepercentages op de geldmarkt 279
Emissies van de Belgische handels- en nijverheidsvennootschappen 283
Netto-uitgiften van aandelen en obligaties van de Belgische vennootschappen 284-285
Voornaamste uitgiften van de overheidssector in Belgische franken 286
Beurs van Brussel. Omzet van de kontantmarkt 287
Rendement van effecten met vast rendement op de beurs van Brussel 288
Uitgiften en rendement van de leningen uitgegeven door middel van openbare inschrijving door de openbare besturen en de instellingen van openbaar nut. Leningen in Belgische franken 289
Evolutie van de voornaamste balansposten van het Rentenfonds 290
Evolutie van het bedrag der hypothecaire inschrijvingen 291
Financiële activa 291
Algemene Spaar- en Lijfrentekas. Algemene staat van de beleggingen 292-293
Algemene Spaar- en Lijfrentekas. Evolutie van het particuliere sparen 294
Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid. Verdeling over de economische sectoren 297
Nationale Kas voor Beroepskrediet 298

GEWESTEN (Economische ontwikkeling).

Sectoriële structuur van de regio's op grond van de bruto toegevoegde waarde 378
Uitkeringtrekkende volledig werklozen 383-390-391
Faillissementen per gewest 384
Spreding van de faillissementen per provincie 384

Blz.

Bruto regionaal produkt tegen factorkosten in prijzen van 1970 388
Produkt per inwoner tegen factorkosten in prijzen van 1970 388
Localisatiequotient en gemiddeld jaarlijks groeipercentage van de toegevoegde waarde per bedrijfstak en per gewest 389
Verloop van de werkloosheidsgraad per regio 390
Gewestelijke spreiding van de investeringen die de voordelen genoten hebben voorzien door de wetten van 17 en 18 juli 1959, van 14 juli 1966 en van 30 december 1970 392
Voorziene buitenlandse investeringen. Regionale en sectoriële spreiding 393

INKOMENS (Zie Bezoldigingen, Inkomens uit vennootschappen, Geld en krediet).

INKOMENS UIT VENNOOTSCHAPPEN.

Vergelijkende evolutie van de rendabiliteit en de schuldenlast 334
Ontwikkeling van de ondernemingsresultaten voor het dienstjaar 1974 335
Rendabiliteit in enkele sectoren 335
Rendement van de Belgische vennootschappen op aandelen. Vennootschappen die hun voornaamste bedrijfszetel in België hebben 336-337-338-339
Rendement van de Belgische vennootschappen op aandelen volgens de plaats van hun hoofdbedrijf 340-341
Winstmakende Belgische vennootschappen op aandelen. Gemiddelde jaarlijkse winstsaldi en dividenden van 1949 tot 1973 der getelde vennootschappen met Bedrijfszetel in België 342

INVESTERINGEN.

Sectoriële spreiding van de investeringen die de voordelen genoten hebben voorzien door de wetten van 17 en 18 juli 1959, van 14 juli 1966 en van 30 december 1970 353
Investeringen ten behoeve van de economie 354-355
Sectoriële spreiding van de voorziene buitenlandse investeringen 356
Indeling van de voorziene buitenlandse investeringen volgens land van oorsprong 357
Regionale indeling van de voorziene buitenlandse investeringen in de fabrieksnijverheid 357
Nationale Investeringsmaatschappij. Sectoriële spreiding van de portefeuille tot 30 september 1976 358
Gewestelijke spreiding van de investeringen die de voordelen genoten hebben voorzien door de wetten van 17 en 18 juli 1959, van 14 juli 1966 en van 30 december 1970 392

LANDBOUW.

Bebouwde oppervlakte. Totale getelde oppervlakte 46
Graangewassen. Totale getelde oppervlakte 46
Nijverheidsgewassen. Totale getelde oppervlakte 47
Wortelplanten en knolgewassen. Totale getelde oppervlakte 47
Fruitteelt. Totale getelde oppervlakte 48
Groenteteelt. Totale getelde oppervlakte 48
Verloop van de opbrengst van sommige teelten. Gemiddelde produktie per hectare 49
Landbouwopbrengst 49
Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet. Gewone verrichtingen 50
Veestapel 50
Nettoproduktie van inlands vlees 50
Vleesverbruik 51
In- en uitvoersaldi van vlees 51

Blz.

Boter 51
In- en uitvoer van landbouwprodukten 52
In- en uitvoer van tuinbouwprodukten 53

LONEN (Zie Bezoldiging).

LUXEMBURG (Groothertogdom).

Verbeterd indexcijfer van de industriële produktie 472
IJzer- en staalproduktie 473
Landbouwproduktie 474
Gewogen indexcijfer der consumptieprijzen 474

NATIONALE BOEKHOUDING.

Bruto binnenlands produkt tegen marktprijzen. Enkele landen XVII
Bruto regionaal produkt tegen factorkosten in prijzen van 1970 388
Produkt per inwoner tegen factorkosten in prijzen van 1970 388
Localisatiequotient en gemiddeld jaarlijks groeipercentage van de toegevoegde waarde per bedrijfstak en per gewest 389

NEDERLAND.

Middelen en bestedingen in de volkshuishouding 475
Aantal werklozen 475
Indexcijfers van de produktie en van de personeelsbezetting in de industrie 476
Produktie-indexcijfers per bedrijfstak 476
Buitenlandse handel 477
Invoerwaarde per land van herkomst 478
Uitvoerwaarde per land van bestemming 478
Goud- en deviezenreserves 479
Prijzen en lonen 479
Particulier verbruik 479
Ontwikkeling van de buitenlandse handel der B.L.E.U. Waarde 480
Ontwikkeling van de buitenlandse handel van Nederland. Waarde 480
Handelsverkeer van de B.L.E.U. met Nederland. Indeling naar de graad van bewerking 481
Handelsverkeer van de B.L.E.U. met Nederland. Belangrijkste fabrikaten ingedeeld per nijverheidssector 482

NIJVERHEID.

Kwartaalgemiddelden van het seizoenverbeterd maandelijks indexcijfer van de industriële produktie 60
Internationale vergelijking van het verloop der industriële produktie 62
Bruto-indexcijfers van de industriële produktie 63
Bruto kwartaal- en jaarindexcijfers der industriële bedrijvigheid 64-65-66
Personeelsbezetting in de steenkolenmijnen 75
Rendement in de steenkoolmijnen 75
Steenkoolbalans 76
Op de boekhouding gesteunde exploitatieresultaten der steenkolenmijnen van 1974 tot 1976 79
Cokesbalans 80
Beschikbare elektrische energie 81
Balans van alle gassoorten 84
Vervoer en distributie van gas met pijpleidingen 86
Produktie en verbruik van aardolieprodukten 88
Zichtbaar brutoverbruik van primaire energie 91

Blz.

Eindverbruik van energie per energiedrager 94
Samengevatte energiebalans naar vorm van energie 97
Balans van de totale energie 98-99
Buitenlandse handel van de B.L.E.U. betreffende de voornaamste vormen van energie 100-101
Ruwstaalproduktie in de Gemeenschap en in de wereld 108
Vergelijking van het verloop van de hoogst mogelijke jaarproduktie van ruwijzer en ruwstaal met de werkelijke produktie per land 109
Produktie van ruwijzer in de landen van de E.E.G. 110
Buitenlandse handel in ijzer- en staalprodukten 111
Buitenlandse handel in non-ferrometalen. Waarde 112
Buitenlandse handel in non-ferrometalen. Gewicht 113
Produktie van non-ferrometalen 114
Metaalverwerkende nijverheid. Bestellingen en leveringen 116
Metaalverwerkende nijverheid. Evolutie van de totale tewerkstelling naar categorieën en produktensectoren 118
Metaalverwerkende nijverheid. Evolutie van de bestellingen naar categorieën en produktensectoren 119
Metaalverwerkende nijverheid. Evolutie van de leveringen naar categorieën en produktensectoren 120
Buitenlandse handel van nieuwe auto's en rijwielen met of zonder motor 121
Buitenlandse handel in de voornaamste metaalwaren. Waarde 122-123-126
Buitenlandse handel in de voornaamste metaalwaren. Gewicht 124-125-127
Produktie in sommige takken der scheikundige nijverheid 130
Invoer van de voornaamste voor de chemische nijverheid bestemde grondstoffen 131
Buitenlandse handel in scheikundige produkten. Waarde 132
Buitenlandse handel in scheikundige produkten. Gewicht 133
Produktie van gebreide goederen 136
Voorraden weefsels 136
Textielproduktie. Spinnerijen, weverijen, wolbereiding 137
Buitenlandse handel in textielstoffen. Waarde 138
Buitenlandse handel in textielstoffen. Gewicht 139
Buitenlandse handel in textielwaren. Waarde 140-141
Buitenlandse handel in textielwaren. Gewicht 142-143
Bedrijvigheid in sommige takken van de voedingsmiddelenindsutrie 147
Bedrijvigheid in de zuivelnijverheid 148
Buitenlandse handel in voedingswaren en aanverwante produkten. Waarde 149
Buitenlandse handel in voedingswaren en aanverwante produkten. Gewicht 150
Cementproduktie 155
Produktie van de kleinijverheid 156
Produktie van kalk, kalksteen en kalkderivaten 156
Produktie van de keramieknijverheid 157
Buitenlandse handel in bouwstoffen en andere aanverwante fabrikaten van niet-metaalhoudende mineralen. Waarde 158
Buitenlandse handel in bouwstoffen en andere aanverwante fabrikaten van niet-metaalhoudende mineralen. Gewicht 159
Papier- en kartonnijverheid. Produktie en verwerking 163
Buitenlandse handel van de papiernijverheid 164
Produktie van leder, schoenen en pantoffels 165
Buitenlandse handel in huiden, leder en lederwaren 166
Houtverwerkende nijverheid en aanverwante produkten 167
Buitenlandse handel in hout, kurk en andere stoffen gebruikt in de borstel- en mandenmakerij en dgl., evenals de afgewerkte produkten hiervan 168
Buitenlandse handel in tabak en tabakswaren 169
Tabaksindustrie. Verwerkte hoeveelheid 170
Invoer en uitvoer van diamant 170

Blz.

Watergebruik en -verbruik in de nijverheid 172
Spreiding van de gebruikte hoeveelheid water per provincie naar gelang van de herkomst 173

OVERHEIDSFINANCIEN.

Kastoestand van de Schatkist van 1972 tot 1974 230
Kastoestand van de Schatkist van 1974 tot 1976 231
Financiering van de Schatkistbehoefte 232
Uitvoering der begrotingen van 1967 tot 1974. Stelsel van beheer 233
Uitvoering der begroting vanaf 1975. Eenheidsbegroting 233
Gewone budgettaire ontvangsten. Gedane invorderingen 234-235
Budgettaire uitgaven per begroting 236
Indeling van de budgettaire uitgaven volgens de aard der uitgaven 237
Rijksschuld. Toestand einde jaar 238
Verloop van de Rijksschuld 239
Algemeen overzicht van de provinciale financiën. Alle provinciën samen. Gewone dienst 247
Provinciale financiën. Gewone dienst. Ontvangsten. Voornaamste onderverdelingen van hoofdstuk « Aandeel in het Fonds der provinciën en Provinciale belastingen » 247
Provinciale financiën. Gewone dienst. Functioneel-economische indeling 248
Verdeling van de provinciale financiën per administratief hoofdstuk. Gewone dienst 249
Geografische verdeling van de provinciale financiën. Gewone dienst 250-251
Financiële verhouding van de Staat tot de lagere publiekrechtelijke lichamen 252
Algemeen overzicht van de gemeentefinanciën. Gewone dienst 253
Evolutie van de belangrijkste gemeenteontvangsten 253
Geografische verdeling van de gemeentefinanciën. Gewone dienst 254-255

PRIJZEN.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen 314
Deelindexcijfers van de groothandelsprijzen 316
Indexcijfer van de consumptieprijzen 318-319
Gemiddelde jaarstijging van het prijsindexcijfer in enkele landen 321

PRODUKTIE (Zie Nijverheid, Landbouw).

TOERISME.

Indeling der overnachtingen volgens het land van gewone verblijfplaats 210
Indeling der overnachtingen per toeristische streek en volgens het land van verblijfplaats der toeristen in 1976 211
Spreiding der overnachtingen 211
Aantal overnachtingen op de kampeerterreinen per seizoen en volgens land van herkomst 212
Ontvangsten en uitgaven uit het vreemdelingen- en reizigersverkeer 213
Verloop en ontvangsten van het reizigersverkeer. Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen 213
Inrichtingen voor volksvakantie 214

TRANSPORT (Zie Verkeer en vervoer).

VERBRUIK.

Watergebruik en -verbruik in de nijverheid 186
Verkoop van verbruiksgoederen. Indexcijfers per sector en per goederensoort 367

Blz.

Verkoop van verbruiksgoederen in 1976 368
Evolutie, in hoeveelheid en op basis van gecumuleerde gegevens, van de gemiddelde aangroei van de kleinhandelsomzet in 1976 368
Verkoop op afbetaling. Aantal contracten en jaarlijks verleend krediet volgens de aard der goederen 369
Verkoop op afbetaling. Jaarlijks verleend krediet 370
Verkoop op afbetaling. Achterstallen van drie of meer vervallen termijnen .. 370
Persoonlijke leningen. Verleende kredieten per semester 371
Persoonlijke leningen gefinancierd door banken, financieringsorganismen en particulieren. Indeling volgens het aantal contracten, hun waarde en hun termijn 371
Vergelijkende tabel met de resultaten van de gezinsbudgetonderzoekingen van 1961 en 1973-1974 372
Aangifte van de belasting over de toegevoegde waarde 372

VERKEER EN VERVOER.

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Vervoer van goederen bij wagenladingen 181
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Vervoer van goederen bij wagenladingen : indeling naar de aard der vervoerde goederen 181
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Reizigersverkeer 182
Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen. Aantal reizigers 182
Aantal wegvoertuigen 184
Binnenvaart. Vervoerde goederen 184
Binnenvaart. Indeling van het vervoer volgens de aard der goederen 185
Binnenvaart. Indeling van het vervoer volgens bekken 185
Samenstelling van de Belgische binnenvaartvloot 186
Belgische koopvaardijvloot 187
Toestand van de Belgische koopvaardijvloot 187
Haven van Antwerpen. Zeevaart 188
Haven van Gent. Zeevaart 189
Havens van Brugge en Zeebrugge. Zeevaart 190
Handelsverkeer in de Belgische luchthavens 191
Luchtverkeer van de SABENA 192

VERZEKERINGEN.

Levensverzekeringen. Geïnde premiën en wiskundige reserves 303
Levensverzekeringen. Dekkingswaarden 303
Kapitalisatieverrichtingen 304
Kapitalisatieverrichtingen. Dekkingswaarden 304
Hypothecaire leningen 305
Hypothecaire leningen met tussenkomst. Dekkingswaarden 305
Verplichte verzekeringen van de burgerlijke verantwoordelijkheid betreffende de autovoertuigen 306
Verplichte verzekering van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid betreffende motorrijtuigen. Dekkingswaarden 307

VISSERIJ (Zie Zeevisserij).

WATER.

Watergebruik en -verbruik in de nijverheid 172
Spreiding van de gebruikte hoeveelheid water per provincie naar gelang van de herkomst 173

Blz.

WERKGELEGENHEID EN WERKLOOSHEID.

Bezoldigde burgerlijke actieve bevolking werkzaam in België 18
Aantal arbeiders en uren-arbeiders in sommige bedrijfstakken 19
Actieve bevolking. Indeling per bedrijfstak 20-21
Werknemers opgenomen in de sociale zekerheid 21
Indeling (N.A.C.E.) naar activiteitsklasse van de op 30 juni in de maatschappelijke zekerheid opgenomen werknemers 22
Indeling naar de grootte van de inrichtingen der op 30 juni 1975 in de sociale zekerheid opgenomen werkgevers en werknemers 23
Indeling per provincie en taalstreek van de onder de sociale zekerheid ressorterende werkgevers en arbeiders op 30 juni 1975 24
Verloop van de werkloosheid 25
Indeling der werkzoekenden, vergoede volledig werklozen, per provincie en taalstreek. Mannen en vrouwen 25-26
Indeling der werkzoekenden, vergoede volledig werklozen, normale geschiktheid, per provincie en taalstreek. Mannen en vrouwen 27-28
Indeling van de volledig werklozen per bedrijfstak en taalstreek in 1976 29
Indeling van de volledig werklozen volgens leeftijdsgroep, duur en taalstreek 30-31
Volledig werklozen (alle categorieën) op 31 december 1976. Per leeftijdsgroep, geslacht en taalstreek 32
Uitkeringtrekkende volledig werklozen, door de openbare besturen tewerkgesteld in 1975 en 1976. Per provincie en taalstreek 33
Uitkeringtrekkende volledig werklozen 383-390-391
Verloop van de werkloosheidsgraad per regio 390

ZEEVISSERIJ.

Visaanvoer. Hoeveelheid 54
Visaanvoer. Waarde 54
In- en uitvoer van vis, schelp- en weekdieren 54

LIJST DER GRAFIEKEN[1]

BEZOLDIGINGEN. Blz.

Stand, eind december 1976, van het prijsindexcijfer en van het indexcijfer van het gemiddeld bruto uurloon in de nijverheid in enkele landen 329

BUITENLANDSE HANDEL VAN DE BELGISCHE-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE.

Speciale handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie. Waarde ..406-407
Structuur van de in- en uitvoer in 1966 en 1976 422
Speciale handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie. Hoeveelheidsindexcijfers 424-425
In- en uitvoer per landengroep 430
Saldo van de handelsbalans der B.L.E.U. per geografische zone 433

DISTRIBUTIE.

Nationale Kas voor Beroepskrediet. In 1976 toegekende kredieten volgens het doel 204
Verloop van de omzet in de kleinhandel 205

GELD EN KREDIET.

Nationale Kas voor Beroepskrediet. In 1976 toegekende kredieten volgens het doel 204
Gemiddeld koersverloop van enkele geldeenheden op de Beurs te Brussel 266
Voornaamste determinanten van de tendens op de markt van het privaat disconto 277
Ontwikkeling van de rentepercentages van enkele beleggingen in Belgische franken die open staan voor het publiek vergeleken met de gemiddelde jaarlijkse procentuele stijging der kleinhandelsprijzen 280
Beurs van Brussel. Bedrijvigheid 286
Stortingen en terugbetalingen op particuliere spaarboekjes bij de Spaarkas .. 295
Evolutie van de spaardeposito's en van de netto-uitgiften van obligaties en kasbons 296

INVESTERINGEN.

Bruto binnenlandse kapitaalvorming 359
Bedrijfstaksgewijze ontwikkeling van de bruto binnenlandse kapitaalvorming 360

NATIONALE BOEKHOUDING.

Conjunctuurindicator XIX
Ontwikkeling van het bruto nationaal produkt XXII
Reële ontwikkeling van het bruto nationaal produkt en zijn samenstellingen XXVI

NIJVERHEID.

Synthetische curve van de voornaamste gegevens van de maandelijkse conjunctuurtest van de Nationale Bank en de gemiddelde verzekerde activiteitsduur in de fabrieksnijverheid 61
Evolutie van de industriële produktie volgens goederengroepen 67
Evolutie van de industriële produktie van 1966 tot 1976 68

(1) Volgens alfabetische rangschikking der hoofdtrefwoorden.

Blz.

Evolutie van de industriële produktie per taalstreek 69
Steenkoolbalans 77
Steenkoolleveringen aan de grote binnenlandse verbruikssectoren 78
Hoogovencokes 80
Netto produktie van elektriciteit per energiedrager 82
Elektriciteitsverbruik 83
Beschikbaar gas 85
Netto gasverbruik. Alle gas, inclusief vloeibaar en raffinaderijgas 87
Produktie, invoer, uitvoer en binnenlandse leveringen voor aardolieprodukten 89
Op de binnenlandse markt geleverde petroleumprodukten 90
Zichtbaar verbruik van primaire energie 92
Vergelijking tussen het verloop van de indexcijfers der industriële produktie en dat van de indexcijfers van het brutoverbruik van primaire energie .. 93
Eindverbruik van energie per energiedrager 95
Eindverbruik van energie per sector 96
Enkele elementen van de ijzer- en staaleconomie 110
Nijverheid der non-ferrometalen. Produktie en tewerkstelling 114
Nijverheid der non-ferrometalen. Ruwe produkten 115
Metaalverwerkende nijverheid. Produktie, bestellingen, totale leveringen en tewerkstelling 117
Scheikundige nijverheid en rubbernijverheid. Produktie en tewerkstelling 130
Textielnijverheid. Produktie en tewerkstelling 144
Bouwnijverheid en nijverheid der niet metaalhoudende mineralen. Produktie en tewerkstelling 155
Bouwmaterialen. Produktie 157
Papier- en kartonnijverheid. Produktie, verwerking en tewerkstelling 163
Leder-, schoen- en pantoffelnijverheid. Produktie en tewerkstelling 165

OVERHEIDSFINANCIEN.

Rijksschuld 238
Verloop van de gemeenteuitgaven 256

PRIJZEN.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen 315
Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor nijverheidsprodukten 315
Ontwikkeling van het indexcijfer van enkele groothandelsprijzen in 1975 en 1976 317
Indexcijfers van de consumptieprijzen 320
Indexcijfers van de consumptieprijzen in 1976 320

VERBRUIK.

Verloop van de globale indicator van conjunctuurvoeling bij de consumenten 373

VERKEER EN VERVOER.

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Reizigersverkeer 183
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Vervoer van goederen bij wapenladingen 183
Zeeverkeer in de haven van Antwerpen 188
Zeeverkeer in de haven van Gent 189

WERKGELEGENHEID EN WERKLOOSHEID.

Werkzoekenden, uitkeringtrekkende volledig werklozen, ingeschreven op het einde van de maand. Alle categorieën 34
Werkzoekenden, uitkeringtrekkende volledig werklozen, ingeschreven op het einde van de maand. Normale geschiktheid 35

LIJST DER AFKORTINGEN

A.D.S.D.	Algemene Directie voor Studiën en Documentatie van het Ministerie van Economische Zaken.
AGEFI	Agence économique et financière.
A.S.L.K.	Algemene Spaar- en Lijfrentekas.
B.D.B.H.	Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel.
B.D.B.L.	Belgische Dienst voor Bedrijfsleven en Landbouw.
B.D.O.P.	Belgische Dienst Opvoering Produktiviteit.
BENELUX	Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Economische Unie.
B.I.B.	Bank voor Internationale Betalingen. (Bank for International Settlements).
B.I.T.	Bureau International du Travail (U.N.O.). (Internationaal Arbeidsbureau).
B.L.E.U.	Belgisch-Luxemburgse Economische Unie.
B.L.I.W.	Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel.
B.N.P.	Bruto Nationaal Produkt.
B.R.T.	Belgische Radio en Televisie.
B.R.T.	Bruto Register Ton.
B.T.W.	Belasting over de toegevoegde waarde.
B.V.V.O.	Beroepsvereniging der Verzekeringsondernemingen.
C.A.O.	Collectieve Arbeidsovereenkomst.
C.B.H.K.	Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet.
C.D.C.V.	Centrale Dienst voor Contingenten en Vergunningen.
COBECHAR	Comptoir Belge des Charbons. (Belgisch Steenkolenkantoor).
C.O.H.	Comité voor Ontwikkelingshulp.
d.i.	dit is.
D.I.S.C.	Domestic International Sales Corporation.
DISTRIGAS	Maatschappij voor Gasvoorziening.
D.M.V.Z.K.	Dienst voor Maatschappelijke Veiligheid der Zeelieden ter Koopvaardij.
D.T.	Douanetarief.
D.W.T.	Death Weight Ton.
E.A.V.W.	Europees Akkoord Voor Wegvervoer.
E.B.U.	Europese Betalingsunie.
E.C.A.	Economic Cooperation Administration.
E.E.G.	Europese Economische Gemeenschap.
E.F.M.S.	Europees Fonds voor Monetaire Samenwerking.
E.F.T.A.	European Free Trade Association (Europese Vrijhandelsassociatie).
E.G.A.	Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (zie ook : EURATOM).
E.G.K.S.	Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal.
E.M.O.	Europese Monetaire Overeenkomst.
E.O.F.	Europees Ontwikkelingsfonds.
E.O.G.F.L.	Europees Oriëntatie, en Garantiefonds voor de Landbouw.
E.R.P.	European Recovery Program.
E.S.R.A.	Economische en Sociale Raad (Benelux).
EURATOM	Europese Gemeenschap voor Atoomenergie.
EUROCHEMIC	Société Européenne pour le Traitement Chimique des Combustibles Irradiés. (Europese Vennootschap voor de Scheikundige Behandeling van Bestraalde Kernbrandstoffen).
E.V.A.	Europese Vrijhandelsassociatie.
EXIMBANK	Export-Import Bank.
FABRIMETAL	Fédération des Entreprises de l'Industrie des Fabrications Métalliques. (Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid).
F.A.O.	Food and Agricultural Organization (U.N.O.). (Voedsel- en Landbouworganisatie).
FEBELTEX	Federatie der Belgische Textielnijverheid.
FEBEVO	Federatie van de Belgische Voedingshandel.
G.A.S.M.	Geassocieerde Afrikaanse Staten en Madagaskar.
G.A.T.T.	General Agreement on Tariffs and Trade. (Algemene Overeenkomst voor Handel en Tarieven).
G.D.T.	Gemeenschappelijk Douanetarief.
H.W.I.	Herdiscontering- en Waarborginstituut.

I.A.T.A.	International Air Transport Association.
I.B.R.D.	International Bank for Reconstruction and Development. (Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling).
I.E.A.	Internationaal Energie-Agentschap.
I.E.S.P.O.	Instituut voor Economisch, Sociaal en Politiek Onderzoek (Leuven).
I.M.F.	Internationaal Muntfonds.
I.T.C.I.	Internationale Type-Classificatie per Industrie.
I.W.O.N.L.	Instituut tot Aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw.
kWh	Kilowattuur.
L.A.SH.	« Lighter Aboard Ship ».
L.E.I.	Landbouw Economische Instituut.
L.G.O.	Landen en Gebieden Overzee.
M.I.V.B.	Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer te Brussel.
m.k.	metrisch kwintaal.
MW	Megawat.
N.A.C.E.	Nomenclature générale des activités économiques dans les Communautés Européennes (Algemene systematische bedrijfsindeling in de Europese Gemeenschappen).
N. A. M.	Nederlandse Aardgas Maatschappij.
N.A.T.O.	North Atlantic Treaty Organization.
N.A.V.O.	(Noord-Atlantisch Verdrag Organisatie).
N.B.B.	Nationale Bank van België.
N.D.D.	Nationale Delcrederedienst.
n.e.v.	niet elders vernoemd.
N.I.L.K.	Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet.
N.I.M.	Nationale Investeringsmaatschappij.
N.I.S.	Nationaal Instituut voor de Statistiek.
N.K.B.K.	Nationale Kas voor Beroepskrediet.
N.M.B.S.	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.
N.M.K.N.	Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid.
N.M.V.B.	Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen.
N.P.F.M.	Nationaal Pensioenfonds voor Mijnwerkers.
N.R.T.	Netto Register Ton.
N.S.F.W.O.	Nationale Stichting voor de Financiering van het Wetenschappelijk Onderzoek.
O.E.E.S.	Organisatie voor Europese Economische Samenwerking.
O.E.S.O.	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling.
OOSTAF	Partnerstaten uit Oost-Afrika.
O.P.E.C.	« Organisation of Petroleum exporting Countries ».
R.D.R.	Rechtstreekse Directe Regeling.
R.E.	Rekeneenheid.
R.M.Z.	Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.
R.S.V.Z.	Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen.
R.V.A.	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.
R.Z.I.	Rijksinstituut voor Ziekte en Invaliditeit.
SABENA	Société Anonyme Belge d'Exploitation de la Navigation Aérienne.
ske	steenkoolequivalent.
SIDMAR	Maritime Staalnijverheid N. V.
SOCOREC	« Société coopérative d'étude et d'assistance pour la reconversion économique des régions touchées par la fermeture des charbonnages ».
S.T.R.	Speciale trekkingsrechten.
Tcal	Teracalorie.
T.C.I.H.	Type-Classificatie voor de Internationale Handel.
T.o.e.	ton olie equivalent.
t.o.v.	ten opzichte van.
Tske	ton steenkoolequivalent.
U.N.O.	United Nations Organization.
U.N.C.T.A.D.	United Nations Conference on Trade and Development.
U.S.A.	United States of America.
U.S.S.R.	Unie der Socialistische Sovjetrepublieken.
V.A.R.	Verenigde Arabische Republiek.
VENEX	Vennootschap ter bevordering van de economische expansie.
W.V.P.	Wereldvoedselprogramma.

INHOUDSTAFEL

Blz.

VOORBERICHT VII

ALGEMENE BESCHOUWINGEN IX

EERSTE DEEL : Bevolking en werkgelegenheid

HOOFDSTUK I. — BEVOLKING 3

HOOFDSTUK II. — WERKGELEGENHEID EN WERKLOOSHEID 11

AFDELING I. — WERKGELEGENHEID 11

AFDELING II. — WERKLOOSHEID 13

TWEEDE DEEL : Produktie van goederen en diensten

HOOFDSTUK I. — LANDBOUW EN VISVANGST 39

AFDELING I. — LANDBOUW 39

§ 1. — *Teeltomstandigheden* 39
1. — Weersomstandigheden 39
2. — Landbouwoppervlakte 39

§ 2. — *Toestand per sector* 40
1. — Akkerbouw 40
2. — Veeteelt 41
3. — Tuinbouw 42

§ 3. — *Globale landbouweconomische aspecten* 43
1. — Werkgelegenheid 43
2. — Buitenlandse handel 43
3. — Prijsverloop 43
4. — Inkomensverloop 44

AFDELING II. — ZEEVISSERIJ 44

HOOFDSTUK II. — NIJVERHEID 55

AFDELING I. — ALGEMEEN OVERZICHT VAN DE INDUSTRIELE BEDRIJVIGHEID 55

AFDELING II. — ONTWIKKELING IN DE SECTOR ENERGIE 70

§ 1. — *Energiebeleid* 70

§ 2. — *De energie-economie* 72

AFDELING III. — PRODUCTIEVERLOOP IN DE FABRIEKSNIJVERHEID 102

§ 1. — *Metaalnijverheid* 102
1. — IJzer- en staalnijverheid 102
2. — Nijverheid der non-ferrometalen 103
3. — Metaalverwerkende nijverheid 104

§ 2. — *Scheikundige nijverheid* 128

§ 3. — *Textielindustrie* 134

§ 4. — *Voedingsmiddelennijverheid en aanverwante bedrijfstakken* 145
§ 5. — *Bouwbedrijf, bouwstoffennijverheid en aanverwante sectoren* 151
1. — Bouwbedrijf 151
2. — Bouwmaterialen 152
§ 6. — *Diverse industrieën* 160
1. — Papier- en kartonnijverheid 160
2. — Ledernijverheid 160
3. — Houtverwerkende nijverheid 161
4. — Tabaksnijverheid 161
5. — Diamantnijverheid 162
AFDELING IV. — BEVOORRADING IN WATER 171
HOOFDSTUK III. — VERKEER EN VERVOER 175
§ 1. — *Spoorwegverkeer* 175
§ 2. — *Wegvervoer* 176
§ 3. — *Scheepvaart* 176
1. — Binnenscheepvaart 176
2. — Zeehavens 177
§ 4. — *Luchtverkeer* 179
HOOFDSTUK IV. — DISTRIBUTIE 193
HOOFDSTUK V. — TOERISME 207

DERDE DEEL : Financiën, Geld en Krediet

HOOFDSTUK I. — ALGEMEEN OVERZICHT VAN HET MONETAIR EN FINANCIEEL BELEID 217
HOOFDSTUK II. — OVERHEIDSFINANCIEN 223
AFDELING I. — RIJKSFINANCIEN 223
AFDELING II. — PROVINCIALE EN GEMEENTELIJKE FINANCIEN 240
HOOFDSTUK III. — GELD EN KREDIET 257
AFDELING I. — GELDMARKT 257
AFDELING II. — KAPITAALMARKT 281
HOOFDSTUK IV. — VERZEKERINGEN 299

VIERDE DEEL : Prijzen en Inkomens

HOOFDSTUK I. — PRIJZEN 311
HOOFDSTUK II. — INKOMENS 323
AFDELING I. — INKOMENS UIT ARBEID 323
AFDELING II. — INKOMENS UIT VENNOOTSCHAPPEN 331

VIJFDE DEEL : Investeringen en Verbruik

HOOFDSTUK I. — INVESTERINGEN 345
HOOFDSTUK II. — GEZINSVERBRUIK 361

Blz.

ZESDE DEEL : Overzicht van de economische ontwikkeling der gewesten

ECONOMISCHE ONTWIKKELING DER GEWESTEN 377

Afdeling I. — Structurele gegevens van de regio's 377

Afdeling II. — Ontwikkeling van de conjunctuur in de regio's 381

§ 1. — *Nijverheidsproduktie* 381

§ 2. — *Handel en diensten* 382

§ 3. — *Arbeidsmarkt* 383

§ 4. — *Weerslag van de recessie op de ondernemingen* 383

§ 5. — *Investering en woningbouw* 385

ZEVENDE DEEL : Economische betrekkingen met het buitenland

HOOFDSTUK I. — BUITENLANDSE HANDEL VAN DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE 397

Afdeling I. — Handelspolitiek 397

Afdeling II. — Algemene ontwikkeling van de bijzondere handel 399

§ 1. — *Uitvoer* 400
1. — Sectoriële spreiding 400
2. — Geografische spreiding 401

§ 2. — *Invoer* 402
1. — Sectoriële spreiding 402
2. — Geografische spreiding 403

§ 3. — *Handelsbalans* 403

Afdeling III. — Betalingsbalans 434

HOOFDSTUK II. — INTERNATIONALE ECONOMISCHE SAMENWERKING 443

Afdeling I. — Algemene Overeenkomst voor Handel en Tarieven (G.A.T.T.) 443

Afdeling II. — Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (O.E.S.O.) 446

§ 1. — *Raad van Ministers van de O.E.S.O.* 446

§ 2. — *Internationaal Energieagentschap* 447

§ 3. — *O.E.S.O. - Agentschap voor de kernenergie* 447

§ 4. — *Comité voor ontwikkelingshulp* 448

§ 5. — *Sociale zaken* 449

§ 6. — *Diverse werkzaamheden* 449

Afdeling III. — Europese gemeenschappen 450

§ 1. — *Europese Economische Gemeenschap* (E.E.G.) 450
1. — Interne markt 450
2. — Gemeenschappelijke beleidvoering 453
3. — Buitenlandse betrekkingen 459

§ 2. — *Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal* (E.G.K.S.) 465

§ 3. — *Europese Gemeenschap voor Atoomenergie* (EURATOM) 467

Afdeling IV. — Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Economische Unie (Benelux) 468

§ 1. — *Verloop van de Economische Unie* 468

§ 2. — *Handelsverkeer tussen de B.L.E.U. en Nederland* 470

Blz.

ACHTSTE DEEL : Belangrijkste feiten

Belangrijkste feiten 485
Lijst der statistische tabellen 541
Lijst der grafieken 551
Lijst der gebruikte afkortingen 553
Inhoudstafel 555